

T.C.
HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

DOKTORA TEZİ

DEĞİŞEN GÜVENLİK ANLAYIŞINDA SUÇ KORKUSU: KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ

ALİ BURAK AKSUNGUR

KAMU YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI

Şanlıurfa
2024

T.C.
HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

DOKTORA TEZİ

DEĞİŞEN GÜVENLİK ANLAYIŞINDA SUÇ KORKUSU: KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ

ALİ BURAK AKSUNGUR

KAMU YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI
Tez Danışmanı: Prof. Dr. Abdullah ÇELİK

Şanlıurfa
2024

ÖZET

DOKTORA TEZİ

DEĞİŞEN GÜVENLİK ANLAYIŞINDA SUÇ KORKUSU: KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ

ALİ BURAK AKSUNGUR

HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Abdullah ÇELİK
Yıl: 2024, Sayfa: 330

Suç korkusunu etkileyen faktörleri ele alan bu çalışma, Türkiye'nin iki farklı kentinde, Konya ve Şanlıurfa il merkezinde yaşayan bireyler üzerinde yürütülmüştür. Çalışmada genel güvensizlik algısı, suç mağduriyet risk algısı, sosyal bütünleşme, yakın çevre düzensizlik algısı, korunmacı/kaçınmacı davranışlar ve iç güvenlik kuvvetlerine duyulan güven faktörlerinin suç korkusu üzerindeki etkileri incelenmiştir. Çalışmanın temel amacı, suç korkusunu belirleyen değişkenleri analiz ederek; söz konusu iki il merkezinde yaşayan bireyler arasında suç korkusuna etki eden faktörler açısından farklılıkları açıklamaktır. Ayrıca çalışmada iç güvenlik kuvvetlerine duyulan güven algısının suç korkusu üzerindeki etkisinin incelenmesi de hedeflenmiştir. Nicel araştırma yönteminin uygulandığı çalışmada, iki ildeki örneklemlerden anket yoluyla elde edilen veriler SPSS programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma bulguları, iç güvenlik kuvvetlerine duyulan güven algısının suç korkusu üzerindeki etkisinin iki il arasında belirgin farklılık gösterdiğini ortaya koymuştur. Konya'da iç güvenlik kuvvetlerine duyulan güven algısının suç korkusu üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmamıştır. Şanlıurfa'da ise iç güvenlik kuvvetlerine duyulan güven algısının suç korkusunu artırdığı tespit edilmiştir. Ayrıca, çalışmada korunmacı davranışların her iki ilde de suç korkusunu azalttığı, ancak kaçınmacı davranışların Şanlıurfa'da suç korkusunu artırdığı tespit edilmiştir. Çalışma, suç korkusunun sadece bireysel değil, toplumsal ve çevresel faktörlerden etkilenen çok boyutlu bir olgu olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, farklı toplumsal koşullara duyarlı güvenlik politikalarının geliştirilmesi ve suç korkusunu azaltmaya yönelik bireysel ve toplumsal destek mekanizmalarının güçlendirilmesi önerilmektedir.

ANAHTAR KELİMELER: suç korkusu, suç mağduriyet risk algısı, iç güvenlik, sosyal bütünleşme, çevresel düzensizlik

ABSTRACT

DOCTORATE THESIS

FEAR OF CRIME WITHIN THE CONTEXT OF CHANGING PERCEPTIONS OF SECURITY: A COMPARATIVE ANALYSIS

ALİ BURAK AKSUNGUR

HARRAN UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT OF PUBLIC ADMINISTRATION

Thesis Supervisor: Prof. Dr. Abdullah ÇELİK
Year: 2024, Page: 330

This study, which examines the factors influencing fear of crime, was conducted among a sample of people residing in the centers of two provinces in Türkiye: Konya and Şanlıurfa. The study investigates the effects of perceptions of insecurity, perceived risk of victimization, neighborhood cohesion, perceptions of disorder, protective and avoidant behaviors, trust in internal security forces on fear of crime. The primary objective of the study is to analyze the variables that determine fear of crime and to explain the differences in the factors influencing fear of crime among individuals residing in the centers of these two provinces. Additionally, the study aims to investigate the impact of trust in internal security forces on fear of crime. In this study, which employed a quantitative research methodology, the data collected through questionnaires was analyzed using SPSS software. The research findings indicate that the impact of trust in internal security forces on fear of crime varies significantly between the two provinces. In Konya, trust in internal security forces has no significant effect on fear of crime. Conversely, in Şanlıurfa, trust in internal security forces was found to increase fear of crime. Furthermore, the study found that protective behaviors reduced fear of crime in both provinces, whereas avoidant behaviors increased fear of crime specifically in Şanlıurfa. The study highlights that fear of crime is a multidimensional phenomenon shaped not only by individual factors but also by social and environmental conditions. In this context, it is recommended to design security policies that are adaptable to various social conditions and to enhance individual and community-based support mechanisms to reduce fear of crime.

KEYWORDS: fear of crime, perceived risk of victimization, trust in internal security, neighborhood cohesion, perceptions of disorder

İÇİNDEKİLER

ÖZET i
ABSTRACT ii
İÇİNDEKİLER iii
ŞEKİLLER DİZİNİ vi
ÇİZELGELER DİZİNİ vii
KISALTMALAR x
1. GİRİŞ 1
1.1. Konunun Önemi 2
1.2. Özgün Değer 3
1.3. Araştırma Soruları 5
1.4. Hipotezler 5
1.5. Amaç 7
1.6. Hedef 8
2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR: 9
(KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE) 14
2.1. Güvenliğin Kavramsal Çerçevesi ve Güvenlik Anlayışının Değişimi 14
2.1.1. Güvenlik Tanımları ve Kavrama Yönelik Tartışmalar 14
2.1.2. Değişen Güvenlik Anlayışı ve Güvenlik Olgusuna Yeni Yaklaşımlar 20
2.1.2.1. Geleneksel Güvenlik Anlayışı 21
2.1.2.2. Güvenlik Anlayışının Değişimine Yol Açan Sebepler 24
2.1.2.3. Yeni Güvenlik Anlayışı 31
2.2. Yeni Güvenlik Anlayışı Çerçevesinde İç Güvenlik 39
2.2.1. Yeni Güvenlik Anlayışı ve İç Güvenlik 39
2.2.2. İç Güvenlik Algısına Etki Eden Faktörler 44
2.2.2.1. İç Güvenlik Kuvvetlerine Halkın Desteği 46
2.2.2.2. İç Güvenlik Kuvvetlerinin Suç ile Mücadelesi 48
2.2.2.3. İç Güvenlik Kuvvetlerinin Adil ve Tarafsız Davranışı 49
2.2.2.4. İç Güvenlik Kuvvetlerine İtaat 50
2.2.2.5. Hukukun Üstünlüğü (Hukuka Uygunluk ve Eşitlik) 51
2.2.3. İç Güvenliğe Yönelik Değişen Tehditler 53
2.3. Suç Korkusu 55
2.3.1. Genel Olarak Suç Olgusu 55
2.3.2. Korku 58
2.3.3. Mağduriyet 60
2.3.4. Suç Korkusu 62
2.3.4.1. Tanım 63
2.3.4.2. Suç Korkusu Ölçümleri 69
2.3.4.3. Suç Korkusuna Etki Eden Faktörler 75
a. Suç Yaygınlığı (Suç Oranı) 75

b. Suç Türü ... 76
c. Suç Mağduriyet Risk Algısı ... 78
ç. Mağduriyet Deneyimi ... 81
d. Yaş ... 84
e. Cinsiyet ... 86
f. Özgeci Korku ... 90
g. Sosyo-ekonomik Faktörler ... 92
h. Fiziksel ve Sosyal Çevreye Yönelik Faktörler ... 95
ı. Kitle İletişim Araçları ... 102
i. İç Güvenlik Algısı ... 106
2.3.4.4. Suç Korkusunun Nedenlerini Açıklamaya Yönelik Yaklaşımlar ... 107
a. Birey Düzeyindeki Yaklaşımlar ... 108
i. Suç Mağduriyeti Yaklaşımı ... 108
ii. Savunmasızlık Yaklaşımı ... 111
b. Toplum Düzeyindeki Yaklaşımlar ... 114
i. Toplumsal Düzensizlik Yaklaşımı ... 115
ii. Toplumsal Kontrol (Toplumsal Kaygı) Yaklaşımı ... 122
iii. Toplumsal Problem Yaklaşımı ... 125
2.3.4.5. Suç Korkusunun Etkileri ... 127
a. Birey Düzeyindeki Etkileri ... 128
b. Toplum Düzeyindeki Etkileri ... 130
3. YÖNTEM ... 133
3.1. Araştırma Evrenine İlişkin Bilgiler ... 133
3.2. Araştırmanın Yöntemi ve Veri Toplama Araçları ... 139
3.3. Araştırmanın Sınırlılıkları ... 147
4. BULGULAR ... 149
4.1. Bireylerin Sosyo-Demografik ve Kişisel Özelliklerine İlişkin Bulgular ... 149
4.2. Ölçeklere İlişkin Faktör Analizi Bulguları ... 156
4.2.1. Suç Mağduriyet Korkusuna İlişkin Faktör Analizi Bulguları ... 157
4.2.2. Genel Güvensizlik Algısına İlişkin Faktör Analizi Bulguları ... 159
4.2.3. Suç Mağduriyet Risk Algısına İlişkin Faktör Analizi Bulguları ... 161
4.2.4. Yakın Çevre Düzensizlik Algısına İlişkin Faktör Analizi Bulguları ... 163
4.2.5. Sosyal Bütünleşme Düzeyine İlişkin Faktör Analizi Bulguları ... 164
4.2.6. Korunmacı/Kaçınmacı Davranışlara İlişkin Faktör Analizi Bulguları ... 166
4.2.7. İGK Güven Algısına İlişkin Faktör Analizi Bulguları ... 167
4.3. Değişkenlere İlişkin Normallik Analizi Bulguları ... 170
4.4. Değişkenlere ve Alt Boyutlara İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler ... 172
4.5. Değişkenlere İlişkin Korelasyon Analizi Bulguları ... 173
4.5.1. Suç Mağduriyet Korkusu ile Diğer Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizi Bulguları ... 174

4.5.2. Genel Güvensizlik Algısı ile Diğer Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizi Bulguları 176
4.5.3. Suç Mağduriyet Risk Algısı ile Diğer Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizi Bulguları 178
4.5.4. Yakın Çevre Düzensizlik Algısı ile Diğer Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizi Bulguları 181
4.5.5. Sosyal Bütünleşme Düzeyi ile Diğer Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizi Bulguları 184
4.5.6. Korunmacı/Kaçınmacı Davranış Pratikleri ile Diğer Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizi Bulguları 187
4.5.7. İGK Güven Algısı ile Diğer Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizi Bulguları 193
4.6. Araştırma Hipotezlerine İlişkin Regresyon Analizi Bulguları 198
4.6.1. Suç Mağduriyet Korkusu ile Diğer Değişkenler Arasındaki Regresyon Analizi Bulguları 198
4.6.2. Suç Mağduriyet Risk Algısı ile Diğer Değişkenler Arasındaki Regresyon Analizi Bulguları 202
4.7. Sosyo-Demografik ve Kişisel Özelliklere İlişkin Fark Testi Bulguları 205
4.7.1. Bağımsız Örneklem T-Testi Bulguları 205
4.7.2. Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way ANOVA) Bulguları 213
5. TARTIŞMA 247
6. SONUÇ 273
7. ÖNERİLER 278
KAYNAKLAR 280
EKLER 311

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1.1. Araştırmanın Hipotez Modeli 6
Şekil 2.1. Güvenlik Algısını Etkileyen Faktörler 45
Şekil 2.2. İç Güvenlik Kuvvetlerine Yönelik Algıyı Etkileyen Faktörler 46
Şekil 4.1. Suç Mağduriyet Korkusu Tek Faktörlü DFA Modeli 158
Şekil 4.2. Genel Güvensizlik Algısı Tek Faktörlü DFA Modeli 160
Şekil 4.3. Suç Mağduriyet Risk Algısı Tek Faktörlü DFA Modeli 162
Şekil 4.4. Yakın Çevre Düzensizlik Algısı Tek Faktörlü DFA Modeli 164
Şekil 4.5. Sosyal Bütünleşme Ölçeği Tek Faktörlü DFA Modeli 165
Şekil 4.6. Korunmacı/Kaçınmacı Davranış Pratikleri İkinci Düzey Çok Faktörlü DFA Modeli 167
Şekil 4.7. İç Güvenlik Algısı İkinci Düzey Çok Faktörlü DFA Modeli 169

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 1.1. Araştırma Hipotezleri 7
Çizelge 2.1. Suç Algıları Sınıflandırması 67
Çizelge 3.1. Konya ve Şanlıurfa Nüfuslarına İlişkin Veriler 134
Çizelge 3.2. Konya ve Şanlıurfa Hanehalkı Tiplerine Göre Hanehalkı Sayıları 135
Çizelge 3.3. Konya ve Şanlıurfa Tek Çekirdek Aileden Oluşan Hanehalklarının İllere ve Türüne Göre Sayısı 136
Çizelge 3.4. Konya ve Şanlıurfa Genç Nüfusun (15-24 yaş) Toplam Nüfus İçerisindeki Oranı 136
Çizelge 3.5. Konya ve Şanlıurfa Kırsal-Kentsel Nüfus Verileri 137
Çizelge 3.6. Konya ve Şanlıurfa Kullanım Yerlerine Göre Elektrik Tüketimi (Mwh) 138
Çizelge 3.7. Konya ve Şanlıurfa Kişi Başına GSYH (TL) Verileri 138
Çizelge 3.8. İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması 2022 139
Çizelge 3.9. Yaş Gruplarına Göre Nüfus Dağılımları 140
Çizelge 3.10. Farklı Büyüklükteki Nüfus Kümeleri İçin Örneklem Sayısı 141
Çizelge 3.11. Pilot Çalışmaya Katılan Katılımcılara İlişkin Tanımlayıcı Bilgiler 142
Çizelge 3.12. Pilot Çalışma Sonrası Ölçeklerin Cronbach's Alpha Güvenirlik Katsayıları 144
Çizelge 3.13. Anket Formunda Yer Alan Soru Grupları 144
Çizelge 3.14. Çalışmada Kullanılan Ölçeklerin Cronbach's Alpha Güvenirlik Katsayıları 147
Çizelge 4.1. Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Dağılımları 149
Çizelge 4.2. Katılımcıların Cinsiyet Dağılımları 150
Çizelge 4.3. Katılımcıların Yaşadıkları Konut Tipi 150
Çizelge 4.4. Katılımcıların İkamet Süresi 151
Çizelge 4.5. Katılımcıların Konut Mülk Sahipliği Durumu 151
Çizelge 4.6. Katılımcıların Aynı Hanede Birlikte Yaşadıkları Kişilerin Dağılımı 151
Çizelge 4.7. Katılımcıların Sosyal Medya Kullanım Ağırlıkları 152
Çizelge 4.8. Katılımcıların Beden Kitle İndeksi Bulguları 153
Çizelge 4.9. Katılımcıların Medeni Durumlarına İlişkin Bilgiler 153
Çizelge 4.10. Katılımcıların Sahip Oldukları Çocuk Sayılarına İlişkin Bilgiler 154
Çizelge 4.11. Katılımcıların Meslek Durumları 154
Çizelge 4.12. Katılımcıların Aylık Ortalama Gelir Durumları 155
Çizelge 4.13. Katılımcıların Öğrenim Düzeyleri 156
Çizelge 4.14. Uyum İyiliği Değerleri 157
Çizelge 4.15. Suç Mağduriyet Korkusu Ölçeği Model Uyum İyiliği Değerleri 159
Çizelge 4.16. Genel Güvensizlik Algısı Ölçeği Model Uyum İyiliği Değerleri 161
Çizelge 4.17. Suç Mağduriyet Risk Algısı Ölçeği Model Uyum İyiliği Değerleri 162
Çizelge 4.18. Yakın Çevre Düzensizlik Algısı Ölçeği Model Uyum İyiliği Değerleri 164
Çizelge 4.19. Sosyal Bütünleşme Ölçeği Model Uyum İyiliği Değerleri 165
Çizelge 4.20. Korunmacı/Kaçınmacı Davranış Ölçeği Model Uyum İyiliği Değerleri 167
Çizelge 4.21. İGK Güven Algısı Ölçeği Model Uyum İyiliği Değerleri 169
Çizelge 4.22. Ölçeklere İlişkin Cronbach's Alpha, Birleşik Güvenirlik ve Ortalama Açıklanan Varyans Bulguları 170
Çizelge 4.23. Ölçeklerin ve Alt Boyutlarının Çarpıklık ve Basıklık Değerleri 172
Çizelge 4.24. Değişkenlere ve Alt Boyutlara İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler (Konya Örneklemi) 172
Çizelge 4.25. Değişkenlere ve Alt Boyutlara İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler (Şanlıurfa Örneklemi) 173
Çizelge 4.26. Suç Mağduriyet Korkusu ile Diğer Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizi Bulguları 176
Çizelge 4.27. Genel Güvensizlik Algısı ile Diğer Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizi Bulguları 178
Çizelge 4.28. Suç Mağduriyet Risk Algısı ile Diğer Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizi Bulguları 181
Çizelge 4.29. Yakın Çevre Düzensizlik Algısı ile Diğer Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizi Bulguları 184
Çizelge 4.30. Sosyal Bütünleşme ile Diğer Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizi Bulguları 186
Çizelge 4.31. Korunmacı/Kaçınmacı Davranış Pratikleri ile Diğer Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizi Bulguları 188
Çizelge 4.32. Korunmacı Davranış Pratikleri ile Diğer Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizi Bulguları 190

Çizelge 4.33. Kaçınmacı Davranış Pratikleri ile Diğer Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizi Bulguları..... 192
Çizelge 4.34. İGK Güven Algısı ile Diğer Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizi Bulguları... 195
Çizelge 4.35. Değişkenlere İlişkin Korelasyon Analizi Bulguları (Konya Örneklemi) 196
Çizelge 4.36. Değişkenlere İlişkin Korelasyon Analizi Bulguları (Şanlıurfa Örneklemi) 197
Çizelge 4.37. Suç Mağduriyet Korkusuna Etki Eden Değişkenlere Yönelik Çoklu Regresyon Analizi (Konya Örneklemi) 200
Çizelge 4.38. Suç Mağduriyet Korkusuna Etki Eden Değişkenlere Yönelik Çoklu Regresyon Analizi (Şanlıurfa Örneklemi) 202
Çizelge 4.39. Suç Mağduriyet Risk Algısına Etki Eden Değişkenlere Yönelik Çoklu Regresyon Analizi (Konya Örneklemi) 203
Çizelge 4.40. Suç Mağduriyet Risk Algısına Etki Eden Değişkenlere Yönelik Çoklu Regresyon Analizi (Şanlıurfa Örneklemi) 205
Çizelge 4.41. Mağduriyet (Doğrudan) Deneyimine Göre SMK ve SMRA Arasındaki Farka İlişkin T-Testi Bulguları..... 208
Çizelge 4.42. Mağduriyet (Dolaylı) Deneyimine Göre SMK ve SMRA Arasındaki Farka İlişkin T-Testi Bulguları..... 209
Çizelge 4.43. Konut Mülk Sahipliği Durumuna Göre SMK ve SMRA Arasındaki Farka İlişkin T-Testi Bulguları..... 210
Çizelge 4.44. Cinsiyete Göre SMK ve SMRA Arasındaki Farka İlişkin T-Testi Bulguları..... 211
Çizelge 4.45. Medeni Duruma Göre SMK ve SMRA Arasındaki Farka İlişkin T-Testi Bulguları.... 213
Çizelge 4.46. Değişkenler Açısından İkamet Yeri Grupları Arasındaki Farka İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları..... 215
Çizelge 4.47. Değişkenler Açısından İkamet Edilen Konut Tipi Grupları Arasındaki Farka İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları..... 216
Çizelge 4.48. Barınma Tipi Gruplarına Göre Çoklu Karşılaştırma Fark Testi Bulguları..... 217
Çizelge 4.49. Değişkenler Açısından İkamet Süresi Grupları Arasındaki Farka İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları..... 218
Çizelge 4.50. İkamet Süresi Gruplarına Göre Çoklu Karşılaştırma Fark Testi Bulguları 219
Çizelge 4.51. Değişkenler Açısından Aynı Hanede Birlikte Yaşanılan Kişi Grupları Arasındaki Farka İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları 220
Çizelge 4.52. Aynı Hanede Birlikte Yaşanılan Kişi Gruplarına Göre Çoklu Karşılaştırma SMK Fark Testi Bulguları..... 221
Çizelge 4.53. Aynı Hanede Birlikte Yaşanılan Kişi Gruplarına Göre Çoklu Karşılaştırma SMRA Fark Testi Bulguları..... 222
Çizelge 4.54. Değişkenler Açısından Sosyal Medya Kullanım Ağırlığı Grupları Arasındaki Farka İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları..... 223
Çizelge 4.55. Sosyal Medya Kullanım Ağırlığı Gruplarına Göre Çoklu Karşılaştırma SMRA Fark Testi Bulguları..... 224
Çizelge 4.56. Sosyal Medya Kullanım Ağırlığı Gruplarına Göre Çoklu Karşılaştırma SMK Fark Testi Bulguları..... 225
Çizelge 4.57. Yaş Gruplarına Göre SMK ve SMRA Arasındaki Farklara İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları..... 226
Çizelge 4.58. Yaş Gruplarına Göre Çoklu Karşılaştırma SMK Fark Testi Bulguları 227
Çizelge 4.59. Yaş Gruplarına Göre Çoklu Karşılaştırma SMRA Fark Testi Bulguları (Konya Örneklemi) 228
Çizelge 4.60. Yaş Gruplarına Göre Çoklu Karşılaştırma SMRA Fark Testi Bulguları (Şanlıurfa Örneklemi) 229
Çizelge 4.61. Değişkenler Açısından Beden Kitle Endeksi Grupları Arasındaki Farka İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları..... 230
Çizelge 4.62. Değişkenler Açısından Katılımcıların Çocuk Sayısı Grupları Arasındaki Farka İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları..... 231
Çizelge 4.63. Çocuk Sayılarına Göre Çoklu Karşılaştırma SMRA Fark Testi Bulguları (Konya Örneklemi) 232
Çizelge 4.64. Çocuk Sayılarına Göre Çoklu Karşılaştırma SMRA Fark Testi Bulguları (Şanlıurfa Örneklemi) 234
Çizelge 4.65. Değişkenler Açısından Meslek Grupları Arasındaki Farka İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları..... 235

Çizelge 4.66. Meslek Gruplarına Göre Çoklu Karşılaştırma SMK Fark Testi Bulguları 236
Çizelge 4.67. Meslek Gruplarına Göre Çoklu Karşılaştırma SMRA Fark Testi Bulguları 238
Çizelge 4.68. Değişkenler Açısından Gelir Grupları Arasındaki Farka İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları 239
Çizelge 4.69. Gelir Gruplarına Göre Çoklu Karşılaştırma SMK Fark Testi Bulguları 240
Çizelge 4.70. Değişkenler Açısından Öğrenim Düzeyi Grupları Arasındaki Farka İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları 241
Çizelge 4.71. Öğrenim Düzeyi Gruplarına Göre Çoklu Karşılaştırma SMRA Fark Testi Bulguları . 242
Çizelge 4.72. Aynı Örneklemde Yer Alan Farklı Grupların SMK ve SMRA Puan Ortalamaları Fark Testi Bulguları 244
Çizelge 4.73. Konya ve Şanlıurfa Örneklemlerindeki Eş Grupların SMK ve SMRA Puan Ortalamaları Fark Testi Bulguları 245
Çizelge 5.1. Araştırma Hipotezleri Test Sonuçları 27245

KISALTMALAR

A.O.: Aritmetik Ortalama

BKE: Beden Kitle Endeksi

SMK: Suç Mağduriyet Korkusu

SMRA: Suç Mağduriyet Risk Algısı

YÇA: Yakın Çevre Düzensizlik Algısı

SBD: Sosyal Bütünleşme Düzeyi

S.H. Standart Hata

S.S.: Standart Sapma

İGK: İç Güvenlik Kuvvetleri

TDK: Türk Dil Kurumu

KKD: Korunmacı/Kaçınmacı Davranışlar

1. GİRİŞ

Suç, yalnızca bireylerin fiziksel güvenliğini tehdit eden bir unsur değil, aynı zamanda toplumsal yaşamı şekillendiren ve bireylerin güvenlik algılarını etkileyen önemli bir toplumsal olgudur. Suç olaylarına karşı bireylerde içgüdüsel olarak ortaya çıkan korku, bireyleri potansiyel tehditlere karşı önlem almaya teşvik ederken, bu korkunun aşırı boyutlara ulaşması bireylerin yaşam kalitesini olumsuz etkileyen ve suç korkusuna dönüşen bir tehdit haline gelmektedir.

Suç korkusunun yol açtığı sonuçlar bireylerin yalnızca suç olaylarına karşı verdikleri tepkiler ile sınırlı kalmamaktadır. Bu tepkiler bireyler tarafından suçun gerçekleşme ihtimaline dair duyulan sürekli bir korkuyu da içermektedir. Suç korkusu, suçun kendisinden daha yaygın bir toplumsal olgu olarak bireylerin günlük yaşamında önemli yer edinmekte; bireyler, yaşadıkları çevrede suç olaylarının gerçekleşme ihtimaline odaklanarak günlük rutinlerini ve toplum içerisindeki ilişkilerini bu korku temelinde şekillendirmektedirler. Bu bağlamda suç korkusu, bireylerin suça ilişkin subjektif algılarını, risk unsurlarını ve çevresel özellikleri de içine alan çok boyutlu bir toplumsal gerçeklik olarak karşımıza çıkmaktadır. Literatürde, suç korkusunun bilişsel, duygusal ve davranışsal tepkileri bir arada içeren karmaşık yapısı dikkat çekmekte, bu tepkilerin bireylerin günlük yaşamlarını ve toplumla etkileşimlerini derinden etkilediği vurgulanmaktadır. Suç korkusu nedeniyle bireyler kalabalık yerlerde bulunmaktan çekinme, toplu taşıma araçlarını kullanmaktan kaçınma veya güvenlik önlemlerini arttırma gibi çeşitli davranışlara başvurmaktadırlar. Dolayısıyla suç korkusu bireylerin günlük yaşamda karşılaştıkları diğer korku türlerinden ayrılmaktadır.

Bu çalışmada, suç korkusunun bireyler üzerindeki etkileri Konya ve Şanlıurfa örneklemleri üzerinden incelenmiş, bireylerin suç korkuları üzerinde etkisi olan faktörler incelenmiştir. Bu doğrultuda genel güvensizlik hissi, mağduriyet risk algısı, yakın çevresel düzensizlik algısı, sosyal bütünleşme, korunmacı/kaçınmacı davranışlar ve iç güvenlik kuvvetlerine duyulan güven algısı değişkenlerinin suç korkusu üzerindeki etkileri ele alınmıştır.

1.1. Konunun Önemi

Suç korkusu, bireylerin yaşam kalitesini, toplumsal huzur ve refahı doğrudan etkileyen bir unsurdur. Yüksek düzeyde suç korkusu, toplum içerisinde bireylerin birbirleriyle olan etkileşimlerini sınırlamalarına, kamusal alanlara girmekten kaçınmalarına ve toplumsal yaşamdan uzaklaşmalarına yol açmaktadır. Bu durum, bireylerin ruh sağlıklarının bozulmasına ve toplumsal bütünlüğün zedelenmesine sebep olmaktadır. İlk olarak 1930'lu yıllarda Amerikan basınında suç eylemlerine karşı toplumun gösterdiği tepkiyi açıklamak amacıyla kullanılan "suç korkusu" kavramı, 1960'lı yıllarda bilimsel çalışmalara konu olmaya başlamış ve giderek ilgi kazanmıştır (Bačanović & Jovanova, 2012, s. 479; Garofalo, 1981, s. 839). Bu süreçte Sosyoloji ve Kriminoloji disiplinleri başta olmak üzere Adli Tıp, Eğitim ve Öğretim, Kamu Yönetimi, Psikoloji, Şehircilik ve Bölge Planlama disiplinlerinin inceleme alanı içerisinde kendisine yer bulan suç korkusu konusunda geniş bir literatür oluşmuştur (Öztürk, 2016, s. 282).

Türkiye'de suç korkusuna dair çalışmaların başlangıcı 2000'li yıllara dayanmaktadır (Yazgan, 2017, s. 67). Dönmezer'in "Kriminoloji" isimli kitabında (1981, s. 31-33) suç korkusu kavramsal olarak kısaca ele alınmış olup 2000 yılı öncesinde Türkiye'de bu alanda yapılmış bilinen bir çalışma bulunmamaktadır. 2000 yılı sonrası dönemde ise konu Türkiye'de de ilgi görmeye başlamıştır. Bu artan ilgi, suç korkusunun bireyler ve toplumlar açısından ciddi bir güvenlik tehdidi hâle gelmesi ile açıklanabilmektedir.

Günümüzde bireylerin güvenlik algıları, yalnızca fiziksel tehditler ve yakın çevrelerinde yaşanan suç olayları ile sınırlı kalmamakta; iç güvenlik kuvvetlerine duyulan güven algısı (İGK güven algısı) ile suç mağduriyet korkusu, güvensizlik hissi, güvenlik riskine yönelik algılar, herhangi bir suç olayı nedeniyle bireylerin yaşadıkları mağduriyet deneyimleri, fiziksel ve sosyal düzensizlikler, bireylerin sosyal bütünleşme düzeyleri ve bireylerin güvenlikleri için aldıkları önlemlere bağlı olarak şekillenmektedir. Bu faktörler, suç korkusunun bireylerin günlük yaşamlarını ve toplum ile olan ilişkilerini nasıl etkilediğini anlamak açısından kritik bir öneme sahiptir. Ayrıca suç korkusu literatürünün büyük bir kısmının Batı toplumunu temel aldığı ve Türk toplumu ile Batı toplumu arasındaki kültürel farklılıklar göz önüne

alındığında (Karakuş, 2013, s. 3), Türkiye'de suç korkusunu farklı boyutlarıyla ele alan çok değişkenli bir çalışmanın önemi açığa çıkmaktadır.

Suç korkusunun nedenlerini anlamaya yönelik yapılan çalışmalar, suç korkusunun azaltılması ve toplumsal yaşamın daha güvenli bir hâle getirilmesi için gerekli politikaların geliştirilmesine de katkı sağlayacaktır. Suç korkusuna etki eden faktörlerin derinlemesine incelenmesi; değişen güvenlik anlayışı ve toplumun güvenlik ihtiyaçlarına uygun çözümlerin bulunması için bir rehber niteliğindedir. Bu rehber güvenlik politikalarının toplumun gerçek ihtiyaçlarına uygun olarak şekillendirmesine destek olarak merkezi ve yerel yönetim birimleri ile İGK'lerin yürüttükleri faaliyetlerin toplum üzerinde nasıl bir etki oluşturduğunun tespit edilmesine olanak tanımaktadır. Bu tespitin kamu yönetimi birimleri açısından gelecekte daha etkili ve toplumun ihtiyaçlarına daha duyarlı politikalar üretilmesine yardımcı olacağı öngörülmektedir.

1.2. Özgün Değer

Literatürde suç korkusu ve suç korkusuyla ilişkili olarak fiziksel ve sosyal düzensizlikler, sosyal bütünleşme düzeyi gibi bireylerin güvenlik algıları üzerinde etkisi olduğu düşünülen olgular araştırılmasına rağmen Türkiye'de bu alan hakkında yapılan araştırmalar sınırlı düzeydedir (Tuncer & Akdemir, 2021, s. 828).

Ulusal Tez Merkezi kataloğunda yer alan verilere göre 2009-2024 yılları arasında yayınlanmış 13'ü doktora tezi, 37'si yüksek lisans tezi olmak üzere toplam 50 adet çalışma bulunmaktadır. Bu katalogda yer almamakla birlikte 2006 yılında Özaşçılar tarafından hazırlanan "Suç Korkusu: İstanbul'da Yaşayan 18-25 Yaş Arası Üniversite Öğrencilerinin Mağdur Olma Riskleri Hakkındaki Görüşlerinin Değerlendirilmesi" başlıklı tez çalışması, Türkiye'de suç korkusuyla ilgili yapılan lisansüstü düzeydeki çalışmaların başlangıcını oluşturmaktadır (2006). İzleyen çalışmalar; Adli Tıp, Eğitim ve Öğretim, Kamu Yönetimi, Peyzaj Mimarlığı, Sosyoloji, Suç Araştırmaları, Şehircilik ve Bölge Planlama, Psikoloji disiplinleri özelinde gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmalar genel olarak; belirli bir yerleşim yerinde ikamet eden bireyleri temel alan suç korkusu durumlarının incelenmesi (Kul, 2009; D. Çetin, 2010; Kosukoğlu, 2011; Akgül, 2014; Köklü, 2016) vaka incelemeleri

(Mühürcüoğlu, 2010), mağduriyet risk algısı ile suç korkusu ilişkisinin incelenmesi (Gaziarifoğlu, 2009; Gökulu, 2011; Yedikardeş, 2017; Pekacar, 2019; Erdem, 2023), suç korkusu ve yaşam memnuniyeti ilişkisi (V. Erdoğan, 2024; Öztürk, 2015), özgeci suç korkusu (Talu, 2015; H. Özdemir, 2019), suç korkusunun kamusal alan üzerindeki etkisi (Yorulmaz, 2017; Alkan, 2021), siber suç korkusu (Y. Yılmaz, 2018; Hanbay, 2023), kentleşme ve suç korkusu ilişkisi (N. Demiray, 2018), suç korkusunun birey davranışları üzerindeki etkileri ve toplumsal sonuçları (Vural, 2018), toplumsal cinsiyet algısı ve suç korkusu ilişkisi (Çardak, 2011; Köseoğlu, 2017; Taşcı, 2020; Y. Kılıç, 2022; Becerikli, 2023; Uzunali, 2023; B. Özkan, 2023), komşuluk ilişkileri bağlamında suç korkusu (Usta Baki, 2021), göç ve suç korkusu ilişkisi (Kaşlı, 2021; Önemli, 2021; Ocaklı, 2022; M. Demirbaş, 2022; Gula, 2024), öğrencilerde suç korkusu (Karakaya, 2015; Boztoprak, 2021; E. Erdoğan, 2023), mağduriyet deneyimi ve suç korkusu (Ergül, 2021), eğitimin suç korkusu üzerindeki etkileri (Mıstaçoğlu, 2021), sosyal medya kullanımı ve suç korkusu ilişkisi (S. Çetin, 2022), sosyal sermaye ve suç korkusu ilişkisi (G. Şen, 2022), yaşlılarda suç korkusu (Apa, 2022), suç korkusu ile depresyon ve anksiyete ilişkisi (Barış, 2022), fiziksel çevre ve suç korkusu ilişkisi (Akman Çınar, 2012; Cihanlı, 2023; B. Özen, 2023), suç korkusu yaşayan bireylerin korkuyla baş etme tutumları (N. Erdoğan, 2023), afet dönemlerinde suç korkusu (Sevil, 2024), bireysel silahlanma ve suç korkusu (Ömerov, 2024), sosyal hizmet çalışanlarında suç korkusu (Günsoy, 2024) konuları özelinde gerçekleştirilmiştir. Lisansüstü düzeyde gerçekleştirilen çalışmaların yanı sıra konuyla ilişkili olarak Türkiye'de ilk örnekleri 2006 yılında olmak üzere (A. T. Demirbaş, 2006; Özaşçılar & Ziyalar, 2006) bildiri ve makaleler yayınlanmıştır.

Literatürde yer alan çalışmalar çoğunlukla belirli kent merkezleri özelinde yapılmış olmakla birlikte suç korkusuna etki eden çeşitli faktörleri ele alan araştırmalar da mevcuttur. Fakat literatürde İGK güven algısı ile suç korkusu arasındaki ilişkiyi ele alan bütüncül bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Çalışma bu açıdan özgün değere sahiptir. Sipahi'nin Türkiye genelinde yaptığı çalışma (2016) dışında farklı kentler kapsamında suç korkusunu ele alan çalışmaların da sınırlı olduğu görülmektedir. Konya ve Şanlıurfa il merkezlerinde yaşayan 18 yaş ve üzerindeki bireyleri araştırma evreni olarak ele alan çalışmanın bu boyutuyla literatüre katkı sağlaması hedeflenmektedir.

1.3. Araştırma Soruları

Suç korkusu çerçevesinde temellendirilen araştırmanın soruları şu şekildedir:

- Suç korkusunu etkileyen temel faktörler nelerdir?

- Bireylerin İGK güven algısı, suç korkusunu nasıl etkilemektedir?

- Genel güvensizlik algısı, mağduriyet risk algısı, yakın çevre düzensizlik algısı, sosyal bütünleşme ve suç korkusuna yönelik alınan önlemler, suç korkusunu nasıl etkilemektedir?

- Yakın çevre düzensizlik algısı ile suç korkusu arasındaki ilişki, farklı bireysel ve toplumsal faktörler altında nasıl farklılık göstermektedir?

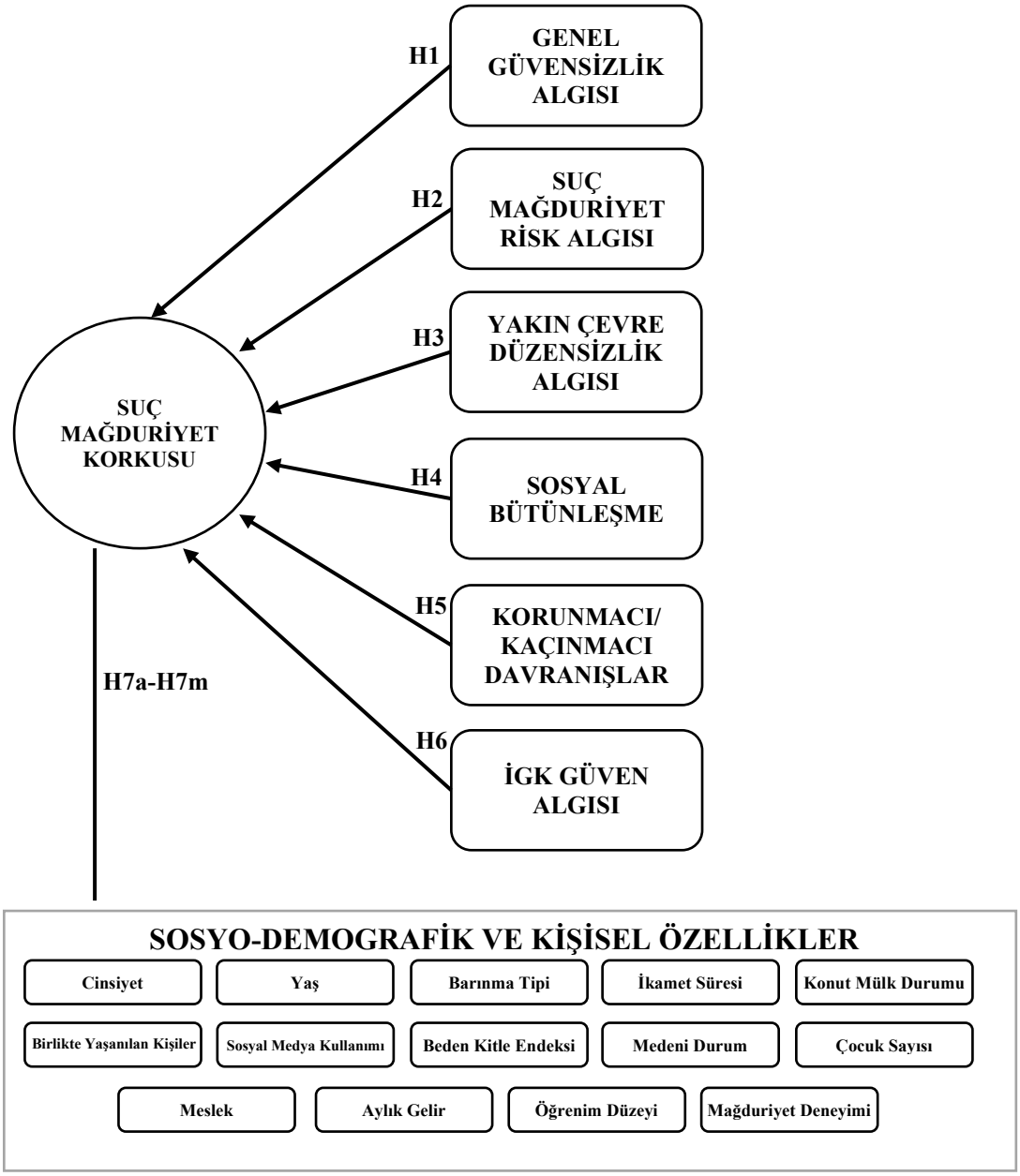
- Konya ve Şanlıurfa il merkezlerinde yaşayan bireyler arasında suç korkusu açısından ne tür farklılıklar vardır?

1.4. Hipotezler

"Karmaşık olguları daha basit bir şekilde resmeden; belirli değişkenler arasındaki ilişkilerin altını çizen; bu ilişkilerin yönü ve biçimi üzerine sınanabilir önermeler üretilmesine olanak veren, gerçekliğe sistematik ve daha basitleştirilmiş olarak bakmamıza olanak veren bir çerçeve veya tasarım" şeklinde tanımlanan araştırma modelleri, bilimsel çalışmaların bulgularının daha anlaşılır biçimde sunulabilmesine imkân tanımaktadır (Baydar vd., 2009, s. 100). Bu çerçevede araştırmanın amacına yönelik olarak araştırma hipotezlerini ifade etmek amacıyla hipotez modeli oluşturulmuştur. Bu model, suç mağduriyet korkusunun nasıl şekillendiğini ve hangi değişkenler ile ilişkili olduğunu ve hangi değişkenlerden etkilendiğini anlamaya yönelik çerçeve sunmaktadır.

Şekil 1.1'de gösterilen araştırma modeline göre "Suç Mağduriyet Korkusu" bağımlı değişken olarak varsayılmıştır.

Şekil 1.1. Araştırmanın Hipotez Modeli

Bu model çerçevesinde belirlenen araştırma hipotezleri Çizelge 1.1'de gösterilmektedir:

Çizelge 1.1. Araştırma Hipotezleri

HİPOTEZ ADI:	HİPOTEZ:
H1	Genel güvensizlik algısı, suç mağduriyet korkusunu pozitif ve anlamlı şekilde etkilemektedir.
H2	Suç mağduriyet risk algısı, suç mağduriyet korkusunu pozitif ve anlamlı şekilde etkilemektedir.
H3	Yakın çevre düzensizlik algısı, suç mağduriyet korkusunu pozitif ve anlamlı şekilde etkilemektedir.
H4	Sosyal bütünleşme, suç mağduriyet korkusunu negatif ve anlamlı şekilde etkilemektedir.
H5a	Korunmacı davranışlar, suç mağduriyet korkusunu negatif ve anlamlı şekilde etkilemektedir.
H5b	Kaçınmacı davranışlar, suç mağduriyet korkusunu pozitif ve anlamlı şekilde etkilemektedir.
H6	İGK güven algısı, suç mağduriyet korkusunu negatif ve anlamlı şekilde etkilemektedir.
H7	Bireylerin sosyo-demografik ve kişisel özelliklerine göre suç mağduriyet korkusu durumları farklılaşmaktadır.

1.5. Amaç

Bu çalışmanın amacı, suç korkusunu belirleyen değişkenleri analiz ederek; Konya ve Şanlıurfa il merkezinde yaşayan bireyler arasında suç korkusuna etki eden faktörler açısından farklılıkları açıklamaktır. Çalışmada ayrıca, bireylerin sosyo-demografik ve kişisel özelliklerinin suç mağduriyet korkusu ve suç mağduriyet risk algısı üzerindeki etkileri de incelenmiştir.

Konya ve Şanlıurfa il merkezlerinde yaşayan bireylerin suç korkusu düzeylerinin karşılaştırmalı olarak analizi, suç korkusunun farklı bireysel ve toplumsal faktörlerin etkisi altında nasıl şekillendiğini anlamak açısından önem taşımaktadır. Çalışma sonucunda elde edilecek verilere dayalı olarak yapılacak karşılaştırmalı analiz ile güvenlik politikalarının, suç korkusunu azaltmaya yönelik olarak nasıl şekillendirilebileceği konusunda politika önerilerinde bulunulması hedeflenmiştir. Diğer bir ifadeyle bu çalışma uzun vadede toplumsal güvenin geliştirilmesi çabalarına katkıda bulunulması amacıyla hazırlanmıştır.

1.6. Hedef

Çalışmada, araştırmanın amaçlarına yönelik olarak Konya ve Şanlıurfa il merkezlerinde yaşayan bireylerin;

- Suç mağduriyet korkusu ve suç mağduriyet risk algısı düzeylerinin tespit edilmesi,

- Suç korkusunu belirleyen değişkenler üzerindeki farklılıkların ortaya konulması,

- Bireylerin sosyo-demografik ve kişisel özelliklerinin suç mağduriyet korkusu üzerinde etkisinin olup olmadığının tespiti,

- Bireylerin sosyo-demografik ve kişisel özelliklerinin suç mağduriyet risk algısı üzerinde etkisinin olup olmadığının tespiti,

- Genel güvensizlik algısı, mağduriyet risk algısı, yakın çevre düzensizlik algısı, sosyal bütünleşme, korunmacı/kaçınmacı davranış pratikleri ve İGK güven algısı faktörlerinin suç mağduriyet korkusu ve suç mağduriyet risk algısı üzerindeki etkisinin belirlenmesi çalışmanın hedefleri arasındadır.

2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Toplum içerisinde yaşayan bireylerin suç fiillerine karşı verdikleri tepkiler tarih boyunca var olsa da suç korkusunun bilimsel düzlemde incelenmesi çok daha yakın bir dönemde başlamıştır. Bu alanın temel bilgi kaynağı "Suç Sosyolojisi" ve "Kriminoloji" disiplinleridir. Suçun bilimsel düzlemde ele alındığı ilk çalışmalara suçun failini merkeze alan ve suç olgusunu bu temelde açıklayan yaklaşımlar hâkim olmuştur (Yazgan, 2017, s. 67). Bu anlayış doğrultusunda uzun bir süre boyunca suç korkusu suçun önemsiz bir sonucu olarak kabul edilmiş, 20. yüzyıl öncesinde konu gereken ilgiyi görmemiştir. 20. yüzyılın ilk yarısında da bu ilgi sınırlı düzeyde kalmıştır. Bu dönemde birçok araştırmacı korkunun nesnel (bilinen) riskle doğru orantılı olduğu yönündeki görüşü benimsemiş ve suçu kontrol etmeye yönelik stratejilerin korkuyu kontrol etme noktasında da geçerli olduğunu varsaymıştır (Warr, 2000, s. 452).

Suç korkusunu odak noktasına alan bilimsel düzeydeki çalışmaların 1960'lı yılların sonunda başladığı görülmektedir (Garofalo, 1981, s. 839). 1960'lı yıllarda Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Kennedy'e karşı gerçekleştirilen suikast, getto isyanları, ırkçılık ve fanatizm, bu bağlamda yükselen toplumsal gerilim ve oluşan kaos ortamındaki siyasal ve toplumsal sorunlar halkın suça yönelik endişelerinin tespit edilmesi düşüncesini ortaya çıkarmıştır. Bu süreçte uygulanan suç anketleri ile birlikte suç korkusuna yönelik bilimsel çalışmalar da hız kazanmıştır (Jackson, 2006, s. 245; Öztürk, 2015, s. 255). Artan suç oranları ve bu durumun medyada geniş ölçüde yer bulması suç olaylarını bireyler için çarpıcı bir durum hâline getirmiştir. Yaşanılan suç olayları önemli bir araştırma gündeminin ortaya konulmasına yol açmıştır. 1960'lı yılların sonunda ABD'de yürütülen çeşitli çalışmalar ve Kanun Uygulama ve Adalet Dairesi Başkanlık Komisyonu'nun 1967 tarihli raporu neticesinde suç ve şiddet, bireylerin karşılaştıkları başlıca sorunlar içerisinde gösterilmiş ve suç korkusu sorunu kamuoyunun dikkatini çekmiştir. Rapora göre ankete katılanların %43'ü geceleri sokağa çıkmadıklarını, %35'i yabancılarla artık konuşmadıklarını, %21'i geceleri toplu taşıma yerine özel araç veya taksi kullandıklarını, %20'si ise suç korkusundan dolayı farklı bir mahalleye taşınmak istediklerini ifade etmişlerdir (The President's Commission on Law Enforcement and Administration of Justice, 1967, s. v). Raporda

yer alan "şiddet suçlarının en zararlı etkisinin korku olduğu" tespiti suç korkusu çalışmaları için itici gücü oluşturmuş, ilerleyen süreçte suç olaylarının Amerikan toplumu için en ciddi sorunlardan birisi olduğunu ortaya koyan çok sayıda çalışma yapılmıştır (Ferraro & LaGrange, 1987, s. 70; Wilson, 2013, s. 17). Böylelikle başlangıçta suçun doğasını anlamaya yönelen ve suç olaylarının neden arttığı sorusuna cevap bulabilmek amacıyla yapılan suç araştırmaları odak noktasını suç korkusu olgusuna yöneltmiş, suç korkusu suç kavramının dışında ayrı bir inceleme alanı hâline gelmiştir (Karasu, 2017, s. 43).

Alandaki ilk çalışmalar düşük suç oranı olan bölgelerde yaşayan bireyler ile yüksek suç oranına sahip bölgelerde yaşayan bireyler arasında suç olaylarına karşı gösterilen tepkilerin ölçülmesi amacıyla yapılmıştır. Örneğin Furstenberg'in çalışması bir suçun mağduru olma riskine ilişkin kişisel değerlendirmelere dayanan sorulara verilen yanıtlar ile suçun toplumsal bir sorun olarak ele alındığı durumlarda ortaya çıkan endişeye ilişkin yanıtların farklılaştığını tespit etmiştir. Bu durum suç korkusunun tek boyuta indirgendiği yaklaşımlarda suç korkusu ölçümlerinin sorunlu olabileceğini gözler önüne sermiştir. Bu noktada Furstenberg, suçun toplumsal bir sorun olarak ele alınması ile bireylerin mağduriyet risk algıları arasında bir ayrıma başvurmuş, suç oranı düşük olan bölgelerde yaşayan bireylerin suç olaylarının yaygın olduğu bölgelerde yaşayan bireylere kıyasla daha fazla mağduriyet risk algısına sahip olduklarını saptamıştır. Bu durumun temel nedeni olarak suçun daha az yaygın olduğu bölgelerde yaşayan bireylerin suç olaylarını toplumsal bir sorun olarak görmeleri gösterilmiştir (Furstenberg, 1971; DuBow vd., 1979, s. 2-3). Bununla birlikte ilk araştırmaların çoğunda suç korkusu ile mağduriyet risk algısı kavramları arasında herhangi bir ayrım söz konusu değildir. Bu araştırmalarda suç korkusu daha çok bilişsel boyutu üzerinden değerlendirilmiştir (Yazgan, 2017, s. 70). Bireylerin suç mağduriyetini genel bir biçimde ele alan bu yaklaşım bireyleri genel cevaplar vermeye zorlaması ve farklı suç türlerine verilen farklı tepkilerin göz ardı edilmesine yol açabileceği nedenleriyle eleştirilmiştir (Ferraro & LaGrange, 1987).

1970'lerin ortalarında yapılan iki çalışma, suç korkusunun genel bir biçimde ele alınmasından ziyade belirli suçlara ilişkin mağduriyet korkusunu değerlendirmenin gerekliliğini göstermiştir. Sundeen ve Mathieu'nun çalışması (1976) katılımcılardan

dört ayrı suçun her biri için mağdur olmaktan ne kadar korktuklarını belirtmelerini istemiştir. Lalli ve Savitz (1976) ise korkuyu ölçmek için 13 ayrı suç kategorisi kullanmıştır. Lalli ve Savitz, her bir suç için mağdur olma korkusunu ölçmek için bir yanıt kartı kullanımına başvurmuşlardır. Bu doğrultuda katılımcılar, belirli suçlara ilişkin hissettikleri korkuyu 0 (korku yok) ile 10 (aşırı korku) arasında bir sayıyla bu yanıt kartına işaretlemeleri şeklinde yönlendirilmiştir. Ayrıca Lalli ve Savitz, suç mağduriyet risk algısı düşük olan bireylerin yakın çevrelerinden veya medyadan duydukları mağduriyet olaylarına ilişkin bilgilerin etkisiyle yüksek korku düzeyi taşıyabilecekleri düşüncesini savunmuşlardır (1976, s. 40). Bu süreç içerisinde, suçun toplumsal etkilerini anlayabilmek için doğrudan suç mağduru olan bireylere odaklanmanın yetersiz olduğu fark edilmiş; ABD'de yapılan bir araştırma, dolaylı olarak suç mağduriyeti yaşayan bireylerde suç korkusunun düşünülenden daha yaygın olduğunu tespit etmiş ve böylelikle suçtan dolaylı olarak etkilenen bireylere odaklanmanın gerekliliği tartışılmaya başlanmıştır (Warr, 1994, s. 2, 2000, s. 452).

Avrupa'da suç korkusunun ölçümüne yönelik çalışmaların başlangıcı 1960'lı yıllara dayanmaktadır. Bu süreçteki ilk çalışmalar İngiltere'de görülmüş; 1970'li ve 1980'li yıllarda ülkede halkın sokaklarda duyduğu güvensizlik hissi politika gündemine dahil olmuştur. Bu doğrultuda Birleşik Krallık İçişleri Bakanlığı tarafından halkın panik duygusunu kontrol altına alabilme düşüncesiyle kayıt dışı suçları ölçmek ve bireylerin güvenlik ve risk algılarını tespit edebilmek için İngiliz Suç Araştırması birimi oluşturulmuştur (Gray vd., 2011, s. 270). İngiltere'de suç korkusunun resmi olarak araştırılmaya başlanılması 1982 yılında gerçekleştirilen İngiliz Suç Araştırması (British Crime Survey)'na dayanmaktadır. Zamanla birlikte Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinde de suç korkusu çalışmaları yaygınlaşmaya başlamıştır (Bačanović & Jovanova, 2012, s. 480). Devam eden süreçte gerçekleştirilen Avrupa Sosyal Araştırması (European Social Survey) ve Uluslararası Suç Mağduriyet Araştırması (International Crime Victims Survey) gibi araştırmalar Avrupa genelinde suç korkusunun yaygın ve suçtan ayrı olarak başlı başına bir sorun olduğu yönündeki düşünceleri güçlendirmiştir (Gray vd., 2008, s. 363).

1987 yılında bir grup araştırmacı tarafından başlatılan Uluslararası Suç Mağduriyet Araştırması, bireylerin mağduriyet durumlarını tespit etmek ve farklı

ülkelerdeki çalışmalar için kullanılabilecek veri kaynağı oluşturmak amacıyla, 1989 yılında ilki olmak üzere 1992, 1996, 2000 ve 2004/2005, 2010 yıllarında, altı ayrı dönemde uygulanmıştır. Uygulanan anketler sonucunda 80'den fazla ülkede 300 binin üzerinde katılımcıyla suç mağduriyeti ile ilişkili konularda görüşmeler yapılmıştır. Yıllar içerisinde anket sorularında küçük değişiklikler yapılmış, âdi hırsızlık gibi nispeten küçük suçların yanı sıra araba hırsızlığı, cinsel saldırı veya tehdit gibi niteliği gereği daha ağır olan suçlar da dahil olmak üzere bireylerin maruz kaldığı yaygın suçlara ilişkin bir ölçü sağlamıştır (Dijk vd., 2007, s. 5; Kesteren vd., 2014, s. 49; International Crime Victims Survey, 2022).

Suç korkusunu bilimsel düzlemde ele alan ilk incelemeler, literatürde korkudan ziyade mağduriyet risk algısını ölçtükleri gerekçesiyle eleştiriye uğrayan çalışmalardır. Bu çalışmalar korku duygusu hakkında görece az açıklama ortaya koymakla birlikte suç korkusunun çok boyutlu doğasının görülmesi açısından literatürde önemli bir yere sahiptir (T. W. Franklin vd., 2008, s. 205). İlk dönem çalışmalarda daha çok suç korkusunun bilişsel boyutu ele alınmış; suç korkusu, bireylerin mağduriyet risk algıları üzerinden açıklanmıştır. Ancak ilerleyen dönemde gerçekleştirilen çalışmalar bireylerin bilişsel olarak yüksek düzeyde suç mağduriyet algısına sahip oldukları her durumda yüksek düzeyde korkuya sahip olmadıklarını da göstermiştir. Bu dönemde yapılan çalışmalarda bireylerin mağduriyet risk algılarının ölçülmesine rağmen araştırmacılar tarafından suç korkusunun ölçüldüğü iddia edilmiş, bu iddia eleştiriye uğramış, duygusal bir tepki olan korku ile bir şeyin gerçekleşme ihtimaline yönelik bilişsel değerlendirmeyi ifade eden mağduriyet risk algısı arasında ayrım yapmanın gerekliliği üzerinde durulmuştur (Ferraro & LaGrange, 1987; Ferraro, 1995, s. 23; Öztürk vd., 2016, s. 1491).

Suç korkusuna ilişkin yapılan ilk dönem çalışmalara bakıldığında suç korkusunun bireysel ve psikolojik yönleriyle ele alındığı ve suç korkusunun ne olduğu ve hangi boyutun ölçüldüğüne ilişkin belirsizliklerin ön planda olduğu görülmektedir. Dolayısıyla bu dönemde araştırmacılar öncelikli olarak suç korkusunun işlevselleştirilmesine ve kavramsallaştırılmasına odaklanmışlardır (Rader, 2017, s. 1). Fakat bu çalışmalar suç korkusunun kavramsallaştırılması noktasında bir fikir birliğine ulaşamamıştır. Nitekim 21. yüzyılın başında Warr, suç korkusu literatürünü ele aldığı

bir çalışmasında araştırmacıların aynı konuları tekrar gözden geçirmeye devam ettiklerini, suç korkusu çalışmalarındaki gelişim henüz ilkel bir aşamada iken bu gelişimin durgunluğa girme tehlikesiyle karşı karşıya olduğunu, 20. yüzyılın sonuna gelindiğinde "korku" kavramının anlamının ne olduğuna yönelik tartışmaların devam ettiğini ifade etmiştir (Warr, 2000, s. 453). Bununla birlikte Warr ve Stafford (1983) ve Warr'ın (1994) çalışmaları, geçerli bilimsel analizlerle desteklenmiş ölçümlerin daha modern örnekleri olarak görülmüştür. Bu çalışmalarda, katılımcılardan on altı farklı cezai suçun her birinin mağduru olmaktan ne kadar korktuklarını açıklamaları istenmiştir. Korku nedeniyle oluşan duygusal tepkileri ele almayı hedefleyen bu tip çalışmalar suç korkusu ve suç mağduriyet risk algısı arasında yaptığı ayrım nedeniyle literatürde kabul görmeye başlamıştır (Ferraro & LaGrange, 1987, s. 82).

Diğer yandan bu dönemde yapılan suç korkusu araştırmaları genellikle gelişmiş, büyük kentlerden alınan verilere dayandırılmıştır. Suç sorunlarının farklı büyüklük ve toplumsal yapıya sahip olan kentlerde değişebileceği düşüncesi korkunun belirleyicilerinin farklı kent ölçeklerinde araştırılması gerekliliğini de gündeme getirmiştir (Taylor, 2002, s. 774). İlerleyen dönemde, suç korkusu çalışmalarının yaygınlaşmasıyla birlikte pek çok kent özelinde araştırmalar yapılmıştır. Böylelikle 1990'lı yıllardan sonra suç korkusu araştırmaları toplumsal boyutları kapsamı içerisine alarak bireysel ve toplumsal faktörler ile birlikte incelenmeye başlanmıştır (Visser vd., 2013, s. 279; Öztürk & Yıldız, 2017, s. 660-661).

1960'lı yılların sonlarından itibaren ABD ve Avrupa'da bilimsel düzeyde araştırılmaya başlanılan suç korkusuna yönelik çalışmalar hızla genişlemiş ve günümüzde ayrı bir çalışma alanı hâline gelmiştir (Meško vd., 2008, s. 546). Amerika, İngiltere ve Batı Avrupa'da zengin bir literatüre sahip olan suç korkusu, Türkiye'de de 2000'li yıllarda araştırmaya başlanılmıştır (Yazgan, 2017, s. 67). Dönmezer'in "Kriminoloji" başlıklı kitabında (1981, s. 31-33) suç korkusu olgusu kavramsal olarak kısaca ele alınmış olup 2000 yılı öncesinde Türkiye'de bu alanda yapılmış kapsamlı bir çalışma bulunmamaktadır. Yeni bir araştırma alanı olarak gelişmeye başlamasından bu yana suç korkusu, günümüzde de birçok araştırmacının dikkatini çekmeye devam etmekte; tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de 21. yüzyılda suç korkusunu açıklamaya yönelik çalışmalar gün geçtikçe sayılarını artırmaktadır.

Bu kapsamda çalışmada öncelikle literatürdeki güvenlik kavramı ve değişen güvenlik anlayışı açıklanacaktır. Sonrasında suç korkusu tanımları ele alınacak, suç korkusunun boyutları ve suç korkusunun ölçümüne yönelik geliştirilen teknikler incelenecektir. Literatür ışığında elde edilen bilgiler doğrultusunda suç korkusuna yol açan faktörler ortaya konulacaktır. Takip eden başlıklarda ise suç korkusunu açıklamaya yönelik teorik yaklaşımlar, suç korkusunun yol açtığı sonuçlar ve suç korkusunun olumsuz etkilerini azaltmaya yönelik tavsiyeler ve uygulamalar gözden geçirilecek, böylelikle çalışmanın kavramsal ve kuramsal çerçevesi tamamlanacaktır.

KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Güvenliğin Kavramsal Çerçevesi ve Güvenlik Anlayışının Değişimi

Güvenlik, insan yaşamının temel ihtiyaçlarından birisi olarak tarih boyunca bireyler ve toplumlar için öncelik konusu olmuştur. Bireysel ve toplumsal düzeyde tehditlerden korunma ve güvende hissetme ile ilişkilendirilen bu kavram, farklı disiplinlerde çeşitli şekillerde ele alınmıştır. Tanımı ve kapsamı zamanla değişiklik gösteren güvenlik, bu yönüyle çok boyutlu ve tartışmaya açık bir yapıya sahiptir.

2.1.1. Güvenlik Tanımları ve Kavrama Yönelik Tartışmalar

Varoluşundan bu yana insan; çevresinde gelişen, nedenini açıklayamadığı, belirsiz olarak gördüğü olaylara karşı sürekli bir korku içerisinde bulunmuştur. Bu korku hâlinden kurtulmayı amaçlayan; varlığının garanti altına alındığı "güvenli" bir toplumsal[1] çevrede yaşamayı arzulayan insanın yaşamında "güvenlik" olgusu her zaman temel bir yer edinmiştir.

İnsan yaşamının temel değerlerinden birisi olan "güvenlik" olgusundan gündelik hayatları içerisinde bireylerin yanı sıra siyasetçiler, hukukçular, mühendisler, kolluk personeli ve bilişim uzmanları gibi toplumun çeşitli kesimlerinden bireyler de

[1]Toplum içerisindeki bireylerin birbirleriyle olan ilişkilerine yaptığı vurgu nedeniyle burada "sosyal" kavramı yerine "toplumsal" kavramının kullanımı tercih edilmiştir. Toplumsal bütünlüğü tesis etme veya koruma amacıyla var olan kurumları niteleme anlamında ise çalışmanın bütününde "sosyal" kavramına atıfta bulunulmuştur. Bu kavramlar arasındaki ayrıma ilişkin bir tartışma için bkz: (Özatalay, 2012).

sıkça bahsetmektedirler. Genel anlamda "güvenlik" sözcüğü, insan yaşamının çeşitli yönlerini etkileyen "her türlü tehdit ve tehlikeden uzak olma durumu"nu ifade etmektedir (İ. Erdoğan, 2013, s. 266). "Tehlike bulunmaması hâli, emin ve rahat olma" ifadesi de güvenliğin sözlük anlamını karşılamaktadır (Sakman, 2017, s. 18). Türk Dil Kurumu da sözcüğün toplumsal yaşam içerisindeki yerine atıfta bulunarak güvenliği "Toplum yaşamında yasal düzenin aksamadan yürütülmesi, kişilerin korkusuzca yaşama durumu, emniyet" olarak tanımlamaktadır (2024).

Köken bilgisi ele alındığında güvenlik sözcüğünün *"güven(mek)"* fiilinden türetildiği görülmektedir. Bu fiilin kökeni eski Türkçe'de *"övünmek, böbürlenmek, gurur, övünme"* anlamındaki *"küven-"* fiilinden gelmektedir (Nişanyan, 2018, s. 308). Sözcüğün Batı dillerindeki kökeni ise Latince bir kelime olan *"securitas"* tır. *"Securitas";* "se" (olmaksızın) ve "cura" (endişe) kelimelerinin birleşimiyle oluşturulmuştur. "Endişeden uzak olma ve sükûnet" ifadesi *"securitas"*ın sözlük anlamını karşılamaktadır (Arends, 2009, s. 5). "Güvenlik" sözcüğünün İngilizce karşılığı incelendiğinde *"safety"* ve *"security"* kelimelerinin kullanıldığı görülmektedir. Bu iki kelime anlamsal açıdan iç içe geçmiş olmakla birlikte *"security"* daha çok insanlar tarafından bilinçli (amaca yönelik/kasti) olarak oluşturulan suç, organize suç ve terörizm gibi tehditleri içermekte iken; *"safety"* ise belirli bir amaca yönelik olmayan, insanların bilinç-dışı (kasti olmayan) davranışları sonucunda ortaya çıkan, toplumsal uyumu ve istikrarı etkileyebilen tehditleri kapsamına almaktadır (Horton vd., 2021, s. 2). *"Safety"* ve *"security"* kelimeleri arasında dilbilimsel olarak farklılıklar bulunduğu kabul edilse de bu kelimelerin gündelik hayatta ve yer yer bilimsel literatürde birbiri yerine kullanıldığı görülmektedir. Örneğin Oxford İngilizce Sözlüğü'ne göre *"security"* sözcüğü: "Tehlikeye maruz kalmama veya tehlikeden korunma, emniyet; bir devletin, kuruluşun, bireylerin (çıkarlarının) tehlikeye karşı korunması; bu amaçla önlemlerin uygulanması; şüpheden kurtulma, güven, güvence, sağlam temelli güven, kesinlik; kaygı, endişe ve korkudan kurtulma, güvende hissetme veya tehlike yokluğu hissi" anlamlarını taşımaktadır. *"Safety"* sözcüğü de benzer doğrultuda "güvende olma ve tehlike veya zarardan korunma durumu" ifadesiyle tanımlanmaktadır (Simpson & Weiner, 1989). Nitekim Almanca'da yer alan ve *"securitas"*tan türetilen *"sicherheit"* sözcüğü de hem *"safety"* hem de *"security"* kelimelerinin anlamını kapsayacak biçimde kullanılmakta ve anlamsal açıdan bu iki

sözcük arasında belirgin bir ayrım yapılmamaktadır (Burns vd., 1992, s. 3; Arends, 2009, s. 28). Köken bilgisi ve sözlük tanımları çerçevesinde ifade edilecek olursa güvenlik; kuşku duymama veya güvende olduğunu hissetme, kesinlik-belirlilik, sabit bir güven duyma hâli, gözetim altında olmaktan, kaygıdan ve tedirginlikten bağımsız/özgür olma anlamlarına gelmektedir (Berki, 2016, s. 24).

İçeriğinin oldukça kapsamlı olması ve karmaşık doğası nedeniyle güvenlik; açmazlar ve çelişkilerle dolu, tanımı üzerinde bilim insanlarınca uzlaşı sağlanamayacak ölçüde çok boyutlu ve tartışmalı bir kavram olmuştur. "Kavramın tartışmalı olduğu" fikri dahi tartışmalıdır. Bu nedenle bazı bilim insanları güvenliğe tanım getirme çabasına girişmişken diğer bir grup bilim insanı ise güvenliğin tartışmalı olmaktan ziyade karmaşık veya henüz net bir şekilde açıklanmayan bir kavram olduğu düşünmüşlerdir. Güvenliğin tanımı ve içeriği konusunda geniş bir bilimsel literatür mevcuttur. Fakat bu kavramı tanımlamaya yönelik süregelen çabalar güvenliği genel kabul gören bir tanıma ulaştıramamış; bu nedenle "güvenlik" kavramı bazı bilim insanları tarafından tartışmalı olmanın ötesinde, farklı boyutları bulunan karmaşık bir kavram olarak nitelendirilmiştir (Baldwin, 1997, s. 12). Dolayısıyla güvenlikten söz etmenin çoğu zaman anlaşılır olmadığı savunulmuştur (Neocleous, 2014, s. 10).

Karmaşık doğası ve kapsamlı içeriği nedeniyle güvenlik veya zıttı olarak güvensizlik olgusu pek çok farklı disiplinin incelemelerine konu olmaktadır (Vornanen vd., 2012, s. 281). Bu doğrultuda güvenlik ve güvensizlik kavramları farklı disiplinlerindeki bilim insanları tarafından çeşitli anlamlarda kullanılmaktadır. Psikanaliz alanındaki çalışmalarıyla bilinen Erich Fromm güvenliği "ait olma ve yalnızlıktan kaçınma ihtiyacı" olarak vurgulamıştır (2016, s. 44). Psikiyatrist Alfred Adler ile Davranış Bilimi Uzmanı W. I. Thomas, güvenlik ve güvensizlik kavramlarına tutarlı bir tanım getirmemekle birlikte Adler, güvenliği bireyin yaşamında nihai bir amaç olarak görmüş (1927); Thomas ise güvenliğe belirli deneyimlerin bir yan ürünü olarak anlam atfetmiştir. Thomas'a göre güvenlik/güvensizlik ya bireyleri ideal olana götürmeye yönelik bir önkoşuldur ya da bireyin kişiliğine zarar veren ve zedeleyen bir unsurdur (1917, s. 159-160). Birey psikolojisi alanındaki çalışmalarıyla bilinen ve güvenliğe bir ihtiyaç olarak anlam yükleyen Abraham Maslow'un teorisine göre yaşamını sürdürmek isteyen insan için fizyolojik ihtiyaçlarının karşılanması en temel

zorunluluktur. Maslow, geliştirdiği İhtiyaçlar Hiyerarşisi Teorisi'nde fizyolojik ihtiyaçların ardından ikinci sırada güvenlik ihtiyacına yer vermiştir. Maslow'a göre insanın nefes alma, beslenme, uyku gibi fizyolojik ihtiyaçlarını giderdikten sonra aradığı ilk şey güven içerisinde bir yaşamdır. Bu doğrultuda insanlar ilk olarak can güvenliklerini sağlama arayışına girmekte, güvenlik ihtiyacı sağlandıktan sonra bir üst ihtiyaç basamağı olan aidiyet ve sevgi arayışına yönelmektedirler (1943, s. 388). Dolayısıyla yaşamsal fonksiyonlarını sürdürebilmek adına beslenme ihtiyacını karşılayan insanlar vücut bütünlüğünü koruma altına alabilmek ve tehditlere karşı emin olabilmek için güvenliğe gereksinim duymaktadırlar. Bu yaklaşımların da gösterdiği üzere Davranış Bilimi uzmanları güvenlik ve güvensizlik kavramlarını daha çok bireyi özne alarak tanımlamış ve bu doğrultuda açıklamalar getirmişlerdir. İlerleyen dönemde birçok sosyal bilim uzmanı tarafından bu tanımlar kabul görmüş ve literatürde yaygın biçimde kullanılır hâle gelmiştir (Cameron & McCormick, 1954, s. 556).

Bir kavram olarak güvenliğe yüklenen pek çok alternatif tanımdan yola çıkarak, günümüzde güvenlik; ekonomik, siyasi ve toplumsal sorunların çözümünde başvurulan bir referans noktası haline gelmiştir. Diğer bir ifadeyle hemen hemen tüm fikir ayrılıklarının ve siyasi tartışmaların temelinde, güvenlik kavramı yer almakta, güvenlik sözcüğü siyaset dili ve kültüre egemen olmaktadır (Neocleous, 2014, s. 11). Bu noktada güvenlik kavramını anlamlandırma ihtiyacı Sosyoloji, Uluslararası İlişkiler, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi disiplinlerini de meşgul etmektedir. Güvenliğe sosyolojik ve sosyo-politik bir sorun olarak yaklaşan Kaufmann, güvenliği bir sistem veya toplumsal düzeye ilişkin bir kavram olarak ele almakta ve güvenliği subjektif (öznel) deneyimler ile dış koşullar arasındaki ilişki üzerinden analiz etmektedir. Kaufmann'a göre güvenlik ihtiyacı, kendini tehlikelere karşı savunma-koruma çabalarında ve içsel-zihinsel açıdan dengeye ulaşmada kendini göstermektedir (Kaufmann, 1970'ten aktaran Vornanen vd., 2012, s. 282). Konuyu toplum içerisindeki birey açısından ele alan Giddens'a göre toplumsal gruplar, sosyal kurumlar, gelenek ve görenekler gibi farklı değerlere göre şekillenen bireysel kimlikler, bireylerin bilinçleri ve dünyayı algılama biçimleri, dolayısıyla güvenliğe dair düşünceleri üzerinde önemli rol oynamaktadır. Zihin dışındaki dünyanın zihne yansıma şekilleri olan algılar, bireyden bireye değişebilmektedir. Bu açıdan güvenlik her şeyden önce

göreceli ve algısal bir meseledir (Giddens, 2012, s. 168; Sarı Ertem, 2012, s. 208). Uluslararası İlişkiler uzmanı Arnold Wolfers'ın güvenlik kavramına yüklediği anlam da Giddens'ın düşüncesi ile benzer doğrultudadır. Wolfers, kavramı iki bileşene ayırarak güvenliğe belirgin bir anlam kazandırmaya çalışmış ve güvenliği objektif (nesnel) anlamda ele alınacak olursa mevcut olan değerlere yönelik bir tehdidin olmaması, subjektif (öznel) anlamda ele alındığında ise mevcut değerlere yönelik bir saldırı korkusunun bulunmaması olarak tanımlamıştır (Wolfers, 1952, s. 484-485). Bu açıdan güvenlik, güvende olma olanakları ile psikolojik güven unsurlarına dayandırılmış ve güvensizlik duygusu üzerinde psikolojik faktörlerin önemli bir yer tuttuğu vurgulanmıştır (M. Demiray, 2006, s. 250; Emeklier, 2011, s. 104). Kamu Yönetimi disiplini açısından bakıldığında güvenlik kavramına daha çok toplum-devlet ekseninde yaklaşılmış ve güvenlik olgusu iç güvenlik hizmeti açısından ele alınmıştır.

Tanıma yönelik farklılıklar göz önüne alınarak söylenecek olursa güvenlik, bireylerin ona yüklediği anlam neticesinde karşılığını bulan tartışmaya açık bir kavramdır. Güvenlik sözcüğünün hemen hemen tüm disiplinler içerisinde kendisine kavramsal bir yer edinmiş olması, bu kavramın değer yüklü ve çok boyutlu içeriğinin en önemli göstergesidir. Bu bağlamda güvenlik, bireylerin değer yargılarına dayanan subjektif bir olgudur. Dolayısıyla "güvenlik kavramı", sürekli bir tartışmanın merkezinde yer alan ve sona ermeyen bir sahnenin temel öğesi konumundadır. Günümüzde bu tartışmaların odak noktası, büyük ölçüde "Güvenlik Çalışmaları" adı verilen disiplin üzerinde gerçekleşmektedir.

Güvenlik olgusunu akademik anlamda inceleme konusu edinen ilk çalışmalar, güvenliği Uluslararası İlişkiler disiplini içerisinde salt askeri/stratejik düzeye odaklı şekilde "sert güvenlik" konusu olarak ele almıştır. Fakat günümüzde güvenlik olgusu farklı disiplinlerin odağına girmiş ve "yumuşak güvenlik" adı verilen konular güvenlik gündemine dâhil olmuştur (Ağır, 2015, s. 105-106; M. Aydın & Ereker, 2014, s. 136). Toplumsal ve siyasal alandaki baskın etkisiyle birlikte, güvenliğin nasıl sağlanacağı üzerine düşünce üreten akademik bir çevre oluşmuş, ilerleyen süreçte Güvenlik Çalışmaları adı verilen yeni bir alt disiplin ortaya çıkmıştır. Bu disiplin doğrultusunda yapılan çalışmalar neticesinde güvenlik olgusu, özellikle 1990'lı yıllardan sonra, objektif bir durumdan ziyade subjektif şekilde toplumsal süreçlere bağlı olarak

açıklanmaya başlamıştır. Bu alandaki çalışmaların hızla yayılması güvenliğin tanımı noktasındaki tartışmaları artırmış (Neocleous, 2014, s. 11-16) ve Güvenlik Çalışmaları ile Uluslararası İlişkiler disiplinleri arasındaki ayrımı belirsiz hâle getirmiştir (Collins, 2017, s. 2).

Farklı disiplinlere konu olmakla birlikte günümüzde güvenlik olgusunu ele alan çalışmaların tehditlerle alakalı olduğu konusunda bir görüş birliği bulunmaktadır (Collins, 2017, s. 2). Tanımlarda da görüldüğü üzere "tehditlerin olmaması, güvende olduğunu hissetme, korkudan kurtulma" gibi benzer ifadeler kavrama yönelik temel bir bakış açısının bulunduğunu göstermektedir (Şanlı, 2021, s. 27). Bu nedenle güvenlik olgusunun hangi disiplini ilgilendirdiğinden ziyade tehdit ettiği unsurlar üzerine odaklanmak bu denli geniş alana yayılan bir konuyu incelemek açısından önem arz etmektedir (Collins, 2017, s. 2).

Karmaşık bir doğaya sahip olan güvenlik kavramı, referans olarak alındığı nesne üzerinden farklı düzeylerde açıklanmaktadır. Referans nesnesi, varoluşsal olarak tehdit altında görülen ve meşru bir hayatta kalma iddiasına sahip olan şeylerdir (Buzan vd., 1998, s. 36). Bu bağlamda güvenlik, büyük ölçüde referans nesnesine ilişkin bir sorundur. Dolayısıyla güvenliğin referans nesnesi belirlendiğinde güvenliğin ne olduğu (veya olmadığı), doğası ve içeriği açık şekilde ortaya çıkmaktadır (Ağır & Arman, 2014, s. 110). Devletin referans nesnesi olarak alındığı bir güvenlik yaklaşımı ulusal güvenlik, uluslararası güvenlik, iç güvenlik, dış güvenlik, yerel güvenlik gibi boyutları odak noktasına alırken birey veya toplum-merkezli yaklaşımlar hukuki güvenlik, bireysel güvenlik gibi konulara açılmaktadır. Bu geniş kapsamlılık halihazırda çelişkilerle dolu olan güvenliğin karmaşık doğasını çıkmazlarla örülü bir hâle getirmektedir. Fakat güvenlik konusunda uzlaşılan belki de tek nokta olan "güvenlik kavramının tehditleri konu edindiği" düşüncesi, bakış açısı veya referans olarak alındığı nesne fark etmeksizin güvenlik kavramı ile tehdit kavramının ayrılmaz bir bütün olduğu fikrini güçlendirmektedir. Güvenliğin varlık sebebi olarak görülen tehdit kavramının incelenmesi bu nedenle güvenlik olgusunu açıklamaya yönelik yaklaşımlar için kılavuz niteliğindedir (Sakman, 2017, s. 18). Dolayısıyla çalışmanın güvenlik kavramına genel yaklaşımı, güvenliğin sağlanan bir olduğu ve sosyal bir yapı olarak devletin bu noktada güvenlik sağlayıcısı konumunda

bulunduğu varsayımına dayanmaktadır. Bu çerçevede, güvenlik olgusu birey yaşamını tehdit eden unsurlar üzerinden ele alınmaktadır.

2.1.2. Değişen Güvenlik Anlayışı ve Güvenlik Olgusuna Yeni Yaklaşımlar

Güvenlik kavramı insanlık tarihinde farklı zaman ve mekânlarda, kişilerin bakış açısı, beklenti ve önceliklerine bağlı olarak çeşitli anlamlar kazanmıştır. Dolayısıyla her bir yaklaşım[2], güvenlik olgusuna ilişkin belirli varsayımları da beraberinde getirmektedir (M. Aydın, 1996, s. 82; Manunta, 1999, s. 56). Belirli sınıflandırma ve varsayımlar araştırmacıları, hipotezlerin kurulması ve test edilmesinde belirli metodolojik araçları kullanmaya yöneltmektedir. Bu sınırlılık nedeniyle hiçbir kategoriye uymayan yaklaşımlar da bulunabilmektedir. Fakat yaklaşımların avantajı, araştırmaların sistematik hâle getirilmesi ve belirli bir bakış açısına odaklanılarak konuyu ele alma biçimini kolaylaştırmasıdır. Dezavantaj ise diğer alternatif yaklaşımların göz ardı edilme olasılığıdır (M. Aydın, 1996, s. 76). Sınıflandırma ve bir olguya varsayımlar üzerinden açıklama getirmenin işlevselliği nedeniyle çalışmanın devam eden kısmında güvenlik olgusunu ele alan yaklaşımlar geleneksel ve yeni güvenlik anlayışı kapsamında çeşitli düşünürlerin konuya yaklaşımları doğrultusunda açıklanmaktadır.

Güvenlik olgusunu ele alan yaklaşımlar, belirli bir konu bütünlüğü çerçevesinde sistematik olarak toplanan bilgilerin bir araya gelmesiyle büyüyen bir alana sahip değildir. Sosyal bilimlerin pek çok disiplininde olduğu gibi bu yaklaşımlar da farklı konuları birbirinden farklı bakış açılarıyla ele alarak güvenlik olgusunun çeşitli yönlerine vurgu yapan düşüncelerdir. Bu nedenle kategoriler temsili bir sınıflandırmadan ibarettir. Çalışmanın izleyen kısmında geleneksel güvenlik anlayışı

[2]Türkçe ve İngilizce sözlükte "Bir şeyi düşünme yolu, düşünüş biçimi, zihniyet" ifadesini karşılayan iki temel sözcük bulunmaktadır. "Anlayış (perspective)", "Bir şeyi düşünmenin **'belirli'** bir yolu, perspektif" olarak tanımlanmakta iken "yaklaşım (approach)" ise "bir şeyi düşünmenin veya yapmanın **'bir'** yolu"nu ifade etmektedir. Yaklaşım sözcüğü, tanımın içeriğindeki **'bir'** ifadesinin de vurguladığı üzere bir bütün içerisinde daha belirgin özellik taşıyan unsurlara atıf yapmaktadır. Diğer bir ifadeyle yaklaşım sözcüğüyle bir olgunun belirli bir yönüne atıfta bulunulmakta iken "anlayış" sözcüğüyle o kategoriye ait yaklaşımların bütünü ifade edilmektedir. Bu nedenle çalışmada güvenlik olgusu üzerindeki temel düşünme yöntemini vurgulamak amacıyla kendisiyle ilişkili olan bütün yaklaşımları bir araya toplayan "çerçeve" bir sözcük olarak "anlayış" kavramının kullanımı tercih edilmiştir. "Yaklaşım" ile ifade edilen kısımlar bu bütünü oluşturan parçaların her birisini ifade etmektedir.

ve yeni güvenlik anlayışı ayrımı çerçevesinde güvenlik olgusuna bakışın geçirdiği değişim süreci açıklanmaktadır.

2.1.2.1. Geleneksel Güvenlik Anlayışı

İnsanın kendini güvende hissetme içgüdüsü ve güvenlik arayışı insan doğasını inceleme konusu edinen birçok düşünürün "güvenlik" olgusu üzerine yoğunlaşmasına yol açmış ve tarih boyunca güvenlik kavramına yüklenilen anlam, birçok düşünürü devlet adı verilen sosyal yapının oluşturulma motivasyonunun temelinde güvenlik arayışının yattığı düşüncesine yönlendirmiştir. Antik Yunan düşünürlerinden Protagoras (MÖ 481-420) vahşi hayvanlar karşısında savunmasız olan ve birbirlerinden ayrı yaşayan insanların, kendilerini güvence altına almak amacıyla bir araya gelerek şehirler kurduğunu ifade etmiştir. Protagoras'a göre devlet, şehirlerdeki düzenin sağlanmasında kullanılan bir araçtır (Göze, 1989, s. 12). Diğer bir Yunan düşünürü Aristo (MÖ 384-322) yönetilen ile yönetici ilişkisini güvenliğin korunması amacına dayandırmış (Aristoteles, 1975, s. 8), efendi ile köleyi bir araya getiren şeyin güvenlik duygusu olduğunu söylemiştir (Zabcı, 2015, s. 140). Epikuros (MÖ 342-271)'ün düşüncesinde de insanlar, birbirlerine ve vahşi hayvanlara karşı duydukları güvensizlik hissinden hareketle "kimseye zarar vermeme ve kimseden zarar görmeme" ilkesi üzerinde anlaşarak toplumu meydana getirmişlerdir. Bu temele dayalı olarak toplumsal yaşamın sağladığı güvenlik ortamının toplumsal yaşamdan önceki döneme kıyasla insana daha fazla yarar getirdiği kabul edilmiştir. Dolayısıyla insan daha güvenli bir ortamda yaşamını sürdürebileceğine inandığı için özgürlüğünün kısıtlanmasını kabul etmiştir. Bu düşünceye göre toplum ve devlet bireylere mutlulukları için gerekli olan güvende olma inancını verdikleri ölçüde değer kazanmaktadır (Ağaoğulları, 2013, s. 409; D. Türk, 2015, s. 158).

Hobbes, Locke, Rousseau ve Montesquieu gibi düşünürler ise geliştirdikleri düşünce sistemi ve kavramsallaştırmayla daha sonra ortaya çıkan güvenlik literatürüne dolaylı olarak önemli katkıda bulunmuşlardır. Bu açıdan Hobbes ve Locke'un temellerini attığı realist ve idealist düşünce, güvenlik kavramsallaştırmasının oluşumunda ana rolü oynamıştır (Sandıklı & Emeklier, 2011, s. 22). İdealist-liberal düşünceye göre adalet, barış ve iş birliği ortamının yaygınlaşması üzerinden açıklanan

güvenlik; realist düşüncede dünyanın daha az tehlikeli hâle getirilmesi şeklinde karşılığını bulmaktadır (Lott, 2004, s. 25).

Geleneksel güvenlik anlayışı, insanın daima bir güvenlik arayışı içerisinde olduğu varsayımından hareket etmektedir. Bu doğrultuda şekillenen ve geleneksel güvenlik anlayışı içerisinde değerlendirilen realist yaklaşıma göre devlet, bireyler adına güvensizliğin azaltılmasında merkezi bir rol oynamaktadır. Bu açıdan realistler, devletin güvenliğini bireyin güvenliğine öncelemektedirler. İnsanlar arasındaki çatışmalar kaçınılmaz olduğu gibi insan eliyle oluşturulan bir yapı olan devletler arasındaki çıkar çatışmaları da kaçınılmazdır. Dolayısıyla realist düşünce tarafından güvenlik kavramı, devletin güvensizliği ve devletler arasındaki gerilimlerle ilişkili olarak tanımlanmaktadır. Güç ile ulusal güvenlik arasında kuvvetli bir ilişki olduğunu savunan realistler, askeri güce vurgu yaparak devletlerin ulusal sınırlarına yönelik dış tehditlerin sürekli olarak var olduğunu ve devletlerin her zaman savaş durumuna hazır konumda bulunması gerektiği düşünmektedirler (Bilgin Aytaç, 2017, s. 270; Lott, 2004, s. 20). Bu nedenle geleneksel güvenlik anlayışı askeri güvenliği odağına almakta (Buzan vd., 1998, s. 52) ve güvenliği sağlanacak olan şey (güvenliğin referans nesnesi) olarak devleti görmektedir (Kerr, 2017, s. 104).

Geleneksel güvenlik anlayışına göre güvenlik yalnızca askeri tehditlerle sınırlıdır ve bu tehditlere karşı ulusal savunma odak noktasıdır. Diğer bir ifadeyle geleneksel güvenlik anlayışı, bir ülkenin ulusal sınırlarının diğer devletler karşısında korunmasını temel mesele olarak ele alıp fiziksel güvenlik üzerine yoğunlaşmakta ve güvenliğe fiziksel bir değer olarak önem atfetmektedir (Walt, 1991, s. 212-213). Bu kapsamda ulusal güvenliğe yönelik tehditlerin kaynağı diğer devletler olarak görülmektedir (Miller, 2001, s. 16-17). Güvenliği sınırların korunmasından ibaret olarak gören realizm ve liberalizm maddi (sert) gücü ve ulusal güvenliği ön planda tutmaktadır. Bu teoriler algısal veya sübjektif süreçlere yer vermemektedirler (Özaydın & Pakin-Albayrakoğlu, 2021, s. 20). Bu kapsamda geleneksel güvenlik anlayışı güvenliği; devlet-merkezli, askeri tehdit odaklı bir bakış açısı içinde yorumlamış ve büyük ölçüde suni ve abartılı tehditler güvenlik gündemini belirlemiştir. Bu dönemde özgüven ve bağımsızlık konuları, ulusal güvenliğin temel unsurunu oluşturmuştur (Şöhret, 2014, s. 659). Realist düşüncede “ulusal güvenlik”

kavramıyla karşılığını bulan bu husus, devlet-merkezli bir güvenlik anlayışı oluşturmuş; ulusun/toplumun ve de bireylerin güvenliği devletin güvenliğine bağımlı kılınmıştır. Geleneksel güvenlik anlayışı ülkesellik, devlet egemenliği ve toprak bütünlüğü kavramlarına odaklanmış (Sandıklı & Emeklier, 2011, s. 23), böylelikle geleneksel güvenlik anlayışının etkisi altında şekillenen güvenlik kavramı, askeri güç ekseninde tanımlanmıştır. Bu süreçle birlikte her türlü silahlanma ve istihbarat faaliyetlerini içeren ulusal güvenlik politikaları meşru zemine kavuşmuştur (G. Özdemir, 2021, s. 133). Bu doğrultuda geleneksel anlayışa dayalı olarak güvenlik "egemen bir alanda hayati çıkarların korunması" şeklinde tanımlanmış ve ülkesellik ile güvenlik arasında yakın bir ilişki olduğu kabul edilmiştir (Ağır, 2015, s. 110).

Bin yıldan uzun bir geçmişe sahip olan realist düşünce, insanın fizyolojik ve psikolojik yapısını ele alışındaki gerçekçi bakış açısı ve mantığındaki sadelik nedeniyle birçok güvenlik yaklaşımı için temel dayanak noktası olmuştur. Diğer yandan liberal-idealist düşünce ise realizmin insana dair bakış açısını eleştirerek güvenliğin daha geniş bir düzlemde tartışılmasına kapı aralamış, geniş kapsamlı güvenlik yaklaşımlarının oluşturulmasında başvurulan bir referans noktası hâline gelmiştir (Şatana & Özpek, 2010, s. 78). Realizm, özellikle II. Dünya Savaşı sonrası dönemde güvenlik meselelerinin açıklanmasında hâkim konuma yükselmiş ve birçok araştırmacı realizmi, geleneksel anlayışın kendisi olarak görmüştür. Bu noktada I. Dünya Savaşı'nın meydana getirdiği yıkımın ardından bir daha bu tür bir yıkımın yeniden yaşanmaması adına neler yapılması gerektiğini ele alan liberal değerlere dayalı idealist düşüncenin sorgulanmasının etkisi büyüktür (Knutsen, 1992, s. 235; M. Aydın, 1996, s. 91-92). Güvenlik olgusunun açıklanmasında 1950'lerin ortalarına kadar birincil konumunu koruyan realist yaklaşıma alternatif olarak, 1950 ve 1960'lı yıllarda ortaya çıkan eleştirel yaklaşımlar vasıtasıyla yeni yaklaşımlar türetilmiştir. Özellikle 1990'lı yıllarda ortaya çıkan yeni yaklaşımlar geleneksel düşünce sistemleri olan realizm ve liberalizmin ortaya koyduğu bakış açısına bir meydan okuma şeklinde gelişmiştir (Collins, 2017, s. 4). Bu eleştiriler içerisinde devleti bütüncül bir aktör olarak değil de farklı çıkar grupları, yöneticiler, kamu personeli gibi daha küçük parçaların karşılıklı bağımlılığından doğan bir sistem olarak gören çoğulcu yaklaşımlar; sadece savaş ve barış meseleleri ve devlet aktörünü değil, çok uluslu şirket yöneticileri gibi daha geniş aktör gruplarını ele almayı öne süren küresel

yaklaşımlar (M. Aydın, 1996, s. 83-85) da güvenlik olgusuna yönelik bakış açısının genişletilmesinde etkili olmuştur. Bu süreç Uluslararası İlişkiler disiplinini Tarih, Hukuk ve Felsefe disiplinlerinden uzaklaştırırken devletlerin çeşitli davranışlarının -dolayısıyla güvenlik meselesinin- araştırılmasında Sosyoloji, Ekonomi ve Psikoloji gibi diğer sosyal bilim disiplinlerine yakınlaşmasına neden olmuştur (M. Aydın, 1996, s. 94). Aynı zamanda bu durum güvenlik olgusunun farklı disiplinler altında incelenmesine yol açmıştır.

Bu noktada değinilmesi gereken bir başka husus da geleneksel anlayışa meydan okuyan yaklaşımların realizm ve ardından gelen neo-realizmi tamamen ortadan kaldırmamasıdır. Bu yaklaşımlar güvenlik olgusunu açıklamada başvurulan temel yaklaşımlar olarak önemine her dönem korumuş, diğer bütün yaklaşımlar geleneksel anlayışa yönelik yapılan eleştirilerden ortaya çıkan yeni yaklaşımların önünü açmıştır (M. Aydın, 1996, s. 95). Diğer bir ifadeyle güvenliğe geleneksel düşünce üzerinden yaklaşılması günümüzde bu düşüncelerin yerine tamamen yenisinin geçtiği ve etkisini yitirdiği anlamına gelmemektedir. Bu açıdan yeni yaklaşımlar, güvenlik olgusuna farklı bir bakış açıları sağlayan yeni güvenlik anlayışının oluşumuna temel hazırlamıştır.

2.1.2.2. Güvenlik Anlayışının Değişimine Yol Açan Sebepler

Günümüzde daha da karmaşık hâle gelen ve çeşitlenen tehditler, geleneksel güvenlik anlayışının sınırlarını zorlamaktadır. Geleneksel güvenlik anlayışı, uzun süredir devlet-merkezli bir bakış açısıyla devletler arası askeri güç dengeleri üzerine odaklanmıştır. Teknolojik ilerlemeler, küreselleşme, çevresel tehditler, ekonomik ilişkiler ve artan toplumsal hareketlilik gibi faktörler, güvenliğin tanımını ve kapsamını değiştirmiştir. Bu değişim, daha kapsayıcı bir güvenlik anlayışının geliştirilmesine ve geleneksel güvenlik anlayışına yönelik eleştirilere kapı aralamıştır. Söz konusu eleştiriler, güvenliğin sadece askeri boyutunu değil, aynı zamanda insan güvenliği, çevresel güvenlik, ekonomik güvenlik gibi farklı boyutlarını da kapsamaktadır. Geleneksel güvenlik anlayışına yöneltilen eleştiriler, güvenlik alanında yeni düşünce ve politika yaklaşımlarının gerekliliğini vurgulamaktadır. Bu bağlamda, güvenlik kavramının değişimine yol açan sebepler ve geleneksel

yaklaşımlara yöneltilen eleştiriler, güvenlik alanındaki tartışmalarda önemli bir yer edinmiştir.

Güvenlik anlayışının değişimine yol açan sebeplerden en önemlisi "belirsizlik" düşüncesidir. Geçmişte insanlar daha düşük yaşam ve refah koşulları nedeniyle günümüze kıyasla can güvenliği açısından daha güvensiz bir ortamda yaşamakta iken güvenliğe yönelik tehditler de savaşlar, doğal afetler, kıtlıklar ve salgınlar gibi görece az sayıda unsurdan oluşmuştur. 16. ve 17. yüzyıllarda insanı, aklı ve bilimi merkeze alan rasyonel düşüncenin gelişimiyle birlikte doğal ve toplumsal olayların belirli bir düzen içerisinde işlediği ve bu düzenin hesaplanabilir, öngörülebilir, tahmin edilebilir kurallara bağlı olduğu fikri giderek yaygın hâle gelmiştir. Bu durum toplumu ilgilendiren hemen her olayda kâr ve zarar, fayda ve maliyet hesaplamasını gerekli kılmıştır. Dolayısıyla insanların önceki kuşaklara göre çok daha fazla belirsiz bir gelecekle karşı karşıya kaldığı düşüncesi ağırlık kazanmıştır (H. Arslan, 2021, s. 6; Giddens, 2012, s. 67). Sosyolog Ulrich Beck, bu durumu "risk toplumu" yaklaşımıyla açıklamaktadır (Bilton vd., 2009, s. 10). Beck, risk toplumu yaklaşımıyla 21. yüzyılın toplumsal yapısını ele almıştır. Risk toplumu, çağdaş toplumun günümüze yansıyan çevresel, kültürel, toplumsal, bilimsel yan etkilerini, tehlike, tehdit ve risk unsularını kapsamaktadır. Beck'e göre özellikle gelişmiş ülke toplumları kıtlıklar ve salgınlar karşısında büyük bir direnç kazanmış olsa da daha önceki yüzyıllarda karşılaşmadıkları toplumsal sorunlarla yüzleşmek durumunda kalmışlardır[3] (Beck, 2011, s. 8; Çuhacı, 2012, s. 136). Bu nedenle günümüzde dünya, insan eliyle oluşturulan tehditlerin, doğadan gelen tehlikelerden daha fazla olduğu bir yer hâline gelmiştir. Günümüzde küresel çevresel felaketler, nükleer silahların yayılması, işsizlik ve yoksulluğun tırmanışı gibi birçok tehdit insan yaşamını çepeçevre sarmıştır (Giddens, 2003).

Bu süreçte dünyada yaşanan;

- Küreselleşme ve ulusal ekonomide artan dışa bağımlılık,
- Devlet dışı aktörlerin öneminin artışı,

[3] 1994-2000 yılları arasında İngiliz gazetelerinde "risk" kelimesinin kullanımına ilişkin yapılan bir araştırma bu süreçte kelimenin dokuz kat daha fazla kullanıldığını ortaya koymuştur (Furedi, 2001, s. 14).

- Geniş ölçekli savaşların azalarak düşük yoğunluktaki çatışmaların artışı,
- Uluslar arasındaki bölünmeler, artan bölgesel çatışmalar,
- Soğuk Savaş Dönemi'nin sona ermesi,
- Artan göç (Bilgin Aytaç, 2017, s. 274)

gibi gelişmeler geleneksel güvenlik anlayışındaki değişim için hareket noktası olmuştur.

Güvenlik anlayışının değişimine yol açan sebeplerden birisi küreselleşme olgusudur. Küreselleşme, teknolojik ilerlemeler, insan, mal ve bilgi hareketliliğindeki büyük artış, birbirine bağımlılığı yüksek olan bir toplum ortaya çıkarmıştır. Bu değişimler, dünya düzenini önemli ölçüde etkilemiştir. Coğrafi sınırların giderek belirsizleştiği bu ortamda, güvenlik arayışı ve tehdit algılamaları da niteliksel bir dönüşüm geçirmiştir. Bilgi, teknoloji, finans ve kültür akışını hızlandıran küreselleşme, güvenlik tehditlerini de küresel hâle getirmiştir (Bilgin Aytaç, 2017, s. 270). Böylelikle "ulusal güvenliğe yönelik tehditler" yerini, tanımlanması zor olan belirsizliklere ve istikrarsızlıklara bırakmıştır (Ağır, 2015, s. 108-109). Dolayısıyla geleneksel güvenlik anlayışının devleti önceleyen düşüncesi sorgulanmaya başlamıştır.

Diğer yandan bireyler arasındaki geleneksel güven biçimleri de büyük ölçüde çözülmüştür. Yerel topluluğa dayanan "diğer" insanlara güven duygusu zayıflamıştır. Daha küreselleşmiş bir toplum içerisinde yaşayan bireylerin güven duyguları artık hiç görülmeyen veya yaşanmayan, sadece duyuma ve algıya dayalı olaylardan etkilenir hâle gelmiştir. Bu doğrultuda bireyler arasındaki yüz yüze ilişkiye dayanan güven duygusunun maddi dayanakları zayıflamış, güvenlik kurumsal veya hukuki yapılardan oluşan soyut sistemlere güvene dayanan bir görünüm kazanmıştır. Tehdit ve güvenliğin bir aradalığı düşünüldüğünde bireylerin etrafını saran tehditlerle mücadele edebilmek ve tehditlere etkili şekilde yanıt verebilmek için güvenlik hizmeti sağlayan yönetim birimlerine güveninin olması gerektiği düşüncesi ağırlık kazanmıştır (Giddens, 2012, s. 159-160). İç ve dış güvenlik arasına net bir ayrım çizgisi koyan geleneksel güvenlik anlayışı, devlet-merkezli yerleşik anlayışa karşı eleştirilerin baskısı altına girmiştir (Ağır, 2015, s. 124). Bu doğrultuda geleneksel/ulusal güvenlik

anlayışı askeri güce odaklanmaktan iç güvenlik kuvvetlerine odaklanmaya doğru bir değişime girmiştir (Ağır, 2015, s. 113; I. Clark, 1999, s. 107-108).

Dünya genelinde artan çevre kirliliğinin insan sağlığına etkisi, yerel ölçekte gelişen krizlerin tüm insanların güvenliğini tehdit edebileceğinin anlaşılması, bir ülke sınırları içinde yaşanılan siyasi gelişmelerin tüm dünya ekonomilerini etkilemesi gibi olaylar güvenlik ile ilgili konuların salt askeri yöntemlerle çözülemeyeceğini göstermiştir. Bu durum güvenliğin farklı boyutlarla birlikte düşünülmesini kaçınılmaz kılmıştır (M. Demiray, 2006, s. 251). Bir devletin tek başına baş edemeyeceği tehditlerle sarsılan dünyada askeri gücü temel alan geleneksel güvenlik anlayışının sorunların çözümünde yetersiz olduğu anlaşılmıştır (U. B. Şen, 2022). Organize suç, çevresel bozulma, terörizm gibi geleneksel olmayan güvenlik konuları bu dönemde yaygın şekilde akademik incelemelere konu olmaya başlamıştır (Ağır & Arman, 2014, s. 107). Dış askeri tehditlere karşı geleneksel güvenlik kaygısına ek olarak insan hakları, ekonomi, çevre, uyuşturucu madde trafiği, salgın hastalıklar, suç, sosyal adaletsizlik, açlık-yoksulluk, cinsiyet temelli sorunlar gibi konular da büyük oranda öncelik kazanmıştır (Sakman, 2017, s. 18; Akgül Açıkmeşe, 2011, s. 49). Bu süreçle birlikte güvenlik ve tehditlere bakış yeni bir düzleme taşınmıştır. Bu yeni düzlemde çevresel güvenlik, enerji güvenliği, gıda güvenliği gibi çok sayıda yeni kavram ortaya atılmış, devletin mutlak varlığını temel alan güvenlik yaklaşımları odak noktasını bireyin emniyetine çevirmiştir (Karasu, 2020, s. 71).

Güvenlik anlayışının değişimine yol açan sebeplerden bir diğeri askeri güvenlik ile ilgili konuların ikincil plana atılmasıdır. Bu durum üzerinde dünyadaki siyasal gelişmeler rol oynamış; ABD öncülüğündeki Batı Bloku ile Sovyetler Birliği öncülüğündeki Doğu Bloku ülkeleri arasında yoğun siyasi ve askeri gerginliğin yaşanıldığı bir süreç olan Soğuk Savaş Dönemi'nin sona ermesinin belirleyici bir etkisi olmuştur. Soğuk Savaş Dönemi boyunca ülkelerin en büyük güvenlik tehdidi karşı bloktan gelebilecek saldırılar iken Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte askeri güvenlik ihtiyacının yerini sosyo-ekonomik sorunlar almaya başlamıştır. İnsan hakları, bireysel ve toplumsal özgürlükler, bireylerin toplumsal ve ekonomik güvenlikleri, işsizlik, göç, kimlik sorunları ve çevre kirliliği bu konular içerisinde ön plana çıkmıştır (Işıksal, 2004, s. 85-86). Soğuk Savaş sonrası süreçte güvenlik tanımı değişime

uğrayarak tehdit unsuru olarak ele alınan konular çeşitlenmiştir (S. Özer vd., 2010, s. 258). Soğuk Savaş sonrası dönemde ortaya çıkan sorunlar özellikle az gelişmiş ülkeler üzerinde önemli sonuçlar meydana getirmiştir. Yoksulluk, doğal afetler, ekonomik krizler, derinleşen iç çatışmalar, artan göç trafiği, açlık ve salgın hastalıklar küresel olarak tüm dünyayı etkilemiştir. Bu nedenle salt askeri güce odaklanan, sadece devletlerin çıkarlarıyla sınırlı kalan geleneksel güvenlik anlayışı özellikle az gelişmiş ülkelerde yaşanılan sorunları açıklamada yetersiz kalmıştır (Bilgin Aytaç, 2017, s. 272). Temelde bu değişim Soğuk Savaş Dönemi'nin sonlarına doğru başlamakla birlikte Soğuk Savaş'ın sona ermesi güvenliği genişletme çabalarına meşruiyet ve itibar kazandırmıştır (Akgül Açıkmeşe, 2011, s. 48). 20. yüzyılın büyük bir kısmında güvenlik anlayışı konusundaki genel uzlaşı güvenliğin askeri boyut ile sınırlı olarak ele alınması iken 20. yüzyılın sonlarına doğru devlete ve onun dış askeri saldırılara karşı savunulmasına odaklanan geleneksel güvenlik anlayışına tepki olarak güvenliğin askeri olmayan tehditleri içerecek şekilde genişletilmesi ve derinleştirilmesi çağrısında bulunulmuştur (Emmers, 2017, s. 132). Nitekim Soğuk Savaş sonrasında güvenlik alanına hızla yeni kategoriler dahil edilmeye başlanılmış, bu yeni kategorilerin askeri güvenliğin yanında yerini almasıyla bu çağrı önemli ölçüde karşılık bulmuştur (Sheehan, 2017, s. 148).

Uluslararası terör eylemleri güvenlik anlayışındaki değişimin bir diğer nedenidir. Özellikle 11 Eylül 2001 tarihinde ABD'de gerçekleşen terör eylemleri güvenlik tehditlerine yönelik bakış açısını derinden etkilemiştir. Teknolojik ilerleme ile birlikte kitle imha silahlarının yaygınlaşması, bu silahların uluslararası terör eylemlerinde kullanılma olasılığının artması geleneksel güvenlik anlayışına dayalı olarak güvenlik sorunlarına çözüm bulmanın imkansızlığını göstermiştir. 11 Eylül sonrasında geleneksel güvenlik anlayışının dünyadaki güvensizlikleri açıklama noktasındaki yetersizliği tekrar hatırlanmış; bunun yanında bölgesel çatışmalar, uluslararası organize suçlar, artan göç, uyuşturucu ve silah kaçakçılığı ve çevre sorunları gibi durumlar güvenlik tehditlerinin yeniden gözden geçirilmesine yol açarak savaş ve barış, yumuşak ve sert güç, devlet ve devlet dışı aktörlere ilişkin konulara olan ilgiyi artırmıştır (Sandıklı & Emeklier, 2011, s. 37; Bilgin, 2010, s. 75).

Soğuk Savaş'ın sona ermesinden bu yana giderek daha fazla tartışılmaya başlanılan güvenlik kavramının odağında güvenliğin devlet düzeyinden topluma ve bireylere, askeri konulardan askeri olmayan konulara kadar derinleştirilmesi ve genişletilmesi çabaları yer almaktadır (Ağır & Arman, 2014, s. 108). Bu doğrultuda geleneksel güvenlik anlayışına ilişkin ilk eleştiriler güvenlik tehditlerini ortadan kaldırmaya yönelik askeri ve sivil nitelikteki yanıtları odak noktasına almıştır. Söz konusu eleştirilere göre askeri güç ulusal güvenliğin tek kaynağı değildir. Devletler askeri tehditler dışında farklı tehditlerle de karşı karşıya kalabilmektedir. Güvenlik kavramının genişletilmesi çağrısını yapanlar, son çeyrek yüzyılda uluslararası politikanın önemli değişim yaşadığını ve bu nedenle güvenlik kavramının askeri olmayan tehditleri de içerecek biçimde genişletilmesi gerektiği düşüncesini savunmuşlardır. Bu kapsamda güvenlik kavramının, ekonomik kalkınma, iş birliği, bölgesel bütünleşme gibi birtakım askeri olmayan stratejileri içermesi gerektiği belirtilmiştir (Ağır, 2015, s. 105-108).

Bu doğrultuda geleneksel güvenlik anlayışına akademik düzlemde yöneltilen eleştirilerin temeli 1980'li yıllarda atılmıştır. Barry Buzan, "beş sektörde güvenlik" yaklaşımıyla devletlerin askeri, siyasi, toplumsal, ekonomik ve çevresel sorunlarla tehdit edildiği görüşünü ortaya koyarak salt askeri konulara odaklanan geleneksel güvenlik anlayışına eleştiri getirmiştir (1983). Bu süreçte Mathews, güvenlik tanımının çevresel ve demografik unsurları içerecek şekilde genişletilmesi gerektiğini savunmuş (1989); Moran ekonomik (1990); Roberts ise insan hakları konusunu güvenlik gündemine dahil etmiştir (1990). Richard Ullman, ulusal güvenliği yalnızca askeri boyutu üzerinden tanımlamanın hatalı bir yaklaşım olduğunu belirterek güvenlik olgusunun yeniden incelenmesi gerektiğini belirtmiş ve güvenlik tehdidini "bir devlette yerleşenlerin yaşam kalitesini düşüren veya bir devletteki özel, hükümet dışı birimler (birey, grup, şirket) ile hükümetlerin politika tercihlerini daraltan tehdit" şeklinde tanımlayarak güvenlik gündemini genişletmiştir (Ullman, 1983; Akgül Açıkmeşe, 2011, s. 48). Bu düşünceler doğrultusunda özellikle 1990'lı yıllarla birlikte güvenlik kavramı, daha birey-merkezli bir bakış açısıyla ele alınmaya başlamıştır (Sarı Ertem, 2012, s. 209). Booth da devlet-merkezli geleneksel güvenlik anlayışını eleştirerek ve birey-merkezli güvenliğe öncelik vermiş ve düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

- Devletin güvenliği mutlaka onun fiziksel sınırları içinde yaşayan insanların güvenliği ile eş anlamlı değildir.
- Teorik olarak "devlet" tanımına uyan devletler bile genellikle güvenliği bir amaç olarak değil, bir amaca yönelik araç şeklinde kullanmaktadırlar.
- Devletler arasındaki farklılıklar ve kapasite eksiklikleri, devletlerin güvenliğe kapsamlı bir yaklaşım geliştirmelerini imkânsız kılmaktadır (Booth, 1991, s. 319-320; Ağır & Arman, 2014, s. 111).

Geleneksel güvenlik anlayışına getirilen bazı eleştiriler, en büyük güvenlik tehdidinin insan haklarını ihlal eden, etnik, ırksal ve cinsiyet temelli ayrımcılık yapan devletlerin kendisi tarafından oluşturulmaktadır. Vatandaşlarının güvenliğini sağlama noktasında yetersiz hatta tehdidin kendisi olarak görülen bu devletler, vatandaşlarını, terörizm, suç, çevre kirliliği gibi konulara karşı kırılgan hâle getirmektedir. Bu bakış açısına göre, insanlığa yönelik güvenlik tehditlerinin çoğu artık saldırgan devletler tarafından değil; suç, çevresel kirlilik, açlık ve hastalıklar, uyuşturucu, kitle imha silahlarının yayılması gibi yerel ve ulus-ötesi içeriğe de sahip olabilen tehditlerden kaynaklanmaktadır (Miller, 2001, s. 19).

Geleneksel güvenlik anlayışını eleştirerek güvenlik gündeminin genişletilmesini savunan görüşlerin yanı sıra, bu görüşlere karşı eleştirel alternatif görüşlerden de bahsetmek mümkündür. Bu doğrultuda Walt, güvenlik çalışmaları alanının askeri güç temelindeki anlayışla sınırlı tutulması gerektiğini savunarak alanın aşırı derecede genişletilmesinin önemli sorunlara çözüm üretmeyi zorlaştıracağını, alanın entelektüel değerini zayıflatacağını iddia etmiştir (1991, s. 213). Fakat bu tartışma önemini kaybetmiş, güvenlik gündemi çevre, sağlık, ekonomik istikrarsızlık, göç gibi konuları içine alacak şekilde genişleyerek yerleşik hâle gelmiştir (Akgül Açıkmeşe, 2011, s. 49).

Dolayısıyla devletler arası askeri güç dengeleri üzerine odaklanan geleneksel güvenlik anlayışı, mevcut güvenlik sorunlarını açıklamakta yetersiz kalmıştır. Günümüzde karşılaşılan karmaşık ve çeşitlenen tehditler, devletler arasındaki ilişkilere hapsedilemeyecek ölçüde geniştir. Bu durum "yeni güvenlik anlayışı" adı verilen yaklaşımlar bütününü meydana getirmiştir.

2.1.2.3. Yeni Güvenlik Anlayışı

Geleneksel güvenlik anlayışı adı verilen yaklaşımlar, güvenlik olgusunu dar düzlemde tartışmış ve güvenlik, tehditler açısından belirliliğin (maddi unsurlara odaklı dış/askeri tehditler) hâkim olduğu bir tartışma alanında konumlandırılmıştır. Fakat Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle başlayan süreçte güvenliğe yönelik tehdit kaynaklarının askeri odaktan bireysel alana kaymasıyla birlikte güvenlik konusu karmaşık ve çok boyutlu hâle gelmiştir. Bu bağlamda "Yeni Güvenlik[4]" adı verilen anlayış, 1990'lı yıllarda güvenlik olgusunun salt askeri boyut çerçevesinde ele alınmasına yönelik getirilen eleştiriler neticesinde, güvenliğin farklı unsurları da içerecek şekilde genişletilmesi çağrıları ile ortaya çıkmıştır (Bilgin, 2010, s. 73).

Yeni güvenlik anlayışını meydana getiren süreç, güvenlik olgusunun hangi disiplin altında ele alınacağına dair bir tartışmayı içermektedir. Son yüz yıl içerisinde güvenlik olgusu Uluslararası İlişkiler, Stratejik Çalışmalar ve Güvenlik Çalışmaları disiplinlerinin ana konusu olmuştur. Tarihsel olarak bu üç disiplin arasındaki ayrım, güvenlik anlayışındaki değişimi gösteren işaret noktalarıdır. Devletler arası ilişkilerdeki süreçleri ve aktörleri anlamayı ve açıklamayı hedefleyen "Uluslararası İlişkiler" disiplini, alt disiplinleriyle birlikte "güvenlik" kavramı çerçevesinde diğer sosyal bilim disiplinlerine kıyasla en yoğun akademik bilgi üretiminin yapıldığı alandır. 1919 yılında İngiltere-Aberystwyth'de temelleri atılan Uluslararası İlişkiler disiplinin doğuşu, Birinci Dünya Savaşı'nda yaşanılan dehşeti bir daha yaşamama arzusuyla gerçekleşmiş (Collins, 2017, s. 1) ve devletler arası ilişkiler bu alanın temel inceleme konusu olmuştur. Güvenlik olgusunun akademik düzlemde incelenmeye başlanılması ise İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinden sonraki dönemde atılmıştır. Daha çok "Stratejik Çalışmalar" olarak bilinen bu dönemi hazırlayan temel unsur güvenlik olgusunun sivil uzmanlar tarafından incelenmeye başlanılmasıdır. Sivil uzmanlara ihtiyaç duyulmasını gerektiren sebep ise savaş sürecinde yaşanılan uzun süreli ve kapsamlı seferberlik durumlarının toplum üzerinde meydana getirdiği

[4] Literatürde güvenlik anlayışları arasındaki farkı vurgulamak amacıyla geleneksel ve modern ayrımını kullanmaktadır. Literatürde Hobbes'un güvenlik düşüncesine, "devlet tarafından sağlanan sükûnet ve barış durumu" anlamında "güvenliğin yeniden doğuşu" olarak önem atfedilmektedir. Dolayısıyla çağdaş düşüncede devlet üzerinden güvenliğe yüklenen anlamın Thomas Hobbes ile başladığı kabul edilmektedir (Arends, 2009, s. 7). Bu nedenle çalışmada "modern güvenlik anlayışı" ifadesinin yerine "yeni güvenlik anlayışı" ifadesinin kullanımı tercih edilmiştir.

sorunlar ve bu çerçevede şekillenen siyasi düşüncelerdir (Wæver & Buzan, 2017, s. 395-397). Savaşların toplum ve dolaylı olarak bireyler üzerinde meydana getirdiği yıkıcı etkiler güvenlik olgusunun hangi disiplin altında ele alınacağına dair tartışmaları artırmıştır.

Bu süreç içerisinde, ABD'de düşünce kuruluşları temelli, disiplinler arası bir alan olarak ortaya çıkan "Güvenlik Çalışmaları", Uluslararası İlişkiler disiplinin bir parçası olarak akademik düzlem elde etmiştir. Güvenlik Çalışmaları, 1940'lı yıllarda askeri uzmanlık ile sivil uzmanlar tarafından üretilen düşüncelerin kesiştiği noktada, disiplinler arası akademik bilgi üretimi ve politikayla bağlantısı olan ayrı bir çalışma alanı olarak ortaya çıkmıştır. Dönemi, önceki dönemlerden ayıran husus güvenlik ile ilgili çalışmalarda, konuyu ele alan strateji düşünürlerinin sivil olması gerektiğinin düşünülmesidir. Bu süreçte Soğuk Savaş Dönemi'ne girilmesi ve nükleer silahlanma, askeri ve askeri olmayan (sivil) düşünceler arasında daha güçlü koordinasyonu gerekli kılmış, değişik bilgi türlerinin bir araya getirildiği bütüncül bir anlayışa ihtiyaç olduğu ortaya çıkmıştır (Wæver & Buzan, 2017, s. 395-396). 1940'lardan 1980'lere kadar alana hâkim olan Stratejik Çalışmalar, Uluslararası İlişkiler disiplini altında askeri meselelere odaklanan bir alan görünümünde kalmıştır. Sonrasında Stratejik Çalışmalar, devlet-merkezli analizlerin yetersiz olduğu ve güvenliğin sadece askeri sorunlar çerçevesinde algılanmaması gerektiği düşüncesiyle 1970'li yıllarda sorgulanmaya başlanmıştır. Soğuk Savaş Dönemi'nin sonlarına doğru doğu ve batı blokları arasındaki nükleer gerilimin azalmasıyla birlikte öncesinde geri plana atılan ve askeri boyut taşımayan konular güvenlik gündemine alınmış; geleneksel güvenlik anlayışının genişletilmesine yol açan ekonomik, çevresel, toplumsal ve bireysel sorunlar güvenlik gündemine dâhil edilmiştir (Akgül Açıkmeşe, 2011, s. 47). Nihayetinde Güvenlik Çalışmaları daha kapsamlı bir alan olarak gelişmeye başlarken Stratejik Çalışmalar askeri meselelere odaklanan daha dar bir alt küme olarak kalmıştır (Betts, 1997, s. 33; Buzan, 2015, s. 28-29). Bu süreçte ABD'de ortaya çıkan Güvenlik Çalışmaları, izleyen yıllarda Avrupa'ya taşınmış, 1990'lı yıllardan bu yana Güvenlik Çalışmaları disiplini, yeni yaklaşımlarla desteklenmiş, ABD ve Avrupa merkezli olmak üzere iki ayrı şekilde kümeleşmiştir. ABD merkezli yaklaşımlar üzerinde güvenliğin askeri boyutunun hâkim etkisi devam etmekte iken Avrupa merkezli

yaklaşımlar güvenliğin daha çok bireysel ve toplumsal boyutlarına odaklanmıştır (Wæver & Buzan, 2017, s. 393-400).

Avrupa merkezli olarak gelişen yeni güvenlik anlayışının temel varsayımına göre askeri güç kullanma tehdidi güvenliğin önemli bir parçası olmakla birlikte güvenlik olgusu sadece bu boyut üzerinden ele alınamayacak ölçüde geniştir. Güvenlik Çalışmaları olarak anılan disiplinin ortaya çıkmasının temel motivasyonu da buradan ileri gelmektedir (Collins, 2017, s. 1). Geleneksel güvenlik anlayışının dış kaynaklı askeri tehditlere dayalı düşüncesini güvenlik olgusunun açıklanmasında yetersiz bulan yeni güvenlik anlayışına göre, günümüzde güvenliğe yönelik tehditlerin önemli bir kısmı ya devlet dışıdır (yerel veya uluslar-üstüdür) ya da tehditlere toplumsal bir yönetim aygıtı olarak devletin kendisini yol açmaktadır (Miller, 2001, s. 19). Dolayısıyla sadece askeri boyuta odaklanmak, güvenlik sorunlarını açıklama noktasında başarısızlıkla sonuçlanmaktadır.

Bu sorunu aşmak amacıyla geliştirilen yaklaşımlar, güvenliğin devlet-merkezli tanımını değiştirerek dikkatleri bireyden yola çıkan yeni bir güvenlik anlayışının oluşumuna çevirmiştir (Bilgin Aytaç, 2017, s. 269). Yeni güvenlik anlayışı, küresel düzeyde bir değerler değişimi yaşandığını iddia ederek yeni değerlerin devletin merkezi rolünü aşındırdığını savunmakta ve devletlerin güvenliğine odaklanmaktan bireylerin güvenliğine odaklanılması gerektiğini ifade etmektedir (Miller, 2001). Bu düşüncenin oluşumunda iki durumun etkisi bulunmaktadır:

- "Devletin bireye hizmet eden bir araç olduğu" fikri temel alınarak devletin var oluş amacının "bireylerin huzur ve güven içerisinde yaşamasına zemin hazırlamak" olması nedeniyle nihai mesele bireyin güvenliğidir. Bu nedenle birey güvenliği odak noktası olmalıdır (McSweeney, 1999, s. 33).
- Günümüzde artık sadece devletler değil bireyler de yerel veya küresel ölçekli güvenlik tehditlerinin oluşumunda rol oynamakta; siyasi ve askeri unsurlar kadar ekonomik, toplumsal ve çevresel faktörler de güvenlik üzerinde etkili olmaktadır (Buzan, 2015, s. 286; Sarı Ertem, 2012, s. 210).

Dolayısıyla yeni güvenlik anlayışında bireylerin gündelik hayatlarını tehdit edecek her türlü olay güvenlik kapsamının içine alınmaktadır. Bu kapsayıcı güvenlik

yaklaşımı devletlerin sağlıktan çevresel sorunlara kadar pek çok konu üzerinde daha etkin politika üretimini zorunlu kılmaktadır (Javed, 2008, s. 62).

Söz konusu düşünceler çerçevesinde güvenliğin birey-merkezli olarak yeniden yorumlanması güvenliğin kapsamının genişletilmesine yol açmıştır. Bu doğrultuda şekillenen yeni güvenlik anlayışının gündemi, güvenliği devlet kurumuyla sınırlamak yerine bireyler, toplumsal tabandan gelen hareketler, ulus-ötesi şirketler gibi devlet dışındaki aktörlerin faaliyetlerine odaklanmaktadır. Bu anlayışa göre güvenliğin referans nesnesi değiştirilmeden güvenlik kapsamının genişletilmesi, askeri boyutu olmayan tehditlerin önlenmesinde her durumda devleti hedef gösterecek ve güvenlik dar kapsamdan çıkamayacaktır (Bilgin, 2005, s. 35). Bu nedenle yeni güvenlik anlayışında güvenliğin referans nesneleri çok daha geniş bir yelpazeye ulaşmıştır. Savaş, silahlı çatışma ve kuvvet kullanma dışında ekonomi, çevre, sağlık, kültür, eğitim gibi bireylerin yaşam koşulları üzerinde doğrudan etkisi bulunan konular güvenlik gündemine dahil olmuştur (Sandıklı & Emeklier, 2011, s. 38). Güvenliğin referans nesnesi olarak devletin yerine bireyi koyan yeni güvenlik anlayışı, güvenlik olgusunu daha geniş sosyal, ekonomik, çevresel ve politik amaçlarla birleştirmektedir (Ağır, 2015, s. 100).

Yeni güvenlik anlayışına göre güvenlik sorunlarının algılanışındaki değişim, sorunların çözümünde de değişiklik meydana getirmektedir. Bu anlayışa göre, demokratikleşme, ekonomik kalkınma, sivil toplumun desteklenmesi, bireysel hak ve özgürlüklerin korunması ve genişletilmesi gibi sivil nitelikli çözümler, güvenlik sorunlarının çözümünde en etkili yöntemler olarak kabul edilmektedir. Bu bağlamda, yeni güvenlik anlayışı, güvenlik ilişkilerinin karşılıklı bağımlılığını vurgulamakta ve güvenliğin tüm insanlık için temel bir öneme sahip olduğunu savunmaktadır (Ağır, 2015, s. 108). Yeni güvenlik anlayışı güvenliği salt askeri tehditlerin tespiti ve bertarafına yönelik şekilde ele alan geleneksel güvenlik anlayışının ötesine geçerek güvenlik politikasının amacının yalnızca savaşları önlemek değil bireylerin mutluluk ve refahlarının da artırılması düşüncesini ortaya atmaktadır (Bilgin, 2010, s. 72).

Son olarak yeni güvenlik anlayışını şekillendiren yaklaşımlara geçilmeden önce neo-klasik realist düşüncenin yeni güvenlik anlayışının oluşumu üzerindeki

etkisine kısaca değinilmesi gerekmektedir. Güvenliğin subjektif yönüne yaptığı vurgu nedeniyle geleneksel-realist düşünceden ayrılan neo-klasik realizm, devlet-merkezli bir bakış açısına sahip olsa da algısal durumların güvenlik tehdidi oluşturup oluşturmadığına ilişkin durumları tartışmaya açması nedeniyle yeni güvenlik anlayışının temelleri açısından önem taşımaktadır. Kısaca ifade etmek gerekirse realist güvenlik anlayışının gözden geçirilmiş bir sunumu olan neo-realizm, yapısal unsurlar ile birey/birim düzeyindeki unsurları bir arada ele alarak realist düşüncenin boşluklarını dolduran görece kapsamlı bir yaklaşım olarak ortaya çıkmış ve realist düşünceden farklı bir bakış açısı geliştirmiştir (Akgül Açıkmeşe, 2011, s. 53). Neo-realizme göre güvenlik tehditleri, devletler arasındaki güç dağılımı ve uluslararası ortamdaki yönetim boşluğu (anarşi) unsurları kadar devlet yöneticilerinin algılamaları ile devletlerin iç politikaları, devletlerin niyet ve eylemleri üzerinde etkilidir. Bu nedenle güvenlik tehditleri incelenirken devlet yöneticilerinin ve diğer devletlerin güçlerindeki artış hakkındaki değerlenmelerinin ele alınması gerekmektedir. Güvenlik tehditlerinin askeri nitelikli olduğu düşüncesini sürdüren neo-realist yaklaşımın öne sürdüğü güvenlik sorununa algısal yaklaşım, güvenlik tehditleri bağlamında subjektif bir yaklaşımın temellerini atması bakımından önemlidir (Akgül Açıkmeşe, 2011, s. 54-55). Neo-realist yaklaşım, gücü ulaşılacak bir amaç olarak değil, gerektiğinde başvurulacak bir araç olarak ele alması bakımından realist düşünceden ayrılmaktadır (Bozdağlıoğlu & Özen, 2004, s. 62-63). Bu yaklaşım güvenlik olgusunun farklı boyutlarda ele alınması için bir temel oluşturması açısından dikkate değerdir. Nitekim yeni güvenlik anlayışının temel varsayımlarından birisi bireylerin kişisel özellikleri, yaşadıkları coğrafya, içinde bulundukları kültür veya parçası oldukları toplumun değer ve normları bireylerin güvenlik algıları üzerinde önemli rol oynadığı düşüncesidir (Özaydın & Pakin-Albayrakoğlu, 2021, s. 20-21).

Yeni güvenlik anlayışı geleneksel güvenlik anlayışına yönelik eleştirel düşünceleri içine alan geniş kapsamlı yaklaşımlar bütünüdür. Yeni güvenlik anlayışını oluşturan "yaklaşımlar", güvenliği neyin oluşturduğu konusundaki fikirleri içeren bütüne verilen isimdir (Collins, 2017, s. 3). Bu yaklaşımlar doğrultusunda şekillenen güvenlik anlayışı neticesinde günümüzde güvenlik, salt askeri bir kavram olmaktan çıkmış ve Uluslararası İlişkiler disiplini dışında pek çok farklı disiplin tarafından ele alınan bir olgu hâline gelmiştir. Yeni güvenlik anlayışı ileri sürdüğü çok boyutlu

güvenlik yaklaşımıyla geleneksel güvenlik anlayışının güvenlik sorunlarını açıklama ve sorunlara çözüm bulma noktasında işlevsiz olduğunu göstermiştir.

Yeni güvenlik anlayışının oluşumunda insani güvenlik yaklaşımı, güvenliğe cinsiyet temelli yaklaşım, toplumsal güvenlik yaklaşımı, çevresel güvenlik yaklaşımı ve barış çalışmaları gibi farklı yaklaşımların yanı sıra, güvenlik olgusunu detaylı şekilde ele alan Kopenhag Okulu gibi oluşumların ve literatürde post-pozitivist yaklaşımlar[5] olarak bilinen eleştirel, post-modern, cinsiyet temelli ve sosyal inşacı yaklaşımların güvenlik olgusuna bakış açılarının etkisi bulunmaktadır (Sandıklı & Emeklier, 2011, s. 28).

Güvenlik literatürüne yakın süreçte giren yaklaşımlardan birisi olan insani güvenlik yaklaşımı, geleneksel güvenlik anlayışının sorgulanmasını sağlayarak güvenlik olgusuna farklı bir bakış açısı getirmiştir. Geleneksel güvenlik anlayışının devlet-merkezli düşüncesini eleştirerek işe başlayan insani güvenlik yaklaşımı, referans nesnesi olarak insanı odağına almaktadır (Collins, 2017, s. 5). İnsani güvenlik yaklaşımı, güvenlik konusunda geleneksel devlet-merkezli kavramsallaştırma ile insani güvenlik yaklaşımı arasında ortak bir zemin bulunduğunu fakat güvenliğin insani güvenlik ve devlet-merkezli güvenlik şeklinde ikili kavramlaştırma yoluyla ele alınarak tartışmaların belirli bir düzeye kadar giderilebileceğini öne sürmektedir (Kerr, 2017, s. 104-105).

Avrupa merkezli bir yaklaşım olan toplumsal güvenlik yaklaşımı realist güvenlik anlayışına alternatif bir bakış açısı şeklinde ortaya çıkmıştır (Bilgin Aytaç, 2017, s. 271). Toplumsal güvenlik yaklaşımı, bireyin güvenliğini odak noktasına almaktadır. Bu yaklaşım temelde kimlik sorunlarının yer aldığı etnik çatışmaların arkasındaki dinamikleri incelemektedir (Collins, 2017, s. 6).

Sosyoloji ve Psikoloji disiplinlerinin ilgilendiği toplumsal olguları konu edinen Toplumsal İnşacı Yaklaşım, 1980'lerden sonra farklı konuların incelenmesinde sosyal

[5] Post-pozitivist yaklaşımlar, gerçeğin sosyal çevre ve birey arasındaki karşılıklı etkileşimin bir ürünü olduğunu iddia etmektedirler. Önemli olan çevremizde olup bitenleri doğrudan kabul etmek yerine olayların gerçekliğini sorgulamak, mevcut kavramları ve durumu eleştirerek daha iyi şartların oluşturulmasına ön ayak olmaktır. Bu yaklaşımların ortaya çıkmasında çevredeki sosyal, siyasal ve ekonomik şartlardaki farklılığın büyük etkisi bulunmaktadır (Sarı Ertem, 2012, ss. 179-180).

bilimler alanında kullanılan ortak bir yaklaşım hâline gelmiştir (Dusek, 2006, s. 198). Toplumsal İnşacı Yaklaşım'ın güvenlik olgusunun açıklanmasında kullanılmaya başlanılması 1990'lı yılların başında gerçekleşmiştir. Realist ve idealist düşünceye dayalı güvenlik anlayışının sorgulandığı bu dönemde Toplumsal İnşacı Yaklaşım güvenliğin objektif yorumunu eleştirerek güvenlik olgusu üzerinde toplumsal yapı ve algıların etkisine odaklanmıştır (Şatana & Özpek, 2010, s. 80). Toplumsal İnşacı Yaklaşımı, güvenliğin subjektif anlamına getirdiği yorumla geleneksel güvenlik anlayışı içerisindeki diğer yaklaşımlardan ayrılan neo-klasik realizmin bir adım ötesinde görülmektedir (Özaydın & Pakin-Albayrakoğlu, 2021, s. 21).

1985 yılında Kopenhag Üniversitesi bünyesinde kurulan Çatışma ve Barış Araştırmaları Enstitüsü (COPRI) tarafından temelleri atılan ve daha sonra Kopenhag Okulu olarak adlandırılacak oluşum, "Avrupa Güvenliği'nin Askeri-Olmayan Boyutları" başlıklı projenin hayata geçirilmesiyle güvenlik alanına yeni bir yaklaşım getirmiştir (McSweeney, 1996, s. 81; Akgül Açıkmeşe, 2011, s. 57). Güvenliği toplumsal bir kavram olarak gören Kopenhag Okulu'nun yaklaşımına göre güvenliği oluşturan unsur, subjektif bir içeriğe sahiptir (Emmers, 2017, s. 135). Güvenlik olgusunu salt askeri bakış açısından kurtarmayı amaçlayan Kopenhag Okulu, bireyleri, toplumsal grupları ve ulusları içine alarak güvenlik gündemini genişletmeyi hedeflemiştir (Huysmans, 1998, s. 482). Bu doğrultuda Kopenhag Okulu, güvenliği beş kategoriye -askeri, siyasi, sosyal, ekonomik, çevresel- ayırarak güvenliğin tanımını genişletmektedir. Dolayısıyla güvenliğin referans nesneleri de değişmektedir. Referans nesneleri devlet (askeri güvenlik), ulusal egemenlik/ideoloji (siyasi güvenlik), ulusal ekonomiler (ekonomik güvenlik), kolektif kimlikler (toplumsal güvenlik) ya da doğal çevre (çevre güvenliği) olabilir. Kopenhag Okulu, geleneksel güvenlik anlayışının askeri kategoriye odaklanmasından uzaklaşmayı temsil eden çok kategorili bir güvenlik yaklaşımı benimsemiştir (Buzan vd., 1998; Emmers, 2017, s. 132).

Yeni güvenlik anlayışına göre yeni değerlerin ortaya çıkışı ve küresel anlamda sosyo-ekonomik güce sahip olan güçler, devletin geleneksel egemen gücünü zayıflatmıştır. Bu durum güvenliğin referans nesnesi olarak devlet yerine toplumsal gruplar ve bireylerin ele alınmasına yol açmış ve güvenlik olgusu sosyal, ekonomik,

çevresel ve politik amaçlarla birleştirilmiştir. Bu temele dayalı şekilde geleneksel güvenlik anlayışının güç ve düzen kavramlarına alternatif olarak geliştirilen "özgürleş(tirme)" yaklaşımı, güvenlik olgusu özelinde devletin amaç olarak değil araç olarak ele alınması gerektiğini savunmaktadır (Ağır, 2015, s. 107). Bu doğrultuda özgürleştirme yoluyla bireylerin yapmak istedikleri şeyleri özgürce seçmelerine engel olan fiziki ve insani kısıtlamalardan kurtarılarak gerçek güvenliğe ulaşılacağı öngörülmektedir. Booth tarafından geliştirilen yaklaşıma göre güvenlik ve özgürleşme paranın iki yüzü gibidir. Güç veya düzen değil özgürleştirme yoluyla gerçek güvenliğe ulaşılabilir (Booth, 1991, s. 319).

Feminist güvenlik yaklaşımı geleneksel güvenlik anlayışını reddederek toplumsal grup ve bireylerin güvensizliği ile çevresel tehditlerin meydana getirdiği güvensizliği odak noktasına alan şiddetin yapısal olduğunun kabulü düşüncesi üzerine kurulmuştur (Tickner, 1995, s. 48). Kadınlar gündelik hayatta güvensizlik içerisinde bulunmakta ve yapısal şiddetin sonucunda sistem tarafından görünmez kılınan kadınların güvenliği yoğun şekilde tehdit edilmektedir (Sandıklı & Emeklier, 2011, s. 30).

Feminist yaklaşım başta cinsiyet olmak üzere sınıf ve ırk gibi yapısal farklılıkları güvenlik olgusu içerisinde açıklamakta ve çevresel, fiziksel ve yapısal boyutlarıyla şiddetin azaltılmasını güvenlik kavramı çerçevesinde ele almaktadır. Kadınların birçok devletin güç yapıları içerisinde azınlıkta kalması ve feminist yaklaşımın kadınların güvenliğini temel ilgi alanı olarak ele alması nedeniyle feminist yaklaşımların güvenlik tanımı birey veya toplumu referans almıştır (Tickner, 1997, s. 624). Bu nedenle feminist güvenlik yaklaşımı yeni güvenlik anlayışının tamamlayıcı parçalarından birisidir.

Sanayileşme ve ekonomik gelişmeyle birlikte çevre sorunlarının artması ve sonuçlarının tüm dünyada görülmesi çevre sorunlarını güvenlik gündemine getirmiştir. Teknolojik ilerleme ve küreselleşmenin olumsuz etkileri çevreye ilişkin tahribatları yoğun bir şekilde artırmış, çevre sorunlarına artık ülke sınırları içerisinde çözüm bulunması imkânsız bir hâle gelmiştir. Bu doğrultuda devlet-merkezli geleneksel güvenlik anlayışı, çevresel güvenlik sorunlarının çözümlenmesinde etkisiz kalmıştır.

Bu doğrultuda çevresel güvenlik konusu 1990'lı yıllarda yeni bir güvenlik tehdidi olarak incelenmeye başlamıştır. Ozon tabakasının incelmesi, küresel ısınma gibi konular çevresel güvenlik kapsamında ele alınan konulardır (Collins, 2017, s. 6). Bu değişimlerle birlikte güvenliğin sağlanabilmesi için sadece askeri güçlerin değil, tüm insanlığın ortak anlayışına dayalı bir yaklaşıma olan ihtiyaç neticesinde Çevresel Güvenlik Yaklaşımı ortaya çıkmıştır (Kaypak, 2012, s. 17).

2.2. Yeni Güvenlik Anlayışı Çerçevesinde İç Güvenlik

Yeni güvenlik anlayışının gündemi, yalnızca tehditlerin genişletilmesinden ibaret değildir. Bu anlayış, güvenlik gündeminin merkezine insan ihtiyaçlarını yerleştirmeyi amaçlayan güvenliğin askeri ve diğer tüm boyutlarını içine alan bütüncül bir yenilenme girişimidir. Bu nedenle günümüzde güvenlik gündemi birey ihtiyaçlarının ön plana alınması sürecine odaklanmıştır. Bu sürecin bir parçası olarak iç güvenliğin nasıl konumlandırılacağı konusu yeni güvenlik anlayışının cevap aradığı temel sorulardan birisidir (Bilgin, 2010, s. 77-79). Çalışmanın bu kısmında öncelikle iç güvenlik kavramı, ulusal güvenlik ve dış güvenlik kavramlarıyla olan ilişkisi çerçevesinde tanımlanacak olup devamında iç güvenliğe yönelik değişen tehditler ve iç güvenliği etkileyen faktörler ele alınacaktır.

2.2.1. Yeni Güvenlik Anlayışı ve İç Güvenlik

İnsanlar, güvenlik ihtiyaçlarını karşılayıp amaçlarına ulaşabilmek için doğanın zorlayıcı etkilerine karşı iş birliği yapmış ve yeni örgütsel teknikler geliştirmişlerdir. Bu noktada insanlar için motive edici unsur "hedefler" olmuştur. Hedeflere ulaşabilme çabası insanları yeni düşünme yolları ve uygulama yöntemleri geliştirmeye teşvik etmiştir. Nitekim tarih boyunca insanlar kendi aralarındaki ekonomik, siyasal ve toplumsal etkileşim ağlarını daha da fazla genişleterek çeşitli sosyal organizasyonlar oluşturmuşlar ve zamanla bu yapıları kurumsal hâle getirmişlerdir (Mann, 2012, s. 17). İlk çağlarda küçük aile toplulukları şeklinde yaşayan insanlar, bu toplulukların büyüyüp karmaşık bir yapıya ulaşması neticesinde güvenlik ihtiyaçlarını karşılayabilmek amacıyla "devlet" adı verilen sosyal yapıyı meydana getirmişlerdir (Eryılmaz, 2018, s. 24). Dolayısıyla devlet ve diğer tüm sosyal yapılar, bireylerin güvenlik hedefine ulaşmalarına yönelik olarak meydana getirdikleri araçlardır. Mann

bu durumu "insan toplumsal bir varlıktır ancak nihai hedefi toplum değildir" şeklinde açıklamaktadır. Mann'a göre güvenlik bir ihtiyaçtır, bu ihtiyacı karşılama hedefiyle motive olan insanlar tıpkı bir balıkçı gibi her defasında ağlarını biraz daha ileriye atarak geliştirdiği kurallar ve uygulamaya koyduğu kurumsal yapılar yoluyla toplumu geliştirmişlerdir. Dolayısıyla bu süreçte ortaya çıkan devlet başta olmak üzere tüm sosyal yapılar, insanlığın güvenli ortak yaşamı oluşturabilmek için izlediği kurumsallaşma sürecinin ürünleridir (2012, s. 17).

Güvenlik ile ilgili tartışmalar günümüzde çok boyutlu bir hâl almış olsa da bireylerin güvenlik ihtiyacını temin eden bir aktör olarak devlet bu tartışmaların hemen her aşamasında var olmuştur. Devletin tarihsel gelişim sürecinin gösterdiği üzere dışarıdan gelebilecek saldırılar ve birey yaşamının tehdidi söz konusu olduğunda bir ülkede yaşayan bireyler ve toplumsal gruplar arasındaki tüm farklılıklara ve çıkar çatışmalarına rağmen bireyler (vatandaşlar) "devlet" adı verilen sosyal yapının çevresinde toplanmaktadırlar (M. Demiray, 2006, s. 250). Dolayısıyla arka planına toplumu ve devleti alan yaklaşımlar güvenlik kavramını edilgen bir konumdan çıkararak güvenliğin "sağlanan bir şey" olduğu varsayımını getirmektedir (U. B. Şen, 2022). "Güvenlik sağlayıcısı" olarak devlet, vatandaşlarına huzurlu ve güvenli bir yaşam sunmak; vatandaşlarının sürekli bir korku durumu içerisinde bulunmadan, rahat ve özgürce yaşamalarını tesis etmekle yükümlüdür (Luciani, 1988, s. 151).

Devlet ve güvenlik sözcüklerinin yan yana gelmesi akıllara ilk olarak "ulusal güvenlik" kavramını getirmektedir. Ulusal güvenlik kavramı, güvenlik kavramı çerçevesinde dönen tüm tartışmaların merkezinde yer almaktadır. "Dışarıdan gelen saldırılara karşı koyma yeteneği" olarak tanımlanan ulusal güvenlik (Luciani, 1988, s. 151), herhangi bir savaş durumunda mağlubiyetle karşılaşılmayacağı yönündeki kesinliğe yakın bir beklentiyle birlikte, savaştan uzak kalma durumudur (Bellany, 1981, s. 102). Devletlerin kendi varlıklarını ve vatandaşlarını korumak amacıyla aldıkları kararlar ve uyguladıkları politikalar ulusal güvenlik adına gerçekleştirilmektedir (Ak, 2018b, s. 88).

Ulusal güvenlik kavramı, yer yer dış güvenlik ve iç güvenlik kavramları ile eş anlamlı şekilde kullanılsa da bu kavramlar farklı noktalara işaret etmektedir. Bir

devletin varlığını ve güvenliğini sağlamak için aldığı tüm tedbirleri içermekle birlikte ulusal güvenlik daha çok uluslararası alanla ilgilidir. Nitekim ulusal güvenliğe yönelik temel tehdit kaynakları uluslararası alandaki diğer devletler ve devlet-dışı aktörlerdir (S. Yılmaz, 2011, s. 364). Bu nedenle "devlet güvenliği" veya "milli güvenlik" olarak da ifade edilen ulusal güvenlik kavramı, bir devletin varlığını ve güvenliğini sağlamak için aldığı tüm önlemleri kapsayan iç ve dış tehditlere bağlı olarak hem iç güvenliği hem de dış güvenliği içeren şemsiye bir kavram olarak nitelendirilmektedir (U. B. Şen, 2022; Bağcı, 2016, s. 11).

Tarihsel olarak güvenlik ihtiyacı öncelikle askeri örgütlenme temelinde ele alınmıştır. Sosyal yapıların çeşitlenmesi ve devlet ile ilişkilendirilen görevlerin daha karmaşık bir hâle gelmesi sonucunda iç ve dış güvenlik ayrımı ortaya çıkmıştır. Diğer bir ifadeyle bu ayrım devletin kurumsal yapılarında gerçekleşen ve toplumsal olarak yaşanılan modernleşme sürecinin[6] bir parçası olarak ilerlemiştir. Bu modernleşme sürecinde dış güvenlik, "savunma *(defense)*" adı altında askeri hizmet alanı şeklinde örgütlenerek bir devletin sürekliliğini sağlamak amacıyla aldığı önlemlere atıfla ordu ile özdeşleşmiştir. Diğer yandan iç güvenlik ise "polislik *(policing)*" adıyla sivil hizmet alanı şeklinde örgütlenerek bir ülkede yaşayan bireylerin huzur ve güvenini sağlama amacı güden bir kamu hizmeti olarak gelişmiştir. Dış güvenlik daha çok uluslararası alanla ilgili olup karşısındaki tehdidi "düşman" kavramı ile ifade etmekte iken iç güvenlikte tehdidin kaynağı "suçlu", "kabahatli", "fail" gibi kavramlarla açıklanmaktadır (Cerrah, 2008, s. 73; Özgür & Erciyes, 2017, s. 80). Dolayısıyla bir devlete ait unsurların dışarıdan gelebilecek tehdit ve saldırılara karşı güvenliğinin sağlanması dış güvenlik kavramıyla açıklanmakta iken devletin kendi egemenlik alanında söz konusu olabilecek yerel kaynaklı veya yerel boyutta etkisini gösteren tehditlere karşı güvenliğin sağlanması ise iç güvenlik kavramı çerçevesinde ifade edilmektedir (Acaray, 2021, s. 10).

[6] Sanayi Devrimi'yle Avrupa'da başlayan modernleşme süreci öncesinde güvenliği bir bütün olarak ordunun sağladığı bilinmektedir. Ordunun kullanılmadığı durumlarda güvenlik yerel-bölgesel idareler, yerel beyler aracılığıyla sağlanmış; bu güçlerin başarılı olamadığı durumlarda ordu gücüne başvurulmuştur. Modernleşme süreciyle birlikte devletin merkezi otoritesinin güçlenmesi, devletlerin egemenlik sahasındaki faaliyet alanlarını genişletmiş, ulusal güvenlik için düzenli ordular kurulurken iç güvenlik için kolluk teşkilatları oluşturulmuştur (Özgür & Erciyes, 2017, s. 83; Tilly, 2001).

İç güvenlik kavramının odak noktası bir ülkede güvenlik kuvvetleri tarafından bireylere ve topluma yönelik olarak sunulan "güvenlik hizmeti"dir. Bu doğrultuda iç güvenlik kısaca "bir ülkenin siyasi sınırları içerisinde, halkın huzurunu ve devletin sürekliliğini sağlamak amacıyla alınan tedbirler" olarak tanımlanmaktadır. Bireylerin güven ve huzur içerisinde olması, sağlıklı, istikrarlı ve refah içinde yaşamaları iç güvenliğin tesisi anlamına gelmektedir (Şanlı, 2021, s. 26; U. B. Şen, 2022). Diğer bir tanım ise iç güvenliği "ülke sınırları içerisinde, bireylerin can ve mülk güvenliği ile bir bütün olarak toplumun sahip olduğu her türlü varlık, kazanım ve sistemler gibi hayat kalitesi unsurlarının güvenliği için yürütülen faaliyetler" şeklinde ifade etmektedir (Özgür & Erciyes, 2017, s. 84; S. Yılmaz, 2012). Farklı bir tanımda da iç güvenlik "bir ülkenin coğrafi sınırları içerisinde oluşabilecek tehdit ve tehlikelerden bertaraf olarak öncelikle vatandaşlarının huzur ve güvenliğinin sağlanması, daha sonra da devlete ve bireylere ait mülklerin her türlü sabotaj ve benzeri tehlikelere karşı korunması hâli" anlamında kullanılmaktadır (Çinar, 2014, s. 23).

İç güvenlik, bir devletin egemenlik sahasında diğer bir ifadeyle ülke sınırları içerisinde barışın tesis edilmesi durumudur (İrdem, 2020, s. 24-26). Devlet, vatandaşlarının ülke sınırları içerisinde huzur ve güven içerisinde yaşamlarını sürdürmelerinin, diğer bir ifadeyle iç güvenliğin teminatıdır. Nitekim realist düşüncenin öncü ismi Thomas Hobbes da iç güvenliği "egemenin halka karşı temel görevi" olarak tanımlanmaktadır (Brauch, 2008, s. 3). Bu açıdan iç güvenlik, güvenliği sağlayan devlet ile güvenliği sağlanan konumunda olan vatandaşın karşılıklı ilişkisinden beslenmekte ve özellikle 19. yüzyıl ve sonrasında iç güvenliğin etkinliği hukuk temelli devlet, devletin hukuksal öngörülebilirliği gibi özellikler üzerine temellendirilmektedir (Brauch, 2008, s. 3). Bu anlamda iç güvenlik; toplumun güvenlik ve özgürlük içerisinde bir yaşama ulaşması amacına yönelik olarak belirlenen hukuki ve idari düzenlemelerin devlet tarafından yetkilendirilen kurumlarca teminat altına alınması (Çinar, 2014, s. 23), ülkede kamu düzenine karşı yaşanabilecek her türden eylemin önlenmesi ve bu eylemlerin faillerinin yakalanması ile ilgili hukuki rejimi ifade etmektedir (M. A. Özer, 2012, s. 170; Özgür & Erciyes, 2017, s. 84).

İdeal olarak iç güvenlik; vatandaşların yaşamlarına, refahlarına ve toplumun bir arada yaşama arzusuna yönelen her türlü tehdit ve saldırılara karşı tedbir ve önlemlerin alınmasını içermektedir. Bu tedbir ve önlemler iki ayrı boyuta sahiptir:

- Güvenliği sağlanacak olan özne vatandaşın kendisidir. Dolayısıyla iç güvenlik adına devlet tarafından uygulanan her politika bireylerin yaşamını, hak ve özgürlüklerini korumalı ve teminat altına almalıdır.
- Terör, göç, salgın ve afet gibi toplumlar açısından güvensizlik kaynağı oluşturan tehditlere karşı iç güvenlik yaklaşımı, ulusal güvenlik ile bütünlük oluşturacak şekilde geliştirilmelidir (Ak, 2020, s. 273).

21. yüzyıl, iç güvenlik alanında bir dönüm noktası olarak kabul edilmektedir. İç güvenlik kavramının bu yüzyılda öne çıkmasının arkasında, ABD'de 11 Eylül 2001 tarihinde yaşanan terör saldırılarının önemli etkisi bulunmaktadır. Daha öncesinde ülke sınırları içindeki güvenlik, ulusal güvenlik kavramı çerçevesinde değerlendirilmekte iken bu tarihle birlikte ülke sınırları içerisindeki güvenliği ifade etmek amacıyla "iç güvenlik" kavramının kullanımı yaygınlık kazanmıştır[7] (H. Arslan, 2021, s. 7; Noftsinger vd., 2007, s. 1). ABD özelinde daha çok terörle mücadele anlamında kullanılan iç güvenlik, "Ülke sınırları içinde fiziksel ve halihazırda güvenli olan bir şeyin, ülke dışındaki düşman unsurlardan korunması" şeklinde tanımlanmaktadır (Seiple, 2002, s. 262).

İç güvenlik, "bütün toplumu ilgilendiren düzen (TDK, 2024)" olarak tanımlanan kamu düzeninin zorunlu bir parçası ve gereğidir. Bireylerin yaşamlarını huzur, barış ve güvenlik içerisinde sürdürülebilmesi için toplumsal hayatın kaos, kargaşa ve karışıklık gibi durumlardan uzak tutulması; istikrar ve güvenin tüm ülkeye hâkim olması, yani kamu düzeninin tesis edilmesi beklenmektedir (H. Arslan, 2021, s. 7-8). Niteliği açısından bir kamu hizmeti olarak kabul gören iç güvenliğe yönelen tehditlerin kontrol altına alınmasıyla kamu düzeninin sağlanacağı öngörülmektedir. Bu doğrultuda iç güvenlik, ülkede kamu düzenini sağlamak ve bu düzene karşı oluşabilecek her türlü tehdit ve faaliyetin önlenmesi; eylemi gerçekleştiren kişilerin

[7] "İç güvenlik" kavramı 11 Eylül 2001 tarihinde ABD'de gerçekleşen terörist saldırıların hemen ardından ABD'nin yurt içindeki güvenliğine işaret edecek şekilde, ulusal güvenliğe ilişkin resmi raporlarda "homeland security" adıyla, terörle mücadele bağlamında yaygın olarak kullanılmaya başlanılmıştır (S. Yılmaz, 2011, s. 364).

yakalanmasına ilişkin hukuki süreci ifade eden kolluk faaliyetleridir (Uğur & Geygüç, 2019, s. 134). Kolluk aynı zamanda kamu düzeninin sağlanması amacına yönelik olarak yürütülen temel bir kamu hizmeti faaliyetidir (Gözler & Kaplan, 2019, s. 524).

Devletler, kolluk faaliyetlerini genellikle içişleri bakanlıkları çatısı altında teşkilatlandırdıkları iç güvenlik kuvvetleri yani polis ve bekçi gibi kolluk birimleri vasıtasıyla yerine getirmektedir (U. B. Şen, 2022). Kolluk birimlerince yürütülen iç güvenlik; toplumun her kesimini kapsayıcı, hesap verilebilirlik ilkesine bağlı, vatandaşların denetimine ve katılımına açık olan, devletin en önemli sorumluluklarından biri olarak nitelendirilen kamusal bir hizmettir (M. A. Özer, 2012, s. 170).

İç güvenlik yönetiminde ABD, Almanya ve İngiltere gibi ülkelerde, güvenlik hizmetleri kırsal ve kentsel ayrımı yapılmaksızın polis teşkilatının tek yetki alanı altında yürütülmektedir. Buna karşılık, Türkiye'de uygulanan çoklu sistemde, iç güvenliğin sağlanması farklı kolluk birimlerine bölüştürülmüştür. Türkiye'de iç güvenlik hizmetleri, kamu düzeninin ve güvenliğinin sağlanması amacıyla İçişleri Bakanlığı bünyesinde örgütlenmiş bir yapı aracılığıyla yürütülmektedir. Bu kapsamda, genel kolluk görevleri İçişleri Bakanlığı'na bağlı olan Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından yerine getirilmektedir. Bu yapı içerisinde, kent merkezlerinde asayiş ve güvenlik hizmetleri polis teşkilatı tarafından yürütülürken, kırsal bölgelerde ve polisin görev almadığı alanlarda bu sorumluluk jandarma teşkilatına devredilmiştir. Böylece, her iki birim kendi yetki sahasında iç güvenliği sağlamakla yükümlü hale gelmiştir (Köksal, 2014, s. 24; Tekiner & Gemici, 2019, s. 22).

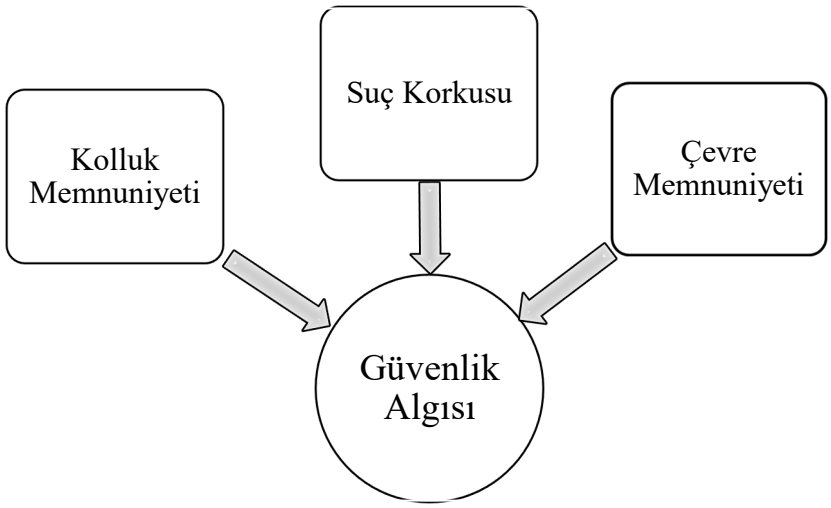
2.2.2. İç Güvenlik Algısına Etki Eden Faktörler

"Nesnel dünyayı duyular yoluyla öznel bilinci aktarma" şeklinde tanımlanan algılar; bireyin çevrelerinde gerçekleşen olayları yorumlaması, bu olaylar üzerinde belirli bir bakış açısına ulaşması ve bu doğrultuda davranışlarını belirlemesi sürecinde oluşmaktadır (M. A. Özer, 2012, s. 148). Bireylerin güvenlik algıları, toplum içerisinde sergileyecekleri davranışlar ve toplumdaki diğer bireylerle kuracakları etkileşimin içeriğini ve yönünü belirleyen temel unsurdur (Tuncer & Akdemir, 2021, s. 826-827).

Diğer yandan bireylerin iç güvenlik kuvvetlerine duydukları güven ve memnuniyetin bireylerin yaşam kalitesi ve genel güvenlik algısı üzerinde önemli etkileri bulunmaktadır (Bolger & Bolger, 2019, s. 348).

Şekil 2.1'de görüldüğü üzere bireylerin güvenlik algıları; kolluk memnuniyeti, suç korkusu ve çevre memnuniyetine bağlı olarak şekillenmektedir. Çalışmanın bu kısmında sadece iç güvenlik algısını etkileyen faktörler ele alınacak olup güvenlik algısını etkileyen diğer faktörler izleyen başlıklarda incelenmektedir.

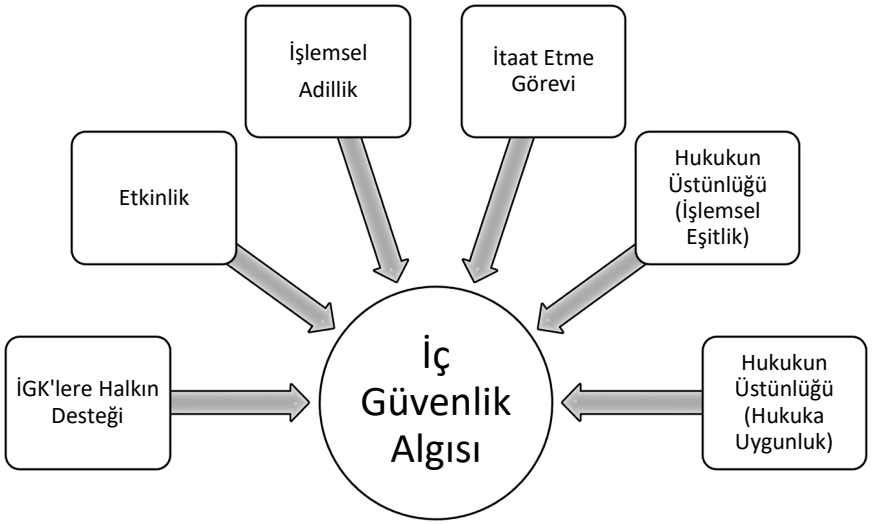
Şekil 2.1. Güvenlik Algısını Etkileyen Faktörler

(Kaynak: Tuncer & Akdemir, 2021, s. 839).

İç güvenlik algısının oluşumunda birden fazla faktör etkili olmaktadır. Şekil 2.2'de görüldüğü gibi iç güvenlik algısı; iç güvenlik kuvvetlerine halkın desteği, güvenlik hizmetlerinin etkinliği, iç güvenlik birimlerinin adil davranışları, hukukun üstünlüğüne bağlılıkları ve bireylerin iç güvenlik birimlerine itaat düzeyi faktörlerinin etkisi altında şekillenmektedir (Farren vd., 2020, s. 8).

Şekil 2.2. İç Güvenlik Kuvvetlerine Yönelik Algıyı Etkileyen Faktörler

(Kaynak: Farren vd., 2020, s. 8 temel alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur).

Bu başlık altında, bireylerin iç güvenlik algısını etkileyen temel faktörler ele alınmaktadır.

2.2.2.1. İç Güvenlik Kuvvetlerine Halkın Desteği

Bireysel ve toplumsal bir değer olarak güvenlik geniş anlamda, bireyin başkasına karşı zor ve şiddet kullanmadığı, çevresindeki diğer bireyler üzerinde tehdit oluşturmadığı ve diğer bireylerden gelebilecek tehditlere karşı kendisini güvende hissettiği bir barış ortamıdır (U. B. Şen, 2022). Bu tanım çerçevesinde toplumsal düzenin istikrarlı şekilde gelişmesini sağlayan siyasi, ekonomik, sosyo-kültürel unsurları içinde barındıran bir değer düşüncesi olarak güvenlik bireylerin toplumsal, ekonomik ve siyasi düzene duyduğu güven ile yakından ilişkilidir (Şanlı, 2021, s. 26).

Bireylerin güvenliğe olan ihtiyaçları ve bu ihtiyacı karşılayacak bir yapıya duyulan gereksinim, tarih boyunca devletlerin (iktidarların) varlıklarına ve uyguladıkları politikalara meşruiyet kazandıran en önemli gerekçe olmuştur (Acaray, 2021, s. 9). Bireylerin güvenlik ihtiyacının karşılanmasında önemli bir işlev gören iç güvenlik hizmetlerinin kalitesi, devlete duyulan güveni artırarak devletin toplumsal meşruiyetini pekiştirmektedir. Bu nedenle iç güvenliğin hizmetlerinin kalitesi ile devletin meşruiyeti ortak noktada kesişen iki ayrı olgudur. İç güvenlik kuvvetlerine

halkın desteği, kolluk görevlileri tarafından yapılan uygulamaların toplum tarafından kabul görmesini ifade etmektedir. Toplum desteği, iç güvenlik hizmetlerinin başarısı üzerinde doğrudan pay sahibidir (Çinar, 2014, s. 24).

İç güvenlik sorunlarının devlet-merkezli bir yapıya sahip olması, bu sorunlara devlet ve bireylerin farklı perspektiflerden yaklaşmalarını kaçınılmaz kılmaktadır. Örneğin devlet (hükümet), kendisine yönelen eleştiri veya tepkileri kontrol altına alabilmek amacıyla, faydacı bir yaklaşımla, bir meseleyi güvenlik sorunu hâline getirebilmekte, diğer bir ifadeyle meseleyi güvenlikleştirmektedir. Aynı faydacı temele dayalı olarak iç güvenliğin tesisi amacıyla devlet tarafından yürütülen politikalar ve alınan kararlar, bireyler tarafından kendi huzur ve refahlarına katkı sağlandığı ölçüde kabul görmektedir (Bruun, 2016, s. 3). Dolayısıyla bireylerin iç güvenlik hizmetlerine yönelik algısı iç güvenlik hizmetlerine halk desteğinin sağlanmasında büyük rol sahibidir. Halkın iç güvenlik hizmetlerine olan bakış açısının devlet-birey arasındaki güven ilişkisinin artmasına katkı sağlayacak şekilde geliştirilmesi ve halkın güvenlik hizmetlerinden memnuniyet durumlarının belirlenmesi, memnuniyeti artırmaya yönelik hukuki ve kurumsal düzenlemelerin yapılması iç güvenlik birimleri tarafından icra edilen eylemlerin bireyler tarafından kabul görmesini de kolaylaştırmaktadır (M. A. Özer, 2012, s. 171). İç güvenlik kuvvetleri tarafından gerçekleştirilen uygulamaların kamu vicdanında kabul görmesi, iç güvenlik hizmetlerine halkın desteğini etkileyen önemli unsurlardan birisidir. Bu bağlamda, devletin iç güvenlik alanında yürüttüğü hizmetlerin kitle iletişim araçları aracılığıyla aktarılma biçiminin de göz ardı edilemez önemi bulunmaktadır (Kılınç, 2017, s. 108).

İç güvenliğin başarısı üzerinde etkisi olan ve halkın kamu kurum ve kuruluşlarına olan güven ve desteğini artıran faktörlerden birisi hesap verebilirliktir. Hesap verebilirlik, kamuoyunun güvenini ve desteğini artırmanın bir yolu olarak görülmektedir (Balcı, 2013, s. 155). İç güvenlik birimlerinin faaliyetleri bireylerin yaşamlarını doğrudan etkileyebilme özelliği taşımaktadır. Bu noktada hesap verebilirlik ilkesi çerçevesinde teşkilatlanmış iç güvenlik yapıları iç güvenliğe halkın desteği üzerinde önemli rol sahibidir. Devletlerin meşru güç kullanma aracı olan iç güvenlik personelinin özellikle güç kullanımı, arama yapma gibi konularda etkin

şekilde denetlenmesi, vatandaşların iç güvenlik hizmetlerine yönelik yaptığı geri bildirimlerin dikkate alınması, iç güvenlik hizmetlerinin sağlanmasında vatandaş katılımına olanak veren mekanizmaların oluşturulması ve erken uyarı sistemlerini içeren bilgi yönetim sistemlerinin kurulması iç güvenlik hizmetlerinde hesap verebilirliğin geliştirilmesi yönelik uygulanan yöntemlerdir (Archbold, 2004, s. 2; A. H. Aydın & Özel, 2016, s. 49-50). Bu uygulamalar, güvenlik birimlerinin toplumun ihtiyaç ve beklentilerine daha duyarlı olmasına ve buna göre hareket etmesine olanak tanıyarak, bireyin devlete olan güveninin artmasına katkı sağlamaktadır.

2.2.2.2. İç Güvenlik Kuvvetlerinin Suç ile Mücadelesi

"İç güvenlik birimleri suç ve düzensizliği önleme noktasında ne yapmalı veya ne yapmamalı?" sorusu iç güvenlik birimleri tarafından suç ve düzensizliğe yönelik olarak yürütülen uygulamaların sonuçlarına odaklanmaktadır (Telep & Weisburd, 2012, s. 331-332). Bu alanda yapılan araştırmalar, iç güvenlik kuvvetlerinin suç önleme ve suçla mücadeleye yönelik uygulamalarının bireylerin güvenlik algılarını olumlu yönde etkilediğini göstermektedir (Tuncer & Akdemir, 2021, s. 831).

Devletlerin iç güvenlik alanında örgütlenmiş teşkilat yapıları iç güvenlik hizmetlerinin başarısını belirleyen temel unsurdur. Mevcut kurumlar arasındaki iş birliği ve koordinasyonun güçlendirilmesi; değişime ihtiyaç duyulan alanlarda iç güvenlik birimleri ve ilişkili kuruluşların yeniden yapılandırılması iç güvenlik birimlerinin suç ile mücadele sürecini etkilemektedir (Ak, 2018b, s. 78). Polis ve bekçi gibi iç güvenlik hizmetlerinin yürütülmesinde sorumluluk ve yetki sahibi olan kamu personelinin görev ve rollerini iç güvenlik hizmetlerinin gereklerine uygun biçimde uygulamaları bireylerin iç güvenlik algıları üzerinde son derece etkilidir (Tengpongsthorn, 2017, s. 1). Diğer yandan suç ile mücadelede başarı sağlanması, iç güvenlik birimlerinin kurumsal ve teknik altyapısı ile yakından ilişkilidir. Sıcak nokta polisliği, suç oluşumuna neden olan sorunların tespit edilmesine odaklanan sorun-temelli polislik, bireyleri suçtan caydırmaya yönelik strateji ve uygulamalar gibi çeşitli önleyici tedbirler ve teknik uygulamalar iç güvenlik kuvvetlerinin suç ile mücadele sürecinde önemli rol oynamaktadır (Telep & Weisburd, 2012).

Bireylerin hak ve özgürlüklerine yasal müdahale yetkisine sahip olan kolluk görevlileri, bu yetkinin yasal sınırlar çerçevesinde kullanılması yönüyle bazı kısıtlamalara tabidir. Bu durum yer yer iç güvenlik hizmetlerinin etkin şekilde yürütülmesini, yasal düzenlemelerle getirilen kural ve prosedürlere uygun hareket etme kaygısının gölgesinde bırakmaktadır (Taşdöven, 2015, s. 431). Bu nokta özgürlük-güvenlik ikileminin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Bu ikilem, bir yandan bireylerin temel hak ve özgürlüklerinin korunmasını gerektirirken, diğer yandan toplumun güvenliğini sağlama sorumluluğu arasında bir denge kurulmasını zorunlu kılmaktadır. Bu dengeyi sağlamak için kolluk kuvvetlerinin, hukuki sınırları içinde kalarak görevlerini etkin şekilde yerine getirebilmeleri adına sürekli eğitim ve denetim mekanizmaları ile desteklenmeleri gerekmektedir. Eğitimleri esnasında kolluk görevlilerinin vatandaşların güvenine layık olmaları düşüncesi vurgusu altında kolluk-vatandaş iş birliğinin önemi, farklı kültürlere açıklık gibi unsurlara yapılan vurgular ve bu eğitimlerin iç güvenlik kuvvetlerine bireylere yaklaşımına yansıması iç güvenlik algısını olumlu yönde etkilemektedir (Özgür & Erciyes, 2017, s. 254).

2.2.2.3. İç Güvenlik Kuvvetlerinin Adil ve Tarafsız Davranışı

İç güvenlik kuvvetlerinin yürüttükleri işlemlerde sergiledikleri adil ve tarafsız davranış tutumları, bir toplumun güvenlik kuvvetlerine olan güvenini oluşturan en temel unsurlardan biridir. İç güvenlik kuvvetlerinin görevleri esnasında muhataplarına saygılı yaklaşımı ve adil davranışı, bireylere toplum tarafından değer verildiği mesajını vererek bireylerin İGK güven algısını olumlu yönde etkilemektedir (Lind & Tyler, 1988; Terpstra & van Wijck, 2023, s. 4).

Güvenlik kuvvetlerinin yasaları uygularken her bireye adil davranması, ayrımcılıktan kaçınması ve her türlü etnik, dini veya sosyal gruba karşı tarafsız olması etkin bir iç güvenlik hizmeti için temel gerekliliktir. Adillik ve tarafsızlık ilkelerine bağlı kalarak hareket eden iç güvenlik birimleri, toplumsal huzurun ve barışın sağlanmasında kilit bir rol oynamaktadır. Bu yaklaşım, sadece suçla mücadelede etkinliği artırmakla kalmamakta, aynı zamanda vatandaşların haklarını ve özgürlüklerini koruyarak, toplumun güvenlik kuvvetlerine duyduğu güveni ve saygıyı güçlendirmektedir.

İç güvenlik kuvvetlerinin adil ve tarafsız davranışlarını konu edinen çalışmaların genel bulguları bireylerin iç güvenlik algıları ile adil ve tarafsız davranış arasında yakın ilişki bulunduğunu göstermektedir (Murphy vd., 2008, s. 136; Tyler, 2006). Bireyler kendilerine adil bir biçimde davranıldığını hissettiklerinde iç güvenlik kuvvetlerine daha fazla meşruiyet atfetmekte, kanunlara uymakta ve iş birliğine yatkın olmaktadırlar (Terpstra & van Wijck, 2023, s. 2). Dolayısıyla iç güvenlik kuvvetlerinin adil davranışları bireylerin güvenlik algıları üzerinde önemli pay sahibidir.

2.2.2.4. İç Güvenlik Kuvvetlerine İtaat

Bireylerin iç güvenlik kuvvetlerine duydukları güven ve bu güvene dayalı olarak iç güvenlik kuvvetlerinin emirlerine itaat, iç güvenlik kuvvetlerinin suçla mücadeleye yönelik aldığı kararlar ve yürüttükleri uygulamaların istenilen sonuçlar elde edebilmesi açısından kritik öneme sahiptir. Bireylerin iç güvenlik kuvvetlerinin aldıkları kararlar ve yürüttükleri uygulamalara olan inançları, "yasal otoritelerin itaat edilme hakkına sahip olduğu ve bireylerin bu otoritelerin kararlarına saygı duymaları gerektiği" şeklinde açıklanan meşruiyetin temel göstergesidir (Tuncer & Akdemir, 2021, s. 830; Tyler & Huo, 2002, s. 14). Meşruiyet ise otorite tarafından çıkarılan kanunlara, kurallara ve düzenlemelere daha fazla saygı gösterilmesine, diğer bir ifadeyle otoriteye olan itaati güçlendirmektedir (Terpstra & van Wijck, 2023, s. 5). Dolayısıyla itaat, iç güvenlik kuvvetlerinin bireylerle uyum ve iş birliği geliştirmesinde önemli bir faktördür (Tyler & Fagan, 2008, s. 243).

Bireylerin iç güvenlik algıları üzerinde iç güvenlik kuvvetlerinin suçla mücadelede elde ettiği sonuçlar kadar bu sonuçlara ulaşma biçimleri de önemli rol oynamaktadır (Tyler, 2006, s. 4). Bu noktada iç güvenlik kuvvetlerinin bireylere karşı sergiledikleri muamele tarzlarının bu birimler tarafından verilen emirlere itaati önemli ölçüde etkilediği görülmektedir (Sunshine & Tyler, 2003, s. 515-516). İç güvenlik kuvvetlerinin sahip olduğu yetkileri kullanırken tarafsız olması, kabul edilebilir gerekçeler sunması, saygılı davranması ve bireylere kendilerini ifade etme imkânı vermesi iç güvenlik kuvvetlerine olan itaati artırmakta ve iç güvenlik algısını olumlu yönde etkilemektedir (Barkworth & Murphy, 2015, s. 255; Tuncer & Akdemir, 2021, s. 830).

2.2.2.5. Hukukun Üstünlüğü (Hukuka Uygunluk ve Eşitlik)

Adil bir kamu düzeninde bireyler, kanunlarla kendilerine tanınan hak ve özgürlüklerinin izin verdiği ölçüde kamusal alana dahil olmakta; hak ve özgürlüklerin ihlali halinde ceza adalet sistemleri aracılığıyla kamu düzeninin sürekliliği sağlanmaktadır. Diğer yandan kamusal alanı kontrol altında tutan, bireylerin kamusal alandaki hareket kabiliyetlerinin kısıtlandığı ve bu nedenle suç oranlarının düşük olduğu bir toplumsal düzende bireylerin güvenlik ihtiyaçları bireyler arası ve birey-devlet arasında güven ilişkisine dayanan bir sosyal yapı aracılığıyla değil de devlet-birey yönlü tek taraflı bir zorlama neticesinde karşılanmaya çalışılmaktadır (Acaray, 2021, s. 10).

Devletler, kendilerini var eden insanların güvenliğini sağlayarak varlıklarını sürdürmektedirler. Geçmişte bireylerin can ve mal güvenliğini sağladığı ölçüde meşruiyetini koruyan devlet, günümüzde can ve mal güvenliğinin ötesinde bireylere ve bir bütün olarak topluma ait olan kazanımları kanunlarla güvence altına alabildiği ölçüde bu durumunu koruyabilmektedir. Diğer bir ifadeyle devlet hukukun üstünlüğünü gerçekleştirebildiği ölçüde vatandaşlar karşısında kabul görmekte; vatandaşlar güvensizlik hissinden bu ölçüde kurtulabilmektedir (Acaray, 2021, s. 13).

Bireyler açısından güven içerisinde bir yaşam ancak birey hak ve özgürlüklerinin güvence altına alınması ve hukukun tesis edilmesi ile mümkündür. Devletler, bireylere sundukları iç güvenlik hizmetini toplumun huzur ve refahına hizmet etme amacına yönelik olarak temin ettikleri ölçüde ve hukuki güvencelerle sağladıkça iç güvenliğin hizmetlerinin etkinliği de artmaktadır (Acaray, 2021, s. 30). Bu nedenle devletin iç güvenliği tesis ederken gözetmesi gereken asli unsur, bu süreci hukukun üstünlüğünün gerektirdiği yöntemlerle yerine getirmesidir (Ak, 2018a, s. 88). Hukukun üstünlüğü kavramı ile hukuk ve devlet arasında bir ayrım yapılması amaçlanmaktadır. Hukuk devletinde bireyler, kanunilik ilkesi gereğince birbirleriyle veya devletle olan ilişkilerindeki olağanüstü durumlarda uygulanacak olan kural ve yaptırımları önceden bilmektedirler (Ak, 2018a, s. 95; Gözler & Kaplan, 2019, s. 67). Güvenliği sağlanan bireylerin sahip olduğu haklar hukukun güvencesi altındadır. Bu nedenle iç güvenliğin sağlanmasının temel şartlarından birisi hukukun üstünlüğüne dayanan bir kamu düzeninin oluşturulmasıdır.

Hukukun üstünlüğünün diğer bir yönü, iç güvenlik kuvvetlerinin yetkileri üzerindeki sınırlayıcı etkisidir. Yetkilerin önceden belirli olması, iç güvenlik amacına yönelik yürütülen faaliyetlerin şeffaf ve hesap verebilir nitelikte olmasını sağlayarak toplumsal uyuma katkı sağlamaktadır (Ak, 2018b, s. 95-96). Kolluk görevlilerinin, halka hizmet etme sorumluluğunu hesap verebilirlik ilkesi doğrultusunda, hukuki sınırlar içinde yerine getirmeleri iç güvenlik hizmetlerinin kalitesi açısından büyük öneme sahiptir (S. Yılmaz, 2012, s. 26). Kolluk görevlilerin bu sorumluluğa uygun hareket etmeleri aksi takdirde cezai yaptırımlarla karşılaşacaklarını bilmeleri, hem birey açısından devlete olan güveni artırmakta hem de kolluk görevlilerinin hukuka uygun olmayan fiillerde bulunmalarını engellemektedir (A. H. Aydın & Özel, 2016, s. 49). Hukukilik sınırını aşarak hareket eden kolluk görevlileri, bireysel haklara zarar vermek suretiyle vatandaşın devlete olan güvenini sarsabilmektedir. Bu nedenle, kolluk kuvvetlerinin eğitimi, tehditlere karşı etkili yöntemlerin kullanılması ve yetkilerin bilinçli şekilde uygulanması açısından hayati önem taşımaktadır. Bilgili ve donanımlı kolluk kuvvetleri, toplumun ve bireylerin güvenliğinin sağlanmasında kritik bir rol oynamaktadır (Bağcı, 2016, s. 17).

Toplumsal uyumu ve birlikteliği sağlayan unsurlar iç güvenlik algısı üzerinde etkili olmaktadır. Bireylerin güvenlik, sağlık ve eğitim gibi kamusal hizmetlere kaliteli şekilde erişebilmesi, yöneticilerin seçiminde ve karar alma mekanizmalarında vatandaş katılımına olanak sağlanması, bireylerin kültürel ve dini kimliklerini ifade edebilmesi gibi insan haklarını temin eden unsurlar birey kimliğinin oluşumunda da devletin koruyuculuğu altında eşitlik ve özgürlüğü teşvik ederek güvenlik ortamına katkı sağlamaktadır (Ak, 2018b, s. 94). Diğer yandan toplumsal dışlanma ise iç güvenlik üzerinde önemli bir tehdittir. İşsizlik ve yoksulluk gibi durumlar bireyler arasındaki gelir farklılıklarını artırarak bazı bireylerin ve toplumsal grupların toplumsal yaşamın dışına itilmesine neden olabilmektedir (Bruun, 2016, s. 9). Bu noktada kolluk görevlilerinin bireylere yaklaşımının eşitlik ilkesinden uzak olması iç güvenlik algısını olumsuz yönde etkilemektedir.

2.2.3. İç Güvenliğe Yönelik Değişen Tehditler

Bireylerin yaşam standartları geçmişle kıyaslanamayacak ölçüde gelişim gösterse de günümüzde bireyler sürekli bir huzursuzluk etkisi altında bulunmakta ve güvensizlik hissini ağır biçimde tecrübe etmektedirler. Bu durum yol açtığı sonuçlar bakımından toplum üzerinde de doğrudan etkisini göstermektedir (U. B. Şen, 2022). İç güvenlik birimlerinin suç ile mücadelede yetersiz kalması, iç güvenliğe ilişkin sorunların çözülememesi veya kontrol altına alınamaması toplumsal barış ve dayanışma zeminini de sarsmakta, bu sarsılma uzun vadede ulusal güvenlik tehdidi boyutuna ulaşabilmektedir (Acaray, 2021, s. 14). Bu durum üzerinde değişen güvenlik tehditlerinin belirleyici rolü bulunmaktadır.

Daha önceki başlıklarda da vurgulandığı üzere tarihsel olarak devletler, kendilerine yönelen güvenlik tehditleriyle mücadele edebilmek için askeri güvenliği odak noktasına almışlardır. İlerleyen süreçle birlikte toplumsal, ekonomik ve çevresel birçok güvenlik tehdidinin doğrudan ulusal güvenlik konusu hâline gelmesi nedeniyle geleneksel güvenlik anlayışında yaşanılan değişim ulusal güvenliğin sorgulanmasına yol açmıştır. Özellikle 2000'li yıllar ve sonrasında ulusal güvenliğe yönelen tehditlerin çoğunlukla devlet-dışı aktörler tarafından üretildiği görülmüştür. Tehditlerin çeşitlenmesi, devletleri sadece suç ve terörizmle mücadele politikalarını gözden geçirmeye değil, aynı zamanda ekonomik ve toplumsal faktörlerden kaynaklanan hareketlere karşı ülke içindeki güvenliği sağlamaya yönelik yeni önlemler almaya zorlamıştır. Küreselleşmeyle birlikte ülkeler arasında artan etkileşim nedeniyle devlet başta olmak üzere tüm sosyal yapılar değişimlere karşı daha hassas hâle gelmiş; bu süreçte bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişimin de etkisiyle bireylerin çevrelerinde gelişen olaylara ilişkin farkındalıkları yükselmiş, bireylerin güvenlik algıları daha hassas bir düzeye ulaşmıştır (Ak, 2018b, s. 88). Dolayısıyla günümüzde güvenlik tehditleri, hem ulusal güvenlik açısından dış unsurlarla (uluslararası/küresel) hem de kurumsal devlet yapılarını tehdit eden/bu yapıları yıkma veya zayıflatma potansiyeline sahip olan iç unsurlarla (bireysel ve toplumsal düzeyde) bağlantılı olarak tanımlanmaktadır (Ayoob, 1995, s. 9).

İç güvenliğin tesisi, bireylerin temel hak ve özgürlüklerini kullanabilmesinin ön koşuludur. Toplumun güven ve huzur içinde olması, bireylerin sağlıklı, istikrarlı ve

refah ortamında yaşamaları iç güvenliğin tesisi ile mümkündür. Birey ancak kendisini güvende hissettiği bir ortamda özgürce düşünüp hareket edebilir. Dolayısıyla iç güvenlik, değişen güvenlik anlayışının etkisi altında günümüzde birçok farklı tehdidi odak noktasına almak durumundadır. Bu doğrultuda halkın huzurunu ve refahını olumsuz etkileyecek, kamu düzenini tehdit edebilecek bütün tehdit unsurları göz önüne alınmak durumundadır. Bunun yanında gelecekte ortaya çıkabilecek tehditlere karşı da gerekli önlemlerin alınması iç güvenlik açısından büyük önem taşımaktadır (Karabulut, 2022, s. 213). Nitekim günümüzde devletlerin iç güvenlik yaklaşımları, özellikle suçla mücadele göz önüne alınacak olursa, suç fiilinin oluşumundan sonra faili hedef alan uygulamalardan ziyade suç tehdidi ortaya çıkmadan önleme ve toplumun güvensizlik hissinin azaltılmasına yönelik uygulamalara doğru bir değişim içindedir (Zedner, 2009, s. 71). Bu unsurları içine alan bir iç güvenlik, "bireylerin hukuki olarak teminat altında bulunan hak ve özgürlüklerden yararlanabildiği; giderek küreselleşen dünyada bireylerin suç, kargaşa, karışıklık veya başka herhangi bir olgu nedeniyle korku veya güvensizlik yaşamadığı hukukun üstünlüğüne dayalı bir toplumsal düzeni ifade etmektedir (Bruun, 2016, s. 5). Dolayısıyla ülke sınırları içerisinde bireylerin güven ve huzur ortamını hedef alan her tehdit iç güvenlik açısından bir tehdit olarak değerlendirilmektedir. İç güvenliğe yönelik tehditler daha çok bir ülkenin ulusal sınırları içerisinde etkisini gösteren objektif ve subjektif tehditleri içermektedir. Bu tehditler farklı boyutlar altında kendisini göstermektedir (U. B. Şen, 2022).

Günümüzde iç güvenlik meselesi; ekonomik ve mali krizler, terörizm, göç, sınır güvenliği, organize suçlar, siber suçlar, yoksulluk, doğal ve insan kaynaklı felaketler ve suç korkusu gibi çeşitli konular çerçevesinde değerlendirilmekte ve bireylerin yakın çevreleri dışında gerçekleşen olayların da bireylerin güvenlik algıları üzerinde etkisi olduğu ifade edilmektedir (Bruun, 2016, s. 1). Bu yaklaşım temelinde, iç güvenliğe yönelen geleneksel tehditlerin önem ve aciliyet düzeyinin büyük ölçüde azaldığı kabul edilmektedir (Lutterbeck, 2005, s. 231). İnsani güvenlik yaklaşımına paralel şekilde günümüzde insan hakları, hukukun üstünlüğü, temel hak ve özgürlüklerin korunması gibi değerlere yönelen tehditler de iç güvenliğin kapsamına girmiştir (Barbak, 2017, s. 232). Özellikle 21. yüzyılda ulusal ve uluslararası düzeyde yaşanılan siyasi ve ekonomik krizlerin meydana getirdiği güvensizlik ortamı nedeniyle

birçok birey kendisini yoğun stres ve psikolojik baskı altında hissetmektedir. Bu güvensizlik hissi tüm toplumu etkisi altına alarak bireysel ve toplumsal anlamda güvenliği tehdit etmektedir (U. B. Şen, 2022).

Yeni güvenlik anlayışının, bireyin güvenliğini merkeze alması devlet güvenliğini yani ulusal güvenliği görmezden geldiği anlamına gelmemektedir. Ulusal güvenlik, bireylerin (vatandaşların) güvenliğinin sağlanması için ön şarttır. Fakat geleneksel güvenlik anlayışının temel varsayımı olan "devlet güvende ise bireyler de güvendedir, bireyler güvenliğe ilişkin kaygılara kapılmadan günlük işlerinin peşinden koşabilirler" düşüncesi geçerliliğini yitirmiştir (Bilgin, 2010, s. 77). Çünkü bireylerin günlük yaşamı çeşitli tehditlerle çevrelenmiş ve güvenlik geleneksel olmayan tehditler üzerine yoğunlaşmış durumdadır. Suç korkusu da bu tehditlerden birisidir.

2.3. Suç Korkusu

Suç, insanlık tarihi kadar eski bir olgudur ve hemen hemen her toplumda suç sayılan fiiller ile bu fiillere uygulanan yaptırımlar var olmuştur (Bilgiç, 2014, s. 9). Ancak, yol açtığı sonuçlar bakımından etkisi suçu aşan başka bir tehdit daha bulunmaktadır. "Suç korkusu" olarak isimlendirilen bu tehdit, yalnızca bir suçtan dolayı mağdur olma hissi değil, aynı zamanda toplumda genel bir güvensizlik hissi oluşturan önemli bir iç güvenlik tehdididir.

Suç korkusu ele alınmadan önce, bu kavram ile ilişkili olan diğer unsurların incelenmesi gerekmektedir. Literatür ışığında, suç korkusunun nasıl oluştuğu, hangi faktörlerden etkilendiği, birey ve toplum üzerinde neden olduğu sonuçlar kapsamlı bir biçimde tartışılacaktır.

2.3.1. Genel Olarak Suç Olgusu

Sözlükte "törelere, ahlak kurallarına aykırı davranış" olarak tanımlanan suç (TDK, 2024); psikolojik, siyasal, hukuki ve sosyolojik boyutları olan çok yönlü bir olgudur. Psikolojik boyutuyla suç; birey açısından kötü bir toplumsal uyum şekli olarak görülmekte, siyasal boyutuyla suç yasa ve güçlü gruplar arasındaki ilişki temelinde ele alınmakta, yasal boyutuyla suç yasalara aykırı davranış olarak açıklanmaktadır (Günşen İçli, 2021, s. 28). Sosyolojik boyutuyla suç ise "kişisel alanı

aşıp kamusal alana giren ve kuralları ya da yasaları çiğneyen, buna bağlı olarak meşru cezaların veya yaptırımların uygulandığı ve kamusal bir otoritenin müdahalesini gerektiren fiiller" olarak tanımlanmaktadır (Marshall, 2005, s. 703).

Suç fiilleri, bir birey tarafından diğer bir bireyin sahip olduğu can ve mal gibi değerlere karşı bir zararın gerçekleştirilmesi durumunda ortaya çıkmaktadır. Hemen her toplumda görülebilmesi nedeniyle evrensel bir özelliğe sahip olan suç farklı zaman, toplum ve mekânlarda farklı biçimlerde tanımlanabilme yönüyle de yerel bir içeriğe sahiptir. Bu yönüyle suç olgusu evrensel, dinamik aynı zamanda da göreli bir durum arz etmektedir (G. Şen, 2022, s. 52-53). Suçun sahip olduğu bu toplumsal içerik ve dinamik yapı farklı zaman, mekân ve toplumlar içerisinde pek çok suç türünün ortaya çıkmasına neden olmuştur. Suç türleri genel bir biçimde öldürme, öldürmeye teşebbüs ve yaralama gibi şahsa karşı suçlar; hırsızlık, gasp ve soygun gibi mala karşı suçlar; uyuşturucu madde suçları, organize suçlar, terörizm suçları gibi çeşitli kategorilerle sınıflandırılmaktadır (Günşen İçli, 2021). Bunların yanında bilgi-iletişim alanındaki gelişmeler ile birlikte teknolojinin gündelik hayata daha sık dahil olması neticesinde siber suçlar gibi yeni suç türleri de ortaya çıkmaktadır (Küçükvardar, 2018, s. 8-9).

Her ne kadar bireyin kendisi tarafından fiile geçirilen bir durum olsa da suç işleyen birey, içerisinde bulunduğu toplumdan etkilenmekte, suç için gerekli zemin toplum içerisinde oluşmakta ve suç toplum içerisinde şekillenmektedir. Bu durum "suçu cemiyet hazırlar, birey işler" sözüyle ifade edilmiştir (Aybar, 1943, s. 613; Y. Yavuz, 2019, s. 31). Suç olgusunu sosyolojik temeller üzerinden ele alan bu yaklaşım 19. yüzyılın başlarından itibaren yaygınlaşmaya başlamıştır (Sakarya, 2017, s. 45). 19. ve 20. yüzyılda Batı Avrupa ve ABD'de suç olgusu üzerine yapılan çalışmalara çoğunlukla suçun failini odak noktasına alan bireysel ve psikolojik temelli yaklaşımların hâkim olduğu görülmekte iken 21. yüzyıla gelindiğinde suç, toplumsal farkındalığın ve siyasi tartışmaların merkezinde kendisine yer bulmuştur (Bilton vd., 2009, s. 382).

"Suç ile "sapma" kavramları arasındaki ayrım, iç güvenliğe yönelen tehditler açısından güvenliğin tehdit kaynağının belirlenmesi noktasında önem taşımaktadır.

Sapma, “bir toplulukta veya toplumda çok sayıda insan tarafından kabul edilen belirli bir dizi kurala uygunsuzluk” olarak tanımlanmaktadır. Suç ise yasaları çiğneyen ve devlet gücü tarafından cezalandırılabilecek eylemler ve ihmallere atıfta bulunmaktadır (Giddens & Sutton, 2021). Suç ile pozitif hukuk kurallarını kapsayan bir tanımdan bahsedilirken, sapma ile tüm toplumsal kuralların ihlâli kastedilmektedir. Sapma davranışı sonucunda bireyler genellikle toplumsal ayıplanma ve tepki durumuyla karşılaşmakta iken suç işleyen bir birey cezai yaptırım ile karşı karşıya kalmaktadır (Dolu, 2015, s. 4-5). Suç fiilleri bir yandan toplumsal düzenin ihlâlini içermekte iken diğer yandan pozitif hukuk kurallarına aykırı olarak bireyler tarafından gerçekleştirilen fiilleri kapsamına almaktadır. Bu nedenle suç, toplumun genel güvensizlik algısı üzerinde doğrudan etkilidir. Toplumsal etkileri göz önüne alındığında, kişisel alanı aşarak kamusal alana giren ve toplumun düzenini bozan eylemler olarak suçun iç güvenlik açısından büyük bir tehdit kaynağı olduğu görülmektedir.

Suçun azaltılmasına yönelik bir müdahalede bulunulmaması veya gerekli yaptırımların uygulanmaması bireyler ve toplumlar için önemli bir güvenlik tehdidi oluşturmakta (Göver & Şenol, 2017, s. 192), suçun yaygın hâle gelmesi toplumla sürekli etkileşim hâlinde olan bireyler üzerinde korku, güvensizlik ve öfke gibi farklı etkilere yol açabilmektedir (Şenol & Gülver, 2020a, s. 104). Suçu önlemeye yönelik çabalar ve suçun yol açtığı sonuçlar bireyler ve toplumlar üzerinde birtakım doğrudan veya dolaylı etkilere sebep olmaktadır. Suç mağduru olan bir birey can ve mal kaybına uğrayabilmekte, bunun yanında fiziksel veya psikolojik açıdan çeşitli zararlarla da karşılaşabilmektedir. Bu zararlar; sosyal güvenlik kuruluşları aracılığıyla karşılandığında bireysel zararın ötesine geçerek toplumsal maliyetlere dönüşebilmektedir. Artan suç ile mücadeleye yönelik uygulanan politikalar; bu politikalar kapsamında alınan iç güvenlik önlemleri, acil sağlık hizmetleri, yargılama hizmetleri gibi çeşitli hizmetler için ayrılan kaynakların da artırılmasını gerektirmektedir. Diğer yandan bireylerin kişisel güvenlik ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla özel güvenlik hizmetlerine yönelmesi de ortaya yeni maliyetler çıkarmaktadır. Tüm bunların yanında suç, suç korkusunun oluşumuna yol açarak bireylerin yaşam kalitesini düşürmekte, maddi ve manevi pek çok zarara neden olmaktadır (Shapiro, 1999, s. 3). Böylelikle suçun etkileri mağdur üzerindeki maddi/manevi zararlardan başlayarak başta mağdur yakınları olmak üzere tüm

toplumun üzerine yayılmaktadır. Suç nedeniyle oluşan korku ve güvensizlik ortamının bireylere ve tüm topluma getirdiği maliyet suçun kendisinden daha ağır sonuçlara yol açmakta, birbirlerine güveni gittikçe azalan bireylerden oluşan toplumlar tehditlere karşı daha kırılgan hâle gelmektedirler (Dolu vd., 2010, s. 61).

2.3.2. Korku

"Bir tehlike veya tehlike düşüncesi karşısında duyulan kaygı, üzüntü" şeklinde tanımlanan korku (TDK, 2024), beklenmedik ve öngörülemeyen bir durumla karşılaşan insanın zihnini yoğunlaştırmasını sağlayan bir mekanizmadır (Furedi, 2001, s. 8). Farklı bir tanım ise korkuyu "bir tehlike veya tehlike düşüncesi, tehdit, risk, kaygı ve endişe gibi uyarıcıların etkisiyle ortaya çıkan güvensizlik algısı" olarak ifade etmektedir (Çelik & Mirza, 2020, s. 1). "Korku" kavramını tanımlama çabaları, suç korkusu temelli çalışmalarda da kendisini göstermektedir. Nitekim suç korkusunu açıklamaya yönelik çalışmalarıyla bilinen Garofalo ve Warr da çalışmalarına "korku" kelimesinin tanımı ile başlamışlardır. Bu doğrultuda Garofalo, korku kelimesini "tehlike ve endişe duygusu ile karakterize edilen duygusal bir tepki" olarak tanımlamış ve tanımını, fiziksel zarar tehdidinin ürettiği tehlike ve endişe duygusuyla sınırlandırmıştır (1981, s. 840). Diğer yandan Warr, korkunun bir tutum, inanç veya değerlendirme olmadığını, duygusal bir durum olduğunu ifade etmiştir (2000, s. 453).

Kaynağı açısından ele alındığında korkunun doğal ve öğrenilmiş olmak üzere iki temel kaynağa sahip olduğu görülmektedir. Bireyler, içgüdüsel olarak korku duygusuna sahip olmakla birlikte yaşamlarının ilerleyen dönemlerinde, kendilerini korku ve paniğe sevk eden, gündelik hayatlarında karşılaştıkları olağanüstü durumlar vasıtasıyla da korkuyu öğrenebilmektedirler. Türüne göre değerlendirildiğinde ise korku gerçek ve gözle görünür bir sebebe dayalı korku; sebebi birey tarafından tam olarak bilinemeyen ve gözle görülmeyen sebeplere dayalı olan korku (şekilsiz korku) olarak iki ayrı şekilde ele alınmaktadır. Birinci tür korkuda tehdit doğrudan ve açık iken yani bireye doğrudan yönelen ve gözle görülebilen bir tehdit bulunmakta iken şekilsiz korku durumunda ise birey endişeli ve korku dolu bir bekleyiş içerisinde bulunmaktadır (Dolu vd., 2010, s. 63). Şekilsiz korku durumunda birey tehdidin kaynağını göremediği için ne zaman zarara uğrayacağını da tam olarak bilememekte,

her an bir olumsuzluk ile karşılaşabileceği düşüncesiyle yaşamakta ve sürekli bir korku durumu içerisinde bulunmaktadır.

Öfke, mutluluk, şaşkınlık, üzüntü gibi temel duygulardan birisi olarak kabul edilen korku, genellikle bireyin kendisini bir güvenlik tehdidi altında hissettiği durumlarda ortaya çıkmaktadır (Yücel, 2009, s. 280). Duygusal bir tepki şeklinde ortaya çıkan korkunun oluşumunda bireylerin kişisel özelliklerinin yanı sıra bireylerin güvenlik algılarını etkileyen çevresel faktörler de etkili olmaktadır. Dolayısıyla korku, daha çok subjektif bir değerlendirme sürecini içeren, bireyin bilişsel ve algısal süreçlere bağlı olarak ürettiği düşüncelerden kaynaklanmakta; korkular, bireylerin diğer bireylerle olan iletişimleri, kendileri veya yakın çevreleri tarafından deneyimlenen olaylar ve bireylere kitle iletişim araçlarıyla aktarılan bilgiler tarafından şekillenmektedir (Gençöz, 1998, s. 9-11). Diğer bir ifadeyle bu duygular, bireyler arasındaki etkileşimler sırasında sosyal olarak oluşturulmaktadır (Yıldız, 2007, s. 129).

Bireylerde korkunun gelişim sürecine açıklama getirme amacı güden "Duygu Sosyolojisi" disiplini, duygular arasındaki bağların yanı sıra bunların kültürler ve yapılar ile olan etkileşimleri üzerinde durmaktadır (Marshall, 2005, s. 166-167). Bu alanındaki çalışmalarıyla bilinen Theodore Kemper'a göre çok sayıda duygu vardır ancak tüm insanlarda var olan, tüm kültürlerde evrensel niteliğe sahip korku, öfke, depresyon ve mutluluk (tatmin) olmak üzere dört temel (birincil) duygu bulunmaktadır. Suçluluk, utanç, gurur, şükran, sevgi, nostalji vb. ikincil duygular ise sosyal yaşam içerisinde üretilmekte ve anlam kazanmaktadır. Diğer bir ifadeyle suçluluk korkunun, utanç öfkenin, gurur ise tatminin fizyolojik koşullarının uyarılmasına karşı toplumsallaştırılmış bir tepkidir (Kemper, 1987, s. 263). Duyguları çevresel faktörlerin bir çıktısı olarak ele alan duygu sosyolojisi yaklaşımı, duyguların sosyal ilişkiler yoluyla oluşturulduğunu, korku, üzüntü ve mutluluk gibi duygulara farklı kültürler içerisinde farklı anlamlar yüklenilebileceğini savunmaktadır (Marshall, 2005, s. 167). Bu düşünce temelinde Duhm, korkuya ilişkin bireysel süreçlerin ancak bireyin içinde yaşadığı topluma ilişkin faktörlerin göz önüne alınmasıyla açıklanabileceğini ifade etmektedir (2015, s. 207). Furedi de "Korku Kültürü" adlı eserinde yiyecek, sağlık, çevre ve suç konularında panik yaşamanın artık bir rutin

hâline geldiğinden bahisle korkunun bir kültür hâline geldiğini ifade etmektedir (2001, s. 21).

Genel olarak olumsuz çağrışımlara sahip olsa da tehlikeli durumlarda belirli bir düzeye kadar var olan korku, insanın hayatta kalabilmesi için işlevsel olarak kabul edilmekte, tehdidin düzeyi ve türüne uygun olduğunda korku yaşamsal önem taşımaktadır. Bu nedenle iç güdüsel olarak gelişen korkunun insan yaşamı için gerekli olduğu, nesnel olarak var olan bir tehdidin ötesindeki orantısız korkunun ise bireyin güvenliği açısından işlevsiz olduğu kabul edilmektedir (J. Clark, 2003, s. 271; Warr, 2000, s. 455). Bu yönüyle belirli düzeydeki korkunun bireylerin yaşamlarını sürdürebilmeleri için bir ihtiyaç olduğu görülmektedir. Dolayısıyla korku duygusu, toplumsal faktörlerin etkisi altında içgüdüsel bir tepki olmanın ötesine geçerek içeriğini genişletmekte ve bireyin içinde yaşadığı toplum çerçevesinde farklı biçimlerde ortaya çıkmaktadır.

2.3.3. Mağduriyet

Bireyler arasındaki ilişkilerde ortaya çıkan çıkar çatışmaları, etkileşim süreçlerinde doğrudan ya da dolaylı mağduriyetlere yol açabilmektedir. Bu bağlamda, bireylerin suç mağduru olma korkusu olarak tanımlanan suç korkusu olgusunu incelerken, mağduriyet kavramı üzerinde özellikle durulması gerekmektedir.

"Zulüm, merhametsizlik, haksızlık" anlamlarına gelen Arapça kökenli 'gadr' sözcüğünden türetilen "mağdur" sözcüğü (Develliоğlu, 2006, s. 274; Nişanyan, 2018, s. 519), Türkçe Sözlük'te "haksızlığa uğramış kimse, kıygın" olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2024). İngilizce'de "victim" sözcüğüne karşılık gelen "mağdur" kelimesi, Latince "victima" sözcüğünden türetilmiş olup 15. yüzyılın sonlarına değin suç mağduriyetinden ziyade doğaüstü bir güce kurban olarak sunulan bir canlıyı belirtmek amacıyla kullanılmıştır. Sözcük ilk kez 17. yüzyılda bir başkası tarafından yaralanan, işkence edilen veya öldürülen kişi anlamında kullanılmaya başlanmıştır (Wemmers, 2010, s. 1).

Mağduriyet fiziksel, psikolojik, ekonomik ve sosyolojik açılardan çeşitli etkilere sahiptir. Bu durum suçun içeriğine göre genellikle tek yönlü biçimde ele

alınmaktadır. Örneğin şiddet suçlarında fiziksel mağduriyet öne çıkmakta iken mala yönelik suçlarda ise ekonomik mağduriyet ön plandadır. Ancak suçun içeriği ne olursa olsun psikolojik mağduriyet hemen hemen tüm olaylarda gözlenen ortak bir durumdur (Dinler & Bahar, 2006, s. 68). Mağduriyetin yol açtığı psikolojik etkiler suça ilişkin algılar üzerinde önemli etkilere sahiptir. Bu yönüyle mağduriyet, bireylerin suça bakış açılarını etkileyen önemli faktörlerden birisidir.

Fiziksel, duygusal, sosyal ve ekonomik boyutlar içeren "mağduriyet" olgusu, "mağdur bilimi" olarak bilinen "Viktimoloji" adlı yeni bir disiplinin oluşumuna yol açmıştır (Polat & Gül, 2010, s. 1292). Viktimoloji, "mağdur" anlamına gelen "viktim" ile bilgi sistemi, bilgi ve disiplin anlamına gelen "logos" kelimelerinin birleşimiyle oluşturulmuştur (Dussich, 2006, s. 116). Genel olarak Viktimoloji, suç olgusunu araştırma konusu edinen Kriminoloji'nin bir alt alanı olarak kabul edilmekte, mağdurları ve mağduriyet olgusunu ele almaktadır (Daigle, 2017, s. 16). Kriminoloji'nin sadece suçu ve suçluyu ele almasına tepki olarak doğan Viktimoloji, mağdur odaklı bakış açısı doğrultusunda gelişimini sürdürmektedir. Mağduriyeti ve mağdurları açıklamanın ötesinde mağduriyete ilişkin sebep ve sonuçları ortaya koyarak çözüm yollarını belirlemek Viktimoloji'nin amaçları arasında bulunmaktadır. Doğal afetlerden doğan mağduriyetler, insan unsurlu olaylardan doğan mağduriyetler gibi farklı mağduriyet türleri bulunsa da Viktimoloji, suçtan doğan mağduriyet konusunu temel inceleme alanı olarak kabul etmektedir (Dinler & Bahar, 2006, s. 68).

Herhangi bir mağduriyet durumunda, ilk olarak mağduriyetin bireylerin kişisel yaşamları üzerinde yol açtığı tahribatlara odaklanılmaktadır. Ancak insanların birbirleriyle olan iletişim ve etkileşimi, mağduriyet olgusuna sosyolojik bir bakışı gerekli kılmaktadır. Bu noktada geleneksel viktimoloji yaklaşımının mağduriyeti sadece kişisel olarak ele alması eleştiriye uğramakta; mağduriyetin komün, grup, kitlesel ve topyekûn gibi farklı görünümlere sahip olduğu, kolektif mağduriyet düşüncesinin gerekliliği savunulmaktadır. Ayrıca geleneksel yaklaşıma göre mağdur, suçtan doğrudan etkilenen birey olarak kabul edilmekte, dolaylı açıdan mağduriyet yaşayan bireyler söz konusu edilmemektedir (Dinler & Bahar, 2006, s. 69-70). Dolayısıyla tarihsel süreçte suç çeşitliliği ve sayısındaki artış ile mağdurların yaşadıkları travmanın toplumun geneline yayılması, mağduriyet olgusuna yönelik

farklı bakış açılarının geliştirilmesine yol açmıştır. Bireyin bizzat yaşadığı doğrudan mağduriyet ile bireyin yakın çevresinden elde ettiği bilgiler neticesinde oluşan dolaylı mağduriyet ayrımı da bu sürecin sonucunda ortaya çıkmıştır (Karmen, 2016, s. 2-3). Geçmişte fiziksel ve maddi zarar ile eş olarak görülen mağduriyet olgusunun zamanla birlikte tüm toplum üzerinde etkilerinin olabileceği düşüncesi ağırlık kazanmış, somut anlamda bir zarar durumu olmasa dahi bir bireyin yaşadığı mağduriyetin korku yoluyla toplumdaki diğer bireyler üzerinde etkisinin olabileceği fikri kabul görmeye başlamıştır.

Mağduriyete ilişkin buraya kadar aktarılan bilgilerde de görüldüğü üzere mağduriyet olgusu zamanla bireysel perspektifin ötesine geçerek toplumsal alanda incelenmeye başlanmıştır. Nitekim suç korkusu yaşayan bireyler kendilerine doğrudan yönelen bir tehdit olmamasına rağmen mağdur olabilecekleri endişesi ile gündelik hayatlarında çeşitli zorluklarla karşılaşmakta; suç korkusu da mağduriyetin toplumsal bir sonucu şeklinde ortaya çıkmaktadır.

2.3.4. Suç Korkusu

Suç olayları nedeniyle yaşanılan mağduriyet, diğer toplumsal olaylara kıyasla çok daha yoğun bir şekilde bireylerin dikkatini çekmekte, bireyler; dünyanın güvenli bir yer olmadığını, tehditlerin herhangi bir zamanda veya herhangi bir yerde ortaya çıkabileceğini ve nihayetinde yaşamın kırılgan ve değerli olduğunu suç olayları üzerinden anımsamaktadırlar. Bu yönüyle doğası gereği suç, bireyler için bir korku kaynağı olarak kabul edilmektedir (Warr, 2000, s. 452).

Bireylerin içgüdüsel olarak hissettikleri korku tehditlere karşı hazırlıklı olmaları için harekete geçmelerinin bir ön koşuludur. Bu yönüyle korku, insan yaşamı için içgüdüsel bir tepkidir. Fakat zaman zaman bireylerin hissettikleri korku düzeyleri, içgüdüsel tepki durumunu aşabilmektedir. İçgüdüsel tepkinin korku durumunu aştığı durumlarda ise "suç korkusu" ortaya çıkmaktadır. Suça ilişkin korku duygusunun kaygı durumunu aşması olarak açıklanan suç korkusu (Y. Yavuz, 2019, s. 33), yalnızca bireyin suça ilişkin kaygılarını ve suç fiilinin muhtemel sonuçlarını değil, aynı zamanda korkunun ortaya çıkmasında etkisi olan çevresel özellikleri ve risk algılarını da içeren öznel bir olgudur (Butler & Cunningham, 2009, s. 6).

Bilişsel, duygusal ve davranışsal boyutlara sahip, karmaşık ve çok yönlü bir olgu olarak değerlendirilen suç korkusu, bireylerin yaşam kalitesini ve toplumun güvenliğini olumsuz etkileyen önemli bir toplumsal sorundur. Toplu taşıma araçlarını kullanma ve kalabalık yerlerde bulunmaktan kaçınma, geceleri taksiye binmekten çekinme, internet ortamındaki kullanıcı hesaplarının şifrelerini sıklıkla değiştirme, hırsızlık endişesiyle geceleri evlerin ışıkları açık bırakma gibi gündelik hayattaki çeşitli davranışlar bireylerin her an bir suç mağduru olabilecekleri korkusuyla gerçekleştirilmektedir (T. W. Franklin vd., 2008, s. 204; Çoklar & Solak, 2017, s. 311). Taşıdığı özellikler nedeniyle suç korkusu; trafik kazası korkusu, hastalık korkusu, yüksekten düşme korkusu gibi diğer korku türlerinden ayrılmakta (Warr, 2000, s. 454), "korku" kelimesi dışsal bir tehdit karşısında verilen refleksten ziyade bireysel kaygı ve endişeleri ifade etmek amacıyla kullanılmaktadır (S. Fisher vd., 2004, s. 182). Korku nedeniyle bireyler suç olayları hakkında sessiz kalabilecekleri gibi suç ihbarında bulunmaktan da kaçınabilmektedirler. Bu yönüyle suç korkusu hem suçun nedeni hem de suçun sonucu olarak ortaya çıkmaktadır (B. Türk vd., 2023, s. 101).

2.3.4.1. Tanım

Bilimsel bir çalışma alanı olarak incelenmeye başlandığından bu yana "suç korkusu" çok sayıda tanıma konu olmuştur. Dolayısıyla suç korkusu ölçümleri ve bu ölçümler sonucunda elde edilen sonuçlar, suç korkusunun tanımlandığı özellikler ile yakından ilişkilidir.

Literatürde yer alan suç korkusu tanımlarından bazıları şu şekilde sıralanabilir:

- Suç veya suçla ilişkili sembollere karşı birey tarafından oluşturulan olumsuz duygusal tepkiler (Ferraro & LaGrange, 1987, s. 73; Ferraro, 1995, s. 23),

- Bireylerin mağdur olma ihtimallerine karşı hissettikleri kaygı ve endişe miktarı (Sundeen & Mathieu, 1976, s. 211),

- Suçun toplum içinde meydana getirdiği güvensizlik duygusu (Dönmezer, 1981, s. 31),

- Fiziksel zarara bağlı olarak ortaya çıkan tehlike ve endişe duygusu ile nitelenen duygusal tepki durumu (Garofalo, 1981, s. 840),

- Algılanan kişisel mağduriyet riskiyle ilgili duygusal deneyim (Gates & Rohe, 1987, s. 427),

- Suçun bireyin kendisi ve diğer insanlar için korkutucu olduğu düşüncesini benimseyerek suç tehdidine karşı hissedilen tehlike ve endişe duygusu (S. J. Smith, 1987, s. 2),

- Olası şiddet suçlarına ve fiziksel zarara yönelik duygusal tepki (Covington & Taylor, 1991, s. 231),

- Bireyin yaşadığı toplumda suç oluşturan veya suç sayılan eylemlerden korkması ya da bunlardan normalin üzerinde endişe duyması, bireyin yaşadığı alanın güvensiz olduğu hissine kapılması, her an bir suça maruz kalacağı psikolojisi yaşaması (Karasu, 2017, s. 44),

- Bireylerin suç fiillerine karşı kırılganlık algıları ile çevresel koşullar ile ilgili olan birey düzeyindeki süreçlerin bir ürünüdür (Wyant, 2008, s. 40),

- Suç veya suç olasılığına karşı korku, kaygı, endişe, sinirlilik, paranoya, panik, savunmasızlık ve huzursuzluğu da içeren duygu veya hislere dayalı bir tepki yaşama eğilimi (Etopio & Berthelot, 2022, s. 60).

Suç korkusu özelinde yapılan bir literatür çalışmasında kavramın araştırmacılar tarafından çoğunlukla net bir biçimde tanımlanmadığı ancak yapılan ölçümlerde suç korkusunun dolaylı olarak "suçtan mağdur olma olasılığına yönelik algı"yı ifade ettiği tespit edilmiştir (Yin, 1980, s. 496). Literatürdeki tanımlarda da görüldüğü üzere suç korkusu kavramına ilişkin belirsizlikler sürmekte, suç korkusu kavramı çeşitli duygusal durumlar, tutumlar veya algılar (başkalarına karşı güvensizlik, endişe, algılanan risk, çevresel düzensizlikler…) ile ifade edilmektedir (Warr, 2000, s. 453). Suç korkusunu tanımlamaya yönelik çalışmaların net olarak belirttiği tek husus kavrama yönelik tek bir yaklaşım geliştirilememesidir (Dolan & Peasgood, 2007, s. 122; Gabriel & Greve, 2003, s. 600). Suç korkusunun çok boyutlu ve subjektif bir kavram olması, duygusal değerlendirme ve farklı davranışsal tepkiler içermesi kavramın tanımlanmasını güçleştiren nedenlerdir (DuBow vd., 1979, s. 1; Öztürk vd., 2016, s. 1491).

Suç korkusuyla ilgili öncü çalışmaları yapan Furstenberg, bireylerin suç olaylarına yönelik algılarını ele alan kamuoyu raporlarını "korku" ve "endişe" kavramlarının birbiri yerine kullanıldığı gerekçesiyle eleştirmiştir. Furstenberg, toplumsal bir sorun olarak suça ilişkin "endişe" boyutunu, mağduriyet risk değerlendirmesinden ayırmış ve bireylerin mağduriyet risk algılarını "suç korkusu" olarak adlandırmıştır. Bu doğrultuda "suç korkusu", bireyin mağdur olma olasılığına ilişkin algısını ifade etmekte iken "endişe" ise toplumda suçun ne derecede ciddi bir sorun olduğuna ilişkin tahminler olarak tanımlanmıştır. Furstenberg'e göre "birey suç olayları nedeniyle tedirgin olabilir fakat bireysel olarak suç mağduru olmaktan zerre kadar korkmayabilir" (1971, s. 603). Dubow ve arkadaşlarının suç korkusu tanımı da Furstenberg ile benzer doğrultudadır. Dubow ve arkadaşlarına göre suç korkusu, çeşitli subjektif ve duygusal değerlendirmeler ile davranışsal durumları açıklayan bir kavramdır. Dolayısıyla suç korkusunun, suça karşı bir tür duygusal tepki olarak ele alınması gerekmektedir. Aynı zamanda bu ayrım suç korkusu çalışmalarında elde edilen bulguların karşılaştırılmasını da kolaylaştıracaktır (DuBow vd., 1979, s. 1).

Suç korkusu literatürüne önemli katkılar sağlayan araştırmacılardan birisi olan Garofalo, tehlike/endişe duygusunu fiziksel zarar tehdidi ile sınırlandırarak yaptığı tanımında korkuyu, "tehlike ve endişe duygusu (fiziksel zarara bağlı olarak ortaya çıkan) ile nitelenen duygusal tepki durumu" olarak ele almaktadır. Araştırmacıya göre bu ayrım bireylerin mal kayıplarına yönelik verecekleri tepkileri, fiziksel zarar potansiyelinin ortaya çıkardığı tepkilerden ayırmaya olanak sağlamaktadır. Çünkü mal/mülk kaybına yönelik "endişe" zihinsel/algısal bir süreç içermekte, diğer bir ifadeyle bilişsel bir özellik taşımakta ve risk değerlendirmesine dayanmakta iken fiziksel zarar tehdidine yönelik tepki (korku) ise daha içsel ve duygusaldır. Garofalo'ya göre bir kentte gece saat üçte karanlık bir sokakta tek başına yürüyen bir birey ile bisikletini dışarıda kilitlenmemiş bir şekilde bırakan bir bireyin tehdit algıları farklıdır. Bununla birlikte malın/mülkün değeri görece çok yüksekse veya mülk kaybının fiziksel tehdide yol açacak şekilde algılanması durumunda "korku duygusu" oluşabilmektedir (Garofalo, 1981, s. 840). Suç korkusunu "mağduriyet risk algısı" olarak tanımlayan Furstenberg'e kıyasla Garofalo, algı ve duygu arasında bir ayrım ortaya koyarak suç korkusunun duygu olarak ele alınması için gerekli çerçeveyi çizmiştir (Etopio & Berthelot, 2022, s. 48).

Ferraro'nun suç korkusu ile mağduriyet risk algısını birbirinden ayırması ve bu temele dayalı olarak yaptığı suç korkusu tanımı, suç korkusu araştırmalarında yeni bir dönemi başlatmıştır (Etopio & Berthelot, 2022, s. 59). Bu tanımda suç korkusu "suç veya suçla ilişkili sembollere karşı birey tarafından oluşturulan olumsuz duygusal tepkiler" şeklinde ifade edilmektedir (Ferraro, 1995, s. 23; Ferraro & LaGrange, 1987, s. 73). Tanımda yer alan "semboller" kelimesinin suç mağduru olmanın yanı sıra herhangi bir suçun faili olarak görülebilmeyi de kapsaması nedeniyle diğer tanımlara kıyasla suç korkusunu daha iyi ifade ettiği kabul edilmiş, bu tanımın literatürde genel kabul gördüğü ifade edilmiştir (Ömeroğlu, 2012, s. 336; Öztürk vd., 2016, s. 1491).

Ferraro ve LaGrange'in Çizelge 2.1'de gösterilen suç algıları sınıflandırması, mağduriyet risk algısı ve suç korkusu arasındaki ayrımı göstermektedir. Dikey eksen, suç ve diğer bireyler hakkındaki genel yargılara odaklanan algılardan kişisel deneyime (gruptan-bireye) kadar algısal durumların çeşitliliğini temsil etmekte iken yatay eksen ise bilişselden duygusallığa değişen algıları göstermektedir. Bu sınıflandırma; yargılar, değerler ve duygular arasında ayrım yaparak suç korkusu kavramının sınırlarını çizmektedir. Bu doğrultuda suç korkusu, bireyin kendisine veya başkalarına karşı suçla ilişkilendirdiği semboller ile sınırlandırılmış ve suç korkusu suçtan kaynaklanan duygusal bir tepki olarak tanımlanmıştır. Bu tanıma göre suç korkusu ve risk yargıları arasındaki ilişki hem bir neden hem de sonuçtur. Diğer bir ifadeyle suç korkusu risk yargılarından etkilenmekte aynı zamanda bu tür yargıları da etkilemektedir. Dolayısıyla suç korkusu suçla ilgili yargılardan (risklerden) ve endişelerden (değerlerden) farklıdır. Ferraro ve LaGrange'e göre araştırmacıların bu ayrıma başvurmaması nedeniyle suç korkusu ölçülürken suçla ilgili yargılar ve değerler de ölçülmektedir. Bu nedenle risk yargılarını ölçerken suç korkusunun ölçüldüğünü varsaymak hem geçersizdir hem de bu algıları oluşturan süreçleri belirsizleştirmektedir (Ferraro & LaGrange, 1987, s. 72-73). Bu yaklaşım da korkuyu; üzüntü, öfke, umutsuzluk veya teslimiyet (kaderine razı olma) duygularından ayırt etme konusunda başarısız olduğu düşüncesiyle eleştirilmiştir (Warr, 2000, s. 453).

Çizelge 2.1. Suç Algıları Sınıflandırması

	Algı Türü		
	Bilişsel		**Duygusal**
Referans Düzeyi	*Yargılar*	*Değerler*	*Duygular*
Genel	Başkalarına yönelen risk	Başkalarına yönelen suç fiilleri hakkındaki endişe	Başkalarına yönelen suç mağduriyet korkusu
Bireysel	Bireyin kendisine yönelen risk	Bireyin kendisine yönelen suç fiilleri hakkındaki endişe	Bireyin kendisine yönelen suç mağduriyet korkusu

(Kaynak: Ferraro & LaGrange, 1987, s. 72).

İlerleyen süreçte suç korkusu birbiriyle ilişkili bilişsel, duygusal ve davranışsal olmak üzere üç boyutu yansıtacak şekilde kavramsallaştırılmıştır (Fattah & Sacco, 2012, s. 207). Bu boyutlardan bilişsel boyut mağduriyet risk algısı, duygusal boyut suç korkusu, davranışsal boyut ise kısıtlanmış davranış olarak adlandırılmıştır (Öztürk vd., 2016, s. 1491). Bilişsel boyut, risk algısının geliştirildiği, koşulların birey tarafından tehdit olarak algılandığı rasyonel bir düşünce sürecini içermekte iken duygusal boyut ise duygusal bir tepkiyi tetikleyen korkuyu ifade etmektedir. Üçüncü boyut olan davranışsal boyut ise mevcut duruma verilen korunmacı fiziksel tepkileri kapsamaktadır (T. W. Franklin vd., 2008, s. 205). Alanda yapılan ilk çalışmaların benimsediği mağduriyet risk algısı yaklaşımı suç korkusunun yalnızca bilişsel boyutunu temel almaktadır. Bu yaklaşımı uygulayan çalışmalarda bireylerden herhangi bir suça maruz kalma olasılıklarını değerlendirmeleri istenilerek suç korkusu ölçülmeye çalışılmaktadır (Gökulu, 2018, s. 587). Genel bir risk algısını ölçmeye yönelik bu yaklaşımın duygusal ve psikolojik bir olgu olan suç korkusunu yansıtmadığı savunulmuş (Ferraro & LaGrange, 1987), sosyal bütünleşmenin üst düzeyde olduğu bölgelerde mağduriyet risk algısı ile suç korkusunun farklılaşabileceği vurgulanmıştır (Rountree ve Land, 1996, s. 1372). Nitekim suça daha az maruz kalan kadın ve yaşlıların daha fazla suç korkusu hissettikleri görülmüş, mağduriyet risk algısı ile suç korkusu arasındaki bu farklılık literatürde korku-mağduriyet paradoksu olarak adlandırılmıştır (Lindquist & Duke, 1982, s. 118). Nitekim Erĉulj'un çalışması da duygusal tepkinin, bilişsel ve davranışsal boyutlar arasındaki ilişkiye aracılık ettiğini doğrulamaktadır (Erĉulj, 2022, s. 1177).

Çevresel faktörleri odak noktasına alan bir tanımda suç korkusu bireylerin medya, çevredeki söylentiler, bireyin geçmiş yaşantısına ilişkin deneyimleri ve fiziksel ve sosyal çevresine yönelik algılarının etkisinde bireylerin doğrudan durumsal bir tehdit hissetmeleri şeklinde açıklanmaktadır (Nasar & Fisher, 1993, s. 188). Öztoprak ve arkadaşlarının tanımında suç korkusu "aşırı korunma ve kaçınma davranışlarıyla sonuçlanan, kişinin kendisine ya da mal varlığına yönelik zarar tehdidi içerdiği bilgisi veya algısına dayalı, suç mağduru olma korkusu" olarak ifade edilmiştir (Öztoprak vd., 2012, s. 1). Ancak suç korkusunu sadece suç mağduru olma korkusu olarak ele alan bu tür tanımlar da dar kapsamlılık nedeniyle eleştiriye uğramaktadır. Bu eleştiriler, suç faili olmaktan korkan bir bireyin yasal sınırlar içerisinde savunma hakkını kullandığını ifade etmekte zorlanabileceğini, bu nedenle suçtan daha fazla zarar görebileceği düşüncesini temele almaktadır. Bu nedenle suç korkusu için daha geniş bir tanıma ihtiyaç olduğu düşüncesi savunulmaktadır (Ömeroğlu, 2012, s. 335). Suç korkusu tanımlarının altında yatan belirsizliklerin çoğu algılar, bilişsellik ve duygular arasındaki temel ayrımların ortaya konulmasındaki başarısızlıktan kaynaklanmaktadır. Korku, bireyin algı yoluyla elde ettiği bilgiyi bilişsel olarak değerlendirmesinden kaynaklansa da -örneğin bir sesin tehlikeye işaret ettiğine ilişkin bir yargı- korkunun kendisi bir tutum veya değerlendirme değildir. Aksine korku, tehlike farkındalığının veya tehlike beklentisinin neden olduğu bir duygudur. Bu nedenle korku, çevrenin algılanması değil, algılanan çevreye yönelik bir tepkidir. Diğer bir ifadeyle suç korkusu bireyin algılanan çevreye karşı geliştirdiği duygusal tepkidir (Warr, 2000, s. 453).

Suç korkusunun kavramsallaştırılmasıyla ilgili diğer bir tartışma, "suç" kavramının neyi işaret ettiği, yani suç türlerine ilişkindir. Suç sözcüğüyle; şiddet içeren kişisel suçlar, mülkiyet suçları, organize suçlar, meslek suçları, asayiş suçları, siyasi suçlar vb. dahil olmak üzere çok çeşitli fiillere atıfta bulunulmaktadır. Tüm suçlara yönelik, genel bir suç korkusu tanımının bulunması işlevsel olmakla birlikte suç korkusu ele alınan suçun türüne göre değişebilmektedir. Nitekim çoğu araştırma, saldırı, soygun ve tecavüz gibi şiddet içeren kişisel suçların en çok korkulan suçlar olduğunu göstermektedir (Ferraro & LaGrange, 1987, s. 73-74). Bu nedenle suç korkusunun sadece belirli suçlara özgü mü olduğu yoksa tüm suçları içerisine alması mı gerektiği konusuna açıklık getirmenin gerekliliği öne sürülmüştür (Çoklar & Solak,

2017, s. 315). Bu durum suç korkusu araştırmalarında suç türlerinin de dikkate alınmasını gerektirmektedir.

Gelinen noktada suç korkusu tanımlarındaki tartışmalar üç noktada devam etmektedir:

- Suç korkusu kaygıdan farklı mıdır? Bu kavramlar birbirinin yerine kullanılabilir mi?
- Suç korkusu mağduriyet risk algısını kapsar mı?
- Suç korkusu endişeyi içerir mi yoksa doğası gereği farklı mıdır? (Etopio & Berthelot, 2022, s. 49).

Suç korkusu kavramına netlik kazandırmaya yönelik çabalar sadece bilimsel bir amaç gütmemektedir. Hatalı veya eksik bir biçimde tanımlanan ve ölçülen suç korkusu nedeniyle sorunun gerçekte olduğundan daha çok abartılabileceği, bu durumun güvenlikleştirme politikalarına kaynaklık edebileceği; diğer yandan ise sorunun göz ardı edilmesi nedeniyle suç korkusunun toplumsal güvensizliğe yol açabileceği düşünülmektedir. Dolayısıyla birey ve toplum üzerinde önemli etkileri olan suç korkusunun tanımına ilişkin belirli bir düzeyde fikir birliği sağlanmasının güvenlik politilarının üretimi açısından da önemli sonuçları olacağı düşünülmektedir (Jackson, 2006, s. 256). Kavramsal tartışmalar suç korkusu araştırmalarında temel bir yaklaşım geliştirilmesinin önündeki en büyük engeldir.

2.3.4.2. Suç Korkusu Ölçümleri

Suç korkusu, bireylerin kendilerini ne derecede güvende hissettiğinin bir göstergesi olarak kabul edilmektedir. Bireylerin suç mağduru olma konusunda hissettikleri korku düzeyi yaşadıkları toplumda bireyler arasındaki ilişkilerden çevresel düzensizliklere, iç güvenlik hizmetlerinin kalitesi ve etkinliğine değin pek çok konuda fikir verebilmektedir (Dolu vd., 2010, s. 61). Bu nedenle suç korkusunun ölçümü bireylerin güvensiz hissetmesi yol açan unsurların tespiti açısından büyük önem taşımaktadır.

Ölçüm, belirli bir olguyu doğru bir biçimde tanımlamak, açıklamak veya tahmin edebilmek amacıyla başvurulan bir araçtır. Ölçüm süreçlerinde karşılaşılan

sorunlar, söz konusu olgunun eksik veya yanlış biçimde tanımlanabilmesine yol açabilmektedir. Bu nedenle ölçüm, "tüm bilimlerin temeli" olarak nitelendirilmektedir (Ferraro & LaGrange, 1987, s. 70). Dolayısıyla suç korkusunun nedenlerine ilişkin elde edilen bulguların yorumlanması için ölçüm yöntemlerinin bilinmesi büyük önem taşımaktadır (DuBow vd., 1979, s. 2).

Alanda yapılan çalışmalar suç korkusunun ölçümü konusunda kısmi bir fikir birliği düzeyine ulaşmış olmakla birlikte zaman zaman bazı araştırmalarda farklı ölçüm yöntemleri kullanılmaktadır (T. W. Franklin vd., 2008, s. 205). Bu durum üzerinde etkili olan temel faktör suç korkusu tanımı üzerinde henüz net bir tanıma ulaşılamamış olmamasıdır. Tanım üzerindeki belirsizlikler nedeniyle suç korkusunun ölçümlerinin birbirinden farklılaştığı ve katılımcılara sorulan soruların farklılıklar gösterdiği, bu durumun suç korkusu ölçümlerinin tutarlı olmasına engel olduğu ifade edilmektedir (Şenol & Gülver, 2020a, s. 105). Ancak diğer yandan bu durumun suç korkusunu oluşturan temel bileşenlerin araştırmacılar tarafından kabul edilmesine engel olmayacağı düşüncesi savunulmaktadır (Stanko, 1995, s. 47).

Suç korkusunun ölçümünde temel olarak üç yöntem uygulanmaktadır (Warr, 2000, s. 456):

- *Fizyolojik Ölçümler:* Bireylerin suç korkusuna karşı verdikleri kalp atış hızındaki artış gibi fizyolojik tepkiler izlenmektedir.

- *Mülakatlar:* Nitel araştırma teknikleri kullanılarak bireylerle derinlemesine mülakatlar yapılmaktadır. Bu yöntem, suç korkusunun bireylerin günlük yaşamlarındaki etkilerini ve kişisel deneyimlerini anlamaya yönelik ayrıntılı bilgiler sunmaktadır.

- *Anket Çalışmaları:* Yapılandırılmış anketler aracılığıyla bireylerden veri toplanarak, suç korkusunun yaygınlığı ve derecesi hakkında bilgi edinilmektedir. Bu yöntemde, katılımcılara suç korkusuna ilişkin spesifik sorular yöneltilmekte, sonrasında elde edilen yanıtlar istatistiksel analizlerle değerlendirilmektedir.

Genellikle korku duygusu istem-dışı fizyolojik değişimlerle birlikte gerçekleşmekte ve söz konusu değişimler korkunun varlığını veya yoğunluğunu tespit etmek için kullanılabilmektedir. Fizyolojik ölçümler korkunun ortaya çıktığı andan

itibaren eş zamanlı olarak ölçülebilmesine ve gözleme olanak sağlamaktadır. Dolayısıyla fizyolojik ölçümler korkuyu olayın yaşandığı an tespit edebilme, bireylerin geçmişteki olayları hatırlamaları noktasında yaşanılan zorlukları ortadan kaldırma, bireylerin yaşadıkları duyguları ifade etmekten kaçınmayı azaltma gibi sorunların çoğunu ortadan kaldırmaktadır. Bununla birlikte korkunun kaynağını doğrudan tespit edebilme, suç korkusunu diğer korku biçimlerinden (trafik kazası korkusu veya ekstrem hava olayları gibi) ayırt etme ve tehdide karşı gösterilen duygusal tepkiler arasında ayrım yapmanın zorluğu (örneğin ciddi bir tehdide karşı öfke veya korku duygusu ile tepki verilebileceği) konularında çeşitli sınırlılıklara sahiptir. Bu nedenle fizyolojik ölçüm yöntemlerinin suç korkusunu ölçmek için tek başına yeterli olmadığı; fakat fizyolojik ölçüm yöntemlerinin geliştirilmesinin suç korkusu çalışmalarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir (Warr, 2000, s. 456).

Gabriel ve Grieve (2003, s. 601-602)'e göre suç korkusu ölçümleri durumsal ve eğilimsel olarak iki ayrı boyuta sahiptir. Durumsal suç korkusu o anda hissedilen geçici korku hissi iken eğilimsel suç korkusu ise kişinin suç korkusuna olan yatkınlığıdır. Durumsal suç korkusunun ölçümü fizyolojik ölçümler ile yapılmaktadır. Fakat durumsal suç korkusunu bir suç olayı esnasında ölçmenin imkansızlığı nedeniyle suç korkusu araştırmaları eğilimsel korkunun ölçülmesiyle sınırlıdır (Etopio & Berthelot, 2022, s. 48). Söz konusu sınırlılıklar nedeniyle durumsal suç korkusunu hedef alan fizyolojik ölçümlerin dışında eğilimsel suç korkusunu ölçmeyi hedefleyen nicel ve nitel yöntemlerle de ele alınması gerekmektedir. Anket ve mülakat yöntemleri bu yöntemler arasında başı çekmektedir. Fakat hem farklı toplumlardaki suç korkusu düzeylerini karşılaştırmak hem de belirli dönemlerde suç korkusundaki değişimleri karşılaştırmalı biçimde takip edebilmek amacıyla literatürdeki çalışmalarda sıklıkla başvurulan ölçüm yöntemi anketlerdir.

Suç korkusu üzerine yapılan anket çalışmaları oldukça kapsamlı olmakla birlikte yıllar boyunca araştırmacılar suç korkusunu ölçmek amacıyla çeşitli sorular kullanmışlardır. Kimi araştırmacılar gündüz hissedilen korkuyla ilgili sorulara odaklanmışken kimileri geceleri bireylerin ne hissettikleri, bireyin kendi hanesinde hissettiği korku, mahallesinde hissettiği korku, yaşadığı kentte hissettiği korku,

yalnızken veya başkalarıyla birlikteyken hissettiği korku gibi farklı noktalara odaklanmışlardır (Warr, 2000, s. 457).

Suç korkusu anketlerinin en tipik sorusu ve ölçümlerin en yaygın göstergesi "Evinizin çevresinde geceleri yalnız yürümekten korktuğunuz herhangi bir yer var mı?" sorusuna verilen yanıtlardır (Miethe & Lee, 1984, s. 398). Bu soru ABD'de 1960'lı yıllardan bu yana Gallup Araştırma Şirketi ve National Opinion Research Center- NORC [Ulusal Kamuoyu Araştırma Merkezi] tarafından korku ölçümünde rutin olarak kullanıldığı için suç korkusu ölçümünde uygulanan bir standart hâline gelmiştir (Warr, 2000, s. 457). Söz konusu soru, yalnızca ev dışındaki saldırılara yönelik kişisel korkuyu temele alması, bu soruya verilen yanıtların suç ile ilgili genel kaygıdan ziyade, bireyin yaşadığı bölgeye yönelik güvensizlik duygusu ve mağduriyet algısına yönelik olması nedenleriyle eleştirilmiştir. Bu nedenle tek bir korku göstergesi kullanılmasının suça yönelik tepkilerin tamamını yansıtamayacağı düşüncesi savunulmuştur (Miethe & Lee, 1984, s. 398). Ferraro ve LaGrange'in suç korkusunu ele alan 46 araştırma üzerinde yaptığı çalışma, ölçümlerin %46'sının tek bir suç korkusu göstergesine dayandığını göstermiştir. Ferraro ve LaGrange'e göre tek maddeye dayalı suç korkusu ölçümlerinin tutarlı sonuçlar vermesi imkansızdır. Bu nedenle suç korkusunun karmaşık doğası göz önüne alındığında tek maddeli ölçümler sonucunda elde sonuçlara şüpheli yaklaşılmalıdır (Ferraro & LaGrange, 1987, s. 74-75). Bununla birlikte tek maddeli ölçümlerin korkunun uzun dönemli araştırılmasına imkân sağlamasına olanak vermesi nedeniyle suç korkusu çalışmaları açısından verimli olduğu da ifade edilmektedir (Warr, 2000, s. 458).

Suça genel bir yaklaşım (Örneğin: Ülke genelinde suç oranlarının arttığını düşünüyor musunuz?) veya belirli bir suç türüne (Örneğin: Geçen yıla kıyasla bugün sokaklarda daha tedirgin ve korkmuş hissediyor musunuz?) yönelik sorular suça yönelik tepkilerin farklı ölçülmesine yol açabilmektedir. Bu nedenle suç türlerine göre tepkilerin ne derece farklılık gösterdiğinin incelenmesinin daha verimli bir yöntem olacağı ifade edilmiştir (DuBow vd., 1979, s. 2). GSS ve NCVS araştırmalarında da katılımcılara yöneltilen soru, suç nedeniyle duyulan genel korkuyu kapsamakla birlikte suç türlerindeki farklılıkları dikkate almamaktadır. Anket katılımcıları bu soruları cevaplarken yoğun trafik, başıboş hayvanlar, buzla kaplı bir kaldırımda

yürümek gibi sebeplerle geceleri yalnız yürümekten korkabileceklerini düşünerek soruları hatalı biçimde yanıtlayabilmektedirler. Ayrıca NCVS de katılımcılara yöneltilen sorunun korkudan ziyade daha çok algılanan güvenliği ölçtüğü düşünülmekte; bu soruların bireylerin kendi mahallesinde ve dışarıda yalnız bir şekilde yürümeleri dışındaki durumlarda yaşadıkları suç korkusunu ölçmedikleri ifade edilmektedir (Etopio & Berthelot, 2022, s. 49).

Anketlerde kullanılan diğer bir soru "Herhangi bir suçun mağduru olma konusunda ne kadar endişe duymaktasınız?" ifadesidir (Farrall vd., 1997, s. 665). Genel nitelik taşıyan bu tip sorular da korkudan ziyade sadece kaygı duygusuna odaklandığı ve farklı suç türlerini kapsamaması nedeniyle eleştirilmektedir (Çoklar & Solak, 2017, s. 316). Lee'nin (1982, s. 659) çalışmasında belirli suç türlerinden korkmak yerine suç mağduriyetiyle ilgili genel, yaygın endişe ve güvensizlik duygularını tespit etmek amacıyla yedi maddelik bir suç korkusu ölçeği geliştirmiştir. Ancak bu ölçüm yöntemi de çeşitli toplumsal grupların şiddet suçları ve mal kaybı içeren suçlara yönelik kaygılarını tek bir ölçek içerisinde birleştirilmesi nedeniyle eleştirilmiştir. Diğer bir ifadeyle mal kaybına yönelik endişeler üst gelir grubu içerisindeki insanlar için daha az kaygı verici olabilmektedir. Bu nedenle kişisel suç korkusunu mal kaybına yönelik suç korkusundan ayırmanın daha güvenilir bir araştırma zemini sağlayacağı ifade edilmiştir. Ayrıca belirli mağduriyet türlerini belirli suç türlerine özgü korkular ile ilişkilendirmenin de daha güvenilir olacağını savunulmuştur (Miethe & Lee, 1984, s. 398-399). Bu sorunu aşmak amacıyla ilerleyen dönemdeki bazı çalışmalarda tek madde yaklaşımı terk edilmiş ve farklı soruların birleştirilmesiyle suç korkusu ölçekleri oluşturulmuştur. Bu yaklaşım temelinde Warr (1984, s. 685) tarafından geliştirilen "yabancı birisi tarafından dövülmek", "öldürülmek", "gasp edilmek" gibi 16 ayrı farklı suça karşı bireylerin korku düzeylerini belirtmelerini isteyen sorular sorulmuştur. Ferraro (1995) da bu yaklaşımı benimsemiş ve ayrı suç türlerine ilişkin sorulardan oluşan bir anket formu kullanmıştır.

Ölçümle ilgili sorunlardan bir diğeri ise bireylerin kişisel güvenliklerine ilişkin hissettikleri korku ile yakınlarının güvenliklerine ilişkin hissettiği korkunun ayırt edilmesi noktasında yaşanmaktadır. Kendi güvenlikleri hakkında endişe hissetmeyen bireyler yakınları söz konusu olduğunda suç korkusu yaşayabilmektedir. Bu durum

kişisel güvenlikleri konusunda suç korkusu yaşayan bireylerin suç korkusu düzeyinin ölçülmesini zorlaştıran bir nedendir (Çoklar & Solak, 2017, s. 317).

Suç korkusunun anket formları vasıtasıyla ölçülmesinde karşılaşılan diğer bir sorun, suç korkusu ile "bireyin kendisini dışarıdan gelecek tehditlere karşı koruyamayacağı düşüncesi" şeklinde ifade edilen "savunmasızlık (kırılganlık)" arasındaki ayrımı karıştırma olasılığıdır. Savunmasızlık korkunun bir boyutu olabilse de (Yin, 1980), iki kavramı birbirinden ayırmak gerekli görünmektedir. Savunmasızlığın kişinin suça ilişkin öznel kaygısından ziyade belirli fiziksel veya çevresel koşullara ilişkin algısını yansıttığı kabul edilmekte, suça karşı savunmasızlık ile suç korkusunun birbirinden ayrılması gerektiği ifade edilmektedir (Miethe & Lee, 1984, s. 399; Ferraro & LaGrange, 1987).

Suç korkusunun ölçümüne yönelik tartışmalar devam ederken yakın dönem araştırmalarda suç korkusunu duygusal, bilişsel ve davranışsal boyutunu ayırt ederek ölçen çalışmalar yaygınlık kazandığı görülmektedir (Farrall vd., 1997; T. W. Franklin vd., 2008). Bu noktada Ferraro'nun suç korkusunun duygusal boyutu ile diğer boyutları arasında yaptığı ayrım, suç korkusu ölçümleri açısından bir milat olmuştur. Ferraro, suç korkusunu "suç veya suçla ilişkili sembollere karşı birey tarafından oluşturulan olumsuz duygusal tepkiler (Ferraro & LaGrange, 1987, s. 73; Ferraro, 1995, s. 23) şeklinde tanımlayarak bireylerin suç filleri nedeniyle yaşayacakları duygusal tepkilerin ölçülmesini hedeflemiş ve suç korkusunun duygusal, bilişsel ve davranışsal boyutları arasında ayrım yapmıştır (Ferraro, 1995, s. 23). Diğer bir ifadeyle Ferraro'nun bu konuda yaptığı eleştiri yerini bulmuş ve suç korkusu çalışmalarında duygu temelli bir yaklaşım ağırlık kazanmaya başlamıştır. Bununla birlikte Ferraro çalışmasında, suç korkusunun bilişsel ve davranışsal boyutlarına ilişkin sorulara da yer vermiştir (1995). Bu yaklaşım temelinde suç korkusunu ele alan çalışmaların tutarlı sonuçlar ortaya koyabilmesi için öncelikle mağduriyet risk algısı ile suç korkusu arasında ayrım yapılması; sonrasında ise bilişsel, davranışsal ve duygusal boyutlarıyla suç korkusunun değerlendirilmesi gerekmektedir (Gökulu, 2018, s. 587-588).

Suç korkusunun ölçümüne yönelik tartışmalar suç korkusu ölçeklerinin farklı durumlara farklı yanıtlar vermeyi mümkün kılacak şekilde düzenlenmesini zorunlu

kılmaktadır. Ferraro'nun (1995) ürettiği ölçek tipik olarak bu durumları karşılamakta ve literatürde genel olarak kabul görmektedir. Dolayısıyla bu tez çalışması kapsamında da Ferraro tarafından geliştirilen ölçek temel alınmıştır.

2.3.4.3. Suç Korkusuna Etki Eden Faktörler

Bireylerin suç korkusuna etki eden çok sayıda faktör bulunmaktadır. Literatürde yer alan çalışmaların elde ettiği bulgulara göre suçun yaygınlığı, suç türü, mağduriyet risk algısı, mağduriyet deneyimi, yaş, cinsiyet, özgeci korku, sosyo-ekonomik faktörler, fiziksel ve sosyal çevreye yönelik faktörler, kitle iletişim araçları ve iç güvenlik algısı gibi çok sayıda faktör suç korkusu üzerinde etkili olmaktadır (Chadee & Ng Ying, 2013, s. 1896). İzleyen başlıklarda suç korkusuna etkisi olduğu düşünülen faktörler literatürdeki çalışmalar ışığında ele alınmaktadır.

a. Suç Yaygınlığı (Suç Oranı)

"Suç veya suçla ilişkili sembollere karşı birey tarafından oluşturulan olumsuz duygusal tepkiler" tanımının da vurguladığı üzere, suç korkusunu etkileyen ana unsur bireylerin suç fiillerine karşı verdikleri duygusal tepkilerdir. Bununla birlikte, bireylerin suçla ilişkilendirdikleri semboller de suç korkusu üzerinde etkili olmaktadır. Dolayısıyla, suç korkusunun temel kaynakları suç ve suçla ilişkili sembollerdir.

Suç korkusu, doğası gereği suçun birey ve toplumda yol açtığı zarar ve sonuçları aşan bir durumdur, çünkü bu korku suçun yanı sıra suçla ilişkili sembollere verilen duygusal tepkileri de içermektedir. Diğer bir ifadeyle, suç korkusunun tek nedeni suçun yaygın hâle gelmesi değildir. Suçun yaygın olmadığı veya hiç yaşanmadığı durumlarda bile, bireyler suça yönelik işaretlerin var olabileceği düşüncesiyle suç korkusu yaşayabilmektedirler (Yazgan, 2017, s. 70). Öte yandan, suçun yaygın olduğu ve suç oranlarının yüksek seviyede bulunduğu yerlerde yaşayan bireyler, herhangi bir tehdit durumunda korunacaklarına ve zarar görmeyeceklerine olan inançlarından dolayı da düşük seviyede suç korkusu hissedebilmektedirler.

Avrupa Sosyal Araştırması kapsamında 22 Avrupa ülkesinden elde edilen verilerin ele alındığı bir çalışmada, bir ülkede suç oranı arttıkça bireylerdeki suç korkusunun azaldığı bulgusu elde edilmiştir. Diğer bir ifadeyle suç oranı yüksek olan

ülkelerde yaşayan ve daha önce mağduriyet yaşamış olan bireyler suçun daha az yaygın olduğu ülkelerde yaşayan bireylere kıyasla daha az korku taşımaktadırlar (Reese, 2009, s. 62). Bu durum suç oranlarındaki artış ile suç korkusu arasında her zaman pozitif bir ilişki görülemeyeceğini göstermektedir. Yine bu doğrultuda ABD'de suç istatistiklerinin toplandığı FBI Suç Raporları'na göre 1990'lardan 2013'e kadar hem malvarlığına yönelik suçlarda hem de şiddet suçlarında istikrarlı bir azalış görülmekle birlikte aynı dönemde Gallup Araştırma Şirketi tarafından ele edilen veriler ise ülkede suç korkusunun sürekli biçimde arttığını göstermektedir (Johnson, 2016, s. 1). Dolayısıyla suç yaygınlığı ile suç korkusu arasında negatif yönlü bir ilişki bulunabilmektedir.

Suç yaygınlığı ile suç korkusu arasında negatif yönlü ilişkinin var olması, suç korkusunun toplumsal etkisiyle açıklanmaktadır. Suç oranlarında gerçekleşen düşüşlere rağmen bireylerin korkuları toplumsal düzlemde etkisini sürdürmektedir (Y. Yavuz, 2019, s. 28). Örneğin Şili'de yapılan bir araştırmanın bulguları çevresindeki ülkelere kıyasla güvenli olarak kabul edilen ülkelerde de bireylerin yaygın şekilde suç korkusu yaşadıklarını göstermektedir. Nitekim Şili, Güney Amerika'nın geri kalanıyla karşılaştırıldığında suç oranlarının düşük, iç güvenlik kuvvetlerine duyulan güvenin yüksek olduğu, Latin Amerika'nın en güvenli ülkelerinden birisi olarak kabul edilmektedir. Buna rağmen ülkede yaşayan bireylerde suç korkusu yaygın şekilde görülmektedir. Ülkedeki ekonomik, sosyal ve politik güvensizlikler; düşük suç oranına rağmen hissedilen yüksek suç korkusunun nedeni olarak gösterilmektedir (Dammert & Malone, 2003, s. 79). Dolayısıyla suç korkusu, suç yaygınlığından etkilenmekle birlikte pek çok farklı faktöre bağlı olarak şekillenmektedir.

b. Suç Türü

Suç korkusu, farklı suç türlerinin toplum üzerindeki etkileriyle yakından ilişkilidir. Her suç türü, kendine özgü nitelikleri ve bireyler üzerinde meydana getirdiği algısal farklılıklar nedeniyle çeşitli düzeylerde korkuya sebep olabilmektedir (Rountree, 1998, s. 346; Özaşçılar Öztürk & Ziyalar, 2009, s. 8). Günümüzde siber suç başta olmak üzere oldukça çeşitlenen suç türleri, suç korkusunun yaygınlaşmasına

neden olan önemli bir faktördür ve bu çeşitlilik, bireylerin suçla karşılaşma ihtimallerini artırmaktadır (Öztürk & Yıldız, 2017, s. 667).

Suç korkusu, suç türlerine bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Şiddet içeren suçlar, mal kaybı ile sonuçlanan suçlar gibi çeşitli suç türleri, bireylerin suç korkusunu farklı boyutlarda deneyimlemelerine yol açmaktadır (Miethe & Lee, 1984, s. 398). Örneğin bireyler gündelik hayatları içerisinde insan kaçaklığı suçuna kıyasla gasp edilme suçuna daha sık maruz kalmaktadırlar. Dolayısıyla farklı suç türleri bireyler açısından farklı seviyelerde suç korkusunun oluşumuna yol açmaktadır. Özellikle şiddet suçları ve cinsel saldırı gibi suçlar, toplumda en yüksek korkuyu uyandıran suçlar arasında yer almaktadır (Ferraro & LaGrange, 1987, s. 80).

Suç türlerine yönelik bireyler arasındaki benzerlik ve farklılıkları ele almayı amaçlayan Borg ve arkadaşlarının çalışması bireylerin suç türlerine yönelik algılarında çeşitli farklılıkların var olduğunu ancak belirli suç türleri için bu durumun geçerli olmadığı sonucunu ortaya koymuştur. Çalışmanın bulgularına göre hırsızlık, soygun, saldırı, cinsel taciz gibi suçların bireyler tarafından daha ağır suçlar olarak kabul edildiği; toplu taşıma araçlarına biletsiz binme, uyuşturucu kullanma gibi suçların ise daha hafif nitelikli suçlar olarak görüldüğü tespit edilmiştir (Borg vd., 2023, s. 775-780). Diğer yandan cinayet gibi kişilere karşı işlenmiş suçlar mala karşı işlenen suç tiplerine kıyasla kitle iletişim araçlarında daha fazla yer bulmaktadır (Özaşçılar ve Ziyalar, 2009, s. 8). Taşıdıkları haber değeri nedeniyle medyada daha sık yer bulan bu suç türleri bireylerin belirli suç türlerine karşı olan hassasiyetlerini artırmaktadır (Gökulu, 2018, s. 590). Bu durum bireylerin kişilere karşı işlenen suç türleri söz konusu olduğunda daha yoğun suç korkusuyla sonuçlanmaktadır.

ABD'de üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırmaya göre katılımcıların cinayet ve cinsel saldırı suçlarına ilişkin korkularının bu suçların işlenme sıklığına kıyasla çok daha yaygın olduğu bulgusu elde edilmiştir. Bu iki suç türü dışındaki suçlarda (aile içi şiddet, soygun, saldırı, hırsızlık, gasp vb.) ise suç korkusu düzeylerinin düşük olduğu tespit edilmiştir (Truman, 2005, s. 18). 65 yaş üstü bireylerdeki yaşam memnuniyeti ve suç korkusu ilişkisini ele alan bir çalışmanın

bulgularına göre de yaşlı bireylerin en çok dolandırıcılık suçundan korktukları tespit edilmiştir (Yazgan & Kurtkapan, 2020, s. 373).

c. Suç Mağduriyet Risk Algısı

İnsan sahip olduğu akıl yoluyla düşünebilme ve iradesini kontrol edebilme özelliğiyle diğer canlılardan ayrılmakta, insan zihni ile bedeni arasında akla ve düşünceye dayalı sürekli bir etkileşim bulunmaktadır. İnsanın çevresine ilişkin sahip olduğu olumlu düşünceler beden üzerine olumlu biçimde yansırken, karşılaştığı olumsuzluklarla mücadele eden bir insanın sahip olduğu düşünce tarzı bireyin yaşam seyrini değiştirebilmektedir (Y. Özen, 2013, s. 3). Bu noktada düşünme eylemi, birey tarafından algılanan özgün dünyanın bir kopyası, bir yinelemesi olarak ortaya çıkmaktadır (Schopenhauer, 2009, s. 19).

Bireyler yaşamları süresince karşılaştıkları olayları ve durumları zihinsel süreç içerisinde değerlendirmektedirler. Bu süreçte öncelikle bir işin başlaması için karar alınır, süreç içinde yeni kararlar verilir, bireylerin tutum ve tavırlarına göre davranışlar şekillendirilir. Bu açıdan değerlendirme bir bilgi meselesidir, yapılan değerlendirmeler de bireyin kendisine veya diğer etkenlere bağımlı olarak doğru veya yanlış içeriğe sahip olabilir (Kuçuradi, 1971, s. 15-48). Nitekim toplumsal yaşam içerisinde de bireyler, daha önce tanımadıkları bir birey ile karşılaştıklarında genellikle o kişi hakkında bilgi edinmeye veya daha önceden sahip olduğu bilgileri kullanma çabası içerisine girmektedirler. Gözlemlenen olaylar, durumlar veya kişiler hakkında değerlendirmeye ilişkin ne kadar çok kanıt bulunursa bulunsun bireyin kendi çıkarımlarına dayalı değerlendirme yapma isteği tamamen ortadan kalkmamaktadır (Goffman, 2014, s. 15-17). Diğer bir ifadeyle dünyaya gelen her birey yaşadığı olayları ve durumları değerlendirme yoluyla dünyayı anlama ve buna uygun davranışlar geliştirme çabasına girmektedir (Zengin Demirbilek, 2021, s. 66). Bu bağlamda suça ilişkin bilgiyi edinen veya daha önceden sahip olduğu bilgileri kullanan bireyler tehlike anına, öncesine ve sonrasına ilişkin durum değerlendirmesi yaparak suça maruz kalıp kalmayacağı ile ilgili koşulları zihninden geçirmekte ve bu koşullara uygun şekilde harekete geçmektedirler (Mıstaçoğlu, 2021, s. 27). “Mağduriyet risk algısı”

bireylerin bu düşünme süreci içerisinde yaptığı değerlendirmeler neticesinde ortaya çıkan bir olgudur.

Mağduriyet risk algısının literatürde suç korkusuyla bağlantılı olarak ve yer yer suç korkusu kavramının yerine kullanıldığı görülmektedir (Warr, 2000, s. 454). Suç korkusu alanındaki çalışmalarıyla bilinen Ferraro'ya göre mağduriyet risk algısı bireylerin herhangi bir suçtan zarar görme riskini algılama düzeyini ifade etmekte; çevresel koşullara, bireylerin incinebilirlik (kırılganlık) durumları ve suç deneyimine bağlı olarak değişebilmektedir (1995, s. 28). Örneğin hırsızlık suçunu sadece maddi kayıp ile ilişkilendiren bir birey ile bu suç olayı sonucunda fiziksel olarak zarar görebileceğini düşünen bir birey arasında risk algıları yönünden farklılıklar bulunmaktadır. Diğer yandan erkekler için zararsız görünen bir durum kadınlar için önemli bir tehdit olarak algılanabilmektedir (Jackson, 2006, s. 257).

Suç mağduriyeti açısından risk, insanların bir suçtan mağdur olma olasılığına ilişkin değerlendirmelerini ifade etmektedir (DuBow vd., 1979, s. 3-4). Mağduriyet risk algısı, suç yaygınlığıyla doğrudan ilişkili olmayıp, hissedilen korku duygusu ile ilişkilidir (Mıstaçoğlu, 2021, s. 28). Bu doğrultuda LaGrange ve Ferraro suç mağduriyet riski ile suç mağduriyet korkusu kavramlarının, yanlış bir biçimde, birbirlerinin yerine kullanıldığı düşüncesini savunmaktadırlar. Onlara göre anketlerde kullanılan bireylerin suç mağduru olma olasılıkları hakkındaki düşüncelerini öğrenmeye yönelik sorular genellikle suç korkusu yerine suç mağduriyet risk algısını ölçmeye yöneliktir. Bu tür sorular "bir duygu olarak suç korkusu"nu değil, "bir yargı olarak suç mağduriyeti risk algısı"nı ölçmeye hizmet etmektedir. Bireylerin suç mağduriyet risk algılarının düşük olması suç mağduru olma korkularını her durumda ortadan kaldırmayabilir. Benzer şekilde yüksek risk algısı da yüksek mağduriyet korkusu ile sonuçlanmayabilir. Bu nedenle iki olgunun birbirinden ayırt edilmesi önemlidir (1987, s. 71). Nitekim Ferraro daha sonraki çalışmasında bu tespiti doğrulamıştır (Ferraro, 1995). Özaşçılar ve Ziyalar'ın çalışması da suç mağduriyet korkusu ile mağduriyet risk algısının birbirinden farklı olduğu sonucunu ortaya koymuştur. Çalışmanın sonuçlarına göre bireylerin sokakta bir dilencinin kendilerine yaklaşmalarından duydukları korku değeri, korku sıralamasında en son sırada yer almakta iken bu olayın mağduru olma riskine ilişkin algılar, risk sıralamasında en başta

yer almaktadır (2009, s. 14). Bu bulgulara paralel olarak Nijerya'da 2007-2009 yılları arasında gerçekleştirilen Ulusal Suç Mağduriyeti Anketi yoluyla elde edilen veriler suçtan korkan bireylerin çoğunlukla toplumun dezavantajlı kesimlerinde yer alan bireylerden oluştuğunu; suç mağduru olma korkusunun ise suç mağduru olma olasılığından daha yüksek olduğunu göstermektedir (Ayoyo, 2013, s. 54). Benzer şekilde Kosta Rika'da yapılan bir çalışmada da algılanan suç mağduriyetinin gerçek suç mağduriyet riskine kıyasla mal varlığına yönelik suçlarda 2,1 kat, fiziksel şiddet içeren suçlarda 16,7 kat ve duygusal şiddet içeren suçlarda 11 kat fazla olduğu tespit edilmiştir (García-Castro & Pérez-Sánchez, 2018, s. 2).

Suç korkusu ve mağduriyet risk algısı arasında ayrım yapılmasının diğer bir avantajı ise suç temelinde bir araya gelen çete gibi suçlu gruplar içerisinde bulunan ve suça maruz kalma ihtimali yüksek olan bireylerin diğer bireylere kıyasla düşük düzeyde suç korkusu hissedebilmesi durumudur. Örneğin suç oranının yüksek olduğu bir bölgede yaşayan bir gençlik çetesi üyesi halihazırda riskli bir ortamda bulunduğu için yüksek mağduriyet risk algısına sahip olabilmekte ancak bu birey sahip olduğu alt kültür ve suç ile olan etkileşimi nedeniyle aynı düzeyde suç korkusu hissetmemektedir (Gökulu, 2018, s. 587).

Kavramsal olarak farklı noktaları işaret etse de mağduriyet risk algısı ile suç korkusu birbirinden bağımsız değildir. Literatürdeki çalışmalar genel olarak değerlendirildiğinde mağdur olma risk algısı arttıkça bireylerin suç korkuların da yükseldiği görülmektedir. Bu nedenle mağduriyet risk algısı, suç korkusunun önemli bir faktörü olarak görülmekte (Rountree & Land, 1996, s. 1356), korkunun tam olarak kendisi olmasa bile korkunun oluşmasında en büyük etkenlerden birisi olarak ifade edilmektedir (Warr & Stafford, 1983, s. 1040). Nitekim mağduriyet risk algısı ile suç korkusu ilişkisini ele alan bir çalışmada bireyler tarafından bir durum veya olay hakkında algılanan tehdidin bireylerde suça ilişkin korkuyu artırdığı bulgusu elde edilmiştir. Muhtemel bir suç tehdidiyle karşılaşma riski; durumun kontrol altında olduğu (veya olmadığı); tehdit karşısında bireyin ne yapabileceğine dair yargılarından oluşan bileşkenin mağduriyet risk algısına kaynaklık ettiği tespit edilmiştir. Bu tespit doğrultusunda ifade edilecek olursa birey, suç oluşma ihtimalinin yüksek olduğu kanısına varırsa veya bu süreçte kendisinin düşük kontrol seviyesine sahip olduğunu

düşünürse endişe durumu yaşamakta ve böylelikle suç korkusuyla karşılaşmaktadır (Jackson, 2009, s. 382). Nitekim Kul tarafından gerçekleştirilen çalışmada da bireylerin mağduriyet risk algısı düzeyleri ile suç korkusu arasında güçlü bir ilişkinin bulunduğu saptanmıştır (Kul, 2013, s. 126). Diğer yandan mağduriyet risk algısının suç korkusunu etkilemekte olduğu görülse de mağduriyet risk algısı düzeyindeki artışın suç korkusundaki artışının tek nedeni olmadığı kabul edilmektedir. Dolayısıyla korku, algılanan riskin tüm belirtileriyle birlikte ortaya çıkan sonucudur ve suç korkusu hem bireyin zihninde suça verdiği ciddiyet derecesi hem de suçun gerçekleşmesinin muhtemel olup olmadığına yönelik algılamalarıyla ile ilişkilidir (Warr, 2000, s. 454; Warr & Stafford, 1983). Risk, bilişsel süreç içeren algısal bir durumu ifade etmekte iken korku ise duygusal bir karaktere sahiptir ve psikolojik bir deneyimdir. Bu nedenle suç korkusu bir algı değil, bir duygudur (Yazgan, 2017, s. 70). Dolayısıyla sadece riski ölçmeye yönelen çabaların korkuyu da tam olarak ölçtüğünü varsaymanın geçersiz olduğu düşünülmektedir (Ferraro & LaGrange, 1987, s. 73; Rountree & Land, 1996, s. 1356).

ç. Mağduriyet Deneyimi

Suç mağduru bireylerin yaşadıkları deneyimler, bilgi ve tutumlarını etkileyerek gelecekteki olaylara veya durumlara verecekleri tepkiler üzerinde belirleyici olmaktadır. Mağduriyet yaşayan bireyler, duygusal ve psikolojik açıdan olumsuz etkilenmekte ve bireylerin gündelik hayatları bu süreçten zarar görmektedir. Bu nedenle, suç korkusu bireylerin günlük hayatta karşılaştıkları olumsuz deneyimler ve geleceğe dair belirsizliklerle ilişkilendirilmektedir (Greenberg & Ruback, 1992, s. 212-213). Suçla tekrar karşılaşabileceklerini düşünen bireyler, diğer insanlara karşı şüpheyle yaklaşma, suça maruz kaldıkları bölgelere yeniden gitmekten kaçınma, karanlık ve tenha yerlere girmeme ve hatta yaşadıkları semt veya mahalleyi değiştirme gibi davranış eğilimleri sergilemektedirler (Ömeroğlu, 2012, s. 340; Uludağ, 2010, s. 6). Bu davranışlara çaresizlik, öfke, hayal kırıklığı gibi duygular da eklenebilmektedir (DuBow vd., 1979, s. 6). Elde edilen bulgulara göre, daha önce suç mağduriyeti yaşamış bireyler, suçtan korunmak için davranışsal stratejiler geliştirmekte ve bu stratejiler, diğer bireylere kıyasla mağduriyet deneyimi yaşayanlar arasında daha yaygın olarak görülmektedir (Kul, 2009, s. 128).

Suç korkusu, yalnızca doğrudan suç mağduru olan bireylerle sınırlı kalmamakta, daha geniş bir çevreye de yayılmaktadır. Bireyin yakın çevresinde birinin suç mağduru olması, mahallede veya şehirde yaşanan suç olayları ya da medyada sıkça karşılaşılan suç haberleri dolaylı mağduriyet yoluyla suç korkusunu artırabilmektedir (Şenol & Gülver, 2020a, s. 105). Dolaylı mağduriyet, bireylerin suça ilişkin risk algılarını şekillendirmekte ve bu algılar, korku düzeylerinin yükselmesine neden olmaktadır (Miethe & Lee, 1984, s. 400).

Literatürde suç korkusu ve mağduriyet deneyimi arasındaki ilişkiyi inceleyen çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Çalışmaların ortak bulgusu, genellikle belirli tip suçlara özgü korku ile mağduriyet arasında bir ilişki olduğu yönündedir (Karakaya, 2015, s. 25). Nitekim Miethe ve Lee'nin çalışması, doğrudan veya dolaylı olarak şiddet suçuna maruz kalan bireylerin daha fazla suç korkusuna sahip olduklarını göstermektedir (1984, s. 400). İngiltere'de gerçekleştirilen bir çalışmada da mağduriyet deneyiminin gasp ve saldırı suçlarına yönelik korkuyu etkilemediği, fakat hırsızlık suçuna maruz kalma korkusunu etkilediği tespit edilmiştir (Hale, 1996, s. 104). Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan diğer bir çalışmada da malvarlığına yönelik suçlarla ilgili yaşanan mağduriyetin suç korkusunu artırdığı bulgusuna ulaşılmıştır (Dull & Wint, 1997, s. 755).

Türkiye'de yapılan çalışmalarda da belirli tip suçlara özgü korku durumu ile mağduriyet deneyimi arasındaki ilişki doğrulanmıştır. Hırsızlık suçu mağdurları üzerinde gerçekleştirilen bir çalışmanın bulgularına göre, bireylerin %73'ü tekrar aynı suçla karşılaşacaklarını düşünmektedir. Daha önce suç mağduru olmayan bireylerde ise bu oran %50 seviyesindedir (Tolunay, 2010, s. 145-146). Bu temelde yapılan diğer bir çalışmaya göre de bireyin kendisinin veya bir yakınının mala ve şahsa karşı yaşadığı mağduriyet deneyimi ile suç korkusu arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir (Gaziarifoğlu, 2009, s. 81-82).

Karakuş ve arkadaşlarının 2004 yılı TÜİK yaşam memnuniyeti anketi verileri üzerinden gerçekleştirdiği çalışma mağduriyet deneyiminin suç korkusunu artırdığını ve bu artışın özellikle kadınlar arasında daha yüksek olduğunu tespit etmiştir (Karakuş vd., 2010, s. 174). Karakuş'un diğer bir çalışması da suç mağduriyetinin suç korkusunu

anlamlı bir biçimde artırdığını yinelemiştir (2013, s. 13). Üniversite öğrenimi gören kız öğrenciler üzerinde yapılan bir çalışmaya göre katılımcıların %50,4'ü, bir yakınının yaşadığı mağduriyet deneyiminden etkilendiklerini belirtmişlerdir (Sipahi & Şengün, 2017, s. 76). Polat ve Gül'ün Erzincan'da yaptıkları çalışmada da daha önce bir suç mağduru olmuş bireylerin, suç mağduru olmayanlara göre gündüz vakti kendilerini daha az güvende hissettikleri tespit edilmiştir (Polat & Gül, 2010, s. 1302). Talu ve Avcı tarafından çocuk sahibi olan kadınlar üzerinde yapılan çalışmada da mağduriyet deneyimi ile özgeci suç korkusu arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir (Talu & Avcı, 2019, s. 279).

Literatürdeki bulgulara göre, suç korkusu ile mağduriyet deneyimi arasında evrensel bir ilişki bulunmamaktadır. Bireylerin yaşadıkları suç mağduriyetine dair daha gerçekçi değerlendirmeler yapmaları suç korkusu üzerinde etkili olmaktadır. Örneğin, mağduriyet olayındaki zararın birey açısından önemsiz boyutlarda algılanması suç korkusunu azaltabilmektedir. Ayrıca, yaşanılan mağduriyetin ardından bireyler yaşadıkları fiziksel veya ruhsal kayıpları telafi edebileceklerini düşündüklerinde suç korkuları da azalabilmektedir. Mağduriyet deneyimlerinin sayısı kadar içeriği de önemlidir. Bu nedenle, mağduriyet deneyimi ile suç korkusu arasındaki ilişkinin araştırma bulguları farklılık göstermektedir (Yin, 1980, s. 497-498). Garofalo'ya göre de suç korkusu mağduriyet risk algısının ve mağduriyet deneyiminin basit bir yansıması değildir. Mağduriyet deneyimi ile suç korkusu arasındaki ilişki sınırlı düzeydedir. Bu nedenle suç korkusunun diğer faktörlerle birlikte ele alınması gerekmektedir (Garofalo, 1979, s. 96). Yapılan araştırmalar, doğrudan suç mağduriyetinin suç korkusuna neden olduğunu, ancak cinsiyet, yaş ve gelir düzeyi gibi değişkenler göz önüne alındığında, suç mağduriyeti ile suç korkusu arasındaki ilişkiyi güçlendirdiğini göstermektedir (Balkin, 1979, s. 357; W. G. Skogan & Maxfield, 1981, s. 74). Diğer bir ifadeyle mağduriyet deneyimi ile suç korkusu arasındaki ilişkiyi ele alan araştırma bulgularının farklılık göstermesi bireylerin demografik özellikleri ile kişisel özelliklerinin göz ardı edilmesinden kaynaklanmaktadır. Bu unsurlar dikkate alınmadığında, suç korkusu ile mağduriyet arasında nedensel bir ilişki kurmak mümkün değildir (Dolu vd., 2010, s. 66). Miethe ve Lee ise bu durumu, çalışmalarda farklı korku ve mağduriyet ölçütlerinin kullanılmasına bağlamaktadır. Farklı suç türlerine ilişkin mağduriyet deneyimlerinin

ölçümleri farklı sonuçlar verebilmektedir (1984, s. 400). Dolayısıyla, suç korkusu ile mağduriyet deneyimi arasında güçlü ve doğrudan bir ilişki kurmanın çeşitli sınırlamaları olduğu ifade edilmektedir (Karakaya, 2015, s. 26).

d. Yaş

Dünyaya gelişinden itibaren bireyler açlık ve susuzluk gibi içgüdüsel korkular başta olmak üzere çeşitli korkularla yüzleşmektedirler. Toplumsal yaşam içerisinde birey, yaşamının ilerleyen dönemlerinde çevresini keşfetme ve öğrenme süreciyle birlikte yeni korkular edinebilmektedir. Bireylerin bebeklik, çocukluk, gençlik, orta ve ileri yaş dönemlerinin herhangi bir evresinde hissettikleri korkular söz konusu yaşam dönemine ilişkin bireyin fizyolojik ve psikolojik özellikleri ve ihtiyaçlarıyla ilişkilendirilmektedir. Çocukluğun ilerleyen dönemleriyle birlikte bireyin bilişsel gelişimi ve çevreye yönelik farkındalığı arttıkça korkuların boyutları da değişmektedir. Suç korkusu da bu süreç içerisinde ortaya çıkmaktadır (Şenol & Gülver, 2020b, s. 31).

Literatürde suç korkusu ve yaş arasındaki ilişkiyi ele alan çok sayıda çalışma bulunmaktadır. ABD'de beş kentten toplanan verilerle suç ve yaş korkusu arasındaki ilişkinin ele alındığı bir çalışmaya göre bireyin gelir durumu, etnik kökeni ve cinsiyeti göz ardı edildiğinde 16-40 yaş arasındaki bireylerin %15-20'si kendilerini çok güvensiz hissetmekte, yaş artışıyla birlikte suç korkusu düzeyi yükselmekte, 65 yaş üstü bireylerin %30'undan fazlası kendisini çok güvensiz hissetmektedirler (W. G. Skogan, 1978, s. 5). Benzer bulgular farklı çalışmalarda da görülmektedir. İngiltere'de gerçekleştirilen bir çalışmaya göre mağduriyet risk algısı en düşük yaş grubunu yaşlı bireyler oluşturmakta iken bu grup aynı zamanda en yüksek düzeyde korku duymaktadır (Mawby, 1986, s. 305). Bu durum çocuklara ve gençlere sosyalleşme süreci içerisinde korkularla başa çıkmaya yönelik verilen öğretilerden temel alınarak açıklanmaktadır. Çocuklar ve gençler, dinamik yapıları ve yüksek özgüvenleri sayesinde yaşlı bireylere kıyasla daha az korkusu yaşamaktadırlar. Yaşlı bireyler, geçmişte sahip oldukları fiziksel güçlerini kaybetmiş olmaları nedeniyle, evlerinden çıktıklarında karşılaşabilecekleri risklerle başa çıkma kapasitelerinin azalacağı düşüncesiyle suç korkusunu daha yoğun yaşamaktadırlar. Kendilerini

koruyamayacaklarına dair hem kendi hem de çevrelerinin ileri sürdüğü bu düşünceler, yaşlılarda suç korkusunun gençlere kıyasla daha yaygın olmasına neden olmaktadır (Şenol & Gülver, 2020b, s. 33). Bunun dışında yaşlı bireylerin fiziksel sağlıkları ve sosyal çevreleri de suç korkusunu etkileyen faktörler arasında bulunmaktadır (Lindesay, 1997, s. 81). Nitekim, mağduriyet oranlarına ilişkin elde edilen veriler, gençlerin yaşlılara kıyasla daha yüksek düzeyde mağduriyet risk algısına sahip olduğunu göstermektedir. Örneğin, 16-19 yaş arasındaki bireylerin binde 45'i şiddet suçu yaşarken, 65 yaş üstü bireylerin yalnızca binde 2'si şiddet mağduru olmaktadır. En yüksek mağduriyet riski genç erkek bireylerde görülmektedir. Bu durumun sebebi olarak ise fiziksel hareketliliğin yoğun olduğu yaşam tarzı gösterilmektedir (Siegel, 2016, s. 75-80).

Literatürdeki çalışmalar içerisinde yaş ve suç korkusu arasındaki ilişkinin sınırlı düzeyde olduğunu, korkunun tek başına yaşama, sağlık, düşük gelir durumu gibi diğer faktörlerle de ilişkili olduğunu, bazı durumlarda ise yaşlıların daha az suç korkusu taşıyabileceğini ortaya koyan bulgular da yer almaktadır (Hale, 1996, s. 100). ABD'de 55-85 yaş arasındaki bireyler üzerinde gerçekleştirilen bir çalışmaya göre cinsiyet, ırk, depresif belirtilere sahip olma ve sosyal izolasyon gibi değişkenlerin suç korkusunu etkilediği, bununla birlikte bireylerin suç korkularının suç türlerine göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir (Acierno vd., 2004, s. 385). Bunun dışında yaşlı bireylerin fiziksel sağlıkları ve sosyal çevreleri de suç korkusunu etkileyen faktörler arasında bulunmaktadır (Lindesay, 1997, s. 81). Örneğin Sundeen ve Mathieu'nun çalışması emeklilerin yaşadığı bir muhitteki sakinlerin yağma suçlarından ziyade dolandırıcılıktan daha fazla korku duyduklarını tespit etmiştir (1976, s. 214). LaGrange ve Ferraro'ya göre de yaş ve suç korkusu arasındaki ilişki düşünüldüğü kadar güçlü değildir. Yaşlılar cinayet, cinsel saldırı ve gasp gibi belirli suçlardan gençlere kıyasla daha az korkmakta iken yaşadıkları bölgede hissettikleri genel korku seviyeleri gençlere kıyasla daha yüksektir (1987, s. 385-387). ABD'de suç korkusu ile yaş ve cinsiyet arasındaki farklılıkları incelemek amacıyla yapılan bir diğer bir çalışmada da yaş ile suç korkusu arasındaki ilişkinin benzer konulu çalışmalarda görüldüğü kadar güçlü olmadığı bulgusu elde edilmiştir. Bunun nedeni olarak ölçüm yöntemlerindeki farklılıklar gösterilmiştir (LaGrange & Ferraro, 1989, s. 697). Diğer bir çalışmada da artan yaş ile birlikte kadınlarda suç korkusunu azaldığı görülmüş,

erkekler için yaş ve cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki gözlenmemiştir (C. A. Franklin & Franklin, 2009, s. 95).

Türkiye'de gerçekleştirilen çalışmalarda farklı bulgular göze çarpmaktadır. Yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre cinsiyet, yerleşim yeri ve mağduriyet deneyimi göz önüne alındığında yaş ile suç korkusu arasındaki ilişkinin boyutunun değişebildiği bulgusu elde edilmiştir. Yaş arttıkça kadınlarda korku düzeyinde azalma görülmüş, erkeklerde ise belirgin bir farklılık izlenmemiştir. Bu bulgu yaşlılara saygı ve özenin daha güçlü bir değer olduğu toplumlarda görülen kültürel yapıyla açıklanmıştır (Karakuş vd., 2010, s. 174-180). 2013 yılında İstanbul'da yapılan diğer bir çalışmada da bu bulgu yinelenmiştir (Karakuş, 2013, s. 14). İstanbul'da yapılan diğer bir çalışma da suçun daha çok genç erkeklere yöneldiğini ancak suçtan daha çok yaşlıların korktuğunu tespit etmiştir (Kul, 2013, s. 75).

Görüldüğü üzere suç korkusu ile yaş arasındaki ilişkiyi ele alan çalışmalar farklı sonuçlar ortaya koymuştur. Ferraro'ya göre bu durum ölçüm, örneklem, veri toplama veya analiz gibi yöntemsel sebeplerden veya sosyal değişimden kaynaklanabilmektedir (1995, s. 67). Ayrıca çalışmalarda kullanılan anket formlarında farklı yaş aralıklarının kullanılmasının da sonuçlar üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir (Hamzaoğlu & Türk, 2020, s. 124).

e. Cinsiyet

Suç korkusunu etkileyen faktörler arasında en az tartışmaya yol açan unsur cinsiyettir (Braungart vd., 1980, s. 56). Gündelik hayatta kadınlar, erkeklere göre evde daha fazla zaman geçirmektedirler (Eker, 2018, s. 1220). Bu nedenle, riskli ortamlarda daha az bulunan ve dolayısıyla daha düşük mağduriyet riski taşıması beklenen kadınların suç korkusu düzeylerinin de düşük olacağı öngörülmektedir. Ancak literatürdeki bulgular tam tersini göstermektedir.

ABD'de yapılan bir çalışmanın bulguları kadınların erkeklere kıyasla daha fazla korku hissettiği yönündedir. Çalışmanın bulgularına göre kadınların %49'u geceleri mahallelerinde yalnız kaldıklarında kendilerini güvensiz hissettiklerini bildirmiş, bu oran erkeklerde %7,5 olarak tespit edilmiştir (Gordon vd., 1980, s. 147).

ABD'de yapılan Genel Sosyal Araştırma (General Social Survey) verilerinin incelendiği bir çalışmada da Amerikalı erkeklerin kadınlara kıyasla daha düşük düzeyde suç korkusu taşıdıkları tespit edilmiştir (Irmak & Balkanlıoğlu, 2013, s. 85). Yine ABD'de bir metropol bölgesinde telefon görüşmesi yoluyla elde edilen verilerden alınan sonuçlar kadınların erkeklerden önemli ölçüde daha fazla suç korkusu duygusuna sahip olduklarını göstermiştir (LaGrange & Ferraro, 1989, s. 697).

Literatürdeki bulgular suç korkusu hissedilen mekânda kadınların sergilediği temel davranışın mekândan uzaklaşma (kaçınma) olduğunu göstermektedir (Çolpan Erkan, 2015, s. 409). Diğer bir ifadeyle kadınların daha fazla suç korkusu hissetmeleri kamusal alanları kullanım tercihlerini de etkilemektedir. Kadınlar erkeklere kıyasla hava karardıktan sonra dışarıda yürümekten daha fazla kaçınmakta, yürümek veya toplu taşımayı kullanmak yerine kişisel güvenlik kaygıları nedeniyle otomobil veya taksi kullanmayı tercih etmektedirler (N. Yavuz & Welch, 2010, s. 2494). Pain'e göre de kamusal alanda kadınlar erkeklere kıyasla daha fazla suç korkusu yaşamaktadırlar. Kadınlar günlük rutinleri ve yaşam tarzlarını daha fazla kısıtlamak durumunda kalmaktadırlar. Bu durum suç korkusunu yaygınlaştırmaktadır (1991, s. 417-422). Otobüs, metro veya tren istasyonları gibi yüksek yolcu yoğunluğunun olduğu ortamlarda cinsel taciz gibi suçlar daha kolay biçimde işlenebilmektedir. Bu nedenle yetersiz toplu ulaşım hizmet arzının kadınların daha fazla mağduriyet yaşamalarına yol açacağı düşünülmektedir (Ceccato, 2017, s. 279).

Suç türü söz konusu olduğunda ise kadınların en çok cinsel içerikli suçlara maruz kalmaktan korktuğu görülmektedir (Öztürk vd., 2016, s. 1495). Nitekim cinsel saldırı suçlarının mağdurları büyük çoğunlukla kadınlardan oluşmaktadır (Giddens, 2012, s. 885). Singapur'da kadınlar özelinde gerçekleştirilen bir çalışmaya göre katılımcıların %44'ü en çok tecavüz suçundan korktukları bildirmiştir (Yeoh & Yeow, 1997, s. 276). İstanbul'da yaşayan üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışmada da kadınların her suç tipi bakımından erkeklerden daha fazla korktuğu, cinsel saldırı veya tecavüz suçuna yönelik mağduriyet risk algısının düşük olmasına rağmen korkunun yüksek olduğu saptanmıştır (Özaşçılar Öztürk & Ziyalar, 2009, s. 7). Konya'da üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen bir çalışmada da kadınların en çok cinsel saldırı suçunun mağduru olmaktan korktukları; sırasıyla

fiziksel saldırı, terör saldırısı, kaçırılma, silahlı saldırıya uğrama, gaspa/kapkaça uğrama suçlarından mağdur olma korkusunun en çok korkulan suçlar olduğu tespit edilmiştir (Sipahi & Şengün, 2017, s. 74).

Literatürdeki bazı araştırmalar kadınların korkularının kaynağını cinsel şiddet suçları olduğunu göstermektedir (Öztürk, 2015, s. 261). Warr'ın çalışmasına göre de kadınlar en çok cinsel saldırı suçlarından korkmaktadırlar. Haneye tecavüz suçu ise kadınların en çok korktukları ikinci suç türüdür (Warr, 1985, s. 240). Ferraro bu durumu "cinsel saldırı gölgesi" olarak adlandırmış ve kadınların cinsel saldırı suçuna yönelik hissettikleri korku duygusunun diğer suç türlerine karşı hissedilen korkuyu artırabileceğini ifade etmiştir (1996, s. 667). Diğer bir ifadeyle cinsel saldırı suçuna duyulan korku diğer suç türlerine duyulan korkuyu gölgelemekte, cinsel saldırıya uğrama korkusu kadınların diğer suç türlerinden de korkmalarına yol açmaktadır (Kul, 2013, s. 32). Ayrıca kadınlar tüm suçların cinsel saldırıyla sonuçlanabileceğine inanmaktadırlar. Nitekim bir hırsızlık suçu esnasında genellikle erkeklerin mal varlıklarını kaybetmekten korktukları görülmekte iken kadınlar ise cinsel saldırı mağduru olmaktan korku duymaktadırlar (B. Türk vd., 2023, s. 102).

Özellikle mala karşı işlenen suçlar söz konusu olduğunda kadınların mağdur olma ihtimallerinin erkeklere kıyasla daha düşük olduğu belirtilmektedir (Dönmezer, 1981, s. 32). Jackson'un çalışmasına göre de malvarlığına yönelik suçlar açısından kadınlar ve erkekler arasında farklılık görünmemekte iken, şahsa yönelik suçlar söz konusu olduğunda ise kadınların erkeklere kıyasla daha fazla suç korkusu taşıdığı tespit edilmiştir (2009, s. 377). Clemente ve Kleiman'ın araştırması, erkeklerin şahsa karşı işlenen suçlardan mağdur olma olasılığının kadınlarınkinden iki kat daha fazla olmasına rağmen, kadınların erkeklere kıyasla üç kat daha fazla korku yaşadıklarını ortaya koymuştur (1977, s. 522). Kadınların erkeklere kıyasla daha fazla suç korkusu taşıdıkları bulgusu literatürdeki pek çok araştırma tarafından doğrulanmıştır (Cook & Fox, 2012, s. 145; Yirmibeşoğlu & Ergun, 2015, s. 161; Drakulich, 2015, s. 1183).

Türkiye'deki çalışmalara bakılacak olduğunda da benzer bulguları görmek mümkündür. Ankara'nın beş merkez ilçesinde gerçekleştirilen bir çalışmada kadınların erkeklere göre daha fazla suç korkusu taşıdığı tespit edilmiştir (Ünal

Reşitoğlu, 2017). Malatya'da 16 yaş ve üzeri bireylerin suç korkusunun incelendiği bir çalışmada da kadınlardaki korku düzeyinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Uludağ, 2010, s. 20). İstanbul'da gerçekleştirilen diğer bir çalışmada da aynı sonuca ulaşılmıştır (Kul, 2013, s. 75). Yazgan ve Kurtkapan'ın 65 yaş üstü bireyler üzerinde gerçekleştirdiği çalışma da kadınların erkeklere kıyasla daha fazla suç korkusu hissettiği bulgusuna ulaşmıştır (2020, s. 378). Karasu'nun çalışmasına göre de kadınların %66,7'si geceleri dışarı çıkmaktan korkmakta iken bu oran erkeklerde %31'dir. Erkekler daha çok tehdit/hakaret ve dolandırma suçlarından korkmakta iken kadınlar ise hırsızlık ve cinsel taciz suçlarından korkmaktadır (2017, s. 69). Şenol ve Gülver'in Ankara'da cinsiyet ayrımına dayalı olarak yarı yapılandırılmış görüşmeler doğrultusunda yaptıkları nitel araştırma sonucunda kadın ve erkeklerin suç korkusuna yaklaşımlarının farklı olduğu bulgusu elde edilmiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre kadınlar suç ve suç korkusunu "psikolojik açıdan yıpratıcı ve olumsuz bir eylem" olarak tanımlamakta iken erkekler "hukuki açıdan cezai karşılığının olması gereken olumsuz bir eylem" olarak tanımlamışlardır. Kadınlar çoğunlukla cinsel şiddet içeren suçlardan korkmakta iken erkekler fiziksel şiddet içeren suçlardan korkmaktadırlar (Şenol & Gülver, 2020a, s. 101-122). Türkiye özelinde benzer tespitleri artırmak mümkündür (Özaşçılar Öztürk & Ziyalar, 2009; Karakuş, 2013; Mıstaçoğlu, 2021).

Literatürdeki bulguların gösterdiği üzere erkekler daha sıklıkla mağduriyet yaşayan grup olmalarına rağmen kadınlar daha çok suç korkusu hissetmektedirler. Kadınların korku düzeyleri ile mağdur olma ihtimalleri arasındaki çelişki, literatürde "korku-mağduriyet paradoksu" veya "cinsiyet-korku paradoksu" olarak adlandırılmaktadır (Rader vd., 2007, s. 477). Stanko'ya göre, bu durumun sebebi resmi kayıtların suç mağduriyetlerini tam olarak yansıtmamasıdır (1995, s. 48). Özellikle aile içi şiddet, cinsel saldırı ve taciz gibi suçlara daha çok kadınlar maruz kalmakta ve genellikle bu mağduriyetler ev içinde veya tanıdıkları kişiler tarafından gerçekleştiği için kadınlar, bu tür olayları resmi makamlara bildirmekte isteksiz davranmaktadırlar (Ferguson & Mindel, 2007, s. 324). Diğer yandan erkeklerin korku veya endişe duygularını paylaşma noktası kadınlardan daha az istekli oldukları ileri sürülmektedir (Van Dijk vd., 1990, s. 132).

Cinsiyet ve suç korkusu arasındaki ilişkiyi ele alan çalışmaların bir kısmı diğer faktörleri de hesaba katmaktadır. Örneğin ABD'de yapılan bir araştırmada şiddete maruz kalan kadınların daha önce mağduriyet yaşamamış kadınlara kıyasla daha fazla korku taşıdığı tespit edilmiştir (M. D. Smith, 1988, s. 36). Warr'ın çalışması da yaşça büyük olan kadınların genç kadınlara kıyasla daha fazla korku hissettikleri bulgusuna ulaşmıştır (1984). Pain'in çalışmasına göre sosyal sınıf, yaş, savunmasızlık-kırılganlık, çocuk sahibi olma gibi faktörler de kadınlarda suç korkusunu etkilemektedir. Alt gelir grubunda yer alan ve yakınları tarafından fiziksel ve cinsel şiddete maruz kalan kadınlar üst ve orta sınıf gelir grubundaki kadınlara kıyasla daha fazla suç korkuya sahiptirler (R. H. Pain, 1997, s. 239-242).

f. Özgeci Korku

Suç korkusu yaşayan bireyler kişisel güvenliklerinin yanı sıra güvende olmalarına önem verdikleri eş, çocuk ve yakın arkadaşlar gibi diğer bireyler için de korku hissedebilmekte; bu durum bireyin suça yönelik algılarını etkileyebilmektedir. Bireyin kendisi için önem taşıyan bireylerin kişisel güvenliğine yönelik olarak hissettiği bu korku duygusu "özgeci korku", "altüristik korku" veya "diğerleri için duyulan korku" olarak adlandırılmaktadır (Warr & Ellison, 2000, s. 552).

Özgeci suç korkusuna etki eden temel unsur bireylerin medeni durumudur. Evlenmeden önce evdeki kapıları kilitleme gibi güvenlik önlemlerini kendi başlarına alma durumunda olan kadınlar evlilikle birlikte bu tür işleri genellikle eşlerine devretmektedir. Bu nedenle kadınlar, evde eşlerinin varlığının kendilerini güvende hissettirdiğini düşünmektedirler (Rader, 2009, s. 49-50; Ünal Reşitoğlu, 2017, s. 147). Erkekler kendilerini ailenin koruyucusu olarak görmekte iken kadınlar ise kendilerini sıklıkla savunmasızlık, kırılganlık, zayıflık ifadeleriyle tanımlamaktadır (Hollander, 2001, s. 92). Dolayısıyla erkeklerdeki suç korkusu evlilik öncesinde daha düşük seviyelerde iken evlilik sonrasında eş ve çocuklarını koruma düşüncesiyle artmaktadır (B. Türk vd., 2023, s. 102).

Suç korkusu literatüründeki çalışmaların önemli bir kısmı kişisel suç korkusuna odaklanmaktadır. Bununla birlikte özgeci suç korkusunu ele alan çalışmalar da mevcuttur. Çalışmaların genel bulgusuna göre özgeci suç korkusunun kişisel suç

korkusundan daha yaygın ve yoğun yaşanan bir duygu olduğu ifade edilmektedir (Heber, 2009, s. 257; Warr & Ellison, 2000, s. 551). ABD'de yapılan bir araştırma kapsamında verilere göre çocuk sahibi olan kadınlar, erkeklere kıyasla daha fazla özgeci korkuya sahiptir. Ayrıca kadınlar öncelikle çocukları için ikincil olarak eşleri için korku hissetmekte iken erkekler ise önce eşleri ikincil olarak ise çocukları için korku hissetmektedirler. Çalışmanın bir bulgusu da kız çocuklar için duyulan özgeci korkunun erkek çocuklar için duyulan korkudan fazla olduğu yönündedir (Warr & Ellison, 2000, s. 559-568).

Türkiye'de de özgeci suç korkusuna yönelik yapılan bazı araştırmalar mevcuttur. Kırşehir il merkezinde 3-6 yaş arası çocuk sahibi anneler üzerinde yapılan çalışmanın bulgularına göre annenin yaşı, öğrenim düzeyi, mağduriyet deneyimi, çocuk sayısı, çocuğun/çocukların yaş ve cinsiyeti, fiziksel ve sosyal çevreye ilişkin güvenlik algısı faktörlerinin annelerin çocuklarına ilişkin hissettikleri suç korkusunu etkilediği saptanmıştır (Talu & Avcı, 2019, s. 262). Ankara'daki merkez ilçelerde 1242 katılımcı üzerinde yapılan bir çalışmaya göre erkekler hem kendileri hem de çocukları için korkmakta iken kadınlar ise daha çok çocuklarının mağdur olmasından korkmaktadırlar (Ünal Reşitoğlu, 2017, s. 145). Ayrıca ebeveynlerin erkek çocukları için özgeci suç korkuları yetişkinlik dönemine doğru ilerledikçe azalmakta iken kız çocukları için duydukları özgeci korku duygusu devam etmektedir (Tulloch, 2004, s. 363).

Yaş ile özgeci suç korkusu arasındaki ilişkiyi ele alan bir çalışmaya göre çocuk sahibi olan genç kadınların daha yaşlı olanlara kıyasla yüksek düzeyde suç korkusu taşıdığı annenin yaşı arttıkça suç korkusunun azaldığı tespit edilmiştir (Heber, 2009, s. 269). Bu temeldeki farklı bir çalışmada da annenin yaşı arttıkça suç korkusunun azaldığı bulgusu elde edilmiştir. Bu durum annenin yaşı ilerledikçe çocuk yetiştirme deneyiminin artmasıyla birlikte çocuklarını korumada ve tedbir almada kendini daha yeterli görmelerinin bir sonucu olarak açıklanmaktadır (Talu & Avcı, 2019, s. 277).

Özgeci suç korkusu çocuklar üzerinde fiziksel, duygusal ve sosyal açılardan etkili olmaktadır (Talu & Avcı, 2019, s. 265). Ebeveynlerde görülen suç korkusunun 1960'lı yıllardan bu yana arttığı, korkudaki bu artış nedeniyle çocukların fiziksel

aktivitelerinin ve bağımsız hareket edebilme kabiliyetlerinin kısıtlandığı ifade edilmektedir (Zubrick vd., 2010, s. 3). Öztoprak ve arkadaşlarının yaptığı çalışmanın bulgularına göre suç korkusu yüksek olan ebeveynlerin çocuklarını fiziksel aktivite içeren kurslara daha az gönderdikleri ve çocuklarının kamusal alanda vakit geçirmelerini daha çok kısıtladıkları tespit edilmiştir (Öztoprak vd., 2012, s. 5). Bunun yanında özgeci suç korkusu, ebeveynleri suça karşı daha fazla önlem almaya yönlendirmektedir. Warr'ın çalışmasına göre özgeci korkusu yaşayan bireylerdeki silah sahibi olma oranının korku duymadığını ifade eden bireylerin yaklaşık üç katı olduğu; bu durumun erkek katılımcılar arasında yaygın olduğu tespit edilmiştir (1992, s. 733).

g. Sosyo-ekonomik Faktörler

Bireylerin gelir düzeyleri, öğrenim düzeyleri ve sosyo-ekonomik konumları suç korkusunu etkileyen başlıca sosyo-ekonomik faktörlerdir. Bu faktörler bireylerin yaşam memnuniyeti ve özsaygı açısından da önemli unsurlar olarak kabul edilmektedir (Şenol & Gülver, 2020b, s. 33). Yüksek gelir düzeyine sahip olan bireyler, maddi olanakları sayesinde tehditlere karşı daha korunaklı hale gelirken, düşük gelirliler daha fazla risk ve tehlikeyle karşı karşıya kalmaktadır.

Suç korkusuna etki eden sosyo-ekonomik faktörlerden birisi gelir seviyesidir. ABD'de yapılan bir çalışmaya göre yüksek gelirli insanlar düşük gelirli insanlara kıyasla daha alt düşük suç korkusuna sahiptirler (Irmak & Balkanlıoğlu, 2013, s. 85). Yüksek gelir durumuna sahip bireyler düşük gelirli bireylere kıyasla tehditlere karşı önlem alabilme noktasında bazı avantajlara sahiptirler (Şenol & Gülver, 2020b, s. 33). Bu nedenle gelir seviyesi ile suç korkusu arasında anlamlı bir ilişki olduğu düşünülmektedir (Ömeroğlu, 2012, s. 339). Nitekim kentlerde gerçekleşen suç ve şiddet olaylarının kökenlerine bakıldığında en dikkat çekici unsur yoksulluk olarak görülmektedir (Fırat, 2008, s. 224). Yoksulluk kişileri suça itmekte ve özellikle malvarlığına karşı işlenen suçların oranını artırmaktadır (Dinler & İçli, 2009, s. 2485). Kısıtlı ekonomik imkânlar bireylerin daha az güvenli ve daha yüksek suç yoğunluğuna sahip yerleşim yerlerinde ikamet etmelerine neden olmaktadır. Bu durum söz konusu yerlerde yaşayan bireylerde suç korkusunun daha üst düzeyde hissedilmesine neden

olmaktadır (Pantazis, 2000, s. 416; Kruger vd., 2007, s. 485; Hamzaoğlu & Türk, 2020, s. 124). ABD'de yapılan bir çalışma; zenginler, beyazlar ve öğrenim düzeyi daha yüksek olan bireylere kıyasla yoksullar, etnik azınlıklar ve öğrenim düzeyi düşük bireyler daha çok suç korkusu taşıdığı sonucunu elde etmiştir (Hale, 1996, s. 103). Nitekim en yoksul Amerikalıların aynı zamanda şiddet ve malvarlığına yönelik suçlarından mağdur olma olasılığı en yüksek grup olduğu, toplumun en yoksul bireyleri arasında yer alan evsizlerin çok yüksek oranda saldırıya uğradıkları ifade edilmektedir (Siegel, 2016, s. 76). Finlandiya'da yapılan diğer bir çalışmaya göre işsizlik ile suç korkusu arasında anlamlı ilişki tespit edilmiştir (Smolej & Kivivuori, 2006, s. 211). Avrupa Sosyal Araştırması verilerinin ele alındığı bir çalışmada da gelir eşitsizliğinin daha fazla olduğu toplumlarda bireylerin suçtan daha fazla korktuğu sonucuna ulaşılmıştır (Vauclair & Bratanova, 2017, s. 221). Dammert ve Malone'nin çalışmasına göre de suç korkusunun en net belirleyicisi siyasi, sosyal ve ekonomik güvensizliktir. Bu nedenle araştırmacılara göre suç korkusu çalışmaları artan işsizlik ve yoksulluk nedeniyle oluşan güvensizlik ortamı göz önüne alınarak yapılmalıdır (2003, s. 79).

Sosyal statü gibi sosyo-ekonomik faktörler de bireylerin güvensizlik algılarını güçlendirmektedir (Yazgan, 2017, s. 74). Sosyo-ekonomik açıdan dezavantajlı gruplar, risk durumlarıyla başa çıkmada sınırlılıklara sahiptir. Daha yüksek statüye sahip gruplara kıyasla, mali, politik ve profesyonel ilişki ağlarından yoksun olan bu bireyler, belirsiz bir gelecek kaygısıyla daha fazla suç korkusu yaşayabilmektedir (Hale, 1996, s. 107). Maddi imkânsızlıklar nedeniyle güvenli olmayan bölgelerde yaşamak zorunda kalan bireylerin suçla karşılaşma olasılığı da artmaktadır (Rader, 2017, s. 7; G. Şen, 2022, s. 73).

Gelir düzeyi ile suç korkusu arasında pozitif yönlü ilişki tespit eden çalışmaların dışında literatürdeki bazı çalışmalar farklı bulgular elde etmiştir. ABD'de yapılan bir araştırmada artan gelirin erkekler için suç korkusunu arttırdığı, kadınlarda ise azalttığı bulgusuna ulaşılmıştır (C. A. Franklin & Franklin, 2009, s. 83). Kul'un İstanbul özelinde yaptığı çalışmaya göre de alt gelir ve üst gelir grubunda suç korkusu düzeyi anlamlı bir farklılık göstermese de alt gelir grubunda yer alan bireyler daha çok

mal varlığına yönelik suçlardan korkmakta iken üst gelir grubunda bulunan bireyler ise daha çok şahsa yönelik suçlardan korkmaktadırlar (Kul, 2009, s. 138-140).

Öğrenim düzeyi ile suç korkusu arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalarda çeşitli bulgulara rastlanılmaktadır. Avrupa Sosyal Araştırması'ndan elde edilen verilen analiz edildiği bir çalışmaya göre yükseköğrenim görmenin suç korkusunu azaltıcı etkide bulunduğu tespit edilmiştir (Hummelsheim vd., 2011, s. 334). Bu bulgu farklı çalışmalarda da yinelenmiştir. Ayrıca artan öğrenim düzeyinin kentte yaşayan bireylerdeki için korku düzeyini düşürdüğü; kırsal bölgede yaşayan bireyler üzerinde ise anlamlı bir etkisinin bulunmadığını tespit edilmiştir (Karakuş vd., 2010, s. 174-175).

Düşük öğrenim düzeyi bireylerin güvenlik algısı ve kendini koruma yeterliliği üzerinde olumsuz etkiye sahiptir. Bunun yanında yüksek öğrenim düzeyindeki bireylerin suç ve suçlu gibi kavramlara olan farkındalığı daha üst düzeydedir. Bu farkındalık durumu bireylerin tehditlere karşı önceden tedbir almalarına yol açmaktadır (Çardak, 2012, s. 33; Hamzaoğlu & Türk, 2020, s. 124). Bu kapsamda Eğitim ile suç korkusu arasındaki ilişkiyi incelemek isteyen Mıstaçoğlu, suç olgusu konusunda akademik eğitim alan üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmasında; suç konusunda farkındalık düzeyi yüksek olan öğrencilerin daha önce suç konusunda akademik anlamda eğitim almamış olan öğrencilere kıyasla suç korkularının daha düşük olduğu bulgusuna ulaşmıştır (Mıstaçoğlu, 2021, s. 102).

Fakat bu konuda farklı bulgular elde eden çalışmalar da bulunmaktadır. ABD'de yapılan Genel Sosyal Araştırma verilerinin ele alındığı bir çalışmada öğrenim düzeyi ile suç korkusu arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir (Irmak & Balkanlıoğlu, 2013, s. 96). Öğrenim düzeyi ile suç korkusu arasında ilişki olmadığı yönündeki benzer bulgular Türkiye'de uygulanan bazı anket sonuçlarında da görülmüştür (Gaziarifoğlu, 2009, s. 86; Kul, 2013, s. 74). Türkiye'de yapılan bir çalışma suç korkusu ile öğrenim düzeyi arasında ters yönlü bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır. Çalışmaya göre bireylerin öğrenim düzeyinin yükselmesiyle suç korkusunun da arttığı bulgusuna elde edilmiştir (Uludağ & Dolu, 2011, s. 64). Bu temelde, 3-6 yaş arasında çocuk sahibi olan kadınlar üzerinde gerçekleştirilen bir

çalışmanın bulgularına göre ilkokul mezunu olan anneler lise mezunu annelere göre daha düşük düzeyde korku taşıdıkları tespit edilmiş, diğer öğrenim düzeyleri arasında ise anlamlı bir farklılık görülmemiştir (Talu, 2015, s. 277).

h. Fiziksel ve Sosyal Çevreye Yönelik Faktörler

Suç korkusuna etki eden faktörleri ele alan çalışmalar büyük çoğunlukla yaş, cinsiyet, sosyo-ekonomik faktörler gibi bireysel ve toplumsal durumlara odaklanmakta ve konu genel olarak toplumsal bir olgu şeklinde ele alınmaktadır. Bununla birlikte suç korkusunu fiziki ve sosyal çevre ilişkin özellikler açısından ele alan çalışmaların sayısı da gün geçtikçe artmaktadır (Temurçin, 2018, s. 434-435).

Suç korkusu, bireylerin yaşadıkları veya geçici bir süreliğine içinde bulundukları mekânların fiziki özellikleri ile yakından ilişkidir. Mekânın karanlık veya ıssız olması gibi durumlar bireylerdeki suç korkusu düzeyini etkileyebilmektedir. Bunun yanında çevrede şüpheli yabancıların bulunması, yetersiz sokak aydınlatması, terk edilmiş veya bakımsız olan bina ve otomobillerin varlığı gibi fiziksel çevrede görülen düzensizlikler bireylerdeki suç korkusu düzeyini etkilemektedir (Aytaç vd., 2015, s. 260). Örneğin çevre kirliliğinin bulunduğu bir alan; binilen bir otobüste camların kırık, yerlerin kirli olması bu mekânı kullanan bireylerin zihninde burada bilinçsiz insanların bulunduğunu, bu insanların bir tehdit kaynağı olabileceğini dolayısıyla da her an olumsuz bir durumla karşılaşılma ihtimalinin yüksek olduğu düşüncesini oluşturmaktadır (Çolpan Erkan vd., 2021, s. 27). Bireyler bu mekânsal özelliklere bağlı olarak risk değerlendirmesi yapmakta ve çevrenin güvenli olup olmadığına karar vermektedirler. Bu nedenle mekânsal özellikler suç korkusu üzerinde etkili olmaktadır (Çolpan Erkan & Sevin, 2018, s. 326).

Bireylerin yaşadıkları kentlere ilişkin fiziki şartlar, binaların dağılımı, çarpık kentleşme, kargaşa ve kuralsızlık suç korkusu üzerinde önemli etkiye sahiptir (Hamzaoğlu & Türk, 2020, s. 124; Karasu, 2017, s. 50). Nitekim fiziki çevrenin suç korkusuna etkisi birçok araştırmacının da ilgisini çekmiştir. Bursa'da yapılan bir çalışmaya göre mekânlardaki terk edilmiş araç ve yıkık binaların suç korkusu üzerinde etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir (Aytaç vd., 2015, s. 259). Uludağ ve Dolu'nun çalışmasına göre çöplerin düzenli olarak toplanmadığı bölgelerde yaşayan insanlarda

suç korkusu düzeyi daha düzenli bölgelerde yaşayan bireylere kıyasla daha yüksek olmaktadır. Benzer şekilde yetersiz sokak aydınlatması da bireylerin suç korkusu üzerinde artırıcı etkiye sahiptir (Uludağ & Dolu, 2011, s. 42). Çin'de yapılan bir çalışmaya göre bireylerin çevreye yönelik düzensizlik algıları suç korkusunu etkilemektedir (Liu vd., 2009, s. 104). ABD'de mağduriyet anketi verileri üzerinden yapılan bir çalışmada da çevredeki düzensizliklerin bireylerin hem mağduriyet risk algısını hem de suç korkusunu artırdığı tespit edilmiştir (Rountree & Land, 1996, s. 1371). Yapılan araştırmaların da gösterdiği üzere fiziksel çevredeki düzensizlik bireylerde suç işareti olarak algılanabilmekte ve çevrenin riskli olduğuna dair ipucu vermektedir. Diğer bir ifadeyle bireyler, yaşadıkları çevredeki olumsuz koşulları suç ile bağdaştırma eğilimi göstermektedirler.

Günümüzde toplumlar hızlı bir değişim sürecinin içerisinde bulunmaktadır. Bu değişim sürecinin en belirgin görünümleri kentlerde ortaya çıkmaktadır. Gelişmişliğin ve çeşitliliğin göstergesi olan kentler, artan kentsel nüfusla birlikte yeni toplumsal sorunların da merkezi hâline gelmektedir (Eren & Demiray, 2019, s. 132-133). Bireyselleşmenin yoğun olarak görüldüğü toplumlarda bireylerin birbirlerine karşı güveni de bu durumdan etkilenmektedir. Özellikle büyük kentlerde yaşayan bireyler kendilerinin veya yakınlarının başlarına her an bir şey gelebileceği endişesini daha çok hissetmekte, yaşadıkları suç korkusu nedeniyle gündelik yaşamlarını kısıtlamak zorunda kalabilmektedirler. Birbirini yakından tanıyan ve gündelik hayatta sıklıkla bir araya gelen bireylerin bulunduğu köy ve kasaba gibi yerleşim yerlerinde bireylerin hangi durumlarda ne tepki verecekleri az veya çok tahmin edilebilmektedir. Farklı kültürel kimlikler taşıyan, farklı sosyo-ekonomik imkânlara sahip, birbiriyle hiç iletişim kurmayan bireylerin yoğunlukta olduğu kentlerde bir arada yaşayan bireyler ise çoğu zaman belirsizlik ve güvensizlik hissi içerisinde bulunmaktadırlar (Şenol & Gülver, 2020b, s. 35-37). Bu nedenle çok sayıda bireyin bir arada yaşadığı kentler güvensizliğin de yoğun biçimde hissedildiği yerleşim yerleri olarak görülmektedir (Çolpan Erkan vd., 2021, s. 10). Nitekim yapılan araştırmalar bir bölgedeki suç oranının suçla ilgili genel kaygıyı etkilediğini göstermiş, kentsel alanlarda yaşayan bireylerin kırsal alanlarda yaşayan bireylere kıyasla daha fazla suç korkusu taşıdığı tespit edilmiştir (Hale, 1996, s. 101; Miethe & Lee, 1984, s. 400). Kentlerde gittikçe artan ve çeşitlenen suçlar bireylerin güvensizlik duygularına etki etmekle birlikte suç

korkusu da kentlerdeki güvenlik algısını olumsuz yönde etkilemektedir. Böylelikle diğer insanlara şüpheyle yaklaşmak yaşamın bir parçası hâline gelmekte ve korku sosyal yaşamı etkisi altına almaktadır (Tudor, 2003, s. 239). Böylelikle toplumdan uzaklaşan ve topluma yabancılaşan bireyler suç korkusu duygusuyla yüzleşmektedirler (Y. Yavuz, 2019, s. 49).

Kentlerin yoğun nüfuslu alanlar hâline gelmesi suç olaylarının artması için de gerekli ortamı oluşturmaktadır (Sipahi, 2016, s. 19). Kentleşmeyle birlikte aile kurumunun yapısı değişmekte, toplumsal denetim mekanizmaları etkisini yitirmekte, bu durum ise özellikle gençlerin suça yönelimini artırmaktadır (Karasu, 2008, s. 257). Yoğun nüfus, yetersiz belediye hizmetleri, güvenlik denetimlerinin zayıflığı, çevredeki olumsuz koşullar (duvar yazıları, çevreye zarar veren bireyler vs.) gibi fiziksel unsurlar da kentlerde suç ve suç korkusunu etkilemektedir (Özaşçılar Öztürk & Ziyalar, 2009, s. 8; Şahin, 2016, s. 108). Kentin yerleşik sakinleri suçlardaki artıştan diğer kesimleri sorumlu tutmakta ve bu durum ise dışlanma sorununu ortaya çıkarmaktadır. Diğerlerine karşı duyulan güvensizlik, endişe ve öfke gibi olumsuz duygular toplumda kutuplaşma ortamı meydana getirmekte, böylelikle kentlerde suç korkusu yaygın hâle gelmektedir (Eren & Demiray, 2019, s. 148).

Toplu ulaşım modern kent yaşamının vazgeçilmez bir parçasıdır. Toplu ulaşım mekânları kentlerde farklı gruplar ve farklı kültürlerin bir araya geldiği kamusal alanlardır. Bu alanlarda insanlar belirli toplumsal kurallara uygun bir şekilde serbestçe hareket edebilmektedirler. Nüfusun yoğun olduğu kentlerde istasyon, durak veya iskele gibi mekânlar ve toplu ulaşım araçları bireylerin yoğun etkileşimine sahne olmakta ve suç korkusu için gerekli çatışma zeminini oluşturmaktadır. Birbirini tanımayan insanların ulaşım amacıyla bir araya geldiği bu kamusal alanlar suç korkusunun mekânları hâline gelmektedir. Nitekim İstanbul'da iki farklı üniversitede öğrenim gören üniversite öğrencilerinin toplu ulaşım alanlarında hissettikleri suç korkusuna ilişkin yapılan bir araştırma kapsamında "kamusal alanda suç, şehir güvenliği, kamusal alan güvenliği, güvenli ve güvensiz hissettiren durumlar ve medyada yer alan haberlerin güvenliğe etkileri" konularını içeren sorular sorulmuştur. Araştırmanın sonuçlarına göre katılımcıların kendilerini toplu ulaşım araçlarında güvende hissetmedikleri ve bunun sebebi olarak da diğer insanları kendilerine tehdit

olarak gördükleri; ikamet ettikleri yerlere yakın alanlarda daha fazla güvenlik hissedildiği, sokak hayvanlarının, kadınların, temiz giyimli insanların varlığının bulunmasının suç korkusunu azalttığı; kitle iletişim araçları vasıtasıyla insanların olumsuz yönlerinin diğer insanlar tarafından bilinebilmesinin bu farklılıklara karşı korkuyla yaklaşmayı mümkün kıldığı bulgularına ulaşılmıştır (Çolpan Erkan vd., 2021, s. 16-30).

Üniversite kampüsleri, diğer kamusal alanlara kıyasla daha kapalı ve kontrollü bir ortam sunmaları nedeniyle genellikle güvenli olarak kabul edilmekle birlikte yapılan araştırmalar kampüslerde de suç korkusunun yaygın bir şekilde hissedildiğini göstermektedir (B. S. Fisher, 1995, s. 85; White, 2019, s. 8). Fisher'ın çalışmasına göre her üç öğrenciden biri kampüs çevresinde suç kurbanı olabileceği düşünmektedir ve kampüsteki suçların %80'inin öğrenciler tarafından işlendiği tahmin edilmektedir (1995, s. 99). Kampüslerin geniş açık alanlarda yer alması, sistematik bir erişim kontrolünden yoksun olması gibi fizikî özellikleri genç ve savunmasız öğrencilerin suç korkusu duymalarına yol açmaktadır (Waters vd., 2005, s. 230-231). Suç korkusu taşıyan öğrenciler kampüste belirli alanları kullanmaktan kaçınabilmektedir. Konya'da Selçuk Üniversitesi kampüsünde gerçekleştirilen bir çalışmanın bulgularına göre kampüse kontrolsüz giriş, karanlık, suçla ilgili rivayetler ve kampüs çevresindeki şüpheli kişilerin bireylerde suç korkusunu artırdığı sonucuna ulaşılmıştır (Çelik & Mirza, 2020).

İçerisinde bulunulan mekân kadar zaman etmeni de suç korkusu ile yakından ilişkilidir. İstanbul'un Kadıköy ilçesinde yapılan bir çalışmaya göre gece saatlerinde bireyler daha fazla suç korkusu hissetmektedir (Çolpan Erkan & Sevin, 2018, s. 325). Kadınlarda suç korkusu üzerine yapılan bir çalışma da gece saatlerinde suç korkusunun arttığı bulgusunu yinelemiştir (Tandoğan & Şimşek İlhan, 2016, s. 2015). Bu yöndeki çalışmaların sayısını artırmak mümkündür (Haans & De Kort, 2012, s. 342; Uludağ & Dolu, 2011, s. 61-62; Yirmibeşoğlu & Ergun, 2015, s. 168; Sipahi, 2016, s. 89; Karasu, 2017, s. 69).

Suç korkusu açısından mekânı en çok dikkate alan grup kadınlardır. Nitekim yapılan araştırmalar dış mekânları en çok riskli bulan bireylerin çoğunlukla kadınlar

olduğunu göstermektedir. Geçmişe kıyasla günümüzde kadınların gündelik yaşam içerisinde kamusal alan içerisinde daha fazla süreyle yer aldıkları düşünüldüğünde mekâna ilişkin özelliklerin özellikle kadınlar üzerinde ciddi etkilerinin olacağı düşünülmektedir (Şenol & Gülver, 2020b, s. 36). Kırşehir'de 3-6 yaş arası çocuk sahibi anneler özelinde gerçekleştirilen bir çalışmanın bulgularına göre yaşadıkları semti veya mahalleyi güvenli bulma durumu ile özgeci suç korkusu arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir (Talu & Avcı, 2019, s. 278). Amerika'da yapılan bir çalışmanın elde ettiği bulguya göre de yaşadıkları bölgeyi güvenli bulmayanların özgeci suç korkularının daha yüksek olduğu saptanmıştır (Drakulich, 2015, s. 1186).

Sosyal çevrenin suç korkusuna etkisi de literatürde ele alınan konulardan birisidir. Bu kapsamda İstanbul'da toplu konut alanında yapılan bir çalışmaya göre çevreden yalıtılmış alanlarda yaşayan bireylerde güvenlik duygusunun daha düşük olduğu, güvenlik duygusu ile mekânsal bütünleşme arasında ilişki bulunduğu tespit edilmiştir (Apak vd., 2002, s. 65). İstanbul'un Kadıköy ilçesinde gerçekleştirilen diğer bir çalışmaya göre Kadıköy'e ziyaretçi olarak gelen bireyler, Kadıköy'de daimî olarak yaşayan bireylere kıyasla daha yüksek düzeyde suç korkusu bildirmişlerdir (Çolpan Erkan & Sevin, 2018, s. 316). Ankara'da gecekondu bölgesinde yaşayan kadınlar ve güvenlikli sitede yaşayan kadınlar özelinde yapılan karşılaştırmalı bir çalışmaya göre gecekondu bölgesinde yaşayan kadınların suç korkusu durumlarının gündelik yaşamları üzerinde daha ciddi etkiye sahip olduğu durumu gözlenmiştir (Usta Baki, 2015, s. 78). Kanada Sosyal Araştırması (Canadian Social Survey) verilerinin incelendiği bir çalışmanın sonuçlarına göre de mahalledeki fiziksel ve sosyal düzensizliklerin bireylerin suç korkusu düzeylerini artırdığı görülmüştür (Fitzgerald, 2008, s. 9). İsveç'te yapılan diğer bir çalışma da sosyal düzensizliğin yüksek düzeyde olduğu bölgelerde suç korkusunun önemli ölçüde yüksek olduğu görülmüştür (Lögdberg vd., 2004, s. 95). Bu doğrultudaki tespitleri artırmak mümkündür (R. Pain, 1991, s. 381-382; Whitley & Prince, 2005, s. 1687).

Türkiye'de yapılan bir araştırmanın bulgularına göre mahallesinden ve komşuluk ilişkilerinden daha memnun olanlar daha düşük düzeyde suç korkusu bildirmişlerdir (Karakuş vd., 2010, s. 178). Rountree ve Land'in hırsızlık suçu özelinde yaptıkları çalışma da güçlü komşuluk ilişkilerinin mahalledeki güvensizlik hissinin

azalmasını sağladığını göstermektedir (1996, s. 1371). Diğer bir çalışma ise sosyal bütünleşmenin erkeklere kıyasla kadınlarda suç korkusunu daha fazla azalttığını tespit etmiştir (C. A. Franklin & Franklin, 2009, s. 84). Öztürk'ün Mersin'de yaptığı çalışma da bireylerin sosyal çevrelerindeki güçlü bağların suç korkusunu azaltmaya yardımcı olduğu sonucuna ulaşmıştır. Diğer bir ifadeyle sosyal desteğin güçlü olduğuna inanan bireyler çevrelerini daha güvenli hissetmektedirler (Öztürk, 2016, s. 287). Literatürdeki pek çok çalışma bu tespitleri doğrulamaktadır (McCoy vd., 1996, s. 203; Ross & Jang, 2000, s. 401; Gibson vd., 2002, s. 559). İstanbul'un Kadıköy ilçesinde yapılan bir çalışmanın bulgularına göre bireylerin içinde bulundukları mekânların koşullarına bağlı olarak algıya dayalı bir risk değerlendirmesi yaptıkları, çevredeki güvensizlik ve suç potansiyelini değerlendirdikleri, mağduriyet yaşama olasılıklarını yorumlayarak bunun sonucunda karanlık ve ıssızlığın suç korkusunu artırdığı tespit edilmiştir. Çalışmanın bulguları literatürle genel olarak örtüşse de literatürün aksine grafiti gibi duvar yazılarının suç korkusunu üzerinde bir etkisi olmadığı tespit edilmiştir (Çolpan Erkan & Sevin, 2018, s. 315-326).

Rohe ve Burby'nin 62 yaş altındaki yetişkin bireylerle ABD'de yaptıkları çalışma sosyal düzensizliklerin diğer faktörlere kıyasla suç korkusuyla daha güçlü ilişkisi olduğu sonucuna ulaşmıştır (1988, s. 715). LaGrange ve arkadaşlarının çalışmasında da yüksek düzeydeki fiziksel ve sosyal düzensizliklerin suç korkusuyla ilişkili olduklarını ancak sosyal düzensizlikler ve fiziksel düzensizliklerin suç korkusu üzerindeki etkisi üzerinde anlamlı bir farklılık bulunmadığı fikri savunulmuştur (LaGrange vd., 1992, s. 321). Nitekim Taylor ve Shumaker'e göre yerel bir bölgede suçun kronik hâle gelmesinin yerel suç düzeyi ile suç korkusu arasındaki ilişkiyi zayıflatmaktadır. Bu doğrultuda sürekli bir düzensizlik durumunun var olmasının da suç korkusunun bireylerdeki etkisini azalttığı söylenmektedir (1990, s. 628). Taylor ve arkadaşlarının çalışması ise orta gelir düzeyine sahip bireylerin ağırlıkta olduğu bir mahallede yaşayan bireylerin çevredeki düzensizliklere daha duyarlı oldukları sonucuna ulaşmıştır (Taylor vd., 1985, s. 261). Bu konudaki çalışmalar çoğaltılabilmekle birlikte ortaya çıkan genel sonuç fiziksel ve sosyal düzensizliğin suç korkusunu artırdığı yönündedir (Karakuş, 2013, s. 1). Nitekim Ankara'da gerçekleştirilen bir çalışmada da suç korkusunun en güçlü belirleyicisinin fiziksel ve sosyal düzensizlikler olduğu bulgusu elde edilmiştir (D. Çetin, 2010, s. 124).

Suç korkusunu etkileyen çevresel faktörlerden bir diğeri ise "uygarlıktan uzaklaşmanın yol açtığı etkiler" olarak adlandırılmaktadır. Gruplar hâline uyuşturucu ve alkol tüketimi, sokak çeteleri, cadde ve sokaklarda şiddet uygulamak olası uygarlıktan uzaklaşma belirtileri olarak açıklanmakta ve bu durumların suç işareti taşıdığı ifade edilmektedir (W. G. Skogan, 1992; Özaşçılar Öztürk & Ziyalar, 2009, s. 8). Biyolojik, psikolojik, ekonomik ve sosyal boyutları olan bir halk sağlığı sorunu olarak alkol ve madde bağımlılığı alınan önlemlere rağmen dünyada gittikçe yaygın hâle gelmektedir (Karataş, 2021, s. 68). Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi'nce yayınlanan 2021 Dünya Uyuşturucu Raporu'na göre bir önceki yıl dünya genelinde 275 milyon kişi uyuşturucu madde kullanırken, 36 milyondan fazla kişi ise uyuşturucu kullanımına bağlı çeşitli rahatsızlıklar yaşamıştır. Rapora göre son 24 yılda dünyanın bazı bölgelerinde esrar dört kata kadar daha fazla yaygınlık kazanmış, uyuşturucuyu zararlı olarak algılayan ergenlik çağındaki gençlerin oranının %40'a kadar düştüğü belirtilmiştir. Ayrıca 2010-2019 yılları arasında uyuşturucu kullanımı %22 artmış, 2030 yılına kadar %11'lik artış beklendiği ilgili raporda belirtilmiştir (UNODC, 2021).

"Bireyin kullandığı bir obje veya gerçekleştirdiği bir eylem üzerinde kontrolü kaybetmesi ve onsuz yaşamını sürdürmekte zorlanmaya başlaması" olarak tanımlanan bağımlılık, bireyleri zihinsel, fiziksel, ruhsal ve toplumsal açılardan etkileyerek içinde yaşadıkları toplum için de önemli bir tehdit hâline getirmektedir. Nitekim alkol ve madde bağımlısı olan bireyler toplumda güvensizlik algısına yol açmakta, bu bireylerde şiddet ve suç eğilimi görülebilmektedir. Alkol ve madde bağımlılığı nedeniyle tedavi gören hastaların tedavi edildiği merkezlerde çalışan personel ve diğer hastalar için de güvensizlik algısı meydana getirmekte ve güvenlik ihtiyacının artmasına sebep olmakta, alkol ve madde bağımlılarının tedavi edildiği merkezler suç korkusunun yoğun olarak hissedildiği mekânlar hâline gelmektedir (Çelik & Sarıkaya, 2021, s. 645).

Bireyi topluma bağlayan unsurların zayıf olması, aile bağları ve ilişkilerindeki değişim gibi faktörler toplum içerisinde bireylerin yalıtılmışlık hâlini yoğunlaştırmaktadır. Fiilen ve ruhen bireyselleşen kişiler kendilerini korumasız hissetmekte, ortaya çıkan bu toplumsal yalıtılmışlık durumu güvensizlik hissinin ve

dolayısıyla suç korkusunun şiddetini artırmaktadır (Furedi, 2001, s. 103). Bu açıdan daha geleneksel yapıya sahip toplumların kendine özgü sorunları var olsa da bu tür toplumlarda bireyselleşme ve bireyselleşmeden kaynaklanan sorunlarla daha az karşılaşıldığı görülmektedir (Şenol & Gülver, 2020b, s. 35). Modernleşme süreci içerisinde kentleşme ve aile yapılarındaki değişim çocuk suçluluğu için gerekli zemini oluşturmakta, kent yaşamından olumsuz etkilenen, aile içerisinde tutunamayan çocuklar suça karışabilmektedir (Eren & Demiray, 2019, s. 132).

Son olarak bireylerin suç korkusu düzeylerine etki eden toplumsal düzensizlik kaynaklarından birisi de çevredeki "denetimsiz gençlerdir". Nitekim İstanbul'da yaşayan üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışmanın bulgularına göre hem erkek hem de kadın bireylerin yakın çevrelerinde en ciddi sorun olarak değerlendirdikleri unsurun denetimsiz gençler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Denetimsiz gençler sıklıkla bireyler tarafından gasp, cinsel taciz gibi suçlarla özdeşleştirilmektedir. Aynı çalışmada ortaya koyulan diğer ciddi sorunlar ise "alkol/madde etkisindeki kişiler, çok fazla gürültü, sokak köpekleri ve çöplerin birikmesi, saygısız komşular, boş ve bakımsız evler, terkedilmiş arabalar, etraftaki yazılardır. Uygarlıktan uzaklaşma belirtileri olarak görülen bu unsurlar bireyler açısından suç korkusu kaynağı oluşturmaktadır (Özaşçılar Öztürk & Ziyalar, 2009, s. 12-14).

ı. Kitle İletişim Araçları

Bilgi ve haberlerin değişik araçlarla geniş halk topluluklarına aktarılması anlamına gelen "kitle iletişimi"(TDK, 2024), 19. yüzyılın sonlarında başlayan teknolojik gelişmeler ile birlikte insanların gündelik yaşamlarına dahil olmaya başlamıştır (Cangöz, 2013, s. 31). Kitle iletişiminin en temel unsuru medya araçlarıdır. Bilgi ve haberlerin hedef konumundaki bireylere aktarılmasında kullanılan gazete, dergi, televizyon ve internet gibi kitle iletişim araçları "medya" olarak isimlendirilmektedir (Aydeniz, 2012, s. 16). Hız ve erişilebilirlik konusunda sağladığı avantajlar nedeniyle kitle iletişim araçları günümüzde bireylerin çevreleriyle ilgili bilgi edinmelerinde kullandıkları temel kaynak hâline gelmiştir (G. Şen, 2022, s. 76).

Modern bir iletişim aracı olarak medya bireylerin çevrelerinde ve dünyada olup bitenlerden çok hızlı bir biçimde haberdar olabildiği, sürekli bir bilgi akışına olanak veren bir bilgi edinme kaynağıdır. Bireyler televizyon, internet ve sosyal medya gibi kitle iletişim araçları vasıtasıyla yaşadıkları kentte, ülkede ve dünyada meydana gelen olayları takip edebilmektedirler. Bu durum bilgiye ulaşmayı kolaylaştırdığı ve önemli olaylar karşısında toplumsal dayanışmayı kolaylıkla harekete geçirebildiği gibi bazen de toplumun hafızasında yer edinerek bireylerin çevrelerine yönelik olumsuz değerlendirmelerde bulunmalarına sebep olmaktadır. Medya bireylerin olayları değerlendirme biçimlerine bağlı olarak gerçeklik algısını etkileyebilmekte, var olan sorunların gerçekte olduğundan daha büyük görünmesine yol açabilmektedir (Gökulu, 2018, s. 586-590; Çalışkan, 2019, s. 31). Medya bireylerin kanaatlerini etkileme ve kanaat üretme noktasında etkili bir rol oynamaktadır. Yapılan bir araştırmaya göre 16-64 yaş arasındaki bireyler ortalama olarak günde 2,5 saatini sosyal medya ağlarında geçirmektedirler (Dixon, 2022). Günümüzde bireylerin medyada geçirdikleri süre dikkate alınacak olduğunda medyanın bireyler üzerindeki önemi daha açık bir şekilde görülmektedir (Şenol & Gülver, 2020b, s. 36). Medyada sunulan haberlerin etkisi altına kalan bireyler asansöre binerken, sokağa çıkarken, ıssız bir yoldan geçerken güvende olmadıklarını düşünebilmektedirler (Solak & Solak, 2015, s. 28).

Bireylerin bilinç düzeyleri, medya haberlerine yönelik farkındalıkları ve haberlerin medyada veriliş biçimleri gibi unsurlar medya ile suç korkusu arasındaki ilişkiyi belirleyen temel unsurlardır. Bilgi akışının genellikle tek yönlü olarak gerçekleştiği kitle iletişiminde medyanın daha çok izlenme, okunma vb. amaçlarla olayları abartarak sunma eğiliminde olduğu ifade edilmektedir (Gökulu, 2018, s. 589-590). Suç korkusu açısından bakıldığında bu durum medyayı hassas bir noktaya getirmektedir.

Medya, toplumun risk algısında önemli bir role sahiptir. Medya tarafından belirli suçlara vurgu yapıldığında kamuoyunun bu suçlarla ilgili tehlike duygusu artmaktadır (Furedi, 2001, s. 83). Bu durum medyanın korku üretme gücüne sahip olduğunu göstermektedir (Şenol & Gülver, 2020b, s. 36). Nitekim İngiltere'de yapılan bir araştırma tüm suç türleri içerisinde şiddet suçlarının %6'lık bir paya sahip olmasına rağmen gazetelerde yer alan suç haberlerinin %64'ünü şiddet haberleri oluşturduğunu

göstermiştir (Williams & Dickinson, 1993, s. 40). Bireylerin kişisel güvenliklerini tehdit eden cinayet, gasp, yaralama gibi şiddet suçlarının medyada sık bir biçimde yer alması bireylerde korku duygusunu tetikleyerek güvensizlik algısı oluşturabilmektedir (Gökulu, 2018, s. 590).

Suç korkusu üzerinde etkili olan kitle iletişim araçlarından birisi televizyon yayınlarıdır. Programların türü (drama veya haber programı), izleyicinin bilinç düzeyi, mağduriyet deneyimi, suçlulara uygulanan yaptırımların aktarılış biçimi gibi faktörler televizyon izleme ile suç korkusu arasındaki ilişkiyi karmaşık hâle getirmektedir (Heath & Gilbert, 1996, s. 381).

Suç korkusu ile medya arasındaki ilişkiyi ele alan çalışmaların önemli bir kısmı Amerika ve Batı Avrupa'da yapılmıştır (Öztürk, 2015, s. 253). Literatürdeki bazı çalışmalar suç korkusu ile televizyon yayınları izlenme sıklığı arasında yakın ilişki bulunduğunu göstermektedir. Los Angeles'ta yapılan bir çalışmada uzun süre televizyon yayınları izleyen bireylerin daha çok suç korkusu taşıdığı tespit edilmiştir (Matei & Ball-Rokeach, 2005, s. 319). İngiltere'de yapılan bir çalışmanın sonuçlarına göre de üçüncü sayfa haberlerinin bulunduğu gazeteleri takip eden bireylerde suç korkusunun daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Düşük gelirli okuyucular için hazırlanmış olan küçük ebatlı gazetelerde okunan haberlerin diğer büyük ebatlı gazetelerde okunan haberlere kıyasla üç kat daha fazla suç korkusuna yol açtığı görülmüştür (Williams & Dickinson, 1993, s. 42; Er vd., 2018, s. 60). Belçika'da gerçekleştirilen bir anket çalışmasının sonuçlarına göre de suç korkusu ile televizyon izleme süresi arasında ilişki görülmüştür (Custers & Van den Bulck, 2011, s. 120). Finlandiya'da yapılan Ulusal Mağduriyet Anketi verilerinin incelendiği bir çalışmada da gazetelerin ön sayfalarının okunması ile suç korkusu arasında anlamlı ilişki bulunmuştur (Smolej & Kivivuori, 2006, s. 211). Amerika'da ülke çapında televizyon izleme süresi ile suç korkusu arasındaki ilişkiye odaklanan telefon görüşmelerinden elde edilen verilerin değerlendirildiği bir çalışmada; televizyon yayınlarının bireylerin kent çevresine ilişkin korkularını yükselttiği, mahalle veya sokak gibi yakın çevrelerinde hissettikleri korku üzerinde ise televizyon yayınlarının herhangi bir etkisinin bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Heath & Petraitis, 1987, s. 97).

Sosyo-demografik değişkenler devreye girdiğinde suç korkusu ile medya arasındaki ilişki karmaşık bir hâl almaktadır. ABD'nin Florida Eyaleti'nde yapılan bir çalışmanın bulgularına göre yaş, cinsiyet, ırk, mağduriyet deneyimi gibi faktörler göz ardı edildiğinde televizyon ve radyoda haber dinleme sıklığı ile suç korkusu arasında yakın ilişki tespit edilmiştir. Bunun yanında gazete haberlerini okumak ise suç korkusu arasında bir ilişki görülmemiştir (Chiricos vd., 1997, s. 342). Erdönmez'in İstanbul'da gerçekleştirdiği çalışmada da medya ile suç korkusu arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Söz konusu çalışmaya göre bireylerin televizyondaki suç haberlerini izleme süreleri ile korku düzeyleri arasında pozitif bir ilişki görülse de bu ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir (Erdonmez, 2009, s. 81-85). Sivas'ta üniversite öğrenimi gören kız öğrenciler üzerinde yapılan diğer bir çalışmada ise medyadaki suç haberlerini takip eden öğrencilerin diğer öğrencilere kıyasla daha yüksek düzeyde korku taşıdıkları tespit edilmiştir. Çalışmanın bulgularına göre medyayı takip edenlerin %77,3'ü kendisini güvende hissetmemektedir. Özellikle kadına yönelik şiddet haberleri kadınların güvenlik algılarını olumsuz etkilemektedir (Öztürk, 2015, s. 251-259). Uludağ ve Dolu'nun çalışması da medyayı sık takip edenlerin diğerlerine kıyasla gece vakitlerinde daha yoğun suç korkusu taşıdığı tespit edilmiştir (2011, s. 52). Kul'un çalışmasında da ankete katılımcıların %80,9'u suç haberleri nedeniyle güvenliklerinden endişe ettiklerini bildirmiştir (2013, s. 175). Karasu'nun Şanlıurfa'da yaptığı çalışmaya göre ise katılımcıların %42'si suçla ilgili yayınlardan etkilendiklerini belirtmiştir (2017, s. 52). Çardak'ın çalışmasında da kadınlarda suç korkusu ile medya arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir (2012, s. 38-39). Bu durum suç korkusu ile medya arasındaki ilişkinin göründüğü kadar basit olmadığını göstermektedir.

Medyada yer alan haberlerin yerel, ulusal veya uluslararası niteliği de suç korkusu için önemli bir faktördür (Gökulu, 2018, s. 591). Yapılan çalışmalar yerel düzeydeki haberlerin suç korkusu üzerinde daha büyük etkide bulunduğunu göstermektedir (Sheley & Ashkins, 1981, s. 504; Chiricos vd., 2000, s. 755; Romer vd., 2003, s. 88). Weitzer ve Kubrin'in Florida'da yaptıkları çalışmada yerel televizyon kanallarında yapılan haberlerin bireylerdeki suç korkusunu arttırdığını tespit etmiştir (2004, s. 508). ABD'de yapılan diğer bir çalışmaya göre de yerel haberleri takip etme durumlarına bağlı olarak bireylerde suç korkusunun arttığı ortaya konulmuştur

(Truman, 2005, s. 23). Gazetelerde yer alan cinsel saldırı suçuna ilişkin haberler ile kadınlardaki suç korkusu ilişkisinin ele alındığı bir çalışmanın sonuçlarına göre gazete okumayanlar en az korkuya sahipken yerel gazete okuyucuları en yüksek korku seviyesine sahiptir. Yerel olmayan gazeteleri okuyanlar ise suç korkusu açısından diğer iki grubun ortasında yer almaktadır. Araştırmacılara göre bireylerin suçun gerçekleştiği çevre ile kendi çevreleri arasında ve mağdurla aralarında bir benzerlik hissettiklerinde suç korkuları da artmaktadır (Winkel & Vrij, 1990, s. 263-264).

Kitle iletişim araçları ile suç korkusu arasındaki ilişkiyi ele alan çalışmalar üzerinde yapılan bir literatür taramasındaki 73 çalışmadan 14'ünde gazete okuma ile suç korkusu arasında pozitif ilişki, 25'inde ise televizyon izleme süresi ile suç korkusu arasında pozitif ilişki tespit edilmiştir. Bunun yanında 43 çalışmada da suç korkusu ile medya arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (Eschholz, 1997). Amerika'da yapılan diğer bir çalışma da televizyon izleme ile suç korkusu arasında bir ilişki bulunmamıştır (Doob & Macdonald, 1979, s. 170). Gökulu'ya göre bu durum medya ile suç korkusu arasında karmaşık ilişkiden kaynaklanmaktadır. Kimi durumlarda medya bilgilendirici ve suç korkusunu azaltıcı bir oynayabilirken bu durumun tersi de mümkün olabilmektedir. Dolayısıyla suç korkusu ile medya arasındaki ilişkiye aşırı genelleyici bir tutumla yaklaşmak yanlıştır (Gökulu, 2012, s. 73). Bu nedenle medya ile suç korkusu arasındaki ilişkide kitle iletişim aracının türü, suç haberlerinin içeriği, yerel, ulusal veya uluslararası niteliği, haberin hedef kitlesinin kim olduğu belirleyici olmaktadır (Gökulu, 2018, s. 592).

i. İç Güvenlik Algısı

Suçun önlenmesi ve caydırılması konusunda faaliyet gösteren kurumlara duyulan güven hissinin azalması suç korkusuna etki eden önemli faktörlerden birisidir (Ömeroğlu, 2012, s. 341). Bireylerin iç güvenlik kuvvetlerine duydukları güven ve güvenlik uygulamalarının etkinliği bir toplumda suça yönelik algılar üzerinde etkili olmaktadır (Kul & Tayfun, 2009, s. 61). Kolluk görevlilerinin vatandaş memnuniyetini hedefleyerek bireylere yaşadıkları ortam içerisinde güven teminatı sağlaması bireylerin güvenlik endişelerinin azalmasına hizmet etmekte, diğer yandan ise bu kolluk görevlilerinin suçla mücadelede etkili olamayacağına yönelik algılar bireylerde

suç korkusunu artırmaktadır (Dolu vd., 2010, s. 62-68). Kolluk birimlerinin görünürlüğü, bireylerin kolluk uygulamalarının işleyişinden haberdar olması ve kolluk görevlilerinin halk ile olan yakın ilişkisi güven ortamını pekiştirmektedir (Alpkan & Palacı, 2008, s. 93). Bunun yanında üniforma gibi kolluk birimlerini simgeleyen sembollere olan güvenin azalması da bireylerin suç korkusunu etkilemektedir (Kul & Tayfun, 2009, s. 49; Ömeroğlu, 2012, s. 341). Dolayısıyla iç güvenlik algısı suç korkusuna etki eden temel faktörlerden birisidir.

Literatürdeki bulgular bireylerin iç güvenlik algıları ile suç korkusu arasında yakın ilişki olduğunu göstermektedir. Bu konuda yapılan bir araştırmanın bulguları iç güvenlik hizmetlerinden memnuniyet düzeyi yüksek olan bireylerde suç korkusunun daha düşük seviyede olduğu sonucunu elde etmiştir (Karakuş vd., 2010, s. 178). Ayrıca kolluk birimlerinin vatandaş tarafından yapılan acil yardım çağrılarına hızlı biçimde cevap vermelerinin de bireylerin güvenlik algılarını olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir (Dolu vd., 2010, s. 72). Bunun yanında bireylerin fiziksel ve sosyal çevrelerinde karşılaştıkları düzensizliklerin bireylerin iç güvenlik kuvvetlerine yönelik algılarını olumsuz yönde etkilediği sonucunu elde eden bulgular da mevcuttur (Johnson, 2016, s. 1).

2.3.4.4. Suç Korkusunun Nedenlerini Açıklamaya Yönelik Yaklaşımlar

Suç korkusunun altında yatan nedenleri açıklamaya yönelik çok sayıda yaklaşım bulunmaktadır. Bu yaklaşımlar genel olarak iki kategoriye ayrılmaktadır. İlk kategori fiziksel ve sosyal düzensizlik veya savunmasızlık gibi korkuyu artıran unsurlara veya rasyonel anlamda bireyin korku duymasına sebep olan unsurlara odaklanan yaklaşımlardır. İkinci kategori ise sosyal bağlar ve komşuluk ilişkileri gibi korkuyu azaltan veya engelleyen nedenlere odaklanan unsurları içermektedir. Bu yaklaşımlar içerisinde birçok araştırmayla da desteklenen savunmasızlık, düzensizlik ve toplumsal kontrol yaklaşımları suç korkusu literatüründe ağırlıklı olarak kabul gören yaklaşımlardır (T. W. Franklin vd., 2008, s. 204-206).

Suç korkusu literatüründe genel olarak kabul gören ikisi birey düzeyinde (mağduriyet yaklaşımı, savunmasızlık yaklaşımı) ikisi toplumsal düzeyde (toplumsal kontrol, toplumsal problem) olmak üzere dört temel yaklaşım bulunmaktadır (Dolu

vd., 2010, s. 64). Bunların dışında "toplumsal düzensizlik" adı verilen yaklaşıma da toplum düzeyindeki yaklaşımlar içerisinde yer verildiği görülmektedir (Sipahi, 2016, s. 51). Bu nedenle suç korkusunu ele alan yaklaşımlar üzerinde birey düzeyinde ve toplumsal düzeyde olmak üzere ikili bir ayrım izlenerek beş başlık altında ele alınmıştır.

a. Birey Düzeyindeki Yaklaşımlar

Bireylerin daha önce yaşamış oldukları suç mağduriyetlerinin yanı sıra herhangi bir suç eylemine karşı kendilerini savunabileceklerine olan inançları ile suç korkusu arasında yakın bir ilişki bulunmaktadır. Bu nedenle suç korkusunu birey düzeyinde ele alan yaklaşımlar bireylerin yaşadıkları mağduriyet deneyimleri ile bireylerin suç olayları karşısındaki kişisel yetersizlik algılara odaklanmaktadır.

i. Suç Mağduriyeti Yaklaşımı

Suç korkusunun nedenleri açıklamaya yönelik birey düzeyindeki yaklaşımlardan ilki "mağduriyet yaklaşımı" dır. Suç mağduriyeti yaklaşımına göre suç korkusunun kaynağı bireylerin daha önce suça ilişkin yaşamış oldukları deneyimler olarak görülmektedir. Diğer bir ifadeyle herhangi bir suç olayı nedeniyle daha önce zarara uğramış olan bireyler, tekrar suç mağduriyeti yaşayacakları endişesiyle toplumdaki diğer insanlara kıyasla daha fazla korku içerisinde bulunmaktadırlar (Winkel, 1998, s. 481). Öncesinde doğrudan bir suç mağduru olan veya suç oranının yüksek olduğu bölgelerde yaşayan bireyler mağduriyet yaşadıkları suç türleri söz konusu olduğunda hiç mağduriyet yaşamamış bireylere kıyasla daha yüksek düzeyde suç korkusu taşımaktadırlar (Rountree, 1998, s. 349). Suç mağduriyeti yaklaşımına göre suç korkusunun kaynağı bir bireyin daha önce bir suç olayından bizzat mağdur olmuş olması veya suç mağduru olmuş bir kişiye ve suça ilişkin duyumlar elde etmesidir.

Mağduriyet yaklaşımı büyük ölçüde bireyin yaşadığı kişisel deneyimleri temel dayanak noktası olarak almakta ve doğrudan veya dolaylı olarak yaşanan kişisel deneyimler ile suç korkusunun yoğunluğu arasındaki ilişkiye odaklanmaktadır (Yazgan, 2017, s. 74). Suç mağduriyeti yaklaşımı genel ifadeyle bir suçun tekrar

edilebilme durumundan hareket ederek suç mağduriyetinin yaşandığını savunmaktadır. Daha önce kendisi veya yakın çevresinde suç mağduriyeti yaşamış olan bir birey yaşadığı bu mağduriyetin etkisiyle her an tekrar suç mağduru olabileceği düşüncesi altında diğer mağduriyet yaşamamış bireylere kıyasla daha yüksek düzeyde korku taşımaktadır (Y. Yavuz, 2019, s. 37). Mağduriyet deneyimi yaşayan bir birey tekrar suça maruz kalacağına dair ciddi bir endişe ve korkuya sahip olmakta; ıssız ve karanlık yerlerde yürümekten, tek başına kalmaktan ve dahası sokağa çıkmaktan yoğun bir şekilde korku hisseder hâle gelmektedir (Karasu, 2018, s. 334). Bireylerdeki bu deneyim "dünyanın adaletsiz bir yer olduğuna" ilişkin yargıları güçlendirmekte ve bireyler önceki durumlarına kıyasla kendilerini daha savunmasız hissetmektedirler (W. G. Skogan, 1987, s. 143).

Mağduriyet yaşayan bir bireyde ilk olarak "bana bir şey olmaz" düşüncesi, devamında ise "iyi insanlara zarar gelmez" anlayışı parçalanmaktadır. Nihayetinde bireyin kendi benliği içerisinde sahip olduğu olumlu düşünceler toplum tarafından diğer insanlara yöneltilen suçlamalarla yıkıma uğramaktadır. Böylelikle kendi sınırlarının, güçsüzlüğünün, çaresizliğinin farkına varan bireyin kendisine ve diğer insanlara olan güveni sarsılmaktadır. Mağduriyetin ardından gelen bu duygusal tepkiler bireyi, artan suç korkusuyla sonuçlanabilecek olan yeni bir kişisel savunmasızlık algısına sürüklemektedir (J. Clark, 2003, s. 272; Doran & Burgess, 2011, s. 26).

Mağduriyet doğrudan ve dolaylı olarak iki şekilde yaşanabilmektedir. Suç mağduriyeti yaklaşımının temellerini oluşturan ilk çalışmalar doğrudan mağduriyet üzerine yapılmıştır (Gökulu, 2018, s. 588). Yaklaşıma göre doğrudan suç mağduru olan bireylerin suç korkuları artmakta ve dolayısıyla güvenlik algıları da değişime uğramaktadır (Sironi & Bonazzi, 2016, s. 159). Diğer yandan bir bireyin, çevresindeki bir kişinin yaşadığı suç mağduriyetini bireyler arası iletişim yoluyla öğrenmesi ya da bu tür olayların kitle iletişim araçları aracılığıyla yayılması sonucunda oluşan mağduriyet, dolaylı mağduriyet olarak adlandırılmaktadır. Bireylerin yakın çevresinden veya kitle iletişim araçları vasıtasıyla aldığı duyumlar dolaylı olarak bireylerdeki mağduriyet algısını etkilemektedir (Fox vd., 2009, s. 26). Herhangi bir suç eylemine karşı kendisini savunmasız olarak gören bireylerin dolaylı mağduriyetten

daha fazla etkilenecekleri belirtilmektedir (Taylor & Hale, 1986, s. 156; Covington & Taylor, 1991, s. 232). Nitekim kadınlar ve yaşlılarda görülen mağduriyet oranlarının düşüklüğüne rağmen bu gruplarda yer alan bireylerin yüksek suç korkusu taşıdığı durumlar dolaylı mağduriyet yaklaşımıyla açıklanmaktadır (Gates & Rohe, 1987, s. 428).

Kitle iletişim araçları ve dolayısıyla medya da mağduriyet yaklaşımı içerisinde ele alınabilen faktörlerdir. Bireylerin gündelik yaşamlarında meydana gelen olayları değerlendirme şekilleriyle bağlantılı olan suç korkusu üzerinde medya araçlarının ciddi etkileri bulunmakta, medyada yer alan suç haberlerinin sunulma biçimleri suça yönelik algıları etkilemektedir (Hale, 1996, s. 109). Böylelikle bireylerde dolaylı mağduriyet düşüncesinin oluşumuna zemin hazırlanmaktadır. Herhangi bir suçun mağduru olmadığı hâlde suç korkusu yaşayan bireyler toplumda yaygın olarak bulunmaktadır. Nitekim bu durum dolaylı mağduriyetin bir sonucu olarak görülmekte ve suç korkusunun doğrudan yaşanılan bir suç olayından bağımsız bir şekilde de gelişebileceğini göstermektedir (G. Şen, 2022, s. 74-75).

Doğrudan mağduriyete kıyasla dolaylı mağduriyet toplum içerisinde daha sık karşılaşılan bir durumdur. Bireyler gün içerisinde arkadaşlarından, yakınlarından veya komşularından bir suç eylemine ilişkin bilgiler edinebilmektedirler. Fakat genellikle dolaylı mağduriyet yoluyla bireylerin suç hakkında edindikleri bilgiler suçun gerçek doğasını yansıtmamaktadır. “Suç imgesi” olarak adlandırılan bu bilgiler suçun ölçeği (mahalle, kent veya ülke genelinde), suçun niteliği (suçun türü ve içerdiği şiddetin miktarı), suçluların ve mağdurların özellikleri ve suçun sonuçları (fiziksel veya maddi zarar) unsurlarından oluşmaktadır (Garofalo, 1981, s. 844-845). Diğer bir ifadeyle dolaylı suç mağduriyeti yaşayan bir birey, zihnindeki suç imgeleriyle söz konusu mağduriyet arasında bir benzerlik kurduğunda suç korkusu ortaya çıkmaktadır. Bu durum dolaylı mağduriyetin bir sonucu olarak görülmekte ve suç korkusunun bizzat yaşanan bir suç olayından bağımsız bir şekilde de gelişebileceğini göstermektedir (G. Şen, 2022, s. 74-75). Bununla birlikte başka bir görüşe göre yaygın kanının aksine suç korkusu ile mağduriyet deneyimi arasındaki ilişki zayıftır. Suç mağduriyeti yaşayan bireyler yaşadıkları bu mağduriyetin zararlı olmadığına kendilerini ikna etmek için genellikle belirli inançlar veya “nötrleştirme teknikleri” kullanmaktadırlar. Suçtan

kimsenin zarar görmediği düşüncesi, elde edilen tecrübenin savunmasızlık algısını azalttığı inancı, suç olayında bireyin kendi ihmali olduğuna dair bir kabullenme, yaşanan mağduriyetin yüce bir amaca hizmet ettiğinin düşünülmesi, adaletin yerini bulacağına dair inanç söz konusu teknikler arasında gösterilmektedir. Bu teknikleri kullanan bireyler yaşadıkları mağduriyet sonrasında ortaya çıkan korku ve diğer olumsuz tepkilerden kaçınmakta ve mağduriyetin kendileri üzerinde oluşturduğu etkiyi azaltmaktadırlar (Agnew, 1985, s. 221-232).

Dolaylı mağduriyet iki durum üzerinden açıklanmaktadır. İlk duruma göre birey herhangi bir suç olayıyla karşılaştığında kendisini koruyamayacağına inanıyorsa, bu algı dolaylı mağduriyet olarak nitelendirilmektedir. İkinci durum ise "şok dalgaları" metaforuyla açıklanmaktadır. Bir suç olayı meydana geldiğinde, bu olay yerel sosyal ağlar aracılığıyla topluma şok dalgaları yaymaktadır. Suç hakkında bilgi edinen bireylerdeki korku düzeylerinin artması, onların dolaylı mağduriyet yaşamalarına neden olmaktadır. Böylelikle bireyler arasındaki sosyal ilişkiler suç korkusunun yayılmasında çarpan etkisi meydana getirmektedir (Taylor & Hale, 1986, s. 156). Örneğin kadınlar arasında bir mahallenin veya belirli bir bölgenin kötü olarak anılması ve kadınların bu alanlara gitmekten kaçınması bireyler arasındaki iletişimin bir sonucu olarak ortaya çıkabilmektedir (Koskela & Pain, 2000, s. 275).

ii. Savunmasızlık Yaklaşımı

Suç korkusunu bireysel düzeyde ele alan diğer bir yaklaşım savunmasızlık yaklaşımıdır. Literatürde "incinebilirlik", "kırılganlık" ve "zayıflık" kavramlarıyla da ifade edilen savunmasızlık yaklaşımına göre suç korkusunun temel kaynağı, bireylerin suçla mücadelede kendilerini yetersiz görmeleridir. Diğer bir ifadeyle suç korkusu, bireylerin potansiyel suçlara karşı koyamayacak kadar kırılgan olduklarını düşünmeleri ve bu nedenle kendilerini potansiyel mağdurlar olarak algılamalarından kaynaklanmaktadır (Dolu vd., 2010, s. 66).

Savunmasızlık yaklaşımı, bireylerin suç korkusunu yalnızca güvensizlik algılarıyla değil, suçla başa çıkabilme yeterlilikleriyle de ilişkilendirmektedir (Gökulu, 2018, s. 589). Bu yaklaşıma göre, saldırının zaman ve yerinin bilinmezliği, bireylerde olası suç olaylarına karşı savunmasız olduklarına dair bir algı meydana getirmektedir.

Fiziksel ve çevresel faktörlere bağlı olarak gelişen bu savunmasızlık algısı, suç korkusuyla doğrudan ilişkilidir (Katz vd., 2003, s. 69).

Suç korkusunu savunmasızlık yaklaşımıyla açıklayan çalışmalar, bireylerin suça karşı yeterli direnci gösteremeyecek durumda olmalarını odak noktasına almaktadır (Karasu, 2017, s. 50). Yaş ve cinsiyet gibi fiziksel yetersizliklere dayalı faktörlerin yanı sıra sosyo-ekonomik durum da savunmasızlık yaklaşımı çerçevesinde ele alınmaktadır (Stafford & Galle, 1984, s. 181; Çoklar & Solak, 2017, s. 318; Sipahi & Örselli, 2016, s. 130).

Literatürde incinebilirlik, kırılganlık ve zayıflık kavramlarıyla da ifade edilen savunmasızlık yaklaşımı, suç korkusunu bireylerin dezavantajlı olduklarına dair algılarına dayandırmaktadır. Savunmasızlık yaklaşımına göre suç korkusu öznel ve nesnel olmak üzere iki temel boyut üzerinden açıklanmaktadır. Bireyin kişisel özellikleri, sosyal bağları ve gelir durumu öznel göstergeler içerisinde ele alınmakta iken bireyin ekonomik ve sosyal koşullar ile baş edebilme kapasitesi ise nesnel göstergeler içerisine dahil edilmektedir (Y. Yavuz, 2019, s. 40). Skogan ve Maxfield bu iki boyut arasında kavramsal bir ayrıma giderek savunmasızlığı; fiziksel ve sosyal savunmasızlık (kırılganlık) olarak ele almaktadır. Fiziksel savunmasızlık saldırılara karşı açık hedef olma, herhangi bir saldırı karşısında direnme gücünün yetersizliği, fiziksel ve duygusal travmalara maruz kalma ile açıklanmakta ve daha çok kadınlar ve yaşlıları odak noktasına almakta iken sosyal savunmasızlık ise suçun yol açtığı sosyal ve ekonomik sonuçlardan daha ağır biçimde etkilenebilecek olan sosyal yönden savunmasız grupların durumlarını açıklamaktadır (W. G. Skogan & Maxfield, 1981, s. 69-73).

Savunmasızlık yaklaşımı, mağduriyet riskinin düşüklüğüne rağmen korku seviyesinin yüksekliğini temel alan korku-mağduriyet paradoksu ışığında, suç korkusuna etki eden temel faktörün bireylerin yaşadıkları mağduriyet deneyiminden ziyade suçla baş edebilme konusundaki kişisel yetersizliklerini suç korkusunun kaynağı olarak göstermektedir (Gökulu, 2018, s. 589). Savunmasızlık yaklaşımına göre suç korkusunun oluşması bireyin göz ardı edemeyeceği ölçüde ağır bir tehditle karşı karşıya kalması, bu tehdit karşısında korunma olanaklarının sınırlı olması, tehdit

sonucunda ciddi zararların öngörülmesi şeklinde üç ana faktöre bağlıdır. Bu üç faktör tüm fiziksel, sosyal ve durumsal unsurları kapsamaktadır ve suç korkusunun savunmasızlık yaklaşımı yoluyla açıklanmasına olanak sağlamaktadır (Killias, 1990, s. 98-99).

Savunmasızlık yaklaşımı, kadınlarda suç korkusunun erkeklere göre daha yüksek olmasını, fiziksel açıdan daha zayıf oldukları algısına ve toplumsal normlara dayandırmaktadır. Kadınlar, suçla karşılaştıklarında erkeklere kıyasla kendilerini daha az savunabileceklerini düşünmektedir (W. G. Skogan & Maxfield, 1981, s. 70). Bu algının oluşumunda, kadınların çocukluklarından itibaren yabancılarla konuşmama, daha çok tedbirli olma, giyim tarzına dikkat etme ve yalnız dışarı çıkmama gibi normlarla büyütülmesi önemli rol oynamaktadır. Bu normlar, kadınların kendilerini daha açık bir hedef olarak görmelerine yol açmaktadır. Öte yandan, erkek çocukların risk aldıklarında övülmesi ve fiziksel güçleriyle öne çıkarılması, erkeklerde suç korkusunun daha az görünür olmasına neden olabilmektedir (Çardak, 2012, s. 31; Sipahi & Örselli, 2016, s. 130). Yapılan çalışmalarda suç korkusuyla ilgili soru yöneltilen erkek katılımcıların söz konusu toplumsal yargılar nedeniyle cevap vermeye isteksiz yaklaştığı, bu sebeple erkeklerde suç korkularının gizli olabileceği ifade edilmektedir (R. Pain, 2000, s. 375).

Yaş ile suç korkusu arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar, genellikle savunmasızlık yaklaşımına dayanmaktadır (Cossman & Rader, 2011, s. 143-144). Fizyolojik açıdan kırılgan olan yaşlı bireylerin ciddi bir yaralanma sonrası iyileşme süreçleri gençlere göre daha uzun ve zorlu geçmektedir. Bununla birlikte yaşlıların herhangi bir yaralanma durumunda bakımlarını üstlenebilecek, duygularını paylaşabilecek bireylerin sınırlı sayıda olması veya hiç olmaması da yaşlılarda suç korkusunu artıran etkenlerden birisidir (Yazgan & Kurtkapan, 2020, s. 374). LaGrange ve Ferraro'ya göre, sağlık durumu kötüleşen ve ekonomik kaynakları azalan yaşlı bireylerin savunmasızlık algıları artmakta, bu da olası bir suç mağduriyetinin daha travmatik sonuçlar doğuracağı düşüncesini pekiştirmektedir (1987, s. 387). Skogan da yaşlılarda görülen suç korkusunu yaşlı bireylerin mağduriyet ve sonuçlarıyla başa çıkmakta sahip oldukları dezavantajlarla açıklamaktadır (1978, s. 2). Bu çerçevede korku-mağduriyet paradoksu, yaş değişkeni açısından da belirgin bir şekilde

görülmektedir. Tıpkı kadınlarda olduğu gibi, yaşlılar da daha az suç mağduriyeti yaşamalarına rağmen gençlere kıyasla daha fazla suç korkusu taşımaktadır (G. Şen, 2022, s. 68). Son olarak yaşlıların korku düzeyi yüksek olan akranlarıyla aynı ortamda yaşamaları, televizyon, radyo ve gazete vasıtasıyla suç haberlerine daha fazla maruz kalmaları ve daha çok toplu ulaşım araçlarını tercih etmelerinin de suç korkusu üzerinde etkili olduğu ifade edilmektedir (W. G. Skogan, 1978, s. 10; Norton & Courlander, 1982, s. 388).

Savunmasızlık yaklaşımıyla ilişkilendirilebilecek diğer bir husus, bireylerin fiziksel ve ruhsal sağlık durumlarıdır. Fiziksel olarak zayıf veya kronik hastalıklara sahip bireyler, kendilerini potansiyel suç durumlarına karşı savunmasız hissetme eğilimindedir. Bu bireylerde, herhangi bir saldırı veya suç durumunda fiziksel direnç gösteremeyeceklerine dair bir algı gelişmektedir (Rader vd., 2019, s. 17).

Mağduriyet ve savunmasızlık yaklaşımlarında görüldüğü üzere suç korkusunu bireysel düzeyde ele alan yaklaşımlar daha çok psikolojik temelli açıklamalar getirmişler, toplumsal ve çevresel faktörler üzerinde durmamışlardır.

b. Toplum Düzeyindeki Yaklaşımlar

Suç korkusu literatüründeki çalışmaların büyük bir kısmının korkuyu yalnızca bireysel düzeyde incelediği ifade edilmekte, bireysel özelliklerin yanında toplumsal faktörlerin de konu bakımından dikkate değer olduğu vurgulanmaktadır (Reese, 2009, s. 63). Bu eleştiriyi temel alan toplum düzeyindeki yaklaşımlar toplumsal ve çevresel faktörlerin bireylerin güvenlik algısı üzerinde etkilerine odaklanmakta ve suç korkusunu sadece bireysel özellikler üzerinden açıklamanın yetersiz olduğu düşüncesini savunmaktadırlar. Suç korkusunu toplumsal ve çevresel düzeyde ele alan yaklaşımlar toplumsal etkenlerin ve bireylerin çevrelerini algılama biçimlerin suç korkusu üzerindeki etkilerini ele almaktadır (Gökulu, 2018, s. 588). Bu noktadaki yaklaşımlar suç korkusuna daha çok sosyolojik ve çevre temelli açıklamalar getirmektedirler.

i. Toplumsal Düzensizlik Yaklaşımı

Toplumsal düzensizlik yaklaşımı, bireysel düzeydeki yaklaşımların suç korkusunu açıklama noktasında yetersiz kaldığı düşüncesinde hareketle ortaya çıkmıştır. Toplumsal düzensizlik yaklaşımına göre suç korkusunun kaynağı bireylerin yaşamlarını sürdürdükleri fiziksel ve sosyal çevrelerinde karşılaştıkları düzensizliklerdir. Bu nedenle suç korkusunun incelenmesine çevresel koşullardan başlanılmalıdır. Toplumsal düzensizlik yaklaşımı, bir bölgedeki fiziksel ve sosyal düzensizliklerin bireylerin yaşadıkları mağduriyet deneyimlerine kıyasla suç korkusu üzerinde daha büyük bir etkiye sahip olduğu düşüncesinden hareketle geliştirilmiştir (Yazgan, 2017, s. 76; G. Şen, 2022, s. 77).

Yaklaşımın ortaya çıkışı Chicago Okulu[8] ile yakından ilişkilidir. Nitekim literatürde "düzensizlik" kavramı çoğunlukla Chicago Okulu (Sosyal Ekoloji Okulu)'na atıfla kullanılmaktadır. Ancak kavramın sosyolojik incelemelerde kullanılması daha da geriye gitmektedir. 19. yüzyılda Avrupa ve Amerika'da yaşayan Polonya kökenli köylüler üzerine yapılan bir çalışmada, geleneksel sosyal organizasyonun bozulması, toplumda genel kabul görmüş davranış kalıplarına uymayan yeni tutumların ortaya çıkması ve gelişimi ile ilişkilendirilmiştir. Bu çalışmada "düzensizlik" kavramı, toplumsal normlar üzerindeki bir çatışma ortamında eski normların yerini yeni normların alması sürecine atıfla kullanılmıştır (Holt, 1940, s. 744; Thomas & Znaniecki, 1996). Düzensizlik kavramı, daha sonra Chicago Okulu'nun temsilcileri olan Shaw ve McKay tarafından kent sosyolojisi ve suç teorisi bağlamında önemli ölçüde geliştirilmiştir. Shaw ve McKay çalışmalarını kentlerdeki sosyal sorunlar üzerine yoğunlaştırmışlar ve bireylerin kentsel yaşamdaki davranışlarını incelemek için ekolojik teorilerden destek almışlardır (Shaw & McKay, 1972; Snodgrass, 1976, s. 2). Bu nedenle söz konusu yaklaşım ekolojik yaklaşım veya Chicago Okulu olarak da adlandırılmıştır (Kızmaz, 2005, s. 151). Shaw ve McKay'e göre, suçun kaynağı ırk veya etnik köken değil, toplumsal koşullardır. Araştırmacılar, suç oranının yüksek olduğu bir bölgede yaşayan azınlık grubu üyelerinin, farklı bir

[8] 19. yüzyılın sonlarında Chicago Üniversitesi'nde yapılan araştırmalar suç davranışı ve birey arasındaki ilişkiyi incelerken çevresel koşulları odak noktasına almıştır. Böylelikle kriminoloji biliminin suç ve suçluluğu kişisel bir olgu olarak alma eğilimi yönünü çevresel faktörlere çevirmiş, suç ve suçluluk olgusu çevresel koşullar ile birlikte ele alınmaya başlanmıştır (Yazgan, 2017, s. 76).

bölgeye taşındıklarında suç oranlarının düşüş gösterdiğini ve bu kişilerin yeni bölgelerde yaşamaya başladıklarında suç oranlarının ülke genelindeki ortalama seviyelere yaklaştığını tespit etmiştir. Bu durum, suçun bireylerin ırk veya etnik kökeninden ziyade, yaşadıkları çevresel ve toplumsal koşullardan etkilendiğini göstermiştir (Shaw & McKay, 1972; Snodgrass, 1976, s. 5).

Shaw ve McKay, araştırmalarında elde ettikleri bulguları açıklamak için "toplumsal düzensizlik" kavramına başvurmuşlardır. Onlara göre sanayi ve iş kollarının kent merkezinden çevreye yayılması geleneksel davranış normlarını bozan bir toplumsal düzensizlik dalgası meydana getirmiş; kent yaşamında rekabet, ayrışma ve farklılaşma süreçleri başlamıştır (Shaw vd., 1938, s. 358-359). Böylelikle toplum içerisindeki kontrol mekanizmaları geleneksel işlevlerini kaybetmiş ve toplumsal uyum zedelenmiştir. Bu durum kentleşme sürecinin devamı şeklinde ortaya çıkıyor olsa da yol açtığı sonuçlar nedeniyle bireylerin suça eğilimlerini artırmıştır (Snodgrass, 1976, s. 9). Büyük ölçüde Shaw ve McKay'in araştırmalarıyla şekillenen toplumsal düzensizlik yaklaşımına göre çevredeki fiziksel bozukluklar ve sosyal yaşamda karşılaşılan olumsuzluklar toplumda sosyal organizasyon bozukluğuna yol açmaktadır (Çalışkan, 2019, s. 31). Bu düşünsel altyapı üzerine kurulu olan toplumsal düzensizlik yaklaşımına bireylerin yaşadıkları çevredeki fiziksel ve sosyal düzensizlikler ile suç korkusu arasındaki ilişkinin açıklanmasında başvurulmaktadır. Toplumsal düzensizlik yaklaşımına göre bireylerin güvenlik algıları, kişisel özelliklerden etkilenmekle birlikte fiziksel ve sosyal çevre de suç korkusunu etkileyen önemli bir faktördür (Gökulu, 2018, s. 589).

Suç korkusunun kırsal alanlara kıyasla kentsel bölgelerde daha yaygın olduğu varsayımını açıklayabilmek amacıyla toplumsal düzensizlik yaklaşımına başvurulmaktadır (Yazgan, 2017, s. 77). Bu doğrultuda düzensizlik kavramı "geleneksel olarak kabul edilmiş norm ve değerlerin aşınmasına işaret eden düşük düzeyli topluluk standartları" olarak tanımlanmaktadır (G. Şen, 2022, s. 79). "Toplumsal çözülme" veya "sosyal organizasyonsuzluk" olarak da adlandırılan toplumsal düzensizlik yaklaşımına göre fiziki ve sosyal düzensizlikler kırsal yerleşim yerlerine kıyasla kentlerde daha fazla görülmektedir. Bu durumun temel sebebi ise kentlerin suç ve sapma için gerekli koşulları sağlayan bir mekân olarak görülmesidir

(Hunter, 1978, s. 9; Kızmaz, 2005, s. 151). Bu nedenle kentte yaşayan bireyler gündelik hayatlarında suç ve suça ilişkin sembol veya işaretlere sıkça maruz kalmaktadır (LaGrange vd., 1992, s. 313).

Sembolik etkileşim kavramı toplumsal düzensizlik yaklaşımı açısından önem taşımaktadır. 1920'li yıllarda Chicago Üniversitesi'nde öne sürülen sembolik etkileşimcilik kavramı bireylerin sübjektif yorumlarına rağmen birbirleriyle iletişim kurmasına olanak sağlayan sembolleri incelemek amacıyla kullanılmıştır (Atkinson, 2017, s. 192-200). Sembolik etkileşim düşüncesi de bu doğrultuda nesnelerin evrensel ve nesnel bir anlamı olamayacağını, bireylerin gündelik hayatta birbirleriyle etkileşim biçimlerinin nesnelerin anlamını ortaya çıkardığını vurgulamaktadır (Gökulu, 2019, s. 173).

Ferraro'nun suç korkusu tanımı da (suç ve suçla ilişkili sembollere verilen tepki) sembolik etkileşim düşüncesinden destek almıştır. Nitekim suçla ilişkili olduğu düşünülen her sembol, bireyin suç riski değerlendirmesine sebep olmaktadır. Fiziksel ve sosyal çevresinden gözlem yoluyla bilgi edinen bireyler, yaptıkları risk değerlendirmeleri sonucunda çevreye yönelik algılarını oluşturmaktadırlar (Ferraro, 1995). Ferraro'ya göre bireyler çevreden aldıkları bilgileri suç mağduriyet risklerini tahmin etmek için kullanmaktadırlar. Bu nedenle çevrede görülen düzensizlikler topluma ait değer ve normların gerilemesine, standartların ihlal edilmekte ve değişiyor olduğuna işaret ederek suç korkusunu tetiklemektedir (Ferraro, 1995; Karakaya, 2015, s. 31; Y. Yavuz, 2019, s. 41). Taylor ve Hale'ye göre bu durum sadece kamusal düzende bir aksama olduğuna ilişkin endişeler nedeniyle değil yetkililerin bu sorunlarla baş etmedeki yetersizliklerine işaret ettiği için korku uyandırmaktadır (Taylor & Hale, 1986, s. 154) Yakın çevrelerindeki düzensizlikleri suç işareti olarak algılayan bireylerde çevrenin riskli olduğuna dair bir algı oluşmakta ve böylelikle suç korkusu artmaktadır (Özaşçılar Öztürk & Ziyalar, 2009, s. 9). Örneğin çevresinde çok fazla insanın bulunmadığı, karanlık veya loş ışıklı ortamlar, suç oranının yüksek olduğu bilinen yerler bireyler tarafından sıklıkla tehdit faktörü olarak algılanmakta ve bu alanlardan mümkün olduğunca kaçınılmaktadır (England & Simon, 2010, s. 203). Diğer bir ifadeyle bireylerin çevrelerinde gördükleri eksiklik ve aksaklıklar bireylerde yaşadıkları yerin ihmal edildiği düşüncesini canlandırmakta ve dolayısıyla suç

korkusunu artırmaktadır (Karasu, 2018, s. 335). Bölgedeki suç oranları düşük olsa dahi çevredeki düzensizlik işaretleri bireylerde yüksek düzeyde suç korkusu oluşturabilmektedir (Hale, 1996, s. 131) Diğer yandan ise birey çevresine yönelik olumlu bir değerlendirme yapıyorsa kendisini daha güvende hissetmektedir (Taylor & Hale, 1986, s. 163). Dolayısıyla bireylerin çevresinde gördükleri ve ona yüklediği anlamlar bireylerin suça ilişkin korkularının ortaya çıkmasında etkili olmaktadır.

Çevreyi rahat bir şekilde görebilme ve başkaları tarafından görülebilme, aynı zamanda diğer insanlardan yardım alabilme gibi durumlar bireylerin çevreyi algılama biçimleri üzerinde etkilidir. Örneğin, banka soygunları üzerine yapılan bir çalışma, soyguncuların dışarıdan mümkün olduğunca az görülen ancak içeriden dış mekânın olabildiğince açık biçimde görülebildiği bankaları hedef olarak seçtiklerini tespit etmiştir (Wise, 1983'den aktaran Fisher & Nasar, 1992, s. 38). Dolayısıyla, bir mekândaki karanlık, açıklık ve kör noktaların varlığı; mekânı doğrudan gören pencerelerin olması, duvar veya çitlerin şeffaf şekilde dizayn edilmiş olması gibi faktörlerin, çevrenin görünebilirliği ve çevreden görülebilme durumu suç korkusu üzerinde etkili olmaktadır (Çolpan Erkan & Sevin, 2018, s. 318).

Toplumsal düzensizlik yaklaşımı çevredeki düzensizlikleri iki boyut üzerinden incelemektedir. Yaklaşıma göre düzensizlikler çevrenin fiziksel özelliklerinden kaynaklanabileceği gibi toplumsal ilişkilerdeki çözülmeler ve bozulmalar da sosyal çevrede düzensizliğe yol açabilmektedir (Y. Yavuz, 2019, s. 40). Yetersiz aydınlatma, yıkık veya harap durumdaki binalar, parklar gibi kamusal alanlarda görülen fiziksel düzensizlikler bireylerin zihinlerinde bu mekânların suç için elverişli ortam olduğu düşüncesini uyandırmakta ve suç korkusuna yol açabilmektedir. Diğer yandan ise sosyal düzensizlikler yani geleneksel toplumsal ilişkiler içerisinde meydana gelen çözülmeler de bireylerin birbirlerine olan güven duygularını azaltmakta ve suç korkusu için temel oluşturmaktadır (Aytaç vd., 2015, s. 265; Y. Yavuz, 2019, s. 41).

Sosyal etkileşim sırasında bireylerin jest ve mimikleri, duruş tarzları gibi unsurlar, insanlar arasındaki güven düzeyini belirlemede önemli bir rol oynamaktadır. Benzer şekilde, bireyler halka açık alanlarda veya yabancısı oldukları bir mekâna girdiklerinde çevredeki görsel ve işitsel işaretleri, kişisel güvenliklerini

değerlendirmek amacıyla kullanmaktadırlar. Bu tür işaretler, mekânın düzeni, aydınlatma durumu, insan yoğunluğu ve diğer çevresel faktörlerden oluşmaktadır. Bireylerin bu işaretleri doğru bir şekilde yorumlayabilmeleri, kendilerini güvende hissetmeleri açısından kritik öneme sahiptir. Böylece, sosyal etkileşimde olduğu gibi, fiziksel çevreye ilişkin algılamalar da bireylerin güvenlik hissini ve buna bağlı olarak davranışlarını şekillendirmektedir (O'Brien & Wilson, 2011, s. 606). Skogan'ın 40 ayrı yerleşim bölgesinde 13.000 birey üzerinde yaptığı çalışmaya göre bireyler kötü niyetli kişiler tarafından yapıldığı düşünülen çevresel hasarlar, harap veya terk edilmiş durumdaki binalar ve sokaklarda görülen çöpleri en ciddi fiziksel bozulma işaretleri olarak görmektedirler. Kamuya açık alanlarda alkol alanlar, denetimsiz gençler ve gruplar, kamusal alanda sözlü tacizde bulunan bireyler, uyuşturucu kullananlar, gürültülü komşular ise en ciddi sosyal bozulma işaretleri olarak görülmektedir (W. G. Skogan, 1990). Mays'ın çalışmasına göre de terk edilmiş arabalar, boş evler, çöp yığınları ve duvar yazıları fiziksel bozulma işaretleri olarak görülmekte iken uyuşturucu ticareti, denetimsiz gençler ve grup hâlinde alkol alanlar sosyal bozulma işaretleri olarak görülmüştür (2001, s. 75). Farrall ve arkadaşlarının çalışmasına göre de literatürde suç korkusu ile ilişkili olduğu fiziksel ve sosyal bozulma işaretleri şu şekilde sıralanmaktadır:

- Yetersiz aydınlatma,
- Grafiti gibi çeşitli duvar yazıları,
- Çöpler,
- Vandalizm,
- Suçlular için potansiyel saklanma yerlerinin varlığı,
- Kötü durumdaki binalar,
- Çevredeki bireylerin medeni olmayan, rahatsız edici ve kaba davranışları,
- Çevresi boş olan alanlarda bulunan park, otopark veya fabrika gibi alanlar,
- Çalı vb. bitkilerin sıklıkla olduğu yerlerin konumları,
- Çevrede bulunan insan sayısı,
- Gürültü kirliliği,

- Köpekler ve köpek dışkıları,

- Çevredeki bireylere yönelik algılar,

- Düzensiz atık hâlinde iğneler,

- Boş veya terk edilmiş sokakların varlığı (Farrall vd., 2007, s. 8).

Literatürde bu işaretlerle ilişkili olarak "çevresel ipuçları", "yakın çevreye (mahalleye) yönelik algılanan sorunlar", "kaba (medeni olmayan) davranışlar", "suç işaretleri", "düzensizlikler", "tehlikenin ilk belirtileri", "tehlike işaretleri" kavramları da kullanılmaktadır (Hale, 1996, s. 115). Toplumsal düzensizlik yaklaşımına göre bu işaretler bireylerde o bölgenin düzensiz, belirsizliklere açık diğer bir ifadeyle riskin yüksek olduğu algısı meydana getirmekte, bireyler toplumun bozulduğunu ve bölgenin gerilediğini düşünmektedirler (Karakaya, 2015, s. 32). Diğer bir ifadeyle çevrede görülen bu tarz durumlar sosyal normların/yasaların ihlal edildiğinin, kamu düzeninin bozulduğunun, sosyal kontrol mekanizmalarının işlemediğinin göstergesi olarak algılanmaktadır ve hukuken suç olarak tanımlanmasalar bile bu işaretler suç korkusu üzerine etkide bulunmaktadırlar (Doran & Burgess, 2011, s. 39).

Fiziksel ve sosyal çevreye ilişkin ipuçları ve algıların açıklanmasında "Kırık Camlar Teorisi" önemli bir başvuru kaynağıdır. Kırık Camlar Teorisi, Psikolog Philip Zimbardo'nun 1969 yılında yaptığı gözlemlerinden elde edilen bulgular üzerine inşa edilmiştir. Zimbardo, yüksek suç oranına sahip, daha yoksul bireylerin yaşadığı bir mahalle ile daha yüksek yaşam standartlarının bulunduğu bir mahalleye plakasız, kaputu açık olan iki ayrı otomobil bırakmıştır. Daha düşük yaşam standartlarının bulunduğu mahalledeki otomobil üç gün içerisinde baştan aşağı yağmalanmış, diğer mahalledeki otomobile ise bir hafta boyunca kimse dokunmamıştır. Sonrasında Zimbardo, daha yüksek standartların olduğu mahalledeki bu sağlam otomobilin kelebek camını kırmış, verilen bu ilk hasarın devamında çevredeki insanların bu otomobili kullanılmaz hâle getirdikleri görülmüştür. Her iki durumda da otomobiller üzerindeki tahribatı yapanların çoğunluğunun iyi giyimli beyazlar oluştuğu gözlemlenmiştir. Bu gözlem neticesinde Zimbardo: "İlk camın kırılmasına ya da çevreyi kirleten ilk duvar yazısına izin vermemek gerek. Aksi hâlde kötü gidişatı

engelleyemeyiz" çıkarımında bulunmuştur (Wilson & Kelling, 1982, s. 31; Kızmaz, 2020, s. 90-91).

Kırık Camlar Teorisi'ne göre suç, düzensizlik ortamında üretilmekte ve bu ortamdan beslenmektedir. Çevredeki düzensizlikler bireylere çevrede kontrolün sağlanamadığını, bölgenin sahipsiz ve denetimsiz olduğunu anımsatmakta ve bu bölgelerde suç işleme potansiyeli olan bireylerin var olduğu algısını vermektedir. Böylelikle bu alanların suç için ideal yerler olduğunu düşünen bireylerde suç korkusu başlamaktadır (Wilson & Kelling, 1982; Doğan & Sevinç, 2011, s. 30). Kırık Camlar Teorisi ile özdeşleşen kırık camların yanı sıra yukarıda da ifade edildiği üzere grafiti gibi çeşitli duvar yazıları, hasarlı ev ve otomobiller, evsizler, dilenciler, kontrolsüz gençler suç işareti olarak görülebilen unsurlardan bazılarıdır. Teorinin çıkarımlarına göre büyük suçların işlemesinin önlenmesi ve suç korkusunun azaltılabilmesi küçük suçların önüne geçilebilmesine bağlıdır (Ömeroğlu, 2012, s. 360-362).

Literatürde bu işaretlerle ilişkili olarak "çevresel ipuçları", "yakın çevreye (mahalleye) yönelik algılanan sorunlar", "kaba (medeni olmayan) davranışlar", "suç işaretleri", "düzensizlikler", "tehlikenin ilk belirtileri", "tehlike işaretleri" kavramları da kullanılmaktadır (Hale, 1996, s. 115). Toplumsal düzensizlik yaklaşımına göre bu işaretler bireylerde o bölgenin düzensiz, belirsizliklere açık diğer bir ifadeyle riskin yüksek olduğu algısı meydana getirmekte, bireyler toplumun bozulduğunu ve bölgenin gerilediğini düşünmektedirler (Karakaya, 2015, s. 32). Diğer bir ifadeyle çevrede görülen bu tarz durumlar sosyal normların/yasaların ihlal edildiğinin, kamu düzeninin bozulduğunun, sosyal kontrol mekanizmalarının işlemediğinin göstergesi olarak algılanmaktadır ve hukuken suç olarak tanımlanmasalar bile bu işaretler suç korkusu üzerine etkide bulunmaktadırlar (Doran & Burgess, 2011, s. 39).

Toplumsal düzensizlik yaklaşımı altında ele alınan bir diğer konu toplumun hukuka ve adalete olan güvenidir. Toplumda suçluların gereken cezayı almadıklarını düşündürten uygulamalar, geciken yargılamalar, tutuklama yetkisinin yerinde kullanılmaması, sık çıkan af yasaları, çeşitli ceza indirimleri gibi uygulamalar ceza yargılamasının etkinliği azaltmaktadır. Bu nedenle toplumun hukuka olan güveni toplumsal güvensizliğin önemli bir işareti olarak görülmektedir (Ömeroğlu, 2012, s.

342; Karasu, 2017, s. 51). Diğer yandan ise kolluk birimlerinin etkinliği de suç korkusu üzerinde etkilidir. Bireylerin gözünde yasal otoritenin temsilcisi olarak görülen ve halkla iç içe görev yapan polis ve diğer birimlerin suç ve diğer düzensizliklerle mücadele etmede gösterdikleri çabalar ve elde ettikleri başarı veya başarısızlıklar bireylerin algılarını etkilemektedir (Bennett & Flavin, 1994, s. 362; Dolu vd., 2010, s. 69). Toplumsal düzensizlik yaklaşımına göre çevredeki düzensizlikler toplumda geçerli olan ve bireylerin güvenliklerine hizmet eden kural ve normlara olan inancın etkisini yitirmesine yol açmaktadır (Karakaya, 2015, s. 33). Diğer bir ifadeyle bireyin çevreden aldığı olumsuz bazı işaret ve belirtiler, topluma olan güven ve inancı zayıflatmaktadır.

Toplumsal düzensizlik yaklaşımı, suç korkusunun bilişsel ve duygusal boyutlarını anlamada önemli bir çerçeve sunmaktadır. Nitekim Franklin ve arkadaşlarının "Savunmasızlık, Toplumsal Düzensizlik ve Sosyal Entegrasyon" modellerini test ettikleri çalışmasında, ABD'nin Washington Eyaleti'nde yer alan 21 kentte, 2599 vatandaştan anket yoluyla elde edilen veriler incelenmiştir. Bu çalışma, bireylerdeki suç korkusunun bilişsel ve duygusal boyutlarını en iyi açıklayan yaklaşımın toplumsal düzensizlik yaklaşımı olduğunu ortaya koymuştur (T. W. Franklin vd., 2008, s. 204). Bu bulgu, fiziksel ve sosyal çevreye yönelik algıların bireylerin hissettikleri suç korkusu üzerindeki etkisini vurgulamakta ve güvenlik politikalarının geliştirilmesinde, fiziksel ve sosyal çevredeki düzensizliklerin kontrol altına alınmasının önemli bir faktör olduğunu göstermektedir.

ii. Toplumsal Kontrol (Toplumsal Kaygı) Yaklaşımı

Toplumsal düzensizlik yaklaşımının yeniden formüle edilmesiyle ortaya konulan toplumsal kontrol yaklaşımı (Karakuş, 2013, s. 5), suç korkusunun kaynağını toplumda genel olarak kabul edilen standartların ve değerlerin aşınmasına dayandırmaktadır. Bu durum, bireyler tarafından toplumsal kontrolün zayıflaması olarak algılanmaktadır (Lewis & Salem, 2017, s. 1). "Toplumsal kaygı" olarak da adlandırılan bu yaklaşıma göre suç korkusu, bireylerde yaşadıkları toplumun sosyal ve ahlaki açıdan gerilemekte olduğuna dair oluşan algılarından kaynaklanmaktadır (Lane & Meeker, 2003, s. 432). Çevrelerinde fiziksel ve sosyal bozulma işaretleriyle

karşılaşan bireyler, bulundukları çevrenin yaşanabilirliği hakkında endişe duymaya başlarlar. Bu sorunların daha da yaygınlaşacağını düşünerek toplumun genel olarak güvensiz olduğu kaygısına kapılırlar. Bireyler açısından bu durum mahallelerinin geçmişe kıyasla daha az güvenli olduğu algısından kaynaklanan suç korkusu ile sonuçlanmaktadır (Doran & Burgess, 2011, s. 36). Bu kapsamda toplumsal kontrol yaklaşımı, sosyal uyum, sosyal sermaye, toplumsal dayanışma ve enformel ve formel sosyal kontrol mekanizmaları gibi unsurların önemine vurgu yapmaktadır (Karakuş, 2013, s. 5; Karakaya, 2015, s. 34).

Toplumsal kontrol yaklaşımı, geleneksel toplumsal kurumların suç korkusunu azaltıcı etkisine odaklanmaktadır. Bu doğrultuda bireylerin toplumla olan bağları ve bireyler arasındaki iletişimin niteliği toplum içerisinde yaşayan bireyin suç korkusunu belirlemektedir. Dolayısıyla geleneksel kurumların etkinliğini sürdürdüğü, toplumsal değer ve normlara bağlılığın devam ettiği toplumlarda yaşayan bireyler daha az suç korkusuna maruz kalmaktadırlar (Yavuz, 2019, s. 241). Bu doğrultuda bir kentte farklı mahalle veya bölgeler arasında görülen suç korkusu farklılıklarının en iyi şekilde mahalle sakinlerinin davranışlarını düzenleme ve kontrol etme yeteneklerindeki farklılıklarla açıklanabileceği öne sürülmektedir. Bu düşünceye göre mahallenin kendi kendini kontrol edebilme kapasitesi, mahalle sakinlerini birbirine bağlayan geleneksel ve kurumsal ağların yaygınlığı ve yoğunluğu tarafından belirlenmektedir. Mahalledeki bu ağlar bireylerin suç tehditlerine karşı kendilerini güvende hissetmelerine neden olmaktadır (Snell, 2001, s. 1-5; Bursik & Grasmick, 2002). Diğer bir ifadeyle toplumsal kontrol yaklaşımı sosyal bütünleşmeye ve bireylerin yaşadıkları yerel ortamlara ait olma hissine vurgu yapmakta (Hamzaoğlu & Türk, 2020, s. 126); yaklaşıma göre yerel sosyal bağların zayıf olması bireylerdeki suç korkusunu yoğunlaştırmaktadır (Lane & Meeker, 2003, s. 432; Taylor vd., 1984, s. 325-326).

Toplumsal kontrol yaklaşımının üzerinde durduğu temel unsurlardan birisi "sosyal uyum"dur. Sosyal uyum kavramı, bir topluluk içerisinde yaşayan bireylerin birbirlerine olan bağlılık düzeylerini ifade etmektedir. Komşuları tanıma, iş birliği yapabilme, ortak değerler benimseme gibi durumlar yüksek düzeyde sosyal uyum ile gerçekleştirilebilmektedir. Geleneksel sosyal kontrol mekanizmalarının etkin biçimde çalışabilmesi de yüksek düzeyde sosyal uyumla mümkün olmaktadır. Komşuların

birbirine göz kulak olması, şüpheli durumlarda güvenlik birimlerine haber vermesi gibi sosyal uyumun yüksek olduğunu gösteren belirtiler bireylerin güvenlik algılarını etkilemektedir (Rader, 2017, s. 9-10; G. Şen, 2022, s. 82). Nitekim literatürdeki bulgular da sosyal uyum ile suç korkusu arasında negatif bir ilişkinin var olduğunu göstermektedir (Bolger & Bolger, 2019, s. 338). Bu kapsamda Hunter ve Baumer'in çalışması yaşadığı topluma daha fazla entegre olan, diğer bir ifadeyle sosyal uyumu daha yüksek olan bireylerde suç korkusunun diğer bireylere kıyasla daha düşük olduğu tespit edilmiştir (1982, s. 127). Donnely'e göre suç korkusu, bireylerin yakın çevrelerinde olup biten olay ve durumları kontrol edememeleriyle ilgili yaşadıkları huzursuzluğun bir yansımasıdır (1989, s. 84). Örneğin Covington ve Taylor'un çalışmasına göre çevredeki fiziksel öğeler üzerine rastgele sprey boya yapan birisinin görülmesi durumunda o çevrede yaşayan mahalle sakinlerinin polisi arayacağına inanılıyorsa bu yerlerde yaşayan bireyler daha az suç korkusu hissetmektedirler (1991, s. 241). Yine bu doğrultuda bir bölgede yaşayan bireylerin konut değiştirme (farklı bir yere taşınma) sıklıklarının yoğun olmasının bu bölgelerde bireyler arasındaki ilişkiyi zayıflatacağı, sosyal destek ve dayanışma mekanizmalarının oluşumuna engel olacağı; dolayısıyla suç korkusunun artacağı ifade edilmektedir (Karakaya, 2015, s. 35). Nitekim literatürdeki bulgular ev sahibi olanların kiracılara kıyasla kendilerini yaşadıkları yere daha ait hissettiklerini göstermektedir (Alpkan & Palacı, 2008, s. 108).

Toplumsal kontrol yaklaşımının temel unsurlarından birisi sosyal sermayedir. Sosyal sermaye kavramıyla karşılıklı fayda için koordinasyon ve iş birliğine olanak sağlayan ağlar, çeşitli kurallar ve bireyler arası güven gibi toplumsal organizasyona ilişkin özellikler ifade edilmektedir. Sosyal sermayenin güçlü olduğu toplumlarda bireylerin sorun çözebilme potansiyellerinin de yüksek olduğu düşünülmektedir (Putnam, 1993, s. 250). Ayrıca bir toplumun sosyo-ekonomik kaynaklara ve politik güce erişim imkânı da bireylerin karşılaşılan sorunlarla başa çıkmalarını kolaylaştırmaktadır. Bu noktada sosyal sermaye bireyler, toplumlar ve kurumlar arasında köprüler kurarak onların ortak amaçlara ulaşmasını sağlayan bir araçtır (Karakuş, 2013, s. 5). Nitekim kendi çevresini kontrol edebilme kapasitesi yüksek olan topluluklar, karşılaşılan sorunları daha iyi tanımlayabilmekte, belirsizliklerle daha etkin başa çıkabilmekte ve çözümlere yönelik daha iyi stratejiler geliştirebilmektedir (Hale, 1996, s. 117; Karakaya, 2015, s. 34). Diğer yandan sosyal sermayenin azalması

toplumdaki dayanışma ve karşılık güven ilişkisinin zedelenmesine fırsat vererek toplumda bireyselleşmenin artmasına yol açmaktadır. Kentleşme ve hızlı nüfus artışıyla birlikte yaşanan sosyal değişimin etkisi altında toplumsal ayrışma hızlanmakta, bireylerde sapma davranışlarının artması, içe kapanma, kamusal alanda daha az vakit geçirme gibi durumlar yaygınlaşmaktadır. Böylelikle geleneksel etkisini yitiren sosyal kontrol mekanizmaları suç korkusunun artışını kaçınılmaz hâle getirmektedir (Kul, 2013, s. 131; G. Şen, 2022, s. 81).

Toplumsal kontrol yaklaşımına göre toplumsal dayanışma ortamının hâkim olduğu, sosyal kontrol mekanizmalarının işlediği, diğer yandan iç güvenlik hizmetlerinin etkin biçimde çalıştığı bölgelerde suç korkusunun düşük olacağı öngörülmektedir (McGarrell, Giacomazzi & Thurman, 1997, s. 495). Diğer bir ifadeyle iç güvenlik kuvvetlerinin suç olaylarıyla başa çıkamayacağını düşünen bireyler, yaşadıkları bölgede sosyal kontrolü sağlayan mekanizmaların da etkisiz olduğunu düşündüklerinde sorunlarla başa çıkma noktasında büyük bir belirsizlikle karşı karşıya kalmakta ve yoğun şekilde suç korkusu hissetmektedirler (Hale, 1996, s. 118; Taylor & Hale, 1986, s. 154).

iii. Toplumsal Problem Yaklaşımı

Suç korkusunun nedenlerini açıklama amacıyla geliştirilen yaklaşımlardan bir diğeri toplumsal problem yaklaşımıdır. Bireylerin yakın veya uzak çevrelerinde yaşanılan olayları algılama biçimleri toplumsal problem yaklaşımının odak noktasını oluşturmaktadır. Bu yaklaşıma göre bir suçun işlenme biçiminden ziyade suç olayının bireylere nasıl aktarıldığı, bireyler tarafından nasıl yorumlandığı veya değerlendirildiği bireylerin güvenlik algıları açısından daha önemlidir (Dolu vd., 2010, s. 61).

Toplumsal problem yaklaşımına göre bir suçun işlenme biçimi ile o suçun algılanma şekli arasında önemli farklılıklar vardır. Bu nedenle suç korkusu, bir toplum içerisinde gerçekleşen olayların kamuoyuna aktarılma biçimleriyle doğrudan ilişkilidir (Gökulu, 2018, s. 589). Kitle iletişimi ve medya bu noktada hassas bir öneme sahiptir. Nitekim günümüzde bireyler, çevrelerinde olup biten olayları çoğunlukla medya vasıtasıyla öğrenmektedirler. Sahip olduğu geniş ağlar sebebiyle birçok kişiyi etkileme

gücüne sahip olan medya, toplumsal problem yaklaşımının da merkezinde bulunmaktadır (Y. Yavuz, 2019, s. 43). Bu kapsamda yaklaşım, medyanın suç korkusu üzerinde etkisini ele alarak bireylerin güvenlik algılarının şekillenmesinde medyanın rolüne vurgu yapmaktadır.

Toplumsal problem yaklaşımının temel varsayımına göre medyanın suç haberlerini sunuş biçimi bireylerin güvenlik algılarını etkilemektedir. Televizyon veya gazetelerde suç haberlerinin "dolgu" malzemesi olarak kullanılması, geniş kitlelerinin dikkatini çekmek amacıyla suç haberlerinin dramatik bir biçimde aktarılması ve diğer haber türlerine kıyasla suç haberlerine medyada daha yoğun şekilde yer verilmesi bireylerin suça yönelik algılarını etkilemektedir. Nadir olarak gerçekleşen ancak yıkıcı etkilere sahip olan suç olaylarına taşıdıkları haber değeri nedeniyle medyada sıkça yer verilmesi bireylerde söz konusu suçun hayatın olağan akışı içerisinde her an ve her birey tarafından yaşanabilecek bir durum olduğu düşüncesini uyandırmaktadır (Warr, 2000, s. 467). Dolayısıyla bireylerin yakın çevrelerinden, televizyon, radyo ve internet gibi iletişim araçlarından edindikleri bilgiler suç korkusuna yol açabilmektedir. Bu nedenle medya, suç korkusunun kaynağı olarak görülmektedir (Gökulu, 2018, s. 589).

Günümüzde kullanımı oldukça yaygınlaşan sosyal medya uygulamalarının suç korkusu üzerinde önemli etkileri bulunmaktadır. Sosyal medya üzerinden maddi kazanç sağlama veya izlenme sayısını artırma amacıyla asılsız haberlerin yayılması, haberlerin saptırılarak topluma sunulması özellikle toplumun dezavantajlı kesimleri üzerinde baskı oluşturmakta, toplum genelinde suçun her geçen gün daha da yaygınlaştığına dair bir algı meydana getirmektedir (Karasu, 2018, s. 335). Böylelikle kitle iletişimi ve medya araçları suç korkusunun yayılmasına hizmet eden bir unsur hâline gelmektedir. Suçtan korunmak için birtakım önlemler alan bireyler gün geçtikçe çeşitlenen ve sayıları suçları gördükçe suçun korkutucu boyutlara ulaştığını düşünerek alınan önlemlerin yeterli olmayacağını hissetmekte, gündelik hayat içerisinde sürekli bir güvensizlik ve huzursuzluk duygusunun etkisi altına girmektedirler (Y. Yavuz, 2019, s. 43-44).

Toplumsal problem yaklaşımı içerisinde ele alınabilecek olan bir konu da Gerbner'in "Yetiştirme Teorisi" ve bu teori çerçevesinde ortaya atılan "Acımasız

Dünya Sendromu"dur. Yetiştirme Teorisi, Georg Gerbner ve arkadaşları tarafından televizyon yayınlarına uzun süreli maruz kalmanın bireyler üzerindeki algısal etkilerini açıklamak amacıyla geliştirmiştir. Teoriye göre televizyon, toplumun uzun süreli maruz kaldığı bir mesaj sistemidir ve bireylerin gerçeklik algısını yetiştirir (Gerbner & Gross, 1976; Birk-Urovitz & Birk-Urovitz, 2013, s. 206-207). Gerbner, ayrıca medya haberlerine maruz kalmanın boyutlarını üçe ayırmış ve 2 saatten az medya kullanımını hafif; 2-4 saat arası medya kullanımını orta; 4 saat ve daha fazla medya kullanımını ise yüksek (yoğun) medya kullanımı olarak sınıflandırmıştır. Bu sınıflandırmaya göre yüksek seviyede medyaya maruz kalan bireylerde dünyanın acımasız olduğu, insanların çıkarları için her şeyi yapabilecekleri ve bu nedenle dünyanın güvensiz bir yer olduğuna dair bir algı oluşmaktadır. "Acımasız dünya sendromu" olarak adlandırılan bu algı dış dünyaya karşı güvensizlik ve korku ile sonuçlanmaktadır (Gerbner, 1998, s. 185; F. Arslan & Çötok, 2023, s. 242). Algısal süreçleri odak noktasına alan Yetiştirme Teorisi'ne göre suç korkusu, özellikle şiddet içerikli haberlerin bireylerin bilinç altına yerleşmesiyle ortaya çıkmaktadır. Bu yaklaşıma göre kitle iletişim ortamında veya birbirleriyle olan etkileşimleri esnasında bireyler daha önce yaşanmış olan suç olaylarına ilişkin birtakım bilgiler elde etmektedirler. Aktarılan bilgilerin yoğunluğu ve aktarılış biçimine göre bireylerin bilinçaltına her an suç işlendiği durumunu yerleşebilmekte bu durum da suç korkusunu etkilemektedir (Yücel, 2009, s. 286).

Suç korkusu, bireylerin ve toplumların yaşamlarını derinden etkileyen karmaşık bir olgudur. Suç korkusunun nedenleri açıklayan yaklaşımlar, bu olgunun birey ve toplum üzerindeki etkilerinin daha iyi anlaşılmasına katkı sağlamaktadır. Takip eden bölümde, suç korkusunun bireysel ve toplumsal düzeyde ortaya çıkan etkileri ele alınacaktır.

2.3.4.5. Suç Korkusunun Etkileri

Suç korkusu, bireylerin tutum, tavır ve davranışlarına önemli ölçüde tesir ederek yaşam kaliteleri üzerinde sarsıcı sonuçlar doğururken, toplumsal yaşamda da güvensizlik başta olmak üzere ciddi sorunları beraberinde getirmektedir. Bu nedenle suç korkusu, suçun kendisinden daha büyük bir sorun olarak kabul edilmektedir (Kul,

2013). Bu durum, suç korkusunun bireyler ve toplum üzerindeki etkilerinin ne kadar derin olduğunu göstermektedir. Nitekim Jackson ve Stafford'a göre, suç korkusunun etkileri üç aşama şeklinde ortaya çıkmaktadır: İlk olarak, suç korkusu bireyleri doğrudan etki altına almaktadır; ikinci aşamada, bireylerin fiziksel aktivitelerini sınırlamaktadır; son olarak, bireylerin sosyal bağlarını ve topluma yönelik güven duygusunu zayıflatmaktadır (2009, s. 842). Dolayısıyla suç korkusunun etkileri birey düzeyinden başlayarak toplum geneline yayılmaktadır.

a. Birey Düzeyindeki Etkileri

Bireylerin gündelik hayatlarını çeşitli şekillerde etkileyen suç korkusu, birey üzerinde psikolojik, fizyolojik ve davranışsal açıdan bazı sonuçlara yol açmaktadır. Toplumdaki diğer bireylere karşı güvensizlik, topluma yabancılaşma ve yaşam memnuniyetsizliği suç korkusunun psikolojik etkileri arasında gösterilmektedir. Adrenalin seviyesinin artması, kalp atışının hızlanması, hızlı nefes alıp verme gibi çeşitli fizyolojik tepkiler suç korkusunun bireylerde meydana getirdiği etkilerdir. Akıl ve ruh sağlığında bozulma da suç korkusunun yol açtığı psikolojik sonuçlardandır (Doran & Burgess, 2011, s. 9). Suç korkusu nedeniyle bireyler stres, endişe ve güvensizlik duyguları başta olmak üzere içe kapanma, geri çekilme, topluma yabancılaşma gibi olumsuz etkilerle karşılaşabilmekte iken bazı durumlarda suç korkusu anti-sosyal kişilik bozukluklarından akıl hastalıklarına değin çeşitli psikolojik sorunlara yol açabilmektedir (Dolu vd., 2010, s. 58). Ayıca bireylerin suç korkusu nedeniyle kendilerini toplumdan uzaklaştırmaları güçsüzlük ve savunmasızlık algılarını da pekiştirmektedir (W. Skogan, 1986, s. 215). Böylelikle bireylerde geleceğe ilişkin umutsuzluk, huzursuzluk gibi durumlar ortaya çıkabilmekte, huzursuz, gergin ve mutsuz bireylerin sayısı toplumda hızla artmaktadır (Kula & Çakar, 2015, s. 198). Bu açıdan suç korkusu toplumdaki bireylerin iyilik hâli üzerinde de etkiye sahiptir. Toplumda güven duygusunun yitirilmesi sonucunda bireyler arasındaki ilişkinin kalitesi düşmekte, dayanışma ağları etkisini yitirmektedir. Bu nedenle suç korkusu tedavi edilmesi gereken bir halk sağlığı sorunu olarak dahi görülebilmektedir (Aytaç vd., 2015, s. 260). Suç korkusu nedeniyle davranışları kısıtlanan, topluma yabancılaşan, içsel kontrolü zayıflayan bireyler kendilerini sağlıksız hissedebilmekte (Adams & Serpe, 2000, s. 260); bu durum bireylerin öznel

iyi oluş durumlarını etkileyen bir stres faktörü hâline gelebilmektedir (Firdaus, 2017, s. 72; Alfaro-Beracoechea vd., 2018, s. 89; Yazgan & Kurtkapan, 2020, s. 374). Nitekim bu doğrultuda yapılan bir çalışmanın bulgularına göre suç mağduriyeti yaşayan bireylerin mağduriyet yaşamamış bireylere kıyasla gündelik hayatlarında daha mutsuz oldukları tespit edilmiştir (Powdthavee, 2005, s. 331).

Suç mağduru olma korkusu taşıyan bireyler birtakım psikolojik ve fizyolojik etkilerin altında geri çekilme, kaçınma, korunma, saklanma, kendini kısıtlama gibi çeşitli davranışsal tepkiler de gösterebilmektedir (Roseman vd., 1994, s. 207). Suç korkusunun birey davranışları üzerindeki etkisi sakınma, korunma ve birlikte hareket etme şeklinde üçlü ayrıma tabi tutulmaktadır. Kaçınma tepkileri gerçek veya algılanan suça karşı verilen bireysel tepkileri ifade etmektedir. İç güdüsel olarak gelişen bu tepkilerin amacı, bireyi mağdur olma riskiyle karşı karşıya bırakan kişilerden, yerlerden, durumlardan ve eylemlerden kaçınmaktır. Kaçınma tepkileri; geceleri dışarı çıkmamak, belirli bölgelerden geçmemek, toplu taşıma araçlarını kullanmaktan kaçınmak gibi davranışları içermekte iken korunma tepkileri; hırsızlık suçuna karşı bireyin evine kilit ve alarm taktırması, evin dışında korunmak amacıyla biber gazı ve silah taşımak, dövüş sporları öğrenmek gibi davranışları kapsamaktadır. Üçüncü bir tepki durumu olarak ise bireyler birlikte hareket etmeye yönelebilmektedir. Bu, suç önleme faaliyetlerine sponsor olan bir organizasyon veya programa katılmak gibi formel biçimde olabilmekle birlikte mahalle sakinlerinin birbirini kollaması, şüpheli insanların izlenmesi, çevredeki düzensizliklere müdahale edilmesi gibi informel eylem biçimleri şeklinde de ortaya çıkabilmektedir (Gates & Rohe, 1987, s. 427; Karasu, 2017, s. 46-47). Sürekli bir korku hâlinde yaşamak, bireyler üzerinde stres ve gerilim meydana getirmektedir. Bu durum, suç korkusuna bağlı olarak bireylerin belirli alanlardan uzak durma, sosyal etkinliklere daha az katılma ve geceleri dışarı çıkmama gibi davranış değişikliklerine yol açmaktadır. Bu davranışlar, bireylerin kamusal alanda gerçekleşen çeşitli sosyal, kültürel ve ekonomik etkinliklere katılmalarını engelleyerek dolaylı maliyetlere neden olmaktadır (Riger vd., 1981, s. 654).

Suç korkusu bireysel silahlanma gibi risk taşıyan davranışları da pekiştirmektedir (Çoklar & Solak, 2017, s. 314). Bunun yanında bekçi köpeği bulundurma, kamera ve alarm sistemleri kullanma, pencereleri korkuluklarla çevirme,

daha sağlam kapılar tercih etme, bahçe ve site girişlerine güvenlik noktaları kurma gibi çeşitli önlemler de suç korkusu nedeniyle gerçekleşebilmektedir (Doran & Burgess, 2011, s. 10; Ömeroğlu, 2012, s. 343). Kentlerde artan suç olaylarıyla paralel olarak, ebeveynler çocukları üzerinde daha fazla denetim kurmakta ve güvenlik önlemleri almaktadırlar. Bu durum, çocukların diğer bireylerle iletişim kurmasını zorlaştırarak toplumsal yaşama uyum sağlamalarını engellemektedir (Tandoğan, 2018, s. 94). Böylelikle ebeveynlerin algıladıkları suç korkusu, özgeci korku, çocukların fiziksel, sosyal ve duygusal gelişimlerini olumsuz biçimde etkilemektedir (Talu & Avcı, 2019, s. 280).

Suç korkusunun bazı durumlarda bireyler için hayati önem taşıyan işlevsel yönleri de bulunmaktadır. "Suç korkusunun işlevsel yönü" olarak ifade edilen bu durum riskle orantılı bir şekilde gerçekleşen korkunun bireyde kaçınma davranışlarını tetikleyerek suçtan zarar görmesine engel olabilmektedir (J. Clark, 2003, s. 271; Çolpan Erkan vd., 2021, s. 12). Suç korkusu nedeniyle geceleri dışarıya çıkmayan, kamusal alanlarda nadiren bulunan bireylerin suçla karşılaşma riskleri de böylelikle azalmaktadır. Bununla birlikte suç korkusu nedeniyle alınan önlemler bireylerin suç olaylarıyla karşılaşma risklerini azaltsa da toplumsal yaşama yeterince katılmayan; gündelik hayatı kısıtlanan bireylerin yaşam kalitesi önemli ölçüde düşmektedir (Ömeroğlu, 2012, s. 345). Suç korkusunun bireylere kendini koruma fırsatı verme noktasında işlevsel bir yararları olsa da olumsuz etkileri daha ağır basmaktadır.

Suç korkusu iki farklı şekilde bireyselden toplumsala yayılan sonuçlar üretmektedir. Suç korkusu nedeniyle kendilerini savunmasız, güvensiz hisseden bireylerin yaşam kalitesi önemli ölçüde azalmaktadır. Kendilerini savunmasız ve güvensiz hisseden bireylerin yaşam kalitesi önemli ölçüde azalmakta ve bu bireyler, savunmasızlıklarını azaltmak için güvenlik önlemlerine zaman ve para harcamaktadırlar. Bu durum dolaylı olarak toplumsal maliyetleri de artırmaktadır (Moore & Trojanowicz, 1988, s. 3).

b. Toplum Düzeyindeki Etkileri

Suç korkusunun yol açtığı sonuçlar sadece bireyler üzerindeki doğrudan etkiler ile sınırlı değildir. Yoğun güvensizlik hissi içerisinde bulunan, çevresinin güvensiz

olduğuna dair şiddetli bir korku duygusunun etkisi altında olan bireyler toplumsal yaşamdan uzaklaşabilmekte, bu durum sonucunda oluşan korku zamanla kitlesel hâle gelmektedir. Birey üzerinde başlayan suç korkusunun doğrudan etkileri, böylelikle sosyal ilişkilere yayılarak toplumsal bir nitelik kazanmaktadır (Ömeroğlu, 2012, s. 344). Bu nedenle çok sayıda bireyin yoğun suç korkusu içerisinde yaşadığı toplumlar ciddi tehditlerle karşı karşıya kalmaktadırlar (Şenol & Gülver, 2020a, s. 102). Örneğin bazı organize suç örgütlerinin neden olduğu suç olaylarından kaynaklanan korku nedeniyle günümüzde birçok insan ülkesini terk etmekte, göçe zorlanmaktadır (Cantor, 2014, s. 49).

Bireyler arasındaki ilişkileri azaltan, sosyal bağları zayıflatan suç korkusunun en büyük toplumsal etkisi toplumsal barış ve güven ortamının zedelenmesidir (Dolu vd., 2010, s. 58). Güvensizlik hissinin yoğun biçimde hissedildiği kamusal alanlara girmekten kaçınma davranışlarının artması toplumsal huzuru etkilemektedir (Çolpan Erkan vd., 2021, s. 12). Suç korkusu nedeniyle bireyler arasındaki karşılıklı güven ilişkisinin zedelenmesi geleneksel sosyal kontrol mekanizmalarının etkisiz kalmasına yol açmakta, böylelikle suçlular için suç fırsatları artmaktadır (Utma, 2015, s. 503). Suçun toplum içerisinde meydana getirdiği güvensizlik duygusu sosyal ilişkileri bozmakta ve bireylerin yaşam kalitesi düşmektedir (Dönmezer, 1981, s. 31).

Suç korkusu, suç oranının düşük olduğu toplumlar da dahil olmak üzere günümüz toplumlarının yaşadığı en büyük sorunlarından birisidir (Valera & Guàrdia, 2014, s. 195). Günümüz toplumlarında, nüfusun önemli bir kesimi kentsel alanlarda yaşamaktadır. Kentsel yaşamda, suç ve şiddet olayları nedeniyle artan korku önemli bir toplumsal sorun kaynağıdır. Bu sorun, bireylerin kentsel yaşamın sunduğu fırsatlardan ve avantajlardan etkin bir şekilde yararlanmalarını engellemektedir. Bireylerin her an suç mağduru olabileceği korkusuyla yaşamaları kentlerin sosyal ve ekonomik gelişimini de kısıtlamaktadır. Bu durum, kentsel alanların yaşam kalitesini düşürmekte ve kentlerin sunduğu çeşitli fırsatları, riskler ve tehditler nedeniyle kullanılamaz hale getirmektedir (Alkimim vd., 2013, s. 125). Suç korkusu nedeniyle bozulan toplumsal düzen ve düşen yaşam kalitesi devlete ve kamu kurumlarına olan güveni de sekteye uğratmaktadır. İç güvenlik kuvvetlerinin suçla mücadele konusunda

yetersiz kaldığı düşüncesine kapılan bireyler kendi çözümlerini bulma arayışına girmektedirler (Utma, 2015, s. 501).

Bazı suçlular için bir motivasyon kaynağı olan artan sosyo-ekonomik eşitsizlik suç korkusunun toplum düzeyindeki etkilerini ağırlaştıran diğer bir nedendir. Yüksek gelir düzeyine sahip bireyler toplumda kendilerinden farklı olarak gördükleri veya tehdit olduğunu düşündükleri bireylerden uzaklaşmak amacıyla mekândan ayrışmakta ve kendilerini izole etmektedirler. Bu durum bireylerin kentsel alanlar içerisinde "güvenli" yaşam bölgeleri oluşturarak kişisel güvenliklerini teminat altına almaya yönlendirmekte, zamanla kentlerde "yüksek güvenlikli" yerleşim bölgeleri oluşmakta ve böylelikle kentsel ayrışma başlamaktadır. Suç korkusunun artması belirli grupların toplumdan uzaklaşmasına yol açmakta; bireyler kişisel güvenliklerini sağlamak için etrafı duvarlarla çevrili kapalı sitelere taşınmakta, özel güvenlik hizmetleri ve video kamera sistemlerini yoğun şekilde kullanmaktadırlar (Alkimim vd., 2013, s. 125). Bireylerin suça karşı aldıkları eve kapanma, kabalık mekânlarda bulunmaktan kaçınma gibi önlemler bireylerin suçla karşılaşma ihtimali düşürmekle birlikte suç korkusu nedeniyle boşalan cadde ve sokaklar suçların yayılması için yeni fırsatlar meydana getirmektedir. Diğer bir ifadeyle suç korkusuyla kendini koruyan birey, toplumdaki diğer bireylerin suçla karşılaşma ihtimalini yükseltmektedir (Ömeroğlu, 2012, s. 345). Suç korkusu nedeniyle ıssızlaşan mekânlar korku üretmeye başlamaktadır (Çolpan Erkan & Sevin, 2018, s. 317). Sosyo-ekonomik açıdan avantajlı konumda olan bireyler kentin daha korunaklı bölgelerine geçiş yapmakta, suç oranlarının yüksek olduğu bölgelerde yaşayan dezavantajlı bireylerin suç mağduriyeti ile karşılaşma riskleri artmaktadır. Böylelikle başlangıçta suç mağduriyet riskini azaltmaya yönelen, bireylerin rahat ve güvende hissetmelerine yol açacağı düşünülen korunma ve kaçınma davranışları toplumsal anlamda güvensizlik ortamını yaygınlaştırmakta; sosyal, kültürel, ekonomik ve mekânsal ayrışmalara sebep olabilmektedir (Doran & Burgess, 2011, s. 11; Yazgan, 2017, s. 87). Böylelikle kentin içinde ancak kentten ayrı olan, sadece belirli gelir gruplarının yaşadığı yalıtılmış alanlar oluşmakta ve kutuplaşma için yeni bir zemin oluşmaktadır. Suç korkusu nedeniyle kentsel yaşamda bireylerin birbirinden korkar hâle gelmesi etnik kimlik ve ırka dayanan ayrımcılığı körüklemekte, kentin yoksul kesimlerinin yaşadığı bölgelerde

veya gecekondu semtlerinde yaşayan bireylere karşı güçlü bir önyargı oluşmaktadır. Bu güvensizlik durumu ise suç korkusunu beslemektedir (Karasu, 2017, s. 48).

Diğer yandan suç korkusu kadınlar ve yaşlılar gibi toplumsal açıdan dezavantajlı olarak görülen gruplar üzerinde de önemli etkilere sahiptir. Kadınlar ve yaşlıların suç korkusu nedeniyle kendilerini dış dünyadan soyutlamaları, sosyal aktivitelerini kısıtlamaları halihazırda tehditlere karşı kırılgan durumda olduğu düşünülen bu grupların sorunlar karşısındaki dirençlerinin git gide azalmasına neden olmaktadır (Utma, 2015, s. 499). Böylelikle suç korkusu belirli grupların toplumsal yaşamdan uzaklaşmasına neden olarak toplumsal gruplar arasındaki çatışmaları artırmaktadır. Suç korkusu nedeniyle hareketliliği kısıtlanan bireyler toplumsal yaşama dahil olmaktan kaçınmakta, bu uzaklaşma durumu suç korkusunun önlemez boyutlara gelmesi ile sonuçlanmaktadır (Keane, 1998, s. 66; Çoklar & Solak, 2017, s. 314).

Suç korkusu ekonomik yatırımları da etkilemektedir. Korku nedeniyle yatırımcılar daha güvenli ortamlar arayışına girmekte, riskli görülen işler sonlandırılabilmektedir. Bu durum ise ülkelerin ekonomik gelişimleri ve mevcut ekonominin sürdürülebilmesinin önünde engel oluşturmaktadır (Utma, 2015, s. 501). Suç korkusunun artmasıyla birlikte bireylerin toplumsal yaşamdan uzaklaşmakta, bu bölgelerde ticari işletmeler gelir kaybına uğramaktadır. Bu durum işletmelerin kapanmasına yol açabilmekte, suç işlenen bölgelerde faaliyet gösteren işletmeler bu bölgedeki bireylerin ilgisini çekebilecek ürünler pazarlamaya veya çalışma alanlarını değiştirmeye yönelebilmektedir (W. Skogan, 1986, s. 219-220). Ekonomik yatırımların zorlaşması sebebiyle işsizlik sorunu da artış göstermektedir (G. Şen, 2022, s. 86). Sosyo-kültürel etkinlikler ve turizm de suç korkusunun olumsuz etkilerinden payını almaktadır. Suç korkusu nedeniyle bireyler seyahat etmekten kaçınmakta, güvenli olmadığı düşünülen bölgelere gidilmemesi turist sayısının ve turizm gelirlerinin düşmesine yol açmaktadır (Karasu, 2017, s. 48). Bunun yanında suç korkusu nedeniyle bireylerin, özel kuruluşların ve devletlerin güvenlik hizmetlerine yaptıkları harcamaların artması ekonomik maliyetleri artırmaktadır (Ömeroğlu, 2012, s. 343).

Suç korkusu toplum üzerinde birçok olumsuz etki meydana getirse de bireylerin bilinç düzeyiyle yakından ilişkili olarak tam tersi sonuçlara da yol açabilmektedir. Bu açıdan suç korkusu bireyleri ihtiyatlı davranmaya teşvik ederek suç fırsatlarını azaltmaktadır. Ayrıca kişisel güvenlikleri için kilit, alarm, kamera gibi çeşitli güvenlik ekipmanları satın alan bireyler suçun toplumsal maliyetlerinin bir kısmını üstlenmektedirler. Bununla birlikte iç güvenlik kuvvetleri tarafından yürütülen suç kontrol önlemleri için de halk desteği sağlanmaktadır. Dolayısıyla suç karşısında oluşan orantılı korkunun yapıcı biçimde yönlendirilmesiyle suç olaylarına karşı toplumsal destek sağlanmaktadır (Moore & Trojanowicz, 1988, s. 1-2).

Bireylerin çevrelerinde gördükleri düzensizlikler bireylerde topluluk duygusunun gelişmesine ve dayanışmanın artmasına yol açabilmektedir. Suç korkusu yol açtığı etkiler nedeniyle bireylerin kişisel güvenlikleri için gerekli olduğunu düşündükleri önlemleri almalarına, kaçınma ve korunma davranışlarıyla suçla karşılaşma ihtimallerinin azalmasına ve suça karşı bireylerin bir bütün halinde hareket ederek dayanışma ortamının güçlenmesine yardımcı olmaktadır. Örneğin bu konuda yapılan bir çalışmanın bulgularına suç ve diğer toplumsal sorunlar nedeniyle mahalledeki yaşam kalitesinin düşmesi mahalledeki olumsuzluklarla baş edebilmeleri için bireyleri organize olmaya itmektedir (Koschmann & Laster, 2011, s. 43). Özellikle hırsızlık gibi bazı suç türleri üzerinde gelişen suç korkusu, bireyleri sosyal etkileşim kurmaya itmektedir (Özcan, 1994, s. 153). Ancak bu durumun yoğun kentsel alanlardan ziyade düşük suç oranlarına sahip, sosyal uyumun yüksek olduğu genellikle kırsal alanlara özgü olduğu düşünülmektedir. Nitekim ABD'de yapılan bir araştırmanın elde ettiği bulgulara göre suç oranlarının yüksek olduğu kent toplumlarında korku, bireyleri birbirinden uzaklaştıran bir faktördür. Dolayısıyla kentsel yaşamda suç korkusu sosyal uyum ve dayanışma süreçleri sekteye uğratmaktadır (Liska & Warner, 1991, s. 1460). Kentin geneline kıyasla daha korunaklı yaşam alanlarında yaşayan birey sayısının artmasının da toplumun geneli göz önüne alındığında toplumsal bağları zedelenmesi, sosyal dayanışmanın zarar görmesi ile sonuçlanacağı ifade edilmektedir (Ömeroğlu, 2012, s. 345). Tüm bu etkilere bağlı olarak yoğun suç korkusunun yaşandığı bir bölgenin demografik yapısı tamamen değişebilmekte, bu bölgeler suçlular için bir merkez hâline gelebilmektedir (Karakaya, 2015, s. 13).

3. YÖNTEM

Çalışmanın bu kısmında öncelikle araştırma evrenine ilişkin bilgiler verilmiş olup, sonrasında araştırmanın yöntemi ve veri toplama araçları ele alınmıştır. Son olarak araştırmanın sınırlılıkları açıklanmıştır.

3.1. Araştırma Evrenine İlişkin Bilgiler

Araştırma, suç korkusunun çeşitli bireysel ve toplumsal faktörlerden nasıl etkilendiğini açıklamayı amaçlamaktadır. Büyük kentler; nüfus yoğunluğu, ekonomik faaliyetlerin çeşitliliği ve sosyo-kültürel yapının karmaşıklığı nedeniyle suç korkusunun farklı şekillerde ortaya çıkabileceği yerleşim alanlarıdır. Bu doğrultuda araştırmanın evreni Konya ve Şanlıurfa'nın il merkezinde yaşayan 18 yaş ve üzeri tüm bireyler olarak belirlenmiştir.

Bu çerçevede Konya ve Şanlıurfa il merkezlerinde yaşayan bireylerin suç korkusu düzeylerinin tespit edilmesi amacıyla 6360 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu yürürlüğe girmeden önce merkez ilçe olarak adlandırılan Karatay, Meram, Selçuklu; Eyyübiye, Haliliye Karaköprü ilçelerinin dışında yaşayan bireyler çalışma kapsamı dışında tutulmuştur. Söz konusu ilçeler her iki il içerisinde de en fazla nüfusa sahip olan ilk üç ilçe konumundadır. TÜİK tarafından yayınlanan adrese dayalı nüfus kayıt sistemi (ADNKS), son olarak 2023 yılı Aralık ayı verilerini içermektedir. Çizelge 3.1'de görüldüğü üzere ADNKS 2023 yılı verilerine göre Konya'da toplam 2.320.241, Şanlıurfa'da ise 2.213.964 birey ikamet etmektedir. Araştırma kapsamına giren Konya'nın söz konusu üç ilçesinde toplam 1.419.031 (Karatay: 375.919, Meram: 347.341, Selçuklu: 695.771); Şanlıurfa'nın üç ilçesinde ise toplam 1.069.844 (Eyyübiye: 400.084, Haliliye: 392.600, Karaköprü: 277.160) birey yaşamaktadır (TÜİK, 2024a).

Konya ve Şanlıurfa illeri arasındaki nüfus artış hızları karşılaştırıldığında, Şanlıurfa'daki yıllık nüfus artış hızının Konya'dan daha yüksek olduğu görülmektedir. Çizelge 3.1'deki veriler Şanlıurfa'nın daha dinamik bir nüfus yapısına sahip olduğunu gösterirken, Konya'da ise daha dengeli bir nüfus artışı olduğu görülmektedir. Bu veriler, iki ilin sosyo-ekonomik ve demografik yapılarındaki farklılıkları da

yansıtmaktadır. Ayrıca Konya geneli ve Şanlıurfa geneli nüfus toplamlarına bakıldığında il merkezinde yer alan ilçe nüfus toplamlarına kıyasla önemli düzeyde farklılık görünmektedir. Bu durum Konya'da bireylerin ağırlıklı olarak il merkezinde yer alan ilçelerde yaşadığını göstermektedir. İl merkezinde yer alan ilçeler bazında incelendiğinde ise Konya'da; Karatay ve Selçuklu'da nüfus artışının istikrarlı biçimde devam ettiği, Meram ilçesinde yaşayan nüfusun ise azaldığı görülmektedir. Bu durum üzerinde Konya'da kentsel yerleşimin Meram ilçesinden Karatay ve Selçuklu ilçelerine doğru yayılmasının önemli etkisi bulunmaktadır. Diğer yandan, Şanlıurfa'da Karaköprü'de de yüksek nüfus artış hızı görülmekteyken, Haliliye'de yaşayan nüfus ise azalmaktadır. Burada da kentsel yerleşimin Karaköprü ilçesine doğru yayılmasının önemli etkisi vardır.

Çizelge 3.1. Konya ve Şanlıurfa Nüfuslarına İlişkin Veriler

			2023 Nüfusu			
		2022 Toplam Nüfusu	**Kadın**	**Erkek**	**Toplam**	**Yıllık Nüfus Artış Hızı (‰)**
KONYA	Karatay	370.927	188.180	187.739	375.919	13,4
	Meram	348.325	172.047	175.294	347.341	-2,8
	Selçuklu	690.667	340.386	355.385	695.771	7,4
	TOPLAM (3 ilçe)	1.409.919	700.613	718.418	**1.419.031**	6,5*
	İL TOPLAMI	2.296.347	1.167.857	1.152.384	2.320.241	10,4
ŞANLI URFA	Eyyübiye	391.795	201.926	198.158	400.084	20,9
	Haliliye	396.656	196.379	196.221	392.600	-10,3
	Karaköprü	265.035	139.848	137.312	277.160	44,7
	TOPLAM (3 ilçe)	1.053.486	538.153	531.691	**1.069.844**	15,5*
	İL TOPLAMI	2.170.110	1.097.130	1.116.834	2.213.964	20

(Kaynak: TÜİK, 2024a).
*Veriler yazar tarafından hesaplanmıştır.

Nüfus bakımından birbirine yakın olan Konya ve Şanlıurfa illeri sosyo-ekonomik açıdan farklı özelliklere sahiptir. Bunların başında hanehalkı büyüklüğü gelmektedir. Suç korkusunun nedenlerini açıklayan yaklaşımlardan birisi olan Toplumsal Kontrol Yaklaşımı'na göre bir hanede yaşayan birey sayısı sosyal kontrol güçlü bir temel hazırlamaktadır (Alessio, 1978, s. 1). Bu nedenle bireylerin bir hanede bir arada yaşadıkları bireylerin varlığı veya yokluğu sosyal çevrelerine ilişkin önemli bir faktördür. TÜİK 2023 yılı verilerine göre Konya'da hane halkı büyüklüğü ortalama 3,25 kişidir. Şanlıurfa'da hane halkı büyüklüğü ise ortalama 4,67'dir. Büyükşehir belediyeli illerde ortalama hane halkı büyüklüğünün 3,23 olduğu göz önüne

alındığında Konya'nın büyükşehir belediyeli illerdeki hane halkı büyüklüğü ortalaması (3,25) ile hemen hemen aynı seviyede bulunduğu, Şanlıurfa'nın ise büyükşehir belediyeli iller içerisinde en yüksek hanehalkı büyüklüğü ortalamasına sahip olduğu görülmektedir.

Hanehalkı tiplerine bakıldığında Konya ile Şanlıurfa arasındaki farklılıklar dikkat çekicidir. Çizelge 3.2'de görüldüğü üzere Konya'da bir hanede tek başına yaşayan birey sayısı Türkiye ortalamasının ve Şanlıurfa'nın neredeyse iki katıdır. Konya'da özellikle tek kişilik ve tek çekirdek aileden oluşan hanehalkı sayıları dikkat çekicidir. Şanlıurfa, hanehalkı sayısında Türkiye ortalamasının üzerindedir. Diğer yandan, Şanlıurfa'da tek kişilik hanehalkı sayısı da Türkiye ortalamasının altındadır. Bu, Şanlıurfa'da daha geleneksel ve kalabalık aile yapılarının yaygın olabileceğini düşündürmektedir.

Çizelge 3.2. Konya ve Şanlıurfa Hanehalkı Tiplerine Göre Hanehalkı Sayıları

HANEHALKI TİPLERİ	KONYA	ŞANLI URFA	TÜRKİYE GENELİ	TÜRKİYE ORT.*
Tek kişilik hanehalkı	114.808	56.589	5.192.825	64.109
Tek çekirdek aileden oluşan hanehalkı	469.960	334.055	16.779.240	207.151
En az bir çekirdek aile ve diğer kişilerden oluşan hanehalkı	93.885	67.740	3.476.510	42.920
Çekirdek aile bulunmayan birden fazla kişiden oluşan hanehalkı	13.769	7.998	860.757	10.627
TOPLAM	692.422	466.382	26.309.332	324.807

(Kaynak: TÜİK, 2024c).
*Türkiye ortalamaları yazar tarafından hesaplanmıştır.

Konya ile Şanlıurfa arasında tek çekirdek aile türlerinde belirgin farklar bulunmaktadır. Çizelge 3.3'teki verilere bakıldığında Konya, özellikle "eşler ve çocuklardan oluşan çekirdek aile" kategorisinde Türkiye ortalamasının çok üzerindedir. Şanlıurfa ise "eşler ve çocuklardan oluşan çekirdek aile" sayısında Türkiye ortalamasının üzerindedir, ancak "sadece eşlerden oluşan çekirdek aile" sayısında ortalamanın altındadır. Bu durum kentlerde çekirdek aile yapılarının yaygın olduğunu göstermekle birlikte, Şanlıurfa'da geleneksel, geniş ve çocuklu aile yapılarının yaygın olduğunu işaret etmektedir. Ayrıca Şanlıurfa'daki tek kişilik hanehalkı sayısının Türkiye ortalamasının altında olması, geleneksel aile yapısının

hâkim olduğunu desteklemektedir. Şanlıurfa, 256.051 kişi ile "eşler ve çocuklardan oluşan" ailelerde Türkiye ortalamasının oldukça üzerindedir. Konya'da ise, 469.960 kişi ile bu tür aileler modern şehir yaşamının bir yansıması olarak yüksek bir orana sahiptir. Bu veriler, Şanlıurfa'da geleneksel aile yapılarının ve geniş ailelerin, Konya'da ise modern, çekirdek aile yapılarının daha yaygın olduğuna işarettir. Diğer yandan söz konusu farklılıklar, kentleşme, eğitim ve ekonomik gelişmişlik gibi sosyo-ekonomik faktörlerle de yakından ilişkilidir.

Çizelge 3.3. Konya ve Şanlıurfa Tek Çekirdek Aileden Oluşan Hanehalklarının İllere ve Türüne Göre Sayısı

TEK ÇEKIRDEK AILEDEN OLUŞAN HANEHALKLARININ İLLERE VE TÜRÜNE GÖRE SAYISI	KONYA	ŞANLIURFA	TÜRKİYE GENELİ TOPLAM	TÜRKİYE ORTALAMASI*
Sadece eşlerden oluşan çekirdek aile	112.282	29.603	3.673.768	45.355
Eşler ve çocuklardan oluşan çekirdek aile	288.464	256.051	10.310.726	127.293
Baba ve çocuklardan oluşan çekirdek aile (tek ebeveyn)	16.231	12.397	629.921	7.777
Anne ve çocuklardan oluşan çekirdek aile (tek ebeveyn)	52.983	36.004	2.164.825	26.726
Toplam (Tek çekirdek aileden oluşan hanehalkı)	469.960	334.055	16.779.240	207.151

(Kaynak: TÜİK, 2024c).
*Yazar tarafından hesaplanmıştır.

Çizelge 3.4'te yer alan Konya, Şanlıurfa ve Türkiye genelinde genç nüfusun (15-24 yaş) toplam nüfus içerisindeki oranlarına bakıldığında, Şanlıurfa'nın %18,5'lik orana sahip olduğu görülmektedir. Bu oran, Şanlıurfa'da genç nüfusun yoğun olduğunu ve demografik yapının genç yaş grubuna doğru eğilim gösterdiğini ortaya koymaktadır. Konya'da ise genç nüfus oranı %16,2 olup, Türkiye genel ortalamasının (%15,1) üzerinde ancak Şanlıurfa'nın altında yer almaktadır.

Çizelge 3.4. Konya ve Şanlıurfa Genç Nüfusun (15-24 yaş) Toplam Nüfus İçerisindeki Oranı

KONYA	16,2
ŞANLIURFA	18,5
TÜRKİYE GENELİ	15,1

(Kaynak: TÜİK, 2024d)

Çizelge 3.5'te Konya, Şanlıurfa ve Türkiye genelindeki kır, orta yoğun kent ve yoğun kent nüfusları yer almaktadır. TÜİK tarafından üretilen istatistiklerde kullanılan kent-kır sınıflaması 2012 yılında çıkarılan 6360 sayılı Kanun gibi yasal düzenlemeler sonucu idari bölünüş yapısında meydana gelen değişikliklerden önemli derecede etkilenmiştir. Bu kapsamda kent-kır tanımlarının revize edilmesi sorumluluğu TÜİK'e verilmiş ve TÜİK bu sorumluluğu yerine getirme amacına yönelik olarak Avrupa İstatistik Ofisi tarafından geliştirilen "Kentleşme Derecesi"ni esas alan kır, orta yoğun kent ve yoğun kent sınıflamasını yapmıştır. Bu doğrultuda "Yoğun kent, nüfusun en az %50'sinin kent merkezi gridlerinde yaşadığı yerleşim yerlerini; orta yoğun kent, yoğun kent ve kır olma koşullarını sağlamayan yerleşim yerlerini; kır ise nüfusun %50'sinden fazlasının kırsal gridlerde yaşadığı yerleşim yerlerini ifade etmektedir. Çizelge 3.5'deki verilere bakıldığında Konya'da toplam nüfusun yaklaşık %20'si kırsal, %18'i orta yoğunlukta kent ve %61'i yoğun kent alanlarında yaşamaktadır. Konya'da yoğun kent nüfusu, toplam nüfusun büyük bir bölümünü oluşturmakta, kırsal alanlarda yaşayan nüfus ise görece olarak daha azdır. Şanlıurfa'da ise toplam nüfusun %34'ü kırsal, %12'si orta yoğunlukta kent ve %53'ü yoğun kent alanlarında yaşamaktadır. Şanlıurfa'da kırsal nüfus, Konya'ya kıyasla daha yüksek bir orana sahiptir, bu da bölgedeki tarımsal faaliyetlerin ve kırsal yaşamın önemli olduğunu göstermektedir. Türkiye genelinde ise toplam nüfusun %17'si kırsal, %15'i orta yoğunlukta kent ve %68'i yoğun kent alanlarında yaşamaktadır. Konya bu açıdan Türkiye ortalamasına yakın görünümdedir.

Çizelge 3.5. Konya ve Şanlıurfa Kırsal-Kentsel Nüfus Verileri

	Kır Nüfusu	**Kırsal Nüfus* (%)**	**Orta Yoğun Kent Nüfusu**	**Orta Yoğun Kent Nüfusu* (%)**	**Yoğun Kent Nüfusu**	**Yoğun Kent Nüfusu* (%)**	**Toplam Nüfus**
KONYA	470.787	20,5	417.705	18,2	1.407.855	61,3	2.296 347
ŞANLIURFA	746.375	34,4	265.877	12,3	1.157.858	53,3	2.170 110
TÜRKİYE	14.715.790	17,3	12.629.180	14,8	57.934.583	67,9	85.279.553

(Kaynak: TÜİK, 2023a).
*Yazar tarafından hesaplanmıştır.

Çizelge 3.6'da gösterilen ve TÜİK tarafından en son 2021 yılı verilerini içeren Konya ve Şanlıurfa'nın elektrik tüketimi verileri incelendiğinde, her iki ilin farklı

sektörlerdeki tüketim eğilimleri dikkat çekmektedir. Verilere göre Konya; sanayi, ticarethane ve mesken tüketimlerinde Şanlıurfa'nın oldukça önünde yer almaktadır. Bu, Konya'nın daha gelişmiş bir sanayi altyapısına ve ticari faaliyete sahip olduğunu göstermektedir. Şanlıurfa ise tarımsal sulama, elektrik tüketiminde Konya'yı oldukça geride bırakmaktadır. Bu durum tarımın Şanlıurfa'da en önemli ekonomik faaliyet olduğunu ve sulama gereksiniminin çok yüksek olduğunu işaret etmektedir. İki il kıyaslandığında Şanlıurfa'nın sanayi ve ticari faaliyetlerde Konya'ya kıyasla daha az gelişmiş olduğu, ancak tarımsal üretimin belirgin bir şekilde ön planda olduğu anlaşılmaktadır.

Çizelge 3.6. Konya ve Şanlıurfa Kullanım Yerlerine Göre Elektrik Tüketimi (Mwh)

	Resmi Daire	Sanayi İşletmesi	Ticarethane	Mesken	Tarımsal Sulama	Sokak Aydınlatma	Diğer
KONYA	220.629	3.722.235	1.809.711	1.429.540	1.271.365	170.174	780.145
ŞANLI URFA	245.088	704.039	546.363	1.059.269	3.658.316	70.933	20.812

(Kaynak: TÜİK, 2024a).

Çizelge 3.7'de gösterilen, sonuncusu 2023 yılında yayınlanan TÜİK İl Bazında Gayrisafi Yurt İçi Hasıla, 2022 verilerine göre Konya'da kişi başına düşen gayri safi yurtiçi hasıla (GSYH) Türkiye genelindeki kişi başı GSYH'nin altında olsa da Şanlıurfa'ya kıyasla oldukça yüksek bir değere sahiptir. Bu açıdan Konya, Türkiye ortalamasına oldukça yaklaşan bir görünümdedir. Şanlıurfa ise Türkiye genelindeki kişi başı GSYH'nin oldukça altında bir değere sahiptir. Bu, Şanlıurfa'nın ekonomik olarak Türkiye'nin diğer bölgelerine kıyasla daha dezavantajlı bir konumda olduğunu göstermektedir. Nitekim Şanlıurfa, Van (54,272) ve Ağrı (55,296)'dan sonra Türkiye'de kişi başına GSYH'nin en düşük olduğu üçüncü il konumundadır.

Çizelge 3.7. Konya ve Şanlıurfa Kişi Başına GSYH (TL) Verileri

KONYA	140.328 TL
ŞANLIURFA	64.416 TL
TÜRKİYE GENELİ	176.651 TL

(Kaynak: TÜİK, 2023b).

Çizelge 3.8, araştırma evreninde yer alan ilçelerin sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasına ilişkin verileri içermektedir. Türkiye'de 1960'lı yıllardan bu yana yapılan

Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksi (SEGE) çalışmaları, ilçe, il ve bölgelerin gelişmişlik düzeylerinin tespit edilmesi amacına hizmet etmektedir. Bu kapsamda Türkiye'deki tüm ilçelerde (973 ilçe) yürütülen İlçe SEGE-2022 çalışması kapsamında ilçelerin sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksi skorları üretilmiş ve bu skorlara göre ilçelerin sıralaması yapılarak Türkiye genelindeki kademeleri belirlenmiştir. Sosyo-ekonomik gelişmişliğin ölçütleri olan demografi, istihdam ve sosyal güvenlik, eğitim, sağlık, finans, rekabetçilik, yenilikçilik ve yaşam kalitesi değişkenleri aracılığıyla yapılan çalışmanın bulgularına göre (Acar vd., 2022); Konya'nın ilçeleri, genel sıralamalarda ve gelişmişlik skorlarında belirgin bir üstünlük göstermektedir. Şanlıurfa'nın ilçeleri, özellikle Karaköprü dışındaki ilçeler, Konya'nın ilçeleriyle karşılaştırıldığında daha düşük genel sıralama ve skora sahiptir. Karaköprü, Şanlıurfa'nın en yüksek skora sahip ilçesi olmasına rağmen, Konya ilçelerinin gerisindedir. Haliliye ve Eyyübiye, Şanlıurfa'nın düşük gelişmişlik skorları ile dikkat çekmekte iken bu durum Şanlıurfa'da ilçelerin sosyo-ekonomik gelişmişlik açısından Konya'daki ilçelere kıyasla geride kaldığını işaret etmektedir.

Çizelge 3.8. İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması 2022

	İlçe Adı	Genel Sıralama	İl İçindeki Sıralama	Skor	Gelişmişlik Kademesi
KONYA	Selçuklu	21	1	2,562	1
	Karatay	82	2	1,481	2
	Meram	124	3	1,053	2
ŞANLIURFA	Karaköprü	232	1	0,446	2
	Haliliye	304	2	0,096	3
	Eyyübiye	688	3	-0,568	5

(Kaynak: Acar vd., 2022).

3.2. Araştırmanın Yöntemi ve Veri Toplama Araçları

Çalışma, nicel araştırma yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma evreninin tamamına ulaşmak mümkün olmadığından örneklem yoluyla hedef kitleden veri toplanması tercih edilmiştir. Örneklemedeki amaç hedef kitleye genelleme yapmaktır (Anderson, 1990, s. 196). Örneklem seçiminde küme örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Küme örnekleme, evren genişliğinin çok büyük ve birimlerin geniş bir coğrafi alana yayıldığı durumlarda örneklemin evrendeki birimlerden rastgele seçim yoluyla değil de bu birimlerden oluşturulan gruplardan rastgele seçim yapma yoluyla

oluşturulmasıdır. Küme örnekleme yönteminin avantajı evrenden daha heterojen sonuçlar alınabilmesine imkân sağlamasıdır (S. Kılıç, 2013, s. 45-46). Bu doğrultuda araştırmanın örneklem tespitinde Konya ve Şanlıurfa il merkezinde bulunan ilçelerde yaşayan 18 yaş ve üzeri bireyler temel alınmış, bu kentlerin diğer ilçelerinde yaşayan bireyler araştırma kapsamı dışında tutulmuştur. Örneklem sayısının tespiti için TÜİK tarafından yayınlanan verilerde 18 yaş ve üzeri birey sayısına ulaşılamadığından bu veriler TÜİK Talep Yönetimi Sistemi aracılığıyla elde edilmiştir. Söz konusu 2023 yılı ADNKS verilerine göre Konya il merkezinde yer alan ilçelerde yaşayan 18 yaş ve üstü birey sayısı 1.008.628'dir. Çizelge 3.9'daki verilere göre Şanlıurfa ili merkezinde yer alan ilçelerde bu sayı 602.872'dir.

Çizelge 3.9. Yaş Gruplarına Göre Nüfus Dağılımları

	0-18 yaş	**18 yaş ve üstü**
Karatay	120.393	255.526
Meram	98.792	248.549
Selçuklu	191.218	504.553
Toplam	410.403	**1.008.628**
Eyyübiye	196.255	203.829
Haliliye	165.067	227.533
Karaköprü	105.650	171.510
Toplam	466.972	**602.872**

(Kaynak: TÜİK, 2024d).

Çizelge 3.10'da görüldüğü üzere örneklem sayısının tespitinde 100.000 üzeri nüfus için 382, bir milyon üzerindeki nüfus için 384 sayısı kabul edilmektedir (Anderson, 1990, s. 202). Bu bağlamda ulaşılması gereken örneklem büyüklüğü Şanlıurfa il merkezinde yer alan ilçelerde ikamet eden 382 birey iken Konya için il merkezinde yer alan ilçelerde ikamet eden 384 bireydir. Veri toplama sürecinde yaşanabilecek aksaklıklar da göz önüne alınarak bu sayı %10 artırılarak her il için 425 olarak belirlenmiştir. Anket formunun uygulanması için Harran Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'ndan 04.01.2024 tarih ve 297047 sayılı karar ile etik kurul onayı alınmıştır. %95 güvenirlik düzeyi ve %5 hata payı kabul edilerek örneklemde yer alan katılımcılara anket formu uygulanmıştır.

Çizelge 3.10. Farklı Büyüklükteki Nüfus Kümeleri İçin Örneklem Sayısı

Evren Büyüklüğü (Nüfus)	Kabul Edilebilir Hata Payı İçin Gerekli Örneklem Sayısı (%95 Güvenilirlik Düzeyi)			
	%5	%4	%3	%2
100	79	85	91	96
500	217	272	340	413
1.000	277	375	516	705
5.000	356	535	879	1.622
50.000	381	593	1.044	2.290
100.000	382	596	1.055	2.344
1.000.000	384	599	1.065	2.344
25.000.000	384	600	1.067	2.400

(Kaynak: Anderson, 1990, s. 202).

Anket formu tasarlanırken, literatürde daha önce kullanılmış olan güvenirlik düzeyleri yüksek ölçeklerden yararlanılmıştır. Araştırmada kullanılan anket formu, ölçekler ile bireylerin sosyo-demografik ve kişisel özelliklerini belirlemeye yönelik sorulardan oluşmaktadır. Ölçekler, araştırmanın amacına uygun olarak geliştirilmiş olup, bireylerin suç korkusunu, genel güvensizlik algılarını, suç mağduriyeti risk algılarını, yakın çevrelerine yönelik algılarını, sosyal bütünleşme düzeylerini, korunmacı/kaçınmacı davranış pratiklerini ve iç güvenlik algısını etkileyen faktörleri ölçmeye yönelik maddeler içermektedir. Sosyo-demografik sorular ise katılımcıların yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, gelir durumu, sosyal medya kullanım düzeyi gibi kişisel özelliklerini belirlemek amacıyla sorulmuştur. Bu sayede, elde edilen veriler, suç korkusunu ve iç güvenlik algısını etkileyen demografik değişkenler ile diğer faktörler arasındaki ilişkilerin analiz edilmesine olanak tanıyacağı varsayılmıştır.

Araştırmada kullanılan ölçekler Ferraro (1995) tarafından geliştirilen ve Özaşçılar tarafından Türkçe'ye uyarlanan "Suç Korkusu: Mağduriyet Riskinin Yorumlanması" adlı çalışmada kullanılan, güvenirlik ve geçerliği kabul edilen ölçeklerdir (2006). Araştırmada kullanılan diğer bir ölçek ise Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı ile Avrupa Birliği ortaklığında sürdürülen "İç Güvenlik Sektörünün Sivil Gözetiminin Güçlendirilmesi Projesi (SGGP)" kapsamında kullanılan "İç Güvenlik Kuvvetleri Hakkında Genel Algı"yı ölçmeye yönelik maddelerden oluşmaktadır (Farren vd., 2020). SGGP kapsamında "bireysel ve kurumsal kapasite oluşturma" bileşeni çerçevesinde vatandaşların İGK'lerin çalışmalarına duydukları

güveni ve memnuniyeti ölçmek amacıyla geliştirilen bu ölçek de toplam 14 maddeden oluşmaktadır (Farren vd., 2021, s. 2).

Çalışma kapsamında oluşturulan anket formu bu ölçekler ışığında hazırlanmıştır. Söz konusu ölçeklerde yer alan sorular 3'lü, 4'lü, 5'li ve 10'lu likert ölçeklerinin yanı sıra "evet/hayır" yanıtlarını içeren ikili (dikotomik) sorulardan oluşmaktadır. Araştırma kapsamındaki tüm maddelerin aynı likert ölçeği üzerinde değerlendirilmesinin sonuçların yorumlanmasını kolaylaştıracağı ve tutarlılığı arttıracağı varsayımı altında sorular 27, 29, 44, 46 (ikili) ve 28, 30 ve 45. (çok seçenekli) sorular dışında 5'li likert tipinde yapılandırılmıştır. Dönüştürülen ölçekler kullanılmadan önce Konya ve Şanlıurfa illerinde 30'ar katılımcı üzerinde pilot çalışma yapılarak ölçeklerin güvenirliği test edilmiştir. Ayrıca ölçeklerin yapı geçerliğini test etmek için doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır.

Çizelge 3.11'de bazı tanımlayıcı bilgilerin gösterildiği katılımcılar, anket soruları hakkında ön bilgisi olmayan bireylerden seçilmiştir.

Çizelge 3.11. Pilot Çalışmaya Katılan Katılımcılara İlişkin Tanımlayıcı Bilgiler

	Konya		***Şanlıurfa***	
Yaş Dağılımları	***f***	***%***	***f***	***%***
18-24 yaş	11	36,7	10	33,3
25-34 yaş	4	13,3	11	36,7
35-44 yaş	2	6,7	3	10,0
45-54 yaş	6	20,0	2	6,7
55-64 yaş	6	20,0	2	6,7
65 yaş ve üzeri	1	3,3	2	6,7
Cinsiyet Dağılımları	***f***	***%***	***f***	***%***
Kadın	15	50	13	43,3
Erkek	15	50	17	56,7
Öğrenim Düzeyi Dağılımları	***f***	***%***	***f***	***%***
Herhangi bir okul bitirmeyen	-	0	1	3,3
İlköğretim/ortaöğretim mezunu	2	6,7	1	3,3
Lise mezunu	8	26,7	6	20
Ön lisans/lisans mezunu	19	63,3	14	46,7
Yüksek lisans/doktora mezunu	1	3,3	7	23,3
Toplam	30	100	30	100

Yapılan her bir pilot çalışmanın ardından katılımcılara anket formunda anlamakta güçlük çektikleri yerler sorulmuş; geri dönüşler neticesinde muğlak olduğu konusunda güçlü bir kanı bulunan sorularda dil ve anlatım açısından çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. Bu doğrultuda anket formunun suç mağduriyet risk algısını ölçen 17-26. soruları hakkında birden fazla katılımcı tarafından anketin ilk 10 sorusundaki sorular ile benzer olduğu yönünde geri bildirimde bulunulmuştur. Buradan hareketle anket formunun 17-26. soru cümlelerinin başına bireylerin sorulara gelecek yılı düşünerek cevap vermelerini sağlamak ve suç korkusu ile mağduriyet risk algısı arasındaki ayrımı vurgulamak amacıyla "(gelecek yıl içinde)" ifadesi yerleştirilmiştir. Pilot çalışmada uygulanan anket formunda sosyo-demografik ve kişisel özellikleri ölçen sorular içerisinde boy ve kilo bilgisi ölçüm verisi elde edebilmek amacıyla açık uçlu şekilde sorulmuştur. Ancak bazı katılımcılar tarafından bu sorular kimlik belirleyici işaret olabileceği nedeniyle eleştirilmiş ve bu geri dönüş doğrultusunda ilgili sorular da kategorik hâle getirilmiştir. Gerekli düzenlemeler yapıldıktan sonra anket formu, örneklem grubu üzerinde uygulanmaya hazır hâle getirilmiştir. Pilot çalışma olarak uygulanan anket formları örnekleme dahil edilmemiştir.

Araştırma kapsamındaki ölçekler, suç mağduriyet korkusu, genel güvensizlik algısı, suç mağduriyet risk algısı, yakın çevre düzensizlik algısı, sosyal bütünleşme düzeyi, korunmacı/kaçınmacı davranış pratikleri ve İGK güven algısına yönelik değerlendirme araçlarını içermektedir. Pilot çalışma sırasında elde edilen verilerin Cronbach's Alpha güvenilirlik katsayıları, Çizelge 3.12'de sunulmuştur. Cronbach's Alpha değerinin 0,70 ve üzerinde olması bir ölçme aracının güvenirliği için yeterli kabul edilmektedir (Büyüköztürk, 2011, s. 171). Ayrıca 0.61 ile 0.80 arasındaki değerler, ölçeğin orta düzeyde bir güvenilirliğe sahip olduğunu göstermekteyken, 0.80-1.00 arasındaki değerler ise yüksek güvenilirlik göstermektedir (S. Kılıç, 2016, s. 48). Bu açıdan pilot çalışmanın güvenirlik açısından genel olarak başarılı olduğu ve ölçeklerin güvenilir sonuçlar verdiği görülmektedir.

Çizelge 3.12. Pilot Çalışma Sonrası Ölçeklerin Cronbach's Alpha Güvenirlik Katsayıları

	UYGULAMA YERİ			
	KONYA (n=30)		ŞANLIURFA (n=30)	
Ölçek	Güvenirlik Katsayısı (α)	Yorum	Güvenirlik Katsayısı (α)	Yorum
Suç Mağduriyet Korkusu	0.95	Yüksek güvenirliktedir.	0.92	Yüksek güvenirliktedir.
Genel Güvensizlik Algısı	0.89	Yüksek güvenirliktedir.	0.93	Yüksek güvenirliktedir.
Suç Mağduriyet Risk Algısı	0.94	Yüksek güvenirliktedir.	0.94	Yüksek güvenirliktedir.
Yakın Çevre Düzensizlik Algısı	0.90	Yüksek güvenirliktedir.	0.83	Yüksek güvenirliktedir.
Sosyal Bütünleşme Düzeyi	0.75	Orta düzeyde güvenirliktedir.	0.61	Orta düzeyde güvenirliktedir.
Korunmacı/Kaçınmacı Davranış Pratikleri	0.65	Orta düzeyde güvenirliktedir.	0.76	Orta düzeyde güvenirliktedir.
İç Güvenlik Kuvvetleri Güven Algısı	0.80	Yüksek güvenirliktedir.	0.92	Yüksek güvenirliktedir.

Araştırma kapsamında uygulanan anket formu, toplamda 85 soru ve 9 bölümden oluşmaktadır. Anket formunda sorulan soru ve bölümlere ilişkin bilgiler Çizelge 3.13'te gösterilmiştir. Anket formunun son kısmında yer alan 15 soru, katılımcıların sosyo-demografik özelliklerini tespit etmeye yöneliktir. Sosyo-demografik bilgilerin anketin sonunda yer almasının amacı, katılımcıların kişisel bilgilerinin anket sonuçlarını etkileyeceği endişesinden uzak, daha samimi ve dürüst yanıtlar vermelerini sağlamaktır.

Çizelge 3.13. Anket Formunda Yer Alan Soru Grupları

ÖLÇÜLEN DURUM	SORU ARALIĞI	AÇIKLAMA
Suç Mağduriyet Korkusu	1-10	Katılımcıların genel suç korkusu durumlarını ölçmeye yönelik sorular.
Güvensizlik Hissi	11-16	Katılımcıların çeşitli durumlarda kendilerini ne düzeyde güvende hissettiklerine ilişkin sorular.
Suç Mağduriyet Risk Algısı	17-26	Katılımcıların bilişsel olarak algıladıkları risk düzeylerini ölçmeye yönelik sorular.
Mağduriyet Deneyimi	27-30	Katılımcıların doğrudan ve dolaylı mağduriyet durumlarını ölçmeye yönelik sorular.
Yakın Çevre Düzensizlik Algısı	31-39	Katılımcıların yaşadıkları yerlerde belirli durumları ne ölçüde sorun olarak gördüklerine ilişkin sorular.

Sosyal Bütünleşme Düzeyi	40-46	Katılımcıların yaşadıkları yerlere olan aidiyet durumlarını ölçmeye yönelik sorular.
Korunmacı/Kaçınmacı Davranış Pratikleri	47-56	Katılımcıların suç mağduru olmamak amacıyla aldıkları önlemlere ilişkin sorular.
İç Güvenlik Kuvvetlerine Duyulan Güven Algısı	57-70	Katılımcıların iç güvenlik kuvvetlerine duydukları güveni ölçmeye yönelik sorular.
Sosyo-demografik ve Kişisel Özelliklere İlişkin Sorular	71-85	Katılımcıların sosyo-demografik ve kişisel özelliklerini tespit etmeye yönelik sorular.

Bu doğrultuda, Konya'nın Karatay, Meram ve Selçuklu ilçelerinde ikamet eden toplam 434 birey, Şanlıurfa'nın Eyyübiye, Haliliye ve Karaköprü ilçelerinde ikamet eden 454 birey üzerinde anket formu uygulanmıştır. Veri analizi öncesinde, anket formlarında yer alan kontrol sorularını doğru yanıtlamayan katılımcıların verileri araştırmadan çıkarılmıştır. Anket formunun tasarımında dört farklı kontrol sorusuna yer verilmiştir. Birbirleriyle bağlantılı olan; 27 ve 28; 29 ve 30; 44 ve 45; 76 ile 77. sorular katılımcıların dikkatini ölçmeye yönelik ifadeler içermektedir. Bu kontrol sorularına verilen yanıtlar incelenerek çelişkili yanıtların tespit edildiği ve uç değerlerin görüldüğü Konya'da 32, Şanlıurfa'da ise 48 anket formu geçersiz sayılmıştır. Sonuç olarak, Konya'da 402, Şanlıurfa'da ise 406 olmak üzere toplam 808 anket formu araştırma kapsamına alınmıştır.

Anketler mümkün olduğunca yüz yüze uygulanmış olup ankete katılmak isteyip zaman kısıtı nedeniyle yüz yüze ankete dahil olamayan bireylere online anket formu uygulanmıştır. Çevrimiçi anketler bireylerin gündelik yaşam içerisinde ankete hızlı ve yanıltıcı cevaplar verebileceği düşüncesi altında özellikle hafta içi akşamları ve hafta sonları kitle iletişim araçları vasıtasıyla bireylere ulaştırılmıştır. Anket formları uygulanmadan önce katılımcılara suç korkusu hakkında kısaca bilgi verilmiş ve sorulara yanıt vermekten her an vazgeçebilecekleri hatırlatılmıştır. Bu doğrultuda anket formlarının 347'si online anket formlarından elde edilmiş; 461 form ise katılımcılarla yüz yüze görüşmeler neticesinde doldurulmuştur. Bu noktada güvenirliğin artırılması amacına yönelik olarak anket formları genellikle gündüz saatlerinde veya hafta sonları park gibi kamusal alanlarda boş vakitlerini değerlendiren

bireyler üzerinde uygulanmış ve verilerin toplanma süreci her iki ilde de 27 Nisan 2024-26 Temmuz 2024 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir[9].

Pilot çalışma sonrasında yapılan düzenlemelerin ardından anket formunun örneklem üzerinde uygulanması aşamasına geçilmiştir. Veri toplama sürecinin tamamlanmasının ardından yapılan güvenirlik analizine göre hem Konya hem de Şanlıurfa'da uygulanan ölçeklerin genel olarak yüksek güvenirlik sergiledikleri görülmüştür. "Suç Mağduriyet Korkusu", "Genel Güvensizlik Algısı", "Suç Mağduriyet Risk Algısı", "Yakın Çevre Düzensizlik Algısı" ve "İç Güvenlik Kuvvetleri Güven Algısı" ölçeklerinin Cronbach's Alpha değerleri her iki ilde de 0.80'in üzerinde olup, yüksek güvenirliğe sahiptir. Ancak, "Sosyal Bütünleşme Düzeyi" ölçeği Konya'da orta düzeyde (α=0.77) güvenirlik gösterirken, Şanlıurfa'da yüksek düzeyde (α=0.80) güvenirlik göstermiştir. "Korunmacı/Kaçınmacı Davranış Pratikleri" ölçeği ise her iki ilde de orta düzeyde güvenirliğe sahip olmuştur. Çizelge 3.14'te yer alan bu sonuçlar, genel olarak ölçeklerin güvenilir olduğunu göstermektedir.

[9] Warr (2000, s. 467) suç korkusunun, nadiren gerçekleşen ancak yıkıcı etkiler meydana getiren olayların medya tarafından sıkça gündeme getirilmesiyle bireylerde bu tür suçların her an yaşanabileceği algısını oluşturduğunu vurgulamaktadır. Benzer şekilde Gökulu (2018, s. 589) da bireylerin medya aracılığıyla edindikleri bilgilerin suç korkusunu artırıcı bir rol oynadığını belirtmektedir. 2024 yılının Ağustos, Eylül ve Ekim aylarında Türkiye'de peş peşe yaşanan cinayetler, terör saldırıları ve benzeri olaylar da bu bağlamda dikkat çekmektedir. Bu olayların toplumsal hafızadaki etkisi, suç korkusunun dinamik yapısını ve medyanın bu korkuyu besleyen rolünü göstermektedir. Ancak, bu araştırmada kullanılan verilerin söz konusu dönemin dışında toplanmış olması, suç korkusunun dönemsel ve medya etkisine bağlı değişken yapısının değerlendirilmesi açısından önem arz etmektedir.

Çizelge 3.14. Çalışmada Kullanılan Ölçeklerin Cronbach's Alpha Güvenirlik Katsayıları

	UYGULAMA YERİ:			
	KONYA (n=402)		ŞANLIURFA (n=406)	
Ölçek	Güvenirlik Katsayısı (α)	Yorum	Güvenirlik Katsayısı (α)	Yorum
Suç Mağduriyet Korkusu	0.94	Yüksek güvenirliktedir.	0.89	Yüksek güvenirliktedir.
Genel Güvensizlik Algısı	0.90	Yüksek güvenirliktedir.	0.92	Yüksek güvenirliktedir.
Suç Mağduriyet Risk Algısı	0.94	Yüksek güvenirliktedir.	0.95	Yüksek güvenirliktedir.
Yakın Çevre Düzensizlik Algısı	0.92	Yüksek güvenirliktedir.	0.92	Yüksek güvenirliktedir.
Sosyal Bütünleşme Düzeyi	0.77	Orta düzeyde güvenirliktedir.	0.80	Yüksek güvenirliktedir.
Korunmacı/Kaçınmacı Davranış Pratikleri	0.70	Orta düzeyde güvenirliktedir.	0.59	Orta düzeyde güvenirliktedir.
İç Güvenlik Kuvvetleri Güven Algısı	0.84	Yüksek güvenirliktedir.	0.86	Yüksek güvenirliktedir.

3.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Suç korkusu, karmaşık doğası nedeniyle standart uygulama ve yöntemler izlenerek ölçülmesi güç bir olgudur. Bireylerin duygusal ve fiziksel durumları, yaşam tecrübeleri, yaşadıkları çevre gibi pek çok faktör suç korkusu üzerinde etkili olmaktadır. Bu çerçevede araştırmanın sınırlılıkları şu şekildedir:

- Katılımcılar, anket sorularına sosyal olarak arzu edilen yanıtlar verebilirler. Özellikle suç korkusu gibi kişisel ve hassas konularla ilgili sorulara dürüstçe yanıt vermeme eğilimi oluşabilmektedir.

- Suç korkusu hisseden bireylerin temel tepkisi kamusal alanda bulunmaktan kaçınmadır. Araştırmanın kamusal alanda yapılması örneklemde belirli grupların yeterince temsil edilmemesine yol açma riski taşımaktadır.

- Elde edilen sonuçların Türkiye genelindeki diğer büyükşehirlere veya farklı nüfus gruplarına genellenebilirliği sınırlı olabilir. Farklı sosyo-kültürel yapıların suç korkusu üzerinde farklı etkileri olabilir.

- Araştırma sırasında meydana gelen beklenmedik olaylar (örneğin, toplumda infial oluşturan büyük bir suç olayı, toplumsal olaylar vb.) katılımcıların suç korkusu üzerindeki algılarını etkileyebilmekte ve sonuçları çarpıtabilmektedir.

4. BULGULAR

Çalışmanın bu kısmında elde edilen veriler ışığında araştırmanın bulguları sunulmaktadır.

4.1. Bireylerin Sosyo-Demografik ve Kişisel Özelliklerine İlişkin Bulgular

Çalışma kapsamında Konya'nın Karatay, Meram ve Selçuklu ilçelerinde toplam 402 anket formu; Şanlıurfa'nın ise Eyyübiye, Haliliye ve Karaköprü ilçelerinde toplam 406 anket formu değerlendirmeye alınmıştır.

Çizelge 4.1'e göre, Şanlıurfa'da katılımcıların önemli bir kısmı (%24,6) 18-24 yaş grubunda, genç nüfusun ağırlıkta olduğunu göstermektedir. Buna karşın Konya'da ise daha dengeli bir yaş dağılımı görülmekte olup, 25-44 yaş arası katılımcılar %54,3 oranıyla ön planda yer almaktadır. Şanlıurfa'da 45 yaş ve üzeri katılımcı oranı daha düşük (%20,5) iken, Konya'da bu oran %30,9'dur.

Çizelge 4.1. Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Dağılımları

	Konya		***Şanlıurfa***	
	f	***%***	***f***	***%***
18-24 yaş	60	14,9	100	24,6
25-34 yaş	104	25,9	101	24,9
35-44 yaş	114	28,4	122	30,0
45-54 yaş	75	18,7	45	11,1
55-64 yaş	35	8,7	21	5,2
65 yaş ve üzeri	14	3,5	17	4,2
Toplam	402	100	406	100

Çizelge 4.2'de gösterilen cinsiyet dağılımına bakıldığında, Konya'da kadın ve erkek katılımcılar arasında dengeli bir dağılım (%51,2 kadın, %48,8 erkek) görülmektedir. Şanlıurfa'da ise erkek katılımcıların oranı (%56,4) kadınlara kıyasla belirgin bir şekilde daha yüksektir. Bu durum, Şanlıurfa'da erkeklerin anketlere katılım eğiliminin daha fazla olabileceğini veya kadınların katılımının görece daha sınırlı kaldığını göstermektedir.

Çizelge 4.2. Katılımcıların Cinsiyet Dağılımları

	Konya		***Şanlıurfa***	
	f	***%***	***f***	***%***
Kadın	206	51,2	177	43,6
Erkek	196	48,8	229	56,4
Toplam	402	100	406	100

Çizelge 4.3'te gösterilen verilere göre, Konya'da katılımcıların büyük bir kısmı apartman dairesinde (%91) yaşamaktadır. Bu, Konya'daki konut tipi tercihlerinin büyük ölçüde çok katlı apartman dairelerine yöneldiğini göstermektedir. Katılımcılar arasında müstakil evler ise Şanlıurfa'ya kıyasla (%21,9) Konya'da daha az tercih edilmektedir (%6,5). Konya'da yüksek oranlarda apartman dairesi tercih edilmesi, kentin sanayileşmiş yapısını ve yoğun kentleşmeyi yansıtmaktadır; bu, çok katlı apartman dairelerinin yaygınlığını ve konut ihtiyacının bu tür yapılardan karşılandığını göstermektedir. Öte yandan, Şanlıurfa'daki yüksek müstakil ev oranı, tarım ve kırsal yaşamın ön planda olduğu bir kent yapısını işaret etmektedir; bu noktada geniş aile yapıları ve tarımsal faaliyetler, müstakil evlerin tercih edilmesinde etkili olmaktadır. Bu farklılıklar, iki kentin ekonomik ve sosyo-kültürel yapılarına bağlı olarak örneklemin temsiliyetinin güçlü olduğunu göstermektedir.

Çizelge 4.3. Katılımcıların Yaşadıkları Konut Tipi

	Konya		***Şanlıurfa***	
	f	***%***	***f***	***%***
Apartman dairesi	366	91,0	301	74,1
Müstakil ev	26	6,5	89	21,9
Öğrenci yurdu	10	2,5	16	3,9
Toplam	402	100	406	100

Çizelge 4.4'te görüldüğü üzere Konya'daki katılımcılar arasında yaşadığı konutta uzun süreli ikamet edenlerin oranı (%65,9) oldukça yüksekken, Şanlıurfa'da bu oran (%57,9) daha düşük bir seviyededir.

Çizelge 4.4. Katılımcıların İkamet Süresi

	Konya		***Şanlıurfa***	
	f	***%***	***f***	***%***
Bir yıldan az	36	9,0	23	5,7
1 yıldan fazla - 2 yıldan az	29	7,2	54	13,3
2 yıldan fazla - 3 yıldan az	39	9,7	43	10,6
3 yıldan fazla - 4 yıldan az	33	8,2	51	12,6
4 yıldan fazla	265	65,9	235	57,9
Toplam	402	100	406	100

Çizelge 4.5'teki veriler, Konya'da konut mülk sahipliği oranının (%72,6), kiracılara kıyasla daha yüksek bir oranda olduğunu göstermektedir. Şanlıurfa'da da bu durum biraz daha düşük oranlı (%67) olmakla birlikte Konya ile yakın seviyededir.

Çizelge 4.5. Katılımcıların Konut Mülk Sahipliği Durumu

	Konya		***Şanlıurfa***	
	f	***%***	***f***	***%***
Evet, bana (bize/aileme) ait	292	72,6	272	67,0
Hayır, kiracıyım	110	27,4	134	33,0
Toplam	402	100	406	100

Çizelge 4.6'daki verilere göre, Konya'da yalnız yaşayan bireylerin oranı (%3,2) Şanlıurfa'ya (%6,2) kıyasla daha düşüktür. Her iki kentte de aile ile birlikte yaşayan bireyler yüksek bir oranda olup bu durum ailenin önemli bir sosyal birim olarak yer aldığını ve birlikte yaşamanın yaygın olduğunu işaret etmektedir.

Çizelge 4.6. Katılımcıların Aynı Hanede Birlikte Yaşadıkları Kişilerin Dağılımı

	Konya		***Şanlıurfa***	
	f	***%***	***f***	***%***
Tek başıma	13	3,2	25	6,2
Ailemle birlikte	375	93,3	367	90,4
Arkadaşlarımla/akrabalarımla	14	3,5	14	3,4
Toplam	402	100	406	100

Gerbner tarafından öne sürülen Yetiştirme Teorisi, özellikle uzun süreli medya kullanımının bireylerin gerçeklik algısında oluşturduğu etkiyi konu edinmektedir.

Medya kullanım alışkanlıkları üzerine yapılan bu değerlendirmede, katılımcıların medya kullanım alışkanlıkları Yetiştirme Teorisi çerçevesinde sınıflandırılarak analiz edilmiştir. Gerbner'in sınıflandırmasına dayanarak, 2 saatten az medya kullanımı "hafif", 2-4 saat arası "orta", 4 saat ve üzeri medya kullanımı ise "yüksek" olarak nitelendirilmektedir (Gerbner & Gross, 1976; Birk-Urovitz & Birk-Urovitz, 2013, s. 206-207). Bu sınıflandırma ışığında, medya kullanım seviyelerine göre katılımcıların dağılımı Çizelge 4.7'de sunulmuştur. Elde edilen verilere göre Konya'da katılımcıların yarısına yakını (%49,0) yüksek sosyal medya kullanımı yaparken, %37,1'i orta düzeyde ve %13,9'u hafif düzeyde sosyal medya kullanmaktadır. Şanlıurfa'da ise yüksek sosyal medya kullanım oranı (%45,6) Konya'ya göre biraz daha düşüktür; bununla birlikte orta düzey kullanım oranı %33,5 ve hafif kullanım oranı %20,9 olarak daha yüksektir.

Çizelge 4.7. Katılımcıların Sosyal Medya Kullanım Ağırlıkları

	Konya		***Şanlıurfa***	
	f	***%***	***f***	***%***
Hafif medya kullanımı	197	49,0	185	45,6
Orta medya kullanımı	149	37,1	136	33,5
Yüksek medya kullanımı	56	13,9	85	20,9
Toplam	402	100	406	100

Araştırma kapsamında beden kitle endeksi (BKİ) ile suç korkusu arasında bir ilişki olup olmadığını tespit edebilmek için bireylerden boy ve kilolarına ilişkin veri toplanmıştır. Verilerin analize uygun hâle getirilmesi amacıyla katılımcıların BKİ hesaplamaları yapılmıştır. Bireylerin boy ve kilo sorularına verdikleri cevapların ortalamaları alınmış ve her bir birey için boy ve kilo değerleri üretilmiştir. Bu veriler Çizelge 4.8'de gösterilmektedir.

Çizelge 4.8. Katılımcıların Beden Kitle İndeksi Bulguları[10]

	Konya		***Şanlıurfa***	
	f	***%***	***f***	***%***
Zayıf	9	2,2	6	1,5
Normal	210	52,2	243	59,9
Kilolu	102	25,4	120	29,6
Obez	81	20,1	37	9,1
Toplam	402	100	406	100

	n	Minimum	Maksimum	Ortalama	Standart Sapma
Konya	402	16,07	38,57	25,6914	4,26667
Şanlıurfa	406	14,69	34,89	25,1228	3,41989

Çizelge 4.9'da gösterilen verilere göre Konya'da katılımcıların %67,7'si evli iken, %32,3'ü bekardır. Şanlıurfa'da ise katılımcıların evlilik oranı %60,9 olup, %39,1'lik kesim bekardır.

Çizelge 4.9. Katılımcıların Medeni Durumlarına İlişkin Bilgiler

	Konya		***Şanlıurfa***	
	f	***%***	***f***	***%***
Bekar	130	32,3	146	36,0
Evli	272	67,7	260	64,0
Toplam	402	100	406	100

Çizelge 4.10'da yer alan verilere göre Konya'da katılımcıların %34,8'inin çocuğu yokken, %33,8'inin 2 çocuğu olduğu bulgusu elde edilmiştir. Şanlıurfa'da ise çocuğu olmayan katılımcı oranı %37,4 ile Konya'dan daha yüksek olup, Konya'da bu oran %34,8'dir. Ayrıca Şanlıurfa'da 4 ve üzeri çocuk sahibi olanların oranı (%20,7) Konya'ya (%2,9) göre oldukça fazladır. Bu durum, Şanlıurfa'daki yüksek doğurganlık oranları ile örtüşmekte ve iki kent arasında aile yapılarındaki farklılıkları yansıtmaktadır.

[10] Beden kitle indeksi (BKİ), bireyin vücut ağırlığının boy uzunluğuna göre bir ölçüsü olup bireyin ideal kiloda olup olmadığını belirlemek için kullanılmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü'nün sınıflandırmasına göre, BKİ<18,5 ise zayıf, 18,50-24,99 aralığında ise normal, 25,00-29,99 aralığında ise kilolu, 30 ve üzeri ise obez olarak kabul edilmektedir (WHO, 2010).

Çizelge 4.10. Katılımcıların Sahip Oldukları Çocuk Sayılarına İlişkin Bilgiler

	Konya		***Şanlıurfa***	
	f	***%***	***f***	***%***
Hiç yok	140	34,8	152	37,4
1	59	14,7	57	14,0
2	136	33,8	68	16,7
3	55	13,7	45	11,1
4	9	2,2	50	12,3
5	3	0,7	17	4,2
6 ve üzeri	0	0	17	4,2
Toplam	402	100	406	100

Çizelge 4.11'de gösterilen katılımcıların meslek durumlarına ilişkin verilere göre hem Konya hem de Şanlıurfa'da en büyük grubun kamu çalışanları ve özel sektörde istihdam edilen bireylerden oluştuğu görülmektedir.

Çizelge 4.11. Katılımcıların Meslek Durumları

	Konya		***Şanlıurfa***	
	f	***%***	***f***	***%***
Kamu Çalışanı	143	35,6	85	20,9
Özel Sektör	111	27,6	124	30,5
Serbest Çalışan	23	5,7	23	5,7
Emekli	41	10,2	21	5,2
Ev Hanımı	28	7,0	47	11,6
Çalışmıyor	56	13,9	106	26,1
Toplam	402	100	406	100

Anket formunda katılımcılara gelir durumu sorulurken, katılımcıların ekonomik durumlarını değerlendirmek amacıyla beş farklı gelir kategorisi belirlenmiştir. Bu kategoriler şu şekildedir:

- 1. Kategori (4.087 TL ve altı): Bu sınır, Ocak 2024 itibarıyla yetişkin erkek ve kadınlar için belirlenen gıda harcaması tutarlarının ortalaması alınarak hesaplanmıştır. Yetişkin erkek için bu tutar 4.535 TL, yetişkin kadın için ise 3.641 TL olup, bu iki tutar toplanıp ortalaması alınarak 4.087 TL'lik bir sınır oluşturulmuştur (Türk-İş, 2024).

- 2. Kategori (4.088 TL-17.002 TL): Bu aralık, Türkiye'deki 2024 yılı asgari ücret tutarı olan 17.002 TL ile, birinci kategorinin üst sınırı olan 4.088 TL arasında belirlenmiştir.
- 3. Kategori (17.003 TL-32.861 TL): Bu kategori, 17.002 TL'nin üzerindeki asgari ücret sınırından, Ocak 2024 itibarıyla en düşük memur maaşı olan 32.861 TL'ye kadar olan gelir grubunu kapsamaktadır.
- 4. Kategori (32.862 TL-49.019 TL): Bu aralık, dört kişilik bir aile için belirlenen 2024 yılı Ocak ayı yoksulluk sınırı olan 49.019 TL ile, en düşük memur maaşı sınırını temsil eden 32.861 TL arasındaki gelir grubunu içermektedir (Türk-İş, 2024).
- 5. Kategori (49.020 TL ve üzeri): Bu kategori, yoksulluk sınırını aşan, 49.020 TL ve üzeri gelir düzeyini kapsamaktadır.

Bu sınıflandırmayı esas alan Çizelge 4.12.'de gösterilen verilere göre; Konya'da katılımcıların %33,6'sı 32.862-49.019 TL arası gelir elde ederken, Şanlıurfa'da bu oran %12,8'e düşmektedir. Ayrıca, Şanlıurfa'da katılımcıların %30,3'ü 4.087 TL ve altı gelir grubunda yer alırken, Konya'da bu oran %10'dur. Yüksek gelir gruplarında (49.020 TL ve üzeri) ise Konya'da %17,4 iken, Şanlıurfa'da bu oran %9,6'dır. Bu veriler, Şanlıurfa'daki gelir düzeyinin Konya'ya göre daha düşük olduğunu ve iki kentte yaşayan bireyler arasındaki ekonomik farklılıkları yansıtmaktadır.

Çizelge 4.12. Katılımcıların Aylık Ortalama Gelir Durumları

	Konya		***Şanlıurfa***	
	f	***%***	***f***	***%***
4.087 TL ve altı	40	10,0	123	30,3
4.088-17.002 TL	49	12,2	104	25,6
17.003 TL-32.861 TL	108	26,9	88	21,7
32.862-49.019 TL	135	33,6	52	12,8
49.020 TL ve üzeri	70	17,4	39	9,6
Toplam	402	100	406	100

Konya ve Şanlıurfa'daki katılımcıların öğrenim düzeylerine ilişkin veriler incelendiğinde, Konya'da eğitim seviyesinin genel olarak daha yüksek olduğu görülmektedir. Çizelge 4.13.'teki verilere göre, Konya'daki katılımcıların büyük bir

kısmı (%64,2) ön lisans ya da lisans mezunu olup, yüksek lisans ve doktora mezunları da %13,2 oranında yer almaktadır. Lise mezunlarının oranı %20,6 iken, ilköğretim ve ortaöğretim mezunlarının oranı oldukça düşüktür (%2,0). Şanlıurfa'da ise lise mezunları %37,7 oranında en yüksek grubu oluşturmakta, bunu ön lisans ve lisans mezunları (%29,6) takip etmektedir. Şanlıurfa'da ilköğretim/ortaöğretim mezunları %20,4 oranında yer almakta, herhangi bir okul bitirmeyenlerin oranı ise %3,7'dir.

Çizelge 4.13. Katılımcıların Öğrenim Düzeyleri

	Konya		***Şanlıurfa***	
	f	***%***	***f***	***%***
Herhangi bir okul bitirmeyen	0	0	15	3,7
İlköğretim/ortaöğretim mezunu	8	2,0	83	20,4
Lise mezunu	83	20,6	153	37,7
Ön lisans/lisans mezunu	258	64,2	120	29,6
Yüksek lisans/doktora mezunu	53	13,2	35	8,6
Toplam	402	100	406	100

4.2. Ölçeklere İlişkin Faktör Analizi Bulguları

Yapı geçerliliği, bir yapının göstergelerinin ne kadar iyi uyuştuğu ya da farklı yapıların göstergelerinin hangi ölçüde iyi şekilde birbirinden ayrıştığı anlamına gelmektedir (Neuman, 2014, s. 285). Diğer bir ifadeyle yapı geçerliliği, bir ölçekte yer alan maddelerin birbirini tamamlaması ve uyumlu bir bütün oluşturmasını ifade etmektedir. Bu doğrultuda, ölçeği oluşturan her bir madde, ölçülmek istenilen yapıya uygun olmalı ve tüm maddeler bir araya geldiğinde belirlenen yapı doğru bir şekilde temsil edilmelidir. Bu bağlamda, ölçeklerin yapı geçerliliği değerlendirilmiş ve elde edilen sonuçlar doğrultusunda analiz edilen faktörlerin anlamlılığı ve güvenirliği yorumlanmıştır.

Araştırmanın veri toplama aracının temelini oluşturan Ferraro (1995)'nun ölçeklerini esas alarak Özaşçılar tarafından Türkçe'ye uyarlanan ölçekler (2006) 3'lü, 4'lü, 5'li ve 10'lu likert tipindeki sorulardan oluşmaktadır. Araştırmada, verilerin yorumlanmasının kolaylaştırılması amacıyla soruların büyük bir kısmı 5'li likert ölçeğine uyarlanmıştır. Likert tipi ölçeklerin derecelendirme düzeyinde yapılan

değişiklikler ölçeğin güvenirlik ve geçerlikleri üzerinde önemli etkiler meydana getirebilmektedir (R. Özkan & Bindak, 2021, s. 153). Yapılan bu dönüşüm nedeniyle ölçeklerin yeni formatının, yapı geçerliliğini test etmek ve faktör yapısını belirlemek amacıyla Konya ve Şanlıurfa örneklemleri üzerinde doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. DFA, önceden geliştirilmiş ve geçerliliği/güvenilirliği kanıtlanmış ölçeklerin doğruluğunun test edilmesinde sıklıkla kullanılan bir yöntemdir (Gürbüz, 2024, s. 55).

Veri çözümlemeleri IBM AMOS (v. 22) yazılımı ile incelenmiş, maddelere ait ölçüm modelleri değerlendirilmiştir. Araştırma kapsamında kullanılan ölçeklere ilişkin DFA sonuçlarının yorumlanmasında, Çizelge 4.14'te gösterilen model uyum değerleri temel alınmıştır. Araştırmada kullanılan tüm ölçeklere ilişkin yapılan analizlerin ardından bu kısmın en sonunda Çizelge 4.22'de ölçeklere ilişkin güvenirlik katsayıları sunulmuştur.

Çizelge 4.14. Uyum İyiliği Değerleri

Model Uyum Kriteri	İyi Uyum	Kabul Edilebilir Uyum
x^2/df	$x^2/df \leq 3$	$x^2/df \leq 5$
NFI	$0.95 \leq NFI \leq 1$	$0.90 \leq NFI < 0.95$
TLI	$0.95 \leq TLI \leq 1$	$0.90 \leq TLI < 0.95$
CFI	$0.95 \leq CFI \leq 1$	$0.90 \leq CFI < 0.95$
GFI	$0.90 \leq GFI \leq 1$	$0.85 \leq GFI < 0.90$
SRMR	$0 < SRMR \leq 0,05$	$0 < SRMR \leq 0,08$

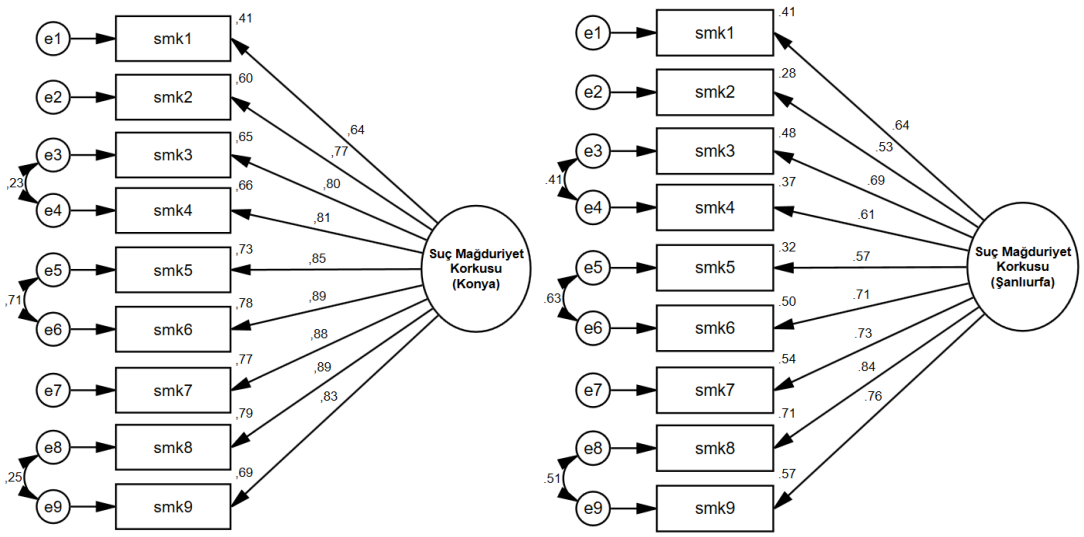
(Kaynak: Gürbüz, 2024).

4.2.1. Suç Mağduriyet Korkusuna İlişkin Faktör Analizi Bulguları

Katılımcıların suç mağduriyet korku düzeylerini tespit etmek için uygulanan 10 maddelik suç mağduriyet korkusu ölçeğinin yapı geçerliğini test etmek için yapılan analiz sonucunda elde edilen ölçüm modeli incelenmiştir. Konya örnekleminde yapılan DFA neticesinde ölçeğin 1. maddesi dışındaki tüm maddelerinin faktör yüklerinin 0,40 ve üzerinde olduğu görülmüştür. Faktör yükleri açısından 0,40 katsayısı bir maddenin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir (Field, 2024, s. 866). Faktör yükünün 0,34 olarak ölçüldüğü 1. madde (anket formunun 1. sorusu) ölçeğin yapısal geçerliğini artırmak amacıyla analizden çıkarılmıştır.

Madde çıkarımlarının ardından her iki örneklem üzerinde faktör analizleri yeniden yapılmıştır. Elde edilen model uyum kriterleri istenilen sınırlarda olmadığından dolayı modifikasyon indeksleri incelenmiştir. Bu tespit sonucunda Şekil 4.1'de görülen kovaryans bağlantıları yapılarak modelde iyileştirme yapılmıştır. Modifikasyon sonrasında ölçüm modellerinde uyum değerleri istenilen sınırlar içerisinde görülmüş ve 0.53 değerinin altında standartlaştırılmış yol katsayısına rastlanılmamıştır. Dolayısıyla suç mağduriyet korkusu ölçeğine ait 9 maddenin anlamlılık gösterdiği doğrulanmıştır.

Şekil 4.1. Suç Mağduriyet Korkusu Tek Faktörlü DFA Modeli

Çizelge 4.15, suç mağduriyet korkusu ölçeğinin uyum iyiliği değerlerini göstermektedir. Uyum iyiliği kriterlerine göre x^2/df değerinin 5'in altında olması tavsiye edilmektedir (Gürbüz, 2024). Ki-kare değeri (x^2), modelin genel uygunluğunu test etmek amacıyla kullanılan en temel ölçümdür. Fakat örneklem büyüklüğü ile doğrudan ilişkili olan ki-kare değeri; 50'den fazla olan örneklem büyüklüklerinde genellikle model uygunluğunu reddetmekte, örneklem sayısı 200'ün üzerinde olan veri setlerinde oldukça yüksek değerler almaktadır. Bu nedenle x^2/df değerinin 5'in üzerinde çıkması muhtemel görülmekte ve büyük örneklem kümelerinde ki-kare değerine dayalı olarak yorum yapmanın hatalı bir yaklaşım olacağı ifade edilmektedir (Yaşlıoğlu, 2017, s. 80; G. Şen, 2022, s. 193). Ayrıca AVE değerinin 0,5'ten küçük olduğu durumlarda CR değeri 0,6'dan büyük ise modelin kabul edilebilir uyuma sahip olduğu ifade edilmektedir (Hair, 2011; Lam, 2012). Brunelle ve Lapierre'e göre de

AVE değerinin 0,40'ın üzerinde olması uyum geçerliliğin sağlandığını göstermektedir (2007, s. 61). Bu açıdan AVE ve CR değerlerinin de model uyumuna sahip olduğu görülmektedir. Çalışmada TLI değeri Şanlıurfa örneklemi için 0,9 sınırının hemen altında gerçeklemiştir (0,894). TLI değerinin 0,9'den büyük olması tavsiye edilmekle birlikte 0,85 ve üstü değerlerin de uyum açısından geçerli olduğu ifade edilmektedir (Chen vd., 2020, s. 225).

Çizelge 4.15. Suç Mağduriyet Korkusu Ölçeği Model Uyum İyiliği Değerleri

	Değer	
Uyum İyiliği Kriteri	***Konya***	***Şanlıurfa***
x^2/df	8,969	7,562
NFI	0,941	0,915
TLI	0,920	0,887
CFI	0,947	0,925
GFI	0,895	0,916
AVE	0,674	0,465
CR	0,949	0,885
SRMR	0,0386	0,055
	x^2: 215,248; df: 24; p: 0,000	x^2: 181,499; df: 24; p: 0,000

Diğer model uyum iyiliği değerlerine bakıldığında modelin uyum iyiliği için kabul edilen değerleri[11] sağladığı görülmektedir. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin yapısal denklem model sonucunun p=0.000 düzeyinde anlamlı olduğu, 9 maddenin tek alt boyutlu ölçek yapısıyla ilişkili olduğu doğrulanmıştır.

4.2.2. Genel Güvensizlik Algısına İlişkin Faktör Analizi Bulguları

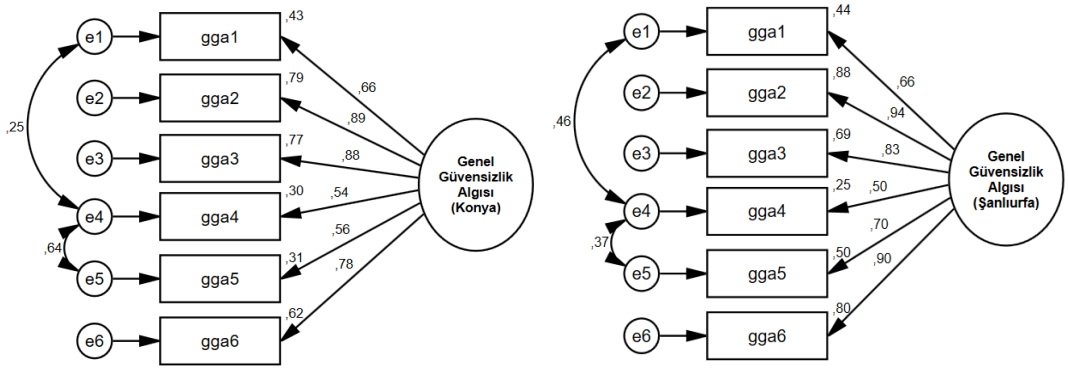
Genel güvensizlik algısına ilişkin faktör analizi yapılırken, ölçek içerisinde yer alan altı madde ters kodlanmıştır. Ters kodlama işlemi, katılımcıların bu maddelere verdikleri yanıtların ölçeğin genel eğilimine uygun olacak şekilde yeniden düzenlenmesi amacıyla yapılmıştır. Bu maddeler, bireylerin güvenlik algısını yüksek ifade eden yanıtları düşük algı olarak yorumlamak üzere tersine çevrilmiştir. Analiz sonucunda elde edilen faktör yükleri incelendiğinde her iki örneklemde uygulanan

[11]Model uyum iyiliği değerleri, üst kısımda Çizelge 4.14'te gösterilmiş olup çalışmanın ilerleyen kısımlarında bu çizelgeye atıfta bulunulmuştur.

ölçeğin tüm maddelerinin faktör yüklerinin 0,40'ın üzerinde olduğu görülmüştür. Dolayısıyla ölçekte herhangi bir madde çıkarımı yapılmamıştır.

Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda model uyum kriterleri incelenmiştir. Elde edilen model uyum kriterleri istenilen sınırlarda olmadığından dolayı modifikasyon indekslerine bakılmıştır. Bu indeks incelemesi sonucunda gga1 ve gga4; gga4 ve gga5 maddeleri arasında kovaryans bağlantısının bulunduğu tespit edilmiştir. Bu tespit sonucunda Şekil 4.2'de görülen ilgili kovaryans bağlantıları yapılarak modelde iyileştirme yapılmıştır. Sonrasında ölçüm modellerinde uyum değerlerinin istenilen sınırlar içerisinde olduğu tespit edilmiş ve 0,50 değerinin altında standartlaştırılmış yol katsayısına rastlanılmamıştır. Genel güvensizlik algısı ölçeğine ait 6 maddenin anlamlılık gösterdiği doğrulanmıştır.

Şekil 4.2. Genel Güvensizlik Algısı Tek Faktörlü DFA Modeli

Çizelge 4.16., genel güvensizlik algısı ölçeğinin uyum iyiliği değerlerini göstermektedir. Ki-kare değeri (x^2) örneklem büyüklüğü ile doğrudan ilişkili olan ki-kare değeri genellikle model uygunluğunu reddetmektedir. Bu nedenle sadece x^2/df değerine dayalı olarak yorum yapmanın hatalı bir yaklaşım olacağı ifade edilmektedir (Yaşlıoğlu, 2017, s. 80; G. Şen, 2022, s. 193).

Çizelge 4.16. Genel Güvensizlik Algısı Ölçeği Model Uyum İyiliği Değerleri

	Değer	
Uyum İyiliği Kriteri	***Konya***	***Şanlıurfa***
x^2/df	11,829	11,100
NFI	0,945	0,956
TLI	0,892	0,913
CFI	0,950	0,959
GFI	0,936	0,940
AVE	0,536	0,593
CR	0,870	0,894
SRMR	0,47	0,045
	x^2: 82,802; df: 7; p: 0,000	x^2: 77,697, df: 7, p: 0,000

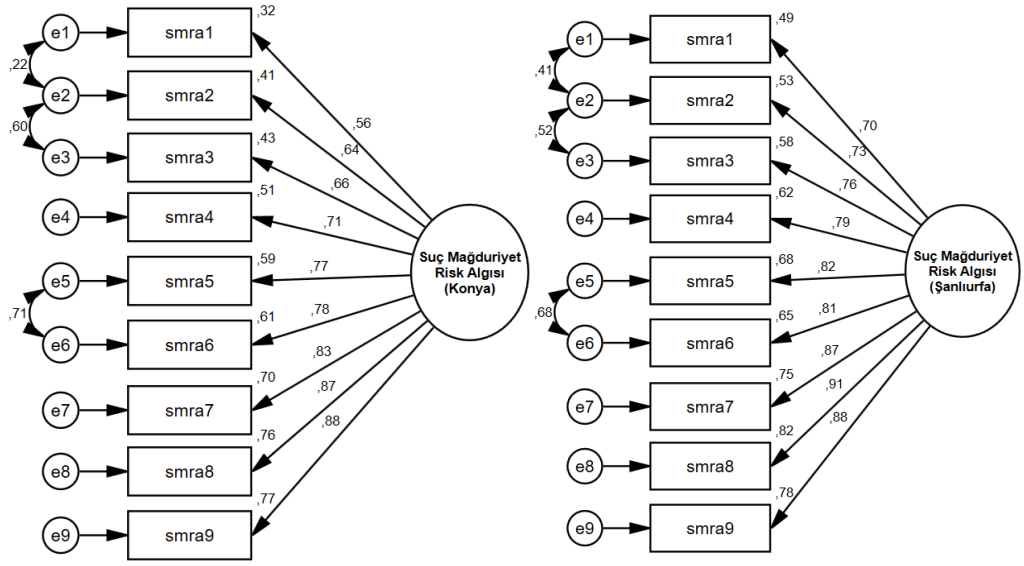
Diğer model uyum iyiliği değerlerine bakıldığında modelin uyum iyiliği için kabul edilen değerleri sağladığı görülmektedir. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin yapısal denklem model sonucunun p=0.000 düzeyinde anlamlı olduğu, 6 maddenin tek alt boyutlu ölçek yapısıyla ilişkili olduğu doğrulanmıştır.

4.2.3. Suç Mağduriyet Risk Algısına İlişkin Faktör Analizi Bulguları

Katılımcıların suç mağduriyet risk algılarını tespit etmek için uygulanan 10 maddelik suç mağduriyet risk algısı ölçeğinin yapı geçerliğini test etmek için yapılan analiz sonucunda elde edilen ölçüm modeli incelenmiştir. Şanlıurfa örnekleminde yapılan DFA sonucunda ölçeğin 1. maddesi 0,30 değerinin altında faktör yükü göstermiştir. Bu nedenle 1. madde (anket formunun 17. sorusu) analizden çıkarılmıştır.

Madde çıkarımlarının ardından her iki örneklem üzerinde faktör analizleri yeniden yapılmıştır. Elde edilen model uyum kriterleri istenilen sınırlarda olmadığından dolayı modifikasyon indeksleri incelenmiştir. İndeks incelemesi sonucunda smra1 ve smra2; smra2 ve smra3; smra5 ve smra6 maddeleri arasında kovaryans bağlantısının bulunduğu tespit edilmiştir. Bu tespit sonucunda Şekil 4.3'te görülen kovaryans bağlantıları yapılarak modelde iyileştirme yapılmıştır. Modifikasyon sonrasında ölçüm modellerinde uyum değerleri istenilen sınırlar içerisinde görülmüş ve 0,56 değerinin altında standartlaştırılmış yol katsayısına rastlanılmamıştır. Dolayısıyla suç mağduriyet risk algısı ölçeğine ait 9 maddenin anlamlılık gösterdiği doğrulanmıştır.

Şekil 4.3. Suç Mağduriyet Risk Algısı Tek Faktörlü DFA Modeli

Çizelge 4.17, suç mağduriyet risk algısı ölçeğinin uyum iyiliği değerlerini göstermektedir. Ki-kare değeri (x^2) örneklem büyüklüğüne duyarlıdır. Bu nedenle yüksek değerler alması olağandır. Diğer model uyum iyiliği değerlerine bakıldığında modelin uyum iyiliği için kabul edilen değerleri sağladığı görülmektedir. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin yapısal denklem model sonucunun p=0.000 düzeyinde anlamlı olduğu, 9 maddenin tek alt boyutlu ölçek yapısıyla ilişkili olduğu doğrulanmıştır.

Çizelge 4.17. Suç Mağduriyet Risk Algısı Ölçeği Model Uyum İyiliği Değerleri

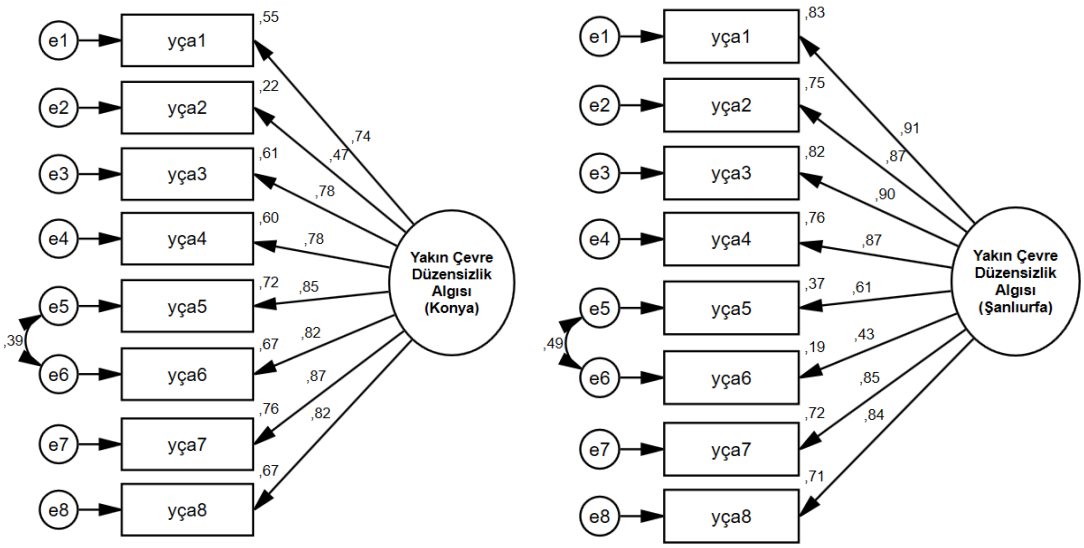
	Değer	
Uyum İyiliği Kriteri	***Konya***	***Şanlıurfa***
x^2/df	8,061	9,477
NFI	0,933	0,937
TLI	0,911	0,915
CFI	0,941	0,943
GFI	0,896	0,882
AVE	0,565	0,657
CR	0,920	0,945
SRMR	0,489	0,043
	x^2: 193,473; df: 24; p: 0,000	x^2: 227,437, df: 24, p: 0,000

4.2.4. Yakın Çevre Düzensizlik Algısına İlişkin Faktör Analizi Bulguları

Katılımcıların yakın çevrelerine yönelik algıladıkları düzensizlikleri tespit etmek için uygulanan 9 maddelik yakın çevre düzensizlik algısı ölçeğinin yapı geçerliğini test etmek için Şanlıurfa örnekleminde yapılan DFA sonucunda ise ölçeğin 4. maddesi (anket formunun 34. sorusu) 0,30 değerinin altında faktör yükü göstermiştir. Bu madde ölçeğin yapısal geçerliliğini artırmak amacıyla analizden çıkarılmıştır.

Madde çıkarımlarının ardından her iki örneklem üzerinde faktör analizleri yeniden yapılmıştır Elde edilen model uyum kriterleri istenilen sınırlarda olmadığından dolayı modifikasyon indeksleri incelenmiştir. İndeks incelemesi sonucunda yça5 ve yça6 maddeleri arasında kovaryans bağlantısının bulunduğu tespit edilmiş ve modelde iyileştirme yapılmıştır. Madde çıkarımlarının ardından her iki örneklem üzerinde faktör analizleri yeniden yapılmıştır. Elde edilen model uyum kriterleri istenilen sınırlarda olmadığından dolayı modifikasyon indeksleri incelenmiştir. İndeks incelemesi sonucunda smra1 ve smra2; smra2 ve smra3; smra5 ve smra6 maddeleri arasında kovaryans bağlantısının bulunduğu tespit edilmiştir. Bu tespit sonucunda Şekil 4.4'te görülen kovaryans bağlantıları yapılarak modelde iyileştirme yapılmıştır. Modifikasyon sonrasında ölçüm modellerinde uyum değerleri istenilen sınırlar içerisinde görülmüş ve 0,43 değerinin altında standartlaştırılmış yol katsayısına rastlanılmamıştır. Dolayısıyla yakın çevre düzensizlik algısı ölçeğine ait 8 maddenin anlamlılık gösterdiği doğrulanmıştır.

Şekil 4.4. Yakın Çevre Düzensizlik Algısı Tek Faktörlü DFA Modeli

Çizelge 4.18, yakın çevre düzensizlik algısı ölçeğinin uyum iyiliği değerlerini göstermektedir. Ki-kare değeri (x^2) örneklem büyüklüğüne duyarlıdır. Bu nedenle yüksek değerler alması muhtemeldir. Diğer model uyum iyiliği değerlerine bakıldığında modelin uyum iyiliği için kabul edilen değerleri sağladığı görülmektedir. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin yapısal denklem model sonucunun p = 0.000 düzeyinde anlamlı olduğu, 8 maddenin tek alt boyutlu ölçek yapısıyla ilişkili olduğu doğrulanmıştır.

Çizelge 4.18. Yakın Çevre Düzensizlik Algısı Ölçeği Model Uyum İyiliği Değerleri

	Değer	
Uyum İyiliği Kriteri	***Konya***	***Şanlıurfa***
x^2/df	5,660	7,536
NFI	0,952	0,949
TLI	0,941	0,935
CFI	0,960	0,956
GFI	0,941	0,914
AVE	0,601	0,642
CR	0,922	0,932
SRMR	0,349	0,032
	x^2: 107,536; df: 19; p: 0,000	x^2: 143,179, df: 19, p: 0,000

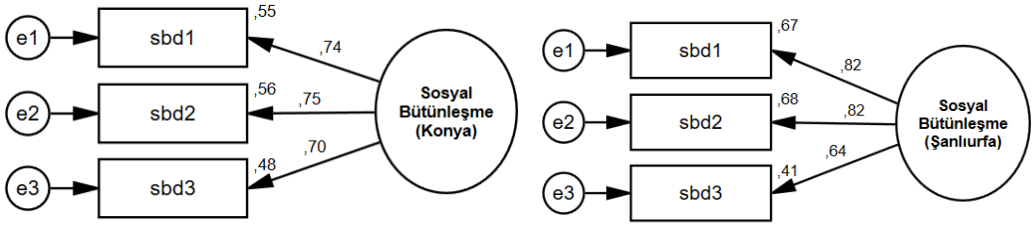
4.2.5. Sosyal Bütünleşme Düzeyine İlişkin Faktör Analizi Bulguları

Katılımcıların sosyal bütünleşme düzeylerine ilişkin Konya ve Şanlıurfa örneklemlerinde yapılan DFA sonucunda ölçeğin 4. maddesinin (anket formunun 43.

sorusu) faktör yükü 0,40 değerinin altında olduğu tespit edilmiştir. Ölçeğin yapısal geçerliğini artırmak amacıyla bu madde analizden çıkarılmıştır.

Madde çıkarımının ardından faktör analizleri yeniden yapılmış ve model uyum kriterleri incelenmiştir. Ölçüm modellerinde uyum değerleri istenilen sınırlar içerisinde görülmüş ve 0.64 değerinin altında standartlaştırılmış yol katsayısına rastlanılmamıştır. Şekil 4.5'te gösterilen ölçüm modeline göre sosyal bütünleşme ölçeğine ait 3 maddenin anlamlılık gösterdiği doğrulanmıştır.

Şekil 4.5. Sosyal Bütünleşme Ölçeği Tek Faktörlü DFA Modeli

Çizelge 4.19, sosyal bütünleşme ölçeğinin uyum iyiliği değerlerini göstermektedir. Model uyum iyiliği değerlerine bakıldığında modelin uyum iyiliği için kabul edilen değerleri sağladığı görülmektedir. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin yapısal denklem model sonucunun p=0.045 düzeyinde anlamlı olduğu, 3 maddenin tek alt boyutlu ölçek yapısıyla ilişkili olduğu doğrulanmıştır.

Çizelge 4.19. Sosyal Bütünleşme Ölçeği Model Uyum İyiliği Değerleri

	Değer	
Uyum İyiliği Kriteri	***Konya***	***Şanlıurfa***
x^2/df	0,788	4,015
NFI	0,998	0,990
TLI	1,002	0,978
CFI	1,000	0,993
GFI	0,999	0,993
AVE	0,534	0,585
CR	0,774	0,807
SRMR	0,0088	0,017
	x^2: 0,788, df: 1, p: 0,375	x^2: 4,015, df: 1, p: 0,045

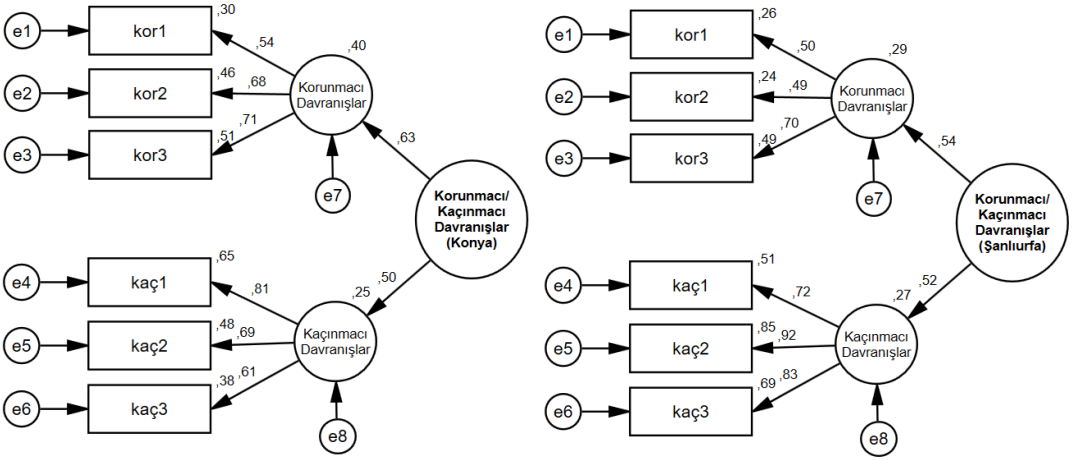
4.2.6. Korunmacı/Kaçınmacı Davranışlara İlişkin Faktör Analizi Bulguları

Korunmacı/kaçınmacı davranış pratiklerini ölçmeyi amaçlayan ölçeğin yapı geçerliliğini test etmek amacıyla yapılan faktör analizinde, Konya örnekleminde uygulanan DFA sonucunda 1, 2, 3 ve 5. maddelerin (anket formunun 47, 48, 49 ve 51. sorularının); faktör yüklerinin 0,40'ın altında olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, yapısal geçerlilik açısından sorun teşkil edebileceği şeklinde değerlendirilmiş; katılımcıların korunmacı davranış pratiklerini ölçen söz konusu 4 madde, davranışsal suç korkusunu yeterli düzeyde açıklamadığı gerekçesiyle analizden çıkarılmıştır.

Literatürde suç korkusunu açıklayan bazı davranışsal yaklaşımlar korunmacı davranışların yanı sıra suç riski nedeniyle kamusal alanlarda bulunmaktan kaçınma ve gündelik aktiviteleri kısıtlama gibi kaçınmacı davranışları temel almaktadır (Gates & Rohe, 1987, s. 427; T. W. Franklin vd., 2008, s. 204; Karasu, 2017, s. 46-47). Yapılan DFA sonucunda bu duruma paralel biçimde ölçeğin iki boyutlu bir yapıdan oluştuğu doğrulanmıştır. Buna göre korunmacı/kaçınmacı davranış ölçeğinin geçerli özellik gösterdiği görülmüştür.

Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda model uyum kriterleri incelenmiştir. Ölçüm modellerinde uyum değerleri istenilen sınırlar içerisinde görüşmüş ve 0.49 değerinin altında standartlaştırılmış yol katsayısına rastlanılmamıştır. Şekil 4.6'da görülen ölçüm modeline göre korunmacı/kaçınmacı davranış pratikleri ölçeğine ait 6 maddenin anlamlılık gösterdiği doğrulanmıştır.

Şekil 4.6. Korunmacı/Kaçınmacı Davranış Pratikleri İkinci Düzey Çok Faktörlü DFA Modeli

Çizelge 4.20, korunmacı/kaçınmacı davranış pratikleri ölçeğinin uyum iyiliği değerlerini göstermektedir. Model uyum iyiliği değerlerine bakıldığında modelin uyum iyiliği için kabul edilen değerleri sağladığı görülmektedir. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin yapısal denklem model sonucunun p=0.048 düzeyinde anlamlı olduğu, 6 maddenin iki alt boyutlu ölçek yapısıyla ilişkili olduğu doğrulanmıştır.

Çizelge 4.20. Korunmacı/Kaçınmacı Davranış Ölçeği Model Uyum İyiliği Değerleri

	Değer	
Uyum İyiliği Kriteri	***Konya***	***Şanlıurfa***
x^2/df	6,792	1,953
NFI	0,901	0,979
TLI	0,838	0,981
CFI	0,914	0,990
GFI	0,958	0,987
AVE	0,460	0,506
CR	0,834	0,854
SRMR	0,724	0,037
	x^2: 54,335, df: 8, p: 0,000	x^2: 15,623, df: 8, p: 0,048

4.2.7. İGK Güven Algısına İlişkin Faktör Analizi Bulguları

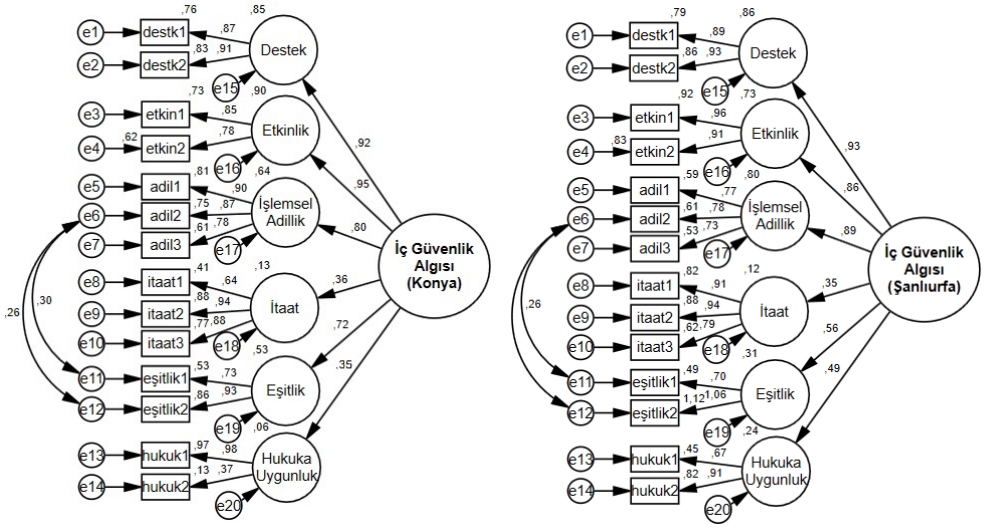
İGK güven algısına ilişkin faktör analizi yapılırken, ölçek içerisinde yer alan 13. ve 14. maddeler (anket formunun 69. ve 70. soruları) ters kodlanmıştır. Ters kodlama işlemi, katılımcıların bu maddelere verdikleri yanıtların ölçeğin genel

eğilimine uygun olacak şekilde yeniden düzenlenmesi amacıyla yapılmıştır. Bu maddeler, bireylerin iç güvenlik algısını düşük ifade eden yanıtları yüksek algı olarak yorumlamak üzere tersine çevrilmiştir.

Katılımcıların iç güvenlik kuvvetlerine duydukları güven algılarını tespit etmek için uygulanan 14 maddelik iç güvenlik algısı ölçeğinin yapı geçerliğini test etmek için yapılan DFA sonucunda ölçeğin tüm maddelerinin faktör yüklerinin 0,30'ın üzerinde olduğu görülmüştür. Faktör yükleri açısından 0,40 katsayısı bir maddenin faktör analizi için uygun olduğunu göstermekle birlikte 0,30 ve 0,40 arasındaki değerlerin faktörlerin yorumlanabilirliği açısından minimum değerleri karşıladığı ifade edilmektedir (Hair vd., 2014). Bu nedenle ölçekte herhangi bir madde çıkarımı yapılmamıştır. Bu açıdan faktör dağılımlarının gerekli yapısal geçerliliğe sahip olduğu görülmüştür.

Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda model uyum kriterleri incelenmiştir. Elde edilen model uyum kriterleri istenilen sınırlarda olmadığından dolayı modifikasyon indekslerine bakılmıştır. Bu indeks incelemesi sonucunda adil2 ve eşitlik1; adil2 ve eşitlik2 maddeleri arasında kovaryans bağlantısının bulunduğu tespit edilmiştir. Bu tespit sonucunda Şekil 4.7'de görülen ilgili kovaryans bağlantıları yapılarak modelde iyileştirme yapılmıştır. İyileştirme sonrasında ölçüm modellerinde uyum değerleri istenilen sınırlar içerisinde görülmüştür. Dolayısıyla, İGK güven algısı ölçeğine ait 14 maddenin anlamlılık gösterdiği doğrulanmıştır.

Şekil 4.7. İç Güvenlik Algısı İkinci Düzey Çok Faktörlü DFA Modeli

Çizelge 4.21, İGK güven algısı ölçeğinin uyum iyiliği değerlerini göstermektedir. Model uyum iyiliği değerlerine bakıldığında modelin uyum iyiliği için gerekli kriterleri sağladığı görülmektedir. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin yapısal denklem model sonucunun p=0.000 düzeyinde anlamlı olduğu, 14 maddenin 6 alt boyutlu ölçek yapısıyla ilişkili olduğu doğrulanmıştır.

Çizelge 4.21. İGK Güven Algısı Ölçeği Model Uyum İyiliği Değerleri

	Değer	
Uyum İyiliği Kriteri	***Konya***	***Şanlıurfa***
x^2/df	1,871	3,603
NFI	0,961	,938
TLI	0,975	,940
CFI	0,981	,954
GFI	0,955	,919
AVE	0,690	,741
CR	0,968	,975
SRMR	0,0495	,069
	x^2: 129,074; df: 69, p: 0,000	x^2: 248,575, df: 69, p: 0,000

Ölçeklerin yapısal geçerliklerini artırmak amacıyla yapılan madde çıkarımlarının ardından tüm ölçeklere ilişkin elde edilen güvenirlik katsayısı değerleri Çizelge 4.22'de gösterilmektedir. Ayrıca analizde kullanılan ölçek maddelerine kısaltma ve açıklamalar Ek 3'te sunulmuştur.

Çizelge 4.22. Ölçeklere İlişkin Cronbach's Alpha, Birleşik Güvenirlik ve Ortalama Açıklanan Varyans Bulguları

		Madde Sayısı	Cronbach's Alpha	Birleşik Güvenirlik (CR)	Ortalama Açıklanan Varyans (AVE)
Konya	Suç Mağduriyet Korkusu	9	0,95	0,949	0,674
	Genel Güvensizlik Algısı	6	0,88	0,870	0,536
	Suç Mağduriyet Risk Algısı	9	0,93	0,920	0,565
	Yakın Çevre Düzensizlik Algısı	8	0,92	0,922	0,601
	Sosyal Bütünleşme Düzeyi	3	0,77	0,774	0,534
	Korunmacı/Kaçınmacı Davranış Pratikleri	6	0,68	0,834	0,460
	İGK Güven Algısı	14	0,88	0,968	0,690
Şanlı urfa	Suç Mağduriyet Korkusu	9	0,89	0,885	0,465
	Genel Güvensizlik Algısı	6	0,90	0,894	0,593
	Suç Mağduriyet Risk Algısı	9	0,95	0,945	0,657
	Yakın Çevre Düzensizlik Algısı	8	0,93	0,932	0,642
	Sosyal Bütünleşme Düzeyi	3	0,80	0,807	0,585
	Korunmacı/Kaçınmacı Davranış Pratikleri	6	0,69	0,854	0,506
	İGK Güven Algısı	14	0,89	0,975	0,741

4.3. Değişkenlere İlişkin Normallik Analizi Bulguları

Sayılarla ifade edilebilen özelliklere sahip varlıkların bu özelliklerine ilişkin ortalama, standart sapma gibi istatistiksel değerleri hesaplanabilmektedir. Eğer bu hesaplamalar tüm bireyleri içeren sınırlı bir evren üzerinde yapılırsa, bu değerlere "parametre" denilmektedir (Can, 2023, s. 31).. Diğer bir ifadeyle parametre, evreni betimleyen sayıları ifade etmektedir (Baykul & Güzeller, 2020, s. 137). İstatistiksel analizlerde, evrenin parametrelerine ilişkin bazı varsayımlar yapılmaktadır. Bu varsayımların doğruluğunu sağlamak için, verilerin en az aralıklı ölçek kuvvetinde bir ölçme aracı ile elde edilmesi ve araştırılan faktörlerin her düzeyde "normal dağılım göstermesi" gibi belirli koşulların karşılanması gerekmektedir. Evrene ait parametreler için yapılan bu varsayımların geçerli olduğu verilere dayalı olarak gerçekleştirilen analizler "parametrik testler" olarak adlandırılmaktadır (Balcı, 2021, s. 244; Can, 2023, s. 31).

Araştırma sonuçlarının güvenirliği ve genellenebilirliği açısından araştırmada kullanılacak istatistiksel testlerin parametrik testler olması, istenilen bir durumdur (Can, 2023, s. 83). Korelasyon, t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) gibi

parametrik test yöntemlerinin temel varsayımlarından biri, incelenen değişkenin normal dağılım göstermesidir (Uysal & Kılıç, 2022, s. 222). Normallik varsayımının sağlanması, bu parametrik test yöntemlerinin geçerliliği ve çok değişkenli analizlerin önemli bir önkoşuludur. Normal dağılıma ilişkin analiz sonuçlarının güvenilir olması için normallik dağılımını test eden yöntemlerden birkaçının bir arada kullanılması tavsiye edilmektedir (Oppong & Agbedra, 2016, s. 32; Tabachnick & Fidell, 2019, s. 113).

Kolmogorov-Smirnov testi ve Shapiro-Wilk testi, değişkenlerin normal dağılım gösterip göstermediğini test etmeye yarayan temel analiz yöntemlerindendir. Bunlar, bir değişkene ilişkin örneklemdeki puanları aynı ortalama ve standart sapmaya sahip normal dağılımlı bir puan kümesiyle karşılaştırmakta; testin anlamlı sonuç verdiği durumlarda ($p \leq 0,05$) normal dağılımın sağlanmadığını göstermektedir. Fakat büyük örneklem gruplarında verilerden bağımsız olarak normallik testinin anlamlı olma olasılığının yüksek olacağı; bu nedenle büyük örneklem gruplarında normallik testlerinin işlevsiz olacağı ifade edilmektedir (Field, 2024, s. 295-296). Bunların yanında puan dağılımlarının normal olup olmadığının kontrolü amacıyla Q-Q grafikleri, histogramlar ile çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerlerinden yararlanılmaktadır. Normal bir dağılımda Q-Q grafiğindeki noktalar çapraz doğrunun çevresinde dizilmektedir (Field, 2024, s. 297). Çarpıklık ve basıklık değerlerinin ise -2.0 ile +2.0 aralığında olmasının normal dağılım koşulunun sağlanması açısından yeterli olacağı ifade edilmektedir (George & Mallery, 2016, s. 114-115).

Çizelge 4.23'te hem ölçek genelinde hem de alt boyutlar bazında verilerin çarpıklık ve basıklık değerleri gösterilmektedir[12]. Bulgular ölçeklerin ve alt boyutlarının tüm skorlarının -2.0 ile +2.0 aralığında olduğunu ve normal dağılım koşulunun sağlandığını göstermektedir[13].

[12]Normallik analizi yapılırken tüm değişkenlere ait çarpıklık ve basıklık değerlerinin yanısıra Q-Q grafikleri ile histogram grafikleri incelenmiş; söz konusu grafiklerin normallik dağılımına uyduğu tespit edilmiştir. Çalışmanın sınırları nedeniyle ilgili grafiklere burada yer verilmemiş, çarpıklık ve basıklık değerleri Çizelge 4.23'da gösterilmiştir.

[13]Normallik analizinde histogram ve Q-Q grafikleri de incelenmiş, tüm ölçekler ve alt boyutlar açısından bu grafiklerin normal dağılıma uygun olduğu bulgusu elde edilmiştir. Çalışmanın sınırları nedeniyle bu başlık altında sadece çarpıklık ve basıklık değerlerine yer verilmiştir.

Çizelge 4.23. Ölçeklerin ve Alt Boyutlarının Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

Değişken	Madde Sayısı	Çarpıklık		Basıklık	
		Konya	Şanlıurfa	Konya	Şanlıurfa
Suç Mağduriyet Korkusu	9	-,228	-,470	-1,237	-,514
Genel Güvensizlik Algısı	6	,273	,358	-,513	-,238
Suç Mağduriyet Risk Algısı	9	,001	,112	-,256	-,380
Yakın Çevre Düzensizlik Algısı	8	-,715	-,471	-,274	-1,337
Sosyal Bütünleşme Düzeyi	3	,021	-,575	-,927	-,335
Korunmacı/Kaçınmacı Dav. Pratikleri	6	,720	,870	,157	,323
Korunmacı Davranışlar	3	1,515	1,515	1,823	1,487
Kaçınmacı Davranışlar	3	,073	,821	-,885	,164
İGK Güven Algısı	14	0,30	,067	-,182	-,532
Destek	2	-,233	-,018	-,329	-1,104
Etkinlik	2	,117	,144	-,575	-,936
İşlemsel Adillik	3	-,061	,129	-,519	-,914
İtaat	3	-,319	-1,084	-,587	-,109
Eşitlik	2	,032	,558	-,815	-,889
Hukuka Uygunluk	2	,104	,458	-,544	-,909

4.4. Değişkenlere ve Alt Boyutlara İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Çizelge 4.24'te Konya örnekleminde katılımcılar tarafından anket sorularına verilen yanıtların çalışmada kullanılan ölçeklere ve alt boyutlara göre dağılımları verilmiş; ölçek ve alt boyutların minimum, maksimum, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri sunulmuştur.

Çizelge 4.24. Değişkenlere ve Alt Boyutlara İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler (Konya Örneklemi)

Değişken	N	Min.	Mak.	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	Medyan
Suç Mağduriyet Korkusu	402	9,00	45,00	30,24	10,38	32,00
Genel Güvensizlik Algısı	402	6,00	30,00	14,76	5,01	14,00
Suç Mağduriyet Risk Algısı	402	9,00	45,00	22,58	6,21	23,00
Yakın Çevre Düzensizlik Algısı	402	8,00	40,00	29,75	7,70	31,00
Sosyal Bütünleşme Düzeyi	402	3,00	15,00	9,39	3,23	9,00
Korunmacı/Kaçınmacı Davranış Pratikleri	402	6,00	30,00	11,50	3,87	11,00
Korunmacı Davranışlar	402	3,00	15,00	4,83	2,58	3,00
Kaçınmacı Davranışlar	402	3,00	12,00	6,67	2,35	7,00
İGK Güven Algısı	402	16,00	70,00	44,27	10,40	44,00
Destek	402	2,00	10,00	6,55	2,06	6,00
Etkinlik	402	2,00	10,00	5,97	2,10	6,00
İşlemsel Adillik	402	3,00	15,00	9,43	3,17	9,00
İtaat	402	3,00	15,00	10,53	3,09	11,00
Eşitlik	402	2,00	10,00	5,68	2,39	6,00
Hukuka Uygunluk	402	2,00	10,00	6,11	1,97	6,00

Çizelge 4.25'te Şanlıurfa örnekleminde katılımcılar tarafından anket sorularına verilen yanıtların çalışmada kullanılan ölçeklere ve alt boyutlara göre dağılımları verilmiş; ölçek ve alt boyutların minimum, maksimum, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri sunulmuştur.

Çizelge 4.25. Değişkenlere ve Alt Boyutlara İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler (Şanlıurfa Örneklemi)

Değişken	N	Min.	Mak.	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	Medyan
Suç Mağduriyet Korkusu	406	9,00	45,00	31,48	8,70	33,00
Genel Güvensizlik Algısı	406	6,00	30,00	15,86	5,06	16,00
Suç Mağduriyet Risk Algısı	406	9,00	45,00	28,13	8,28	27,00
Yakın Çevre Düzensizlik Algısı	406	8,00	40,00	28,38	10,34	32,00
Sosyal Bütünleşme Düzeyi	406	3,00	15,00	11,08	3,10	11,00
Korunmacı/Kaçınmacı Davranış Pratikleri	406	6,00	30,00	11,30	4,51	10,00
Korunmacı Davranışlar	406	3,00	15,00	4,84	2,79	3,00
Kaçınmacı Davranışlar	406	3,00	15,00	6,45	3,00	6,00
İGK Güven Algısı	406	14,00	70,00	42,45	12,47	42,00
Destek	406	2,00	10,00	6,00	2,72	6,00
Etkinlik	406	2,00	10,00	5,64	2,56	6,00
İşlemsel Adillik	406	3,00	15,00	8,64	3,66	9,00
İtaat	406	3,00	15,00	12,39	3,54	15,00
Eşitlik	406	2,00	10,00	4,74	2,77	4,50
Hukuka Uygunluk	406	2,00	10,00	5,05	2,61	4,00

4.5. Değişkenlere İlişkin Korelasyon Analizi Bulguları

Araştırma kapsamında kullanılan suç mağduriyet korkusu, genel güvensizlik algısı, suç mağduriyet risk algısı, yakın çevre düzensizlik algısı, sosyal bütünleşme düzeyi, korunmacı/kaçınmacı davranış pratikleri ve İGK güven algısı değişkenleri arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla Pearson Korelasyon Analizi kullanılmıştır. Korelasyon analizine değişkenler arasında ilişki olup olmadığının tespiti amacıyla başvurulmaktadır. Korelasyon analizinde değişkenler arasındaki ilişki incelenirken değişkenler bağımlı veya bağımsız değişken olarak ele alınmamaktadır. Dolayısıyla korelasyon analizi, değişkenler arasında neden-sonuç ilişkisi vermemekte; sadece değişkenlerin ilişkili olup olmadığını göstermektedir (Gürbüz & Şahin, 2018, s. 268).

Korelasyon analizi sonucunda değişkenler arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespitinde significance (p) değeri incelenmekte; ilişkinin var olması durumunda ise bu ilişkinin derecesi korelasyon katsayısı (r) yardımıyla

yorumlanmaktadır. Korelasyon katsayısı -1 ile +1 aralığında değer almaktadır (Gürbüz & Şahin, 2018, s. 261-264). Korelasyon katsayısının (r) yorumlanmasında 0,10 ile 0,29 arasındaki değerleri düşük düzeyde ilişki; 0,30 ile 0,49 arasındaki değerleri orta düzeyde ilişki; 0,50 ve üzerindeki değerleri ise yüksek düzeyde ilişki olarak sınıflandırılmaktadır (Cohen, 1988, s. 129). Bu çerçevede izleyen başlık ve çizelgelerde her bir değişkenin diğer değişkenler ile olan korelasyon analizi bulguları incelenmiştir. Sonrasında ise Konya ve Şanlıurfa örneklemlerindeki tüm değişkenlere ilişkin korelasyon analizi bulguları Çizelge 4.35 ve Çizelge 4.36'de gösterilmiştir.

4.5.1. Suç Mağduriyet Korkusu ile Diğer Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizi Bulguları

Çizelge 4.26, Konya ve Şanlıurfa örneklemlerinde suç mağduriyet korkusu ile diğer değişkenler arasındaki korelasyon analizi bulgularını göstermektedir. Bulgulara göre:

- Konya örnekleminde genel güvensizlik algısı ile suç mağduriyet korkusu arasında düşük seviyede, pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r = 0,216$, $p < 0,01$). Bu, Konya'daki bireylerin genel güvensizlik algısı arttıkça suç korkularının da arttığını göstermektedir. Şanlıurfa örnekleminde ise bu ilişki anlamlı bulunmamıştır ($r = -0,044$, $p = 0,377$).
- Konya'da suç mağduriyeti risk algısı ile suç mağduriyet korkusu arasında düşük seviyede, pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r = 0,284$, $p < 0,01$). Suç mağduriyeti risk algısının yükselmesiyle birlikte Konya'daki bireylerin suç korkusu da artmaktadır. Şanlıurfa'da ise bu ilişki anlamlı değildir ($r = 0,045$, $p = 0,369$).
- Konya'da yakın çevre düzensizlik algısı ile suç mağduriyet korkusu arasında orta seviyede, pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r = 0,325$, $p < 0,01$). Yani, çevresinde düzensizlik algısı yüksek olan bireylerin suç korkusu daha yüksektir. Şanlıurfa'da ise bu ilişki anlamlı değildir ($r = 0,066$, $p = 0,186$).
- Hem Konya ($r = 0,035$, $p = 0,484$) hem de Şanlıurfa'da ($r = 0,028$, $p = 0,581$) bireylerin sosyal bütünleşme düzeyleri ile suç mağduriyet korkusu arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

- Konya örnekleminde genel olarak korunmacı/kaçınmacı davranış pratikleri ile suç mağduriyet korkusu arasında anlamlı bir ilişki gözlenmemiştir ($r = 0,065$, $p = 0,194$). Şanlıurfa'da da bu değişken ile suç mağduriyet korkusu arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($r = 0,001$, $p = 0,980$).
- Konya'da korunmacı davranış pratikleri ile suç mağduriyet korkusu arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($r = -0,068$, $p = 0,171$). Şanlıurfa'da ise korunmacı davranış pratikleri ile suç mağduriyet korkusu arasında düşük seviyede, negatif ve anlamlı bir ilişki vardır ($r = -0,140$, $p < 0,01$). Bu, korunmacı davranışları artan bireylerin suç mağduriyet korkusunun azaldığını göstermektedir.
- Konya örnekleminde kaçınmacı davranış pratikleri ile suç mağduriyet korkusu arasında düşük seviyede, pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r = 0,182$, $p < 0,01$). Kaçınmacı davranışlar arttıkça bireylerin suç mağduriyet korkusu da artmaktadır. Şanlıurfa'da da benzer şekilde düşük seviyede, pozitif ve anlamlı bir ilişki görülmektedir ($r = 0,131$, $p < 0,01$).
- Konya örnekleminde İGK güven algısı ile suç mağduriyet korkusu arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($r = 0,003$, $p = 0,947$). Şanlıurfa örnekleminde ise bu iki değişken arasında düşük düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki gözlenmiştir ($r = 0,231$, $p < 0,01$). Benzer şekilde, halkın desteği, etkinlik, işlemsel adillik, itaat etme görevi, işlemsel eşitlik ve hukuka uygunluk değişkenleriyle de suç mağduriyet korkusu arasında Konya örnekleminde anlamlı ilişkiler gözlenmemiştir. Şanlıurfa örnekleminde ise halkın desteği, etkinlik, işlemsel adillik, işlemsel eşitlik ve hukuka uygunluk değişkenleriyle suç mağduriyet korkusu değişkeni arasında düşük seviyede, pozitif yönlü ve anlamlı ilişkiler gözlenmiştir.

Çizelge 4.26. Suç Mağduriyet Korkusu ile Diğer Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizi Bulguları

	Konya		***Şanlıurfa***	
	r	***p***	***r***	***p***
Genel Güvensizlik Algısı	**,216*****	0,000	-0,044	0,377
Suç Mağduriyet Risk Algısı	**,284*****	0,000	0,045	0,369
Yakın Çevre Düzensizlik Algısı	**,325*****	0,000	0,066	0,186
Sosyal Bütünleşme Düzeyi	0,035	0,484	0,028	0,581
Korunmacı/Kaçınmacı Davranış Pratikleri	0,065	0,194	0,001	0,980
Korunmacı Davranış Pratikleri	-0,068	0,171	**-,140*****	0,005
Kaçınmacı Davranış Pratikleri	**,182*****	0,000	**,131*****	0,008
İGK Güven Algısı	0,003	0,947	**,231*****	0,000
Halkın Desteği	0,028	0,574	**,212*****	0,000
Etkinlik	0,063	0,206	**,209*****	0,000
İşlemsel Adillik	-0,006	0,910	**,178*****	0,000
İtaat Etme Görevi	0,030	0,555	0,072	0,147
İşlemsel Eşitlik	-0,019	0,711	**,116****	0,019
Hukuka Uygunluk	-0,094	0,060	**,207*****	0,000

***p < 0,01; ** p < 0,05; *p < 0,1

4.5.2. Genel Güvensizlik Algısı ile Diğer Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizi Bulguları

Çizelge 4.27, genel güvensizlik algısı ile diğer değişkenler arasındaki korelasyon analizi bulgularını göstermektedir. Bulgulara göre:

- Genel güvensizlik algısı ile suç mağduriyet korkusu arasında Konya örnekleminde düşük düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki saptanmıştır (r = 0,216, p < 0,01). Bu, genel güvensizlik algısı arttıkça Konya'daki bireylerin suç mağduriyet korkusunun da arttığını göstermektedir. Şanlıurfa örnekleminde ise bu ilişki anlamlı değildir (r = -0,044, p = 0,377).
- Genel güvensizlik algısı ile suç mağduriyet risk algısı arasında Konya örnekleminde düşük düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r = 0,228, p < 0,01). Bu sonuç, genel güvensizlik algısının artışıyla birlikte Konya'da suç mağduriyeti riski algısının da arttığını göstermektedir. Şanlıurfa örnekleminde ise bu değişkenler arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır (r = 0,024, p = 0,636).
- Yakın çevre düzensizlik algısı ile genel güvensizlik algısı arasında Konya'da anlamlı bir ilişki bulunmazken (r = 0,046, p = 0,362), Şanlıurfa'da düşük düzeyde, negatif ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r = -0,110, p < 0,05). Şanlıurfa örnekleminde yakın çevresinde düzensizlik

algısı düşük olan bireylerin genel güvensizlik algılarının daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

- Sosyal bütünleşme düzeyi ile genel güvensizlik algısı arasındaki ilişkiye bakıldığında, Konya örnekleminde bu iki değişken arasında düşük düzeyde, negatif ve anlamlı bir ilişki görülmektedir ($r = -0,192$, $p < 0,01$). Bu sonuç, sosyal bütünleşmenin artmasıyla Konya'da genel güvensizlik algısının azaldığını göstermektedir. Şanlıurfa örnekleminde ise bu değişkenler arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($r = 0,041$, $p = 0,406$).
- Genel güvensizlik algısı ile korunmacı/kaçınmacı davranış pratikleri arasında Konya örnekleminde düşük düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r = 0,154$, $p < 0,01$). Bu, korunmacı ya da kaçınmacı davranışları daha fazla sergileyen Konya'daki bireylerin genel güvensizlik algılarının daha yüksek olduğunu göstermektedir. Şanlıurfa'da ise bu değişkenler arasında anlamlı bir ilişki yoktur ($r = -0,070$, $p = 0,156$).
- Korunmacı davranış pratikleri açısından bakıldığında, Konya ve Şanlıurfa örneklemlerinde genel güvensizlik algısı ile anlamlı bir ilişki gözlenmemiştir (Konya: $r = -0,049$, $p = 0,323$; Şanlıurfa: $r = -0,041$, $p = 0,405$). Ancak kaçınmacı davranış pratikleri için Konya'da genel güvensizlik algısı ile orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r = 0,307$, $p < 0,01$). Bu durum, Konya'da kaçınmacı davranışları yüksek olan bireylerin genel güvensizlik algısının da daha yüksek olduğunu göstermektedir. Şanlıurfa'da ise bu ilişki anlamlı değildir ($r = -0,067$, $p = 0,176$).
- Genel güvensizlik algısı ile İGK güven algısı arasında hem Konya ($r = -0,029$, $p = 0,557$) hem de Şanlıurfa ($r = -0,039$, $p = 0,435$) örneklemlerinde anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Benzer şekilde, halkın desteği, etkinlik, işlemsel adillik, itaat etme görevi, işlemsel eşitlik ve hukuka uygunluk değişkenleriyle de genel güvensizlik algısı arasında her iki örneklemde de anlamlı ilişkiler görülmemiştir.

Çizelge 4.27. Genel Güvensizlik Algısı ile Diğer Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizi Bulguları

	Konya		***Şanlıurfa***	
	r	***p***	***r***	***p***
Suç Mağduriyet Korkusu	**,216*****	0,000	-0,044	0,377
Suç Mağduriyet Risk Algısı	**,228*****	0,000	0,024	0,636
Yakın Çevre Düzensizlik Algısı	0,046	0,362	**-,110****	0,026
Sosyal Bütünleşme Düzeyi	**-,192*****	0,000	0,041	0,406
Korunmacı/Kaçınmacı Davranış Pratikleri	**,154*****	0,002	-0,070	0,156
Korunmacı Davranış Pratikleri	-0,049	0,323	-0,041	0,405
Kaçınmacı Davranış Pratikleri	**,307*****	0,000	-0,067	0,176
İGK Güven Algısı	-0,029	0,557	-0,039	0,435
Halkın Desteği	-0,079	0,114	-0,061	0,219
Etkinlik	0,016	0,752	-0,037	0,459
İşlemsel Adillik	-0,082	0,102	-0,057	0,253
İtaat Etme Görevi	0,036	0,471	0,059	0,238
İşlemsel Eşitlik	-0,011	0,819	-0,059	0,233
Hukuka Uygunluk	-0,001	0,991	-0,023	0,646

***p < 0,01; ** p < 0,05; *p < 0,1

4.5.3. Suç Mağduriyet Risk Algısı ile Diğer Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizi Bulguları

Çizelge 4.28, suç mağduriyet risk algısı ile diğer değişkenler arasındaki korelasyon analizi bulgularını göstermektedir. Bulgulara göre:

- Suç mağduriyet risk algısı ile diğer değişkenler arasındaki ilişkilere bakıldığında, Konya örnekleminde suç mağduriyet korkusu ile düşük düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki görülmektedir (r = 0,284, p < 0,01). Bu durum, Konya'daki bireylerin suç mağduriyet korkusu arttıkça suç mağduriyet risk algılarının da arttığını göstermektedir. Şanlıurfa örnekleminde ise bu değişkenler arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır (r = 0,045, p = 0,369).
- Genel güvensizlik algısı ile suç mağduriyet risk algısı arasında Konya örnekleminde düşük düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır (r = 0,228, p < 0,01). Bu ilişki, genel güvensizlik algısının artmasıyla bireylerin suç mağduriyet risk algısının da arttığını göstermektedir. Şanlıurfa örnekleminde ise bu iki değişken arasında anlamlı bir ilişki gözlenmemektedir (r = 0,024, p = 0,636).
- Yakın çevre düzensizlik algısı ile suç mağduriyet risk algısı arasındaki ilişkiye bakıldığında, hem Konya (r = 0,189, p < 0,01) hem de Şanlıurfa (r

= 0,131, p < 0,01) örneklemlerinde düşük düzeyde, pozitif ve anlamlı ilişkiler bulunmaktadır. Bu sonuç, bireylerin çevrelerindeki düzensizlik algılarının artışıyla birlikte suç mağduriyet risk algılarının da arttığını göstermektedir.

- Sosyal bütünleşme düzeyi ile suç mağduriyet risk algısı arasında Konya örnekleminde düşük düzeyde, negatif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur (r = -0,134, p < 0,01). Bu durum, sosyal bütünleşmenin artmasının suç mağduriyet risk algısını azalttığını göstermektedir. Şanlıurfa örnekleminde ise bu ilişki anlamlı değildir (r = 0,015, p = 0,768).
- Korunmacı/kaçınmacı davranış pratikleri ile suç mağduriyet risk algısı arasında her iki örneklemde de pozitif ve anlamlı ilişkiler gözlenmiştir (Konya: r = 0,318, p < 0,01; Şanlıurfa: r = 0,282, p < 0,01). Bu sonuç, korunmacı veya kaçınmacı davranışları daha sık sergileyen bireylerin suç mağduriyet risk algılarının daha yüksek olduğunu göstermektedir. Korunmacı davranışlar açısından değerlendirildiğinde de hem Konya (r = 0,132, p < 0,01) hem de Şanlıurfa (r = 0,127, p < 0,05) örneklemlerinde düşük düzeyde pozitif ve anlamlı ilişkiler bulunmaktadır. Kaçınmacı davranışlar ile suç mağduriyet risk algısı arasında ise Konya'da orta düzeyde (r = 0,379, p < 0,01) ve Şanlıurfa'da yine orta düzeyde (r = 0,305, p < 0,01) pozitif ve anlamlı ilişkiler mevcuttur. Bu sonuçlar, kaçınmacı davranışların artmasıyla suç mağduriyet risk algısının da yükseldiğini göstermektedir.
- İGK güven algısı ile suç mağduriyet risk algısı arasındaki ilişkiye bakıldığında, Konya örnekleminde düşük düzeyde, negatif ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r = -0,163, p < 0,01). Bu sonuç, Konya'daki bireylerde İGK'ye duyulan güven arttıkça suç mağduriyet risk algısının azaldığını göstermektedir. Şanlıurfa örnekleminde ise bu ilişki anlamlı değildir (r = -0,085, p = 0,086).
- Suç mağduriyet risk algısı ile İGK'lere halkın desteği algısı arasında Konya'da düşük düzeyde, negatif ve anlamlı bir ilişki vardır (r = -0,144, p < 0,01). Şanlıurfa örnekleminde de benzer şekilde düşük düzeyde, negatif ve anlamlı bir ilişki gözlenmektedir (r = -0,108, p < 0,05). Bu bulgular,

İGK'lere halk desteğinde olan artış ile suç mağduriyet risk algısındaki azalışın birlikte hareket ettiğini göstermektedir.

- İGK'lerin etkinliği ile suç mağduriyet risk algısı arasında her iki örneklemde de düşük düzeyde, negatif ve anlamlı ilişkiler saptanmıştır (Konya: $r = -0,111$, $p < 0,05$; Şanlıurfa: $r = -0,110$, $p < 0,05$). Bu bulgular, İGK'nin etkin olduğunu düşünen bireylerin suç mağduriyet risk algılarının daha düşük olduğunu göstermektedir.
- İGK'lerin işlemsel adilliği ile suç mağduriyet risk algısı arasında Konya'da düşük düzeyde, negatif ve anlamlı bir ilişki bulunurken ($r = -0,113$, $p < 0,05$), Şanlıurfa örnekleminde bu ilişki anlamlı değildir ($r = -0,070$, $p = 0,161$). Konya örneklemindeki bireylerde İGK'lerin yaptıkları işlemlerde adil olduklarını düşünmelerinin suç mağduriyet risk algısını azalttığı görülmektedir.
- İtaat etme görevi algısı ile suç mağduriyet risk algısı arasındaki ilişki Şanlıurfa örnekleminde orta düzeyde, pozitif ve anlamlıdır ($r = 0,256$, $p < 0,01$). Bu sonuç, Şanlıurfa'daki bireylerin İGK'lere itaat etme yükümlülüğü algısı arttıkça suç mağduriyet risk algısının da arttığını göstermektedir. Konya örnekleminde ise bu ilişki anlamlı değildir ($r = -0,062$, $p = 0,215$).
- Suç mağduriyet risk algısı ile işlemsel eşitlik ve hukuka uygunluk değişkenleri arasında her iki örneklemde de düşük düzeyde, negatif ve anlamlı ilişkiler gözlenmektedir. İşlemsel eşitlik için Konya'da $r = -0,137$, $p < 0,01$, Şanlıurfa'da $r = -0,213$, $p < 0,01$ iken; hukuka uygunluk için Konya'da $r = -0,148$, $p < 0,01$ ve Şanlıurfa'da $r = -0,211$, $p < 0,01$ olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar, İGK'nin işlemsel olarak eşit ve hukuka uygun davrandığını düşünen bireylerin suç mağduriyet risk algılarının daha düşük olduğunu göstermektedir.

Çizelge 4.28. Suç Mağduriyet Risk Algısı ile Diğer Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizi Bulguları

	Konya		***Şanlıurfa***	
	r	***p***	***r***	***p***
Suç Mağduriyet Korkusu	**,284*****	0,000	0,045	0,369
Genel Güvensizlik Algısı	**,228*****	0,000	0,024	0,636
Yakın Çevre Düzensizlik Algısı	**,189*****	0,000	**,131*****	0,008
Sosyal Bütünleşme Düzeyi	**-,134*****	0,007	0,015	0,768
Korunmacı/Kaçınmacı Davranış Pratikleri	**,318*****	0,000	**,282*****	0,000
Korunmacı Davranış Pratikleri	**,132*****	0,008	**,127****	0,010
Kaçınmacı Davranış Pratikleri	**,379*****	0,000	**,305*****	0,000
İGK Güven Algısı	**-,163*****	0,001	-0,085	0,086
Halkın Desteği	**-,144*****	0,004	**-,108****	0,029
Etkinlik	**-,111****	0,026	**-,110****	0,027
İşlemsel Adillik	**-,113****	0,024	-0,070	0,161
İtaat Etme Görevi	-0,062	0,215	**,256*****	0,000
İşlemsel Eşitlik	**-,137*****	0,006	**-,213*****	0,000
Hukuka Uygunluk	**-,148*****	0,003	**-,211*****	0,000

***p < 0,01; ** p < 0,05; *p < 0,1

4.5.4. Yakın Çevre Düzensizlik Algısı ile Diğer Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizi Bulguları

Çizelge 4.29, yakın çevre düzensizlik algısı ile diğer değişkenler arasındaki korelasyon analizi bulgularını göstermektedir. Bulgulara göre:

- Yakın çevre düzensizlik algısı ile diğer değişkenler arasındaki ilişkilere bakıldığında, Konya örnekleminde suç mağduriyet korkusu ile düşük düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki görülmektedir (r = 0,325, p < 0,01). Diğer bir ifadeyle, bireylerin çevrelerine yönelik düzensizlik algıları arttıkça suç mağduriyet korkularının da arttığı görülmektedir. Şanlıurfa örnekleminde ise bu iki değişken arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır (r = 0,066, p = 0,186).
- Genel güvensizlik algısı ile yakın çevre düzensizlik algısı arasında Konya'da anlamlı bir ilişki bulunmazken (r = 0,046, p = 0,362), Şanlıurfa örnekleminde düşük düzeyde, negatif ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir (r = -0,110, p < 0,05).
- Suç mağduriyet risk algısı ile yakın çevre düzensizlik algısı arasında her iki örneklemde de pozitif ve anlamlı ilişkiler gözlenmiştir. Konya'da bu ilişki düşük düzeydedir (Konya: r = 0,189, p < 0,01; Şanlıurfa: r = 0,131, p <

0,01). Bu bulgular, çevresindeki düzensizlik algısı yükselen bireylerin suç mağduriyet risk algısının da arttığını göstermektedir.

- Sosyal bütünleşme düzeyi ile yakın çevre düzensizlik algısı arasında her iki örneklemde de negatif ve anlamlı ilişkiler bulunmaktadır. Konya'da bu ilişki düşük düzeydedir ($r = -0,132$, $p < 0,01$), Şanlıurfa'da ise orta düzeyli bir negatif ilişki bulunmaktadır ($r = -0,412$, $p < 0,01$). Bu bulgular, sosyal bütünleşme düzeyinin yükselmesi ile bireylerin yakın çevrelerine yönelik düzensizlik algılarının düşmekte olduğunu göstermektedir.
- Korunmacı/kaçınmacı davranış pratikleri ile yakın çevre düzensizlik algısı arasında Konya ve Şanlıurfa örnekleminde pozitif ve anlamlı ilişkiler gözlenmiştir. Konya örnekleminde düşük düzeyde pozitif bir ilişki bulunmuştur ($r = 0,208$, $p < 0,01$), Şanlıurfa örnekleminde ise bu ilişki Konya'ya kıyasla daha güçlüdür ($r = 0,273$, $p < 0,01$). Bu durum, çevrelerinde düzensizlik algısı yüksek olan bireylerin korunmacı veya kaçınmacı davranışları daha sık sergilediğini göstermektedir. Korunmacı davranış pratikleri açısından değerlendirildiğinde, Konya örnekleminde düşük düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunurken ($r = 0,116$, $p < 0,05$), Şanlıurfa örnekleminde anlamlı bir ilişki görülmemektedir ($r = 0,066$, $p = 0,184$). Kaçınmacı davranış pratikleri açısından da yakın çevre düzensizlik algısı arasındaki ilişki her iki örneklemde de pozitif ve anlamlıdır (Konya: $r = 0,214$, $p < 0,01$; Şanlıurfa: $r = 0,348$, $p < 0,01$). Bu sonuçlar, bireylerin çevrelerine yönelik düzensizlik algıları arttıkça kaçınmacı davranışların da arttığını göstermektedir.
- Yakın çevre düzensizlik algısı ile İGK güven algısı arasında Konya örnekleminde anlamlı bir ilişki gözlenmemiştir ($r = -0,080$, $p = 0,111$), ancak Şanlıurfa örnekleminde düşük düzeyde, negatif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r = -0,098$, $p < 0,05$). Bu bulgu, Şanlıurfa'da İGK'lere duyulan güven arttıkça çevredeki düzensizlik algısının azaldığını göstermektedir.
- Şanlıurfa örnekleminde yakın çevre düzensizlik algısı ile İGK'lere halkın desteği, İGK'lerin etkinliği ve işlemsel adilliği arasında her iki örneklemde de negatif ve anlamlı ilişkiler bulunmaktadır. Halkın desteği ile ilişki

Konya örnekleminde anlamlı olmamakla birlikte ($r = -0,076$, $p = 0,126$), Şanlıurfa örnekleminde düşük düzeyde ve anlamlıdır ($r = -0,126$, $p < 0,05$). İGK'lerin etkinliği ile yakın çevre düzensizlik arasındaki ilişkide Konya'da anlamlı bir ilişki bulunmazken ($r = -0,056$, $p = 0,261$), Şanlıurfa örnekleminde düşük düzeyde negatif ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r = -0,118$, $p < 0,05$).

- İşlemsel adillik açısından da Konya'da sınırda anlamlı bir negatif ilişki vardır ($r = -0,094$, $p < 0,1$), Şanlıurfa'da ise daha belirgin bir negatif ilişki gözlenmektedir ($r = -0,139$, $p < 0,01$). Bu sonuçlar, Şanlıurfa'da İGK'lere halkın desteği, İGK'lerin etkinliği ve adilliğindeki artış ile birlikte bireylerin çevrelerine yönelik düzensizlik algılarının azaldığını göstermektedir.
- İtaat etme görevi ile yakın çevre düzensizlik algısı arasında Konya ve Şanlıurfa örneklemlerinde anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır (Konya: $r = -0,013$, $p = 0,802$; Şanlıurfa: $r = -0,084$, $p = 0,091$).
- İGK'lerin işlemsel eşitliği ve hukuka uygunluğu ile yakın çevre düzensizlik algısı arasında Şanlıurfa örnekleminde düşük düzeyde negatif ve anlamlı ilişkiler bulunmaktadır. İşlemsel eşitlik için ($r = -0,109$, $p < 0,05$), hukuka uygunluk için ise ($r = -0,203$, $p < 0,01$) anlamlı ilişkiler gözlenmiştir. Bu sonuçlar, Şanlıurfa'da işlemsel eşitlik ve hukuka uygunluk algısının arttığı bireylerde çevredeki düzensizlik algısının daha düşük olduğunu göstermektedir. Konya örnekleminde ise her iki değişkenle anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

Çizelge 4.29. Yakın Çevre Düzensizlik Algısı ile Diğer Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizi Bulguları

	Konya		***Şanlıurfa***	
	r	***p***	***r***	***p***
Suç Mağduriyet Korkusu	**,325*****	0,000	0,066	0,186
Genel Güvensizlik Algısı	0,046	0,362	**-,110****	0,026
Suç Mağduriyet Risk Algısı	**,189*****	0,000	**,131*****	0,008
Sosyal Bütünleşme Düzeyi	**-,132*****	0,008	**-,412*****	0,000
Korunmacı/Kaçınmacı Davranış Pratikleri	**,208*****	0,000	**,273*****	0,000
Korunmacı Davranış Pratikleri	**,116****	0,020	0,066	0,184
Kaçınmacı Davranış Pratikleri	**,214*****	0,000	**,348*****	0,000
İGK Güven Algısı	-0,080	0,111	**-,098****	0,048
Halkın Desteği	-0,076	0,126	**-,126****	0,011
Etkinlik	-0,056	0,261	**-,118****	0,017
İşlemsel Adillik	**-0,094***	0,061	**-,139*****	0,005
İtaat Etme Görevi	-0,013	0,802	-0,084	0,091
İşlemsel Eşitlik	-0,048	0,332	**-,109****	0,028
Hukuka Uygunluk	-0,051	0,308	**-,203*****	0,000

***p < 0,01; **p < 0,05; *p < 0,1

4.5.5. Sosyal Bütünleşme Düzeyi ile Diğer Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizi Bulguları

Çizelge 4.30, sosyal bütünleşme düzeyi ile diğer değişkenler arasındaki korelasyon analizi bulgularını göstermektedir. Bulgulara göre:

- Sosyal bütünleşme düzeyi ile diğer değişkenler arasındaki ilişkilere bakıldığında, Konya örnekleminde suç mağduriyet korkusu ile sosyal bütünleşme düzeyi arasında anlamlı bir ilişki gözlenmemektedir (r = 0,035, p = 0,484). Şanlıurfa örnekleminde de bu iki değişken arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır (r = 0,028, p = 0,581). Bu durum, her iki şehirde de sosyal bütünleşme düzeyinin suç mağduriyet korkusu üzerinde belirgin bir etkisi olmadığını göstermektedir.
- Genel güvensizlik algısı ile sosyal bütünleşme düzeyi arasında Konya örnekleminde negatif ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r = -0,192, p < 0,01), ancak Şanlıurfa örnekleminde anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır (r = 0,041, p = 0,406). Bu sonuçlar, Konya'da sosyal bütünleşme düzeyi arttıkça genel güvensizlik algısının azaldığını göstermektedir.
- Suç mağduriyet risk algısı ile sosyal bütünleşme düzeyi arasındaki ilişki Konya örnekleminde negatif ve düşük düzeydedir (r = -0,134, p < 0,01), ancak Şanlıurfa örnekleminde anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır (r =

0,015, p = 0,768). Bu bulgu, Konya'da sosyal bütünleşme düzeyi yüksek olan bireylerin suç mağduriyet risk algısının daha düşük olduğunu göstermektedir.

- Yakın çevre düzensizlik algısı ile sosyal bütünleşme düzeyi arasındaki ilişki her iki örneklemde de negatif ve anlamlıdır. Konya örnekleminde bu ilişki düşük düzeyde ve negatif iken (r = -0,132, p < 0,01), Şanlıurfa örnekleminde daha güçlü bir negatif ilişki görülmektedir (r = -0,412, p < 0,01). Bu durum, sosyal bütünleşmenin yüksek olduğu ortamlarda çevrede düzensizlik algısının daha düşük olduğunu göstermektedir.
- Korunmacı/kaçınmacı davranış pratikleri ile sosyal bütünleşme düzeyi arasında her iki örneklemde de negatif ve anlamlı ilişkiler gözlenmiştir. Konya örnekleminde bu ilişki düşük düzeydedir (r = -0,197, p < 0,01), Şanlıurfa örnekleminde ise daha güçlüdür (r = -0,286, p < 0,01). Bu bulgular, sosyal bütünleşmenin yüksek olduğu ortamlarda korunmacı ve kaçınmacı davranış pratiklerinin daha az sergilendiğini göstermektedir. Benzer şekilde, sadece korunmacı davranış pratikleri ile sosyal bütünleşme düzeyi arasında her iki örneklemde de negatif ve anlamlı ilişkiler bulunmaktadır (Konya: r = -0,137, p < 0,01; Şanlıurfa: r = -0,139, p < 0,01). Kaçınmacı davranış pratikleri ile sosyal bütünleşme düzeyi arasındaki ilişki ise yine her iki örneklemde de negatif ve anlamlıdır (Konya: r = -0,174, p < 0,01; Şanlıurfa: r = -0,301, p < 0,01). Bu durum, sosyal bütünleşme düzeyi yüksek olan bireylerin kaçınmacı davranışları daha az sergilediklerini ortaya koymaktadır.
- Sosyal bütünleşme düzeyi ile İGK güven algısı arasında her iki örneklemde de pozitif ve anlamlı ilişkiler bulunmaktadır. Konya örnekleminde bu ilişki düşük düzeyde pozitif iken (r = 0,274, p < 0,01), Şanlıurfa örnekleminde de pozitif yönlü ve anlamlıdır (r = 0,321, p < 0,01). Bu bulgu, sosyal bütünleşme düzeyinde artış ile İGK'ye duyulan güvendeki artışın birlikte hareket ettiğini göstermektedir.
- İGK güven algısının alt boyutları olan halkın desteği, etkinlik ve işlemsel adillik ile sosyal bütünleşme düzeyi arasında her iki örneklemde de pozitif ve anlamlı ilişkiler bulunmaktadır. Halkın desteği ile ilişki Konya'da düşük

düzeyde ve anlamlıdır (r = 0,283, p < 0,01), Şanlıurfa'da ise benzer şekilde pozitif ve anlamlıdır (r = 0,304, p < 0,01). Etkinlik boyutunda da her iki örneklemde pozitif ve anlamlı ilişkiler vardır (Konya: r = 0,250, p < 0,01; Şanlıurfa: r = 0,248, p < 0,01). İşlemsel adillik ile ilişki de benzer şekilde her iki örneklemde pozitif ve anlamlıdır (Konya: r = 0,270, p < 0,01; Şanlıurfa: r = 0,329, p < 0,01). Bu sonuçlar, sosyal bütünleşmenin yüksek olduğu ortamlarda halkın desteği, etkinlik ve adillik algılarının da güçlü olduğunu göstermektedir.

- İtaat etme görevi ile sosyal bütünleşme düzeyi arasında Konya örnekleminde anlamlı bir ilişki bulunmazken (r = 0,092, p = 0,064), Şanlıurfa örnekleminde düşük düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r = 0,266, p < 0,01). Bu, Şanlıurfa'da sosyal bütünleşme düzeyi arttıkça İGK'ye duyulan itaat etme eğiliminin de arttığını göstermektedir.
- Son olarak, işlemsel eşitlik algısı ile sosyal bütünleşme düzeyi arasında her iki örneklemde de pozitif ve anlamlı ilişkiler bulunmuştur (Konya: r = 0,231, p < 0,01; Şanlıurfa: r = 0,154, p < 0,01). Bu, sosyal bütünleşme düzeyinin yüksek olduğu bireylerin İGK'lerin işlemsel eşitlik algısına da daha yüksek değer verdiklerini ortaya koymaktadır.

Çizelge 4.30. Sosyal Bütünleşme ile Diğer Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizi Bulguları

	Konya		***Şanlıurfa***	
	r	***p***	***r***	***p***
Suç Mağduriyet Korkusu	0,035	0,484	0,028	0,581
Genel Güvensizlik Algısı	**-,192*****	0,000	0,041	0,406
Suç Mağduriyet Risk Algısı	**-,134*****	0,007	0,015	0,768
Yakın Çevre Düzensizlik Algısı	**-,132*****	0,008	**-,412*****	0,000
Korunmacı/Kaçınmacı Davranış Pratikleri	**-,197*****	0,000	**-,286*****	0,000
Korunmacı Davranış Pratikleri	**-,137*****	0,006	**-,139*****	0,005
Kaçınmacı Davranış Pratikleri	**-,174*****	0,000	**-,301*****	0,000
İGK Güven Algısı	**,274*****	0,000	**,321*****	0,000
Halkın Desteği	**,283*****	0,000	**,304*****	0,000
Etkinlik	**,250*****	0,000	**,248*****	0,000
İşlemsel Adillik	**,270*****	0,000	**,329*****	0,000
İtaat Etme Görevi	0,092	0,064	**,266*****	0,000
İşlemsel Eşitlik	**,231*****	0,000	**,154*****	0,002
Hukuka Uygunluk	0,024	0,631	-0,011	0,823

***p < 0,01; ** p < 0,05; *p < 0,1

4.5.6. Korunmacı/Kaçınmacı Davranış Pratikleri ile Diğer Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizi Bulguları

Çizelge 4.31, korunmacı/kaçınmacı davranış pratikleri ile diğer değişkenler arasındaki korelasyon analizi bulgularını göstermektedir. Bulgulara göre:

- Korunmacı/kaçınmacı davranış pratikleri ile diğer değişkenler arasındaki ilişkilere bakıldığında korunmacı/kaçınmacı davranış pratikleri ile suç mağduriyet korkusu arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı görülmektedir. Konya örnekleminde bu ilişki zayıf düzeyde pozitif olup anlamlı değildir ($r = 0,065$, $p = 0,194$). Şanlıurfa örnekleminde ise bu ilişki yok denecek kadar zayıftır ve anlamlı değildir ($r = 0,001$, $p = 0,980$). Bu, korunmacı ve kaçınmacı davranışların suç mağduriyet korkusuyla doğrudan bağlantılı olmadığını göstermektedir.
- Genel güvensizlik algısı ile korunmacı/kaçınmacı davranış pratikleri arasında ise yalnızca Konya örnekleminde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Konya örnekleminde genel güvensizlik algısı ile korunmacı/kaçınmacı davranış pratikleri arasındaki ilişki düşük düzeyde pozitif ve anlamlıdır ($r = 0,154$, $p < 0,01$). Şanlıurfa örnekleminde ise anlamlı bir ilişki gözlenmemiştir ($r = -0,070$, $p = 0,156$). Bu durum, Konya'da genel güvensizlik algısı arttıkça korunmacı ve kaçınmacı davranış pratiklerinin de artma eğiliminde olduğunu ancak Şanlıurfa'da bu tür bir ilişki olmadığını göstermektedir.
- Suç mağduriyet risk algısı ile korunmacı/kaçınmacı davranış pratikleri arasında her iki örneklemde de pozitif ve anlamlı ilişkiler bulunmaktadır. Konya örnekleminde bu ilişki düşük düzeyde ve anlamlıdır ($r = 0,318$, $p < 0,01$), Şanlıurfa örnekleminde ise benzer şekilde pozitif ve anlamlıdır ($r = 0,282$, $p < 0,01$). Bu bulgular, suç mağduriyet risk algısı yüksek olan bireylerin korunmacı ve kaçınmacı davranışlara daha fazla yöneldiklerini göstermektedir.
- Yakın çevre düzensizlik algısı ile korunmacı/kaçınmacı davranış pratikleri arasında her iki örneklemde de pozitif ve anlamlı ilişkiler görülmektedir. Konya örnekleminde bu ilişki düşük düzeyde pozitif olup anlamlıdır ($r = 0,208$, $p < 0,01$), Şanlıurfa örnekleminde ise benzer şekilde pozitif ve

anlamlıdır (r = 0,273, p < 0,01). Bu sonuçlar, çevresindeki düzensizliği daha yüksek algılayan bireylerin korunmacı ve kaçınmacı davranışları daha fazla sergilediklerini göstermektedir.

- Sosyal bütünleşme düzeyi ile korunmacı/kaçınmacı davranış pratikleri arasındaki ilişki her iki örneklemde de negatif ve anlamlıdır. Konya örnekleminde bu ilişki düşük düzeyde negatif olup anlamlıdır (r = -0,197, p < 0,01), Şanlıurfa örnekleminde ise daha güçlü bir negatif ilişki gözlenmiştir (r = -0,286, p < 0,01). Bu sonuçlar, sosyal bütünleşme düzeyi yüksek olan bireylerin korunmacı ve kaçınmacı davranışlara daha az eğilim gösterdiklerini ortaya koymaktadır.
- İGK güven algısı ile korunmacı/kaçınmacı davranış pratikleri arasında her iki örneklemde de negatif ve anlamlı ilişkiler bulunmaktadır. Konya örnekleminde bu ilişki düşük düzeyde negatif olup anlamlıdır (r = -0,161, p < 0,01), Şanlıurfa örnekleminde ise daha güçlü bir negatif ilişki gözlenmiştir (r = -0,242, p < 0,01). Bu sonuçlar, İGK'ye olan güvenin artmasıyla birlikte korunmacı ve kaçınmacı davranışların azaldığını göstermektedir.
- Hem Konya hem de Şanlıurfa örneklemlerinde, İGK güven algısının alt boyutları olan halkın desteği, etkinlik, işlemsel adillik ve işlemsel etkinlik ile korunmacı/kaçınmacı davranış pratikleri arasında negatif ve anlamlı ilişkiler görülmektedir.

Çizelge 4.31. Korunmacı/Kaçınmacı Davranış Pratikleri ile Diğer Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizi Bulguları

	Konya		***Şanlıurfa***	
	r	***p***	***r***	***p***
Suç Mağduriyet Korkusu	0,065	0,194	0,001	0,980
Genel Güvensizlik Algısı	**,154*****	0,002	-0,070	0,156
Suç Mağduriyet Risk Algısı	**,318*****	0,000	**,282*****	0,000
Yakın Çevre Düzensizlik Algısı	**,208*****	0,000	**,273*****	0,000
Sosyal Bütünleşme Düzeyi	**-,197*****	0,000	**-,286*****	0,000
İGK Güven Algısı	**-,161*****	0,001	**-,242*****	0,000
Halkın Desteği	**-,196*****	0,000	**-,206*****	0,000
Etkinlik	**-,169*****	0,001	**-,226*****	0,000
İşlemsel Adillik	**-,174*****	0,000	**-,202*****	0,000
İtaat Etme Görevi	-0,019	0,697	**-,242*****	0,000
İşlemsel Eşitlik	**-,102****	0,040	**-,135*****	0,006
Hukuka Uygunluk	-0,031	0,537	0,036	0,469

***p < 0,01; ** p < 0,05; *p < 0,1

Çizelge 4.32, korunmacı davranış pratikleri ile diğer değişkenler arasındaki korelasyon analizi bulgularını göstermektedir. Bulgulara göre:

- Korunmacı davranış pratikleri ile diğer değişkenler arasındaki korelasyon analizine göre, Konya örnekleminde korunmacı davranış pratikleri ile kaçınmacı davranış pratikleri arasında düşük düzeyde pozitif bir ilişki olduğu görülmektedir ($r = 0,229$, $p < 0,01$). Benzer şekilde, Şanlıurfa örnekleminde de kaçınmacı davranış pratikleri ile korunmacı davranış pratikleri arasında düşük düzeyde pozitif bir ilişki bulunmaktadır ($r = 0,212$, $p < 0,01$). Bu bulgular, kaçınmacı davranışların korunmacı davranış pratikleri ile uyumlu bir eğilim gösterdiğini ortaya koymaktadır.
- Suç mağduriyet korkusu açısından ele alındığında, Konya'da korunmacı davranış pratikleri ile suç mağduriyet korkusu arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($r = -0,068$, $p = 0,171$). Ancak Şanlıurfa örnekleminde suç mağduriyet korkusu ile korunmacı davranış pratikleri arasında düşük düzeyde negatif bir ilişki mevcuttur ($r = -0,140$, $p < 0,01$). Bu durum, Şanlıurfa'da suç mağduriyet korkusunun artmasının korunmacı davranış pratiklerini zayıflatabileceğini göstermektedir.
- Genel güvensizlik algısı ile korunmacı davranış pratikleri arasında her iki örneklemde de anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır (Konya: $r = -0,049$, $p = 0,323$; Şanlıurfa: $r = -0,041$, $p = 0,405$). Bu bulgu, genel güvensizlik algısının korunmacı davranış pratikleri üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığını göstermektedir.
- Suç mağduriyet risk algısı ile korunmacı davranış pratikleri arasında her iki şehirde de düşük düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Konya örnekleminde $r = 0,132$ ve $p < 0,01$, Şanlıurfa örnekleminde ise $r = 0,127$ ve $p < 0,05$ olarak tespit edilmiştir. Bu bulgular, her iki şehirde de suç mağduriyet risk algısı ile korunmacı davranış pratiklerinin birlikte artış gösterdiğini işaret etmektedir.
- Yakın çevre düzensizlik algısı ile korunmacı davranış pratikleri arasında Konya örnekleminde düşük düzeyde pozitif bir ilişki bulunmaktadır ($r = 0,116$, $p < 0,05$), ancak Şanlıurfa örnekleminde bu ilişki anlamlı değildir ($r = 0,066$, $p = 0,184$). Konya'da yakın çevrede düzensizlik algısının

korunmacı davranışları artırabileceği görülmekle birlikte, Şanlıurfa'da bu algının korunmacı davranışlar üzerinde belirgin bir etkisi olmadığı anlaşılmaktadır.

- Sosyal bütünleşme düzeyi ile korunmacı davranış pratikleri arasında her iki örneklemde de anlamlı ve düşük düzeyde negatif bir ilişki bulunmaktadır. Konya örnekleminde r = -0,137 ve p < 0,01, Şanlıurfa örnekleminde ise r = -0,139 ve p < 0,01 olarak bulunmuştur. Bu bulgu, sosyal bütünleşme düzeyinin artmasının her iki şehirde de korunmacı davranış pratiklerini azaltabileceğine işaret etmektedir.
- İGK güven algısı ile korunmacı davranış pratikleri arasındaki ilişki Konya örnekleminde anlamlı değildir (r = -0,040, p = 0,426). Şanlıurfa'da ise bu ilişki düşük düzeyde negatif ve anlamlıdır (r = -0,220, p < 0,01). Şanlıurfa'da IGK güven algısının artmasının korunmacı davranışları azaltma eğiliminde olduğu söylenebilir.

Çizelge 4.32. Korunmacı Davranış Pratikleri ile Diğer Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizi Bulguları

	Konya		***Şanlıurfa***	
	r	***p***	***r***	***p***
Korunmacı/Kaçınmacı Davranış Pratikleri	**,806*****	0,000	**,759*****	0,000
Kaçınmacı Davranış Pratikleri	**,229*****	0,000	**,212*****	0,000
Suç Mağduriyet Korkusu	-0,068	0,171	**-,140*****	0,005
Genel Güvensizlik Algısı	-0,049	0,323	-0,041	0,405
Suç Mağduriyet Risk Algısı	**,132*****	0,008	**,127****	0,010
Yakın Çevre Düzensizlik Algısı	**,116****	0,020	0,066	0,184
Sosyal Bütünleşme Düzeyi	**-,137*****	0,006	**-,139*****	0,005
İGK Güven Algısı	-0,040	0,426	**-,220*****	0,000
Halkın Desteği	-0,076	0,126	**-,182*****	0,000
Etkinlik	-0,074	0,136	**-,183*****	0,000
İşlemsel Adillik	-0,041	0,410	**-,135*****	0,006
İtaat Etme Görevi	0,011	0,832	**-,296*****	0,000
İşlemsel Eşitlik	-0,011	0,820	-0,054	0,276
Hukuka Uygunluk	0,013	0,801	-0,032	0,518

***p < 0,01; ** p < 0,05; *p < 0,1

Çizelge 4.33, kaçınmacı davranış pratikleri ile diğer değişkenler arasındaki korelasyon analizi bulgularını göstermektedir. Bulgulara göre:

- Kaçınmacı davranış pratikleri ile diğer değişkenler arasındaki ilişki incelendiğinde, her iki örneklemde de belirgin ilişkiler görülmüştür. Konya örnekleminde kaçınmacı davranış pratikleri ile korunmacı davranış

pratikleri arasında düşük düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r = 0,229$, $p < 0,01$). Bu ilişki Şanlıurfa'da da pozitif yönlü ve düşük düzeydedir ($r = 0,212$, $p < 0,01$).

- Konya örnekleminde kaçınmacı davranış pratikleri ile suç mağduriyet korkusu arasında düşük düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r = 0,182$, $p < 0,01$). Bu ilişki Şanlıurfa'da da benzer şekilde düşük düzeydedir ($r = 0,131$, $p < 0,01$). Bu bulgular, suç mağduriyet korkusunun artmasının kaçınmacı davranış pratiklerini artırabileceğini göstermektedir.
- Genel güvensizlik algısı ile kaçınmacı davranış pratikleri arasındaki ilişki Konya örnekleminde orta düzeyde pozitif ve anlamlı bulunmuştur ($r = 0,307$, $p < 0,01$). Bu sonuç, Konya'da genel güvensizlik algısının yüksek olduğu bireylerin kaçınmacı davranış pratiklerinin de yüksek olduğunu göstermektedir. Şanlıurfa'da ise genel güvensizlik algısı ile kaçınmacı davranış pratikleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($r = -0,067$, $p = 0,176$).
- Suç mağduriyet risk algısı ile kaçınmacı davranış pratikleri arasındaki ilişki her iki şehirde de anlamlıdır. Konya'da bu ilişki orta düzeyde pozitif ve anlamlıdır ($r = 0,379$, $p < 0,01$) ve Şanlıurfa'da da benzer şekilde pozitif ve orta düzeydedir ($r = 0,305$, $p < 0,01$). Bu bulgular, suç mağduriyet risk algısının yüksek olduğu bireylerin kaçınmacı davranışlara daha çok başvurduğunu göstermektedir.
- Yakın çevre düzensizlik algısı ile kaçınmacı davranış pratikleri arasında her iki örneklemde de anlamlı bir ilişki gözlenmiştir. Konya'da bu ilişki düşük düzeyde pozitif ($r = 0,214$, $p < 0,01$), Şanlıurfa'da ise orta düzeyde pozitif ($r = 0,348$, $p < 0,01$) olarak saptanmıştır. Bu, yakın çevreye yönelik düzensizlik algısının yüksek olduğu bireylerin kaçınmacı davranış pratiklerinin de arttığını ortaya koymaktadır.
- Sosyal bütünleşme düzeyi ile kaçınmacı davranış pratikleri arasında her iki örneklemde de anlamlı bir negatif ilişki görülmüştür. Konya'da bu ilişki düşük düzeydedir ($r = -0,174$, $p < 0,01$) ve Şanlıurfa'da ise orta düzeydedir ($r = -0,301$, $p < 0,01$). Sosyal bütünleşme düzeyinin artmasıyla kaçınmacı davranışların azaldığı anlaşılmaktadır.

- İGK güven algısı ile kaçınmacı davranış pratikleri arasında hem Konya (r = -0,222, p < 0,01) hem de Şanlıurfa (r = -0,159, p < 0,01) örnekleminde düşük düzeyde negatif ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Bu, İGK güven algısının yüksek olduğu bireylerin kaçınmacı davranış pratiklerinin daha düşük olduğunu göstermektedir.
- Halkın desteği, etkinlik ve işlemsel adillik algılarıyla kaçınmacı davranış pratikleri arasındaki ilişkiler incelendiğinde, her iki şehirde de bu değişkenlerle kaçınmacı davranış pratikleri arasında anlamlı ve negatif ilişkiler görülmüştür. Konya'da halkın desteği ile kaçınmacı davranış pratikleri arasındaki ilişki r = -0,240, p < 0,01, etkinlik ile r = -0,196, p < 0,01, işlemsel adillik ile ise r = -0,242, p < 0,01 olarak belirlenmiştir. Şanlıurfa'da ise halkın desteği (r = -0,140, p < 0,01), etkinlik (r = -0,170, p < 0,01) ve işlemsel adillik (r = -0,178, p < 0,01) ile kaçınmacı davranış pratikleri arasında düşük düzeyde negatif ve anlamlı ilişkiler bulunmaktadır.
- İtaat etme görevi ve hukuka uygunluk değişkenleri ile kaçınmacı davranış pratikleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Konya'da itaat etme görevi ile kaçınmacı davranış pratikleri arasındaki ilişki r = -0,044, p = 0,382, Şanlıurfa'da ise r = -0,089, p = 0,072 düzeyindedir. Benzer şekilde, hukuka uygunluk ile kaçınmacı davranış pratikleri arasında Konya'da (r = -0,065, p = 0,196) ve Şanlıurfa'da (r = 0,084, p = 0,091) anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Çizelge 4.33. Kaçınmacı Davranış Pratikleri ile Diğer Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizi Bulguları

	Konya		***Şanlıurfa***	
	r	***p***	***r***	***p***
Korunmacı/Kaçınmacı Davranış Pratikleri	**,760*****	0,000	**,797*****	0,000
Korunmacı Davranış Pratikleri	**,229*****	0,000	**,212*****	0,000
Suç Mağduriyet Korkusu	**,182*****	0,000	**,131*****	0,008
Genel Güvensizlik Algısı	**,307*****	0,000	-0,067	0,176
Suç Mağduriyet Risk Algısı	**,379*****	0,000	**,305*****	0,000
Yakın Çevre Düzensizlik Algısı	**,214*****	0,000	**,348*****	0,000
Sosyal Bütünleşme Düzeyi	**-,174*****	0,000	**-,301*****	0,000
İGK Güven Algısı	**-,222*****	0,000	**-,159*****	0,001
Halkın Desteği	**-,240*****	0,000	**-,140*****	0,005
Etkinlik	**-,196*****	0,000	**-,170*****	0,001
İşlemsel Adillik	**-,242*****	0,000	**-,178*****	0,000
İtaat Etme Görevi	-0,044	0,382	-0,089	0,072

İşlemsel Eşitlik	**-,156*****	0,002	**-,153*****	0,002
Hukuka Uygunluk	-0,065	0,196	0,084	0,091

***p < 0,01; ** p < 0,05; *p < 0,1

4.5.7. İGK Güven Algısı ile Diğer Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizi Bulguları[14]

Çizelge 4.34, İGK güven algısı ile diğer değişkenler arasındaki korelasyon analizi bulgularını göstermektedir. Bulgulara göre:

- İGK güven algısı ile diğer değişkenler arasındaki ilişki incelendiğinde suç mağduriyet korkusu ile İGK güven algısı arasında anlamlı bir ilişki Konya'da bulunmazken (r = 0,003, p = 0,947), Şanlıurfa'da düşük düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmüştür (r = 0,231, p < 0,01). Bu bulgu, Şanlıurfa'da suç mağduriyet korkusu arttıkça İGK güven algısının da arttığını göstermektedir.
- Genel güvensizlik algısı ile İGK güven algısı arasında her iki örneklemde de anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Konya'da r = -0,029, p = 0,557 ve Şanlıurfa'da r = -0,039, p = 0,435 düzeyindeki bu ilişkiler, genel güvensizlik algısının İGK güven algısı üzerinde belirgin bir etkisinin olmadığını göstermektedir.
- Suç mağduriyet risk algısı ile İGK güven algısı arasındaki ilişki her iki şehirde de negatif yönlüdür. Konya'da düşük düzeyde negatif ve anlamlı (r = -0,163, p < 0,01) olan bu ilişki, Şanlıurfa'da ise istatistiksel olarak anlamlı olmamakla birlikte negatif yöndedir (r = -0,085, p = 0,086). Bu bulgular, özellikle Konya'da suç mağduriyet risk algısındaki artışın İGK güven algısını azaltabileceğine işaret etmektedir.
- Yakın çevre düzensizlik algısı ile İGK güven algısı arasında Konya'da anlamlı bir ilişki bulunmazken (r = -0,080, p = 0,111), Şanlıurfa'da düşük düzeyde negatif ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r = -0,098, p < 0,05).

[14]Bu başlık altında İGK güven algısı değişkeni ile diğer değişkenler arasındaki korelasyon analizi bulgularına yer verilmiş; İGK güven algısının alt boyutları olan İGK'lere halkın desteği, İGK'lerin etkinliği, İGK'lerin işlemsel adilliği, İGK'lere itaat etme görevi, İGK'lerin işlemsel eşitliği ve İGK'lerin hukuka uygunluğu değişkenlerinin diğer değişkenler ile olan korelasyon analizi bulguları önceki başlıklar altında incelenmiştir. Söz konusu bulgulara çalışmanın sınırları nedeniyle bu başlık altında tekrar yer verilmemiştir. Burada yer verilmeyen bulgular için: (bkz. Çizelge 4.35 ve Çizelge 4.36).

Şanlıurfa'daki bu bulgu, çevre düzensizlik algısının İGK güven algısını olumsuz etkileyebileceğini göstermektedir.

- Sosyal bütünleşme düzeyi ile İGK güven algısı arasındaki ilişki her iki örneklemde de anlamlı ve pozitif olarak bulunmuştur. Konya'da düşük düzeyde ($r = 0,274$, $p < 0,01$) ve Şanlıurfa'da ise orta düzeyde ($r = 0,321$, $p < 0,01$) olan bu pozitif ilişkiler, sosyal bütünleşme düzeyindeki artış ile İGK güven algısındaki artışın birlikte hareket ettiğine işaret etmektedir.
- Korunmacı/kaçınmacı davranış pratikleri ile İGK güven algısı arasında her iki örneklemde de anlamlı negatif ilişkiler görülmektedir. Konya'da düşük düzeyde negatif bir ilişki ($r = -0,161$, $p < 0,01$) bulunurken, Şanlıurfa'da bu ilişki daha güçlüdür ($r = -0,242$, $p < 0,01$). Bu sonuçlar, İGK güven algısının korunmacı/kaçınmacı davranış pratiklerini azaltıcı bir rol oynayabileceğini göstermektedir.
- İGK güven algısını etkileyen alt faktörlerden hangilerinin güven algısı üzerinde güçlü etkiye sahip olduğu güven algısını artıran unsurların ortaya konması açısından önem taşımaktadır. Halkın desteği, etkinlik ve işlemsel adillik alt boyutları ile İGK güven algısı arasında hem Konya hem de Şanlıurfa örneklemlerinde yüksek düzeyde pozitif ve anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Konya'da İGK güven algısı ile halkın desteği arasındaki ilişki ($r = 0,793$, $p < 0,01$), etkinlik ile ilişki ($r = 0,786$, $p < 0,01$) ve işlemsel adillik ile ilişki ($r = 0,846$, $p < 0,01$) düzeyindedir. Şanlıurfa'da ise halkın desteği ($r = 0,837$, $p < 0,01$), etkinlik ($r = 0,795$, $p < 0,01$) ve işlemsel adillik ($r = 0,857$, $p < 0,01$) alt boyutları ile İGK güven algısı arasında yüksek düzeyde pozitif ilişkiler görülmektedir. Bu sonuçlar, halkın desteği, etkinlik ve işlemsel adilliğin yüksek olduğu durumlarda İGK güven algısının da yüksek olduğunu ortaya koymaktadır.
- İtaat etme görevi ile İGK güven algısı arasında her iki şehirde de orta düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Konya'da $r = 0,605$, $p < 0,01$ ve Şanlıurfa'da $r = 0,504$, $p < 0,01$ olan bu ilişkiler, itaat etme görevi algısının İGK güven algısını artırıcı bir etki taşıyabileceğini göstermektedir.

- İşlemsel eşitlik ile İGK güven algısı arasındaki ilişki de her iki örneklemde anlamlıdır. Konya'da bu ilişki yüksek düzeyde pozitif (r = 0,752, p < 0,01) iken, Şanlıurfa'da ise orta düzeyde pozitif (r = 0,663, p < 0,01) olarak bulunmuştur. Bu bulgular, işlemsel eşitlik algısının İGK güven algısını destekleyici bir rol oynayabileceğini düşündürmektedir.
- Hukuka uygunluk ile İGK güven algısı arasında ise her iki şehirde anlamlı pozitif bir ilişki bulunmaktadır. Konya'da düşük düzeyde pozitif (r = 0,390, p < 0,01) olan bu ilişki, Şanlıurfa'da ise orta düzeyde pozitif ve anlamlıdır (r = 0,537, p < 0,01). Bu bulgular, hukuka uygunluk algısının yüksek olmasının İGK güven algısını artırabileceğine işaret etmektedir.

Çizelge 4.34. İGK Güven Algısı ile Diğer Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizi Bulguları

	Konya		***Şanlıurfa***	
	r	***p***	***r***	***p***
Suç Mağduriyet Korkusu	0,003	0,947	**,231*****	0,000
Genel Güvensizlik Algısı	-0,029	0,557	-0,039	0,435
Suç Mağduriyet Risk Algısı	**-,163*****	0,001	**-0,085***	0,086
Yakın Çevre Düzensizlik Algısı	-0,080	0,111	**-,098****	0,048
Sosyal Bütünleşme Düzeyi	**,274*****	0,000	**,321*****	0,000
Korunmacı/Kaçınmacı Davranış Pratikleri	**-,161*****	0,001	**-,242*****	0,000
Korunmacı Davranış Pratikleri	-0,040	0,426	**-,220*****	0,000
Kaçınmacı Davranış Pratikleri	**-,222*****	0,000	**-,159*****	0,001
İGK Güven Algısı	1	--	1	--
Halkın Desteği	**,793*****	0,000	**,837*****	0,000
Etkinlik	**,786*****	0,000	**,795*****	0,000
İşlemsel Adillik	**,846*****	0,000	**,857*****	0,000
İtaat Etme Görevi	**,605*****	0,000	**,504*****	0,000
İşlemsel Eşitlik	**,752*****	0,000	**,663*****	0,000
Hukuka Uygunluk	**,390*****	0,000	**,537*****	0,000

***p < 0,01; ** p < 0,05; *p < 0,1

Çizelge 4.35 ve Çizelge 4.36, Konya ve Şanlıurfa örneklemlerinde yapılan korelasyon analizine dair tüm değişkenler arasındaki verileri göstermektedir.

Çizelge 4.35. Değişkenlere İlişkin Korelasyon Analizi Bulguları (Konya Örneklemi)

		1	2	3	4	5	6	6a	6b	7	7a	7b	7c	7d	7e	7f
Suç Mağduriyet Korkusu (1)	*r*	1														
	p	--														
Genel Güvensizlik Algısı (2)	*r*	**,216*****	1													
	p	0,000	--													
Suç Mağduriyet Risk Algısı (3)	*r*	**,284*****	**,228*****	1												
	p	0,000	0,000	--												
Yakın Çevre Düzensizlik Algısı (4)	*r*	**,325*****	0,046	**,189*****	1											
	p	0,000	0,362	0,000	--											
Sosyal Bütünleşme Düzeyi (5)	*r*	0,035	**-,192*****	**-,134*****	**-,132*****	1										
	p	0,484	0,000	0,007	0,008	--										
Korunmacı/Kaçınmacı Davranış Pratikleri (6)	*r*	0,065	**,154*****	**,318*****	**,208*****	**-,197*****	1									
	p	0,194	0,002	0,000	0,000	0,000	--									
Korunmacı Davranış Pratikleri (6a)	*r*	-0,068	-0,049	**,132*****	**,116****	**-,137*****	**,806*****	1								
	p	0,171	0,323	0,008	0,020	0,006	0,000	--								
Kaçınmacı Davranış Pratikleri (6b)	*r*	**,182*****	**,307*****	**,379*****	**,214*****	**-,174*****	**,760*****	**,229*****	1							
	p	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	--							
İGK Güven Algısı (7)	*r*	0,003	-0,029	**-,163*****	-0,080	**,274*****	**-,161*****	-0,040	**-,222*****	1						
	p	0,947	0,557	0,001	0,111	0,000	0,001	0,426	0,000	--						
Halkın Desteği (7a)	*r*	0,028	-0,079	**-,144*****	-0,076	**,283*****	**-,196*****	-0,076	**-,240*****	**,793*****	1					
	p	0,574	0,114	0,004	0,126	0,000	0,000	0,126	0,000	0,000	--					
Etkinlik (7b)	*r*	0,063	0,016	**-,111****	-0,056	**,250*****	**-,169*****	-0,074	**-,196*****	**,786*****	**,756*****	1				
	p	0,206	0,752	0,026	0,261	0,000	0,001	0,136	0,000	0,000	0,000	--				
İşlemsel Adillik (7c)	*r*	-0,006	-0,082	**-,113****	**-0,094***	**,270*****	**-,174*****	-0,041	**-,242*****	**,846*****	**,646*****	**,627*****	1			
	p	0,910	0,102	0,024	0,061	0,000	0,000	0,410	0,000	0,000	0,000	0,000	--			
İtaat Etme Görevi (7d)	*r*	0,030	0,036	-0,062	-0,013	**0,092***	-0,019	0,011	-0,044	**,605*****	**,308*****	**,299*****	**,345*****	1		
	p	0,555	0,471	0,215	0,802	0,064	0,697	0,832	0,382	0,000	0,000	0,000	0,000	--		
İşlemsel Eşitlik (7e)	*r*	-0,019	-0,011	**-,137*****	-0,048	**,231*****	**-,102****	-0,011	**-,156*****	**,752*****	**,531*****	**,563*****	**,586*****	**,303*****	1	
	p	0,711	0,819	0,006	0,332	0,000	0,040	0,820	0,002	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	--	
Hukuka Uygunluk (7f)	*r*	-0,094	-0,001	**-,148*****	-0,051	0,024	-0,031	0,013	-0,065	**,390*****	**,169*****	**,133*****	**,262*****	0,063	**,182*****	1
	p	0,060	0,991	0,003	0,308	0,631	0,537	0,801	0,196	0,000	0,001	0,007	0,000	0,207	0,000	--

***p < 0,01; ** p < 0,05; *p < 0,10

Çizelge 4.36. Değişkenlere İlişkin Korelasyon Analizi Bulguları (Şanlıurfa Örneklemi)

		1	2	3	4	5	6	6a	6b	7	7a	7b	7c	7d	7e	7f
Suç Mağduriyet Korkusu (1)	*r*	1														
	p	--														
Genel Güvensizlik Algısı (2)	*r*	-0,044	1													
	p	0,377	--													
Suç Mağduriyet Risk Algısı (3)	*r*	0,045	0,024	1												
	p	0,369	0,636	--												
Yakın Çevre Düzensizlik Algısı (4)	*r*	0,066	**-,110****	**,131*****	1											
	p	0,186	0,026	0,008	--											
Sosyal Bütünleşme Düzeyi (5)	*r*	0,028	0,041	0,015	**-,412*****	1										
	p	0,581	0,406	0,768	0,000	--										
Korunmacı/Kaçınmacı Davranış Pratikleri (6)	*r*	0,001	-0,070	**,282*****	**,273*****	**-,286*****	1									
	p	0,980	0,156	0,000	0,000	0,000	--									
Korunmacı Davranış Pratikleri (6a)	*r*	**-,140*****	-0,041	**,127****	0,066	**-,139*****	**,759*****	1								
	p	0,005	0,405	0,010	0,184	0,005	0,000	--								
Kaçınmacı Davranış Pratikleri (6b)	*r*	**,131*****	-0,067	**,305*****	**,348*****	**-,301*****	**,797*****	**,212*****	1							
	p	0,008	0,176	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	--							
İGK Güven Algısı (7)	*r*	**,231*****	-0,039	**-0,085***	**-,098****	**,321*****	**-,242*****	**-,220*****	**-,159*****	1						
	p	0,000	0,435	0,086	0,048	0,000	0,000	0,000	0,001	--						
Halkın Desteği (7a)	*r*	**,212*****	-0,061	**-,108****	**-,126****	**,304*****	**-,206*****	**-,182*****	**-,140*****	**,837*****	1					
	p	0,000	0,219	0,029	0,011	0,000	0,000	0,000	0,005	0,000	--					
Etkinlik (7b)	*r*	**,209*****	-0,037	**-,110****	**-,118****	**,248*****	**-,226*****	**-,183*****	**-,170*****	**,795*****	**,744*****	1				
	p	0,000	0,459	0,027	0,017	0,000	0,000	0,000	0,001	0,000	0,000	--				
İşlemsel Adillik (7c)	*r*	**,178*****	-0,057	-0,070	**-,139*****	**,329*****	**-,202*****	**-,135*****	**-,178*****	**,857*****	**,689*****	**,639*****	1			
	p	0,000	0,253	0,161	0,005	0,000	0,000	0,006	0,000	0,000	0,000	0,000	--			
İtaat Etme Görevi (7d)	*r*	0,072	0,059	**,256*****	**-0,084***	**,266*****	**-,242*****	**-,296*****	**-0,089***	**,504*****	**,307*****	**,240*****	**,338*****	1		
	p	0,147	0,238	0,000	0,091	0,000	0,000	0,000	0,072	0,000	0,000	0,000	0,000	--		
İşlemsel Eşitlik (7e)	*r*	**,116****	-0,059	**-,213*****	**-,109****	**,154*****	**-,135*****	-0,054	**-,153*****	**,663*****	**,449*****	**,453*****	**,508*****	0,065	1	
	p	0,019	0,233	0,000	0,028	0,002	0,006	0,276	0,002	0,000	0,000	0,000	0,000	0,191	--	
Hukuka Uygunluk (7f)	*r*	**,207*****	-0,023	**-,211*****	**-,203*****	-0,011	0,036	-0,032	**0,084***	**,537*****	**,370*****	**,342*****	**,351*****	-0,048	**,394*****	1
	p	0,000	0,646	0,000	0,000	0,823	0,469	0,518	0,091	0,000	0,000	0,000	0,000	0,332	0,000	--

***p < 0,01; ** p < 0,05; *p < 0,1

4.6. Araştırma Hipotezlerine İlişkin Regresyon Analizi Bulguları

Regresyon analizi, bağımlı bir değişken ile bu bağımlı değişken üzerinde etkisi olduğu düşünülen bağımsız değişken veya değişkenler arasındaki ilişkinin bir model ile açıklanmasını ifade etmektedir. Dolayısıyla regresyon analizine değişkenler arasında neden-sonuç ilişkisinin arandığı durumlarda başvurulmaktadır. Regresyon analizi, bağımlı değişkenin bağımsız değişkenler tarafından ne şekilde etkilendiği veya etkilenmediğinin açıklanması işlevi görmektedir. Bağımlı bir değişken üzerinde bağımsız bir değişkenin etkisi araştırıldığında basit regresyon analizi uygulanmakta iken bağımlı bir değişken üzerinde iki veya daha fazla bağımsız değişkenin etkisinin araştırıldığı durumlarda çoklu regresyon analizi yapılmaktadır. Ayrıca regresyon analizinde değişkenler arasındaki ilişkinin doğrusal olarak değiştiği durumlarda doğrusal regresyon modeli; ilişkinin doğrusal olmadığı durumlarda ise doğrusal olmayan regresyon modeli kullanılmaktadır (Gürbüz & Şahin, 2018, s. 268-270).

4.6.1. Suç Mağduriyet Korkusu ile Diğer Değişkenler Arasındaki Regresyon Analizi Bulguları

Araştırma kapsamında genel güvensizlik algısı, suç mağduriyet risk algısı, yakın çevre düzensizlik algısı, sosyal bütünleşme, korunmacı/kaçınmacı davranış pratikleri ve İGK güven algısı değişkenlerinin suç mağduriyet korkusu üzerindeki etkisini ortaya çıkarmak amacıyla Konya ve Şanlıurfa örneklemleri için çoklu doğrusal regresyon analizi uygulanmıştır.

Çoklu doğrusal regresyon analizi bazı önkoşulların sağlandığı durumlarda yapılabilmektedir. Değişkenler arasında çoklu doğrusal bağlantı sorunun olmaması bu önkoşullardan birisidir. Çoklu doğrusal bağlantı, regresyon modelinin hatalı tahminler elde etmesine yol açabilmektedir. Değişkenler arasında çoklu doğrusal bağlantının olup olmadığının tespiti noktasında bağımsız değişkenler arasındaki korelasyon matrisi incelenmekte; regresyon analizi sonucunda elde edilen VIF değerleri gözlenmektedir. Analiz sonucunda değişkenler arasındaki korelasyon katsayısının "1" değerine yakın olması çoklu doğrusal bağlantının varlığı göstermekte; VIF değerinin 10'dan büyük olduğu durumlarda da değişkenler arasında çoklu bağlantı sorunu olabileceği ifade edilmektedir (Topal vd., 2010, s. 54). Konya örnekleminde yapılan

analiz sonucunda değişkenler arasındaki korelasyon katsayılarının Konya örnekleminde en yüksek 0,38 değerinde olduğu görülmüş; VIF değerleri istenilen sınırlarda gözlenmiştir. Bu nedenle çoklu doğrusallığın olmadığı kabul edilmiştir.

Regresyon modelinin önkoşullarından birisi hata terimleri arasında ilişki olmamasıdır. Hata terimleri arasında ilişki bulunması ise otokorelasyonun varlığını ortaya çıkarmaktadır. Durbin-Watson testine hata terimleri arasında korelasyon olup olmadığı noktasında başvurulmaktadır (Ünver vd., 2016, s. 425-426). Durbin-Watson testi bulgularına göre hata terim değerinin 1 ile 3 değerleri arasında olması regresyon analizinin gerçekleştirilebileceğini göstermektedir (Field, 2024, s. 1052). Konya örnekleminde 1,952 olarak gerçekleşen hata değeri regresyon analizinin yapılabileceğini işaret etmektedir. Diğer yandan, düzeltilmiş R^2($R^2_{adjusted}$) değeri de modelin genellenebilirliğini göstermektedir. Birden fazla bağımsız değişken ile yapılan regresyon analizlerinde $R^2_{adjusted}$ değeri yorumlanmaktadır. Konya örnekleminde yapılan analiz sonucunda regresyon modeli anlamlı bulunmuş (F (7,394) = 15,131, $p < 0,001$) ve bağımlı değişkendeki varyansın %20'sinin ($R^2_{adjusted}$ = 0,198) bağımsız değişkenler tarafından açıklandığı bulgusu elde edilmiştir.

Tüm değişkenlerin aynı birimle (5'li likert) ölçülmüş olması, regresyon modelinde *B* katsayısının, değişkenler arasında mutlak kıyaslama yapılmasına olanak tanımaktadır. Bu sayede, her bir birimlik değişiklik için bağımlı değişkende beklenen değişim miktarı doğrudan ve anlamlı şekilde yorumlanabilmektedir (Tabachnick & Fidell, 2019, s. 751). Regresyon analizinde yer alan değişkenlerde ölçüm birimlerinin tamamı 5'li likert tipinde yapılandırıldığı için verilerin yorumlanmasında standardize olmayan (*B)* katsayısı temel alınmıştır. Çizelge 4.37, Konya örneklemi için yapılan regresyon analizi bulgularını göstermektedir.

- Genel Güvensizlik Algısı, Suç Mağduriyet Korkusu'nu pozitif ve anlamlı şekilde etkilemektedir (B = 0,33; t(394) = 3,23; p = 0,001, pr^2 = 0,026).
- Suç Mağduriyet Risk Algısı, Suç Mağduriyet Korkusu'nu pozitif ve anlamlı şekilde etkilemektedir (B = 0,35; t(394) = 4,28; $p < 0,001$, pr^2 = 0,045).

- Yakın Çevre Düzensizlik Algısı, Suç Mağduriyet Korkusu'nu pozitif ve anlamlı şekilde etkilemektedir (B = 0,40; t(394) = 6,46; p < 0,001, pr^2 = 0,096).
- Sosyal Bütünleşme, Suç Mağduriyet Korkusu'nu pozitif ve anlamlı şekilde etkilemektedir (B = 0,36; t(394) = 2,37; p = 0,018, pr^2 = 0,014).
- Korunmacı Davranış Pratikleri, Suç Mağduriyet Korkusu'nu negatif ve anlamlı şekilde etkilemektedir (B = -0,47; t(394) = -2,48; p < 0,05; pr^2 = 0,015).
- Kaçınmacı Davranış Pratikleri ile Suç Mağduriyet Korkusu arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir (B = 0,20; t(394) = 0,86; p = 0,393, pr^2 = 0,0018).
- İGK Güven Algısı ile Suç Mağduriyet Korkusu arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir (B = 0,40; t(394) = 0,85; p = 0,847; pr^2 = 0,0018).

Çizelge 4.37. Suç Mağduriyet Korkusuna Etki Eden Değişkenlere Yönelik Çoklu Regresyon Analizi (Konya Örneklemi)

Değişken	*B*	*S.H.B*	β (Beta)	*t*	*p*	%95 CI		Tolerance	VIF
						LL	*UL*		
Sabit	1,148	3,847		,298	,765	-6,416	8,713		
GGA	0,326	0,101	0,157	3,234	**0,001*****	,128	,524	,844	1,186
SMRA	0,353	0,082	0,211	4,278	**0,001*****	,191	,515	,820	1,220
YÇA	0,404	0,063	0,300	6,465	**0,001*****	,281	,527	,928	1,077
SBD	0,365	0,154	0,114	2,368	**0,018****	,062	,669	,865	1,156
KKD1	-0,467	0,188	-0,116	-2,482	**0,013****	-,838	-,097	,909	1,100
KKD2	0,198	0,232	0,045	,856	0,393	-,257	,654	,725	1,379
IGK	0,040	0,048	0,040	,847	0,398	-,053	,134	,879	1,138
R = 0,460	R^2 = 0,212		Adj.$R^{2=}$ = 0,198			F(7,394) = 15,131; p <.001			

***p < 0,01, ** p < 0,05, *, p < 0,1
Bağımlı Değişken: Suç Mağduriyet Korkusu (SMK)
Bağımsız Değişkenler: GGA: Genel Güvensizlik Algısı, SMRA: Suç Mağduriyet Risk Algısı, YÇA: Yakın Çevre Düzensizlik Algısı, SBD: Sosyal Bütünleşme Düzeyi, KKD1: Korunmacı Davranışlar, KKD2: Kaçınmacı Davranışlar, IGK: İç Güvenlik Kuvvetlerine Duyulan Güven Algısı

Analiz sonucunda Konya örnekleminden elde edilen regresyon denklemi şu şekildedir: Suç Mağduriyet Korkusu = 1,15 + (0,33 * Genel Güvensizlik Algısı) + (0,35 * Suç Mağduriyet Risk Algısı) + (0,40 * Yakın Çevre Düzensizlik Algısı) + (0,36 * Sosyal Bütünleşme) + (-0,47 * Korunmacı Davranış Pratikleri)

Şanlıurfa örnekleminde yapılan analiz sonucunda da değişkenler arasındaki korelasyon katsayılarının en yüksek 0,41 değerine sahip olduğu görülmüş; VIF değerleri istenilen sınırlarda görülmüştür. Bu nedenle çoklu doğrusallığın olmadığı

kabul edilmiştir. Durbin-Watson istatistiğinde hata terim değeri 1,663 olarak gerçekleşmiş; bu da regresyon analizinin yapılabileceğini göstermiştir. Şanlıurfa örnekleminde yapılan analiz sonucunda regresyon modeli anlamlı bulunmuş; (F (7,398) = 6,317, p < 0,001) ve bağımlı değişkendeki varyansın %8'inin ($R^2_{adjusted}$ = .084) bağımsız değişkenler tarafından açıklandığı bulgusu elde edilmiştir. Çizelge 4.38, Şanlıurfa örneklemi için yapılan regresyon analizi bulgularını göstermektedir.

- Genel Güvensizlik Algısı ile Suç Mağduriyet Korkusu arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir (B = -0,044; t(398) = -0,535; p = 0,593; pr^2 = 0,0007).
- Suç Mağduriyet Risk Algısı ile Suç Mağduriyet Korkusu arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir (B = 0,025; t(398) = 0,473; p = 0,636; pr^2 = 0,0006).
- Yakın Çevre Düzensizlik Algısı ile Suç Mağduriyet Korkusu arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir (B = 0,025; t(398) = 0,548; p = 0,584; pr^2 = 0,0007).
- Sosyal Bütünleşme ile Suç Mağduriyet Korkusu arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir (B = 0,002; t(398) = 0,011; p = 0,991; pr^2 = 0,000001).
- Korunmacı Davranış Pratikleri, Suç Mağduriyet Korkusu'nu negatif yönlü ve anlamlı bir şekilde etkilemektedir (B = -0,41; t(398) = -2,65; p < 0,001; pr^2 = 0,017).
- Kaçınmacı Davranış Pratikleri, Suç Mağduriyet Korkusu'nu pozitif yönlü ve anlamlı bir şekilde etkilemektedir (B = 0,51, t(398) = 3,24; p = 0,001; pr^2 = 0,026).
- İGK Güven Algısı, Suç Mağduriyet Korkusu'nu pozitif ve anlamlı şekilde etkilemektedir (B = 0,16, t(398) = 4,55; p < 0,001; pr^2 = 0,05).

Çizelge 4.38. Suç Mağduriyet Korkusuna Etki Eden Değişkenlere Yönelik Çoklu Regresyon Analizi (Şanlıurfa Örneklemi)

Değişken	*B*	*S.H.B*	β (Beta)	*t*	*p*	%95 CI		Tolerance	VIF
						LL	*UL*		
Sabit	22,473	3,448		6,518	,000	15,695	29,252		
GGA	-,044	,083	-,026	-,535	,593	-,207	,118	,980	1,021
SMRA	,025	,053	,024	,473	,636	-,080	,130	,878	1,139
YÇA	,025	,046	,030	,548	,584	-,065	,115	,760	1,315
SBD	,002	,158	,001	,011	,991	-,308	,312	,715	1,399
KKD1	-,411	,155	-,132	-2,646	**,008*****	-,716	-,106	,912	1,096
KKD2	,514	,159	,177	3,236	**,001*****	,202	,826	,753	1,329
IGK	,163	,036	,234	4,554	**,000*****	,093	,234	,855	1,169
R= 0,316	R^2= 0,100		Adj.R^2= 084			$F(7,398) = 6,317$; p < 0,001			

***p < 0,01, ** p < 0,05, *, p < 0,1
Bağımlı Değişken: Suç Mağduriyet Korkusu (SMK)
Bağımsız Değişkenler: GGA: Genel Güvensizlik Algısı, SMRA: Suç Mağduriyet Risk Algısı, YÇA: Yakın Çevre Düzensizlik Algısı, SBD: Sosyal Bütünleşme Düzeyi, KKD1: Korunmacı Davranışlar, KKD2: Kaçınmacı Davranışlar, IGK: İç Güvenlik Kuvvetlerine Duyulan Güven Algısı

Analiz sonucunda Şanlıurfa örnekleminden elde edilen regresyon denklemi şu şekildedir: Suç Mağduriyet Korkusu = 22,47 + (-0,41 * Korunmacı Davranış Pratikleri) + (0,51 * Kaçınmacı Davranış Pratikleri) + (0,16 * İGK Güven Algısı)

4.6.2. Suç Mağduriyet Risk Algısı ile Diğer Değişkenler Arasındaki Regresyon Analizi Bulguları

Çalışmada suç mağduriyet korkusu, genel güvensizlik algısı, yakın çevre düzensizlik algısı, sosyal bütünleşme düzeyi, korunmacı/kaçınmacı davranış pratikleri ve İGK güven algısı değişkenlerini kullanarak suç mağduriyet risk algısı değişkenini yordamak amacıyla Konya ve Şanlıurfa örneklemleri için çoklu doğrusal regresyon analizi uygulanmıştır.

Konya örnekleminde yapılan analiz sonucunda değişkenler arasındaki korelasyon katsayılarının en yüksek 0,38 değerine sahip olduğu görülmüş; VIF değerleri istenilen sınırlarda görülmüştür. Bu nedenle çoklu doğrusallığın olmadığı kabul edilmiştir. Durbin-Watson testinde hata terim değeri 1,867 olarak gerçekleşmiş; bu da regresyon analizinin yapılabileceğini göstermiştir. Konya örnekleminde yapılan analiz sonucunda regresyon modeli anlamlı bulunmuş; (F (7,394) = 15,564; p < 0,001) ve bağımlı değişkendeki varyansın %20'sinin ($R^2_{adjusted}$ = 0,203) bağımsız değişkenler tarafından açıklandığı bulgusu elde edilmiştir. Çizelge 4.39, Konya örneklemi için yapılan regresyon analizi bulgularını göstermektedir.

- Suç mağduriyet korkusu ile Suç Mağduriyet Risk Algısı arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (B = 0,126; t(394) = 4,278; p < 0,001; pr² = 0,045).
- Genel Güvensizlik Algısı ile Suç Mağduriyet Risk Algısı arasında pozitif bir ilişki görülmüş, ancak anlamlılık sınırında yer almaktadır (B = 0,119; t(394) = 1,953; p = 0,052; pr² = 0,0096).
- Yakın Çevre Düzensizlik Algısı ile Suç Mağduriyet Risk Algısı arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir (B = 0,032; t(394) = 0,827; p = 0,409; pr² = 0,018).
- Sosyal Bütünleşme ile Suç Mağduriyet Risk Algısı arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir (B = -0,073; t(394) = -0,785; p = 0,433; pr² = 0,0016).
- Korunmacı Davranışlar ile Suç Mağduriyet Risk Algısı arasında pozitif bir ilişki görülmüş olup, bu ilişki anlamlılık sınırında bulunmaktadır (B = 0,187; t(394) = 1,660; p = 0,098; pr² = 0,069).
- Kaçınmacı Davranışlar ile Suç Mağduriyet Risk Algısı arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır (B = 0,683; t(394) = 5,098; p < 0,001; pr² = 0,062).
- İGK Güven Algısı (IGK) ile Suç Mağduriyet Risk Algısı arasında negatif bir ilişki görülmüştür, ancak bu ilişki anlamlılık sınırında yer almaktadır (B = -0,052; t(394) = -1,834; p = 0,067; pr² = 0,085).

Çizelge 4.39. Suç Mağduriyet Risk Algısına Etki Eden Değişkenlere Yönelik Çoklu Regresyon Analizi (Konya Örneklemi)

Değişken	*B*	*S.H.B*	β (Beta)	*t*	*p*	%95 CI		Tolerance	VIF
						LL	*UL*		
Sabit	13,584	2,193		6,194	,000	9,272	17,896		
SMK	,126	,029	,210	4,278	**,000*****	,068	,184	,825	1,213
GGA	,119	,061	,096	1,953	**,052***	-,001	,238	,830	1,205
YÇA	,032	,039	,040	,827	,409	-,045	,110	,841	1,190
SBD	-,073	,093	-,038	-,785	,433	-,255	,109	,854	1,171
KKD1	,187	,113	,078	1,660	**,098***	-,035	,409	,901	1,109
KKD2	,683	,134	,259	5,098	**,000*****	,420	,947	,771	1,296
IGK	-,052	,028	-,087	-1,834	**,067***	-,108	,004	,885	1,130
R = 0,465	R^2 = 0,217		Adj.R^2= 0,203			*F*(7,394) = 15,564; p < 0,001			

***p < 0,01, ** p < 0,05, *, p < 0,1
Bağımlı Değişken: Suç Mağduriyet Risk Algısı (SMRA)
Bağımsız Değişkenler: SMK: Suç Mağduriyet Korkusu, GGA: Genel Güvensizlik Algısı, YÇA: Yakın Çevre Düzensizlik Algısı, SBD: Sosyal Bütünleşme Düzeyi, KKD1: Korunmacı Davranışlar, KKD2: Kaçınmacı Davranışlar, IGK: İç Güvenlik Kuvvetlerine Duyulan Güven Algısı

Şanlıurfa örnekleminde yapılan analiz sonucunda değişkenler arasındaki korelasyon katsayılarının en yüksek 0,41 değerine sahip olduğu görülmüş; VIF

değerleri istenilen sınırlarda tespit edilmiştir. Bu nedenle çoklu doğrusallığın olmadığı kabul edilmiştir. Durbin-Watson testinde hata terim değeri 1,565 olarak gerçekleşmiş; bu da regresyon analizinin yapılabileceğini göstermiştir. Şanlıurfa örnekleminde yapılan analiz sonucunda regresyon modeli anlamlı bulunmuş; (F (7,398) = 7,96; $p < 0,001$) ve bağımlı değişkendeki varyansın %11'inin ($R^2_{adjusted}$ = 0,107) bağımsız değişkenler tarafından açıklandığı bulgusu elde edilmiştir. Çizelge 4.40, Konya örneklemi için yapılan regresyon analizi bulgularını göstermektedir.

- Suç mağduriyet korkusu ile Suç Mağduriyet Risk Algısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır (B = 0,022; t(398) = 0,473; p = 0,636; pr^2 = 0,001).
- Genel Güvensizlik Algısı ile Suç Mağduriyet Risk Algısı arasında anlamlı bir ilişki görülmemektedir (B = 0,078; t(398) = 1,007; p = 0,315; pr^2 = 0,003).
- Yakın Çevre Düzensizlik Algısı ile Suç Mağduriyet Risk Algısı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (B = 0,072; t(398) = 1,677; p = 0,094; pr^2 = 0,007).
- Sosyal Bütünleşme Düzeyi ile Suç Mağduriyet Risk Algısı arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki görülmektedir (B = 0,460; t(398) = 3,140; p = 0,002; pr^2 = 0,024).
- Korunmacı Davranışlar ile Suç Mağduriyet Risk Algısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır (B = 0,211; t(398) = 1,438; p = 0,151; pr^2 = 0,005).
- Kaçınmacı Davranışlar ile Suç Mağduriyet Risk Algısı arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (B = 0,824; t(398) = 5,671; p < 0,001; pr^2 = 0,075).
- İGK Güven Algısı ile Suç Mağduriyet Risk Algısı arasında anlamlı bir ilişki görülmemektedir (B = -0,048; t(398) = -1,386; p = 0,167; pr^2 = 0,005).

Çizelge 4.40. Suç Mağduriyet Risk Algısına Etki Eden Değişkenlere Yönelik Çoklu Regresyon Analizi (Şanlıurfa Örneklemi)

Değişken	*B*	*S.H.B*	β (Beta)	*t*	*p*	%95 CI		Tolerance	VIF
						LL	*UL*		
Sabit	14,732	3,328		4,427	,000	8,190	21,274		
SMK	,022	,047	,023	,473	,636	-,070	,115	,901	1,110
GGA	,078	,078	,048	1,007	,315	-,074	,231	,982	1,019
YÇA	,072	,043	,090	1,677	**,094***	-,012	,157	,765	1,307
SBD	,460	,146	,172	3,140	**,002****	,172	,747	,733	1,365
KKD1	,211	,147	,071	1,438	,151	-,078	,500	,901	1,110
KKD2	,824	,145	,299	5,671	**,000*****	,539	1,110	,793	1,262
IGK	-,048	,035	-,072	-1,386	,167	-,116	,020	,817	1,224
R = 0,351	R^2 = 0,123		Adj.$R^{2=}$ = 0,107			$F(7,398) = 7,963$; p < 0,001			

***p < 0,01, ** p < 0,05, *, p < 0,1

Bağımlı Değişken: Suç Mağduriyet Risk Algısı

Bağımsız Değişkenler: SMK: Suç Mağduriyet Korkusu, GGA: Genel Güvensizlik Algısı, YÇA: Yakın Çevre Düzensizlik Algısı, SBD: Sosyal Bütünleşme Düzeyi, KKD1: Korunmacı Davranışlar, KKD2: Kaçınmacı Davranışlar, IGK: İç Güvenlik Kuvvetlerine Duyulan Güven Algısı

4.7. Sosyo-Demografik ve Kişisel Özelliklere İlişkin Fark Testi Bulguları

Sosyal bilimler alanındaki pek çok araştırmada iki evrene ait ortalamaların karşılaştırılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Ortalamalar arasındaki farkın test edilmesi bu karşılaştırmaların yapılmasına olanak sağlamaktadır (Baykul & Güzeller, 2020, s. 477-478). Bağımsız örneklem t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) değişkenlere ilişkin verilerin normal dağılım gösterdiği durumlarda sıklıkla kullanılan istatistiksel yöntemlerdir. Çalışmanın bu kısmında suç mağduriyet korkusu ile suç mağduriyet risk algısına katılımcılar tarafından verilen yanıtların katılımcıların sosyo-demografik ve kişisel özelliklerine göre fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla bağımsız örneklem t-testi ve tek yönlü varyans analizi yöntemlerine başvurulmuştur[15].

4.7.1. Bağımsız Örneklem T-Testi Bulguları

Bağımsız (ilişkisiz) örneklem t-testi, birbiriyle ilişkisiz olan iki ayrı gruptan toplanan verilere ait ortalamaların anlamlı şekilde fark gösterip göstermediğinin test edilmek istendiği durumlarda kullanılmaktadır (Field, 2024, s. 1057).

[15] Tüm bulgular bağımsız örneklem t-testi yapılan değişkenler başta yer almak üzere anket formundaki sıra takip edilerek verilmiş; bölüm sonunda tüm değişkenlere ilişkin fark sonuçlarının bir arada görülebilmesi amacıyla veriler çizelgeye dönüştürülmüştür.

Bağımsız örneklemler t-testinin güvenilir sonuçlar verebilmesi ortalamaları karşılaştırılacak olan verilerin normal dağılım şartını sağlamasını gerekmektedir. Bu başlık altında ortalamaları karşılaştırılan suç mağduriyet korkusu ve suç mağduriyet risk algısı değişkenlerine ilişkin veriler normal dağılım özelliğine sahiptir[16]. Bağımsız örneklem t-testinin güvenilir sonuçlar verebilmesi için diğer bir ön koşul ise karşılaştırılacak olan iki grubun varyansları arasında istatiksel olarak anlamlı fark bulunmamasıdır. Diğer bir ifadeyle grupların varyansları eşit olmalıdır. Bu önkoşul Levene Testi aracılığıyla kontrol edilmektedir. Levene Testi sonucunda elde edilen p değerinin 0,05 değerinden büyük olması grup varyanslarının eşit (homojen) olduğunu işaret etmektedir (Can, 2023, s. 118-120). Varyansların homojen olduğu ($p > 0,05$) durumlarda Levene Testi sonucunda elde edilen ilk satırdaki t testi değeri dikkate alınmakta iken varyansların homojen olmadığı ($p < 0,05$) durumlarda ise ikinci satırda yer alan t testi değeri yorumlanmaktadır (Sönmez Çakır, 2019, s. 147).

Gruplara ait sonuçlar arasındaki farkın önemli olup olmadığını gösteren bir diğer ölçüt ise etki büyüklüğüdür. Gruplar arasında anlamlı fark olması durumunda farka yol açan etki büyüklüğünün yorumlanması amacıyla "Cohen's d" değerine başvurulmuştur. Cohen's d değeri etki büyüklüğünün hesaplanmasında en yaygın kullanılan yöntem olarak bilinmektedir (S. Kılıç, 2014, s. 44-45). Araştırma bağlamına göre değişiklik gösterebileceği belirtilmekle birlikte Cohen tarafından geliştirilen bu hesaplama yöntemine göre "d" değerinin 0,2 olması küçük etki; 0,5 olması orta büyüklükte etki; 0,8 olması ise büyük etkiyi göstermektedir (1988, s. 20-27).

Konya ve Şanlıurfa örneklemlerinde herhangi bir suç olayı nedeniyle doğrudan mağduriyet yaşayanlar ile doğrudan mağduriyet yaşamayanlar arasında suç mağduriyet korkusu ve suç mağduriyet risk algısı açısından fark olup olmadığı incelenmiştir. Levene Testi sonucunda iki değişken açısından da varyansların homojen olduğu görülmüştür. Çizelge 4.41'de gösterilen verilere göre Konya örnekleminde, SMK puan ortalamaları açısından doğrudan mağduriyet yaşayanlar (A.O. = 31,18) ile doğrudan mağduriyet yaşamayanlar (A.O. = 30,01) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($t(400) = 0,89$; $p = 0,38$). Cohen's d değeri ($d =$

[16] Bkz: Bölüm 4.3.

0,11) de bu etkinin düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Ancak suç mağduriyet risk algısı açısından herhangi bir suç olayı nedeniyle doğrudan mağduriyet yaşayanlar (A.O. = 24,16) ile doğrudan mağduriyet yaşamayanlar (A.O. = 22,21) arasında anlamlı bir fark görülmüştür (t(400) = 2,50; p = 0,013). Cohen's d değeri (d = 0,32), bu etkinin düşük/orta düzey arasında bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Bu bulgu, Konya örnekleminde doğrudan mağduriyet yaşayan bireylerin, suç mağduriyet risk algılarının anlamlı derecede yüksek olduğunu göstermektedir.

Şanlıurfa örnekleminde ise doğrudan mağduriyet yaşayanların suç mağduriyet korkusu puan ortalaması (A.O. = 32,70) doğrudan mağduriyet yaşamayanlardan (A.O. = 31,34) biraz yüksek olmakla birlikte, bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir (t(404) = 0,94; p = 0,35). Cohen's d değeri (d = 0,16), bu etkinin düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Doğrudan mağduriyet yaşayanların suç mağduriyet risk algısı puan ortalaması (A.O. = 30,37) ile doğrudan mağduriyet yaşamayanların puan ortalamaları (A.O. = 27,88) arasında da anlamlı bir fark bulunmamıştır (t(404) = 1,59; p = 0,118). Cohen's d değeri (d = 0,30) bu farkın da düşük düzeyde bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Genel olarak Konya örnekleminde doğrudan mağduriyet yaşayan bireylerin suç mağduriyet risk algısı puanlarının anlamlı derecede yüksek olduğu görülürken, Şanlıurfa örnekleminde doğrudan mağduriyet yaşayıp yaşamamanın suç mağduriyet korkusu ve suç mağduriyet risk algısı üzerinde belirgin bir farklılık oluşturmadığı tespit edilmiştir. Bu sonuç, doğrudan mağduriyet deneyiminin Konya örnekleminde suç mağduriyet risk algısını etkileyen bir faktör olduğunu ancak Şanlıurfa örnekleminde benzer bir etkinin gözlenmediğini göstermektedir.

Çizelge 4.41. Mağduriyet (Doğrudan) Deneyimine Göre SMK ve SMRA Arasındaki Farka İlişkin T-Testi Bulguları

Konya Örneklemi							
	Doğrudan Mağduriyet Yaşayanlar		Doğrudan Mağduriyet Yaşamayanlar		*t*	*p*	*d*
Değişken	*A.O.*	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*			
SMK	31,18	9,91	30,01	10,48	0,89	0,38	0,11
SMRA	24,16	6,82	22,21	6,01	2,50	**0,013****	0,32
N = 402							
Şanlıurfa Örneklemi							
	Doğrudan Mağduriyet Yaşayanlar		Doğrudan Mağduriyet Yaşamayanlar		*t*	*p*	*d*
Değişken	*A.O.*	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*			
SMK	32,70	9,37	31,34	8,62	0,94	0,35	0,16
SMRA	30,37	9,54	27,88	8,11	1,59	0,118	0,30
N = 406							

Not: A.O: Aritmetik Ortalama; S.S: Standart Sapma
***p < 0,01, **p < 0,05, *p < 0,1

Bireyler bir suç olayı nedeniyle doğrudan mağduriyet yaşayabilecekleri gibi yakın çevrelerinden veya kitle iletişim araçları vasıtasıyla aldığı duyumlar nedeniyle dolaylı olarak mağduriyet hissine de kapılabilmektedirler. Bu doğrultuda Konya ve Şanlıurfa örneklemlerinde dolaylı mağduriyet yaşayanlar ile yaşamayanlar arasında suç mağduriyet korkusu ve suç mağduriyet risk algısı açısından fark olup olmadığı incelenmiştir. Levene Testi sonucunda iki değişken açısından da varyansların homojen olduğu görülmüştür. Çizelge 4.42'de gösterilen verilere göre Konya örnekleminde, suç mağduriyet korkusu puan ortalamaları dolaylı mağduriyet yaşayanlar (A.O. = 28,52) ile yaşamayanlar (A.O. = 31,21) arasında anlamlı bir fark göstermiştir (t(400) = -2,52; p = 0,012). Cohen's d değeri (d = -0,26), bu farkın düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Bu bulgu, dolaylı mağduriyet yaşamayanların suç mağduriyet korkusunun dolaylı mağduriyet yaşayanlara kıyasla daha yüksek olduğunu göstermektedir. Suç mağduriyet risk algısı açısından ise dolaylı mağduriyet yaşayanlar (A.O. = 23,91) ile yaşamayanlar (A.O. = 21,82) arasında anlamlı bir fark bulunmuştur (t(400) = 3,29; p = 0,001). Cohen's d değeri (d = 0,14), bu etkinin düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Bu sonuç, Konya örnekleminde dolaylı mağduriyet yaşayan bireylerin suç mağduriyet risk algısının daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Şanlıurfa örnekleminde ise suç mağduriyet korkusu açısından dolaylı mağduriyet yaşayanlar (A.O. = 30,99) ile dolaylı mağduriyet yaşamayanlar (A.O. = 31,72) arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (t(404) = -0,79; p = 0,428). Anlamlı

olmamakla birlikte Cohen's d değeri (d = -0,83), bu etkinin güçlü düzeyde olduğunu göstermektedir. Diğer yandan suç dolaylı mağduriyet yaşayan katılımcıların suç mağduriyet risk algısı (A.O. = 29,48) ile dolaylı mağduriyet yaşamayanların risk algı puan ortalamaları (A.O. = 27,44) arasında anlamlı bir fark görülmüştür (t(404) = 2,34; p = 0,019). Cohen's d değeri (d = 0,25), bu farkın düşük düzeyde bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Bu bulgu, Şanlıurfa örnekleminde dolaylı mağduriyet yaşayan bireylerin suç mağduriyet risk algılarının daha yüksek olduğunu göstermektedir. Genel olarak hem Konya hem de Şanlıurfa örneklemlerinde dolaylı mağduriyet yaşamış bireylerin suç mağduriyet risk algılarının daha yüksek olduğu görülmekle birlikte, suç mağduriyet korkusu açısından Konya örnekleminde dolaylı mağduriyet yaşamayanların daha yüksek bir korku düzeyine sahip olduğu görülmektedir.

Çizelge 4.42. Mağduriyet (Dolaylı) Deneyimine Göre SMK ve SMRA Arasındaki Farka İlişkin T-Testi Bulguları

Konya Örneklemi							
Değişken	Dolaylı Mağduriyet Yaşayanlar		Dolaylı Mağduriyet Yaşamayanlar		*t*	*p*	*d*
	A.O.	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*			
SMK	28,52	9,91	31,21	10,53	-2,52	**0,012****	-0,26
SMRA	23,91	6,05	21,82	6,19	3,29	**0,001*****	0,14
N = 402							
Şanlıurfa Örneklemi							
	Dolaylı Mağduriyet Yaşayanlar		Dolaylı Mağduriyet Yaşamayanlar		*t*	*p*	*d*
	A.O.	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*			
SMK	30,99	8,59	31,72	8,76	-0,79	0,428	-0,83
SMRA	29,48	8,31	27,44	8,20	2,34	**0,019****	0,25
N = 406							

Not: A.O: Aritmetik Ortalama; S.S: Standart Sapma
***p < 0,01, **p < 0,05, *p < 0,1

Çalışma kapsamında Konya ve Şanlıurfa örneklemlerinde ikamet ettiği konutta ev sahibi olanlar ile kiracı olanlar arasında suç mağduriyet korkusu ve suç mağduriyet risk algısı puan ortalamaları arasında fark olup olmadığı incelenmiştir. Levene Testi sonucunda iki değişken açısından da varyansların homojen olduğu görülmüştür. Çizelge 4.43 incelendiğinde, Konya örnekleminde ev sahibi olanlar ile kiracı olanlar arasında suç mağduriyet korkusu ve suç mağduriyet risk algısı açısından anlamlı bir fark bulunmadığı görülmektedir. Suç mağduriyet korkusu puanlarına ilişkin ortalamalar, ikamet ettiği evin sahibi olan katılımcılarda (A.O. = 30,35) kiracı olanlara

(A.O. = 29,95) kıyasla yalnızca 0,40 puan daha yüksektir, ancak bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir (t(400) = 0,35; p = 0,73). Benzer şekilde, suç mağduriyet risk algısı puanları da ev sahipleri için (A.O. = 22,73) kiracılara göre (A.O. = 22,19) yalnızca 0,54 puan daha yüksek olup, bu da anlamlı bir fark göstermemektedir (t(400) = 0,78; p = 0,44).

Şanlıurfa örnekleminde de benzer şekilde ev sahipleri ile kiracılar arasında suç mağduriyet korkusu ve suç mağduriyet risk algısı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Ev sahibi olanların suç mağduriyet korkusu puan ortalaması (A.O. = 31,01), kiracı olanlara göre (A.O. = 32,40) 1,39 puan daha düşüktür (t(404) = -1,51; p = 0,13). Suç mağduriyet risk algısı puanları ise ev sahipleri (A.O. = 28,03) ve kiracılar (A.O. = 28,33) arasında anlamlı bir fark göstermemektedir (t(404) = -0,36; p = 0,72). Bu veriler, Konya ve Şanlıurfa örneklemlerinde ev sahipliği durumunun suç mağduriyet korkusu ve suç mağduriyet risk algısı üzerinde belirgin bir etkisinin olmadığını göstermektedir.

Çizelge 4.43. Konut Mülk Sahipliği Durumuna Göre SMK ve SMRA Arasındaki Farka İlişkin T-Testi Bulguları

Konya Örneklemi							
Değişken	Ev Sahibi Olanlar		Kiracı Olanlar		*t*	*p*	*d*
	A.O.	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*			
SMK	30,35	10,34	29,95	10,51	0,35	0,73	0,04
SMRA	22,73	6,37	22,19	5,77	0,78	0,44	0,09
N = 402							
Şanlıurfa Örneklemi							
	Ev Sahibi Olanlar		Kiracı Olanlar		*t*	*p*	*d*
	A.O.	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*			
SMK	31,01	8,60	32,40	8,86	-1,51	0,13	-0,16
SMRA	28,03	8,64	28,33	7,54	-0,36	0,72	-0,36
N = 406							

Not: A.O: Aritmetik Ortalama; S.S: Standart Sapma
$^{***}p < 0,01$, $^{**}p < 0,05$, $^{*}p < 0,1$

Çalışma kapsamında incelenen bir başka durum suç mağduriyet korkusu ve suç mağduriyet risk algıların kadın ile erkekler arasında fark gösterip göstermediğidir. Levene Testi sonucunda iki değişken açısından da varyansların homojen olduğu görülmüştür. Çizelge 4.44 incelendiğinde, kadın ve erkekler arasındaki suç mağduriyet korkusu ve suç mağduriyet risk algısı puanlarında anlamlı fark olduğu görülmektedir. Konya örnekleminde, kadınların suç mağduriyet korkusu puan ortalaması (A.O. = 32,78), erkeklere göre (A.O. = 27,56) daha yüksektir ve bu fark istatistiksel olarak

anlamlıdır (t(400) = 5,20; p < 0,001). Cohen's d değeri (d = 0,52), bu etkinin orta düzeyde olduğunu göstermektedir. Suç mağduriyet risk algısında da kadınlar (A.O. = 23,20) erkeklere göre (A.O. = 21,94) daha yüksek bir ortalamaya sahiptir ve bu fark da anlamlılık değerine sahiptir (t(400) = 2,04; p = 0,042). Cohen's d değeri (d = 0,20), ise bu etkinin düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlar, Konya örnekleminde kadınların erkeklere kıyasla daha yüksek suç mağduriyet korkusu ve suç mağduriyet risk algısına sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Şanlıurfa örnekleminde ise, kadınların suç mağduriyet korkusu puan ortalaması (A.O. = 36,56), erkeklerin puan ortalamasına (A.O. = 27,55) kıyasla belirgin derecede daha yüksektir ve bu fark oldukça anlamlıdır (t(404) = 12,33; p < 0,001). Cohen's d değeri (d = 1,21), bu etkinin çok yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir. Ancak, suç mağduriyet risk algısı puanlarında kadınlar (A.O. = 27,29) ve erkekler (A.O. = 28,77) arasında istatistiksel olarak sınır düzeyinde bir fark bulunmakla birlikte kadınların suç mağduriyet risk algı puanları erkeklere kıyasla daha düşük düzeydedir (t(404) = -1,80; p = 0,07). Cohen's d değeri (d = -0,18), bu etkinin düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak, her iki örneklemde de kadınların suç mağduriyet korkusu puanları erkeklere göre daha yüksek bulunmuştur, ancak Şanlıurfa örnekleminde bu fark daha belirgin ve yüksek düzeydedir. Suç mağduriyet risk algısında ise Konya örnekleminde kadınlar daha yüksek puan ortalamasına sahip iken Şanlıurfa'da erkeklerin daha yüksek düzeyde suç mağduriyet risk algısı taşımaları dikkat çekmektedir.

Çizelge 4.44. Cinsiyete Göre SMK ve SMRA Arasındaki Farka İlişkin T-Testi Bulguları

Konya Örneklemi							
Değişken	Kadın		Erkek		*t*	*p*	*d*
	A.O.	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*			
SMK	32,78	10,17	27,56	9,93	5,20	**<0,001*****	0,52
SMRA	23,20	6,27	21,94	6,11	2,04	**0,042****	0,20
N = 402							
Şanlıurfa Örneklemi							
	Kadın		Erkek		*t*	*p*	*d*
	A.O.	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*			
SMK	36,56	6,71	27,55	8,01	12,33	**<0,001*****	1,21
SMRA	27,29	8,41	28,77	8,14	-1,80	**0,07***	-0,18
N = 406							

Not: A.O: Aritmetik Ortalama; S.S: Standart Sapma
***p < 0,01, **p < 0,05, *p < 0,1

Araştırma kapsamında incelenen bir başka durum bekar ile evliler arasında suç mağduriyet korkusu ve suç mağduriyet risk algısı açısından fark olup olmadığıdır. Levene Testi sonucunda iki değişken açısından da varyansların homojen olduğu görülmüştür. Çizelge 4.45'te gösterilen sonuçlara göre Konya örnekleminde, bekar bireylerin suç mağduriyet korkusu puan ortalaması (A.O. = 30,28) ile evli bireylerin puan ortalaması (A.O. = 30,22) arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır (t(400) = 0,05; p = 0,96). Cohen's d değeri (d = 0,006), bu farkın ihmal edilebilir düzeyde olduğunu göstermektedir. Suç mağduriyet risk algısı puanlarında da bekar (A.O. = 23,05) ile evli bireyler (A.O. = 22,36) arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (t(400) = 0,67; p = 0,30). Cohen's d değeri (d = 0,11), bu etkinin oldukça düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlar, Konya örnekleminde medeni durumun suç mağduriyet korkusu ve suç mağduriyet risk algısında belirleyici bir faktör olmadığını göstermektedir.

Şanlıurfa örneklemine bakıldığında, bekar bireylerin suç mağduriyet korkusu puan ortalaması (A.O. = 32,11), evli bireylerin puan ortalamasından (A.O. = 31,12) kısmen yüksek olmakla birlikte, bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir (t(404) = 1,06; p = 0,29). Cohen's d değeri (d = 0,11), bu etkinin düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte suç mağduriyet risk algısında anlamlı bir fark görülmektedir. Bekar bireylerin suç mağduriyet risk algısı puan ortalaması (A.O. = 26,55), evli bireylerin puan ortalamasından (A.O. = 29,01) anlamlı derecede daha düşüktür (t(404) = -2,70; p = 0,008). Cohen's d değeri (d = -0,30), bu farkın düşük/orta düzey arasında bir etki büyüklüğüne sahip olduğunu göstermektedir. Görüldüğü üzere, Konya örnekleminde medeni durum, suç mağduriyet korkusu ve suç mağduriyet risk algısında belirgin bir fark oluşturmamaktadır. Şanlıurfa örnekleminde ise suç mağduriyet risk algısı açısından bekar ve evli bireyler arasında anlamlı bir fark durumu gözlenmiş, evli bireylerin suç mağduriyet risk algısı puanlarının bekar bireylere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Çizelge 4.45. Medeni Duruma Göre SMK ve SMRA Arasındaki Farka İlişkin T-Testi Bulguları

Konya Örneklemi							
Değişken	Bekar		Evli		*t*	*p*	*d*
	A.O.	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*			
SMK	30,28	10,02	30,22	10,56	0,05	0,96	0,006
SMRA	23,05	6,19	22,36	6,22	0,67	0,30	0,11
N = 402							
Şanlıurfa Örneklemi							
	Bekar		Evli		*t*	*p*	*d*
	A.O.	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*			
SMK	32,11	9,53	31,12	8,20	1,06	0,29	0,11
SMRA	26,55	9,51	29,01	7,38	-2,70	**0,008*****	-0,30
N = 406							

Not: A.O: Aritmetik Ortalama; S.S: Standart Sapma
$^{***}p < 0,01$, $^{**}p < 0,05$, $^{*}p < 0,1$

4.7.2. Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way ANOVA) Bulguları

Birbiriyle ilişkisiz olan ikiden fazla bağımsız gruptan toplanan verilere ait değişken ortalamalarının karşılaştırılması; ortalamalar arasında anlamlı bir fark olup olmadığının test edilmesinin hedeflendiği durumlarda tek yönlü varyans analizi (One-Way ANOVA) yöntemine başvurulmaktadır. Tek yönlü varyans analizi yöntemi, üç veya daha fazla kategoriye sahip bir bağımsız (gruplama) değişkeninin olduğu durumlarda kullanılmakta; buradaki "tek yön" ifadesi de yalnızca bir adet bağımsız değişkenin bulunduğunu işaret etmektedir (Sönmez Çakır, 2019, s. 203-205).

Diğer pek çok parametrik test de olduğu gibi ANOVA analizinin de önkoşullarından birisi normallik dağılımıdır (Uysal & Kılıç, 2022, s. 222). Dolayısıyla normallik dağılımının sağlanamadığı durumlarda ANOVA analizi yapılamamaktadır. Bu başlık altında ortalamaları karşılaştırılan suç mağduriyet korkusu ve suç mağduriyet risk algısı değişkenlerine ait verilerin normal dağılım özelliğine sahip olduğu görülmüştür[17]. Bu nedenle ikiden fazla kategoriye sahip olan grup değişkenlerinin analizi için tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Araştırma kapsamında, suç mağduriyet korkusu ile suç mağduriyet risk algısı puan ortalamalarının katılımcılara ait grup değişkenleri açısından fark taşıyıp taşımadığının tespit edilmesi için söz konusu değişkenlere sırayla tek yönlü ANOVA testi

[17] Bkz. Bölüm 4.3.

uygulanmıştır. Bu analizde, her bir bağımlı değişken için (suç mağduriyet korkusu ve suç mağduriyet risk algısı) grup değişkeninin etkisi ayrı ayrı incelenmiştir. Böylece, her bir bağımlı değişken açısından gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olup olmadığı değerlendirilmiş, bulgular karşılaştırma kolaylığı sağlanması açısından tek bir çizelgede verilmiştir.

ANOVA analizinin varsayımlarından bir diğeri ise varyansların homojen olarak dağılmasıdır. Varyansların homojenliği şartının sağlanamadığı durumlarda araştırma hipotezlerinin test edilmesi amacına yönelik olarak Welch testi uygulanabilmektedir (Taysı & Çelik, 2018, s. 24-25). Bu çerçevede ikiden fazla bağımsız gruptan toplanan verilere ait değişken ortalamalarının karşılaştırılması için varyansların homojenlik varyansının sağlanamadığı durumlarda ANOVA çizelgesinde yer alan değerler kullanılmamış; Welch testi sonucunda elde edilen değerler dikkate alınmıştır. Ayrıca çizelgelerde ANOVA analizinde etki büyüklüğünü ölçmek için kullanılan bir istatistiksel ölçüt olan "Eta kare (η^2)" değerlerine yer verilmiştir. "η^2" değeri, bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki varyansın ne kadarını açıkladığını göstermekte, diğer bir ifadeyle bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki etki düzeyini göstermektedir (Özsoy & Özsoy, 2013, s. 337). "η^2" değerinin 0,01 olması küçük etki; 0,06 olması orta büyüklükte etki; 0,8 olması ise büyük etkiyi göstermektedir (Cohen, 1988, s. 284-287).

ANOVA analizi sonucunda elde edilen bulgular, gruplar arasında fark olup olmadığı noktasında bilgi vermekte fakat hangi gruplara ait ortalamalar arasında fark olduğunu göstermemektedir. Bu noktada Post Hoc adı verilen testlere başvurulmaktadır (Sönmez Çakır, 2019, s. 203). Post Hoc testleri, varyansların eşit olup olmama durumlarına göre farklı şekillerde yapılmaktadır. Bu doğrultuda varyansların homojen olduğu ancak gruplardaki gözlem sayılarının eşit olmadığı durumlarda Scheffe testi kullanılmış; varyansların homojen olmadığı ve eşit olmayan grup büyüklüklerinin var olduğu durumlarda ise Games-Howell testinden yararlanılmıştır (Sönmez Çakır, 2019, s. 207-214).

Konya örnekleminde suç mağduriyet korkusu (SMK) ve suç mağduriyet risk algısı (SMRA) değişkenleri açısından katılımcıların ikamet ettikleri ilçeler arasındaki

fark puanlarını test etmek için yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda hem SMK hem de SMRA açısından varyansların homojen olduğu (p = 0,213; p = 0,09) görülmüş; bu nedenle ANOVA test değerleri dikkate alınmıştır. Çizelge 4.46'da gösterilen ANOVA test sonuçları incelendiğinde SMK ve SMRA değişkenleri açısından anlamlı fark görülmemiştir.

Şanlıurfa örnekleminde yapılan analiz sonucunda SMK açısından varyansların homojen olmadığı (p = 0,013) görülmüş; bu nedenle Welch testi incelenmiştir. Welch testi sonucunda elde edilen anlamlılık değeri 0,05 değerinden büyük olduğu için (p = 0,095) sonucun anlamlılık göstermediği tespit edilmiş, bu nedenle gruplar arasında SMK puanları açısından fark olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. SMRA açısından ise varyansların homojen olduğu (p = 0,42) görülmüş; bu nedenle ANOVA testi incelenmiştir. ANOVA testi sonucunda elde edilen anlamlılık değeri 0,05'ten büyük olduğu için (p = 0,36) Şanlıurfa'nın Eyyübiye, Haliliye ve Karaköprü ilçelerinde ikamet eden bireylerin suç mağduriyet risk algılarında anlamlı bir fark olmadığı bulgusu elde edilmiştir.

Çizelge 4.46. Değişkenler Açısından İkamet Yeri Grupları Arasındaki Farka İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları

Konya Örneklemi									
Değişken	Karatay		Meram		Selçuklu		$F(2,399)$	p	η^2
	A.O.	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*			
SMK	31,54	10,16	29,68	11,34	30,10	10,20	0,57	0,57	0,003
SMRA	22,39	6,94	22,05	6,74	22,75	5,94	0,38	0,69	0,002
N = 402									
Şanlıurfa Örneklemi									
Değişken	Eyyübiye		Haliliye		Karaköprü		$F(2,403)$	p	η^2
	A.O.	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*			
SMK	30,41	7,34	32,64	8,38	31,13	9,38	2,11	0,12	0,010
SMRA	29,01	7,98	27,45	8,54	28,17	8,24	1,02	0,36	0,005
N = 406									

Not: A.O: Aritmetik Ortalama; S.S: Standart Sapma
$^{***}p < 0,01$, $^{**}p < 0,05$, $^{*}p < 0,1$

Çizelge 4.47, değişkenler açısından katılımcıların ikamet ettikleri konut tipi grupları arasındaki farka ilişkin tek yönlü varyans analizi bulgularını göstermektedir. Konya örnekleminde yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda varyansların SMK açısından homojen olmadığı görülmüş (p = 0,006); bu nedenle Welch testi bulguları incelenmiştir. Welch testi sonucu p < 0,05 (p = 0,006) olduğu için farkın gruplar arasında anlamlılık gösterdiği tespit edilmiştir. SMRA açısından ise varyansların

homojen olduğu (p = 0,35) görülmüş; bu nedenle ANOVA testi incelenmiştir. ANOVA testi sonucunda elde edilen anlamlılık değeri 0,05'ten büyük olduğu için (p = 0,94) SMRA açısından apartman dairesi, müstakil ev ve yurtta ikamet eden bireyler arasında anlamlı fark bulunmadığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Şanlıurfa örnekleminde de değişkenler açısından katılımcıların ikamet ettikleri konut tipi grupları arasındaki farkı test etmek için yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda varyansların SMK açısından homojen olmadığı görülmüş (p = 0,002); bu nedenle Welch testine bakılmıştır. Welch testi sonucu p < 0,05 (p = 0,027) olduğu için farkın gruplar arasında anlamlılık gösterdiği tespit edilmiştir. SMRA açısından ise varyansların homojen olduğu (p = 0,43) görülmüş; bu nedenle ANOVA testi incelenmiştir. ANOVA testi sonucunda elde edilen anlamlılık değeri 0,05'ten büyük olduğu için (p = 0,20) SMRA açısından apartman dairesi, müstakil ev ve yurtta ikamet eden bireyler arasında anlamlı fark olmadığı bulgusu elde edilmiştir.

Çizelge 4.47. Değişkenler Açısından İkamet Edilen Konut Tipi Grupları Arasındaki Farka İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları

Konya Örneklemi									
Değişken	Apartman Dairesi		Müstakil Ev		Yurt		$F(2,399)$	p	η^2
	A.O.	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*			
SMK	30,02	10,33	30,77	11,92	36,70	5,42	2,06	**0,13*****	0,010
SMRA	22,62	6,16	22,23	7,33	22,30	5,62	0,06	0,94	0,000
N = 402									
Şanlıurfa Örneklemi									
Değişken	Apartman Dairesi		Müstakil Ev		Yurt		$F(2,403)$	p	η^2
	A.O.	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*			
SMK	31,11	9,05	31,84	7,49	36,25	6,98	2,77	**0,06****	0,014
SMRA	27,75	8,46	29,52	7,24	27,50	9,95	1,62	0,20	0,008
N = 406									

$^{***}p < 0,01$, $^{**}p < 0,05$, $^{*}p < 0,1$.

Not: **Varyanslar homojen dağılmadığı için Welch testi uygulanmış; test sonucunda anlamlılık bulgusu elde edilmiştir (p = 0,027).

***Varyanslar homojen dağılmadığı için Welch testi uygulanmış; test sonucunda anlamlılık bulgusu elde edilmiştir (p = 0,006).

Konya örnekleminde barınma tipi gruplarına göre SMK açısından hangi gruplar arasında fark olduğunu belirlemek amacıyla varyanslar homojen olmadığı için Games-Howell testi uygulanmıştır. Çizelge 4.48'de gösterilen test sonucuna göre SMK açısından apartman dairesinde yaşayan bireyler (A.O. = 30,02; S.S. = 10,33) ve

yurtta yaşayan bireyler (A.O = 36,70; S.S. = 5,42) arasında anlamlı fark bulunmuştur (p = 0,009).

Şanlıurfa örnekleminde de barınma tipi grupları arasındaki SMK puan farklarını belirlemek amacıyla varyanslar homojen olmadığı için Games-Howell testi uygulanmıştır. Test sonucuna göre, apartman dairesinde yaşayan bireyler (A.O. = 31,24; S.S. = 8,76) ile yurtta yaşayan bireyler (A.O. = 36,38; S.S. = 6,01) arasında anlamlı bir fark bulunmuştur (p = 0,03). Bu sonuç, yurtta kalan bireylerin suç mağduriyet korkularının apartman dairesinde yaşayan bireylere göre daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bunun yanında Şanlıurfa örnekleminde müstakil evde yaşayan bireyler (A.O. = 31,97; S.S. = 8,53) ile yurtta kalan bireyler (A.O. = 36,38; S.S. = 6,01) arasında da suç mağduriyet korkusu açısından sınır düzeyde olmakla birlikte anlamlı bir fark bulunmuştur (p = 0,08). Bu sonuca göre, yurtta yaşayan bireylerin suç mağduriyet korkusunun, müstakil evde yaşayan bireylere kıyasla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Çizelge 4.48. Barınma Tipi Gruplarına Göre Çoklu Karşılaştırma Fark Testi Bulguları

Konya Örneklemi						
Değişken	Grup Karşılaştırması (Barınma Tipi)		Ortalama Fark	S.H.	*p*	Fark
Suç Mağduriyet Korkusu	Apartman dairesi (1)	(2)	-0,75	2,40	0,95	1 < 3
		(3)	**-6,68**	1,80	**0,009*****	
	Müstakil ev (2)	(1)	0,75	2,40	0,95	-
		(3)	-5,93	2,90	0,12	
	Yurt (3)	(1)	**6,68**	1,80	**0,009*****	3 > 1
		(2)	5,93	2,90	0,12	
Şanlıurfa Örneklemi						
Değişken	Grup Karşılaştırması (Barınma Tipi)		Ortalama Fark	S.H.	*p*	Fark
Suç Mağduriyet Korkusu	Apartman dairesi (1)	(2)	-0,73	0,95	0,72	1 < 3
		(3)	**-5,14**	1,82	**0,03****	
	Müstakil ev (2)	(1)	0,73	0,95	0,72	2 < 3
		(3)	**-4,41**	1,92	**0,08***	
	Yurt (3)	(1)	**5,14**	1,82	**0,03****	3 > 1
		(2)	**4,41**	1,92	**0,08***	3 > 2

Not: Varyanslar homojen olmadığı için Games-Howell testi uygulanmıştır.
$^{***}p < 0,01$, $^{**}p < 0,05$, $^{*}p < 0,1$

Çizelge 4.49, değişkenler açısından katılımcıların ikamet süresi grupları arasındaki farka ilişkin tek yönlü varyans analizi bulgularını göstermektedir. Konya örnekleminde yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda varyansların SMK açısından homojen olmadığı görülmüş (p = 0,011); bu nedenle Welch testi bulguları

incelenmiştir. Welch testi sonucu $p < 0,05$ ($p = 0,016$) olduğu için farkın gruplar arasında anlamlılık gösterdiği tespit edilmiştir. SMRA açısından ise varyansların homojen olduğu ($p = 0,13$) görülmüş; bu nedenle ANOVA testi incelenmiştir. ANOVA testi sonucunda elde edilen anlamlılık değeri 0,05'ten büyük olduğu için ($p = 0,90$) SMRA açısından bireylerin ikamet sürelerine göre anlamlı fark bulunmadığı bulgusu elde edilmiştir.

Şanlıurfa örnekleminde değişkenler açısından katılımcıların ikamet süresi grupları arasındaki farkı test etmek için yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda varyansların SMK açısından homojen olduğu görülmüş ($p = 0,91$); bu nedenle ANOVA testi incelenmiştir. ANOVA testi sonucu $p > 0,05$ ($p = 0,20$) olduğu için SMK açısından farkın gruplar arasında anlamlılık göstermediği tespit edilmiştir. SMRA açısından ise varyansların homojen olmadığı ($p < 0,001$) görülmüş; bu nedenle Welch testi incelenmiştir. Welch testi sonucunda elde edilen anlamlılık değeri 0,05'ten büyük olduğu için ($p = 0,17$) SMRA açısından katılımcıların ikamet sürelerine göre fark bulunmadığı bulgusu elde edilmiştir.

Çizelge 4.49. Değişkenler Açısından İkamet Süresi Grupları Arasındaki Farka İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları

Konya Örneklemi													
Değişken	1 yıldan az		1-2 yıl		2-3 yıl		3-4 yıl		4 yıldan fazla		F (4,397)	p	η^2
	A.O.	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*			
SMK	34,2	8,12	29,6	10,5	32,8	9,70	28,3	10,0	29,6	10,6	2,50	**0,04** **	0,025
SMRA	23,5	4,81	22,6	5,55	22,5	7,18	22,0	6,10	22,5	6,34	0,26	0,90	0,003
N = 402													
Şanlıurfa Örneklemi													
Değişken	1 yıldan az		1-2 yıl		2-3 yıl		3-4 yıl		4 yıldan fazla		F (4,401)	p	η^2
	A.O.	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*			
SMK	32,3	8,32	33,7	8,71	29,5	8,90	31,2	9,16	31,3	8,56	1,51	0,20	0,015
SMRA	28,0	9,78	30,4	10,1	27,3	6,59	26,3	6,77	28,2	8,18	1,74	0,14	0,017
N = 406													

Not: A.O: Aritmetik Ortalama; S.S: Standart Sapma
$^{***}p < 0,01$, $^{**}p < 0,05$, $^{*}p < 0,1$
**Varyanslar homojen dağılmadığı için Welch testi uygulanmış; test sonucunda anlamlılık bulgusu elde edilmiştir ($p = 0,016$).

Konya örnekleminde, ikamet süresi gruplarına göre SMK açısından hangi gruplar arasında fark olduğunu belirlemek amacıyla varyanslar homojen olmadığı için Games-Howell testi uygulanmıştır. Çizelge 4.50'de gösterilen test sonucuna göre, SMK açısından 1 yıldan az süredir aynı ikamette yaşayan bireyler ile 4 yıldan fazla

süredir aynı ikamette yaşayan bireyler arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. 1 yıldan az süredir aynı ikamette yaşayan bireylerin ortalama SMK puanı daha yüksekken (A.O. = 30,02; S.S. = 10,33), 4 yıldan fazla süredir aynı ikamette yaşayan bireylerin ortalama SMK puanının anlamlı şekilde daha düşük olduğu görülmüştür (p = 0,028). Benzer şekilde, 1 yıldan az süredir aynı ikamette yaşayan bireyler ile 3-4 yıl süredir aynı ikamette yaşayan bireyler arasında da sınır düzeyinde anlamlı bir fark saptanmıştır (p = 0,07). Bu bulgular, ikamet süresi arttıkça SMK puanlarının azaldığını göstermektedir. Şanlıurfa örnekleminde ise anlamlı fark görülmemiştir.

Çizelge 4.50. İkamet Süresi Gruplarına Göre Çoklu Karşılaştırma Fark Testi Bulguları

Konya Örneklemi

Değişken	Grup Karşılaştırması (İkamet Süresi)		Ort. Fark	S.H.	*p*	Fark
Suç Mağduriyet Korkusu	1 yıldan az (1)	(2)	4,60	2,37	0,31	**1 > 4** **1 > 5**
		(3)	1,43	2,06	0,96	
		(4)	**5,92**	2,21	**0,07***	
		(5)	**4,60**	1,50	**,028****	
	1 yıldan fazla-2 yıldan az (2)	(1)	-4,60	2,37	0,31	-
		(3)	-3,17	2,49	0,71	
		(4)	1,32	2,62	0,99	
		(5)	-0,006	2,06	1,00	
	2 yıldan fazla-3 yıldan az (3)	(1)	-1,43	2,06	0,96	-
		(2)	3,17	2,49	0,71	
		(4)	4,49	2,34	0,32	
		(5)	3,17	1,69	0,34	
	3 yıldan fazla-4 yıldan az (4)	(1)	**-5,92**	2,21	**0,07***	**4 < 1**
		(2)	-1,32	2,62	0,99	
		(3)	-4,49	2,34	0,32	
		(5)	-1,32	1,87	0,95	
	4 yıldan fazla (5)	(1)	**-4,60**	1,50	**0,03****	**5 < 1**
		(2)	0,006	2,06	1,00	
		(3)	-3,17	1,69	0,34	
		(4)	1,32	1,87	0,95	

Not: Konya örnekleminde SMRA, Şanlıurfa örnekleminde ise hem SMK hem de SMRA değişkenleri açısından ikamet süresi gruplarına göre anlamlı düzeyde fark bulunmadığı için veriler çizelgeye dönüştürülmemiştir.
***p < 0,01, **p < 0,05, *p < 0,1

Çizelge 4.51, değişkenler açısından katılımcıların aynı hanede birlikte yaşadıkları kişi grupları arasındaki farka ilişkin tek yönlü varyans analizi bulgularını göstermektedir. Konya örnekleminde yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda varyansların SMK açısından homojen olmadığı görülmüş (p = 0,003); bu nedenle Welch testi bulguları incelenmiştir. Welch testi sonucu p < 0,05 (p = 0,003) olduğu için farkın gruplar arasında anlamlılık gösterdiği tespit edilmiştir. SMRA açısından ise

varyansların homojen olduğu (p = 0,15) görülmüş; bu nedenle ANOVA testi incelenmiştir. ANOVA testi sonucunda elde edilen anlamlılık değeri 0,05'ten büyük olduğu için (p = 0,57) SMRA açısından bireylerin aynı hanede birlikte yaşadıkları kişilere göre fark bulunmadığı bulgusu elde edilmiştir.

Şanlıurfa örnekleminde yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda varyansların SMK açısından homojen olduğu görülmüş (p = 0,32); bu nedenle ANOVA testi incelenmiştir. ANOVA testi sonucu p > 0,05 (p = 0,29) olduğu için SMK açısından farkın gruplar arasında anlamlılık göstermediği tespit edilmiştir. SMRA açısından da varyansların homojen olduğu (p = 0,23) görülmüş; bu nedenle ANOVA testi incelenmiştir. ANOVA testi sonucunda elde edilen anlamlılık değeri 0,05'ten küçük olduğu için (p = 0,032) SMRA açısından bireylerin aynı hanede birlikte yaşadıkları kişilere göre anlamlı fark olduğu bulgusu elde edilmiştir.

Çizelge 4.51. Değişkenler Açısından Aynı Hanede Birlikte Yaşanılan Kişi Grupları Arasındaki Farka İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları

Konya Örneklemi									
Değişken	Tek Başına		Ailesiyle		Arkadaşlarıyla		$F(2,399)$	p	η^2
	A.O.	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*			
SMK	23,77	8,49	30,26	10,44	35,71	6,88	4,56	**0,011*****	0,022
SMRA	20,85	4,10	22,63	6,30	23,07	5,59	0,56	0,57	0,003
N = 402									
Şanlıurfa Örneklemi									
Değişken	Tek Başına		Ailesiyle		Arkadaşlarıyla		$F(2,403)$	p	η^2
	A.O.	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*			
SMK	30,04	9,80	31,46	8,64	34,57	8,05	1,23	0,29	0,006
SMRA	31,40	6,81	28,05	8,33	24,36	7,83	3,46	**0,032****	0,017
N = 406									

Not: A.O: Aritmetik Ortalama; S.S: Standart Sapma
$^{***}p < 0,01$, $^{**}p < 0,05$, $^{*}p < 0,1$
***Varyanslar homojen dağılmadığı için Welch testi uygulanmış; test sonucunda anlamlılık bulgusu elde edilmiştir (p = 0,003).

Konya örnekleminde, aynı hanede birlikte yaşanılan kişilere göre SMK açısından hangi gruplar arasında fark olduğunu belirlemek amacıyla varyanslar homojen olmadığı için Games-Howell testi uygulanmıştır. Çizelge 4.52'de gösterilen test sonucuna göre, SMK açısından tek başına yaşayan bireyler ile ailesiyle yaşayan bireyler arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Tek başına yaşayan bireylerin ortalama SMK puanı daha düşükken (A.O. = 23,77; S.S. = 8,49), ailesiyle yaşayan bireylerin ortalama SMK puanı anlamlı şekilde yüksektir (A.O. = 30,26; S.S. = 10,44; p = 0,045).

Benzer şekilde, tek başına yaşayan bireyler ile arkadaşlarıyla yaşayan bireyler arasında da anlamlı bir fark saptanmıştır (p = 0,002); arkadaşlarıyla yaşayan bireylerin SMK puanları daha yüksektir (A.O. = 35,71; S.S. = 6,88). Ayrıca, ailesiyle yaşayan bireyler ile arkadaşlarıyla yaşayan bireyler arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır (p = 0,03); arkadaşlarıyla yaşayan bireylerin ortalama SMK puanı daha yüksektir. Bu bulgular, Konya örneklemi için birlikte yaşanılan kişilere göre SMK puanlarının farklılaştığını göstermektedir. Şanlıurfa örnekleminde ise SMK açısından anlamlı bir fark görülmemiştir.

Çizelge 4.52. Aynı Hanede Birlikte Yaşanılan Kişi Gruplarına Göre Çoklu Karşılaştırma SMK Fark Testi Bulguları

Konya Örneklemi

Değişken	Grup Karşılaştırması (Aynı Hanede Birlikte Yaşanılan Kişiler)		Ort. Fark	S.H.	*p*	Fark
Suç Mağduriyet Korkusu	Tek başına (1)	Ailesiyle (2)	**-6,49**	2,41	**0,045****	1 < 2
		Arkadaşlarıyla (3)	**-11,95**	2,99	**0,002*****	1 < 3
	Ailesiyle (2)	Tek başına (1)	**6,49**	2,41	**0,045****	2 > 1
		Arkadaşlarıyla (3)	**-5,46**	1,92	**0,03****	2 < 3
	Arkadaşlarıyla (3)	Tek başına (1)	**11,95**	2,99	**0,002*****	3 > 1
		Ailesiyle (2)	**5,46**	1,92	**0,03****	3 > 2

Not: Şanlıurfa örnekleminde SMK değişkeni açısından aynı hanede birlikte yaşanılan kişi gruplarına göre anlamlı düzeyde fark bulunmadığı için veriler çizelgeye dönüştürülmemiştir.
-Varyanslar homojen olmadığı için Games-Howell testi uygulanmıştır.
$^{***}p < 0,01$, $^{**}p < 0,05$, $^{*}p < 0,1$.

Şanlıurfa örnekleminde, aynı hanede birlikte yaşanılan kişilere göre SMRA açısından hangi gruplar arasında farklılık olduğunu belirlemek amacıyla varyanslar homojen olduğu için Scheffe testi uygulanmıştır; Çizelge 4.53'te yer alan test sonucuna göre, SMRA değişkeni açısından tek başına yaşayan bireyler ile ailesiyle yaşayan bireyler arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Analiz sonuçlarında görüldüğü üzere tek başına yaşayan bireylerin ortalama risk algısı puanı daha yüksekken (A.O. = 31,40; S.S. = 6,81), ailesiyle yaşayan bireylerin ortalama risk algısı puanı sınır düzeyde anlamlılık taşımakla birlikte daha düşüktür (A.O. = 28,05; S.S. = 8,33; p = 0,025). Ayrıca, arkadaşlarıyla yaşayan bireylerin suç mağduriyet risk algısı puanlarının (A.O. = 24,36; S.S. = 7,83), tek başına yaşayan bireylere kıyasla anlamlı şekilde daha düşük olduğu tespit edilmiştir (A.O. = 31,40; S.S. = 6,81; p = 0,025). Bu

bulgular, Şanlıurfa örnekleminde aynı hanede birlikte yaşanılan kişilere göre suç mağduriyet risk algısının değişiklik gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Çizelge 4.53. Aynı Hanede Birlikte Yaşanılan Kişi Gruplarına Göre Çoklu Karşılaştırma SMRA Fark Testi Bulguları

Şanlıurfa Örneklemi

Değişken	Grup Karşılaştırması (Aynı Hanede Birlikte Yaşanılan Kişiler)		Ort. Fark	S.H.	*p*	Fark
Suç Mağduriyet Risk Algısı	Tek başına (1)	Ailesiyle (2)	3,35	1,70	0,145	1 > 3
		Arkadaşlarıyla (3)	**7,04**	2,75	**0,038****	
	Ailesiyle (2)	Tek başına (1)	-3,35	1,70	0,145	-
		Arkadaşlarıyla (3)	3,69	2,24	0,259	
	Arkadaşlarıyla (3)	Tek başına (1)	**-7,04**	2,75	**0,038****	3 < 1
		Ailesiyle (2)	-3,69	2,24	0,259	

Not: Konya örnekleminde SMK değişkeni açısından aynı hanede birlikte yaşanılan kişi gruplarına göre anlamlı düzeyde fark bulunmadığı için veriler çizelgeye dönüştürülmemiştir.
-Varyanslar homojen olduğu için Scheffe testi uygulanmıştır.
$^{***}p < 0,01$, $^{**}p < 0,05$, $^{*}p < 0,1$

Çizelge 4.54, değişkenler açısından sosyal medya kullanım ağırlığı grupları arasındaki farka ilişkin tek yönlü varyans analizi bulgularını göstermektedir. Konya örnekleminde yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda varyansların SMK açısından homojen olduğu görülmüş (p = 0,72); bu nedenle ANOVA testi bulguları incelenmiştir. ANOVA testi sonucu p > 0,05 (p = 0,59) olduğu için farkın gruplar arasında anlamlılık göstermediği tespit edilmiştir. SMRA açısından da varyansların homojen olduğu (p = 0,13) görülmüş; bu nedenle ANOVA testi incelenmiştir. ANOVA testi sonucunda elde edilen anlamlılık değeri sınırda anlamlılık taşıdığı için (p = 0,06) SMRA açısından bireylerin sosyal medya kullanım ağırlıklarına göre fark olduğu bulgusu elde edilmiştir.

Şanlıurfa örnekleminde yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda ise varyansların SMK açısından homojen olduğu görülmüş (p = 0,51); bu nedenle ANOVA testi incelenmiştir. ANOVA testi sonucu sınırda anlamlılık (p = 0,063) taşıdığı için SMK açısından farklılığın gruplar arasında anlamlılık gösterdiği tespit edilmiştir. SMRA açısından da varyansların homojen olduğu (p = 0,40) görülmüş; bu nedenle ANOVA testi incelenmiştir. ANOVA testi sonucunda elde edilen anlamlılık

değeri 0,05'ten büyük olduğu için (p = 0,58) SMRA açısından bireylerin sosyal medya kullanım ağırlıklarına göre fark bulunmadığı bulgusu elde edilmiştir.

Çizelge 4.54. Değişkenler Açısından Sosyal Medya Kullanım Ağırlığı Grupları Arasındaki Farka İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları

Konya Örneklemi									
Değişken	Hafif		Orta		Yüksek		$F(2,399)$	p	η^2
	A.O.	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*			
SMK	29,72	10,45	30,58	10,18	31,13	10,72	0,531	0,589	0,003
SMRA	21,86	6,09	23,46	5,96	22,79	7,05	2,873	**0,058***	0,014
N = 402									
Şanlıurfa Örneklemi									
Değişken	Hafif		Orta		Yüksek		$F(2,403)$	p	η^2
	A.O.	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*			
SMK	32,48	8,75	30,17	8,92	31,39	8,04	2,783	**0,063***	0,014
SMRA	28,41	8,48	27,52	7,68	28,48	8,82	0,544	0,581	0,003
N = 406									

Not: A.O: Aritmetik Ortalama; S.S: Standart Sapma
$^{***}p < 0,01$, $^{**}p < 0,05$, $^{*}p < 0,1$

Konya örnekleminde sosyal medya kullanım ağırlığı gruplarına göre SMRA açısından hangi gruplar arasında farklılık olduğunu belirlemek amacıyla varyanslar homojen olduğu için Scheffe testi uygulanmıştır; Çizelge 4.55'te gösterilen test sonucuna göre, hafif sosyal medya kullanımı olan bireyler ile orta seviyede sosyal medya kullanımı olan bireyler arasında anlamlılığa yakın bir fark bulunmuştur (p = 0,06). Orta seviyede sosyal medya kullanımı olan bireylerin ortalama SMRA puanı 23,46 (S.S. = 5,96) iken, hafif sosyal medya kullanımı olan bireylerin ortalama SMRA puanı 21,86 (S.S. = 6,09) ile anlamlı derecede daha düşüktür. Yüksek sosyal medya kullanımı olan bireylerin ortalama SMRA puanı ise 22,79 (S.S. = 7,05) olup, diğer gruplar arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır. Bu bulgu, orta seviyede sosyal medya kullanımı olan bireylerin suç mağduriyet risk algısının diğer gruplara kıyasla daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Çizelge 4.55. Sosyal Medya Kullanım Ağırlığı Gruplarına Göre Çoklu Karşılaştırma SMRA Fark Testi Bulguları

Konya Örneklemi

Değişken	Grup Karşılaştırması (Sosyal Medya Kullanım Ağırlığı)		Ortalama Fark	S.H.	*p*	Fark
Suç Mağduriyet Risk Algısı	Hafif (1)	(2)	**-1,60**	0,67	**0,06***	1 < 2
		(3)	-0,92	0,94	0,616	
	Orta (2)	(1)	**1,60**	0,67	**0,06***	2 > 1
		(3)	0,68	0,97	0,784	
	Yüksek (3)	(1)	0,92	0,94	0,616	-
		(2)	-0,68	0,97	0,784	

Not: Şanlıurfa örnekleminde SMRA değişkeni açısından sosyal medya kullanım ağırlığı gruplarına göre anlamlı düzeyde fark bulunmadığı için veriler çizelgeye dönüştürülmemiştir.
-Varyanslar homojen olduğu için Scheffe testi uygulanmıştır.
***p < 0,01, **p < 0,05, *p < 0,1

Şanlıurfa örnekleminde sosyal medya kullanım ağırlığına göre SMK açısından hangi gruplar arasında farklılık olduğunu belirlemek amacıyla varyanslar homojen olduğu için Scheffe testi uygulanmıştır. Çizelge 4.56'da görülen test sonucuna göre, hafif sosyal medya kullanımı olan bireyler ile orta seviyede sosyal medya kullanımı olan bireyler arasında anlamlılığa yakın bir fark bulunmuştur (p = 0,063). Orta seviyede sosyal medya kullanımı olan bireylerin ortalama SMK puanı 30,17 (S.S. = 8,92) iken, hafif sosyal medya kullanımı olan bireylerin ortalama SMK puanı 32,48 (S.S. = 8,75) ile anlamlı derecede daha yüksektir. Yüksek sosyal medya kullanımı olan bireylerin ortalama SMK puanı ise 31,39 (S.S. = 8,04) olup, diğer gruplar arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır. Bu bulgu, hafif sosyal medya kullanımı olan bireylerin suç mağduriyet korkusunun, orta seviyede sosyal medya kullanımı olan bireylere kıyasla daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Çizelge 4.56. Sosyal Medya Kullanım Ağırlığı Gruplarına Göre Çoklu Karşılaştırma SMK Fark Testi Bulguları

Şanlıurfa Örneklemi

Değişken	Grup Karşılaştırması (Sosyal Medya Kullanım Ağırlığı)		Ortalama Fark	S.H.	*p*	Fark
Suç Mağduriyet Korkusu	Hafif (1)	(2)	**2,31**	0,98	**0,063***	1 > 2
		(3)	1,09	1,14	0,632	
	Orta (2)	(1)	**-2,31**	0,98	**0,063***	2 < 1
		(3)	-1,22	1,20	0,596	
	Yüksek (3)	(1)	-1,09	1,14	0,632	-
		(2)	1,22	1,20	0,596	

Not: Konya örnekleminde SMK değişkeni açısından sosyal medya kullanım ağırlığı gruplarına göre anlamlı düzeyde fark bulunmadığı için veriler çizelgeye dönüştürülmemiştir.
-Varyanslar homojen olduğu için Scheffe testi uygulanmıştır.
$^{***}p < 0,01$, $^{**}p < 0,05$, $^{*}p < 0,1$

Çizelge 4.57, değişkenler açısından yaş grupları arasındaki farka ilişkin tek yönlü varyans analizi bulgularını göstermektedir. Konya örnekleminde yapılan varyans analizi sonucunda sınır düzeyinde anlamlılık taşıyan varyansların SMK açısından homojen olmadığı görülmüş (p = 0,09); bu nedenle Welch testi bulguları incelenmiştir. Welch testi sonucu p > 0,05 (p = 0,49) olduğu için farkın gruplar arasında anlamlılık göstermediği tespit edilmiştir. SMRA açısından ise varyansların homojen olduğu (p = 0,43) görülmüş; bu nedenle ANOVA testi incelenmiştir. ANOVA testi sonucunda elde edilen değer anlamlılık taşıdığı için (p = 0,01) SMRA açısından bireylerin yaş gruplarına göre fark olduğu bulgusu elde edilmiştir.

Şanlıurfa örnekleminde yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda ise varyansların SMK açısından homojen olduğu görülmüş (p = 0,40); bu nedenle ANOVA testi incelenmiştir. ANOVA testi sonucunda elde edilen değer (p = 0,030) anlamlılık taşıdığı için SMK açısından farkın gruplar arasında anlamlılık gösterdiği tespit edilmiştir. SMRA açısından ise sınırlı anlamlılık düzeyinde varyansların homojen olmadığı (p = 0,058) görülmüş; bu nedenle Welch testi incelenmiştir. Welch testi sonucunda elde edilen anlamlılık değeri 0,05'ten küçük olduğu için (p < 0,001) SMRA açısından bireylerin yaş gruplarına göre fark bulunduğu bulgusu elde edilmiştir.

Çizelge 4.57. Yaş Gruplarına Göre SMK ve SMRA Arasındaki Farklara İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları

Konya Örneklemi															
Değişken	18-24 yaş		25-34 yaş		35-44 yaş		45-54 yaş		55-64 yaş		65 yaş ve üzeri		F (5,396)	p	η^2
	A.O.	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*			
SMK	31,90	10,00	29,20	10,52	30,17	10,54	29,67	10,99	32,11	8,46	29,71	10,85	0,796	0,55	0,010
SMRA	21,95	6,89	23,58	5,66	23,46	5,99	21,57	6,39	21,74	6,40	18,29	5,15	3,055	**0,01*****	0,037
N = 402															
Şanlıurfa Örneklemi															
Değişken	18-24 yaş		25-34 yaş		35-44 yaş		45-54 yaş		55-64 yaş		65 yaş ve üzeri		F (5,400)	p	η^2
	A.O.	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*			
SMK	33,99	8,33	31,32	9,38	30,15	8,48	30,16	7,50	31,05	8,81	31,18	9,15	2,512	**0,030****	0,030
SMRA	24,58	9,49	29,50	7,58	28,70	7,14	27,18	8,38	32,86	6,92	33,41	5,18	7,813	**<0,001*****	0,089
N = 406															

Not: ***Varyanslar homojen dağılmadığı için Welch testi uygulanmış; test sonucunda anlamlılık bulgusu elde edilmiştir (p = 0,001).
$^{***}p < 0,01$, $^{**}p < 0,05$, $^{*}p < 0,1$.

Şanlıurfa örnekleminde yaş gruplarına göre SMK açısından hangi gruplar arasında farklılık olduğunu belirlemek amacıyla varyanslar homojen olduğu için Bonferroni testi uygulanmıştır. Çizelge 4.58'te gösterilen test bulgularına göre, 18-24 yaş aralığındaki bireylerin SMK puanları (A.O. = 33,99; S.S. = 8,33) 35-44 yaş aralığındaki bireylerin SMK puanlarından (A.O. = 30,15; S.S. = 8,48) sınır düzeyde anlamlılık derecesine sahiptir (p = 0,055). Bu bulgu, 18-24 yaş aralığındaki bireylerin suç mağduriyet korkusunun, 35-44 yaş aralığındaki bireylere kıyasla biraz daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Çizelge 4.58. Yaş Gruplarına Göre Çoklu Karşılaştırma SMK Fark Testi Bulguları

Şanlıurfa Örneklemi

Değişken	Grup Karşılaştırması (Yaş)		Ort. Fark	S.H.	*p*	Fark
Suç Mağduriyet Korkusu	18-24 yaş (1)	(2)	2,67	1,22	0,438	
		(3)	**3,84**	1,16	**0,016****	
		(4)	3,83	1,55	0,295	1 > 3
		(5)	2,94	2,07	0,846	
		(6)	2,81	2,26	0,907	
	25-34 yaş (2)	(1)	-2,67	1,22	0,438	
		(3)	1,17	1,16	0,961	
		(4)	1,16	1,55	0,989	-
		(5)	0,27	2,07	1,00	
		(6)	0,14	2,26	1,00	
	35-44 yaş (3)	(1)	**-3,84**	1,16	**0,016****	
		(2)	-1,17	1,16	0,961	
		(4)	-0,01	1,50	1,00	3 < 1
		(5)	-0,90	2,04	0,999	
		(6)	-1,03	2,23	0,999	
	45-54 yaş (4)	(1)	-3,83	1,55	0,295	
		(2)	-1,16	1,55	0,989	
		(3)	0,01	1,50	1,00	-
		(5)	-0,89	2,28	1,00	
		(6)	-1,02	2,45	0,999	
	55-64 yaş (5)	(1)	-2,94	2,07	0,846	
		(2)	-0,27	2,07	1,00	
		(3)	0,90	2,04	0,999	-
		(4)	0,89	2,28	1,00	
		(6)	-0,13	2,81	1,00	
	65 yaş ve üzeri (6)	(1)	-2,81	2,26	0,907	
		(2)	-0,14	2,26	1,00	
		(3)	1,03	2,23	0,999	-
		(4)	1,02	2,45	0,999	
		(5)	0,13	2,81	1,00	

Not: Konya örnekleminde SMK değişkeni açısından yaş gruplarına göre anlamlı düzeyde fark bulunmadığı için veriler çizelgeye dönüştürülmemiştir.
-Varyanslar homojen olduğu için Bonferroni testi uygulanmıştır.
$^{***}p < 0,01$, $^{**}p < 0,05$, $^{*}p < 0,1$

Konya örnekleminde yaş gruplarına göre SMRA açısından hangi gruplar arasında farklılık olduğunu belirlemek amacıyla varyanslar homojen olduğu için Bonferroni testi uygulanmıştır. Çizelge 4.59'da gösterilen test bulgularına göre, 25-34 yaş aralığındaki bireylerin SMRA puanları (A.O. = 23,58; S.S. = 5,66) 65 yaş ve üzerindeki bireylerin SMRA puanlarından (A.O. = 18,29; S.S. = 5,15) anlamlı derecede yüksektir (p = 0,039). Bu bulgu, 25-34 yaş aralığındaki bireylerin suç mağduriyet risk algısının, 65 yaş ve üzeri gruptaki bireylere kıyasla daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Çizelge 4.59. Yaş Gruplarına Göre Çoklu Karşılaştırma SMRA Fark Testi Bulguları (Konya Örneklemi)

Konya Örneklemi						
Değişken	Grup Karşılaştırması (Yaş)		Ort. Fark	S.H.	*p*	Fark
Suç Mağduriyet Risk Algısı	18-24 yaş (1)	(2)	-1,63	0,99	1,00	-
		(3)	-1,51	0,98	1,00	
		(4)	0,38	1,06	1,00	
		(5)	0,21	1,31	1,00	
		(6)	3,66	1,82	0,673	
	25-34 yaş (2)	(1)	1,63	0,99	1,00	2 > 6
		(3)	0,11	0,83	1,00	
		(4)	2,00	0,93	0,476	
		(5)	1,83	1,20	1,00	
		(6)	**5,29**	1,75	**0,039****	
	35-44 yaş (3)	(1)	1,51	0,98	1,00	-
		(2)	-0,11	0,83	1,00	
		(4)	1,89	0,91	0,582	
		(5)	1,72	1,19	1,00	
		(6)	5,18	1,74	0,046	
	45-54 yaş (4)	(1)	-0,38	1,06	1,00	-
		(2)	-2,00	0,93	0,476	
		(3)	-1,89	0,91	0,582	
		(5)	-0,17	1,26	1,00	
		(6)	3,29	1,79	0,997	
	55-64 yaş (5)	(1)	-0,21	1,31	1,00	-
		(2)	-1,83	1,20	1,00	
		(3)	-1,72	1,19	1,00	
		(4)	0,17	1,26	1,00	
		(6)	3,46	1,94	1,00	
	65 yaş ve üzeri (6)	(1)	-3,66	1,82	0,673	6 < 2
		(2)	**-5,29**	1,75	**0,039****	
		(3)	-5,18	1,74	0,046	
		(4)	-3,29	1,79	0,997	
		(5)	-3,46	1,94	1,00	

Not: Varyanslar homojen olduğu için Bonferroni testi uygulanmıştır.
$^{***}p < 0,01$, $^{**}p < 0,05$, $^{*}p < 0,1$

Şanlıurfa örnekleminde yaş gruplarına göre SMRA açısından hangi gruplar arasında farklılık olduğunu belirlemek amacıyla varyanslar homojen olmadığı için Games-Howell testi uygulanmıştır. Çizelge 4.60'da görülen bulgulara göre yaş grupları arasında SMRA düzeyleri açısından anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. 18-24 yaş grubunun (A.O. = 24,58; S.S. = 9,49), 25-34 yaş grubuna (A.O. = 29,50; S.S. = 7,58) kıyasla SMRA düzeyi 4,92 puan daha düşük olup, bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0,01$). Aynı yaş grubu, 35-44 yaş grubuna (A.O. = 28,70; S.S. = 7,14) göre de 4,12 puan daha düşük ortalamaya sahip olup, bu fark da anlamlıdır ($p < 0,01$). Diğer yaş gruplarıyla karşılaştırıldığında ise 18-24 yaş grubunun, 55-64 yaş grubuna (A.O. = 32,86; S.S. = 6,92) göre 8,28 puan ($p < 0,01$) ve 65 yaş ve üzeri gruba

(A.O. = 33,41; S.S. = 5,18) göre 8,83 puan daha düşük SMRA düzeyine sahip olduğu gözlenmiştir (p < 0,01). Ayrıca, 35-44 yaş grubu ile 65 yaş ve üzeri grup arasında da 4,72 puanlık anlamlı bir fark bulunmuştur (p < 0,05). 45-54 yaş grubunun (A.O. = 27,18; S.S. = 8,38) SMRA düzeyi ise, 65 yaş ve üzeri grup ile karşılaştırıldığında 6,23 puan daha düşük olup bu fark da istatistiksel olarak anlamlıdır (p < 0,05). Bu bulgular, Şanlıurfa örnekleminde yaş arttıkça katılımcıların SMRA düzeylerinde bir artış eğilimi olduğunu ve özellikle genç yaş gruplarının SMRA düzeylerinin daha ileri yaş gruplarına kıyasla anlamlı derecede düşük olduğunu göstermektedir.

Çizelge 4.60. Yaş Gruplarına Göre Çoklu Karşılaştırma SMRA Fark Testi Bulguları (Şanlıurfa Örneklemi)

Şanlıurfa Örneklemi

Değişken	Grup Karşılaştırması (Yaş)		Ort. Fark	S.H.	*p*	Fark
Suç Mağduriyet Risk Algısı	18-24 yaş (1)	(2)	**-4,92**	1,21	**0,001*****	1 < 2
		(3)	**-4,12**	1,15	**0,006*****	1 < 3
		(4)	-2,60	1,57	0,564	1 < 5
		(5)	**-8,28**	1,78	**0,001*****	1 < 6
		(6)	**-8,83**	1,58	**0,001*****	
	25-34 yaş (2)	(1)	**4,92**	1,21	**0,001*****	2 > 1
		(3)	0,80	0,99	0,967	
		(4)	2,32	1,46	0,608	
		(5)	-3,36	1,69	0,369	
		(6)	-3,92	1,47	0,112	
	35-44 yaş (3)	(1)	**4,12**	1,15	**0,006*****	3 > 1
		(2)	-0,80	0,99	0,967	3 < 6
		(4)	1,52	1,41	0,888	
		(5)	-4,16	1,64	0,149	
		(6)	**-4,72**	1,41	**0,028****	
	45-54 yaş (4)	(1)	2,60	1,57	0,564	4 < 5
		(2)	-2,32	1,46	0,608	4 < 6
		(3)	-1,52	1,41	0,888	
		(5)	**-5,68**	1,96	**0,059***	
		(6)	**-6,23**	1,77	**0,012****	
	55-64 yaş (5)	(1)	**8,28**	1,78	**0,001*****	5 > 1
		(2)	3,36	1,69	0,369	5 > 4
		(3)	4,16	1,64	0,149	
		(4)	**5,68**	1,96	**0,059***	
		(6)	-0,55	1,96	1	
	65 yaş ve üzeri (6)	(1)	**8,83**	1,58	**0,001*****	6 > 1
		(2)	3,92	1,47	0,112	6 > 3
		(3)	**4,72**	1,41	**0,028****	6 > 4
		(4)	**6,23**	1,77	**0,012****	
		(5)	0,55	1,96	1	

Not: Varyanslar homojen olmadığı için Games-Howell testi uygulanmıştır.
$^{***}p < 0,01$, $^{**}p < 0,05$, $^{*}p < 0,1$

Çizelge 4.61, değişkenler açısından katılımcıların beden-kitle endeksi grupları arasındaki farka ilişkin tek yönlü varyans analizi bulgularını göstermektedir. Konya örnekleminde yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda varyansların SMK açısından homojen olmadığı görülmüş (p = 0,032); bu nedenle Welch testi bulguları incelenmiştir. Welch testi sonucu p > 0,05 (p = 0,126) olduğu için farkın gruplar arasında anlamlılık göstermediği tespit edilmiştir. SMRA açısından ise varyansların homojen olduğu (p = 0,76) görülmüş; bu nedenle ANOVA testi incelenmiştir. ANOVA testi sonucunda elde edilen anlamlılık taşımadığı için (p = 0,59) SMRA açısından bireylerin bke gruplarına göre farklılık olmadığı bulgusu elde edilmiştir.

Şanlıurfa örnekleminde bireylerin BKE gruplarına göre SMK ve SMRA arasındaki farklılıkları test etmek için yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda varyansların SMK açısından homojen olduğu görülmüş (p = 0,66); bu nedenle ANOVA testi incelenmiştir. ANOVA testi sonucu anlamlılık taşımadığı (p = 0,40) için SMK açısından farkın anlamlılık göstermediği tespit edilmiştir. SMRA açısından da varyansların homojen olduğu (p = 0,85) görülmüş; bu nedenle ANOVA testi incelenmiştir. ANOVA testi sonucunda elde edilen anlamlılık değeri 0,05'ten büyük olduğu için (p = 0,18) SMRA açısından da bireylerin bke gruplarına göre fark bulunmadığı bulgusu elde edilmiştir.

Çizelge 4.61. Değişkenler Açısından Beden Kitle Endeksi Grupları Arasındaki Farka İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları

Konya Örneklemi											
Değişken	Zayıf		Normal		Kilolu		Obez		F (3,398)	p	η^2
	A.O.	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*			
SMK	35,00	6,44	30,58	10,19	29,05	10,70	30,32	10,73	1,156	0,33	0,009
SMRA	21,67	6,25	22,98	6,37	22,32	6,07	22,00	6,01	0,641	0,59	0,005
N = 402											
Şanlıurfa Örneklemi											
Değişken	Zayıf		Normal		Kilolu		Obez		F (2,399)	p	η^2
	A.O.	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*			
SMK	35,50	8,31	31,44	8,80	30,88	8,53	32,97	8,66	0,98	0,40	0,007
SMRA	29,83	9,28	27,50	8,34	28,60	8,32	30,43	7,31	1,65	0,18	0,012
N = 406											

$^{***}p < 0,01$, $^{**}p < 0,05$, $^{*}p < 0,1$

Çizelge 4.62, değişkenler açısından katılımcıların çocuk sayısı grupları arasındaki farka ilişkin tek yönlü varyans analizi bulgularını göstermektedir. Konya örnekleminde yapılan analiz sonucunda varyansların SMK açısından homojen olduğu

görülmüş (p = 0,15); bu nedenle ANOVA testi bulguları incelenmiştir. ANOVA testi sonucu p > 0,05 (p = 0,62) olduğu için farkın gruplar arasında anlamlılık göstermediği tespit edilmiştir. SMRA açısından da varyansların homojen olmadığı (p = 0,90) görülmüş; bu nedenle ANOVA testi incelenmiştir. ANOVA testi sonucunda elde edilen değer anlamlılık taşıdığı için (p = 0,04) SMRA açısından katılımcıların çocuk sayılarına göre fark olduğu bulgusu elde edilmiştir.

Şanlıurfa örnekleminde yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda varyansların SMK açısından homojen olmadığı görülmüş (p = 0,003); bu nedenle Welch testi incelenmiştir. Welch testi sonucu anlamlılık (p = 0,214) taşımadığı için SMK açısından farkın gruplar arasında anlamlılık göstermediği tespit edilmiştir. SMRA açısından da varyansların homojen olmadığı (p = 0,023) görülmüş; bu nedenle Welch testi incelenmiştir. Welch testi sonucunda elde edilen anlamlılık değeri 0,05'ten küçük olduğu için (p = 0,003) SMRA açısından katılımcıların çocuk sayılarına göre fark bulunduğu bulgusu elde edilmiştir.

Çizelge 4.62. Değişkenler Açısından Katılımcıların Çocuk Sayısı Grupları Arasındaki Farka İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları

Konya Örneklemi																	
Değişken	0		1		2		3		4		5		6 ve üzeri		$F_{(2,399)}$	p	η^2
	A.O	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*			
SMK	30,3	10,1	29,5	11,3	30,3	10,4	31,2	10,2	25,4	11,4	36,0	4,58	-	-	0,71	0,62	0,009
SMRA	23,0	6,06	24,2	5,66	22,4	6,18	20,7	6,12	17,9	7,94	28,3	9,07	-	-	3,55	**0,004*****	0,043
N = 402																	
Şanlıurfa Örneklemi																	
Değişken	0		1		2		3		4		5		6 ve üzeri		$F_{(2,399)}$	p	η^2
	A.O	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*			
SMK	32,2	9,21	30,5	9,63	32,2	7,73	31,6	8,21	30,0	6,19	27,1	10,1	33,7	9,68	1,512	0,17	0,022
SMRA	26,4	9,35	30,0	6,14	26,8	7,19	29,8	7,64	31,3	7,83	28,8	8,57	28,3	7,46	3,475	**0,002*****	0,050
N = 406																	

Not: A.O: Aritmetik Ortalama; S.S: Standart Sapma
***Şanlıurfa örnekleminde varyanslar homojen dağılmadığı için Welch testi uygulanmış; test sonucunda anlamlılık bulgusu elde edilmiştir (p = 0,003).
***p < 0,01, ** p < 0,05, *, p < 0,1

Konya örnekleminde çocuk sayısına göre SMRA açısından hangi gruplar arasında farklılık olduğunu belirlemek amacıyla varyanslar homojen olmadığı için Games-Howell testi uygulanmıştır. Çizelge 4.63'te gösterilen analiz sonuçlarına göre tek çocuğu olan bireylerin (A.O. = 24,15; S.S. = 5,66), 3 çocuğu olanlara (A.O. = 20,71; S.S. = 6,12) kıyasla SMRA düzeyi 3,44 puan yüksek olup, bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır (p < 0,05). Bu bulgu, çocuk sayısının SMRA düzeylerinde bir etkiye sahip olabileceğini göstermektedir. Özellikle çocuk sayısı arttıkça SMRA düzeyinde

azalma eğilimi gözlenmektedir; ancak bu eğilim, bazı çocuk sayılarına sahip gruplar arasında anlamlı farklılıklar oluşturmamaktadır.

Çizelge 4.63. Çocuk Sayılarına Göre Çoklu Karşılaştırma SMRA Fark Testi Bulguları (Konya Örneklemi)

Konya Örneklemi

Değişken	Grup Karşılaştırması (Çocuk Sayısı)		Ort. Fark	S.H.	*p*	Fark
Suç Mağduriyet Risk Algısı	0 çocuk (1)	(2)	-1,15	0,90	0,793	-
		(3)	0,58	0,74	0,969	
		(4)	2,29	0,97	0,182	
		(5)	5,11	2,70	0,463	
		(6)	-5,33	5,26	0,883	
		(7)	-	-	-	
	1 çocuk (2)	(1)	1,15	0,90	0,793	2 > 4
		(3)	1,73	0,91	0,402	
		(4)	**3,44**	1,11	**0,028****	
		(5)	6,26	2,75	0,29	
		(6)	-4,18	5,29	0,946	
		(7)	-	-	-	
	2 çocuk (3)	(1)	-0,58	0,74	0,969	-
		(2)	-1,73	0,91	0,402	
		(4)	1,71	0,98	0,507	
		(5)	4,53	2,70	0,576	
		(6)	-5,91	5,27	0,844	
		(7)	-	-	-	
	3 çocuk (4)	(1)	-2,29	0,97	0,182	4 < 2
		(2)	**-3,44**	1,11	**0,028****	
		(3)	-1,71	0,98	0,507	
		(5)	2,82	2,77	0,902	
		(6)	-7,62	5,30	0,725	
		(7)	-	-	-	
	4 çocuk (5)	(1)	-5,11	2,70	0,463	-
		(2)	-6,26	2,75	0,29	
		(3)	-4,53	2,70	0,576	
		(4)	-2,82	2,77	0,902	
		(6)	-10,44	5,87	0,571	
		(7)	-	-	-	
	5 çocuk (6)	(1)	5,33	5,26	0,883	-
		(2)	4,18	5,29	0,946	
		(3)	5,91	5,27	0,844	
		(4)	7,62	5,30	0,725	
		(5)	10,44	5,87	0,571	
		(7)	-	-	-	
	6 çocuk ve üzeri (7)	(1)	-	-	-	-
		(2)	-	-	-	
		(3)	-	-	-	
		(4)	-	-	-	
		(5)	-	-	-	
		(6)	-	-	-	

Not: Varyanslar homojen olmadığı için Games-Howell testi uygulanmıştır.
-Konya örnekleminde 6 çocuk ve üzerine sahip olan katılımcı bulunmadığı için ilgili kısımlara ait veri bulunmamaktadır.
$^{***}p < 0,01$, $^{**}p < 0,05$, $^{*}p < 0,1$

Şanlıurfa örnekleminde çocuk sayısına göre SMRA açısından hangi gruplar arasında farklılık olduğunu belirlemek amacıyla varyanslar homojen olmadığı için Games-Howell testi uygulanmıştır. Çizelge 4.64'te gösterilen analiz sonuçlarına göre çocuk sahibi olmayan katılımcıların SMRA düzeyi (A.O. = 26,43; S.S. = 9,35), 1 çocuğu olanlara göre (A.O. = 29,96; S.S. = 6,14) 3,54 puan daha düşüktür ve bu fark anlamlıdır ($p < 0,05$). Ayrıca, 4 çocuğu olan bireylerin SMRA düzeyi (A.O. = 31,26; S.S. = 7,83), 0 çocuğu olanlardan 4,83 puan daha yüksek olup bu fark da anlamlıdır ($p < 0,01$). Benzer şekilde, 2 çocuk sahibi olan bireyler (A.O. = 26,76; S.S. = 7,19) ile 4 çocuk sahibi olan bireyler arasında da anlamlı bir fark bulunmuş, 4 çocuğu olan bireylerin SMRA düzeyi 2 çocuğu olanlardan 4,50 puan daha yüksek çıkmıştır ($p < 0,05$). Bu bulgular, çocuk sayısının SMRA üzerinde belirli bir etkiye sahip olabileceğini göstermektedir. Çocuk sayısının artışı, özellikle 1 ve 4 çocuk sahibi olanlarda, SMRA açısından anlamlı artışlara yol açmaktadır.

Çizelge 4.64. Çocuk Sayılarına Göre Çoklu Karşılaştırma SMRA Fark Testi Bulguları (Şanlıurfa Örneklemi)

Şanlıurfa Örneklemi						
Değişken	Grup Karşılaştırması (Çocuk Sayısı)		Ort. Fark	S.H.	*p*	Fark
Suç Mağduriyet Risk Algısı	0 çocuk (1)	(2)	**-3,54**	1,11	**0,029****	1 < 2 1 < 5
		(3)	-0,34	1,16	1	
		(4)	-3,35	1,37	0,191	
		(5)	**-4,83**	1,34	**0,009*****	
		(6)	-2,40	2,21	0,926	
		(7)	-1,87	1,96	0,959	
	1 çocuk (2)	(1)	**3,54**	1,11	**0,029*****	2 > 1
		(3)	3,20	1,19	0,111	
		(4)	0,19	1,40	1	
		(5)	-1,30	1,37	0,965	
		(6)	1,14	2,23	0,998	
		(7)	1,67	1,98	0,978	
	2 çocuk (3)	(1)	0,34	1,16	1	3 < 5
		(2)	-3,20	1,19	0,111	
		(4)	-3,01	1,43	0,361	
		(5)	**-4,50**	1,41	**0,03****	
		(6)	-2,06	2,26	0,966	
		(7)	-1,53	2,01	0,987	
	3 çocuk (4)	(1)	3,35	1,37	0,191	-
		(2)	-0,19	1,40	1	
		(3)	3,01	1,43	0,361	
		(5)	-1,48	1,59	0,966	
		(6)	0,95	2,37	1	
		(7)	1,48	2,14	0,992	
	4 çocuk (5)	(1)	**4,83**	1,34	**0,009*****	5 > 1 5 > 3
		(2)	1,30	1,37	0,965	
		(3)	**4,50**	1,41	**0,03****	
		(4)	1,48	1,59	0,966	
		(6)	2,44	2,36	0,941	
		(7)	2,97	2,12	0,799	
	5 çocuk (6)	(1)	2,40	2,21	0,926	-
		(2)	-1,14	2,23	0,998	
		(3)	2,06	2,26	0,966	
		(4)	-0,95	2,37	1	
		(5)	-2,44	2,36	0,941	
		(7)	0,53	2,76	1	
	6 çocuk ve üzeri (7)	(1)	1,87	1,96	0,959	-
		(2)	-1,67	1,98	0,978	
		(3)	1,53	2,01	0,987	
		(4)	-1,48	2,14	0,992	
		(5)	-2,97	2,12	0,799	
		(6)	-0,53	2,76	1	

Not: Varyanslar homojen olmadığı için Games-Howell testi uygulanmıştır.
$^{***}p < 0,01$, $^{**}p < 0,05$, $^{*}p < 0,1$

Çizelge 4.65, değişkenler açısından meslek grupları arasındaki farka ilişkin tek yönlü varyans analizi bulgularını göstermektedir. Konya örnekleminde yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda varyansların SMK açısından homojen olduğu

görülmüş (p = 0,24); bu nedenle ANOVA testi bulguları incelenmiştir. ANOVA testi sonucu anlamlılık göstermediği (p = 0,061) için gruplar arasında fark olmadığı görülmüştür. SMRA açısından da varyansların homojen olduğu (p = 0,70) görülmüş; bu nedenle ANOVA testi incelenmiştir. ANOVA testi sonucunda elde edilen değer anlamlılık taşımadığı için (p = 0,13) SMRA açısından bireylerin meslek gruplarına göre fark olmadığı bulgusu elde edilmiştir.

Şanlıurfa örnekleminde yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda varyansların SMK açısından homojen olmadığı görülmüş (p < 0,001); bu nedenle Welch testi incelenmiştir. Welch testi sonucu anlamlılık (p < 0,001) taşıdığı için SMK açısından farklılığın gruplar arasında anlamlılık gösterdiği tespit edilmiştir. SMRA açısından da varyansların homojen olmadığı (p = 0,003) görülmüş; bu nedenle Welch testi incelenmiştir. Welch testi sonucunda elde edilen anlamlılık değeri 0,05'ten küçük olduğu için (p < 0,001) SMRA açısından bireylerin meslek gruplarına göre farklılık bulunduğu bulgusu elde edilmiştir.

Çizelge 4.65. Değişkenler Açısından Meslek Grupları Arasındaki Farka İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları

Konya Örneklemi															
Değişken	Kamu Çalışanı		Özel Sektör		Serbest Çalışan		Emekli		Ev Hanımı		Çalışmıyor		*F* (5,396)	*p*	η^2
	A.O.	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*			
SMK	29,75	10,37	29,44	10,50	27,61	10,80	29,27	10,31	33,07	10,90	33,43	9,22	2,065	0,07	0,025
SMRA	22,92	5,95	23,27	6,26	21,30	6,26	20,39	5,77	23,00	6,35	22,29	6,81	1,637	0,15	0,020
N = 402															
Şanlıurfa Örneklemi															
Değişken	Kamu Çalışanı		Özel Sektör		Serbest Çalışan		Emekli		Ev Hanımı		Çalışmıyor		*F* (5,400)	*p*	η^2
	A.O.	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*			
SMK	29,47	9,01	29,77	7,89	25,35	8,69	30,33	9,42	38,47	4,89	33,53	8,34	13,176	**<0,001*****	0,141
SMRA	29,12	8,58	28,44	6,99	26,78	10,19	34,43	4,72	30,40	6,71	24,99	9,02	7,076	**<0,001*****	0,081
N = 406															

Not: A.O: Aritmetik Ortalama; S.S: Standart Sapma
***Şanlıurfa örnekleminde SMRA açısından varyanslar homojen dağılmadığı için Welch testi uygulanmış; test sonucunda anlamlılık bulgusu elde edilmiştir (p < 0,001).
***p < 0,01, ** p < 0,05, *, p < 0,1

Şanlıurfa örnekleminde meslek gruplarına göre SMK açısından hangi gruplar arasında fark olduğunu belirlemek amacıyla varyanslar homojen olmadığı için Games-Howell testi uygulanmıştır. Çizelge 4.66'da yer alan analiz sonuçlarına göre ev hanımlarının SMK düzeyi (A.O. = 38,47; S.S. = 4,89), kamu çalışanları (A.O. = 29,47; S.S. = 9,01), özel sektör çalışanları (A.O. = 29,77; S.S. = 7,89), serbest çalışanlar (A.O. = 25,35; S.S. = 8,69), emekliler (A.O. = 30,33; S.S. = 9,42) ve çalışmayan bireyler

(A.O. = 33,53; S.S. = 8,34) ile karşılaştırıldığında anlamlı derecede daha yüksektir. Bu farklar ev hanımlarının sırasıyla kamu çalışanlarından ($p < 0,01$), özel sektör çalışanlarından ($p < 0,01$), serbest çalışanlardan ($p < 0,01$), emeklilerden ($p < 0,05$) ve çalışmayanlardan ($p < 0,01$) anlamlı şekilde daha yüksek SMK düzeyine sahip olduklarını göstermektedir. Ayrıca, çalışmayan bireylerin SMK düzeyinin kamu çalışanlarından ($p < 0,05$), özel sektör çalışanlarından ($p < 0,01$) ve serbest çalışanlardan ($p < 0,01$) anlamlı derecede daha yüksek olduğu görülmüştür. Bununla birlikte, çalışmayan bireylerin SMK düzeyinin ev hanımlarına göre -4,94 puan daha düşük olduğu ($p < 0,01$) tespit edilmiştir.

Çizelge 4.66. Meslek Gruplarına Göre Çoklu Karşılaştırma SMK Fark Testi Bulguları

Şanlıurfa Örneklemi

Değişken	Grup Karşılaştırması (Meslek)		Ort. Fark	S.H.	*p*	Fark
Suç Mağduriyet Korkusu	Kamu Çalışanı (1)	(2)	-0,30	1,21	1	1 < 5 1 < 6
		(3)	4,12	2,06	0,361	
		(4)	-0,86	2,28	0,999	
		(5)	**-9,00**	1,21	**0,001*****	
		(6)	**-4,06**	1,27	**0,02****	
	Özel Sektör Çalışanı (2)	(1)	0,30	1,21	1	2 < 5 2 < 6
		(3)	4,43	1,95	0,237	
		(4)	-0,56	2,17	1	
		(5)	**-8,69**	1,01	**0,001*****	
		(6)	**-3,75**	1,08	**0,008*****	
	Serbest Çalışan (3)	(1)	-4,12	2,06	0,361	3 < 5 3 < 6
		(2)	-4,43	1,95	0,237	
		(4)	-4,99	2,74	0,465	
		(5)	**-13,12**	1,95	**0,001*****	
		(6)	**-8,18**	1,99	**0,003*****	
	Emekli (4)	(1)	0,86	2,28	0,999	4 < 5
		(2)	0,56	2,17	1	
		(3)	4,99	2,74	0,465	
		(5)	**-8,13**	2,18	**0,011****	
		(6)	-3,19	2,21	0,7	
	Ev Hanımı (5)	(1)	**9,00**	1,21	**0,001*****	5 > 1
		(2)	**8,69**	1,01	**0,001*****	5 > 2
		(3)	**13,12**	1,95	**0,001*****	5 > 3
		(4)	**8,13**	2,18	**0,011****	5 > 4
		(6)	**4,94**	1,08	**0,001*****	5 > 6
	Çalışmıyor (6)	(1)	**4,06**	1,27	**0,02****	6 > 1 6 > 2 6 > 3 6 < 5
		(2)	**3,75**	1,08	**0,008*****	
		(3)	**8,18**	1,99	**0,003*****	
		(4)	3,19	2,21	0,7	
		(5)	**-4,94**	1,08	**0,001*****	

Not: Konya örnekleminde SMK değişkeni açısından meslek gruplarına göre anlamlı düzeyde fark bulunmadığı için veriler çizelgeye dönüştürülmemiştir.
-Varyanslar homojen olmadığı için Games-Howell testi uygulanmıştır.
$^{***}p < 0,01$, $^{**}p < 0,05$, $^{*}p < 0,1$

Şanlıurfa örnekleminde meslek gruplarına göre SMRA açısından hangi gruplar arasında farklılık olduğunu belirlemek amacıyla varyanslar homojen olmadığı için Games-Howell testi uygulanmıştır. Çizelge 4.67'de gösterilen analiz sonuçlarına göre emekli bireylerin SMRA düzeyleri (A.O. = 34,43; S.S. = 4,72), kamu çalışanları (A.O. = 29,12; S.S. = 8,58), özel sektör çalışanları (A.O. = 28,44; S.S. = 6,99), serbest çalışanlar (A.O. = 26,78; S.S. = 10,19), ev hanımları (A.O. = 30,40; S.S. = 6,71) ve çalışmayan bireyler (A.O. = 24,99; S.S. = 9,02) ile karşılaştırıldığında anlamlı derecede daha yüksektir. Özellikle emekli bireylerin SMRA düzeyleri, kamu çalışanlarına ($p < 0,01$), özel sektör çalışanlarına ($p < 0,01$), serbest çalışanlara ($p < 0,05$), ev hanımlarına ($p < 0,1$) ve çalışmayan bireylere ($p < 0,01$) göre anlamlı derecede daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca çalışmayan bireylerin SMRA düzeyi, kamu çalışanlarından ($p < 0,05$), özel sektör çalışanlarından ($p < 0,05$), emeklilerden ($p < 0,01$) ve ev hanımlarından ($p < 0,01$) anlamlı derecede daha düşük bulunmuştur. Ev hanımlarının SMRA düzeyi ise çalışmayan bireylerden 5,41 puan ($p < 0,01$) anlamlı olarak daha yüksek tespit edilmiştir. Bu bulgular, emekli bireylerin suç mağduriyetine dair risk algısının diğer meslek gruplarına göre en yüksek düzeyde olduğunu, buna karşın çalışmayan bireylerin en düşük düzeyde bir risk algısına sahip olduklarını göstermektedir.

Çizelge 4.67. Meslek Gruplarına Göre Çoklu Karşılaştırma SMRA Fark Testi Bulguları

Şanlıurfa Örneklemi

Değişken	Grup Karşılaştırması (Meslek)		Ort. Fark	S.H.	*p*	Fark
Suç Mağduriyet Risk Algısı	Kamu Çalışanı (1)	(2)	0,67	1,12	0,991	1 < 4 1 > 6
		(3)	2,34	2,32	0,912	
		(4)	**-5,31**	1,39	**0,004*****	
		(5)	-1,29	1,35	0,932	
		(6)	**4,13**	1,28	**0,018****	
	Özel Sektör Çalışanı (2)	(1)	-0,67	1,12	0,991	2 < 4 2 > 6
		(3)	1,66	2,22	0,973	
		(4)	**-5,99**	1,21	**0,001*****	
		(5)	-1,96	1,16	0,545	
		(6)	**3,45**	1,08	**0,019****	
	Serbest Çalışan (3)	(1)	-2,34	2,32	0,912	3 < 4
		(2)	-1,66	2,22	0,973	
		(4)	**-7,65**	2,36	**0,031****	
		(5)	-3,62	2,34	0,637	
		(6)	1,79	2,30	0,969	
	Emekli (4)	(1)	**5,31**	1,39	**0,004*****	4 > 1
		(2)	**5,99**	1,21	**0,001*****	4 > 2
		(3)	**7,65**	2,36	**0,031****	4 > 3
		(5)	**4,02**	1,42	**0,068***	4 > 5
		(6)	**9,44**	1,35	**0,001*****	4 > 6
	Ev Hanımı (5)	(1)	1,29	1,35	0,932	5 < 4 5 > 6
		(2)	1,96	1,16	0,545	
		(3)	3,62	2,34	0,637	
		(4)	**-4,02**	1,42	**0,068***	
		(6)	**5,41**	1,31	**0,001*****	
	Çalışmıyor (6)	(1)	**-4,13**	1,28	**0,018****	6 < 1 6 < 2 6 < 4 6 < 5
		(2)	**-3,45**	1,08	**0,019****	
		(3)	-1,79	2,30	0,969	
		(4)	**-9,44**	1,35	**0,001*****	
		(5)	**-5,41**	1,31	**0,001*****	

Not: Konya örnekleminde SMRA değişkeni açısından meslek gruplarına göre anlamlı düzeyde fark bulunmadığı için veriler çizelgeye dönüştürülmemiştir.
-Varyanslar homojen olmadığı için Games-Howell testi uygulanmıştır.
$^{***}p < 0,01$, $^{**}p < 0,05$, $^{*}p < 0,1$

Çizelge 4.68, değişkenler açısından gelir grupları arasındaki farka ilişkin tek yönlü varyans analizi bulgularını göstermektedir. Konya örnekleminde yapılan analiz sonucunda varyansların SMK açısından homojen olmadığı görülmüş ($p = 0,063$); bu nedenle Welch testi bulguları incelenmiştir. Welch testi sonucu $p > 0,05$ ($p = 0,48$) olduğu için farkın gruplar arasında anlamlılık göstermediği tespit edilmiştir. SMRA açısından ise varyansların homojen olduğu ($p = 0,976$) görülmüş; bu nedenle ANOVA testi incelenmiştir. ANOVA testi sonucunda elde edilen değer anlamlılık taşımadığı

için (p = 0,988) SMRA açısından bireylerin gelir durumlarına göre farklılık olmadığı bulgusu elde edilmiştir.

Şanlıurfa örnekleminde yapılan analiz sonucunda varyansların SMK açısından homojen olmadığı görülmüş (p = 0,060); bu nedenle Welch testi incelenmiştir. Welch testi sonucu anlamlılık (p < 0,001) taşıdığı için SMK açısından farklılığın gruplar arasında anlamlılık gösterdiği tespit edilmiştir. SMRA açısından da varyansların homojen olmadığı (p = 0,046) görülmüş; bu nedenle Welch testi incelenmiştir. Welch testi sonucunda elde edilen anlamlılık değeri 0,05'ten büyük olduğu için (p = 0,187) SMRA açısından bireylerin gelir gruplarına göre farklılık bulunmadığı bulgusu elde edilmiştir.

Çizelge 4.68. Değişkenler Açısından Gelir Grupları Arasındaki Farka İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları

Konya Örneklemi													
Değişken	4.087 TL ve altı		4.088-17.002 TL		17.003 TL-32.861 TL		32.862-49.019 TL		49.020 TL ve üzeri		*F* (4,397)	*p*	η^2
	A.O.	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*			
SMK	31,08	9,45	31,10	10,55	31,33	10,14	29,21	11,10	29,43	9,67	0,885	0,473	0,009
SMRA	23,03	6,37	22,71	6,29	22,44	6,63	22,49	6,01	22,66	5,95	0,081	0,988	0,001
N = 402													
Şanlıurfa Örneklemi													
Değişken	4.087 TL ve altı		4.088-17.002 TL		17.003 TL-32.861 TL		32.862-49.019 TL		49.020 TL ve üzeri		*F* (4,401)	*p*	η^2
	A.O.	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*			
SMK	34,91	7,76	29,42	7,35	31,59	9,66	30,33	8,88	27,38	8,90	9,334	**<0,001***	0,085
SMRA	26,86	8,16	29,32	8,37	28,73	7,81	27,23	9,66	28,77	7,14	1,590	0,176	0,016
N = 406													
***Varyanslar homojen dağılmadığı için Welch testi uygulanmış; test sonucunda anlamlılık bulgusu elde edilmiştir (p < 0,001).													
***p < 0,01, ** p < 0,05, *, p < 0,1													

Şanlıurfa örnekleminde gelir gruplarına göre SMK açısından hangi gruplar arasında fark olduğunu belirlemek amacıyla varyanslar homojen olmadığı için Games-Howell testi uygulanmıştır. Çizelge 4.69'da gösterilen analiz sonuçlarına göre 4.087 TL ve altı gelir grubundaki bireylerin SMK düzeyleri (A.O. = 34,91; S.S. = 7,76) diğer gelir gruplarına kıyasla daha yüksektir. Özellikle bu grup, 4.088-17.002 TL (A.O. = 29,42; S.S. = 7,35), 17.003 TL-32.861 TL (A.O. = 31,59; S.S. = 9,66), 32.862-49.019 TL (A.O. = 30,33; S.S. = 8,88) ve 49.020 TL ve üzeri (A.O. = 27,38; S.S. = 8,90) gelir gruplarına göre anlamlı derecede daha yüksek bir SMK düzeyine sahiptir.

4.088-17.002 TL gelir grubundaki bireyler ise 4.087 TL ve altı gelir grubuna göre daha düşük bir SMK düzeyine sahiptirler (p = 0,001). Ancak, bu grup diğer gelir gruplarıyla kıyaslandığında anlamlı farklar görülmemektedir. Ayrıca, 17.003 TL-32.861 TL, 32.862-49.019 TL ve 49.020 TL ve üzeri gelir grupları arasında da çeşitli karşılaştırmalar yapılmış ve 49.020 TL ve üzeri gelir grubunun SMK düzeyinin, diğer gelir gruplarına kıyasla daha düşük olduğu görülmüştür. Ancak bu farklar genellikle 0,05 düzeyinde anlamlı değildir. Bu bulgular, daha düşük gelir düzeyine sahip bireylerin suç mağduriyetine dair korkularının, daha yüksek gelir düzeyine sahip bireylere kıyasla daha yüksek olduğunu, özellikle en düşük gelir grubunda bu korkunun daha belirgin olduğunu göstermektedir.

Çizelge 4.69. Gelir Gruplarına Göre Çoklu Karşılaştırma SMK Fark Testi Bulguları

Şanlıurfa Örneklemi Değişken	Grup Karşılaştırması (Gelir Düzeyi)		Ort. Fark	S.H.	P	Fark
Suç Mağduriyet Korkusu	4.087 TL ve altı (1)	(2)	**5,49**	1,00	**0,001*****	1 > 2
		(3)	3,32	1,24	0,063*	1 > 4
		(4)	**4,58**	1,42	**0,014****	1 > 5
		(5)	**7,53**	1,59	**0,001*****	
	4.088-17.002 TL (2)	(1)	**-5,49**	1,00	**0,001*****	2 < 1
		(3)	-2,17	1,26	0,422	
		(4)	-0,90	1,43	0,969	
		(5)	2,04	1,60	0,706	
	17.003 TL-32.861 TL (3)	(1)	-3,32	1,24	0,063**	-
		(2)	2,17	1,26	0,422	
		(4)	1,26	1,61	0,934	
		(5)	4,21	1,76	0,128	
	32.862-49.019 TL (4)	(1)	**-4,58**	1,42	**0,014****	4 < 1
		(2)	0,90	1,43	0,969	
		(3)	-1,26	1,61	0,934	
		(5)	2,94	1,88	0,525	
	49.020 TL ve üzeri (5)	(1)	**-7,53**	1,59	**0,001*****	5 < 1
		(2)	-2,04	1,60	0,706	
		(3)	-4,21	1,76	0,128	
		(4)	-2,94	1,88	0,525	

Not: Konya örnekleminde SMK değişkeni açısından gelir gruplarına göre anlamlı düzeyde fark bulunmadığı için veriler çizelgeye dönüştürülmemiştir.
-Varyanslar homojen olmadığı için Games-Howell testi uygulanmıştır.
$^{***}p < 0,01$, $^{**}p < 0,05$, $^{*}p < 0,1$

Çizelge 4.70, katılımcıların öğrenim düzeyi gruplarına göre SMK ve SMRA arasındaki farklara ilişkin tek yön varyans analizi bulgularını göstermektedir. Konya örnekleminde yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda varyansların SMK açısından homojen olduğu görülmüş (p = 0,17); bu nedenle ANOVA testi bulguları

incelenmiştir. ANOVA testi sonucu p > 0,05 (p = 0,64) olduğu için farklılığın gruplar arasında anlamlılık göstermediği tespit edilmiştir. SMRA açısından da varyansların homojen olduğu (p = 0,42) görülmüş; bu nedenle ANOVA testi incelenmiştir. ANOVA testi sonucunda elde edilen değer anlamlılık taşımadığı için (p = 0,388) SMRA açısından bireylerin öğrenim düzeyine göre fark olmadığı bulgusu elde edilmiştir.

Şanlıurfa örnekleminde yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda varyansların SMK açısından homojen olmadığı görülmüş (p = 0,011); bu nedenle Welch testi incelenmiştir. Welch testi sonucu anlamlılık (p = 0,175) taşımadığı için SMK açısından farklılığın gruplar arasında anlamlılık göstermediği tespit edilmiştir. SMRA açısından da varyansların homojen olmadığı (p = 0,023) görülmüş; bu nedenle Welch testi incelenmiştir. Welch testi sonucunda elde edilen anlamlılık değeri 0,05'ten küçük olduğu için (p = 0,020) SMRA açısından bireylerin öğrenim düzeyine göre fark olduğu bulgusu elde edilmiştir.

Çizelge 4.70. Değişkenler Açısından Öğrenim Düzeyi Grupları Arasındaki Farka İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları

Konya Örneklemi													
	Herhangi bir okul bitirmeyen		İlköğretim/ortaöğretim mezunu		Lise mezunu		Ön lisans/lisans mezunu		Yüksek lisans/doktora mezunu		*F* (3,398)	p	η^2
Değişken	*A.O.*	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*			
SMK	-	-	34,88	7,88	30,22	10,28	30,07	10,57	30,38	9,99	0,557	0,644	0,004
SMRA	-	-	21,13	7,51	21,70	6,76	22,95	6,12	22,43	5,57	1,010	0,388	0,008
N = 402													
Şanlıurfa Örneklemi													
	Herhangi bir okul bitirmeyen		İlköğretim/ortaöğretim mezunu		Lise mezunu		Ön lisans/lisans mezunu		Yüksek lisans/doktora mezunu		*F* (4,401)	p	η^2
Değişken	*A.O.*	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*	*A.O.*	*S.S.*			
SMK	34,27	8,94	30,53	7,15	32,36	8,96	30,35	9,37	32,51	8,06	1,663	0,158	0,016
SMRA	29,40	8,33	30,16	6,33	26,64	9,01	28,16	7,86	29,14	9,54	2,745	**0,028****	0,027
N = 406													

**Varyanslar homojen dağılmadığı için Welch testi uygulanmış; test sonucunda anlamlılık bulgusu elde edilmiştir (p = 0,028).
***p < 0,01, ** p < 0,05, *, p < 0,1

Şanlıurfa örnekleminde öğrenim düzeyi gruplarına göre SMRA açısından hangi gruplar arasında fark olduğunu belirlemek amacıyla varyanslar homojen olmadığı için Games-Howell testi uygulanmıştır. Çizelge 4.71'de gösterilen analiz sonuçlarına göre farklı öğrenim düzeylerine sahip gruplar arasında SMRA değerlerinde önemli bir fark görülmemiştir. İlköğretim/ortaöğretim mezunu grubunun (A.O. = 30,16; S.S. = 6,33), lise mezunu grubuna (A.O. = 26,64; S.S. = 9,01) kıyasla

SMRA düzeyi 3,52 puan daha yüksek olup, bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0,01$). Diğer öğrenim düzeyleri arasında anlamlı farklar gözlenmemiştir.

Çizelge 4.71. Öğrenim Düzeyi Gruplarına Göre Çoklu Karşılaştırma SMRA Fark Testi Bulguları

Şanlıurfa Örneklemi

Değişken	Grup Karşılaştırması (Öğrenim Düzeyi)		Ort. Fark	S.H.	P	Fark
Suç Mağduriyet Risk Algısı	Herhangi bir okul bitirmeyen (1)	(2)	-0,76	2,26	0,997	-
		(3)	2,76	2,27	0,743	
		(4)	1,24	2,27	0,981	
		(5)	0,26	2,69	1,00	
	İlköğretim/ortaöğretim mezunu (2)	(1)	0,76	2,26	0,997	2 > 3
		(3)	**3,52**	1,01	**0,005*****	
		(4)	2,00	1,00	0,27	
		(5)	1,01	1,76	0,978	
	Lise mezunu (3)	(1)	-2,76	2,27	0,743	3 < 2
		(2)	**-3,52**	1,01	**0,005*****	
		(4)	-1,52	1,02	0,574	
		(5)	-2,50	1,77	0,622	
	Ön lisans/lisans mezunu (4)	(1)	-1,24	2,27	0,981	-
		(2)	-2,00	1,00	0,27	
		(3)	1,52	1,02	0,574	
		(5)	-0,98	1,77	0,98	
	Yüksek lisans/doktora mezunu (5)	(1)	-0,26	2,69	1,00	-
		(2)	-1,01	1,76	0,978	
		(3)	2,50	1,77	0,622	
		(4)	0,98	1,77	0,98	

Not: Konya örnekleminde SMK değişkeni açısından öğrenim düzeyi gruplarına göre anlamlı düzeyde fark bulunmadığı için veriler çizelgeye dönüştürülmemiştir.
-Varyanslar homojen olmadığı için Games-Howell testi uygulanmıştır.
$^{***}p < 0,01$, $^{**}p < 0,05$, $^{*}p < 0,1$

Son olarak Çizelge 4.72, Konya ve Şanlıurfa örneklemlerinde çeşitli sosyo-demografik değişkenler açısından suç mağduriyet korkusu ve suç mağduriyet risk algısı arasında anlamlı farklar olup olmadığını göstermektedir. Her iki ilde de bazı değişkenlerin SMK ve SMRA üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu, bazılarında ise anlamlı bir fark bulunmadığı görülmektedir.

- Konya örnekleminde SMK açısından barınma tipi, ikamet süresi, birlikte yaşama durumu, cinsiyet ve dolaylı mağduriyet durumunda gruplar arasında anlamlı farklar gözlenmiştir. SMRA açısından ise sosyal medya kullanımı, yaş, cinsiyet, çocuk sayısı ve dolaylı mağduriyet durumuna göre gruplar arasında farkların bulunduğu bulgusu elde edilmiştir.

- Şanlıurfa örneklemine bakıldığında SMK açısından barınma tipi, birlikte yaşama durumu, sosyal medya kullanımı, yaş, cinsiyet, meslek, aylık gelir ve dolaylı mağduriyet durumunda gruplar arasında anlamlı farklar gözlenmiştir. SMRA açısından ise yaş, cinsiyet, medeni durum, çocuk sayısı, meslek, aylık gelir ve öğrenim düzeyine göre gruplar arasında anlamlı farkların bulunduğu görülmüştür.

Her iki ilde de cinsiyet hem SMK hem de SMRA üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir, bu durum farklı cinsiyet gruplarının suç mağduriyet korkusu ve suç mağduriyet risk algısında farklılaştığını göstermektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde:

- Konya örnekleminde ikamet süresi SMK üzerinde anlamlı bir fark oluştururken, Şanlıurfa'da bu değişkenin etkisi bulunmamaktadır.
- Çocuk sayısı Konya'da sadece SMRA üzerinde anlamlı bir fark oluştururken, Şanlıurfa'da hem SMRA hem de SMK üzerinde etkilidir.
- Öğrenim düzeyi sadece Şanlıurfa'da SMRA üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir.
- Dolaylı mağduriyet, her iki ilde de hem SMK hem de SMRA üzerinde etkili olmuştur. Bu bulgular, sosyo-demografik özelliklerin ve yaşanılan il koşullarının, bireylerin suç korkusu ve mağduriyet risk algısını farklı düzeylerde etkileyebileceğini göstermektedir.

Çizelge 4.72. Aynı Örneklemde Yer Alan Farklı Grupların SMK ve SMRA Puan Ortalamaları Fark Testi Bulguları

	Konya		Şanlıurfa	
	SMK	SMRA	SMK	SMRA
Cinsiyet	✓	✓	✓	✗
Yaş	✗	✓	✓	✓
Barınma Tipi	✓	✗	✓	✗
İkamet Süresi	✓	✗	✗	✗
Konut Mülk Durumu	✗	✗	✗	✗
Birlikte Yaşama Durumu	✓	✗	✗	✓
Sosyal Medya Kullanımı	✗	✓	✓	✗
Beden Kitle Endeksi	✗	✗	✗	✗
Medeni Durum	✗	✗	✗	✓
Çocuk Sayısı	✗	✓	✗	✓
Meslek	✗	✗	✓	✓
Aylık Gelir	✗	✗	✓	✓
Öğrenim Düzeyi	✗	✗	✗	✓
Doğrudan Mağduriyet	✗	✓	✗	✗
Dolaylı Mağduriyet	✓	✓	✗	✓

Not: ✓: Aynı örneklemde yer alan farklı gruplar arasında fark bulunmaktadır.
✗: Aynı örneklemde yer alan farklı gruplar arasında fark bulunmamaktadır.

Çizelge 4.73, Konya örnekleminde ve Şanlıurfa örnekleminde eş gruplar içerisinde yer alan katılımcıların suç mağduriyet korkusu ve suç mağduriyet açısından taşıdığı farklılıkları göstermektedir. Bu farklılıklar, çeşitli demografik özelliklere göre ortalama (A.O.) ve standart sapma (S.S.) değerleri ile birlikte anlamlılık (p) ve etki büyüklüğü (η^2) değerleri kullanılarak gösterilmiştir. Anlamlılık elde edilen bulgulara ilişkin değerlendirmeler çalışmanın "Tartışma" kısmında ele alınmıştır.

Çizelge 4.73. Konya ve Şanlıurfa Örneklemlerindeki Eş Grupların SMK ve SMRA Puan Ortalamaları Fark Testi Bulguları

		Suç Mağduriyet Korkusu							Suç Mağduriyet Risk Algısı						
		Konya		Şanlıurfa					Konya		Şanlıurfa				
Gruplar		A.O.	S.S.	A.O.	S.S.	p	η^2	Fark	A.O.	S.S.	A.O.	S.S.	p	η^2	Fark
Barınma Tipi	*Apartman*	30,02	10,33	31,11	9,05	0,15[w]	0,003	✗	22,62	6,16	**27,75**	8,46	0,001[w]	0,11	✓
	Müstakil ev	30,77	11,92	31,84	7,49	0,67[w]	0,003	✗	22,23	7,33	**29,52**	7,24	0,001[a]	0,15	✓
	Yurt	36,70	5,42	36,25	6,98	0,86[a]	0,001	✗	22,30	5,62	27,50	9,95	0,146[a]	0,09	✗
İkamet Süresi	*1 yıldan az*	34,22	8,12	32,26	8,32	0,37[a]	0,014	✗	23,50	4,81	**27,96**	9,78	0,05[w]	0,087	✓
	1-2 yıl	29,62	10,50	33,70	8,71	0,062[a]	0,042	✗	22,59	5,55	**30,35**	10,11	0,001[w]	0,153	✓
	2-3 yıl	32,79	9,70	29,53	8,90	0,116[a]	0,031	✗	22,54	7,18	**27,33**	6,59	0,002[a]	0,11	✓
	3-4 yıl	28,30	10,04	31,20	9,16	0,177[a]	0,022	✗	22,03	6,10	**26,25**	6,77	0,005[a]	0,093	✓
	4 yıldan fazla	29,63	10,64	31,30	8,56	0,052[w]	0,007	✗	22,54	6,34	**28,18**	8,18	0,001[w]	0,131	✓
Mülk Durumu	*Ev Sahibi*	30,35	10,34	31,02	8,60	0,40[w]	0,001	✗	22,73	6,37	**28,03**	8,64	0,001[w]	0,11	✓
	Kiracı	29,95	10,51	32,40	8,86	0,053[w]	0,016	✗	22,19	5,77	**28,33**	7,54	0,001[a]	0,169	✓
Birlikte Yaşama Durumu	*Tek başına*	23,77	8,49	30,04	9,80	0,058[a]	0,096	✗	20,85	4,10	**31,40**	6,81	0,001[a]	0,42	✓
	Aileyle	30,26	10,44	31,46	8,64	0,088[w]	0,004	✗	22,63	6,30	**28,05**	8,33	0,001[w]	0,119	✓
	Arkadaşla	35,71	6,88	34,57	8,05	0,690[a]	0,006	✗	23,07	5,59	24,36	7,83	0,621[a]	0,010	✗
Sosyal Medya Kullanımı	*Hafif*	29,72	10,45	**32,48**	8,75	0,005[w]	0,020	✓	21,86	6,09	**28,41**	8,48	0,001[w]	0,166	✓
	Orta	30,58	10,18	30,17	8,92	0,714[w]	0,000	✗	23,46	5,96	**27,52**	7,68	0,001[w]	0,081	✓
	Yüksek	31,13	10,72	31,39	8,04	0,876[w]	0,000	✗	22,79	7,05	**28,48**	8,82	0,001[a]	0,106	✓
Yaş	*18-24 yaş*	31,90	10,00	33,99	8,33	0,156[a]	0,013	✗	21,95	6,89	**24,58**	9,49	0,045[w]	0,022	✓
	25-34 yaş	29,20	10,52	31,32	9,38	0,131[a]	0,011	✗	23,58	5,66	**29,50**	7,58	0,001[w]	0,166	✓
	35-44 yaş	30,17	10,54	30,15	8,48	0,988[w]	0,000	✗	23,46	5,99	**28,70**	7,14	0,001[a]	0,136	✓
	45-54 yaş	29,67	10,99	30,16	7,50	0,773[w]	0,001	✗	21,57	6,39	**27,18**	8,38	0,001[a]	0,126	✓
	55-64 yaş	32,11	8,46	31,05	8,81	0,655[a]	0,004	✗	21,74	6,40	**32,86**	6,92	0,001[a]	0,408	✓
	65 yaş üzeri	29,71	10,85	31,18	9,15	0,687[a]	0,006	✗	18,29	5,15	**33,41**	5,18	0,001[a]	0,694	✓
Cinsiyet	*Kadın*	32,78	10,17	**36,56**	6,71	0,001[w]	0,045	✓	23,20	6,27	**27,29**	8,41	0,001[w]	0,072	✓
	Erkek	27,56	9,93	27,55	8,01	0,986[w]	0,000	✗	21,94	6,11	**28,77**	8,14	0,001[w]	0,181	✓
Beden Kitle Endeksi	*Zayıf*	35,00	6,44	35,50	8,31	0,897[a]	0,001	✗	21,67	6,24	**29,83**	9,28	0,061[a]	0,244	✗
	Normal	30,58	10,19	31,44	8,80	0,336[w]	0,002	✗	22,98	6,37	**27,50**	8,34	0,001[w]	0,083	✓
	Kilolu	29,05	10,70	30,88	8,53	0,167[w]	0,009	✗	22,32	6,07	**28,60**	8,32	0,001[w]	0,154	✓
	Obez	30,32	10,73	32,97	8,66	0,157[w]	0,015	✗	22,00	6,01	**30,43**	7,31	0,001[a]	0,273	✓
Medeni Durum	*Bekar*	30,28	10,02	32,11	9,53	0,121[a]	0,009	✗	23,05	6,19	**26,55**	9,51	0,001[w]	0,045	✓
	Evli	30,22	10,56	31,12	8,20	0,27[w]	0,002	✗	22,36	6,22	**29,01**	7,38	0,001[w]	0,193	✓

Çizelge 4.73. (devamı)

		Suç Mağduriyet Korkusu							Suç Mağduriyet Risk Algısı						
		Konya		Şanlıurfa					Konya		Şanlıurfa				
Gruplar		A.O.	S.S.	A.O.	S.S.	p	η^2	Fark	A.O.	S.S.	A.O.	S.S.	p	η^2	Fark
Çocuk Sayısı	0	30,29	10,07	32,22	9,21	0,089[a]	0,010	✗	23,00	6,06	**26,43**	9,35	0,001[w]	0,045	✓
	1	29,54	11,25	30,49	9,63	0,626[w]	0,002	✗	24,15	5,66	**29,96**	6,14	0,001[a]	0,198	✓
	2	30,30	10,42	32,18	7,73	0,150[w]	0,008	✗	22,42	6,18	**26,76**	7,19	0,001[a]	0,090	✓
	3	31,15	10,18	31,60	8,21	0,805[w]	0,001	✗	20,71	6,12	**29,78**	7,64	0,001[a]	0,001	✓
	4	25,44	11,44	30,02	6,19	0,273	0,052	✗	17,89	7,94	**31,26**	7,83	0,001[a]	0,280	✓
	5	36,00	4,58	27,12	10,14	0,16[a]	0,107	✗	28,33	9,07	28,82	8,57	0,929[a]	0,000	✗
	6 ve üzeri	-	-	33,65	9,68	-	-	-	-	-	28,29	7,46	-	-	-
Meslek	*Kamu Çalışanı*	29,75	10,37	29,47	9,01	0,832[w]	0,000	✗	22,92	5,95	**29,12**	8,58	0,001[w]	0,154	✓
	Özel Sektör	29,44	10,50	29,77	7,89	0,786[w]	0,000	✗	23,27	6,26	**28,44**	6,99	0,001[a]	0,132	✓
	Serbest Çalışan	27,61	10,80	25,35	8,69	0,438[a]	0,014	✗	21,30	6,26	**26,78**	10,19	0,033[a]	0,099	✓
	Emekli	29,27	10,31	30,33	9,42	0,693[a]	0,003	✗	20,39	5,77	**34,43**	4,72	0,001[a]	0,606	✓
	Ev Hanımı	33,07	10,90	**38,47**	4,89	0,019[w]	0,106	✓	23,00	6,35	**30,40**	6,71	0,001[a]	0,233	✓
	Çalışmıyor	33,43	9,22	33,53	8,34	0,944[a]	0,000	✗	22,29	6,81	**24,99**	9,02	0,051[a]	0,024	✗
Aylık Gelir	*4.087 ₺ ve altı*	31,08	9,45	**34,91**	7,76	0,011[a]	0,039	✓	23,03	6,37	**26,86**	8,16	0,007[a]	0,044[a]	✓
	4.088-17.002 ₺	31,10	10,55	29,42	7,35	0,318[w]	0,009	✗	22,71	6,29	**29,32**	8,37	0,001[w]	0,137	✓
	17.003-32.861 ₺	31,33	10,14	31,59	9,66	0,857[a]	0,000	✗	22,44	6,63	**28,73**	7,81	0,001[a]	0,161	✓
	32.862-49.019 ₺	29,21	11,10	30,33	8,88	0,477[w]	0,002	✗	22,49	6,01	**27,23**	9,66	0,002[w]	0,081	✓
	49.020₺ ve üzeri	29,43	9,67	27,38	8,90	0,279[a]	0,011	✗	22,66	5,95	**28,77**	7,14	0,001[a]	0,176	✓
Öğrenim Düzeyi	*Herhangi bir okul bitirmeyen*	-	-	34,27	8,94	-	-	-	-	-	29,40	8,33	-	-	-
	İlköğretim/ortaöğretimmezunu	34,88	7,88	30,53	7,15	0,107[a]	0,09	✗	21,13	7,51	**30,16**	6,33	0,001[a]	0,139	✓
	Lise mezunu	30,22	10,28	32,36	8,96	0,112[w]	0,012	✗	21,70	6,76	**26,64**	9,01	0,001[w]	0,076	✓
	Ön lisans/lisans mezunu	30,07	10,57	30,35	9,37	0,795[w]	0,000	✗	22,95	6,12	**28,16**	7,86	0,001[w]	0,116	✓
	Yük. Lisans/Doktora mezunu	30,38	9,99	32,51	8,06	0,272[w]	0,013	✗	22,43	5,57	**29,14**	9,54	0,001[w]	0,168	✓
Mağduriyet Deneyimi	*Doğrudan m. yaşayan*	31,18	9,91	32,70	9,37	0,425[a]	0,006	✗	24,17	6,82	**30,38**	9,54	0,001[w]	0,125	✓
	Doğrudan m. yaşamayan	30,01	10,48	31,34	8,63	0,071[w]	0,005	✗	22,21	6,01	**27,88**	8,11	0,001[w]	0,134	✓
	Dolaylı m. yaşayan	28,52	9,91	**30,99**	8,59	0,026[w]	0,017	✓	23,92	6,05	**29,48**	8,31	0,001[w]	0,130	✓
	Dolaylı m. yaşamayan	31,21	10,53	31,72	8,76	0,552[w]	0,001	✗	21,82	6,19	**27,44**	8,20	0,001[w]	0,130	✓

Not: ✓: Konya ve Şanlıurfa örneklemlerindeki eş gruplar arasında anlamlı fark bulunmaktadır.

✗: Konya ve Şanlıurfa örneklemlerindeki eş gruplar arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

[a] *Varyanslar homojen dağıldığı için ANOVA testi anlamlılık değeri baz alınmıştır.*

[w] *Varyanslar homojen dağılmadığı için Welch testi anlamlılık değeri baz alınmıştır.*

5. TARTIŞMA

Çalışmanın bu kısmında, suç mağduriyet korkusuna etki eden faktörler ve suç mağduriyet korkusunun bireylerin çeşitli sosyo-demografik ve kişisel özellikleriyle olan ilişkisi literatürdeki bulgularla karşılaştırılarak değerlendirilmektedir. Araştırmanın hipotezlerine göre, genel güvensizlik algısı, suç mağduriyet risk algısı, çevresel düzensizlik, sosyal bütünleşme, korunmacı/kaçınmacı davranışlar ve iç güvenlik kuvvetlerine duyulan güven değişkenlerinin suç mağduriyet korkusuyla ilişkili olduğu varsayılmaktadır. Ayrıca, suç mağduriyet korkusunun bireylerin barınma tipi tercihleri, ikamet süresi, bireylerin yaşadıkları konutun mülkiyet durumu, birlikte yaşanılan kişi, sosyal medya kullanımı, yaş, cinsiyet, beden kitle endeksi, medeni durum, çocuk sayısı, meslek, gelir düzeyi, öğrenim düzeyi ve mağduriyet deneyimi değişkenleri açısından farklılık gösterip göstermediği literatürdeki bulgular göz önüne alınarak tartışılmıştır.

H1 Hipotezi: *Genel güvensizlik algısı, suç mağduriyet korkusunu pozitif ve anlamlı şekilde etkilemektedir.*

Çalışmanın H1 adlı hipotezini test etmek amacıyla yapılan analiz sonuçları Konya ve Şanlıurfa örneklemlerinde farklı sonuçlar ortaya koymuştur. Konya örnekleminde, genel güvensizlik algısının suç mağduriyet korkusu üzerindeki etkisinin pozitif ve anlamlı olduğu görülmüştür. Diğer bir ifadeyle, Konya örneklemi için bireylerin genel güvensizlik algılarındaki artış suç mağduriyet korkularındaki artış ile sonuçlanmaktadır. Ancak Şanlıurfa örnekleminde genel güvensizlik algısının suç mağduriyet korkusu üzerinde anlamlı bir etkisi tespit edilmemiştir.

Bulgular, literatürdeki çalışmalarla karşılaştırıldığında genel olarak uyum göstermektedir. Ferraro ve LaGrange (1987), bireylerin güvensizlik hislerinin suç korkusunu artırabileceğini, ancak bu korkunun, çevresel tehdit algısına ve bireylerin kişisel kırılganlık durumlarına göre değişebileceğini belirtmişlerdir. Jackson'ın çalışmaları da (2006, 2009) bireylerin çevresel tehdit algısının suç korkusu üzerindeki etkisini vurgulamaktadır. Jackson'a göre bireylerin sosyal çevrelerine ilişkin duyduğu güvensizlik hissi, suçun gerçekleşme ihtimalini olduğundan yüksek algılamalarına ve dolayısıyla suç korkusunun artmasına yol açmaktadır. Bu durum, özellikle sosyal

uyumun düşük olduğu yerlerde daha belirgindir ve bireylerin suçla ilgili duygusal tepkilerini güçlendirmektedir. Karakuş ve arkadaşlarının Türkiye'de gerçekleştirdiği çalışmanın bulguları da Türkiye'de toplumsal yapının güvenlik algısını şekillendirdiğini ve bu algının suç korkusuyla ilişkisinin toplumsal faktörlere göre farklılaşabileceğini vurgulamaktadır. Pain'in (2000) araştırması bireylerin güvensizlik hissinin, çevresel özellikler ve toplumsal bağlamlarla doğrudan ilişkili olduğunu tespit etmiştir. Suçun yoğun olduğu ya da bireylerin izole hissettiği bölgelerde suç korkusunun arttığını, bu nedenle de yerel güvenlik algısının bireylerin korku seviyelerinde belirleyici olduğunu göstermiştir. Hale (1996) ise bireylerin güvende hissetme düzeylerinin suç korkusu ile doğrudan ilişkili olduğunu ve bu ilişkinin bireyin yaşadığı çevresel ve sosyal bağlamla değişiklik gösterebileceğini belirtmiştir. Literatürdeki bulgulara göre özellikle kent merkezlerinde yaşanan sosyal düzensizlik bireylerin güvensizlik hissini artırarak suç korkusu üzerinde etkili olmaktadır. Bu bulgu, Konya'daki pozitif ilişkiyi açıklarken, Şanlıurfa'da anlamlı bir bulgu elde edilememesi bu kentteki toplumsal faktörlerin farklılığına işaret etmektedir. Sonuç olarak, H1 hipotezi Konya örnekleminde desteklenmiş, fakat Şanlıurfa örnekleminde anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bu sonuçlar, bireylerin genel güvensizlik algılarının suç korkusunu şekillendiren önemli bir faktör olduğunu ancak bu farklılıkların toplumsal ve bireysel bağlamlara göre değişebileceğini göstermektedir.

H2 Hipotezi: *Suç mağduriyet risk algısı, suç mağduriyet korkusunu pozitif ve anlamlı şekilde etkilemektedir.*

Çalışmanın H2 hipotezi, suç mağduriyet algısı ile suç mağduriyet korkusu arasındaki ilişki üzerine kurulmuştur. Bu hipotez kapsamında, bireylerin suç mağduriyeti risk algılarının suç mağduriyet korkusuna nasıl katkı sağladığı incelenmiştir. Konya örnekleminde yapılan analiz sonucunda H2 hipotezini destekler nitelikte suç mağduriyet risk algısının suç mağduriyet korkusu üzerindeki etkisi anlamlı bulunurken, Şanlıurfa'da bu etkinin anlamlı olmadığı görülmüştür. Dolayısıyla, H2 hipotezi Konya örneklemi için desteklenmiş, ancak Şanlıurfa örneklemi için desteklenmemiştir.

Mağduriyet risk algısı, bireylerin suçtan zarar görme olasılığına ilişkin değerlendirmelerini ifade ederken, suç korkusu, bireyin suçla ilgili endişe ve kaygılar üzerinden tanımlanan duygusal bir deneyimdir (Jackson, 2009, s. 382). Literatürde suç korkusu ile mağduriyet risk algısı arasındaki bu karmaşık yapı birçok çalışmada ele alınmış ve bu iki kavramın anlamsal olarak farklılık taşıdığı vurgulanmıştır (R. LaGrange & Ferraro, 1987, s. 71; Warr, 2000, s. 454). Bu doğrultuda, bireylerin mağduriyet risk algısı ile suç korkusu arasındaki bu ilişkinin genel geçer bir niteliğe sahip olmadığı belirtilmektedir (Jackson, 2006, s. 257). Örneğin, Özaşçılar ve Ziyalar'ın çalışması, suç korkusu ile mağduriyet risk algısının farklı kavramlar olduğunu göstermiştir. Araştırma bulgularına göre, bireylerin sokakta bir dilencinin kendilerine yaklaşması durumunda hissettikleri korku, korku sıralamasında en alt düzeyde yer alırken, aynı durumun mağduru olma riskine ilişkin algıları risk sıralamasında en üst düzeyde yer almıştır (2009, s. 14). Ayrıca literatürde kimi suç korkusu araştırmaları korkudan ziyade mağduriyet risk algısını ölçtükleri gerekçesiyle eleştiriye uğramıştır (T. W. Franklin vd., 2008, s. 205). Bu çalışma kapsamında suç korkusu ile suç mağduriyet riski arasında her iki örneklemde farklı sonuçlara ulaşılması suç mağduriyet korkusu ile suç mağduriyet risk algısı arasında ayrım yapılması gerektiğine yönelik literatürdeki düşünceleri desteklemektedir.

Diğer yandan, suç mağduriyet risk algısı ile suç korkusu arasında pozitif yönlü ve güçlü bir ilişkinin görüldüğü çalışmalar da bulunmaktadır (Kul, 2013, s. 126). Fakat risk algısındaki artışın suç korkusundaki yükselişin tek nedeni olmadığı ifade edilmektedir. Suç korkusu, algılanan riskin tüm unsurlarının bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır ve bireylerin zihinlerinde suç olayına verdikleri önem derecesi ile suçun gerçekleşme olasılığına dair algılarıyla doğrudan ilişkilidir (Warr, 2000, s. 454; Warr & Stafford, 1983). Bu doğrultuda literatürde suç korkusunun yalnızca algılanan riskle değil, aynı zamanda bireylerin içinde bulundukları çevresel, sosyal ve kültürel faktörlerle şekillendiği vurgulanmaktadır.

Çalışmada elde edilen sonuçlar Şanlıurfa'da suç korkusunu etkileyen diğer faktörlerin (örneğin sosyal bütünleşme ve yakın çevre düzensizlik algısı) mağduriyet risk algısının etkisini gölgede bırakmış olabileceğini düşündürmektedir. Ayrıca, suç korkusunun bir duygu, mağduriyet risk algısının ise bilişsel bir olgu olduğu dikkate

alındığında, Şanlıurfa örnekleminde bireylerin duygusal tepkilerinin başka etkenlerle şekillenmiş olabileceği ihtimal dahilindedir. Bu bulgular, bireylerin mağduriyet risk algısının yüksek olduğu durumlarda bile suç korkusunun her zaman aynı oranda artmayabileceğini ortaya koyan literatürle uyum göstermektedir. Bu nedenle, suç mağduriyet risk algısı ile suç korkusu kavramlarının birbirinden bağımsız şekilde değerlendirilmesi, araştırma bulgularını anlamlandırmak açısından kritik bir önem taşımaktadır. Konya ve Şanlıurfa örneklemleri arasındaki bu farklılıklar, suç korkusunun sosyo-kültürel ve çevresel faktörlere göre şekillenebileceğini işaret etmektedir. Konya'da mağduriyet risk algısı ile suç korkusu arasındaki anlamlı ilişki, bireylerin mağduriyet riski hissetmelerinin suç korkusunu artırabileceğini ve bu durumun literatürdeki genel bulgularla uyumlu olduğunu göstermektedir.

H3 Hipotezi: *Yakın çevre düzensizlik algısı, suç mağduriyet korkusunu pozitif ve anlamlı şekilde etkilemektedir.*

Çalışmanın H3 hipotezinin test edilmesi amacıyla yapılan analizde Konya örnekleminde yakın çevre düzensizlik algısının suç mağduriyet korkusunu pozitif ve anlamlı şekilde etkilediği görülmüştür. Diğer bir ifadeyle bireylerin yakın çevreye yönelik düzensizlik algılarındaki artış suç korkusu düzeyindeki artış ile sonuçlanmaktadır. Fakat Şanlıurfa örnekleminde yakın çevre düzensizlik algısı değişkeninin suç mağduriyet korkusu üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı görülmüştür. Bu bulgu H3 hipotezinin Konya örnekleminde desteklendiğini; Şanlıurfa örnekleminde ise desteklenmediğini göstermiştir.

Şanlıurfa örnekleminde, yakın çevre düzensizlik algısı ile suç mağduriyet korkusu arasında anlamlı bir ilişki bulunmaması, çevresel düzensizliklerin Şanlıurfa örnekleminde tehdit olarak algılanmaktan ziyade normalleştiğini ve bireylerin suç korkusunun diğer faktörler üzerinden şekillendiğini göstermektedir. Ayrıca, çevresel düzensizlik algısının suç mağduriyet risk algısını artırdığı ancak bu risk algısının doğrudan suç korkusuna dönüşmediği görülmektedir. Bu noktada sosyal bütünleşme düzeyindeki azalma ile yakın çevre düzensizlik algısının birlikte azaldığı bulgusu, suç korkusunun çevresel faktörlerden ziyade toplumsal faktörlerin etkisi altında şekillendiği düşüncesini güçlendirmektedir.

Yakın çevre düzensizlik algısı ile suç mağduriyet korkusu arasındaki ilişkiyi açıklayan çalışmalar, genellikle fiziksel ve sosyal düzensizliklerin bireylerin güvenlik algısı üzerindeki etkisine odaklanmaktadır. Toplumsal düzensizlik yaklaşımı, çevredeki fiziksel ve sosyal düzensizliklerin bireylerde suç korkusunu artırdığını savunmaktadır. Yaklaşıma göre bireyler çevrelerindeki düzensizlik işaretlerini suç potansiyeli olarak algılamaktadırlar ve bu algı da suç korkusunu artırmaktadır (Hale, 1996). Çevresel düzensizlik işaretleri bireylere, bulundukları yerin ihmal edildiği ve dolayısıyla güvenlik risklerinin arttığı hissini vermektedir (Karasu, 2018). Fiziksel çevrede görülen yetersiz aydınlatma, harap binalar, terk edilmiş alanlar, sokaklarda uyuşturucu madde tüketen insanlar gibi işaretler, bireylerin çevresel kontrol eksikliği algısını güçlendirerek, suç mağduriyet korkusunu artırmaktadır. Kırık Camlar Teorisi de bu noktada çevresel düzensizliklerin suç korkusunu nasıl tetiklediğine dair güçlü bir temel sunmaktadır. Bu teoriye göre, çevredeki düzensizlikler bireylerde güvensizlik algısı oluşturmakta ve suç korkusunun yaygınlaşmasına neden olmaktadır (Wilson & Kelling, 1982; Liu et al., 2009). Alanda yapılan araştırmalar da bulguları desteklemektedir. Örneğin Özaşçılar-Öztürk ve Ziyalar (2009)'ın çalışması güvenli olmayan veya düzensiz görünen ortamlarda yaşayan bireylerin suç korkusunun arttığı bulgusunu elde etmiştir. Liu ve arkadaşlarının çalışması, fiziksel çevredeki düzensizliklerin bireylerin suç korkusunu anlamlı ölçüde artırdığını ortaya koymaktadır (Liu et al., 2009). ABD'de yapılan çalışmalarda da düzensizlik algısının yüksek olduğu kent toplumlarında suç korkusunun sosyal uyumu zedelediği, bireyleri birbirinden uzaklaştırdığı görülmektedir (Liska & Warner, 1991). Çevresel düzensizliklerin suç korkusuna olan etkileri konusunda yapılan çalışmalardan elde edilen bulgular, bu ilişkiyi açıklayan teorik çerçeveyi desteklemektedir. Bu bulgular, Konya örnekleminde yakın çevre düzensizlik algısı ile suç korkusu arasında bulunan pozitif ve anlamlı ilişkiyi açıklamaya yardımcı olmaktadır. Sonuç olarak, H3 hipotezi Konya örnekleminde desteklenmiştir, ancak Şanlıurfa'da anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Konya'da yakın çevre düzensizlik algısının suç korkusunu artırması, bu kentteki toplumsal yapının, çevresel düzensizliklere daha duyarlı olduğunun bir işaretidir.

H4 Hipotezi: *Sosyal bütünleşme, suç mağduriyet korkusunu negatif ve anlamlı şekilde etkilemektedir.*

Bu hipotez çerçevesinde sosyal bütünleşme değişkeni ile diğer değişkenler arasındaki ilişkilerin ortaya konulması amacıyla yapılan korelasyon analizinde, Konya örnekleminde sosyal bütünleşme ile suç mağduriyet korkusu arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir. Fakat sosyal bütünleşme düzeyi ile genel güvensizlik algısı arasında negatif yönlü ve anlamlı; sosyal bütünleşme düzeyi ile suç mağduriyet risk algısı arasında da negatif yönlü ve anlamlı ilişkiler görülmüştür. Söz konusu bulgular, Konya'da sosyal bütünleşme düzeyi yüksek olan bireylerin genel güvensizlik algılarının ve suç mağduriyet risk algılarının daha düşük olduğunu göstermektedir. Diğer yandan bağımsız değişkenler olarak genel güvensizlik algısı, yakın çevre düzensizlik algısı, sosyal bütünleşme düzeyi, korunmacı/kaçınmacı davranışlar ile İGK güven algısının suç mağduriyet korkusu üzerindeki etkisini anlamaya yönelik yapılan regresyon analizi sonucunda H4 hipotezinin zıttı yönde bir bulgu elde edilmiştir. Diğer değişkenlerden bağımsız olarak ele alındığında, sosyal bütünleşme düzeyi artan bireylerin genel güvensizlik algıları ve suç mağduriyet risk algıları azalırken, bu araştırmada kullanılan tüm bağımsız değişkenler modele dahil edildiğinde, sosyal bütünleşme düzeyindeki artışın suç mağduriyet korkusunu artıran bir faktör olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, sosyal bütünleşme ile suç korkusu arasındaki ilişkinin çift yönlü olabileceğine işaret etmektedir. Diğer bir ifadeyle sosyal bütünleşme, bir yandan bireylerin genel güvensizlik algılarını azaltırken, diğer yandan halihazırda suç korkusu yüksek olan bireylerin kendilerini sosyal gruplara daha fazla entegre etmeye çalışması, sosyal bütünleşme düzeyinin suç korkusuyla pozitif ilişkili görünmesine neden olabilir. Genel güvensizlik algısındaki azalışa rağmen sosyal bütünleşme düzeyinin artışı ile birlikte suç korkusunda düşüş görülmemesi bu çıkarımı güçlendirmektedir.

H4 hipotezi çerçevesinde Şanlıurfa örnekleminde elde edilen bulgulara bakıldığında ise, sosyal bütünleşme düzeyi ile suç mağduriyet korkusu arasında anlamlı bir ilişki ve etki görülmemiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda, H4 hipotezi her iki örneklemde de desteklenmemiştir. Bununla birlikte Şanlıurfa örnekleminde anlamlı olarak görülen tek ilişki sosyal bütünleşme düzeyi ile yakın

çevre düzensizlik algısı arasındadır. Şanlıurfa'da sosyal bütünleşme düzeyi artan bireylerin yakın çevrelerine yönelik düzensizlik algılarının azaldığı görülmektedir. Bu bulgu sosyal çevresi ile uyumu artan bireylerin çevrelerindeki fiziksel düzensizlikleri önemli bir sorun olarak görmediklerini göstermesi açısından dikkate değerdir ve çalışmanın öne çıkan bulguları arasındadır.

Suç korkusunu açıklayan yaklaşımlardan birisi olan Toplumsal Kontrol Yaklaşımı, geleneksel toplumsal kurumların ve sosyal bağların suç korkusunu azaltmadaki önemini vurgulamaktadır. Bu yaklaşım, bireylerin toplumla olan bağları ve bireyler arasındaki iletişimin niteliğinin suç korkusu üzerinde belirleyici olduğunu öne sürmektedir. Mahalle veya bölgeler arasında suç korkusundaki farklılıklar, genellikle mahalle sakinlerinin davranışlarını düzenleme ve kontrol etme kapasitelerine bağlıdır (Snell, 2001; Bursik & Grasmick, 2002). Sosyal bağların güçlü olduğu ve bireylerin mahallelerine aidiyet hissettiği yerlerde suç korkusu daha düşük seviyelerde görülmektedir (Hamzaoğlu & Türk, 2020). Buna karşın, yerel sosyal bağların zayıflığı, bireylerin suç korkusunu artırabilmektedir (Bolger & Bolger, 2019). Bu çerçevede literatürde sosyal bütünleşme ve suç korkusu arasındaki ilişkiye dair yapılan çalışmalar genellikle sosyal destek ve uyumun suç korkusunu azaltıcı bir etkisi olduğunu göstermektedir (McCoy vd., 1996; Ross & Jang, 2000; Gibson vd., 2002, 559). Diğer yandan alandaki bazı çalışmalar sosyal bütünleşme ile suç korkusu arasındaki ilişkinin karmaşıklığını işaret etmektedir. Taylor ve Shumaker'e göre bir bölgede sürekli bir düzensizlik durumunun var olması bireylerdeki suç korkusunun etkisini azaltmaktadır (1990, s. 628). LaGrange ve arkadaşları da hem fiziksel hem de sosyal düzensizliklerin suç korkusuyla ilişkili olduğunu belirtmekle birlikte, bu iki düzensizlik türünün suç korkusu üzerindeki etkisinin anlamlı bir farklılık oluşturmadığını göstermektedir (R. L. LaGrange vd., 1992). Konya ve Şanlıurfa örneklemlerinde görülen farklılıklar sosyal bütünleşme ile suç korkusu arasındaki ilişkinin farklı toplumsal faktörlerin etkisi altında farklı şekillerde ortaya çıkabileceğini göstermektedir. Nitekim Konya, Şanlıurfa'ya kıyasla sanayileşmiş ve modern bir yapıya sahip bir kent olarak bireyselleşmenin ve toplumsal çözülmenin daha yaygın olduğu, küçük aile yapılarının yaygın olduğu bir kenttir. Buna karşılık, Şanlıurfa'da geleneksel toplumsal bağların daha güçlü olduğu ve sosyal

bütünleşmenin bireylerin fiziksel çevrelerine yönelik düzensizlik algılarını azalttığı görülmektedir.

H5a Hipotezi: *Korunmacı davranışlar, suç mağduriyet korkusunu negatif ve anlamlı şekilde etkilemektedir.*

Çalışmanın H5 hipotezi korunmacı/kaçınmacı davranışlar ile suç mağduriyet korkusu arasındaki ilişkiyi konu edinmektedir. Bu kapsamda H5a ve H5b alt hipotezleri korunmacı ve kaçınmacı davranışların suç korkusu üzerindeki etkilerini test etmeyi amaçlamaktadır.

Korunmacı davranışların suç mağduriyet korkusu üzerindeki etkisini ele alan H5a hipotezi doğrultusunda yapılan analize göre, Konya örnekleminde korunmacı davranışların suç mağduriyet korkusu üzerindeki etkisi anlamlı ve negatif bulunmuştur. Bu bulgu, korunmacı davranışların bireylerdeki suç mağduriyet korkusunu azalttığını göstermektedir ve H5a hipotezini desteklemektedir. Şanlıurfa örnekleminde elde edilen bulgu da negatif ve anlamlıdır. Diğer bir ifadeyle her iki örneklemde de suç korkusu nedeniyle alınan önlemlerin suç korkusunu hafifleten bir etkiye yol açtığı tespit edilmiş, H5a hipotezi iki örneklemde de desteklenmiştir.

H5b Hipotezi: *Kaçınmacı davranışlar, suç mağduriyet korkusunu pozitif ve anlamlı şekilde etkilemektedir.*

H5b hipotezi çerçevesinde Konya örnekleminde kaçınmacı davranışların suç mağduriyet korkusu üzerinde anlamlı bir etkisi gözlenmemiştir. Şanlıurfa örnekleminde ise kaçınmacı davranışların suç mağduriyet korkusu üzerinde pozitif ve anlamlı bir etki gösterdiği tespit edilmiştir. Bu durum Şanlıurfa örnekleminde kaçınmacı davranışların suç mağduriyet korkusunu artırdığını göstermekte, bireylerin suçtan korunmak amacıyla uyguladıkları kaçınma stratejilerinin bireylerde bir güvenlik hissi oluşturmaktan ziyade suç korkusunu artırdığı görülmektedir. Diğer bir ifadeyle kaçınma davranışları suç korkusunu tetikleyici bir unsurdur. Kaçınma davranışlarının, bireylerdeki suç korkusunu azaltıcı bir etkisinin olmayabileceği ve bu davranışların bazı durumlarda korkuyu daha fazla tetikleyebileceği anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak H5b hipotezi Şanlıurfa örnekleminde desteklenmiş; Konya örnekleminde ise desteklenmemiştir.

Literatürde suç korkusunun bireylerde korunma ve kaçınma davranışlarını tetiklediği geniş bir şekilde vurgulanmaktadır. Suç korkusu, bireylerin yaşadıkları çevrede fiziksel ve psikolojik güvenlik ihtiyaçlarını artırmakta ve bu ihtiyaçlar, korunma ve kaçınma stratejileri şeklinde dışa vurulmaktadır. Örneğin, korunmacı davranışlar genellikle bireylerin fiziksel güvenliklerini artırmaya yönelik somut tedbirleri içerirken, kaçınmacı davranışlar bireylerin riskli olarak algıladıkları yerlerden ve durumlardan uzak durmalarını kapsamaktadır (Gates & Rohe, 1987; Karasu, 2017). Literatürde, suç korkusunun korunmacı davranışları artırdığı ancak bu davranışların genellikle bireylerde güvenlik algısı oluşturduğu belirtilmiştir. Bu, hem Konya hem de Şanlıurfa örneklemlerinde korunmacı davranışların suç korkusunu azaltıcı etkisinin tespit edilmesiyle uyumludur.

Kaçınmacı davranışlar açısından literatürde, bireylerin suç korkusu nedeniyle sosyal yaşamdan uzaklaştığı ve bu durumun stres, sosyal izolasyon ve toplumsal uyum eksikliği gibi olumsuz sonuçlara yol açabileceği ifade edilmekte (Roseman vd., 1994; Riger vd., 1981), kaçınma davranışlarının bireyleri daha fazla korku ve endişeye sevk ederek, bireylerin sosyal ve ekonomik yaşamlarını olumsuz etkilediği vurgulanmaktadır (Doran & Burgess, 2011; Yazgan, 2017). Şanlıurfa örnekleminde kaçınmacı davranışların suç korkusunu artırıcı etkisinin bulunması, bu davranışların bireylerde güvenlik hissi oluşturmak yerine, suç korkusunu tetikleyici bir unsur haline geldiğini göstermektedir. Bu durum, kaçınma stratejilerinin her koşulda etkili bir yöntem olmadığını ve suç korkusunun daha fazla hissedilmesine yol açabileceğini ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak, korunmacı ve kaçınmacı davranışlarının suç mağduriyet korkusuna etkileri bakımından belirgin bir ayrışma görülmektedir. H5 Hipotezi'nin genel sonuçlarına bakıldığında da hem Konya hem de Şanlıurfa örneklemlerinde anlamlı ilişkilerin var olmaması suç mağduriyet korkusu açısından korunmacı ve kaçınmacı davranışların yol açtığı farklı etkileri yansıtmaktadır. Korunmacı davranışlar, bireylerde genellikle güvenlik hissi oluştururken, kaçınmacı davranışlar

bireylerin suç korkusunu daha fazla artırmaya yönelik bir döngü meydana getirmektedir.

H6 Hipotezi: *İGK güven algısı, suç mağduriyet korkusunu negatif ve anlamlı şekilde etkilemektedir.*

Çalışmanın H6 hipotezini test etmek amacıyla Konya örneklemi için elde edilen bulgular, İGK güven algısının suç mağduriyet korkusu üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığını göstermektedir. H6 hipotezi, Şanlıurfa örneklemi açısından incelendiğinde ise İGK güven algısının suç korkusunu pozitif ve anlamlı şekilde etkilediği tespit edilmiştir. Bu bulgu, Şanlıurfa'daki katılımcılar arasında İGK güven algısı arttıkça suç korkusunun da artacağını göstermektedir, ki bu sonuç beklenenin aksine bir yöndedir. Dolayısıyla H6 hipotezi her iki örneklemde de desteklenmemiştir.

Şanlıurfa örnekleminde İGK güven algısının suç korkusunu artırıcı yönde etkili olması, literatürdeki genel bulgularla çelişmektedir. Literatürde, iç güvenlik kuvvetlerine duyulan güvenin bireylerin suç korkusunu azaltıcı bir etkisi olduğu belirtilmektedir (Karakuş vd., 2010; Dolu vd., 2010). Ayrıca kolluk kuvvetlerinin uygulamalarının işleyişine dair bireylerin bilgi sahibi olması ve kolluk görevlilerinin halkla kurduğu yakın ilişkiler, toplumda güven duygusunu güçlendirmekte (Alpkan & Palacı, 2008, s. 93), güvenlik uygulamalarının etkinliği bireylerin suç olaylarına yönelik algıları üzerinde etkili olmaktadır (Kul & Tayfun, 2009, s. 61). Ancak Şanlıurfa'da bu ilişkinin pozitif yönde olması, İGK güven algısı ile suç mağduriyet korkusu arasındaki ilişkinin göründüğünden daha karmaşık bir yapıya sahip olduğunu işaret etmektedir. Konya'da ise İGK güven algısı ile suç korkusu arasında anlamlı bir ilişki bulunmaması, bu çalışmada ele alınan değişkenler açısından İGK güven algısının suç korkusu üzerinde belirgin bir rol oynamadığını göstermektedir. Bu farklılık, suç korkusunun karmaşık doğasının da bir tezahürü durumundadır. Temelde bu bulgular, suç mağduriyet korkusunun bireylerin psikolojik yapısına içkin ve son derece öznel bir olgu olduğunu göstermektedir.

Bu araştırma kapsamında İGK güven algısının suç mağduriyet risk algısı üzerindeki etkisi Konya ve Şanlıurfa örneklemlerinde incelenmiştir. Bu ilişki İGK

güven algısı ile suç korkusu arasındaki ilişkiye dair daha net bilgi vermektedir. Bulgular, İGK güven algısının suç mağduriyet risk algısını Konya örnekleminde anlamlı şekilde azalttığını, ancak Şanlıurfa'da farklı bir etki gösterdiğini ortaya koymaktadır. Konya örnekleminde İGK güven algısının artışı ile suç mağduriyet risk algısı arasında negatif yönlü ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Diğer bir ifadeyle, Konya'daki katılımcılar arasında iç güvenlik kuvvetlerine duyulan güven arttıkça, bu kişiler kendilerinin suç mağduru olma olasılığını daha düşük olarak algılamaktadırlar. Konya'da yapılan regresyon analizi bulgularına göre İGK güven algısı, bireylerin suç mağduru olma olasılığına dair değerlendirmelerinde azaltıcı bir etki göstermekle birlikte bu bulgu istatiksel olarak anlamlılık sınırının hemen üzerinde yer almaktadır. Şanlıurfa örnekleminde de İGK güven algısının suç mağduriyet risk algısı üzerindeki etkisi anlamlılık sınırı dışında yer almakla birlikte azaltıcı bir etkinin var olduğu görülmektedir. Bu durum, İGK güven algısının suç korkusu üzerindeki etkisinin çevresel koşullara ve bireylerin algısal süreçlerine bağlı olarak değişebileceğini göstermektedir.

Ayrıca Konya örneklemindeki bulgular, İGK güven algısının alt boyutlarının suç mağduriyet risk algısı üzerinde farklı seviyelerde azaltıcı etkiler gösterdiğini ortaya koymaktadır. Özellikle halkın desteği, etkinlik, işlemsel adillik, işlemsel eşitlik ve hukuka uygunluk boyutları, bireylerin suç mağduru olma olasılıklarını daha düşük algılamasına katkıda bulunmuştur. Buna karşılık, itaat etme görevi boyutunun risk algısı üzerinde anlamlı bir etkisi olmamıştır. Bu bulgulara dayanarak, İGK güven algısının suç korkusuna doğrudan etkisi olmasa bile suç mağduriyet risk algısını azaltmada önemli bir rol oynadığı söylenebilir. Özellikle hukukun üstünlüğüne ve adalet anlayışına dayalı güvenlik uygulamalarının, bireylerin suç mağduriyetine dair değerlendirmelerinde daha belirleyici olduğu görülmektedir. Bu da bireylerin güvenlik artırmak için yalnızca güvenlik kuvvetlerinin varlığına değil, aynı zamanda onların işleyişine ve adalet anlayışına duydukları güvenin güçlendirilmesinin önemini işaret etmektedir.

Şanlıurfa örnekleminde İGK güven algısının alt boyutlarının suç mağduriyet risk algısı üzerindeki etkileri, toplumsal faktörlerin ve suç korkusunun karmaşık yapısını ortaya koymaktadır. Halkın desteği, etkinlik, hukuka uygunluk ve işlemsel

eşitlik boyutları, güvenlik kuvvetlerine duyulan güvenin bireylerin suç mağduriyet risk algısını azaltıcı yönde etkilediğini göstermektedir. Özellikle hukuka uygunluk ve eşitlik algısı, bireylerin güvenlik uygulamalarında adalet ve tarafsızlık beklentilerinin güvenlik hissini artırdığını işaret etmektedir. Ancak, itaat etme görevi boyutunun suç mağduriyet risk algısını artırması, Şanlıurfa'da iç güvenlik kuvvetlerine yönelik algıların bir tür disiplin ve denetim merkezli bir tehdit algısına dönüşebileceğini düşündürmektedir. Bu durum, bireylerin güvenlik kuvvetleri ile ilişkilerini yalnızca güvene dayalı bir mekanizma olarak değil, aynı zamanda kontrol ve uyum gerektiren bir unsur olarak gördüklerini göstermektedir. Şanlıurfa'da İGK güven algısının suç korkusuna yansıyan etkisinin sınırlı kalması, iç güvenlik kuvvetlerine duyulan güvenin bireylerin risk algısını azaltmasına rağmen, bu güvenin suç korkusunu şekillendirmesinde yeterli olmadığını ortaya koymaktadır. Bu bulgular, Şanlıurfa'daki bireylerin İGK güven algılarının, toplumsal faktörlerin etkisiyle daha karmaşık ve çok boyutlu bir yapıya sahip olduğunu göstermekte, İGK güven algısının suç korkusu ve risk algısı üzerindeki farklı etkilerini vurgulamaktadır.

Buraya kadar yapılan değerlendirmelerde suç mağduriyet korkusunun genel güvensizlik algısı, mağduriyet risk algısı, yakın çevre düzensizlik algısı, sosyal bütünleşme, korunmacı/kaçınmacı davranışlar ve İGK güven algısı değişkenleriyle olan ilişkisi incelenmiş ve bu değişken etkilerinin Konya ve Şanlıurfa örneklemleri arasında farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. İlk altı hipotezin genel sonuçları, suç korkusunun bireysel ve toplumsal faktörlere göre değişebileceğini ortaya koymuştur. Bu nedenle, suç mağduriyet korkusunun sosyo-demografik ve kişisel özelliklere göre değişiklik gösterip göstermediğini değerlendirmek amacıyla fark testleri yapılmış ve bu kapsamda aynı örneklem içindeki farklı gruplar ile Konya ve Şanlıurfa'daki eş gruplar arasındaki farklar karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

H7a Hipotezi: *Bireylerin suç mağduriyet korkusu düzeylerinde cinsiyet grupları arasında fark bulunmaktadır.*

Cinsiyet grupları arasında suç mağduriyet korkusu düzeylerinde fark olup olmadığını test eden H7a hipotezi kapsamında yapılan analizlerde, Konya ve Şanlıurfa örneklemlerinde anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Konya'da kadınların suç

mağduriyet korkusu ortalaması 32,78 iken, erkeklerin ortalaması 27,56 olarak tespit edilmiştir. Bu bulgu, Konya'da kadınların suç korkusunu erkeklere göre daha yoğun yaşadığını göstermektedir. Şanlıurfa örnekleminde elde edilen sonuçlar da benzer doğrultudadır. Şanlıurfa'da kadınların suç mağduriyet korkusu ortalaması 36,56 iken, erkeklerin ortalaması 27,55'tir ve aradaki 9,01 puanlık bu fark istatistiksel olarak yüksek derecede anlamlıdır. Bulgular, her iki örneklemde de H7a hipotezini desteklemiştir.

Farklı örneklem eş grupları karşılaştırıldığında, Şanlıurfa'daki kadınların suç korkusu ortalamasının (36,56) Konya'da yaşayan kadınlara (32,78) kıyasla daha yüksek olduğu dikkat çekmektedir. Bu bulgu, Şanlıurfa'da yaşayan kadınların Konya'da yaşayan kadınlara kıyasla suç korkusunu daha yoğun biçimde hissettiklerini göstermektedir.

Konya ve Şanlıurfa örneklemlerinde kamusal alanda daha az bulunmakla birlikte kadınların erkeklere kıyasla daha yüksek düzeyde suç mağduriyet korkusu taşıdığı bulgusu, literatürde sıkça vurgulanan ve "cinsiyet-korku paradoksu" olarak adlandırılan olguyu destekler niteliktedir (Rader vd., 2007, s. 477). Kadınların suç korkusu düzeylerinin erkeklere göre daha yüksek olmasının nedenleri arasında, toplumsal cinsiyet rolleri ve cinsel saldırıya yönelik algıların etkisi öne çıkmaktadır. Ferraro tarafından ortaya konulan "cinsel saldırı gölgesi" teorisine göre, kadınların cinsel saldırıya yönelik korkuları, diğer suç türlerine karşı duyulan korkuları da artırabilmektedir (1996, s. 667). Bu durum, kadınların tüm suç türlerini potansiyel cinsel saldırı riskiyle ilişkilendirdiği algısından kaynaklanmaktadır (Kul, 2013, s. 32). Literatürde kadınların en fazla cinsel saldırı suçlardan korktuğu belirtilmektedir (B. Türk vd., 2023, s. 102).

Türkiye bağlamında yapılan çalışmalar da kadınların suç korkusunu erkeklerden daha fazla deneyimlediğini ortaya koymaktadır. Ankara (Uludağ, 2010), İstanbul (Kul, 2013) ve Malatya'da (Yazgan & Kurtkapan, 2020) yapılan araştırmalar, kadınların suç korkusunun erkeklere kıyasla belirgin şekilde daha yüksek olduğunu göstermiştir. Kadınların korku düzeylerinin yüksek olmasının, cinsiyet rolleri ve bireylerin yaşadığı toplumsal yapıdan bağımsız olarak farklı mekânsal ve kültürel

bağlamlarda benzerlik göstermesi, bu durumun evrensel bir olgu olduğunu düşündürmektedir. Dolayısıyla bu bulgular, kadınların suç korkusunun toplumsal ve çevresel faktörlerden güçlü bir şekilde etkilendiğini ve cinsiyetin suç korkusunu açıklayan temel değişkenlerden biri olduğunu göstermektedir.

H7b Hipotezi: *Bireylerin suç mağduriyet korkusu düzeylerinde yaş grupları arasında fark bulunmaktadır.*

Bu hipotezi test etmek amacıyla, Konya ve Şanlıurfa illerinde yaş gruplarına göre suç mağduriyet korkusu düzeyleri karşılaştırılmıştır. Konya örnekleminde yapılan analizlerde yaş grupları arasında suç mağduriyet korkusu açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bulgular, Konya'da farklı yaş gruplarının suç korkusunu benzer düzeylerde yaşadığını göstermektedir. Şanlıurfa örnekleminde ise yaş grupları arasında suç mağduriyet korkusu açısından anlamlı fark tespit edilmiştir. Özellikle 18-24 yaş grubundaki bireylerin suç mağduriyet korkusu puanlarının (33,99) 35-44 yaş grubundaki bireylere göre (30,15) anlamlı derecede daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu bulgu, Şanlıurfa'da genç yaş grubunun suç korkusunu daha yüksek seviyede yaşadığını göstermektedir. Konya ve Şanlıurfa illerindeki eş yaş grupları arasında suç mağduriyet korkusu düzeyleri karşılaştırıldığında ise anlamlı farklar bulunmamıştır. Dolayısıyla H7b hipotezi Şanlıurfa örnekleminde desteklenmiş; Konya örnekleminde ise desteklenmemiştir.

Yaş grupları arasındaki farklara ilişkin dikkat çekici bulgular suç mağduriyet risk algısı ile yaş grupları arasında görülmektedir. Konya örnekleminde yaş grupları arasında suç mağduriyet risk algısı açısından yapılan karşılaştırmalarda, 25-34 yaş grubunun (23,58) 65 yaş ve üzeri gruba (18,29) göre daha yüksek suç mağduriyet risk algısına sahip olduğu görülmüştür. Şanlıurfa örnekleminde de yaş grupları arasında suç mağduriyet risk algısı açısından yapılan karşılaştırmalarda, anlamlı farklar 18-24 yaş grubunun diğer yaş gruplarına göre daha düşük suç mağduriyet risk algısına sahip olması durumunda saptanmıştır. Özellikle 18-24 yaş grubu (24,58), 25-34 yaş (29,50), 35-44 yaş (28,70), 55-64 yaş (32,86) ve 65 yaş ve üzeri gruplara (33,41) göre daha düşük risk algısına sahiptir. Ayrıca, 65 yaş ve üzeri grubun 35-44 yaş grubuna ve 45-

54 yaş grubuna (27,18) göre daha yüksek suç mağduriyet risk algısına sahip olduğu belirlenmiştir.

Diğer yandan Konya ve Şanlıurfa örneklemlerinde tüm eş gruplar arasındaki karşılaştırmalarda Şanlıurfa örneklemindeki katılımcıların suç mağduriyet risk algılarının Konya'ya kıyasla anlamlı derece yüksek farklılık taşıdığı görülmüştür. Bu farklar içerisinde Şanlıurfa'da 65 yaş ve üzeri grupta yer alan katılımcıların suç mağduriyet risk algısı (33,41) Konya'da 65 yaş ve üzeri grupta yer alan katılımcıların suç mağduriyet risk algılarından (18,29) önemli ölçüde yüksek düzeydedir. Bu durum Şanlıurfa'da yaşayan 65 yaş ve üzeri katılımcıların yüksek düzeyde suç mağduriyet risk algısına sahip olduğunu ancak bu durumun suç mağduriyet korkusu açısından anlamlı bir farklılık oluşturmadığı görülmektedir. Bulgular, Şanlıurfa'da özellikle 65 yaş ve üzeri bireylerin suç mağduriyet risk algısının oldukça yüksek olduğunu ancak bu farklılığın suç mağduriyet korkusuna yansımadığını göstermektedir. Bunun olası sebeplerinden biri, Şanlıurfa'da yaşayan yaşlı bireylerin çevrelerinde suçun varlığına dair yüksek bir farkındalık veya bilgiye sahip olmaları, ancak bireysel ve çevresel koşullara bağlı olarak bu bilgiyi korkuya dönüştürmemeleridir. Bu farkındalığın korku düzeyine yansımamasının bireysel dayanıklılık, kültürel normlar veya sosyal destek mekanizmaları gibi faktörlerden kaynaklanabileceğini düşündürmektedir. Dolayısıyla, mağduriyet risk algısı ile suç mağduriyet korkusu arasındaki bu ayrışma, suç mağduriyetine yönelik algı ve duygusal tepkilerin sosyal bağlamda nasıl şekillendiğine dair daha derinlemesine araştırmalara ihtiyaç olduğunu ortaya koymaktadır.

H7c Hipotezi: *Bireylerin suç mağduriyet korkusu düzeylerinde barınma tipi grupları arasında fark bulunmaktadır.*

Konya örnekleminde, bireylerin barınma amaçlı konut tipi tercihlerine göre suç mağduriyet korkusunda anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Apartman dairesinde yaşayan bireylerin suç mağduriyet korkusu ortalaması (30,02), yurtta kalan (36,70) bireylerin ortalamasına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha düşük bulunmuştur. Bu bulgu, yurt ortamında yaşayan bireylerin apartman dairesinde yaşayanlara kıyasla daha yüksek suç mağduriyet korkusuna sahip olduğunu göstermektedir. Ortak yaşam alanlarının çoğunlukta olduğu yurt gibi alanlar suç

korkusunun yoğun olarak hissedildiği mekânlardır. Şanlıurfa örnekleminde de benzer şekilde barınma tipi grupları arasında bireylerin suç mağduriyet korkusu düzeylerinde farklılıklar gözlenmiştir. Yurt ortamında yaşayan bireylerin suç mağduriyet korkusu ortalaması (36,25) apartman dairesi (31,11) ve müstakil evde yaşayan (31,84) bireylerin suç korkusu ortalamalarına göre farklılık göstermiştir.

Konya ve Şanlıurfa örneklemindeki eş grupların karşılaştırılmasında ise apartman dairesi, müstakil ev ve yurtta yaşayan bireylerin suç mağduriyet korkusu düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklar bulunmamıştır. Ancak yukarıda açıklandığı üzere yurtta kalan bireylerde her iki kentte de suç mağduriyet korkusu yüksek bulunmuştur. Bu sonuçlar, barınma tipi gibi fiziksel çevre faktörlerinin suç mağduriyet korkusunu etkileyebileceğini ve bu etkinin yurt gibi daha yoğun ve korumasız alanlarda daha belirgin olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak H7c hipotezi her iki örneklemde de desteklenmiştir.

H7ç Hipotezi: *Bireylerin suç mağduriyet korkusu düzeylerinde ikamet süresi grupları arasında fark bulunmaktadır.*

H7ç hipotezi kapsamında yapılan analizler, ikamet süresi arttıkça suç mağduriyet korkusunun azalma eğiliminde olduğunu ortaya koymaktadır. Konya örnekleminde, 1 yıldan az süredir aynı ikamette yaşayan bireylerin suç mağduriyet korkusu ortalaması (34,22) diğer gruplara kıyasla en yüksek düzeyde bulunurken; 4 yıldan fazla süredir aynı ikamette yaşayan bireylere ait ortalamanın (29,63) istatistiksel olarak anlamlı şekilde daha düşük olduğu görülmüştür. Bu bulgu, ikamet süresi grupları arasında suç mağduriyet korkusu açısından farkın bulunduğunu göstermektedir. Şanlıurfa örnekleminde ise ikamet süresi grupları arasında suç mağduriyet korkusu açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Konya ve Şanlıurfa'daki eş ikamet süresi gruplarının karşılaştırılmasında, özellikle 4 yıldan fazla süredir ikamet eden bireyler arasında istatistiksel olarak sınır düzeyinin hemen üzerinde bir fark görülmüştür ($p = 0,052$). Konya'da uzun süreli ikamet eden bireylerin suç mağduriyet korkusunun daha düşük olması, toplumsal bağlılığın suç korkusunu azalttığı yönündeki literatürle uyumludur. Şanlıurfa'da ise

uzun süreli ikamet eden bireylerde dahi suç korkusunun yüksek kalması, Şanlıurfa için farklı çevresel ve bireysel koşulların suç korkusu üzerindeki etkisinin daha güçlü olabileceğini düşündürmektedir. Bu bulgular, suç korkusunun yerel bağlama göre şekillendiğini ve ikamet süresinin suç korkusu üzerindeki etkisinin Konya ve Şanlıurfa arasında farklılaştığını ortaya koymaktadır. Sonuç olarak H7b hipotezi Konya örnekleminde desteklenmiş; Şanlıurfa örnekleminde desteklenmemiştir. Şanlıurfa örneklemindeki katılımcıların sosyal bütünleşme düzeyleri Konya'ya kıyasla daha yüksektir. Akrabalık ilişkileri gibi geleneksel sosyal bağlar, ikamet süresinden bağımsız olarak bireylerin güvenlik algısını şekillendirebilir. Dolayısıyla, Şanlıurfa örnekleminde ikamet süresinin suç korkusunu azaltıcı etkisi zayıflamış olabilir.

H7d Hipotezi: *Bireylerin suç mağduriyet korkusu düzeylerinde konut mülk durumu grupları arasında fark bulunmaktadır.*

Konya örnekleminde, ev sahibi olan bireylerin suç mağduriyet korkusu puan ortalaması (30,35) ile kiracı olanların ortalaması (29,95) arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Şanlıurfa örnekleminde de ev sahiplerinin suç mağduriyet korkusu puan ortalaması (31,01), kiracılara göre (32,40) daha düşük olmakla birlikte, bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir. Her iki kentte de ev sahipliği durumunun suç mağduriyet korkusu üzerinde belirgin bir etkisinin olmadığı görülmüştür. Dolayısıyla H7d hipotezi her iki örneklemde de desteklenmemiştir.

Konya ve Şanlıurfa illerindeki eş gruplar arasında yapılan karşılaştırmalarda da suç mağduriyet korkusu açısından anlamlı bir fark gözlenmemiştir. Fakat suç mağduriyet risk algıları söz konusu olduğunda Şanlıurfa'daki kiracılara ait ortalamanın (28,33) Konya'daki kiracılara ait ortalamaya (22,19) kıyasla risk algılarının anlamlı şekilde daha düşük olduğu görülmüştür. Ev sahibi olanlar arasında da suç mağduriyet risk algısı açısından Konya (22,73) ve Şanlıurfa (28,03) örneklemlerinde anlamlı farklılık bulunmaktadır. Konya ve Şanlıurfa örnekleminde ev sahibi olanlar ile kiracılar arasında suç mağduriyet korkusu açısından anlamlı bir fark bulunmaması, suç mağduriyet korkusunun geleneksel aidiyet bağlarından bağımsız hale gelmeye başladığını düşündürmektedir. Modernleşme ve bireyselleşmenin etkisiyle birlikte, güvenlik artık mülkiyet sahipliği veya aidiyet hissiyle sınırlı

kalmamakta; aksine, bireyler günlük yaşamlarında güvende hissetmeye daha çok odaklanmaktadır. Bu sonuç, güvenlik algısının bireysel ve çevresel faktörler doğrultusunda yeniden şekillenerek mülkiyete bağlı olmayan bir yapıya dönüştüğüne işaret etmektedir.

H7e Hipotezi: *Bireylerin suç mağduriyet korkusu düzeylerinde birlikte yaşanılan kişi grupları arasında fark bulunmaktadır.*

Bu hipotez kapsamında elde edilen bulgulara göre Konya örnekleminde, bireylerin birlikte yaşadıkları kişilere göre suç mağduriyet korkusu düzeylerinde anlamlı farklılıklar elde edilmiştir. Yalnız yaşayan bireylerin suç mağduriyet korkusu düzeyleri en düşük düzeyde gözlenmiştir (23,77). Ailesiyle yaşayan bireylerde suç korkusu ortalaması 30,26 iken, arkadaşlarıyla yaşayan bireylerin suç korkusu ortalaması 35,71 ile en yüksek düzeyde bulunmuştur. Bu bulgular, Konya'da yalnız yaşayan bireylerin daha düşük suç korkusu yaşadığını ve katılımcıların birlikte yaşadıkları kişilerin suç korkusunu etkilediğini göstermektedir. Şanlıurfa örnekleminde ise suç mağduriyet korkusu düzeylerinde birlikte yaşanılan kişi grupları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu durum, Şanlıurfa'da genel güvensizlik algısı ve yaşam koşullarının bu üç grup açısından benzer bir etkisi olabileceğini düşündürmektedir. Bu doğrultuda Konya örnekleminde H7e hipotezi desteklenmiş; Şanlıurfa örnekleminde ise bu hipotez desteklenmemiştir.

Konya ve Şanlıurfa örneklemlerindeki eş gruplar karşılaştırıldığında, yalnız yaşayan bireylerin suç mağduriyet korkusu düzeylerinin Konya ve Şanlıurfa arasında anlamlı farklılıklar görülmemektedir. Şanlıurfa'da tek başına yaşayanların suç mağduriyet korkusu puanı (30,04), Konya'daki tek başına yaşayanlara göre (23,77) daha yüksek olup, bu fark anlamlılık sınırına yakın bir düzeydedir. Ailesiyle yaşayanlar açısından Şanlıurfa'daki suç mağduriyet korkusu puanı (31,46), Konya'dakilerden (30,26) daha yüksek olsa da bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir. Arkadaşlarıyla yaşayanlar arasında da anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Bu bulgular, birlikte yaşama durumunun Konya ve Şanlıurfa örneklemlerindeki eş gruplar açısından suç mağduriyet korkusu üzerinde belirgin bir etkiye sahip olmadığını göstermektedir.

H7f Hipotezi: *Bireylerin suç mağduriyet korkusu düzeylerinde sosyal medya kullanım ağırlığı grupları arasında fark bulunmaktadır.*

H7f hipotezini test etmek amacıyla Konya ve Şanlıurfa illerindeki katılımcıların sosyal medya kullanım ağırlığı gruplarına göre suç mağduriyet korkusu düzeyleri analiz edilmiştir. Konya'da yapılan analizlerde sosyal medya kullanım ağırlığı grupları arasında suç mağduriyet korkusu açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır. Hafif sosyal medya kullanımı olan bireylerin suç mağduriyet korkusu ortalaması 29,72 iken, orta düzey kullanım grubunda bu ortalama 30,58; yüksek kullanım grubunda ise 31,13 olarak tespit edilmiştir. Bulgular her iki örneklemde de H7f hipotezini desteklememiştir.

Şanlıurfa örnekleminde ise sosyal medya kullanım ağırlığı grupları arasında anlamlılık sınırına yakın bir fark bulunmuştur ($p = 0,063$). Hafif sosyal medya kullanımı olan diğer bir ifadeyle günlük 2 saat ve altında sosyal medya kullanan bireylerin suç mağduriyet korkusu ortalaması 32,48 iken, orta düzeyde sosyal medya kullanımı olan bireylerin ortalaması 30,17, günde 4 saatten fazla sosyal medya uygulamaları üzerinde zaman geçiren yüksek kullanım grubunun ortalaması ise 31,39'tür.

Konya ve Şanlıurfa illerinde sosyal medya kullanım ağırlığı eş grupları arasında suç mağduriyet korkusu düzeylerinde yalnızca hafif sosyal medya kullanımı grubunda anlamlı bir fark bulunmuştur. Şanlıurfa'da hafif sosyal medya kullanımı olan bireylerin suç korkusu ortalaması 32,48 iken, Konya'da bu ortalama 29,72'dir. Bu durum, Şanlıurfa'daki hafif sosyal medya kullanıcılarının suç korkusunu daha yoğun yaşadığını göstermektedir. Orta ve yüksek düzeyde sosyal medya kullanımı gruplarında ise iki il arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

H7g Hipotezi: *Bireylerin suç mağduriyet korkusu düzeylerinde beden kitle endeksi grupları arasında fark bulunmaktadır.*

Beden kitle endeksi (BKE) grupları arasında suç mağduriyet korkusu düzeylerinde fark olup olmadığını test eden H7g hipotezi çerçevesinde yapılan analiz sonuçlarına göre Konya'da BKE grupları arasında suç mağduriyet korkusu açısından

anlamlı farklar tespit edilmemiştir. Zayıf grubundaki bireylerin suç mağduriyet korkusu ortalaması 35, normal BKE grubunda 30,58, kilolu grupta 29,05 ve obez grupta 30,32 olarak hesaplanmıştır. Bu değerler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Şanlıurfa'da da BKE grupları arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir. Zayıf grubun suç mağduriyet korkusu ortalaması 35,5, normal BKE grubunun 31,44, kilolu grubun 30,88 ve obez grubun ise 32,97 olarak belirlenmiştir. Bu gruplar arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. Konya ve Şanlıurfa örneklemlerindeki eş beden kitle endeksi grupları arasında da suç mağduriyet korkusu düzeylerinde anlamlı farklılıklar bulunmamıştır.

H7h Hipotezi: *Bireylerin suç mağduriyet korkusu düzeylerinde medeni durum grupları arasında fark bulunmaktadır.*

H7h hipotezi kapsamında yapılan analizlerde, Konya ve Şanlıurfa örneklemlerinde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Konya'da bekar bireylerin suç mağduriyet korkusu ortalaması 30,28, evli bireylerin ortalaması ise 30,22 olarak bulunmuş ve bu fark istatistiksel olarak anlamlılık düzeyinin dışında kalmıştır. Şanlıurfa'da da bekar bireylerin suç mağduriyet korkusu ortalaması 32,11 iken, evli bireylerde bu ortalama 31,12 olarak belirlenmiş ancak bu fark da istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Dolayısıyla H7h hipotezi her iki örneklemde de desteklenmemiştir. Fakat Şanlıurfa'da bekar bireylerin suç mağduriyet risk algısı puan ortalamasının (26,55), evli bireylerin puan ortalamasından (29,01) anlamlı derecede daha düşük olduğu görülmüştür. Bu bulgu Şanlıurfa örneklemi için evli bireylerin bekar bireylere kıyasla daha fazla suç mağduriyet risk algısı taşıdıklarını fakat bu algının suç korkusuna dönüşmediğini göstermektedir.

H7ı Hipotezi: *Bireylerin suç mağduriyet korkusu düzeylerinde çocuk sayısı grupları arasında fark bulunmaktadır.*

Çocuk sayısı grupları arasında suç mağduriyet korkusu düzeylerinde fark olup olmadığını test eden H7ı hipotezi kapsamında yapılan analizlerde, Konya ve Şanlıurfa örneklemlerinde belirgin farklılıklar görülmemiştir. Konya ve Şanlıurfa'da eş gruplar

arasında yapılan karşılaştırmada da anlamlılık bulgusu elde edilmemiştir. Dolayısıyla H7ı hipotezi her iki örneklem için de desteklenmemiştir.

Diğer yandan suç mağduriyet korkusu ile suç mağduriyet risk algısı arasındaki ayrım burada da göze çarpmaktadır. Konya örnekleminde anlamlı bir fark görülmemekle birlikte Şanlıurfa'da suç mağduriyet risk algısı açısından çocuk sayısı grupları arasında anlamlı fark bulguları elde edilmiştir. 1 çocuğu olan bireylerin suç mağduriyet risk algısı (29,96), çocuğu olmayan bireylere (26,43; kıyasla anlamlı derecede daha yüksektir. Benzer şekilde, 4 çocuğu olan bireylerin (31,26) suç mağduriyet risk algısı hem çocuğu olmayanlara hem de 2 çocuğu olan bireylere (26,76) kıyasla anlamlı düzeyde yüksektir. Bu bulgular, çocuk sayısındaki artışın bireylerin suç mağduriyet risk algısını yükselttiğini göstermektedir. Özellikle çocuk sahibi bireylerin, yalnızca kendileri için değil, aynı zamanda aile üyelerinin güvenliği için de endişe duyması, suç mağduriyet risk algısındaki artışa kaynaklık etmektedir. Fakat bu algının suç mağduriyet korkusu açısından anlamlı bir değişime yol açmaması da çalışmanın bulguları arasındadır.

H7i Hipotezi: *Bireylerin suç mağduriyet korkusu düzeylerinde meslek grupları arasında fark bulunmaktadır.*

Meslek grupları arasında suç mağduriyet korkusu düzeylerinde fark olup olmadığını test eden H7i hipotezi kapsamında yapılan analizlerde, bazı gruplar arasında anlamlı farklılıklar görülmektedir. Konya'da meslek grupları arasında suç mağduriyet korkusu açısından anlamlı bir fark bulunmamakta, Şanlıurfa'da ise meslek grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmıştır. Şanlıurfa'da yaşayan ev hanımlarının suç mağduriyet korkusu ortalaması 38,47 ile en yüksek düzeyde bulunurken, diğer meslek gruplarında bu değer daha düşüktür. Kamu çalışanlarının ortalaması 29,47; özel sektör çalışanlarının 29,77; serbest çalışanların 25,35; emeklilerin 30,33 ve çalışmayanların suç mağduriyet korkusu ortalaması 33,53'tür. Bulgular çerçevesinde H7i hipotezi Şanlıurfa örnekleminde desteklenmiş; Konya örnekleminde ise desteklenmemiştir.

Konya ve Şanlıurfa örneklemlerindeki eş gruplar arasındaki karşılaştırmada ise sadece ev hanımları arasında anlamlı farklılık saptanmıştır. Konya'daki ev hanımlarının suç mağduriyet korkusu ortalamaları 33,07 iken Şanlıurfa'da yaşayan ev hanımlarının ortalaması ise 38,47 düzeyindedir. Şanlıurfa'da yaşayan ev hanımlarının suç mağduriyet korkusu düzeyinin Konya'dakilere kıyasla anlamlı derecede yüksek olması, Şanlıurfa'daki sosyal, kültürel veya çevresel faktörlerin bu korkuyu artırdığını düşündürmektedir. Şanlıurfa'da yaşayan ev hanımlarının daha fazla suç korkusu yaşaması, toplumsal cinsiyet rollerinin kadınları daha kırılgan bir pozisyonda görmesi veya suçla ilgili bireysel deneyimlerin ve duyumların daha yaygın olmasından kaynaklanıyor düşüncesini güçlendirmektedir. Ayrıca, Şanlıurfa'da kadınların sosyal hayata katılımının sınırlı olması, suç korkusunun daha yoğun şekilde hissedilmesine yol açabilmektedir. Bu durum, ev hanımlarının suç korkusunu azaltmak için güvenlik algısını güçlendirecek ve toplumsal destek mekanizmalarını artıracak bölgesel politikaların önemine işaret etmektedir.

H7j Hipotezi: *Bireylerin suç mağduriyet korkusu düzeylerinde aylık gelir grupları arasında fark bulunmaktadır.*

Bu hipotezi test etmeye yönelik elde edilen bulgulara göre Konya'da aylık gelir grupları arasında suç mağduriyet korkusu açısından anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. Şanlıurfa örnekleminde ise 4.087 ₺ ve altında gelire sahip bireylerin suç mağduriyet korkusu ortalaması 34,91 iken, diğer tüm gelir gruplarında bu ortalamalar daha düşük bulunmuştur. Bu gruptaki bireylerin suç korkusu, diğer gruplara göre istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksektir. Diğer gelir grupları arasında anlamlı bir fark görülmemiştir. Bu bulgu, Şanlıurfa'da düşük gelir düzeyine sahip olan katılımcıların, diğer gelir gruplarına kıyasla daha yüksek düzeyde suç korkusu yaşadığını göstermektedir. Gelir düzeyi arttıkça suç korkusunun azalması, ekonomik güvencenin bireylerin güvenlik algısını doğrudan etkilediğini ortaya koymaktadır. Dolayısıyla H7j hipotezi Şanlıurfa örneklemi için desteklenmiş; Konya örnekleminde ise bu hipoteze yönelik anlamlı bir bulgu elde edilmemiştir.

Konya ve Şanlıurfa örneklemlerindeki eş grup karşılaştırmalarında da tek anlamlı bulgu 4.087 ₺ ve altında gelire sahip bireyler arasında görülmüştür. Konya'da

bu grubun suç mağduriyet korkusu ortalaması 31,08 iken Şanlıurfa'da aynı grubun ortalaması 34,91 seviyesindedir ve bu fark istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir. Şanlıurfa'da 4.087 ₺ ve altındaki gelir grubundaki bireylerin suç mağduriyet korkusunun Konya'daki aynı gelir grubuna göre anlamlı derecede yüksek olması, bölgesel farklılıkların güvenlik algısı üzerinde belirleyici bir etkisi olduğunu işaret etmektedir. Bu fark Şanlıurfa'daki bireylerin, ekonomik güvencesizliklerine ek olarak bölgenin sosyal ve çevresel koşulları nedeniyle kendilerini daha fazla tehdit altında hissettiklerini göstermektedir.

H7k Hipotezi: *Bireylerin suç mağduriyet korkusu düzeylerinde öğrenim düzeyi grupları arasında fark bulunmaktadır.*

Öğrenim düzeyi grupları arasında suç mağduriyet korkusu düzeylerinde fark olup olmadığını test eden H7k hipotezi kapsamında yapılan analizlerde, Konya örnekleminde gruplar arasında anlamlı farklılıklar görülmemiştir. Şanlıurfa'da da benzer şekilde öğrenim düzeyi grupları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ayrıca Konya ve Şanlıurfa örneklemlerinde eş gruplar arasında yapılan karşılaştırmalarda da anlamlı farklılık görülmemiştir. Dolayısıyla H7k hipotezi her iki örneklem için de desteklenmemiştir.

H7l Hipotezi: *Bireylerin suç mağduriyet korkusu düzeylerinde doğrudan mağduriyet yaşayıp yaşamayanlar arasında fark bulunmaktadır.*

Mağduriyet deneyimine göre suç mağduriyet korkusu düzeylerinde fark olup olmadığını test eden hipotezler, doğrudan ve dolaylı mağduriyet deneyimlerine göre iki hipotez şeklinde değerlendirilmiştir.

Konya örnekleminde doğrudan mağduriyet yaşayan bireylerin suç mağduriyet korkusu ortalamaları (31,18) ile mağduriyet yaşamayanların suç korkusu ortalamaları (30,01) arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık görülmemiştir. Şanlıurfa'da da doğrudan mağduriyet yaşayanların ortalaması 32,7; mağduriyet yaşamayanların ise 31,34 olarak belirlenmiş; burada da istatistiksel olarak anlamlı bir fark gözlenmemiştir. Her iki ilde de doğrudan mağduriyet deneyiminin suç korkusu üzerinde belirgin bir etkisi olmadığı tespit edilmiştir. Konya ve Şanlıurfa'daki eş grup

karşılaştırmalarında da anlamlı farklılık görülmemiştir. Dolayısıyla H7l hipotezi her iki örneklem için de desteklenmemiştir.

Diğer yandan katılımcıların yaşadıkları doğrudan mağduriyet durumlarının etkileri suç mağduriyet risk algıları üzerinde görülmektedir. Konya örneklemindeki katılımcıların suç mağduriyet risk algılarında, doğrudan mağduriyet deneyimi olanlar ve olmayanlar arasında anlamlı farklılıklar bulunmaktadır. Konya'da da doğrudan mağduriyet yaşayanların suç mağduriyet risk algısı ortalaması (24,17), doğrudan mağduriyet yaşamayanlara kıyasla (22,21) anlamlı şekilde daha yüksektir. Şanlıurfa'da doğrudan mağduriyet yaşayanların suç mağduriyet risk algısı ortalaması (30,38), doğrudan mağduriyet yaşamayanların ortalamasından (27,88) yüksektir fakat bu değer anlamlılık sınırının dışında yer almaktadır. Bulgular, doğrudan mağduriyet deneyiminin suç mağduriyet risk algısını artırdığını göstermektedir. Bu durum, mağduriyet deneyiminin bireylerin suçla ilgili risk algılarını güçlendiren önemli bir etken olduğunu ortaya koymaktadır.

H7m Hipotezi: *Bireylerin suç mağduriyet korkusu düzeylerinde dolaylı mağduriyet yaşayıp yaşamayanlar arasında fark bulunmaktadır.*

Dolaylı mağduriyet deneyimi açısından yapılan analizde, Konya örnekleminde dolaylı mağduriyet yaşayan bireylerin suç mağduriyet korkusu ortalaması (28,52), yaşamayanların ortalamasına (31,21) kıyasla istatistiksel olarak anlamlı derecede düşük bulunmuştur. Şanlıurfa'da ise dolaylı mağduriyet yaşayanların ortalaması 30,99, yaşamayanların ise 31,72 olarak bulunmuş; ancak bu fark istatistiksel açıdan anlamlılık değerine ulaşmamıştır. Dolaylı mağduriyetin suç korkusu üzerindeki etkisinin yalnızca Konya'da anlamlı olduğu görülmüştür. Bu çerçevede H7m hipotezi Konya örnekleminde desteklenmiş; Şanlıurfa örnekleminde ise desteklenmemiştir.

Diğer yandan dolaylı mağduriyetin suç mağduriyet risk algısı üzerindeki etkisi burada da görülmüştür. Dolaylı mağduriyet deneyimi açısından, Konya ve Şanlıurfa örnekleminde suç mağduriyet risk algılarında anlamlı farklılıklar saptanmıştır. Konya'da dolaylı mağduriyet yaşayan bireylerin suç mağduriyet risk algısı ortalaması (23,92), dolaylı mağduriyet yaşamayanlara göre (21,82) daha yüksek bulunmuş ancak

bu fark istatistiksel anlam düzeyine ulaşmamıştır. Şanlıurfa'da ise dolaylı mağduriyet yaşayan bireylerin ortalaması (29,48), yaşamayan bireylerin ortalamasından (27,44) istatistiksel açıdan anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur. "Dolaylı mağduriyet deneyiminin suç korkusu üzerindeki etkisi kentler arasında farklılık gösterse de suç mağduriyet risk algısını her iki kentte de artırdığı görülmektedir. Bu durum, dolaylı mağduriyetin bireylerin suçla ilgili risk algısını şekillendirmede önemli bir faktör olduğunu ortaya koymaktadır.

Çizelge 5.1, çalışmanın sonuç kısmına geçmeden önce bu başlık altında tartışılan tüm hipotezlere dair genel bir bakış sunmaktadır.

Çizelge 5.1. Araştırma Hipotezleri Test Sonuçları

HİPOTEZ ADI:	HİPOTEZ:	Konya Örneklemi	Şanlıurfa Örneklemi
H1	Genel güvensizlik algısı, suç mağduriyet korkusunu pozitif ve anlamlı şekilde etkilemektedir.	✓	✗
H2	Suç mağduriyet risk algısı, suç mağduriyet korkusunu pozitif ve anlamlı şekilde etkilemektedir.	✓	✗
H3	Yakın çevre düzensizlik algısı, suç mağduriyet korkusunu pozitif ve anlamlı şekilde etkilemektedir.	✓	✗
H4	Sosyal bütünleşme, suç mağduriyet korkusunu negatif ve anlamlı şekilde etkilemektedir.	✗	✗
H5a	Korunmacı davranışlar, suç mağduriyet korkusunu negatif ve anlamlı şekilde etkilemektedir.	✓	✓
H5b	Kaçınmacı davranışlar, suç mağduriyet korkusunu pozitif ve anlamlı şekilde etkilemektedir.	✗	✓
H6	İGK güven algısı, suç mağduriyet korkusunu negatif ve anlamlı şekilde etkilemektedir.	✗	✗
H7a	Bireylerin suç mağduriyet korkusu düzeylerinde cinsiyet grupları arasında fark bulunmaktadır.	✓	✓
H7b	Bireylerin suç mağduriyet korkusu düzeylerinde yaş grupları arasında fark bulunmaktadır.	✗	✓
H7c	Bireylerin suç mağduriyet korkusu düzeylerinde barınma tipi grupları arasında fark bulunmaktadır.	✓	✓
H7ç	Bireylerin suç mağduriyet korkusu düzeylerinde ikamet süresi grupları arasında fark bulunmaktadır.	✓	✗
H7d	Bireylerin suç mağduriyet korkusu düzeylerinde konut mülk durumu grupları arasında fark bulunmaktadır.	✗	✗
H7e	Bireylerin suç mağduriyet korkusu düzeylerinde birlikte yaşanılan kişi grupları arasında fark bulunmaktadır.	✓	✗
H7f	Bireylerin suç mağduriyet korkusu düzeylerinde sosyal medya kullanım ağırlığı grupları arasında fark bulunmaktadır.	✗	✗
H7g	Bireylerin suç mağduriyet korkusu düzeylerinde beden kitle endeksi grupları arasında fark bulunmaktadır.	✗	✗
H7h	Bireylerin suç mağduriyet korkusu düzeylerinde medeni durum grupları arasında fark bulunmaktadır.	✗	✗
H7ı	Bireylerin suç mağduriyet korkusu düzeylerinde çocuk sayısı grupları arasında fark bulunmaktadır.	✗	✗
H7i	Bireylerin suç mağduriyet korkusu düzeylerinde meslek grupları arasında fark bulunmaktadır.	✗	✓
H7j	Bireylerin suç mağduriyet korkusu düzeylerinde aylık gelir grupları arasında fark bulunmaktadır.	✗	✓
H7k	Bireylerin suç mağduriyet korkusu düzeylerinde öğrenim düzeyi grupları arasında fark bulunmaktadır.	✗	✗
H7l	Bireylerin suç mağduriyet korkusu düzeylerinde doğrudan mağduriyet yaşayıp yaşamayanlar arasında fark bulunmaktadır.	✗	✗
H7m	Bireylerin suç mağduriyet korkusu düzeylerinde dolaylı mağduriyet yaşayıp yaşamayanlar arasında fark bulunmaktadır.	✓	✗

6. SONUÇ

Suç korkusu, bireylerin güvenlik algılarını, davranış kalıplarını, toplumsal ilişkilerini etkileyen; birey ve toplum açısından ciddi sonuçlara yol açan karmaşık bir sosyal olgudur. Bu korku, bireylerin doğrudan bir mağduriyet yaşayıp yaşamamasından bağımsız olarak, suçun olma ihtimaline karşı geliştirdikleri bilişsel, duygusal ve davranışsal tepkilerin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. İnsan psikolojisinin karmaşıklığı bu konuda derinlemesine bilgi birikimi oluşturulmasını güçleştirmektedir. Dolayısıyla suç korkusunun nedenlerini anlamaya yönelik çabalar, henüz insan ruhunun derinliklerini tam anlamıyla kavrayamayan bilgi birikimimizle sınırlanmış hâldedir.

Diğer yandan suç korkusunun bilişsel, duygusal ve davranışsal süreçlerle olan ilişkisi, bu olgunun insan psikolojisi üzerindeki derin etkilerini daha anlaşılır kılmaktadır. Araştırmanın bulguları, suç korkusunun bireysel ve toplumsal faktörler arasındaki kesişim noktasında yer aldığını ve suç korkusunun yalnızca fiziksel tehditlere verilen bir tepki olmadığını, aynı zamanda bireyin yaşadığı çevresel koşullara bağlı olarak farklı biçimlerde deneyimlenen çok yönlü bir olgu olduğunu göstermektedir.

Suç mağduriyet korkusu ile suç mağduriyet risk algısı arasındaki temel ayrımı vurgulamak, suç korkusunun çok boyutlu yapısını anlamak açısından büyük öneme sahiptir. Suç mağduriyet risk algısı, bireylerin suç mağduru olma olasılıklarını bilişsel düzeyde değerlendirmesini ifade etmekte ve genellikle rasyonel bir süreçle şekillenmektedir. Kişisel deneyimler, toplumsal ve çevresel faktörler bu değerlendirme sürecinde belirleyici unsurlar olarak öne çıkmaktadır. Buna karşılık, suç mağduriyet korkusu, bireylerin potansiyel bir suç tehdidine karşı geliştirdikleri duygusal tepkileri içeren daha öznel bir yapıya sahiptir. Araştırma kapsamında, suç korkusunun temel bileşenlerinden olan suç mağduriyet korkusu ve suç mağduriyet risk algısı, Konya ve Şanlıurfa örneklemlerinde incelenmiş; ayrıca bu iki unsurun İGK güven algısı ile ilişkisi değerlendirilmiştir.

Araştırma bulguları, suç mağduriyet risk algısı ile suç mağduriyet korkusunun farklı mekanizmalarla işlediğini ve İGK güven algısının bu iki kavrama farklı etkilerde

bulunduğunu ortaya koymaktadır. Konya ve Şanlıurfa örneklemleri arasındaki karşılaştırmalar, İGK güven algısının suç mağduriyet korkusu ve suç mağduriyet risk algısı üzerindeki farklı etkilerini yansıtmaktadır. Konya örnekleminde, İGK güven algısının suç mağduriyet risk algısını azalttığı görülmektedir. Bu bulgu, bireylerin iç güvenlik kuvvetlerine olan güvenlerinin, suç mağduru olma ihtimallerine ilişkin algılarını bilişsel düzeyde olumlu etkilediğini göstermektedir. Ancak Konya örnekleminde İGK güven algısının suç mağduriyet korkusu üzerinde anlamlı bir etkisinin bulunmaması suç korkusu üzerinde çevresel düzensizlik algısı, sosyal bütünleşme ve bireysel güvenlik önlemleri gibi diğer koşulların önemli etkisinin olabileceğini işaret etmektedir.

Şanlıurfa örnekleminde ise İGK güven algısı ile suç korkusu arasında beklenmedik bir durum görülmüş, İGK güven algısı arttıkça -her ne kadar bu artış çok sınırlı bir düzeyde kalsa da- suç mağduriyet korkusunun da arttığı tespit edilmiştir. Literatürde genel olarak kabul gören, "güven arttıkça korkunun azalacağı" varsayımına aykırı olan bu bulgu, Şanlıurfa'da İGK'lere yönelik algı ile suç korkusu arasındaki ilişkiyi etkileyen farklı unsurların olabileceğini göstermektedir. Geleneksel toplumsal bağların Konya'ya kıyasla daha güçlü olduğu Şanlıurfa'da bireyler arasında sosyal destek mekanizmalarının etkin olduğu görülse de iç güvenlik birimlerinin işlem ve uygulamaları bireylerin kendilerine yönelen tehditleri daha fazla fark etmelerine yol açmış olabilir. Nitekim Şanlıurfa'daki katılımcıların yakın çevre düzensizlik algıları ile sosyal bütünleşme düzeyleri arasında negatif yönlü bir ilişki bulunması, diğer bir ifadeyle sosyal bütünleşme düzeyi yüksek olan bireylerin yakın çevrelerindeki düzensizlikleri daha az önemsemeleri, bu düşünce ile benzer doğrultudadır. Diğer yandan, Şanlıurfa'da sosyal bütünleşme düzeyi artan bireylerin İGK güven algılarının da yükselmesi sosyal bağların bireylerin güvenlik algılarının şekillenmesinde önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir. Diğer bir ifadeyle Şanlıurfa'da bireylerin sosyal bütünleşme düzeyleri, yakın çevre düzensizlik algıları ve İGK güven algılarını belirleyici bir rol oynamaktadır. Bulgular, suç korkusunun yalnızca bireysel bir olgu olmadığını, toplumsal ve çevresel faktörlere bağlı olarak şekillendiğini göstermektedir. Şanlıurfa örnekleminde görülen bu sonuç, güvenlik politikalarının ve sosyal bütünleşme stratejilerinin toplumsal ve çevresel faktörlere göre yeniden değerlendirilmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Bulgular, suç korkusunun yalnızca bireysel faktörlerle açıklanamayacağını, aksine toplumsal ve çevresel unsurların da bu algılarda belirleyici bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, suç korkusunu azaltmayı hedefleyen güvenlik politikalarının toplumsal unsurları dikkate alarak yeniden şekillendirmesi önem taşımaktadır. Özellikle, sosyal bütünleşmenin artırılmasına yönelik stratejiler geliştirilmesi ve toplumsal bağların güçlendirilmesi, bireylerin güvenlik birimlerine yönelik güven algılarını olumlu yönde etkileyebilir ve suç korkusunun azalmasına katkı sağlayabilir. Şanlıurfa örneğinde görüldüğü gibi, güvenlik algısının şekillenmesinde toplumsal ve çevresel faktörler önemli bir yere sahiptir. Bu nedenle merkezi yönetim birimleri bu farklılıkları göz önünde bulundurarak, esnek ve toplumsal faktörlere uyumlu bir güvenlik politikası oluşturmalıdır. Uygulayıcılar olarak iç güvenlik birimlerinin ise farklı sosyo-kültürel özelliklere duyarlı bir yaklaşım benimsemeleri gerekmektedir. Elde edilen bulgular doğrultusunda toplum temelli yaklaşımların benimsenmesinin, bireylerin suç mağduriyet korkularını azaltmada daha etkili sonuçlar doğurabileceği öngörülmektedir. Bu doğrultuda, güvenlik politikalarının yalnızca suçun önlenmesine değil, aynı zamanda toplumsal dayanışmanın artırılmasına yönelik çok boyutlu bir perspektif ile ele alınması gerektiği değerlendirilmektedir.

Araştırma, güvenlik algısının ve suç korkusunun yalnızca bireysel bir deneyim olmadığı, aynı zamanda toplumsal ve çevresel koşullar ile sıkı sıkıya ilişkili olduğu gerçeğini vurgulamaktadır. Konya örnekleminde suç korkusu ile İGK güven arasında anlamlı bir ilişkiye ulaşılamaması, bireylerin güvenlik algılarında yakın çevre düzensizlik algısı, korunmacı davranış pratikleri ve sosyal bütünleşme unsurlarının öncelikli olduğunu göstermektedir. Konya örnekleminde elde edilen bulgular yakın çevre düzensizlik algısının ve sosyal bütünleşmenin suç korkusunu artırdığını göstermiş; bireylerin suç korkusuna yönelik sergiledikleri korunmacı davranış pratiklerinin suç korkusunu azalttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bulgular ayrıca, suç korkusunun bireylerin sosyo-demografik ve kişisel özelliklerine göre değişiklik gösterdiğini ortaya koymuştur. Özellikle Şanlıurfa örnekleminde kadınların, genç bireylerin ve düşük gelir gruplarının suç korkusunu daha yüksek seviyelerde deneyimlediği tespit edilmiştir. Bu farklılıklar, toplumsal

cinsiyet rollerinin ve ekonomik güvencesizlik gibi yapısal faktörlerin suç korkusu üzerindeki etkisini vurgulamaktadır. Öte yandan, barınma tipi, ikamet süresi ve sosyal medya kullanımı gibi bireysel değişkenlerin suç korkusunu belirli ölçüde şekillendirdiği görülmüştür.

Araştırmanın diğer bir önemli bulgusu da bireylerin ev sahipliği durumunun suç mağduriyet korkusu üzerinde anlamlı bir fark oluşturmadığını göstermektedir. Konya ve Şanlıurfa örneklemlerinde, ev sahibi olanlar ile kiracılar arasında suç korkusu açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu sonuç, mülk sahipliği veya aidiyet gibi geleneksel bağların bireylerin güvenlik algısı üzerindeki etkisinin giderek azaldığını göstermektedir. Modernleşme ve bireyselleşme süreçleri, bireylerin güvenlik algılarının mülkiyet gibi geleneksel bağlardan ziyade, gündelik yaşam pratiklerinde doğrudan deneyimledikleri durumlara dayalı olarak şekillenmesine yol açmış olabilir. Bu durum, çevresel ve toplumsal düzenle olan bağların zayıfladığı modern toplumlarda bireylerin güvenlik algılarının da bireyselleşen bir yapıya dönüştüğü ve daha öznel bir perspektiften değerlendirildiğini ortaya koymaktadır.

Güvenlik hizmeti, devletin vatandaşlarına sunması gereken temel hizmetler arasında yer almaktadır. Bireyselleşme, modern toplumlarda bireylerin kendi ihtiyaçlarına ve algılarına dayalı olarak hareket etme eğilimlerini artırmıştır. Bireyselleşmenin artmasıyla birlikte bireyler toplumsal yapı ve ilişkilerden bağımsız bir şekilde kendi güvenliklerini sağlamaya yönelik bireysel stratejilere yönelmektedir. Bu durum, sosyal bütünleşmenin zayıflaması ve bireylerin güvenliklerini sağlamak için daha çok kişisel önlemlere başvurmalarıyla sonuçlanmaktadır. Konya örnekleminde korunmacı davranış pratiklerinin suç korkusunu azaltması, bireylerin toplumsal destek yerine kendi bireysel stratejilerine yöneldiğini göstermektedir. Bu durum kamu yönetiminin toplumsal bütünleşme üzerindeki işlevini etkisiz hâle gelmektedir. Salt bireysel çözümlere odaklanan güvenlik algısı, toplumun dayanışma kapasitesinin geliştirilmesi noktasında önemli bir engeldir. Bu durum suç korkusunu bir iç güvenlik tehdidi haline getirmekte; güvenlik hizmetlerinin eşgüdümünü sekteye uğratmakta ve özellikle kriz veya toplumsal huzursuzluk dönemlerinde devletin güvenlik mekanizmalarının koordinasyonunu zorlaştıran bir soruna dönüşme riski taşımaktadır.

Çalışma kapsamında elde edilen bulgular, suç mağduriyet korkusunun hangi faktörlerden etkilendiğine dair bir çerçeve sunmakta; bu faktörlerin toplumsal ve bireysel bağlamlarda farklı anlamlar kazandığını göstermektedir. İGK güven algısının suç korkusu üzerindeki etkisi, bireylerin yaşadığı çevrenin fiziksel ve sosyal koşulları, iç güvenlik kuvvetlerine dair öznel algıları ve bu algıların duygusal ve bilişsel boyutları ile yakından ilişkilidir. Bu durum, güvenlik politikalarının yerel koşullara uygun olarak geliştirilmesi gerektiğini ve suç korkusunun azaltılmasına yönelik stratejilerin, bireylerin duygusal ve bilişsel yapılarının dikkate alınarak planlanmasının önemini vurgulamaktadır.

Bu çalışma, suç korkusunu etkileyen faktörleri açıklamayı hedeflemiş ve bu doğrultuda Konya ve Şanlıurfa illerindeki örneklemler üzerinden karşılaştırmalı bir analiz sunmuştur. Araştırma sonuçları, İGK güven algısının suç korkusu üzerindeki etkisinin farklı toplumsal faktörlerin etkisi altında anlamlı ölçüde farklılaşabileceğini ortaya koymuş ve bu ilişkinin genel geçer bir yaklaşımla açıklanamayacağını göstermiştir. Bu bağlamda, suç korkusunun değerlendirilmesinde, her bölgenin kendi özel koşullarının dikkate alınması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmanın temel bulguları, literatüre katkı sağlamanın yanı sıra suç korkusunun karmaşık yapısını daha iyi anlamaya ve güvenlik politikalarının nasıl şekillendirilmesi gerektiğine dair önemli ipuçları sunmaktadır. Ayrıca bu unsurların daha geniş bir bağlamda açıklanmasına yönelik yeni sorular ve araştırma fırsatları da ortaya koymaktadır.

7. ÖNERİLER

Bu çalışma, suç korkusunun çok boyutlu yapısını ve bireylerin çevresel, toplumsal ve bireysel koşullara göre farklılaşan algılarını incelemiştir. Çalışma sonuçları, suç korkusunun sadece bireysel bir deneyim değil, aynı zamanda toplumsal faktörlerin etkisi altında şekillenen karmaşık bir olgu olduğunu göstermektedir. Bu doğrultuda, aşağıda gelecekte yapılacak araştırmalar ve uygulamalara yönelik öneriler sunulmuştur:

Araştırmacılara Yönelik Öneriler:

- Suç korkusunun bireysel ve toplumsal faktörlere bağlı olarak şekillendiği dikkate alınarak, farklı kentlerde benzer araştırmalar yapılmalıdır. Özellikle farklı sosyo-kültürel yapıya sahip bölgelerde yapılacak karşılaştırmalı analizler, suç korkusuna etki eden faktörleri daha iyi anlamaya katkı sağlayabilir.
- Çalışmada genel güvensizlik algısı, mağduriyet risk algısı, yakın çevre düzensizlik algısı, sosyal bütünleşme, İGK güven algısı faktörleri suç korkusu açısından değerlendirilmiştir. Ancak son derece öznel bir içeriğe sahip olan suç korkusu bu faktörlerin dışında pek çok faktörün etkisi altında şekillenebilmektedir. Suç korkusunun çok boyutlu ve öznel bir yapıya sahip olduğu dikkate alınarak, bireylerin inanç eğilimleri ve dini tutumları gibi faktörlerin suç korkusu üzerindeki etkisi araştırılmalıdır. Bu tür sosyo-kültürel unsurlar, diğer değişkenlerin etkilerini gölgede bırakabilecek kadar güçlü bir etki oluşturabilir. Bu doğrultuda, gelecekteki çalışmalarda bireylerin inanç eğilimleri ve dini tutumları gibi unsurların suç korkusuna olan etkileri derinlemesine incelenmelidir.
- Sosyal bütünleşme düzeyi ile suç korkusu arasındaki ilişki göründüğünden karmaşık boyuttadır. Dolayısıyla sosyal bütünleşme ile suç mağduriyet korkusu arasındaki ilişkinin yönünü belirleyen, farklı değişkenlerin bu ilişki üzerindeki aracı veya düzenleyici etkilerini ele alan çalışmalar yapılmalıdır.
- Suç mağduriyet risk algısı ve suç korkusu arasındaki ayrışma, bu iki kavramın farklı mekanizmalarla işlediğini göstermektedir. Gelecekteki

araştırmalar, bu süreçlerin duygusal ve bilişsel yönlerini daha derinlemesine incelemelidir.

- Çalışma bulgularında kadınların suç korkusunu daha yoğun deneyimlediği görülmüştür. Toplumsal cinsiyet rollerinin suç korkusu üzerindeki etkisini anlamaya yönelik nicel ve nitel çalışmalar yapılmalıdır.
- Sosyal medya kullanımı ve suç korkusu arasındaki ilişki daha detaylı incelenmelidir. Özellikle medya içeriklerinin bireylerin suç algılarını nasıl şekillendirdiği üzerine araştırmalar yapılmalıdır.
- Suç korkusunun karmaşık yapısını ve zaman içindeki değişimini anlamak için uzunlamasına çalışmalar yapılmalıdır. Aynı örneklem grubuna farklı zaman dilimlerinde yapılacak ölçümler, bireylerin çevresel ve toplumsal faktörlere nasıl tepki verdiğini ve korku düzeylerinde yaşanan değişimleri daha iyi ortaya koyabilir. Bu tür çalışmalar, suç korkusunun karmaşık doğasının daha kapsamlı bir şekilde anlaşılmasına katkı sağlayacaktır.

Karar Alıcılara ve Uygulayıcılara Yönelik Öneriler:

- İGK güven algısının suç korkusu üzerindeki farklı etkileri göz önüne alınarak, farklı toplumsal koşullara duyarlı güvenlik politikaları geliştirilmelidir. İç güvenlik birimlerinin halkla iletişim becerilerini güçlendirecek ve tehdit algısını azaltacak stratejilere öncelik verilmelidir.
- Sosyal bütünleşmenin suç korkusu üzerindeki etkileri dikkate alınarak, bireylerin toplumsal destek mekanizmalarına erişimini artıran projeler teşvik edilmelidir. Özellikle risk altındaki gruplara yönelik toplum temelli programlar oluşturulmalıdır.
- Çevresel düzensizlik algısının suç korkusunu artırdığı göz önünde bulundurularak, kentlerde fiziksel çevre düzenlemelerine öncelik verilmelidir.
- Çalışma, korunmacı davranışların suç korkusunu azalttığını göstermiştir. Bu doğrultuda, bireylerin kişisel güvenlik önlemleri hakkında bilinçlendirilmesi için farkındalık kampanyaları düzenlenmelidir. Bu hususun iç güvenlik birimlerinin aktif yönlendiriciliğinde yapılması hem bireylerin hissettikleri suç korkusunu azaltacak hem de İGK güven algısını olumlu şekilde etkileyecektir.

KAYNAKLAR

Acar, S., Karagöz, T., Meydan, M. C., Şahin-Cinoğlu, D., Kayğısız, G., & Işık, M. (2022). *İlçelerin sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralaması araştırması SEGE-2022* [Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü Yayını]. T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü.

Acaray, D. (2021). Türkiye'de iç güvenlik ve kamusal özgürlükler arasındaki ilişkinin aym kararlarına yansıması. *Yaşar Hukuk Dergisi*, *3*(2), 7-34.

Acierno, R., Rheingold, A. A., Resnick, H. S., & Kilpatrick, D. G. (2004). Predictors of fear of crime in older adults. *Journal of anxiety disorders*, *18*(3), 385-396.

Adams, R. E., & Serpe, R. T. (2000). Social integration, fear of crime, and life satisfaction. *Sociological perspectives*, *43*(4), 605-629.

Adler, A. (1927). *Understanding human nature*. Garden City Publishing Company.

Agnew, R. S. (1985). Neutralizing the impact of crime. *Criminal justice and behavior*, *12*(2), 221-239.

Ağaoğulları, M. A. (2013). *Kent devletinden imparatorluğa*. İmge Kitabevi Yayınları.

Ağır, B. S. (2015). Güvenlik kavramını yeniden düşünmek: Küreselleşme, kimlik ve değişen güvenlik anlayışı. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, *11*(22), 97-130.

Ağır, B. S., & Arman, M. N. (2014). Deepening of security conception and violent non-state actors as the challengers of human security. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *1*(1), 105-116.

Ak, T. (2018a). Dünyada iç güvenlik yaklaşımının değişimi ve iç güvenlik yönetimine etkisi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, *3*(6), 74-93.

Ak, T. (2018b). Toplumsal güvenlik bağlamında iç güvenlik yaklaşımı. *Akademik Hassasiyetler*, *5*(10), 83-102.

Ak, T. (2020). Covid-19 salgınına yönelik mücadelenin iç güvenlik açısından yönetimi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, *6*(2), 269-281.

Akgül Açıkmeşe, S. (2011). Algı mı, söylem mi? Kopenhag okulu ve yeni klasik gerçekçilikte güvenlik tehditleri. *Uluslararası İlişkiler*, *8*(30), 43-73.

Akgül, C. (2014). *İstanbul'da yaşayan bireylerde suç mağduriyet korkusunu etkileyen faktörlerin incelenmesi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Akman Çınar, E. (2012). *Fiziksel mekan ve güvenlik algısı: İstanbul Boğaziçi öngörünüm alanı* [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Alessio, J. C. (1978). Family structure and social control: A cross-cultural study. *International Journal of Sociology of the Family*, 1-18.

Alfaro-Beracoechea, L., Puente, A., Da Costa, S., Ruvalcaba, N., & Páez, D. (2018). Effects of fear of crime on subjective well-being: A meta-analytic review. *European Journal of Psychology Applied to Legal Context*, *10*(2), 89-96.

Alkan, İ. N. (2021). *Kamusal mekân kullanımında suça maruz kalma korkusu: Ordu Rüsumat sahili örneği* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Düzce Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Alkimim, A., Clarke, K. C., & Oliveira, F. S. (2013). Fear, crime, and space: The case of Viçosa, Brazil. *Applied Geography*, *42*, 124-132.

Alpkan, L., & Palacı, M. (2008). Toplum destekli polislik uygulaması: Zara örneği. *Polis Bilimleri Dergisi*, *10*(3), 93-122.

Anderson, G. (1990). *Fundamentals of educational research*. The Farmer Press.

Apa, S. (2022). *Yaşlılarda suç korkusu ve sosyal destek: İstanbul örneği* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüsü.

Apak, S., Ülken, G., & Ünlü, A. (2002). Yeni bir toplu konut yerleşmesinde" güvenlik duygusunun" değerlendirilmesi. *İTÜ Dergisi Seri A: Mimarlık, Planlama, Tasarım*, *1*(1), 65-72.

Archbold, C. A. (2004). *Police accountability, risk management, and legal advising*. LFB Scholarly Publishing LLC.

Arends, J. F. M. (2009). Homeros'dan Hobbes ve ötesine: "Güvenlik" kavramının avrupa geleneğindeki boyutları. *Uluslararası İlişkiler*, 3-33.

Aristoteles. (1975). *Politika* (M. Tuncay, Çev.). Remzi Kitabevi.

Arslan, F., & Çötok, N. A. (2023). Medya, suç korkusunun irrasyonelliği ve acimasiz dünya sendromu. İçinde *İletişim Çalışmaları 2023* (ss. 237-249). Eğitim Yayınevi.

Arslan, H. (2021). Tarihsel ve teorik perspektiften güvenlik: Asfalia, securitas ve modern dönem bağlamında kavramsal bir çerçeve. *International Journal of Disciplines In Economics and Administrative Sciences Studies (IDEAstudies)*, *7*(25), 1-11. https://doi.org/10.26728/ideas.339

Atkinson, S. (2017). *Sosyoloji kitabı* (T. Göbekçin, Çev.). Alfa Yayınları.

Aybar, C. (1943). Türkiye'de mahkumlar ve suçlar. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, *1*(4), 604-634.

Aydeniz, H. (2012). *Medyayı tanımak*. Nakış Ofset.

Aydın, A. H., & Özel, M. (2016). Türkiye'de iç güvenlik aktörlerinin iç güvenlik yönetiminde halka hesap verebilirlik sorununa ilişkin algıları ve çözüm önerileri. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, *18*(31), 46-59.

Aydın, M. (1996). Uluslararası ilişkilerde yaklaşım, teori ve analiz. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, *51*(1), 71-114. https://doi.org/10.1501/SBFder_0000001917

Aydın, M., & Ereker, F. (2014). Türkiye'de güvenlik: Algı, politika, yapı. *Uluslararası İlişkiler*, *11*(43), 127-156.

Ayoob, M. (1995). *The third world security predicament: State making, regional conflict, and the international system*. Lynne Rienner Publishers.

Ayoyo, D. D. (2013). Fear of Crime and Coping Strategies: Implications for Bank Safety and Customers Patronage in Ikare, Southwest Nigeria. *British Journal of Arts and Social Sciences*, *12*(1), 52-68.

Aytaç, S., Derdiman, R., Baştürk, Ş., & Bilir, B. Ö. (2015). Kent güvenliği olarak suç korkusu: Bursa örneği. *Mühendislik Bilimleri ve Tasarım Dergisi*, *3*(3), 259-267.

Bačanović, O., & Jovanova, N. (2012). Fear of crime among inhabitants of skopje. *Journal of Criminal Justice & Security*, *14*(4), 478-500.

Bağcı. (2016). *Ulusal güvenliğin sağlanması açısından iç güvenlik istihbaratının önemi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Balcı, A. (2013). Kamu yönetiminde 'hesap verebilirlik' anlayışı. İçinde A. Nohutçu, A. Balcı, N. K. Öztürk, & B. Coşkun (Ed.), *Kamu Yönetiminde Çağdaş Yaklaşımlar* (ss. 155-179). Seçkin Yayıncılık.

Balcı, A. (2021). *Sosyal bilimlerde araştırma* (15. bs). Pegem Akademi Yayınları.

Baldwin, D. A. (1997). The concept of security. *Review of International Studies*, *23*(1), 5-26. https://doi.org/10.1017/S0260210597000053

Balkin, S. (1979). Victimization rates, safety and fear of crime. *Social problems*, *26*(3), 343-358.

Barbak, A. (2017). 6360 sayılı kanun ve illerde iç güvenlik yönetiminde değişim. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *9*(19), 231-253.

Barış, B. (2022). *Suç korkusu ile depresyon ve anksiyete arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Üsküdar Üniversitesi Bağımlılık ve Adli Bilimler Enstitüsü.

Barkworth, J. M., & Murphy, K. (2015). Procedural justice policing and citizen compliance behaviour: The importance of emotion. *Psychology, crime & law*, *21*(3), 254-273.

Baydar, M. L., Gül, H., & Akçıl, A. (2009). *Bilimsel araştırmanın temel ilkeleri*. Süleyman Demirel Üniversitesi Yayınları.

Baykul, Y., & Güzeller, C. O. (2020). *Sosyal bilimler için istatistik* (6. bs). Pegem Akademi Yayınları.

Becerikli, C. (2023). *Until the door is closed?: Women's fear of crime in Ankara* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Beck, U. (2011). *Risk toplumu* (K. Özdoğan & B. Doğan, Çev.). İthaki Yayınları.

Bellany, I. (1981). Towards a theory of international security. *Political Studies*, *29*(1), 100-105.

Bennett, R. R., & Flavin, J. M. (1994). Determinants of fear of crime: The effect of cultural setting. *Justice Quarterly*, *11*(3), 357-381.

Berki, R. N. (2016). *Güvenlik ve toplum* (E. Koca, Çev.). Atıf Yayınları.

Betts, R. K. (1997). Should strategic studies survive? *World Politics*, *50*(1), 7-33. https://doi.org/10.1017/S0043887100014702

Bilgiç, Ş. (2014). Mahkûmların suç algısı. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, *2014*(3), 8-17.

Bilgin Aytaç, G. (2017). Değişen güvenlik teorileri üzerinden 1990-2005 dönemi Türkiye'nin güvenlik politikalarının analizi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi/The Journal of International Social Research*, *10*(54), 269-278. https://doi.org/10.17719/jisr.20175434594

Bilgin, P. (2005). *Regional security in the Middle East: A critical perspective*. Routledge.

Bilgin, P. (2010). Güvenlik çalışmalarında yeni açılımlar: Yeni güvenlik çalışmaları. *SAREM Stratejik Araştırmalar Dergisi*, *8*(14), 69-96.

Bilton, T., Bonnett, K., Jones, P., Lawson, T., Skinner, D., Stanworth, M., & Webster, A. (2009). *Sosyoloji* (B. Özçelik, Ed.; 2.baskı). Siyasal Kitabevi.

Birk-Urovitz, A., & Birk-Urovitz, E. (2013). Cultivation theory. İçinde M. Danesi (Ed.), *Encyclopedia of media and communication* (ss. 206-207). University of Toronto Press.

Bolger, M. A., & Bolger, P. C. (2019). Predicting fear of crime: Results from a community survey of a small city. *American journal of criminal justice*, *44*, 334-351.

Booth, K. (1991). Security and emancipation. *Review of International Studies*, *17*(4), 313-326. https://doi.org/10.1017/S0260210500112033

Borg, I., Hermann, D., & Bilsky, W. (2023). The perceived seriousness of crimes: İnter-individual commonalities and differences. *Quality & Quantity*, *57*(1), 765-784.

Bozdağlıoğlu, Y., & Özen, Ç. (2004). Liberalizmden neoliberalizme güç olgusu ve sistemik bağımlılık. *Uluslararası İlişkiler*, *1*(4), 59-79.

Boztoprak, A. (2021). *Suç Korkusu: Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi öğrencileri üzerinde bir inceleme* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Brauch, H. G. (2008). Güvenliğin yeniden kavramsallaştırılması: Barış, güvenlik, kalkınma ve çevre kavramsal dörtlüsü. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, *5*(18), 1-47.

Braungart, M. M., Braungart, R. G., & Hoyer, W. J. (1980). Age, sex, and social factors in fear of crime. *Sociological focus*, *13*(1), 55-66.

Brunelle, E., & Lapierre, J. (2007). Examining the relationship between individual characteristics, product characteristics, and media Richness fit on consumer channel preference. İçinde G. Psaila & R. Wagner (Ed.), *International Conference on Electronic Commerce and Web Technologies* (ss. 56-67). Springer.

Bruun, K. (2016). Problematising internal security: Crime, community and social exclusion. *Cogent Social Sciences*, *2*(1), 1-14.

Burns, A., McDermid, J., & Dobson, J. (1992). On the meaning of safety and security. *The Computer journal*, *35*(1), 3-15. https://doi.org/10.1093/comjnl/35.1.3

Bursik, R. J., & Grasmick, H. G. (2002). *Neighborhoods and crime: The dimensions of effective community control*. Lexington Books.

Butler, M., & Cunningham, P. (2009). *Fear of crime in Ireland and its impact on quality of life*. The Department of Justice, Equality and Law Reform.

Buzan, B. (1983). *People, states and fear: National security problem in international relations*. Wheatsheaf Books.

Buzan, B. (2015). *İnsanlar, devletler ve korku* (E. Çıtak, Çev.). Röle Akademik Yayıncılık.

Buzan, B., Wæver, O., & De Wilde, J. (1998). *Security: A new framework for analysis*. Lynne Rienner Publishers.

Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Pegem Akademi Yayınları.

Cameron, W. B., & McCormick, T. C. (1954). Concepts of security and insecurity. *American journal of Sociology*, *59*(6), 556-564. https://doi.org/10.1086/221442

Can, A. (2023). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi* (11. bs). Pegem Akademi Yayınları.

Cangöz, İ. (2013). İletişim araştırmaları. İçinde H. Tüfekçioğlu (Ed.), *İletişim Sosyolojisi* (ss. 30-51). Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Ceccato, V. (2017). Women's transit safety: Making connections and defining future directions in research and practice. *Crime Prevention and Community Safety*, *19*(3), 276-287.

Cerrah, İ. (2008). İç güvenlik sektöründe zihinsel modernizasyon ve demokratik gözetim. İçinde Ü. Cizre & İ. Cerrah (Ed.), *Güvenlik Sektörü Yönetişimi: Türkiye ve Avrupa* (ss. 73-100). TESEV Yayınları.

Chadee, D., & Ng Ying, N. K. (2013). Predictors of fear of crime: General fear versus perceived risk. *Journal of Applied Social Psychology*, *43*(9), 1896-1904.

Chen, C., Zhang, X., Tang, C., Xiao, X., Tao, Z., & Wang, H. (2020). Psychometric properties of the Chinese Version of the Readiness for Hospital Discharge Scale for people living with HIV. *International Journal of Nursing Sciences*, *7*(2), 220-227. https://doi.org/10.1016/j.ijnss.2019.12.011

Chiricos, T., Eschholz, S., & Gertz, M. (1997). Crime, news and fear of crime: Toward an identification of audience effects. *Social problems*, *44*(3), 342-357.

Chiricos, T., Padgett, K., & Gertz, M. (2000). Fear, TV news, and the reality of crime. *Criminology*, *38*(3), 755-786.

Cihanlı, G. (2023). *Effects of the physical environment on fear of crime and self-protective behaviors through city parks* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Teknik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Clark, I. (1999). *Globalization and international relations theory*. Oxford University Press.

Clark, J. (2003). Fear in fear-of-crime. *Psychiatry, Psychology and Law*, *10*(2), 267-282. https://doi.org/10.1375/pplt.2003.10.2.267

Clemente, F., & Kleiman, M. B. (1977). Fear of crime in the United States: A multivariate analysis. *Social forces*, *56*(2), 519-531.

Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2. bs). Lawrence Erlbaum Associates.

Collins, A. (2017). Giriş: Güvenlik çalışmaları nedir? (N. Uslu, Çev.). İçinde A. Collins (Ed.), *Çağdaş Güvenlik Çalışmaları* (ss. 1-12). Röle Akademik Yayıncılık.

Cook, C. L., & Fox, K. A. (2012). Testing the relative importance of contemporaneous offenses: The impacts of fear of sexual assault versus fear of physical harm among men and women. *Journal of Criminal Justice*, *40*(2), 142-151.

Cossman, J. S., & Rader, N. E. (2011). Fear of crime and personal vulnerability: Examining self-reported health. *Sociological Spectrum*, *31*(2), 141-162.

Covington, J., & Taylor, R. B. (1991). Fear of crime in urban residential neighborhoods: Implications of between-and within-neighborhood sources for current models. *The Sociological Quarterly*, *32*(2), 231-249.

Custers, K., & Van den Bulck, J. (2011). Mediators of the association between television viewing and fear of crime: Perceived personal risk and perceived ability to cope. *Poetics*, *39*(2), 107-124.

Çalışkan, M. (2019). Suç korkusu kullanılarak, telefon aracılığıyla gerçekleştirilen dolandırıcılık vakaları (2017-2018) "İstanbul örneği". *Medeniyet Araştırmaları Dergisi*, *4*(1), 29-42.

Çardak, B. (2011). *Kentlerde yaşayan kadınlarda suç mağduru olma korkusu üzerine nitel bir çalışma* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Kara Harp Okulu Komutanlığı Savunma Bilimleri Enstitüsü.

Çardak, B. (2012). Kadınların suç korkuları üzerine nitel bir çalışma. *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, *1*(1), 23-46.

Çelik, F., & Mirza, E. (2020). Öğrencilerin Selçuk Üniversitesi, Alaeddin Keykubad Kampüsü'ne yönelik suç korkusu. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, *10*(22), 1-21.

Çelik, F., & Sarıkaya, M. (2021). Şanlıurfa amatem ve çematem kampüsünde peyzaj tasarımının güvenlik algısı ve suç korkusuna etkisi. *Kent Akademisi*, *14*(3), 644-658.

Çetin, D. (2010). *Ankara'nın iki ilçesinde suç korkusu çalışması* [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çetin, S. (2022). *Kadınların sosyal medya kullanımı ile suç korkusu ilişkisi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü.

Çinar, Ş. (2014). *Kamu düzeninin sağlanmasında iç güvenlik istihbaratının önemi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çoklar, I., & Solak, N. (2017). Suç korkusu: Tanım, ölçüm ve belirleyiciler. *Nesne Psikoloji Dergisi*, *5*(10), 310-328.

Çolpan Erkan, N. (2015). Büyük kentlerde kadınların korku mekanları. *Gündelik Hayat Sosyolojisi Açısından Suç ve Suç Korkusu*, 401-411.

Çolpan Erkan, N., Kaya, F. Ş., & Güney, K. (2021). İstanbul'da ulaşım mekanları ile toplu taşıma araçlarında suç korkusu ve güvenlik algısı üzerine nitel bir araştırma. *Vankulu Sosyal Araştırmalar Dergisi*, *8*, 9-34.

Çolpan Erkan, N., & Sevin, B. (2018). Suç korkusu konusunda bir inceleme: Kadıköy örneği. *Planlama Dergisi*, *28*(3), 315-327.

Çuhacı, A. (2012). Ulrich Beck'in risk toplumu kuramı. *İstanbul University Journal Of Sociology*, *3*(14), 129-157.

Daigle, L. E. (2017). *Victimology: The essentials* (2. bs). Sage Publications.

Dammert, L., & Malone, M. F. T. (2003). Fear of crime or fear of life? Public insecurities in Chile. *Bulletin of latin american research*, *22*(1), 79-101.

Demiray, M. (2006). Soğuk savaş sonrası değişen güvenlik stratejileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, *11*(2), 247-271.

Demiray, N. (2018). *Çocuk suçluluğunu etkileyen muhtemel faktörler: Suç korkusu, kentleşme ve aile yapıları(Samsun İlkadım ve Canik ilçeleri örneği* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Demirbaş, A. T. (2006). *Suç korkusu ve aile içi şiddet*. Uluslararası Fransızca Konuşan Kriminologlar Derneği) X. Kollokyumu, İstanbul.

Demirbaş, M. (2022). *Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları ve geçici koruma altında bulunan Suriyeliler arasında karşılıklı suç korkusu* [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Polis Akademisi / Güvenlik Bilimleri Enstitüsü.

Devellioğlu, F. (2006). *Osmanlı-Türkçe ansiklopedik lugat* (23. bs). Aydın Kitabevi.

Dijk, J. V., Kesteren, J. V., & Smit, P. (2007). *Criminal victimisation in international perspective*. WODC.

Dinler, V., & Bahar, H. İ. (2006). Mağdur kavramına çok yönlü yaklaşım. *Suç Mağdurları*, 49-73.

Dinler, V., & İçli, T. (2009). Suç ve yoksulluk etkiselliği (Isparta cezaevi örneği). *Uluslararası Davraz Kongresi: Küresel Diyalog*, *24*(27), 2469-2486.

Dixon, S. J. (2022). *Daily time spent on social networking by internet users worldwide from 2012 to 2022* [Post]. https://www.statista.com/statistics/433871/daily-social-media-usage-worldwide/

Doğan, H. İ., & Sevinç, B. (2011). Suç teorileri ve şehir güvenliği: Bitlis iliyle ilgili genel bir değerlendirme. *Turkish Journal of Police Studies/Polis Bilimleri Dergisi*, *13*(4), 27-53.

Dolan, P., & Peasgood, T. (2007). Estimating the economic and social costs of the fear of crime. *British journal of criminology*, *47*(1), 121-132.

Dolu, O. (2015). *Suç teorileri*. Global Politika ve Strateji Yayınları.

Dolu, O., Uludağ, Ş., & Doğutaş, C. (2010). Suç korkusu: Nedenleri, sonuçları ve güvenlik politikaları ilişkisi. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, *65*(01), 57-81.

Donnelly, P. G. (1989). Individual and neighborhood influences on fear of crime. *Sociological Focus*, 69-85.

Doob, A. N., & Macdonald, G. E. (1979). Television viewing and fear of victimization: İs the relationship causal? *Journal of Personality and Social Psychology*, *37*(2), 170-179.

Doran, B. J., & Burgess, M. B. (2011). *Putting fear of crime on the map: Investigating perceptions of crime using geographic information systems*. Springer Science & Business Media.

Dönmezer, S. (1981). *Kriminoloji*. İstanbul Üniversitesi Yayınları.

Drakulich, K. M. (2015). Concerns for self or family? Sources of and responses to altruistic fear. *Journal of interpersonal violence*, *30*(7), 1168-1207.

DuBow, F., McCabe, E., & Kaplan, G. (1979). *Reactions to crime: A critical review of the literature: Executive summary*. Northwestern University, Center For Urban Affairs & Policy Research.

Duhm, D. (2015). *Kapitalizmde korku* (S. Şölçün, Çev.). Kırmızı Yayınları.

Dull, R. T., & Wint, A. V. (1997). Criminal victimization and its effect on fear of crime and justice attitudes. *Journal of Interpersonal Violence*, *12*(5), 748-758.

Dusek, V. (2006). *Philosophy of technology: An introduction*. Blackwell Publishing.

Dussich, J. P. (2006). Victimology–past, present and future. *Resource Material Series*, *70*, 116-129.

Eker, H. (2018). Toplumsal cinsiyet bağlamında iş dışı zaman kullanımı: Kamuda çalışanlar üzerine sosyolojik bir değerlendirme. *OPUS International Journal of Society Researches*, *8*(15), 1218-1240.

Emeklier, B. (2011). Thomas Hobbes ve John Locke'un güvenlik anlayışlarının karşılaştırmalı bir analizi. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, *7*(13), 99-123.

Emmers, R. (2017). Güvenlikleştirme (N. Uslu, Çev.). İçinde A. Collins (Ed.), *Çağdaş Güvenlik Çalışmaları* (ss. 131-144). Röle Akademik Yayıncılık.

England, M. R., & Simon, S. (2010). Scary cities: Urban geographies of fear, difference and belonging. *Social & Cultural Geography*, *11*(3), 201-207.

Er, T., Elmas, A., & Hızlı-Sayar, G. (2018). Suç ve medya. *Üsküdar Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi Etkileşim*, *2*, 56-68.

Erčulj, V. (2022). The 'young and the fearless': Revisiting the conceptualisation of fear of crime. *Quality & Quantity*, *56*(3), 1177-1192.

Erdem, A. (2023). *Fear of crime and perception of risk: A sociological analysis of two neighbourhoods in Eskişehir* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Erdoğan, E. (2023). *Suç korkusu: Çukurova Üniversitesi öğrencilerinde suç korkusu* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Çukurova Üniversitesi Bağımlılık ve Adli Bilimler Enstitüsü.

Erdoğan, İ. (2013). Küreselleşme olgusu bağlamında yeni güvenlik algısı. *Gazi Akademik Bakış*, 265-292.

Erdoğan, N. (2023). *Suç korkusu yaşayan bireylerin intikam ve yaşantısal kaçınma tutumlarının incelenmesi: Konya ili örneği* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü.

Erdoğan, V. (2024). *Kent merkezinde yaşayan bireylerin suç korkusu ve yaşam memnuniyeti (Gaziantep örneği)* [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Erdonmez, E. (2009). *The effect of media on citizens' fear of crime in Turkey* [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. University of North Texas.

Eren, S., & Demiray, N. (2019). Çocuk suçluluğunu etkileyen muhtemel faktörler: Suç korkusu, kentleşme ve aile yapıları Samsun İlkadım ve Canik ilçeleri örneği. *Researcher Social Science Studies*, *7*(4), 132-161.

Ergül, D. (2021). *Cinsel içerikli mesajlaşmaya bakış açısının mağduriyet ve suç korkusu üzerinden incelenmesi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüsü.

Eryılmaz, B. (2018). *Kamu yönetimi* (11. bs). Umuttepe Yayınları.

Eschholz, S. (1997). The media and fear of crime: A survey of the research. *U. Fla. JL & Pub. Pol'y*, *9*, 37.

Etopio, A., & Berthelot, E. (2022). Defining and measuring fear of crime: A new validated scale created from emotion theory, qualitative interviews, and factor analyses. *Journal of Criminology, Criminal Justice, Law & Society*, *23*(1), 46-67. https://doi.org/10.54555/ccjls.4234.34104

Farrall, S., Bannister, J., Ditton, J., & Gilchrist, E. (1997). Questioning the measurement of the 'fear of crime': Findings from a major methodological study. *The British Journal of Criminology*, *37*(4), 658-679.

Farrall, S., Gray, E., & Jackson, J. (2007). *Theorising the fear of crime: The cultural and social significance of insecurities about crime*. Experience & expression in the fear of crime working paper no 5.

Farren, D., Hough, M., & Roche, S. (2020). *Kolluk kuvvetlerine yönelik vatandaş memnuniyeti ve güven ulusal anketi*. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı.

Farren, D., Hough, M., & Roche, S. (2021). *Ulusal araştırma raporu: İGK'lere yönelik vatandaş memnuniyeti ve güveni*. Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı.

Fattah, E. A., & Sacco, V. F. (2012). *Crime and victimization of the elderly*. Springer Science & Business Media.

Ferguson, K. M., & Mindel, C. H. (2007). Modeling fear of crime in Dallas neighborhoods: A test of social capital theory. *Crime & Delinquency*, *53*(2), 322-349.

Ferraro, K. F. (1995). *Fear of crime: Interpreting victimization risk*. State University of New York Press.

Ferraro, K. F. (1996). Women's fear of victimization: Shadow of sexual assault? *Social forces*, *75*(2), 667-690.

Ferraro, K. F., & LaGrange, R. (1987). The measurement of fear of crime. *Sociological Inquiry*, *57*(1), 70-101. https://doi.org/10.1111/j.1475-682X.1987.tb01181.x

Fırat, A. S. (2008). Yoksulluk, kentlerde suç artışı ve kent merkezlerinde özel güvenlik hizmetleri verilmesi. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, *10*(3), 201-228.

Field, A. (2024). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics* (6. bs). Sage publications limited.

Firdaus, G. (2017). Built environment and health outcomes: Identification of contextual risk factors for mental well-being of older adults. *Ageing International*, *42*(1), 62-77.

Fisher, B. S. (1995). Crime and fear on campus. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, *539*(1), 85-101.

Fisher, B. S., & Nasar, J. L. (1992). Fear of crime in relation to three exterior site features: Prospect, refuge, and escape. *Environment and behavior*, *24*(1), 35-65.

Fisher, S., Allan, A., & Allan, M. M. (2004). Exploratory study to examine the impact of television reports of prison escapes on fear of crime, operationalised as state anxiety. *Australian Journal of Psychology*, *56*(3), 181-190.

Fitzgerald, R. (2008). *Fear of crime and the neighbourhood context in Canadian cities*. Canadian Centre for Justice Statistics.

Fox, K. A., Nobles, M. R., & Piquero, A. R. (2009). Gender, crime victimization and fear of crime. *Security Journal*, *22*(1), 24-39.

Franklin, C. A., & Franklin, T. W. (2009). Predicting fear of crime: Considering differences across gender. *Feminist Criminology*, *4*(1), 83-106.

Franklin, T. W., Franklin, C. A., & Fearn, N. E. (2008). A multilevel analysis of the vulnerability, disorder, and social integration models of fear of crime. *Social Justice Research*, *21*(2), 204-227.

Fromm, E. (2016). *Özgürlükten kaçış* (Ş. Yeğin, Çev.). Say Yayınları.

Furedi, F. (2001). *Korku kültürü: Risk almamanın riskleri* (B. Yıldırım, Çev.). Ayrıntı yayınları.

Furstenberg, F. F. (1971). Public Reaction to Crime in the Streets. *The American Scholar*, *40*(4), 601-610. JSTOR.

Gabriel, U., & Greve, W. (2003). The Psychology of Fear of Crime. Conceptual and Methodological Perspectives. *British Journal of Criminology*, *43*(3), 600-614. https://doi.org/10.1093/bjc/43.3.600

García-Castro, J. D., & Pérez-Sánchez, R. (2018). Fear of crime and cultivation effect. Social and psychological predictors. *Universitas Psychologica*, *17*(3), 1-10.

Garofalo, J. (1979). Victimization and the fear of crime. *Journal of research in crime and delinquency*, *16*(1), 80-97.

Garofalo, J. (1981). The fear of crime: Causes and consequences. *Journal of Criminal Law & Criminology*, *72*, 839-857. https://doi.org/10.2307/1143018

Gates, L. B., & Rohe, W. M. (1987). Fear and reactions to crime: A revised model. *Urban Affairs Quarterly*, *22*(3), 425-453.

Gaziarifoğlu, Y. (2009). *Suç mağduriyeti korkusu ve algılanan suç mağduriyeti riskinin değerlendirilmesi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü.

Gençöz, T. (1998). Korku: Sebepleri, sonuçları ve başetme yolları. *Kriz Dergisi*, *6*(2), 9-16.

George, D., & Mallery, P. (2016). *IBM SPSS statistics 23 step by step* (14. bs). Routledge Publications.

Gerbner, G. (1998). Cultivation analysis: An overview. *Mass Communication and Society*, *1*(3-4), 175-194. https://doi.org/10.1080/15205436.1998.9677855

Gerbner, G., & Gross, L. (1976). Living with television: The violence profile. *Journal of Communication*, *26*(2), 172-199. https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1976.tb01397.x

Gibson, C. L., Zhao, J., Lovrich, N. P., & Gaffney, M. J. (2002). Social integration, individual perceptions of collective efficacy, and fear of crime in three cities. *Justice quarterly*, *19*(3), 537-564.

Giddens, A. (2003). *Runaway world: How globalization is reshaping our lives*. Routledge.

Giddens, A. (2012). *Sosyoloji* (C. Güzel, Çev.). Kırmızı Yayınları.

Giddens, A., & Sutton, P. W. (2021). *Sociology* (9. bs). John Wiley & Sons.

Goffman, E. (2014). *Gündelik yaşamda benliğin sunumu* (B. Cezar, Çev.). Metis Yayınları.

Gordon, M. T., Riger, S., LeBailly, R. K., & Heath, L. (1980). Crime, women, and the quality of urban life. *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, *5*(3), 144-160.

Gökulu, G. (2011). *Perceived risk of victimization and fear of crime: A case study of METU students* [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Gökulu, G. (2012). *Perceived risk of victimization and fear of crime: Fear of crime among university students in Ankara, Turkey*. Lambert Academic Publishing.

Gökulu, G. (2018). Medya ve suç korkusu ilişkisi üzerine bir değerlendirme. *Social Sciences Studies Journal*, *4*(14), 585-594.

Gökulu, G. (2019). Sembolik etkileşimci teorinin gündelik yaşam sosyolojisine katkıları. *Ekev Akademi Dergisi*, *80*, 173-190.

Göver, İ. H., & Şenol, D. (2017). Toplumsal bir olgu olarak suç: Sosyolojik bir analiz. *Journal of Current Researches on Social Sciences*, *7*(2), 191-208.

Göze, A. (1989). *Siyasal düşünceler ve yönetimler*. Beta Yayınları.

Gözler, K., & Kaplan, G. (2019). *İdare hukuku dersleri*. Ekin Yayınevi.

Gray, E., Jackson, J., & Farrall, S. (2008). Reassessing the fear of crime. *European journal of criminology*, *5*(3), 363-380. https://doi.org/10.1177/1477370808090834

Gray, E., Jackson, J., & Farrall, S. (2011). In search of the fear of crime: Using interdisciplinary insights to improve the conceptualisation and measurement of everyday insecurities. İçinde D. Gadd, S. Karstedt, & S. F. Messner (Ed.), *Sage Handbook of Criminological Research* (ss. 266-281). Sage Publications.

Greenberg, M. S., & Ruback, R. B. (1992). A model of crime-victim decision making. İçinde T. Grisso, *After the Crime* (C. 9, ss. 181-213). Springer US. https://doi.org/10.1007/978-1-4615-3334-4_9

Gula, T. (2024). *Türkiye'den Almanya'ya göçenlerin etnokültürel empati, sosyal temas ve sembolik tehdit düzeylerinin suç korkusuna etkisi* [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüsü.

Günsoy, B. (2024). *Sosyal hizmet çalışanlarında suç korkusu: ŞÖNİM ve huzurevi karşılaştırması* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Günşen İçli, T. (2021). *Kriminoloji*. Seçkin Yayıncılık.

Gürbüz, S. (2024). *AMOS ile Yapısal Eşitlik Modellemesi* (3. bs). Seçkin Yayıncılık.

Gürbüz, S., & Şahin, F. (2018). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri* (5. bs). Seçkin Yayıncılık.

Haans, A., & De Kort, Y. A. W. (2012). Light distribution in dynamic street lighting: Two experimental studies on its effects on perceived safety, prospect, concealment, and escape. *Journal of Environmental Psychology*, *32*(4), 342-352.

Hair, J. F. (2011). Multivariate data analysis: An overview. Içinde M. Lovric (Ed.), *International Encyclopedia of Statistical Science* (ss. 904-907). Springer Berlin Heidelberg. https://doi.org/10.1007/978-3-642-04898-2_395

Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2014). *Multivariate data analysis* (7th bs). Pearson Education.

Hale, C. (1996). Fear of crime: A review of the literature. *International review of Victimology*, *4*(2), 79-150.

Hamzaoğlu, N., & Türk, B. (2020). Suç mağduru olma korkusu üzerine bir değerlendirme. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, *8*(108), 120-135.

Hanbay, E. (2023). *Siber suç korkusu ve önlem alma stratejileri: Trabzon teknokent örneği* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü.

Heath, L., & Gilbert, K. (1996). Mass media and fear of crime. *American Behavioral Scientist*, *39*(4), 379-386.

Heath, L., & Petraitis, J. (1987). Television viewing and fear of crime: Where is the mean world? *Basic and Applied Social Psychology*, *8*(1-2), 97-123.

Heber, A. (2009). "The worst thing that could happen": On altruistic fear of crime. *International Review of Victimology*, *16*(3), 257-275.

Hollander, J. A. (2001). Vulnerability and dangerousness: The construction of gender through conversation about violence. *Gender & society*, *15*(1), 83-109.

Holt, J. B. (1940). Holiness religion: Cultural shock and social reorganization. *American Sociological Review*, *5*(5), 740-747.

Horton, K. E., Jacobs, G., Bayerl, P. S., & Suojanen, I. (2021). Towards sustainable solutions in international security management-An introduction. İçinde G. Jacobs, I. Suojanen, K. E. Horton, & P. S. Bayerl (Ed.), *International security management* (ss. 1-9). Springer Cham.

Hummelsheim, D., Hirtenlehner, H., Jackson, J., & Oberwittler, D. (2011). Social insecurities and fear of crime: A cross-national study on the impact of welfare state policies on crime-related anxieties. *European sociological review*, *27*(3), 327-345.

Hunter, A. (1978). *Symbols of incivility: Social disorder and fear of crime in urban neighborhoods*. Annual meeting of the american criminological society, Dallas.

Hunter, A., & Baumer, T. L. (1982). Street traffic, social integration, and fear of crime. *Sociological Inquiry*, *52*(2), 122-131.

Huysmans, J. (1998). Revisiting Copenhagen: Or, on the creative development of a security studies agenda in Europe. *European Journal of International Relations*, *4*(4), 479-505. https://doi.org/10.1177/1354066198004004004

International Crime Victims Survey. (2022). *About the ICVS*. https://wp.unil.ch/icvs/

Irmak, F., & Balkanlıoğlu, M. (2013). ABD'deki suç korkusunun sosyo-demografik analizi. *Akademik İncelemeler Dergisi*, *8*(3), 85-101.

Işıksal, H. (2004). Soğuk savaş sonrası değişen güvenlik perspektifleri ve 21. Yüzyılda Avrupa birliği-Akdeniz ilişkileri. *Stratejik Öngörü*, *1*(3), 84-90.

İrdem, İ. (2020). İç güvenlik, kamu düzeni ve yeni kamu hizmeti perspektifinden güvenlik yönetimi. İçinde İ. İrdem (Ed.), *İç Güvenlik Yönetimi ve Polislik* (ss. 17-45). Polis Akademisi Yayınları.

Jackson, J. (2006). Introducing fear of crime to risk research. *Risk analysis: an international journal*, *26*(1), 253-264.

Jackson, J. (2009). A psychological perspective on vulnerability in the fear of crime. *Psychology, Crime & Law*, *15*(4), 365-390. https://doi.org/10.1080/10683160802275797

Jackson, J., & Stafford, M. (2009). Public health and fear of crime: A prospective cohort study. *British Journal of Criminology*, *49*(6), 832-847. https://doi.org/10.1093/bjc/azp033

Javed, U. (2008). The changing trends of security: İnfluence on South Asia. *JRSP*, *45*(1), 59-73.

Johnson, R. R. (2016). Reducing fear of crime and increasing citizen support for police. *Dolan Consulting Group Research Brief*.

Karabulut, A. (2022). İç güvenlik çalışmaları üzerine genel değerlendirme ve istihbaratın önemi. *TURAN-SAM*, *14*(55), 210-217.

Karakaya, O. (2015). *Liseli gençlerde suç mağduru olma korkusu: Ankara örneği* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Karakuş, Ö. (2013). Suç korkusunun sosyolojik belirleyenleri: Sosyal sermaye mi? Sosyal kontrol mü? *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *14*(1), 1-19.

Karakuş, Ö., McGarrell, E. F., & Başıbüyük, O. (2010). Fear of crime among citizens of Turkey. *Journal of criminal justice*, *38*(2), 174-184.

Karasu, M. A. (2008). Türkiye'de kentleşme dinamiklerinin suça etkisi. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, *57*(4), 255-281.

Karasu, M. A. (2017). Kentsel mekânda suç korkusu: Şanlıurfa örneği. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, *20*(1), 41-76.

Karasu, M. A. (2018). Suç korkusu, göç ve Suriyeli sığınmacılar: Şanlıurfa örneği. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, *1*(3), 332-347.

Karasu, M. A. (2020). Göç ve güvenlik üzerine kavramsal bir çerçeve. İçinde Y. Bulut & S. Akın (Ed.), *Yerel, ulusal ve küresel boyutlarıyla göç ve mülteci sorunu* (ss. 71-111). Çizgi Kitabevi.

Karataş, Z. (2021). Madde bağımlılığının nedenlerine, sosyal tedavi ve rehabilitasyonuna ilişkin görüşlerin odak grup yöntemiyle belirlenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, *25*(1), 67-94.

Karmen, A. (2016). *Crime victims: An introduction to victimology* (9.). Cengage Learning.

Kaşlı, E. (2021). *Türkiye'deki Suriyelilere yönelik suç haberlerinin suç korkusu ve yabancı suçluluğu açısından analizi* [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü.

Katz, C. M., Webb, V. J., & Armstrong, T. A. (2003). Fear of gangs: A test of alternative theoretical models. *Justice Quarterly*, *20*(1), 95-130.

Kaufmann, F. X. (1970). *Sicherheit als soziologisches und sozialpolitisches Problem. Untersuchungen zu einer Wertidee hochdifferenzierter Gesellschaften*. Ferdinand Enke.

Kaypak, Ş. (2012). Güvenlikte yeni bir boyut; çevresel güvenlik. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, *8*(8), 1-22.

Keane, C. (1998). Evaluating the influence of fear of crime as an environmental mobility restrictor on women's routine activities. *Environment and Behavior*, *30*(1), 60-74.

Kemper, T. D. (1987). How many emotions are there? Wedding the social and the autonomic components. *American journal of Sociology*, *93*(2), 263-289.

Kerr, P. (2017). İnsani güvenlik (N. Uslu, Çev.). İçinde A. Collins (Ed.), *Çağdaş Güvenlik Çalışmaları* (ss. 104-117). Röle Akademik Yayıncılık.

Kesteren, J. V., Dijk, J. V., & Mayhew, P. (2014). The international crime victims surveys: A retrospective. *International Review of victimology*, *20*(1), 49-69.

Kılıç, S. (2013). Örnekleme yöntemleri. *Journal of Mood Disorders*, *3*(1), 44-46. https://doi.org/10.5455/jmood.20130325011730

Kılıç, S. (2014). Etki büyüklüğü. *Journal of Mood Disorders*, *4*(1), 44-46.

Kılıç, S. (2016). Cronbach'ın alfa güvenirlik katsayısı. *Journal of Mood Disorders*, *6*(1), 47-48.

Kılıç, Y. (2022). *18-65 yaş arası bireylerin suç korkusu düzeyleri ile toplumsal cinsiyet algısı ve adil dünya inancı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Haliç Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Kılınç, M. (2017). İç güvenlik yasası'nın medyada yer alma biçimlerinin gündem belirleme kuramı çerçevesinde incelenmesi. *Yeni Medya Elektronik Dergisi*, *1*(1), 102-109.

Kızmaz, Z. (2005). Sosyolojik suç kuramlarının suç olgusunu açıklama potansiyelleri üzerine bir değerlendirme. *Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *29*(2), 149-174.

Kızmaz, Z. (2020). *Suç önleme: Çağdaş yaklaşımlar*. Nobel Yayınevi.

Killias, M. (1990). Vulnerability: Towards a better understanding of a key variable in the genesis of fear of crime. *Violence and victims*, *5*(2), 97-108.

Knutsen, T. L. (1992). *A history of international relations theory*. Manchester university press.

Koschmann, M., & Laster, N. M. (2011). Communicative tensions of community organizing: The case of a local neighborhood association. *Western Journal of Communication*, *75*(1), 28-51.

Koskela, H., & Pain, R. (2000). Revisiting fear and place: Women's fear of attack and the built environment. *Geoforum*, *31*(2), 269-280.

Kosukoğlu, N. (2011). *Criminalizing the dangerous others in Istanbul: The middle class and the fear of crime in the 2000's* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Boğaziçi Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü.

Köklü, E. (2016). *Kent merkezlerinde suç korkusunun incelenmesi: Beşiktaş örneği* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Köksal, C. (2014). *Türkiye'nin iç güvenlik yönetiminde valilerin görev, yetki ve sorumluluklarının etkinlik açısından değerlendirilmesi* [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü.

Köseoğlu, M. (2017). *Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yaşayan kadınların suç mağduriyeti korkusu* [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kruger, D. J., Hutchison, P., Monroe, M. G., Reischl, T., & Morrel-Samuels, S. (2007). Assault injury rates, social capital, and fear of neighborhood crime. *Journal of community psychology*, *35*(4), 483-498.

Kuçuradi, İ. (1971). *İnsan ve değerleri*. Yankı Yayınları.

Kul, M. (2009). *Toplumda suça ilişkin korkunun yapılaşması* [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kul, M. (2013). *Suç korkusu*. Yeniyüzyıl Yayınları.

Kul, M., & Tayfun, R. (2009). Sembolik etkileşim bağlamında polisin saygınlığı (Suç korkusuna ve suçtan caydırıcılığa etkisi). *Polis Bilimleri Dergisi*, *11*(4), 45-65.

Kula, S., & Çakar, B. (2015). Maslow ihtiyaçlar hiyerarşisi bağlamında toplumda bireylerin güvenlik algısı ve yaşam doyumu arasındaki ilişki. *Bartin University Journal of Faculty of Economics & Administrative Sciences/Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, *6*(12).

Küçükvardar, M. (2018). Suç olgusunun değişen yüzü: Siber suçlar. *International Journal of Information, Technology and Philosophy*, *1*(2), 1-18.

Lagrange, R. L., & Ferraro, K. F. (1987). The elderly's fear of crime: A critical examination of the research. *Research on Aging*, *9*(3), 372-391. https://doi.org/10.1177/0164027587093003

LaGrange, R. L., & Ferraro, K. F. (1989). Assessing age and gender differences in perceived risk and fear of crime. *Criminology*, *27*(4), 697-720.

LaGrange, R. L., Ferraro, K. F., & Supancic, M. (1992). Perceived risk and fear of crime: Role of social and physical incivilities. *Journal of research in crime and delinquency*, *29*(3), 311-334.

Lalli, M., & Savitz, L. D. (1976). The fear of crime in the school enterprise and its consequences. *Education and Urban Society*, *8*(4), 401-416.

Lam, L. W. (2012). Impact of competitiveness on salespeople's commitment and performance. *Journal of Business Research*, *65*(9), 1328-1334. https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2011.10.026

Lane, J., & Meeker, J. W. (2003). Fear of gang crime: A look at three theoretical models. *Law & Society Review*, *37*(2), 425-456. https://doi.org/10.1111/1540-5893.3702008

Lee, G. R. (1982). Residential location and fear of crime among the elderly. *Rural Sociology*, *47*(4), 655-669.

Lewis, D. A., & Salem, G. (2017). *Fear of crime: İncivility and the production of a social problem*. Routledge Publications.

Lind, E. A., & Tyler, T. R. (1988). *The social psychology of procedural justice*. Springer Science & Business Media.

Lindesay, J. (1997). Phobic disorders and fear of crime in the elderly. *Aging & Mental Health*, *1*(1), 81-86.

Lindquist, J. H., & Duke, J. M. (1982). The elderly victim at risk: Explaining the fear-victimization paradox. *Criminology*, *20*(1), 115-126. https://doi.org/10.1111/j.1745-9125.1982.tb00451.x

Liska, A. E., & Warner, B. D. (1991). Functions of crime: A paradoxical process. *American Journal of Sociology*, *96*(6), 1441-1463.

Liu, J., Messner, S. F., Zhang, L., & Zhuo, Y. (2009). Socio-demographic correlates of fear of crime and the social context of contemporary urban China. *American journal of community psychology*, *44*(1), 93-108.

Lott, A. D. (2004). *Creating Insecurity: Realism, Constructivism, and US Security Policy*. Ashgate Publishing Limited.

Lögdberg, B., Nilsson, L.-L., Levander, M. T., & Levander, S. (2004). Schizophrenia, neighbourhood and crime. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, *110*(2), 92-97.

Luciani, G. (1988). The economic content of security. *Journal of Public policy*, *8*(2), 151-173.

Lutterbeck, D. (2005). Blurring the dividing line: The convergence of internal and external security in Western Europe. *European security*, *14*(2), 231-253.

Mann, M. (2012). *İktidarın tarihi: Başlangıcından 1760'a kadar toplumsal iktidarın Kaynakları* (E. Saraçoğlu, S. Torlak, E. Kolay, & O. Sevimli, Çev.; C. 1). Phoenix Yayınevi.

Manunta, G. (1999). What is security? *Security journal*, *12*, 57-66. https://doi.org/10.1057/PALGRAVE.SJ.8340030

Marshall, G. (2005). *Sosyoloji sözlüğü* (O. Akınhay & D. Kömürcü, Çev.). Bilim ve Sanat Yayınları.

Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*, *50*(4), 370-396. https://doi.org/10.1037/h0054346

Matei, A. S., & Ball-Rokeach, S. (2005). Watts, the 1965 Los Angeles riots, and the communicative construction of the fear epicenter of Los Angeles. *Communication Monographs*, *72*(3), 301-323.

Mathews, J. T. (1989). Redefining security. *Foreign Affairs*, *68*(2), 162-177. https://doi.org/10.2307/20043906

Mawby, R. I. (1986). Fear of crime and concern over the crime problem among the elderly. *Journal of Community Psychology*, *14*(3), 300-306.

Mays, M. L. (2001). *The structural determinants of fear of crime*. The University of Texas at Arlington.

McCoy, H. V., Wooldredge, J. D., Cullen, F. T., Dubeck, P. J., & Browning, S. L. (1996). Lifestyles of the old and not so fearful: Life situation and older persons' fear of crime. *Journal of criminal justice*, *24*(3), 191-205.

McSweeney, B. (1996). Identity and security: Buzan and the Copenhagen school. *Review of international studies*, *22*(1), 81-93.

McSweeney, B. (1999). *Security, identity and interests: A sociology of international relations (No. 69).* Cambridge University Press.

Meško, G., Fallshore, M., Muratbegović, E., & Fields, C. (2008). Fear of crime in two post-socialist capital cities–Ljubljana, Slovenia and Sarajevo, Bosnia and Herzegovina. *Journal of criminal justice*, *36*(6), 546-553.

Mıstaçoğlu, R. S. (2021). *Eğitimin suç korkusu üzerindeki etkileri* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Üsküdar Üniversitesi Bağımlılık ve Adli Bilimler Enstitüsü.

Miethe, T. D., & Lee, G. R. (1984). Fear of crime among older people: A reassessment of the predictive power of crime-related factors. *Sociological Quarterly*, *25*(3), 397-415.

Miller, B. (2001). The concept of security: Should it be redefined? Içinde U. Bar-Joseph (Ed.), *Israel's National Security towards the 21st Century* (C. 24, ss. 13-42). Routledge. http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/01402390108565553

Moore, M. H., & Trojanowicz, R. C. (1988). *Policing and the fear of crime*. US Department of Justice, National Institute of Justice.

Moran, T. H. (1990). International economics and national security. *Foreign Affairs*, *69*(5), 74-90. https://doi.org/10.2307/20044602

Murphy, K., Hinds, L., & Fleming, J. (2008). Encouraging public cooperation and support for police. *Policing & society*, *18*(2), 136-155.

Mühürcüoğlu, E. (2010). *Bombalı intihar saldırısı sonucu oluşan suç korkusu üzerine bir vaka incelemesi: Ulus-Anafartalar Çarşısı örneği* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Nasar, J. L., & Fisher, B. (1993). 'Hot spots' of fear and crime: A multi-method investigation. *Journal of environmental psychology*, *13*(3), 187-206.

Neocleous, M. (2014). *Güvenliğin eleştirisi* (T. Ok, Çev.). Notabene Yayınları.

Neuman, W. L. (2014). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri* (S. Özge, Çev.; 7. bs, C. 1). Siyasal Kitabevi.

Nişanyan, S. (2018). *Nişanyan sözlük*. Liber Plus Yayınları.

Noftsinger, J., Newbold, K., & Wheeler, J. (2007). *Understanding homeland security: Policy, perspectives, and paradoxes*. Palgrave Macmillan.

Norton, L., & Courlander, M. (1982). Fear of crime among the elderly: The role of crime prevention programs. *The Gerontologist*, *22*(4), 388-393.

O'Brien, D. T., & Wilson, D. S. (2011). Community perception: The ability to assess the safety of unfamiliar neighborhoods and respond adaptively. *Journal of Personality and Social Psychology*, *100*(4), 606.

Ocaklı, L. (2022). *Türkiye'de düzensiz göçün suç korkusuna olan etkisi: İzmir ili örneği* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü.

Oppong, F. B., & Agbedra, S. Y. (2016). Assessing univariate and multivariate normality. A guide for non-statisticians. *Mathematical theory and modeling*, *6*(2), 26-33.

Ömeroğlu, Ö. (2012). Suç korkusu, cezanın caydırıcılığı ve küçük suçlar. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, *16*(4), 329-370.

Ömerov, C. (2024). *Bireysel silahlanma çerçevesinde suç korkusu: Azerbaycan örneği* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü.

Önemli, V. B. (2021). *Gönüllü göçmenlerde suç mağduriyeti korkusu ve yordayıcı faktörler: İstanbul'da yüksek öğrenim düzeyindeki uluslararası öğrenciler örneği* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüsü.

Özaşçılar, M. (2006). *Suç korkusu: İstanbul'da yaşayan 18-25 yaşarası üniversite öğrencilerinin mağdur olma riskleri hakkındaki görüşlerinin değerlendirilmesi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü.

Özaşçılar, M., & Ziyalar, N. (2006). Suç korkusu. *Güncel Hukuk*, *7*, 10-11.

Özaşçılar Öztürk, M., & Ziyalar, N. (2009). Suç korkusu: İstanbul'da yaşayan 18–25 yaş grubu üniversite öğrencilerinin mağdur olma riskleri hakkındaki görüşlerinin değerlendirilmesi. *Adli Bilimler Dergisi*, *8*(1), 7-17.

Özatalay, C. (2012, Eylül 4). *Sosyal—Toplumsal ayrımı üstüne* [Post]. http://res--communis.blogspot.com/2012/09/sosyal-toplumsal-ayrm-ustune.html

Özaydın, M. H., & Pakin-Albayrakoğlu, E. (2021). Türkiye'de değişen güvenlik algıları ve dönüşen savunma sanayi. *Electronic Journal of Political Science Studies (EJPSS)*, *12*(1), 37.

Özcan, N. (1994). Şiddete dayalı olmayan sapmış davranışlar ve aile kurumu. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, *11*(149-158).

Özdemir, G. (2021). Değişen güvenlik algılamaları ve türk savunma konsepti: ABD-Türkiye ilişkileri çerçevesinde bir değerlendirme. *Management and Political Sciences Review*, *2*(2), 130-158.

Özdemir, H. (2019). *Yalnızlık, kişilik ve ebeveyn yetkinliği bağlamında anne-babaların kendileri ve çocukları için duydukları suç korkuları ve öngördükleri mağduriyet riski* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özen, B. (2023). *Kentlerde suç ve suç korkusunun azaltılmasında çevresel tasarım ilkelerinin uygulanması: Kocaeli örneği* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Üsküdar Üniversitesi Bağımlılık ve Adli Bilimler Enstitüsü.

Özen, Y. (2013). Değerler felsefesi açısından irade ve bileşenleri (Özgür bir irademiz var mı?). *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, *5*(9), 1-14.

Özer, M. A. (2012). Bir modern yönetim tekniği olarak algılama yönetimi ve iç güvenlik hizmetleri. *Karadeniz Araştırmaları*, *33*, 147-180.

Özer, S., Uysal-Oğuz, C., & Atvur, S. (2010). NATO ve AB'nin değişen güvenlik stratejilerinin Afganistan örneğinde değerlendirilmesi. *Akdeniz İİBF Dergisi*, *10*(19), 257-285.

Özgür, E., & Erciyes, E. (2017). Kamu yönetiminde yaşanan dönüşümlerin iç güvenlik sektörüne yansımaları. *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, *6*(1), 79-109.

Özkan, B. (2023). *Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet alanında çalışan kadınların suç korkusu ve sekonder travma düzeyinin ilişkisi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüsü.

Özkan, R., & Bindak, R. (2021). Likert tipi ölçeklerde katılım düzeyi sayısındaki değişikliğin psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Nicel Bilimler Dergisi*, *3*(2), 150-172.

Özsoy, G., & Özsoy, S. (2013). Effect size reporting in educational research. *Elementary education online*, *12*(2), 334-346.

Öztoprak, Y., Lux, K. M., Gürsesli, S., İpek, Z., Sezgin, B. G., Göloğlu, C., & Bağ, B. (2012). *Çocukların sokakta oyun oynamalarına izin verilmemesi ebeveynin suç korkusu ilişkisi*. https://tip.baskent.edu.tr/kw/upload/464/dosyalar/cg/sempozyum/ogrsmpzsnm13/13.S20.pdf

Öztürk, M. (2015). *Sosyolojik açıdan suç korkusu ve yaşam memnuniyeti: Mersin ili örneği* [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Öztürk, M. (2016). Düzensizlik ve toplumsal kaygı teorileri bağlamında suç korkusu: Mersin örneği. *Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *40*(1), 281-291.

Öztürk, M., Kocacık, F., & Gönültaş, M. B. (2016). An examinationof fear of crime and perception of risk by gender Suç korkusu ve risk algısının toplumsal cinsiyet açısından incelenmesi. *Journal of Human Sciences*, *13*(1), 1488-1502.

Öztürk, M., & Yıldız, M. (2017). Yaşam doyumu ve suç korkusu arasındaki ilişki (Mersin örneği). *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *15*(1), 657-674.

Pain, R. (1991). Space, sexual violence and social control: İntegrating geographical and feminist analyses of women's fear of crime. *Progress in human geography*, *15*(4), 415-431.

Pain, R. (2000). Place, social relations and the fear of crime: A review. *Progress in human geography*, *24*(3), 365-387.

Pain, R. H. (1997). Social geographies of women's fear of crime. *Transactions of the Institute of British geographers*, *22*(2), 231-244.

Pantazis, C. (2000). 'Fear of crime', vulnerability and poverty. *British journal of criminology*, *40*(3), 414-436.

Pekacar, Ö. (2019). *Engelli bireylerde suç mağduriyeti korkusu ve algılanan suç mağduriyeti riski: Elazığ ili örneği* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Milli Savunma Üniversitesi Alparslan Savunma Bilimleri Enstitüsü.

Polat, A., & Gül, S. K. (2010). Kriminoloji araştırmalarında mağdur anketlerinin yeri ve önemi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, *7*(1), 1290-1310.

Powdthavee, N. (2005). Unhappiness and crime: Evidence from South Africa. *Economica*, *72*(287), 531-547.

Putnam, R. (1993). The prosperous community: Social capital and public life. *The american prospect*, *13*(4), 249-262.

Rader, N. E. (2009). Until death do us part? Husband perceptions and responses to fear of crime. *Deviant Behavior*, *31*(1), 33-59.

Rader, N. E. (2017). Fear of crime. İçinde *Oxford research encyclopedia of criminology and criminal justice*. Oxford University Press. 10.1093/acrefore/9780190264079.013.10

Rader, N. E., May, D. C., & Goodrum, S. (2007). An empirical assessment of the "threat of victimization:" Considering fear of crime, perceived risk, avoidance, and defensive behaviors. *Sociological Spectrum*, *27*(5), 475-505.

Rader, N. E., Rogers, S. A., & Cossman, J. S. (2019). Physical health, mental health, and fear of crime among college students: A consideration of sex differences. *Violence against women*, *26*(1), 3-23.

Reese, B. (2009). Determinants of the fear of crime: The combined effects of country-level crime intensity and individual-level victimization experience. *International Journal of Sociology*, *39*(1), 62-75.

Riger, S., LeBailly, R. K., & Gordon, M. T. (1981). Community ties and urbanites' fear of crime: An ecological investigation. *American Journal of Community Psychology*, *9*(6), 653.

Roberts, B. (1990). Human rights and international security. *The Washington Quarterly*, *13*(2), 65-75. https://doi.org/10.1080/01636609009477636

Rohe, W. M., & Burby, R. J. (1988). Fear of crime in public housing. *Environment and Behavior*, *20*(6), 700-720.

Romer, D., Jamieson, K. H., & Aday, S. (2003). Television news and the cultivation of fear of crime. *Journal of communication*, *53*(1), 88-104.

Roseman, I. J., Wiest, C., & Swartz, T. S. (1994). Phenomenology, behaviors, and goals differentiate discrete emotions. *Journal of personality and social psychology*, *67*(2), 206.

Ross, C. E., & Jang, S. J. (2000). Neighborhood disorder, fear, and mistrust: The buffering role of social ties with neighbors. *American journal of community psychology*, *28*(4), 401-420.

Rountree, P. W. (1998). A reexamination of the crime-fear linkage. *Journal of research in crime and delinquency*, *35*(3), 341-372.

Rountree, P. W., & Land, K. C. (1996). Perceived risk versus fear of crime: Empirical evidence of conceptually distinct reactions in survey data. *Social forces*, *74*(4), 1353-1376.

Sakarya, Ö. (2017). *Suç ve suçlulukla mücadelede sosyal hizmet uygulamalarının önleyici etkileri* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Yalova Üniversitesi.

Sakman, T. (2017). Giriş. İçinde *Devlet doğasının değişimi: Güvenliğin sınırları* (ss. 17-22). Tasam Yayınları.

Sandıklı, A., & Emeklier, B. (2011). *21 yüzyılda yeni güvenlik anlayışları ve yaklaşımları* (H. Çomak & C. Sancaktar, Ed.; ss. 21-41).

Sarı Ertem, H. (2012). Kimlik ve güvenlik ilişkisine konstrüktivist bir yaklaşım:"Kimliğin güvenliği" ve "güvenliğin kimliği". *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, *8*(16), 177-236.

Schopenhauer, A. (2009). *İsteme ve tasarım olarak dünya* (L. Özşar, Çev.). Biblos Kitabevi.

Seiple, C. (2002). The new protracted conflict: Homeland security concepts and strategy. *Orbis*, *46*(2), 259-273.

Sevil, E. (2024). *Afet dönemlerinde asayiş: Suç korkusu* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü.

Shapiro, E. (1999). *Cost of crime: A review of the research studies*. Research Department, House of Representatives.

Shaw, C. R., & McKay, H. D. (1972). *Juvenile delinquency and urban areas* (Revised Edition). The University of Chicago Press.

Shaw, C. R., McKay, H. D., & MacDonald, J. E. (1938). *Brothers in crime*. University of Chicago Press.

Sheehan, M. (2017). Askeri güvenlik (N. Uslu, Çev.). İçinde A. Collins (Ed.), *Çağdaş Güvenlik çalışmaları* (ss. 147-160). Röle Akademik Yayıncılık.

Sheley, J. F., & Ashkins, C. D. (1981). Crime, crime news and crime views. *Public Opinion Quarterly*, *45*(4), 492-506.

Siegel, L. J. (2016). *Criminology: Theories, patterns, and typologies*. Cengage Learning.

Simpson, J. A., & Weiner, E. C. (Ed.). (1989). *The Oxford english dictionary*. Oxford University Press.

Sipahi, E. B. (2016). *Suç korkusu: Türkiye kentlerinde bir alan araştırması*. Çizgi Kitabevi.

Sipahi, E. B., & Örselli, E. (2016). *Kentin inci (nebilir) leri: Konya'da üniversiteli kadın öğrencilerin suç korkuları üzerine bir araştırma* (Y. Şahin, O. Aslantürk, & V. Armağan, Ed.; ss. 125-146).

Sipahi, E. B., & Şengün, H. (2017). Üniversiteli kız öğrencilerin suç korkularının "mağduriyet" perspektifinden analizi: Bayburt örneğinde bir araştırma. *Toplum ve Demokrasi Dergisi*, *11*(24), 57-80.

Sironi, E., & Bonazzi, L. M. (2016). Direct victimization experiences and fear of crime: A gender perspective. *Peace Economics, Peace Science and Public Policy*, *22*(2), 159-172.

Skogan, W. (1986). Fear of crime and neighborhood change. *Crime and justice*, *8*, 203-229.

Skogan, W. G. (1978). *The fear of crime among the elderly*. Government Printing Office.

Skogan, W. G. (1987). The impact of victimization on fear. *Crime & Delinquency*, *33*(1), 135-154.

Skogan, W. G. (1990). *Disorder and decline: Crime and the spiral of decay in American neighborhoods*. The Free Press.

Skogan, W. G. (1992). *Disorder and decline: Crime and the spiral of decay in American neighborhoods*. University of California Press.

Skogan, W. G., & Maxfield, M. G. (1981). *Coping with crime: Individual and neighborhood reactions*. Sage Publications.

Smith, M. D. (1988). Women's fear of violent crime: An exploratory test of a feminist hypothesis. *Journal of family violence*, *3*(1), 29-38.

Smith, S. J. (1987). Fear of crime: Beyond a geography of deviance. *Progress in Human Geography*, *11*(1), 1-23.

Smolej, M., & Kivivuori, J. (2006). The relation between crime news and fear of violence. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, *7*(2), 211-227.

Snell, C. (2001). *Neighborhood structure, crime, and fear of crime: Testing Bursik and Grasmick's neighborhood control theory*. LFB Scholarly Publishing LLC.

Snodgrass, J. (1976). Clifford R. Shaw and Henry D. McKay: Chicago Criminologists. *The British Journal of Criminology*, *16*(1), 1-19. https://doi.org/10.1093/oxfordjournals.bjc.a046684

Solak, A., & Solak, Ö. (2015). Gündelik hayat sosyolojisi açısından suç ve suç korkusu. İçinde Ö. Solak & A. Solak (Ed.), *Gündelik hayat sosyolojisi açısından suç ve suç korkusu* (ss. 13-32). Hegem Yayınları.

Sönmez Çakır, F. (2019). *Sosyal bilimler için parametrik veri analizi*. Gazi Kitabevi.

Stafford, M. C., & Galle, O. R. (1984). Victimization rates, exposure to risk, and fear of crime. *Criminology*, *22*(2), 173-185.

Stanko, E. A. (1995). Women, crime and fear. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, *539*(1), 46-58.

Sundeen, R. A., & Mathieu, J. T. (1976). The fear of crime and its consequences among elderly in three urban communities. *The Gerontologist*, *16*(3), 211-219.

Sunshine, J., & Tyler, T. R. (2003). The role of procedural justice and legitimacy in shaping public support for policing. *Law & society review*, *37*(3), 513-547.

Şahin, D. (2016). *Kent güvenliği algısı ve suç korkusu*. *20(22)*, 105-109.

Şanlı, T. (2021). GAMER ve değişen güvenlik anlayışı. *İdarecinin Sesi*, *200*, 26-31.

Şatana, N., & Özpek, B. B. (2010). ABD ve Türkiye'de geçmişten günümüze güvenlik çalışmaları. *Ortadoğu Etütleri*, *1*(2), 75-114.

Şen, G. (2022). *Toplumda suç korkusu ve sosyal sermaye dinamikleri açısından afet direnci: Burdur-Antalya kent merkezi örneği* [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Şen, U. B. (2022). *21. Yüzyılda iç güvenlik tartışmaları* [Post]. https://tasam.org/tr-TR/Icerik/70156/21_yuzyilda_ic_guvenlik_tartismalari

Şenol, D., & Gülver, Ö. (2020a). Kadın ve erkeklerde suç korkusuna nitel araştırma ile sosyolojik bir bakış. *Kriz Dergisi*, *28*(2), 101-123.

Şenol, D., & Gülver, Ö. (2020b). Suçun sosyal psikolojik maliyeti: Suç korkusu ve suç korkusuna neden olan faktörler. *Toplum ve Kültür Araştırmaları Dergisi*, *5*, 25-41.

Şöhret, M. (2014). *Kopenhag ve Aberystwyth ekolleri çerçevesinde 21. Yüzyılda güvenliğin değişen kapsamı ve boyutu*. 638-645.

Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2019). *Using multivariate statistics* (7. bs). Pearson.

Talu, E. (2015). *Annelerin özgeci suç korkusunu etkileyen faktörlerin incelenmesi* [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Talu, E., & Avcı, N. (2019). Annelerin özgeci suç korkusunu etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *51*, 262-287.

Tandoğan, O. (2018). Kent merkezindeki konut alanlarinda ebeveynlerin suç korkusu: Küçük Ayasofya örneği. *HUMANITAS-Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, *6*(11), 91-113.

Tandoğan, O., & Şimşek İlhan, B. (2016). Fear of crime in public spaces: From the view of women living in cities. *Procedia engineering*, *161*, 2011-2018.

Taşcı, N. (2020). *Toplumsal cinsiyet algısı ile suç korkusu arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüsü.

Taşdöven, H. (2015). İç güvenlik teşkilatlarında örgütsel başarısızlığın belirleyicileri. *Bartın Üniversitesi İİ BF Dergisi*, *6*(12), 421-439.

Taylor, R. B. (2002). *Fear of crime, social ties, and collective efficacy: Maybe masquerading measurement, maybe déjà vu all over again*. *19*(4), 773-792.

Taylor, R. B., Gottfredson, S. D., & Brower, S. (1984). Block crime and fear: Defensible space, local social ties, and territorial functioning. *Journal of Research in crime and delinquency*, *21*(4), 303-331.

Taylor, R. B., & Hale, M. (1986). Testing alternative models of fear of crime. *The Journal of Criminal Law and Criminology (1973-)*, *77*(1), 151-189. https://doi.org/10.2307/1143593

Taylor, R. B., & Shumaker, S. A. (1990). Local crime as a natural hazard: Implications for understanding the relationship between disorder and fear of crime. *American journal of community psychology*, *18*(5), 619-641.

Taylor, R. B., Shumaker, S. A., & Gottfredson, S. D. (1985). Neighborhood-level links between physical features and local sentiments: Deterioration, fear of crime, and confidence. *Journal of architectural and planning research*, *2*(4), 261-275.

Taysı, M. R., & Çelik, Ş. (2018). Homojen olmayan varyans varsayımı altında ortalamaların eşitliği için brown-forsythe ve welch istatistiklerinin mısır verimi örneğine uygulanması. *Fırat Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, *30*(1), 23-27.

TDK. (2024). *Güncel Türkçe Sözlük*. Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük. https://sozluk.gov.tr/

Tekiner, M. A., & Gemici, E. (2019). Türkiye'nin mevcut iç güvenlik yapısı ve 15 temmuz sonrası yeni bir yapılanma modeli. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *19*(Özel Sayı), 15-40.

Telep, C. W., & Weisburd, D. (2012). What is known about the effectiveness of police practices in reducing crime and disorder? *Police quarterly*, *15*(4), 331-357.

Temurçin, K. (2018). Suç coğrafyası: Göreli kavramsallaştırmadan mekânsal yorumlamaya. İçinde N. Özgen (Ed.), *Sosyal Coğrafya* (ss. 419-448). Pegem Akademi Yayınları.

Tengpongsthorn, W. (2017). Factors affecting the effectiveness of police performance in Metropolitan Police Bureau. *Kasetsart Journal of Social Sciences*, *38*(1), 39-44.

Terpstra, B. L., & van Wijck, P. W. (2023). The influence of police treatment and decision-making on perceptions of procedural justice: A field study. *Journal of research in crime and delinquency*, *60*(3), 344-377.

The President's Commission on Law Enforcement and Administration of Justice. (1967). *The challenge of crime in a free society*. United States Government Printing Office.

Thomas, W. I. (1917). The persistence of primary-group norms in present-day society and their influence in our educational system. İçinde H. S. Jennings, J. B. Watson, A. Meyer, & W. I. Thomas (Ed.), *Suggestions of modern science concerning education* (ss. 157-197). Macmillan.

Thomas, W. I., & Znaniecki, F. (1996). *The Polish peasant in Europe and America: A classic work in immigration history*. University of Illinois Press.

Tickner, J. A. (1995). Introducing feminist perspectives into peace and world security courses. *Women's Studies Quarterly*, *23*(3/4), 48-57.

Tickner, J. A. (1997). You just don't understand: Troubled engagements between feminists and IR theorists. *International Studies Quarterly*, *41*(4), 611-632.

Tilly, C. (2001). *Zor, Sermaye ve Avrupa Devletlerinin Oluşumu* (K. Emiroğlu, Çev.). İmge Kitabevi Yayınları.

Tolunay, S. F. (2010). *Mersin'de evlerden hırsızlık olaylarında mağdurların durumunun sosyal antropolojik olarak incelenmesi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Topal, M., Eyduran, E., Yağanoğlu, A. M., Sönmez, A., & Keskin, S. (2010). Çoklu doğrusal bağlantı durumunda ridge ve temel bileşenler regresyon analiz yöntemlerinin kullanımı. *Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, *41*(1), 53-57.

Truman, J. (2005). Predictors of fear of crime and the relationship of crime rates and fear of crime. *The Pegasus Review: UCF Undergraduate Research Journal*, *1*(1), 18-27.

Tudor, A. (2003). A (macro) sociology of fear? *The Sociological Review*, *51*(2), 238-256.

Tulloch, M. I. (2004). Parental fear of crime: A discursive analysis. *Journal of Sociology*, *40*(4), 362-377.

Tuncer, C. O., & Akdemir, N. (2021). Güvenlik algısına etki eden faktörler üzerine bir inceleme. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, *17*(40), 825-863. https://doi.org/10.17752/guvenlikstrtj.1029863

TÜİK. (2023a, Mayıs 11). *Kent-kır nüfus istatistikleri, 2022*. https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Kent-Kir-Nufus-Istatistikleri-2022-49755

TÜİK. (2023b, Aralık 7). *İl Bazında Gayrisafi Yurt İçi Hasıla, 2022*. https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Il-Bazinda-Gayrisafi-Yurt-Ici-Hasila-2022-45867

TÜİK. (2024a). *İstatistik veri portalı*. Türkiye İstatistik Kurumu. https://biruni.tuik.gov.tr/

TÜİK. (2024b, Mayıs 15). *İstatistiklerle aile, 2023*. https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=%C4%B0statistiklerle-Aile-2023-53784&dil=1

TÜİK. (2024c, Mayıs 17). *TÜİK Talep Yönetimi Sistemi*. https://www.tuik.gov.tr/Kurumsal/Bilgi_Edinme

Türk, B., Hamzaoğlu, N., Yayak, A., & Şenyuva, G. (2023). Fear of crime in the context of gender and ambivalent sexism in Turkey. *International Sociology*, *38*(1), 99-117. https://doi.org/10.1177/02685809221141009

Türk, D. (2015). Hazla görev arasında Helenistik düşünce. İçinde M. A. Ağaoğulları (Ed.), *Sokrates'ten Jakobenlere Batı'da siyasal düşünceler* (ss. 153-164). İletişim Yayınları.

Türk-İş. (2024, Ağustos 20). *Türk-iş ocak 2024 açlık ve yoksulluk sınırı*. Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu. https://www.turkis.org.tr/turk-is-ocak-2024-aclik-ve-yoksulluk-siniri/

Tyler, T. R. (2006). *Why people obey the law*. Princeton university press.

Tyler, T. R., & Fagan, J. (2008). Legitimacy and cooperation: Why do people help the police fight crime in their communities. *Ohio State Journal of Criminal Law*, *6*, 231-275.

Tyler, T. R., & Huo, Y. J. (2002). *Trust in the law: Encouraging public cooperation with the police and courts*. Russell Sage Foundation.

Uğur, A., & Geygüç, E. (2019). Tam kamusal bir mal olarak iç güvenlik hizmetleri: Türkiye'de iç güvenlik hizmetlerini sağlayan genel bütçeli kurumların harcamalarının değerlendirilmesi. *Balkan & Near Eastern Journal of Social Sciences (BNEJSS)*, *5*(1), 132-146.

Ullman, R. H. (1983). Redefining security. *International Security*, *8*(1), 129-153. https://doi.org/10.2307/2538489

Uludağ, Ş. (2010). Vatandaşların suç korku (Güvenlik endişesi) seviyesine etki eden faktörler ve alınabilecek önlemler: Malatya örneği. *Polis Bilimleri Dergisi*, *12*(1), 1-28.

Uludağ, Ş., & Dolu, O. (2011). *Türkiye ulusal suç korkusu araştırması*. Proje No: K.068.109.

UNODC. (2021). *UNODC world drug report 2021: Pandemic effects ramp up drug risks, as youth underestimate cannabis dangers*. United Nations Office on Drugs and Crime. https://www.unodc.org/unodc/press/releases/2021/June/unodc-world-drug-report-2021_-pandemic-effects-ramp-up-drug-risks--as-youth-underestimate-cannabis-dangers.html

Usta Baki, B. (2015). Kadınları gündelik hayatta suç korkusu ve başetme stratejileri: Şentepe ve Namık Kemal Mahallesi Örneği. *Suç Korkusu Kongresi Bildirisi*, *64*, 62-80.

Usta Baki, B. (2021). *Güvenlikli sitede komşuluk ilişkileri bağlamında suç korkusu* [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Utma, S. (2015). Suç korkusu ve medyanın suç korkusunun oluşmasına etkileri. *Suç Korkusu Kongresi Bildirisi*, 499-506.

Uysal, İ., & Kılıç, A. (2022). Normal dağılım ikilemi. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, *12*(1), 220-248.

Uzunali, B. (2023). *Kadınların şiddet haberlerini takip etmesi ile romantik ilişkilerinde yakınlık korkusu yaşamaları arasındaki ilişkide suç korkusunun aracı rolü* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Beykoz Üniversitesi Lisansüstü Programlar Enstitüsü.

Ünal Reşitoğlu, H. (2017). Diğerleri için duyulan suç korkusu. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *41*, 145-160.

Ünver, Ö., Gamgam, H., & Altunkaynak, B. (2016). *Temel istatistik yöntemler* (8. bs). Seçkin Yayıncılık.

Valera, S., & Guàrdia, J. (2014). Perceived insecurity and fear of crime in a city with low-crime rates. *Journal of environmental psychology*, *38*, 195-205.

Van Dijk, J. J., Mayhew, P., & Killias, M. (1990). *Experiences of crime across the world: Key findings from the 1989 International Crime Survey*. Brill Archive.

Vauclair, C.-M., & Bratanova, B. (2017). Income inequality and fear of crime across the European region. *European journal of criminology*, *14*(2), 221-241.

Visser, M., Scholte, M., & Scheepers, P. (2013). Fear of crime and feelings of unsafety in European countries: Macro and micro explanations in cross-national perspective. *The Sociological Quarterly*, *54*(2), 278-301.

Vornanen, R., Törrönen, M., Miettinen, J., & Niemelä, P. (2012). The conceptualising of insecurity from the perspective of young people. İçinde A. Lopez-Varela (Ed.), *Social Sciences and Cultural Studies-Issues of Language, Public Opinion, Education and Welfare,* (ss. 281-298). INTECHopen.

Vural, B. (2018). *Suç korkusunun toplum ve birey davranışları üzerindeki etkileri: Bursa örneği* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Wæver, O., & Buzan, B. (2017). Teoriye dönüş sonrası: Güvenlik çalışmalarının geçmişi, bugünü ve geleceği (N. Uslu, Çev.). İçinde A. Collins (Ed.), *Çağdaş Güvenlik çalışmaları* (ss. 393-410). Röle Akademik Yayıncılık.

Walt, S. M. (1991). The renaissance of security studies. *International Studies Quarterly*, *35*(2), 211-239. https://doi.org/10.2307/2600471

Warr, M. (1984). Fear of victimization: Why are women and the elderly more afraid? *Social Science Quarterly*, *65*(3), 681-702.

Warr, M. (1985). Fear of rape among urban women. *Social problems*, *32*(3), 238-250.

Warr, M. (1992). Altruistic fear of victimization in households. *Social Science Quarterly*, *73*(4), 723-736.

Warr, M. (1994). Public perceptions and reactions to violent offending and victimization. İçinde A. J. Jr. Reiss, K. A. Miczek, & J. A. Roth (Ed.), *Understanding and preventing violence: Consequences and control* (ss. 1-66). National Academy Press.

Warr, M. (2000). Fear of crime in the United States: Avenues for research and policy. *Criminal justice*, *4*(4), 451-489.

Warr, M., & Ellison, C. G. (2000). Rethinking social reactions to crime: Personal and altruistic fear in family households. *American journal of Sociology*, *106*(3), 551-578.

Warr, M., & Stafford, M. (1983). Fear of victimization: A look at the proximate causes. *Social forces*, *61*(4), 1033-1043.

Waters, J., Neale, R. H., & Mears, K. (2005). *Perceptions of personal safety in relation to the physical environment of university campuses*. 230-242.

Weitzer, R., & Kubrin, C. E. (2004). Breaking news: How local TV news and real-world conditions affect fear of crime. *Justice quarterly*, *21*(3), 497-520.

Wemmers, J.-A. (2010). A short history of victimology. İçinde H. Otmar, S. Peter, & S. Schmidt (Ed.), *Victimology, Victim Assistance and Criminal Justice Perspectives Shared by International Experts at the Inter-University Centre of Dubrovnik* (ss. 1-13). Niederrhein University of Applied Sciences, Mönchengladbach. https://ssrn.com/abstract=2482627

White, G. (2019). *Campus community's perception of victimization and fear of crime regarding campus violence and safety* [Unpublished Masters Theses]. https://thekeep.eiu.edu/theses/4456

Whitley, R., & Prince, M. (2005). Fear of crime, mobility and mental health in inner-city London, UK. *Social science & medicine*, *61*(8), 1678-1688.

WHO. (2010, Mayıs 6). *A healthy lifestyle—WHO recommendations*. https://www.who.int/europe/news-room/fact-sheets/item/a-healthy-lifestyle---who-recommendations

Williams, P., & Dickinson, J. (1993). Fear of crime: Read all about it? The relationship between newspaper crime reporting and fear of crime. *The British Journal of Criminology*, *33*(1), 33-56.

Wilson, J. Q. (2013). *Thinking about crime*. Basic Books (AZ).

Wilson, J. Q., & Kelling, G. L. (1982). Broken windows. *Atlantic monthly*, *249*(3), 29-38.

Winkel, F. W. (1998). Fear of crime and criminal victimization: Testing a theory of psychological incapacitation of the 'stressor'based on downward comparison processes. *The British Journal of Criminology*, *38*(3), 473-484.

Winkel, F. W., & Vrij, A. (1990). Fear of crime and mass media crime reports testing similarity hypotheses. *International Review of Victimology*, *1*(3), 251-265.

Wise, J. (1983). *Urban environments and altered behavior: Crime and fear of crime*. 14th International Conference of the Environmental Design Research Association.

Wolfers, A. (1952). "National Security" as an ambiguous symbol. *Political science quarterly*, *67*(4), 481-502. https://doi.org/10.2307/2145138

Wyant, B. R. (2008). Multilevel impacts of perceived incivilities and perceptions of crime risk on fear of crime: Isolating endogenous impacts. *Journal of research in crime and delinquency*, *45*(1), 39-64.

Yaşlıoğlu, M. M. (2017). Sosyal bilimlerde faktör analizi ve geçerlilik: Keşfedici ve doğrulayıcı faktör analizlerinin kullanılması. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, *46*, 74-85.

Yavuz, N., & Welch, E. W. (2010). Addressing fear of crime in public space: Gender differences in reaction to safety measures in train transit. *Urban studies*, *47*(12), 2491-2515.

Yavuz, Y. (2019). Suç mağduru olma korkusuna sosyolojik bir bakış. *Toplum ve Kültür Araştırmaları Dergisi*, *4*, 28-52.

Yazgan, Ç. Ü. (2017). Suç korkusu. İçinde F. Güllüpınar (Ed.), *Suç Sosyolojisi* (ss. 66-96). Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Yazgan, Ç. Ü., & Kurtkapan, H. (2020). Yaşlı bireylerde yaşam memnuniyeti ve suç korkusu durumunun belirlenmesi: Tanımlayıcı bir araştırma. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *30*(1), 373-381.

Yedikardeş, F. (2017). *Bireylerde mağduriyet riski ve suç korkusu: LGBTİQ örneklemi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü.

Yeoh, B. S. A., & Yeow, P. L. (1997). Where women fear to tread: Images of danger and the effects of fear of crime in Singapore. *GeoJournal*, *43*(3), 273-286.

Yıldız, E. (2007). İnsan duygularına yeni bir yaklaşım: Duygu sosyolojisi. *Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Yeni Düşünceler Hakemli E-Dergisi*, *2*, 235-253.

Yılmaz, S. (2011). 11 Eylül sonrasında ABD ve Türkiye'deki iç güvenlik yeniden yapılanmalarının karşılaştırılması. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *20*(3), 361-380.

Yılmaz, S. (2012). Türkiye'nin iç güvenlik yapılanmasında değişim ihtiyacı. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *21*(3), 17-40.

Yılmaz, Y. (2018). *Siber suç korkusu ve önlem alma stratejileri: Ankara'daki Teknokentler örneği* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yin, P. P. (1980). Fear of crime among the elderly: Some issues and suggestions. *Social problems*, *27*(4), 492-504.

Yirmibeşoğlu, F., & Ergun, N. (2015). Fear of crime among women in the old city center of Istanbul. *Current Urban Studies*, *3*(02), 161-174.

Yorulmaz, E. (2017). *Suç korkusunun kamusal alan üzerindeki etkisi: İTÜ Taşkışla örneği üzerinden incelenmesi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Yücel, M. T. (2009). Suç korkusu ve etkisinin nötrleştirilmesi. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, *83*, 278-301.

Zabcı, F. (2015). Büyük Sokratesçi okullar ve siyaset. İçinde M. A. Ağaoğulları (Ed.), *Sokrates'ten Jakobenlere Batı'da siyasal düşünceler* (ss. 125-150). İletişim Yayınları.

Zedner, L. (2009). *Security*. Routledge.

Zengin Demirbilek, E. (2021). Erving Goffman'ın benlik kuramı çerçevesinde izlenim yönetimi ve kişilerarası iletişime etkisi üzerine bir değerlendirme. *Anasay*, *16*, 65-80.

Zubrick, S. R., Wood, L., Villanueva, K. P., Wood, G., Giles-Corti, B., & Christian, H. (2010). *Nothing but fear itself: Parental fear as a determinant impacting on child physical activity and independent mobility*. Victorian Health Promotion Foundation.

EKLER

Ek 1. Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Kararı

Evrak Tarih ve Sayısı: 04.01.2024-297047

T.C.
HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU

Tarih: 19.12.2023
Saat: 14:00
Sayı: 2023/197
Konu: Ali Burak AKSUNGUR

Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'nun yaptığı toplantı sonucunda **Harran Üniversitesi İBBF, Kamu Yönetimi Bölümü, Hukuk Bilimleri Anabilim Dalı Arş. Gör. Ali Burak AKSUNGUR**'un yürütücüsü olduğu, **Prof. Abdullah ÇELİK'**in danışmanı olduğu, **"Yeni Bir Güvenlik Tehdidi Olarak Suç Korkusu: Şanlıurfa ve Konya İlleri İçin Karşılaştırmalı Bir Analizi**" konulu çalışması oy birliğiyle uygun bulunmuş ve **19.12.2023** tarihinden geçerli olmak üzere onaylanmıştır.

e-imzalıdır
Dr. Öğr. Üyesi Emine YÖNEY
Başkan

e-imzalıdır
Doç. Dr. Hatice ŞAHİN
Başkan Yardımcısı

e-imzalıdır
Dr. Öğr. Üyesi Abdulkadir GÜMÜŞÇÜ

(katılmadı)
Doç. Dr. Dursun BARUT

e-imzalıdır
Doç. Dr. Ömer SABUNCU

e-imzalıdır
Dr. Öğr. Üyesi Derya EVRAN

e-imzalıdır
Doç. Dr. Yasin TAŞ

Bu belge,güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Ek 2. Anket Formu

Değerli katılımcı,

Bu anket formu, Araştırma Görevlisi Ali Burak AKSUNGUR tarafından hazırlanan doktora tez çalışması için tasarlanmıştır. Suç korkusu, gündelik hayatta her an suça maruz kalabilme endişesine karşı gösterdiğimiz duygusal tepki anlamına gelmektedir. Çalışmanın amacı Şanlıurfa'da yaşayan bireylerin suç korkusu düzeylerini tespit etmek, bireylerin iç güvenlik kuvvetlerine yönelik algılarının suç korkusu üzerindeki etkisini belirlemektir.

***ÖNEMLİ NOT:** Karatay, Meram, Selçuklu; Eyyübiye, Haliliye, Karaköprü ilçelerinden herhangi birisinde ikamet etmiyorsanız lütfen anket formunu yanıtlamayınız.*

Araştırma kapsamında güvenilir sonuçlara ulaşılabilmesi için sorulara tarafsız ve samimi cevaplar vermeniz beklenmektedir. Çalışmaya katılım tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Sizden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmeyecektir.

Cevaplarınız tamamen gizli tutulacak, sadece araştırmacı tarafından değerlendirilecek ve elde edilecek bilgiler bilimsel amaçlara yönelik olarak kullanılacaktır.

Arş. Gör. Ali Burak AKSUNGUR ***Prof. Dr. Abdullah ÇELİK (Tez Danışmanı)***

*Lütfen alt kısımdaki soruları **GÜNDELİK HAYATINIZDA karşı karşıya kaldığınız suçları düşünerek** hissettiğiniz korku seviyesini 1'den 5'e kadar "X" işareti ile belirtiniz (1- Hiç korkmam, 5-Çok korkarım).*

	SUÇ MAĞDURİYET KORKUSU	1- Hiç korkmam	2-Çok az korkarım	3-Nadiren korkarım	4- Korkarım	5- Çok korkarım
1	Dışarıdayken para isteyen bir kişi size yakınlaştığında					
2	Paranız için dolandırılmak, kandırılmak veya aldatılmaktan					
3	Dışarıdayken evinize birinin girmesinden					
4	Siz evde iken evinize yabancı birinin girmesinden					
5	Taciz veya istismara uğramaktan					
6	Öldürülmekten					
7	Silahlı (kesici alet, ateşli silah vb.) birisinin saldırısına uğramaktan					
8	Arabanızın çalınmasından					
9	Ev dışındayken üzerinizdeki eşyalarınızın (çanta vb.) çalınmasından					
10	Size ait eşyalara, mal varlıklarına başkaları tarafından zarar verilmesinden					

*Devam eden soruları **kendinizi GENEL OLARAK ne kadar güvende hissettiğinizi** düşünerek X ile işaretleyiniz (1-Çok güvensiz hissederim, 5- Çok güvenli hissederim).*

	GÜVENDE HİSSETME	1- Çok güvensiz	2- Güvensiz	3- Bazen güvenli	4 Güvenli	5- Çok güvenli
11	**Gündüz vakti** tek başınıza **mahallenizde iken** kendinizi ne kadar güvende hissedersiniz?					
12	**Gece saat 23.00'te** tek başınıza **mahallenizde iken** kendinizi ne kadar güvende hissedersiniz?					
13	**Akşam saat 20.00'de** tek başınıza **mahallenizde iken** kendinizi ne kadar güvende hissedersiniz?					
14	**Gündüz vakti evinizde iken** kendinizi suç olaylarına karşı ne kadar güvende hissedersiniz?					
15	**Gece saat 23.00'te evinizde iken** kendinizi suç olaylarına karşı ne kadar güvende hissedersiniz?					
16	Yaşadığınız mahallede/semtte, **1.5 kilometrelik bir alan içerisinde**, **gece saat 23.00'te** tek başınıza yürüdüğünüzde ne derecede güvende hissedersiniz?					

*Şu ana dek farklı suç türlerine ilişkin hissettiğiniz korkular ve yaşadığınız bölgedeki güvenlik endişelerini değerlendirdiniz. Bu kısımda **GELECEK YIL İÇİNDE GERÇEKLEŞMESİ MUHTEMEL OLAN BİR OLAYI** düşünerek 1'den 5'e kadar X ile işaretleyiniz. (1- Hiç yok, 5- Kesinlikle olabilir)*

	SUÇ MAĞDURİYET RİSK ALGISI	1- Hiç yok	2- Bir ihtimal olabilir	3- Olabilir de olmayabilir de	4- Yüksek ihtimalle	5- Kesinlikle olabilir
17	*(Gelecek yıl içinde)* dışarıdayken para isteyen bir kişinin yakınlaşma olasılığı					
18	*(Gelecek yıl içinde)* paranız için dolandırılma, kandırılma veya aldatılma olasılığı					
19	*(Gelecek yıl içinde)* dışarıdayken evinize birinin girme olasılığı					
20	*(Gelecek yıl içinde)* siz evde iken evinize yabancı birinin girme olasılığı					
21	*(Gelecek yıl içinde)* taciz veya istismara uğrama olasılığı					
22	*(Gelecek yıl içinde)* öldürülme olasılığı					
23	*(Gelecek yıl içinde)* silahlı (kesici alet, ateşli silah vb.) birisinin saldırısına uğrama olasılığı					
24	*(Gelecek yıl içinde)* arabanızın çalınma olasılığı					
25	*(Gelecek yıl içinde)* ev dışındayken üzerinizdeki eşyalarınızın (çanta vb.) çalınma olasılığı					
26	*(Gelecek yıl içinde)* size ait eşyalara, mal varlıklarına başkaları tarafından zarar verilme olasılığı					

Ek 2. (devamı)

Aşağıda yer alan soruları <u>SON 1 YILI DÜŞÜNEREK</u> yanıtlayınız.							
MAĞDURİYET DENEYİMİ							
27	Son 1 yılda herhangi bir suçtan dolayı mağduriyet yaşadınız mı?						
	1- EVET ☐			2- HAYIR ☐			
28	Cevabınız EVET ise son 1 yılda yaşadığınız suç türünü işaretleyiniz (birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz).						
	Hayır, mağduriyet yaşamadım ☐	Ev/iş yerine hırsız girmesi ☐	Tehdit edilme ☐	Eşyamın, arabamın çalınması ☐	Mala zarar ☐	Gaspa/kapkaça uğramak ☐	Dolandırıcılık ☐
	Kaçırılma ☐	Bilişim Suçları, Siber suçlar ☐	Sözlü saldırı/sözlü taciz ☐	Cinsel saldırı/cinsel taciz ☐	Fiziksel saldırı ☐	Silahlı saldırı ☐	Diğer (Lütfen *belirtiniz*)
29	Son 1 yıl içerisinde yakın bir arkadaşınız veya bir akrabanız/yakınınız suçtan dolayı mağduriyet yaşadı mı?						
	1- EVET ☐			2- HAYIR ☐			
30	Cevabınız EVET ise son 1 yıl içerisinde yakın bir arkadaşınız veya bir akrabanız/yakınınızın mağduriyet yaşadığı suç türünü işaretleyiniz (birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz).						
	Hayır, mağduriyet yaşamadı ☐	Ev/iş yerine hırsız girmesi ☐	Tehdit edilme ☐	Eşya, araba çalınması ☐	Mala zarar ☐	Gaspa/kapkaça uğramak ☐	Dolandırıcılık ☐
	Kaçırılma ☐	Bilişim Suçları, Siber suçlar ☐	Sözlü saldırı/sözlü taciz ☐	Cinsel saldırı/cinsel taciz ☐	Fiziksel saldırı ☐	Silahlı saldırı ☐	Diğer (Lütfen *belirtiniz*)

Bu kısımda mahallenizde karşılaşabileceğiniz bazı sorunlar yer almaktadır. Her maddeyi okuduktan sonra, söz konusu durumun sizin mahalleniz için <u>NE ÖLÇÜDE BÜYÜK BİR SORUN</u> olduğu konusunda ilgili seçeneği X ile işaretleyiniz (1: Hiç sorun değil, 5: Çok ciddi bir sorun).

	YAKIN ÇEVRE ALGISI (FİZİKSEL-SOSYAL DÜZENSİZLİKLER)	**1- Hiç sorun değil**	**2-Önemsiz bir sorun**	**3-Bazen sorun**	**4-Ciddi bir sorun**	**5- Çok ciddi sorun**
31	Mahallenizde çöplerin düzensiz biçimde (konteyner dışında çevreye atılması/dağılması gibi) birikmesi					
32	Başı boş dolaşan köpekler					
33	Çevrelerini rahatsız eden, saygısız veya kaba komşular					
34	Duvarlarda veya kaldırımlardaki duvar yazıları (grafiti gibi) veya resimler					
35	Çevredeki boş ve bakımsız evler					
36	Çevreyi rahatsız eden gençler					
37	Çevreden gelen rahatsız edici gürültü					
38	Kamusal alanlarda görülen alkol veya uyuşturucu madde etkisi altındaki kişiler					
39	Terk edilmiş otomobiller veya dağılmış otomobil parçaları					

	SOSYAL BÜTÜNLEŞME DURUMLARI	**1-Hiç düşünmem**	**2-Düşünmem**	**3-Bazen düşünürüm**	**4-Düşünürüm**	**5-Kesinlikle düşünürüm.**
40	Bir sorunla karşılaştığınızda komşularınızın size yardıma geleceğini düşünür müsünüz?					
41	Yaşadığınız mahallenin bir parçası olduğunuzu düşünür müsünüz?					
42	Evinize en yakın **dört** komşunuzu düşünün; gelecek yıl taşınacak olsalardı bunlardan kaçını özlerdiniz?	**0: Hiçbirini**	**1: Birini**	**2: İkisini**	**3: Üçünü**	**4: Dördünü**
43	Yaşadığınız mahallede, mahalleye yabancı olan insanları ne sıklıkta görürsünüz?	**1: Hiç görmem**	**2-Çok nadir görürüm**	**3-Nadiren görürüm**	**4-Sıklıkla görürüm**	**5: Çok sık görürüm**

Ek 2. (devamı)

44	Geçtiğimiz yıl mahallenizde herhangi bir suç duydunuz mu veya gördünüz mü?						
	1- EVET ☐			2- HAYIR ☐			
45	Geçtiğimiz yıl mahallenizde/semtinizde duyduğunuz/gördüğünüz suç ve suç türlerini işaretleyiniz (birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz).						
	Hayır, görmedim ☐	Ev/iş yerine hırsız girmesi ☐	Tehdit edilme ☐	Eşya, araba çalınması ☐	Mala zarar ☐	Gaspa/kapkaça uğramak ☐	Dolandırıcılık ☐
	Kaçırılma ☐	Bilişim Suçları, Siber suçlar ☐	Sözlü saldırı/sözlü taciz ☐	Cinsel saldırı/cinsel taciz ☐	Fiziksel saldırı ☐	Silahlı saldırı ☐	Diğer (Lütfen *belirtiniz*)
46	Sizce mahallenizde işlenen suçlar daha çok kimler tarafından işlenmektedir?						
	1- Mahalledeki insanlar ☐			2- Mahallenin dışından olan insanlar ☐			

Aşağıda suç mağduru olma riskini azaltmak için bazı bireyler tarafından alınan önlemler yer almaktadır. Lütfen bu önlemlerden hangilerini alıp almadığınızı (1- Hiç yapmadım, 5- Hep yaparım olmak üzere) X ile işaretleyiniz

	SUÇ KORKUSUYLA İLGİLİ ALINAN ÖNLEMLER	1- Hiç yapmam	2- Çok nadir yaparım	3- Bazen yaparım	4- Çok sık yaparım	5- Hep yaparım
47	Eşyalarınızın üzerine isim, telefon numarası gibi bilgiler yazar mısınız?					
48	Pencere ve kapılara ekstra kilitleri ne sıklıkla takarsınız?					
49	Güvenlik düşüncesiyle köpek sahibi oldunuz mu?					
50	Güvenlik düşüncesiyle evinizde silah bulundurur musunuz?					
51	Dış kapıya ek aydınlatma, güvenlik kamerası vb. yaptırdınız mı?					
52	Kendinizi korumak amacıyla savunma/dövüş teknikleri konusunda bilgi edindiniz mi?					
53	Dışarıdayken kendinizi korumak amacıyla biber gazı (göz yaşartıcı sprey), bıçak, sopa vb. bir araç taşır mısınız?					
		1- Hiç yok/ olmadı	2- Çok az var/oldu	3- Az var/oldu	4- Fazla var/oldu	5- Çok fazla var/oldu
54	Gündüz vakti suç riski nedeniyle gitmekten kaçındığınız yerler var mı?					
55	Gece vakti suç riski nedeniyle gitmekten kaçındığınız yerler var mı?					
56	Geçtiğimiz yıl suç riski nedeniyle gündelik aktivitelerinizi kısıtladığınız oldu mu?					

Bu kısımda iç güvenlik kuvvetleri hakkında genel algıyı ölçmeye yönelik sorular yer almaktadır. Her maddeyi okuduktan sonra en düşük puan 1, en yüksek puan 5 olacak şekilde ilgili seçeneği işaretleyiniz.

	İÇ GÜVENLİK KUVVETLERİ (İGK) GÜVEN ALGISI ÖLÇEĞİ					
	İGK'LERE HALKIN DESTEĞİ					
57	Polis ve bekçilere kanun ile verilen tüm görev, yetki ve sorumluluklar dikkate alındığında, sizce işlerini nasıl yapıyorlar?	1- Çok kötü yapıyorlar	2-	3-	4-	5- Çok iyi yapıyorlar
58	Genel olarak polis ve bekçilerin davranışlarını destekliyorum.	1-Kesinlikle katılmıyorum	2-	3-	4-	5- Kesinlikle katılıyorum
	ETKİNLİK					
59	Şiddet kullanılan veya tehdit yapılan bir suçun önlenmesinde polis ve bekçiler sizce ne kadar başarılıdır?	1-Son derece başarısız	2-	3-	4-	5-Son derece başarılı
60	Ev ve iş yerlerinden hırsızlık yapan kişilerin yakalanmasında polis ve bekçiler sizce ne kadar başarılıdır?	1-Son derece başarısız	2-	3-	4-	5-Son derece başarılı
	ADİL DAVRANIŞ					
61	Polis ve bekçiler sizce insanlara ne sıklıkla saygılı davranmaktadır?	1-Çok nadir	2-	3-	4-	5-Her zaman
62	Polis ve bekçiler sizce ne sıklıkla adil ve tarafsız davranmaktadır?	1-Çok nadir	2-	3-	4-	5-Her zaman
63	Polis ve bekçilere görevleriyle ilgili bir soru sorulduğunda sizce ne sıklıkla açıklama yapıyorlar? (Örneğin bu yolu neden trafiğe kapattınız? gibi bir soru sorulduğunda)	1-Çok nadir	2-	3-	4-	5-Her zaman
	İTAAT					
64	Polis ve bekçilerin kendi takdirlerine dayalı kararlarına katılmasanız bile ne ölçüde itaat edersiniz?	1-Hiç itaat etmem	2-	3-	4-	5-Her zaman
65	Nedenini anlamasanız da polis ve bekçilerin size söylediklerini ne sıklıkla yerine getirirsiniz?	1-Hiçbir zaman	2-	3-	4-	5-Her zaman

Ek 2. (devamı)

66	Polis ve bekçilerin muamele şeklinden hoşlanmasanız bile, size söylediklerini ne sıklıkla yerine getirirsiniz?	1-Hiçbir zaman	2-	3-	4-	5-Her zaman
	HUKUKUN ÜSTÜNLÜĞÜ (EŞİTLİK)					
67	"Mağdurlar suç ihbarında bulunduğunda, polis ve bekçiler zengin ve yoksul kişilere eşit muamele etmektedir" düşüncesine...	1-Kesinlikle katılmıyorum	2-	3-	4-	5- Kesinlikle katılıyorum
68	Herhangi bir suç ihbar edildiğinde, sizce polis ve bekçiler herkese eşit muamele mi gösteriyor? Vatandaşlar arasında ayrım yapılıyor mu?	1-Çok farklı muameleler yapılıyor.	2-	3-	4-	5-Herkese eşit muamele yapılıyor.
	HUKUKUN ÜSTÜNLÜĞÜ (HUKUKA UYGUNLUK)					
69	"Polis ve bekçilerin davranışları genellikle siyasi görüşlerden etkilenmektedir." düşüncesine...	1-Kesinlikle katılmıyorum	2-	3-	4-	5- Kesinlikle katılıyorum
70	Polis ve bekçiler sizce ne sıklıkla hukuka aykırı biçimde hareket ediyorlar?	1-Hiçbir zaman	2-	3-	4-	5-Her zaman

Son olarak yaşamlan suç korkusunu diğer bireylerle karşılaştırabilmek için bazı bilgilere ihtiyacımız var.

71	Hangi ilçede oturuyorsunuz?					
	Karatay ☐	Meram ☐	Selçuklu ☐			
	Eyyübiye ☐	Haliliye ☐	Karaköprü ☐			
72	Ne tür bir evde oturuyorsunuz?					
	Apartman dairesi ☐	Müstakil ev ☐	Öğrenci yurdu ☐	Otel, misafirhane, konukevi, pansiyon vb. ☐		
73	Şu anda ikamet ettiğiniz adreste kaç yıldır oturuyorsunuz?					
	Bir yıldan az ☐	1 yıldan fazla - 2 yıldan az ☐	2 yıldan fazla - 3 yıldan az ☐	3 yıldan fazla - 4 yıldan az ☐	4 yıldan fazla ☐	
74	Ev size mi ait? Kira mı?					
	Evet, bana (bize-aileme) ait. ☐	Hayır, kirada oturuyorum. ☐				
75	İkamet ettiğiniz adreste kimlerle birlikte yaşıyorsunuz?					
	Tek başıma ☐	Ailemle birlikte ☐	Arkadaşlarımla/Akrabalarımla ☐			
76	Sosyal medya uygulamalarını (Facebook, Instagram, X(Twitter), Tiktok) kullanıyor musunuz?					
	EVET ☐	HAYIR ☐				
77	Evet ise günde kaç saatinizi sosyal medyada geçirmektesiniz?					
	Kullanmıyorum ☐	2 saatten az ☐	2 saatten fazla – 4 saatten az ☐	4 saatten fazla- 6 saatten az ☐	6 saatten fazla – 8 saatten az ☐	8 saat ve üzeri ☐
78	Kaç yaşındasınız?					
	18-24 yaş ☐	25-34 yaş ☐	35-44 yaş ☐	45-54 yaş ☐	55-64 yaş ☐	65 yaş ve üzeri ☐
79	Cinsiyetiniz nedir?					
	KADIN ☐	ERKEK ☐				
80	Boyunuz?					
	150 cm ve altı ☐	151-160 cm ☐	161-170 cm ☐	171-180 cm ☐	181-190 cm ☐	191-200 cm ☐	200 cm. ve üzeri ☐
	Kilonuz?					
	50 kg. ve altı ☐	51-60 kg. ☐	61-70 kg. ☐	71-80 kg. ☐	81-90 kg. ☐	91-100 kg. ☐	100 kg. ve üzeri ☐
81	Medeni durumunuz nedir?					
	BEKAR ☐	EVLİ ☐				
82	Çocuğunuz var mı? Var ise kaç çocuğunuz var?					
	Hiç yok ☐	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	6 ve üzeri ☐
83	Mesleğiniz nedir? İlgili seçeneği işaretleyiniz					
	Kamu Çalışanı ☐	Çalışan (Özel Sektör) ☐	Profesyonel Serbest Meslek Sahibi (Mali müşavir, avukat, doktor, mimar vb.) ☐	Esnaf ☐	Çiftçi ☐	
	Sanayici ☐	Emekli ☐	Ev Hanımı ☐	Çalışmıyorum ☐	Diğer (lütfen belirtiniz)	
84	Aylık ortalama geliriniz ne kadardır?					
	4.087 TL ve altı ☐	4.088-17.002 TL ☐	17.003-32.861 TL ☐	32.862-49.019 TL ☐	49.020 TL ve üzeri ☐	
85	En son bitirdiğiniz öğrenim düzeyi nedir?					
	Okuryazar değilim. ☐	Okuryazarım ancak herhangi bir okul bitirmedim. ☐	İlköğretim ☐	Ortaöğretim ☐	Lise ☐	
	Ön Lisans ☐	Lisans ☐	Yüksek Lisans ☐	Doktora ☐	***Katılımınız için teşekkür ederim.***	

4/4

Ek 3. Analizde Kullanılan Ölçek Madde Kısaltmaları ve Açıklamaları

smk1	Para için dolandırılma
smk2	Dışardayken eve birinin girmesi
smk3	Evdeyken eve yabancı birisinin girmesi
smk4	Taciz veya istismara uğrama
smk5	Öldürülme
smk6	Silahlı saldırıya uğrama
smk7	Otomobil hırsızlığı
smk8	Ev dışındayken üzerinizdeki eşyaların çalınması
smk9	Eşyalara başkaları tarafından zarar verilmesi
gga1	Gündüz vakti mahallede iken güvensiz hissetme
gga2	Saat 23.00'te tek başına mahallede iken güvensiz hissetme
gga3	Saat 20.00'de tek başına mahallede iken güvensiz hissetme
gga4	Gündüz vakti evde iken suç olaylarına karşı güvensiz hissetme
gga5	Saat 23.00'te evde iken suç olaylarına karşı güvensiz hissetme
gga6	Yaşanılan mahallede saat 23.00'te 1.5 kilometrelik bir alanda tek başına yürüdüğünde güvensiz hissetme
smra1	Para için dolandırılma riski
smra2	Dışarıdayken eve birinin girmesi riski
smra3	Evdeyken eve yabancı birisinin girmesi riski
smra4	Taciz veya istismara uğrama riski
smra5	Öldürülme riski
smra6	Silahlı saldırıya uğrama riski
smra7	Otomobil hırsızlığı riski
smra8	Ev dışındayken üzerindeki eşyaların çalınması riski
smra9	Eşyalara başkaları tarafından zarar verilmesi riski
yça1	Çevrede biriken çöpler
yça2	Başı boş dolaşan köpekler
yça3	Çevresine rahatsızlık veren komşular
yça4	Çevredeki boş ve bakımsız evler
yça5	Çevresine rahatsız veren gençler
yça6	Çevreden gelen rahatsız edici gürültü
yça7	Çevrede görülen alkol veya uyuşturucu madde etkisi altındaki kişiler
yça8	Terk edilmiş otomobiller veya dağılmış otomobil parçaları
sbd1	Bir sorunla karşılaşıldığında komşuların yardıma geleceğini düşünme
sbd2	Yaşanılan mahallenin bir parçası olduğunu düşünme
sbd3	Komşuları taşınacak olsa özleme düzeyi
kor1	Güvenlik amacıyla evde silah bulundurma
kor2	Güvenlik düşüncesiyle savunma teknikleri eğitimi alma
kor3	Ev dışındayken kendini korumak amacıyla bıçak, sopa, göz yaşartıcı sprey vb. araç taşıma
kaç1	Gündüz vakti suç riski nedeniyle gitmekten kaçınılan yer var mı?
kaç2	Gece vakti suç riski nedeniyle gitmekten kaçınılan yer var mı?
kaç3	Son 1 yıl içerisinde suç riski nedeniyle kısıtlanan gündelik aktivite var mı?
destek1	İGK'lerin görevlerini yerine getirme durumları
destek2	İGK'lerin davranışlarını destekleme
etkin1	İGK'lerin bir suçun önlenmesinde başarı durumları
etkin2	İGK'lerin hırsızların yakalanmasında başarı durumları
adil1	İGK'lerin saygılı davranmaları
adil2	İGK'lerin adil ve tarafsız davranmaları
adil3	İGK'lerin görevleriyle ilgili açıklama yapmaları
itaat1	İGK'lerin verdiği kararlara itaat
itaat2	İGK'lerin söylediklerini yerine getirme düzeyi
itaat3	İGK'lerin söylediklerini yerine getirme düzeyi
eşit1	İGK'lerin zengin ve yoksul arasında eşit muamele etme durumu
eşit2	İGK'lerin toplumun her kesimine eşit muamele etme durumu
hukuk1	İGK'lerin siyasi görüşlerden etkilenme durumları
hukuk2	İGK'lerin hukuka aykırı hareket etme durumları